

Gedragscode soortenbescherming gemeenten 2025

Versie 2 juni 2025

Geldigheidstermijn van 9 juni 2025 tot en met 31 maart 2030

COLOFON

De gedragscode is ontwikkeld in opdracht van:

Koninklijke Vereniging Stadswerk Nederland

De gedragscode is tot stand gekomen in samenspraak met een uitgebreide klankbordgroep van ecologen, projectleiders, beleidsmedewerkers, beheerders en uitvoerders van gemeenten en groenbedrijven.

Bij deze gedragscode is een HANDBOEK SOORTENBESCHERMING opgesteld bestaande uit de gedragscode, de handleiding voor implementatie en gebruik en een toelichting op het ecologisch werkprotocol met voorbeelduitwerkingen. Het handboek is verkrijgbaar bij Stadswerk, zie www.stadswerk.nl

Dd 2 juni 2025

Koninklijke Vereniging Stadswerk Nederland

Postbus 416

6710 BK Ede

telefoon (0318) 69 27 21

e-mail: info@stadswerk.nl

website www.stadswerk.nl

Deze gedragscode is samengesteld op basis van de thans beschikbare expertise en praktijkervaringen bij de samenstellers en klankbordgroep. Stadswerk staat open voor uw ervaringen en eventuele verbeteringen van deze gedragscode. U kunt uw reacties mailen aan info@stadswerk.nl.

Alhoewel dit document met uiterste zorg is samengesteld kunnen aan dit document geen rechten worden ontleend. Stadswerk noch de auteurs zijn aansprakelijk voor schade die mogelijk voortvloeit uit het gebruik van dit document.

GEDRAGSCODE

Gedragscode soortenbescherming gemeenten 2025

voor

Ruimtelijke ontwikkeling of inrichting
en

Bestendig beheer of onderhoud

Geldigheidstermijn: 9 juni 2025 tot en met 31 maart 2030

Versie 2 juni 2025

VOORWOORD

Voor u ligt de 'Gedragscode soortenbescherming gemeenten 2025'. De eerste gedragscode van Stadswerk aangewezen onder de Omgevingswet. De aanwijzing geldt voor een periode van 5 jaar.

Met deze gedragscode beschikt de sector weer over een actuele gedragscode waarmee enerzijds het zorgvuldig handelen ten aanzien van beschermde planten en dieren wordt vormgegeven en geborgd. Daarmee worden nadelige effecten aan beschermde planten en dieren voorkomen en wordt er natuurinclusief gewerkt. Anderzijds is deze gedragscode een vrijstelling voor het beperkt en onder voorwaarden aantasten van rust- en voortplantingsplaatsen en leefgebieden om daarmee werkzaamheden zorgvuldig door te kunnen laten gaan zonder langdurige trajecten voor het aanvragen van een omgevingsvergunning. Deze gedragscode is ten opzichte van de vorige versie uitgebreid en op punten gedetailleerd. Uitgangspunt blijft voor ons dat de gedragscode moet 'aanzetten' tot zorgvuldig handelen door de hele keten.

Deze gedragscode is bedoeld voor alle Nederlandse gemeenten en voor bedrijven en organisaties die in opdracht en/of onder regie van gemeenten werken. Door een college- of raadsbesluit kan deze van toepassing worden verklaard. In dit besluit kunnen ook aanvullende voorwaarden worden geformuleerd om de gedragscode het gewenste specifiek lokale karakter te geven. Daarnaast dient altijd een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld om de verbinding met de eigen werkzaamheden te maken. Voor een goed gebruik van de gedragscode bevelen wij gebruik van het begeleidende handboek¹ aan.

Deze gedragscode is inzetbaar bij onder andere de inrichting en het beheer van groenvoorzieningen maar ook voor het renoveren en na-isoleren van gemeentelijke gebouwen en het aanleggen van kabels en leidingen en bijbehorende trafokasten in het kader van de energietransitie.

Het blijft een groot goed dat opdrachtnemers en opdrachtgevers met praktijkkennis samen deze richtlijnen hebben geformuleerd. De uitgebreide klankbordgroep gaf ook deze keer weer feedback op conceptversies en kwam met goede ideeën voor verbetering. Nimmer was daarbij sprake van een lichtvoetige beoordeling of advisering. Zowel de bescherming van ecologische waarden als de praktische uitvoerbaarheid werden steeds kritisch beoordeeld.

Verdere uitwerking en toetsing vond plaats in samenspraak met de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO, team Vergunningen Natuur en vertegenwoordigers van LVVN) en Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Dank ook aan de auteurs die deze aangepaste versie samenstelden.

Chris van Eunen

Directeur Koninklijke Vereniging Stadswerk Nederland.

¹ Zie [website Stadswerk](#)

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	4
INHOUDSOPGAVE	5
Leeswijzer	9
Gehanteerde begrippen	11
1. INLEIDING	17
1.1 Aanleiding.....	17
1.2 Soortenbescherming bij werkzaamheden.....	17
1.2.1 Ruimtelijke ontwikkeling of inrichting	18
1.2.2 Bestendig beheer of onderhoud.....	18
1.3 Waarom deze gedragscode?	19
1.4 Doelgroepen	20
1.5 Doorgevoerde wijzigingen.....	20
1.6 Geldigheidsduur gedragscode	21
2. INZETBEREIK GEDRAGSCODE	22
2.1 Inleiding	22
2.2 Wettelijk kader natuurbescherming	22
2.3 Beperkingen inzet gedragscode.....	23
2.4 Zorgvuldig handelen.....	24
2.4.1 Inzet deskundigheid	25
2.4.2 Wettelijke belangen.....	26
2.4.3 Belangen versus gemeentelijke taken	27
2.4.4 Gunstige staat van instandhouding en andere bevredigende oplossing	28
Deel I	30
3. WERKPROCES Ruimtelijke ontwikkeling of inrichting	31
3.1 Van initiatief tot en met realisatie	31
3.2 Wel of geen gedragscode?	31
3.3 Toetsen aan verbodsbepalingen	34
3.4 Uitwerken zorgvuldig handelen.....	34
3.4.1 Bepalen verstoringsvrije afstand.....	35
3.4.2 Bepalen kwetsbare gebruiksperiode	36
3.4.3 Bepalen functionaliteitszone	37
3.4.4 Opstellen ecologisch werkprotocol.....	38
3.4.5 Informatieplicht (RO-activiteiten)	38
3.5 Zorgvuldig realiseren	40
3.6 Omgaan met calamiteiten.....	41
4. MAATREGELEN Ruimtelijke ontwikkeling of inrichting	44
4.1 Gebruik maatregelencatalogus	44
4.2 Type maatregelen in de catalogus.....	45
4.3 Gebouwen en werken	47
4.3.1 Vogels	48
4.3.2 Vleermuizen.....	53
4.3.3 Overige zoogdieren.....	56

4.3.4	Amfibieën en reptielen.....	57
4.3.5	Planten.....	58
4.4	Houtige begroeiingen.....	59
4.4.1	Algemeen zorgvuldig handelen.....	59
4.4.2	Vogels.....	59
4.4.3	Vleermuizen.....	62
4.4.4	Overige zoogdieren.....	64
4.4.5	Amfibieën en reptielen.....	66
4.4.6	Vlinders.....	68
4.4.7	Libellen.....	69
4.4.8	Kevers.....	70
4.4.9	Planten.....	70
4.5	Kruidige begroeiingen en onbegroeid terrein.....	71
4.5.1	Algemeen zorgvuldig handelen.....	71
4.5.2	Vogels.....	71
4.5.3	Vleermuizen.....	72
4.5.4	Overige zoogdieren.....	73
4.5.5	Amfibieën.....	74
4.5.6	Reptielen.....	76
4.5.7	Vlinders.....	77
4.5.8	Libellen.....	77
4.5.9	Planten.....	78
4.6	(Half)verharding en terreinmeubilair.....	79
4.6.1	Vogels.....	79
4.6.2	Amfibieën.....	80
4.6.3	Reptielen.....	81
4.6.4	Planten.....	82
4.7	Waters en oevers.....	83
4.7.1	Algemeen zorgvuldig handelen.....	83
4.7.2	Vogels.....	83
4.7.3	Vleermuizen.....	84
4.7.4	Overige zoogdieren.....	85
4.7.5	Amfibieën.....	86
4.7.6	Reptielen.....	88
4.7.7	Libellen.....	89
4.7.8	Kevers.....	89
4.7.9	Vissen.....	90
4.7.10	Weekdieren.....	90
4.7.11	Planten.....	91
Deel II	92
5.	WERKPROCES Bestendig beheer of onderhoud.....	93
5.1	Gehele beheerproces.....	93
5.2	Wel of geen gedragscode?.....	93
5.3	Toetsen aan verbodsbepalingen.....	96
5.4	Uitwerken zorgvuldig handelen.....	96
5.4.1	Bepalen verstoringvrije afstand.....	97
5.4.2	Bepalen kwetsbare gebruikperiode.....	98
5.4.3	Bepalen functionaliteitszones.....	99
5.4.4	Opstellen ecologisch werkprotocol.....	100

5.5	Zorgvuldig realiseren	102
5.6	Omgaan met calamiteiten	102
6.	MAATREGELEN Bestendig beheer of onderhoud	105
6.1	Gebruik maatregelencatalogus	105
6.2	Type maatregelen in de catalogus	106
6.3	Gebouwen en werken	108
6.3.1	Vogels	108
6.3.2	Vleermuizen	110
6.3.3	Overige zoogdieren	111
6.3.4	Amfibieën en reptielen	112
6.3.5	Planten	112
6.4	Houtige begroeiingen	113
6.4.1	Algemeen zorgvuldig handelen	113
6.4.2	Vogels	113
6.4.3	Vleermuizen	115
6.4.4	Overige zoogdieren	116
6.4.5	Amfibieën en reptielen	119
6.4.6	Vlinders	120
6.4.7	Libellen	122
6.4.8	Kevers	122
6.4.9	Planten	123
6.5	Kruidige begroeiingen en onbegroeid terrein	124
6.5.1	Algemeen zorgvuldig handelen	124
6.5.2	Vogels	124
6.5.3	Vleermuizen	125
6.5.4	Overige zoogdieren	126
6.5.5	Amfibieën en reptielen	128
6.5.6	Vlinders	129
6.5.7	Libellen	130
6.5.8	Planten	130
6.6	(Half)verhardingen en terreinmeubilair	131
6.6.1	Vogels	131
6.6.2	Amfibieën en reptielen	132
6.6.3	Planten	132
6.7	Wateren en oevers	133
6.7.1	Algemeen zorgvuldig handelen	133
6.7.2	Vogels	134
6.7.3	Vleermuizen	135
6.7.4	Overige zoogdieren	135
6.7.5	Amfibieën	137
6.7.6	Reptielen	138
6.7.7	Libellen	139
6.7.8	Kevers	140
6.7.9	Vissen	141
6.7.10	Weekdieren	142
6.7.11	Planten	142

Afkortingen	143
Literatuur	145
BIJLAGE 1 – Relevante verboden Omgevingswet	148
BIJLAGE 2 – Reikwijdte soorten gedragscode	150
BIJLAGE 3 – Reikwijdte inzet gedragscode	166
BIJLAGE 4 – Inventarisatie	168
BIJLAGE 5 – Minimaliseren verstoring.....	172
BIJLAGE 6 – Alternatievenafweging per soort.....	174
BIJLAGE 7 - Gebruik van klepelmaaier	178

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 schetst de kaders die worden gevormd door de wettelijke soortenbescherming en de relatie met werkzaamheden.

Hoofdstuk 2 beschrijft het inzetbereik van de gedragscode (o.b.v. artikelen 11.45, 11.53 en 11.49 uit het Besluit activiteiten leefomgeving).

Daarna volgen er 2 delen:

- Deel 1, Ruimtelijke ontwikkeling of inrichting (hoofdstuk 3 en 4).
- Deel 2, Bestendig beheer of onderhoud (hoofdstuk 5 en 6).

Van beide delen is de opzet gelijk. Elk deel begint met het werkproces en de beschrijving van het zorgvuldig handelen van voorbereiding tot en met realisatie.

Aansluitend volgt er in elk deel een hoofdstuk met de maatregelen voor het concreet uitwerken van het zorgvuldig handelen.

De **bijlagen** bij deze gedragscode zijn:

- Bijlage 1, Relevante verboden uit de Omgevingswet.
- Bijlage 2, Lijst met soorten waarvoor deze gedragscode kan worden ingezet.
- Bijlage 3, Reikwijdte inzet gedragscode (RVO-beleid).
- Bijlage 4, Wijze van inventariseren.
- Bijlage 5, Minimaliseren van verstoring.
- Bijlage 6, Alternatievenafweging per soort.

Aan de hand van het door Stadswerk opgestelde 'Handboek soortenbescherming'¹ dat bij deze gedragscode hoort, kunnen gebruikers de implementatie van de gedragscode vormgeven.

INTRODUCTIE

Gehanteerde begrippen

In deze begrippenlijst zijn vooral begrippen opgenomen waarvan de mogelijk niet vanzelfsprekend is of waarvoor in deze gedragscode specifieke afspraken geleden.

Aantasten

Activiteiten veroorzaken negatieve effecten op een rust- en voortplantingsplaats of essentieel leefgebied. Deze effecten kunnen van tijdelijke aard zijn of tot gevolg hebben dat een locatie voor soorten ongeschikt wordt.

Alternatievenafweging

Beschrijving van de werkwijze, planning en locatie van een activiteit die het minst negatieve effect heeft op de beschermde soorten, meestal afgewogen tegen andere werkwijzen, planningen en locaties. Als dat niet mogelijk is, is een goede onderbouwing nodig waarom de activiteit niet uitgevoerd kan worden op een andere locatie, met een andere werkwijze, op een ander moment of met een andere inrichting van de werklocatie.

Bal (Besluit activiteiten leefomgeving)

In het [Besluit activiteiten leefomgeving](#) (Bal, onderdeel van de Omgevingswet) stelt het Rijk algemene regels voor activiteiten in de fysieke leefomgeving. Het Bal geldt voor alle partijen die actief zijn in de fysieke leefomgeving – burgers, bedrijven en overheid. Hoofdstuk 11 bevat de artikelen over de natuur en de soortenbescherming.

Bestendig beheer en onderhoud (BB)

Regelmatig terugkerend activiteiten die zijn gericht op het handhaven van de bestaande functionaliteit van het leefgebied of de situatie met inbegrip van de aanwezige soorten. Nieuwe vormen van beheer of onderhoud, intensivering van beheer of onderhoud qua omvang of frequentie en het gebruik van nieuwe technieken voor het beheer of onderhoud vallen niet onder 'bestendig' maar onder 'ruimtelijke ontwikkeling of inrichting'.

Biotoop

Deel van het leefgebied waar een soort gedurende het jaar of in delen van het jaar voorziet in zijn levensbehoeften zoals voor voortplanting, zomerverblijf, of winterrust. Bijvoorbeeld het water van een poel voor de kamsalamander in de zomer en een deel van een dijk in de winter.

Bkl (Besluit kwaliteit leefomgeving)

In het [Besluit kwaliteit leefomgeving](#) (Bkl, onderdeel van de Omgevingswet) staan regels over omgevingswaarden, instructieregels, beoordelingsregels en regels voor monitoring. Het Bkl geldt voor het Rijk en decentrale overheden. Het bevat onder meer de wettelijke belangen (zie figuur 1) die als voorwaarden voor vergunningen en de gedragscode kunnen gelden.

Beschermingszone

Fysiek gemarkeerde zone rondom een te beschermen rust- en voortplantingsplaats of essentieel leefgebied om beschadiging en verstoring te voorkomen of te beperken.

Ecologisch deskundige

Persoon die ecologisch advies geeft, de aanwezigheid van soorten onderzoekt of dit onderzoek aanstuurt (zowel vanuit bronnen als in het veld) en of werkzaamheden begeleidt op het gebied van met (wettelijk beschermde) soorten. RVO heeft criteria opgesteld waaraan een ecologisch deskundige dient te voldoen. Zie de website van [RVO](#) voor de actuele criteria en § 2.4.1 voor een toelichting. Een ecologisch deskundige kan zowel vanuit de opdrachtgever, opdrachtnemer als een derde partij worden geleverd; denk hierbij ook lokale soortenwerkgroepen.

Ecologisch werkprotocol (EWP)

Document waarin maatregelen voor het voorkomen en/of beperken van schade aan flora en fauna zijn uitgewerkt. Tijdens de planvorming en werkvoorbereiding worden hierin effecten van inventarisaties op werkzaamheden, gemaakte keuzes en het zorgvuldig handelen uitgewerkt. Voorafgaand aan de realisatie worden de technische specificaties voor een zorgvuldige uitvoering toegevoegd. Het ecologisch werkprotocol is een onderdeel van het plan van aanpak zoals dat wordt gevraagd in contract systematieken (o.a. de RAW-systematiek).

Essentieel leefgebied

Betekenis van de werklocatie voor een soort als essentieel foerageergebied of essentiële migratieroute gekoppeld aan een vaste rust- en voortplantingsplaats binnen en buiten de werklocatie.

Flora- en fauna-activiteit

In de [Omgevingswet](#) genoemd begrip voor een activiteit met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten. In deze gedragscode betreft het activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling of inrichting of activiteiten in het kader van bestendig beheer of onderhoud. In deze gedragscode hanteren we in de maatregelencatalogi in hoofdstuk 4 en 6 het begrip 'werkzaamheden'. Van een flora- en fauna-activiteit is sprake als de activiteit mogelijk gevolgen heeft voor aanwezige beschermde dier- en plantsoorten.

Functionaliteitszone

Zone rond een rust- en voortplantingsplaats die voorziet in de noodzakelijke behoeften van de soort zoals in- en uitvliegruimte, in- en uitloopruijnte of in- en uitzwemruimte. Bijvoorbeeld water in de watergang met de toegang tot de beverburcht en verbinding met de foerageerlocatie(s) of plek voor bezonning van de oever met kikkerdril of plek waar natte klei voor zwaluwen nabij de nestlocatie, inclusief vrije vliegroute beschikbaar is.

Kleine zomer- en winterverblijfplaatsen vleermuis

Een kleine zomer- of winterverblijfplaats bevat tot maximaal 10 dieren van gewone dwergvleermuis en tot maximaal 5 dieren van ruige dwergvleermuis.

Kraamverblijfplaats vleermuis

Vleermuisverblijfplaats waar de vrouwtjes vleermuizen hun jongen grootbrengen binnen de kraamperiode. Deze verblijfplaatsen vallen buiten de reikwijdte van gedragscodes.

Kwetsbare periode

Dit zijn de soortspecifieke perioden waarbij er sprake is van voortplanting of winter-rust. De exacte periode dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige. Zie de landelijke [natuurkalenders](#) voor [vogels](#) en [overige soortgroepen](#) voor de indicaties hiervan.

Leefgebied

Zie essentieel leefgebied.

Omgevingscheck

Onderzoeken en vaststellen of er voor een bepaalde soort voldoende mogelijkheden voor alternatieve rust- en voortplantingsplaatsen en of bijbehorend leefgebied in de directe omgeving van de werklocatie beschikbaar zijn. Dit ter beoordeling door een ecologisch deskundige.

Omgevingsregeling

De Omgevingsregeling is een ministeriële regeling bij de Omgevingswet. De regeling bouwt voort op de wet en op de 4 algemene maatregelen van bestuur: het Omgevingsbesluit, Bkl, Bal en Bbl. Het gaat vooral om technische en administratieve regels. In deze regeling is onder meer de aanwijzing van gedragscodes geregeld (zie artikelen 4.23a, 4.26a en 4.31a).

Paarverblijfplaats vleermuis

Een verblijfplaats of de omgeving daarvan, waar ten minste een baltsend mannetje of meerdere vleermuizen overdag verblijven en paren, of komen zwermen. Welk gedrag is waar te nemen, is afhankelijk van de soort. Te herkennen aan zwermgedrag en/of baltsroepen (zwermen bij het invliegen komt bij meer verblijfsfuncties voor). In de praktijk worden paarverblijfplaatsen soms ook gebruikt als een kleine winterverblijfplaats.

Planvorming

Fase van een project waarin onderzoeken (inventarisaties) plaatsvinden en het ontwerp of de werkopdracht wordt bepaald.

Realisatie

Fase van een project waarin het plan daadwerkelijk wordt aangelegd c.q. gerealiseerd.

Ruimtelijke ontwikkeling of inrichting (RO)

In het kader van de Omgevingswet en bijbehorende besluiten en regelingen (onderdeel soortenbescherming, zie bijlage I) betreft dit een fysieke verandering en/of functieverandering van een terrein, gebouw of voorziening waardoor ook de ecologische functie kan veranderen.

Rust- en voortplantingsplaats

Locatie van een soort om te rusten of zich voort te planten. Elke soort kent zijn eigen type rust- en voortplantingsplaats(en). Ook de onderdelen van de omgeving die onlosmakelijk met het functioneren van de locatie zijn verbonden worden tot rust- en voortplantingsplaats gerekend.

Schadevrije afstand

Dit is de minimale afstand tussen de werkzaamheden en een rust- en voortplantingsplaats van een aanwezige beschermde soort zodat de rust- en voortplantingsplaats niet wordt aangetast. De ecologisch deskundige bepaalt deze afstand.

Soortspecifieke broedperiode

Vrijwel jaarrond broeden er vogels. Elke vogelsoort heeft een eigen broedperiode. Hiervoor kan de natuurkalender broedvogels van RVO als richtlijn worden aangehouden, zie website [RVO](https://www.rvo.nl).

Verblijfplaats vleermuis

Afgebakende en aaneengesloten locatie in een gebouw of boom waar 1 of meerdere vleermuizen verblijven. Het gaat om de gehele ruimte die vanuit de invliegopeningen kan worden bereikt. Soms is dit een deel van een gevel of dak en soms de gehele gevel.

Verstoren

Het direct of indirect beïnvloeden van het voortplantingssucces en/of de overlevingskansen van vogels en Europees beschermde diersoorten zonder dat daarbij sprake is van fysieke schade aan de soort of rust- of voortplantingsplaatsen.

Verstoringsvrije afstand

Dit is de minimale afstand tussen de werkzaamheden en een aanwezige beschermde soort en/of rust- en voortplantingsplaats waarbij er geen verstoring plaatsvindt (zie bijlage 5). De ecologisch deskundige bepaalt de verstoringvrije afstand.

Voedselplanten

Planten die aantrekkelijk zijn voor bijen, vlinders en andere insecten als voedselbron, maar niet direct afhankelijk zijn van deze planten.

Waardplanten

Plantensoorten die noodzakelijk zijn voor de voortplanting en ontwikkeling van een insect. Op deze plant doorloopt de soort meerdere ontwikkelstadia (o.a. ei en larve).

Werklocatie

Door middel van een werkgrens (inclusief transportroutes en depots) afgebakend gebied waarbinnen werkzaamheden plaatsvinden.

Werkvoorbereiding

Fase van een project waarin de technische uitwerking van een plan plaatsvindt, ter voorbereiding op de realisatie.

Winterverblijfplaats vleermuis

Verblijfplaats waar vleermuizen bij aanhoudende vrieskou in een groep overwinteren, veelal een sociale functie via middernachtzwermen. Er geldt geen minimumaantal, maar wel eisen ten aanzien van klimatologische omstandigheden. Een kleine winterverblijfplaats bevat tot maximaal 10 dieren van gewone dwergvleermuis en tot maximaal 5 dieren van ruige dwergvleermuis. Grotere winterverblijven vallen buiten de reikwijdte van gedragscodes.

Zeldzame soorten

Het betreft in de Nederland kwetsbare en bedreigde soorten, zoals zijn genoemd op de Rode Lijsten.

Zomerverblijfplaats vleermuis

Een verblijfplaats die gebruikt wordt door vleermuizen die niet in winterslaap zijn en waarvan niet aangetoond is dat het een kraamverblijfplaats dan wel een paarverblijfplaats is. Een kleine zomerverblijfplaats bevat tot maximaal 10 dieren van gewone dwergvleermuis en tot maximaal 5 dieren van ruige dwergvleermuis. Grotere verblijfplaatsen vallen buiten de reikwijdte van gedragscodes.

Zorgplicht

In het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal, onderdeel van de Omgevingswet) zijn diverse specifieke zorgplichten uitgewerkt. Ook in het kader van soortenbescherming geldt een specifieke zorgplicht (zie bijlage 1).

Zorgvuldig handelen

Zorgvuldig handelen gaat verder: de aanvrager moet actief en aantoonbaar optreden om schade aan een soort te voorkomen, te beperken en/of ongedaan te maken. Wat dat in de praktijk betekent, verschilt van geval tot geval.

Hoe deze gedragscode te gebruiken in 10 stappen

- 1.** Bepaal of de voorgenomen werkzaamheid/flora- en fauna-activiteit onder het inzetbereik van deze gedragscode valt, zie § 1.1, § 1.2, § 2.2 en § 2.3.
- 2.** Zet voor elke stap in het werkproces passende deskundigheid in, zie § 2.4.1.
- 3.** Bepaal welk onderdeel van de gedragscode gevolgd dient te worden, zie § 2.1.

Vervolg per onderdeel (Ruimtelijk ontwikkeling of inrichting (zie hoofdstuk 3 en 4) **OF** Bestendig beheer of onderhoud (zie hoofdstuk 5 en 6)):

- 4.** Bepaal of de gedragscode nodig is, zie § 3.2 of § 5.2.
- 5.** Bepaal de mate van zorgvuldig handelen: voorkomen of beperken van nadelige effecten op soorten, zie § 3.3 en § 3.4 of § 5.3 en § 5.4.
- 6.** Werk de aanpak uit tot een ecologisch werkprotocol op hoofdlijnen, zie § 3.4.4 en § 3.5 voor RO en § 5.4.4 en § 5.5 voor BB.
- 7.** Informeer het bevoegd gezag over ruimtelijke ontwikkelingen (projecten of activiteiten) indien er mogelijk verboden worden overtreden. Dit omdat er dan gebruik wordt gemaakt van de juridische vrijstelling van de gedragscode. Het mogelijk wel/niet overtreden van verboden dient bepaald te worden door een ecologisch deskundige. Informeren houdt in dat 4 weken voorafgaand aan de start van de werkzaamheden (realisatiefase) het ecologisch werkprotocol wordt opgestuurd (zie 3.5).
- 8.** Werk voor de start van de uitvoering het ecologisch werkprotocol technisch uit, zie § 3.6 en § 5.6.
- 9.** Realiseer het project aantoonbaar op basis van het ecologisch werkprotocol.
- 10.** Bewaar het project- of contractdossier met het volledige ecologisch werkprotocol en bijhorende informatie in elk geval 5 jaar.

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

Deze 'Gedragscode soortenbescherming voor gemeenten 2025' is de opvolger van de 'Gedragscode soortenbescherming gemeenten 2023' van Koninklijke Vereniging Stadswerk Nederland. De aanwijzing² geldt voor een periode van 5 jaar. Bij aanwijzing per 1 juni 2025 is dat tot en met 31 maart 2030.

Deze gedragscode is van toepassing op voorbereidende en uitvoerende werkzaamheden voor locaties met wettelijk beschermde soorten. Daarmee zijn de werkzaamheden volgens de Omgevingswet flora- en fauna-activiteiten geworden.

De gedragscode geeft invulling aan aantoonbaar zorgvuldig handelen. Het betreft een uitwerking van de soortenbescherming van het onderdeel flora- en fauna-activiteit uit de Omgevingswet. Centraal hierin staat: **behoud en herstel van 'dier- en plantensoorten'**³.

Flora- en fauna-activiteiten kunnen tot gevolg hebben dat individuele planten en dieren en bepaalde rust- en voortplantingsplaatsen nadelige effecten ondervinden. Door te handelen volgens deze gedragscode, worden negatieve effecten op (lokale) populaties van beschermde dieren en planten inzichtelijk gemaakt en voorkomen of beperkt. Daarvoor wordt er met deze gedragscode een degelijke procedure doorlopen vanaf de voorbereiding tot en met de realisatie en wordt biodiversiteit aantoonbaar behouden.

Deze gedragscode is toepasbaar in de contract-systematiek en contractvoorwaarden zoals die in Nederland worden gehanteerd bij de uitvoering van werkzaamheden. Het betreffen met name RAW- en STABU-bestekken, RVOI (regeling verhouding opdrachtgever en ingenieursbureaus), DNR (De Nieuwe Regeling, idem voor adviesbureaus), UAV (Uniforme Administratieve Voorwaarden; voorwaarden bij bestekken) en UAV-GC (voorwaarden bij geïntegreerde contracten).

1.2 Soortenbescherming bij werkzaamheden

Deze gedragscode is bedoeld voor het zorgvuldig handelen bij het voorbereiden en uitvoeren van werkzaamheden op plaatsen met wettelijk beschermde soorten. Deze flora- en fauna-activiteiten dienen te vallen onder ruimtelijke ontwikkeling of inrichting (RO) of onder bestendig beheer of onderhoud (BB), zie artikelen 11.45, 11.53

² Onder de Omgevingswet wordt 'goedkeuring' van een gedragscode 'aanwijzing' genoemd.

³ Zie artikel 2.18 in de Omgevingswet.

en 11.59 in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) als onderdeel van de Omgevingswet.

Deze gedragscode voorziet daarin op 2 niveaus:

- Wettelijke borging: een door de Minister aangewezen gedragscode is een in de wet beschreven juridisch instrument om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna activiteit uit te voeren.
- Praktische borging: Deze gedragscode beschrijft hoe het zorgvuldig handelen specifiek en aantoonbaar dient te worden ingevuld. Omdat er bij gemeenten en bedrijven en organisaties die in opdracht en/of onder regie van gemeenten werken meestal een duidelijke organisatorische scheiding is, tussen het werkproces "ruimtelijke ontwikkeling of inrichting" en het werkproces "bestendig beheer of onderhoud", zijn deze processen in deze gedragscode in twee aparte delen uitgewerkt.

1.2.1 Ruimtelijke ontwikkeling of inrichting

In het kader van de Omgevingswet en bijbehorende besluiten en regelingen (onderdeel soortenbescherming, zie bijlage I) worden onder ruimtelijke ontwikkeling of inrichting (RO) activiteiten verstaan die een fysieke verandering en/of functieverandering van een terrein, gebouw of voorziening (de werklocatie) tot gevolg hebben⁴.

In de praktijk spreken we dan van (ver)-bouwen, (her-)inrichten, aanleggen, reconstrueren, groot onderhoud, omvormen of een verandering in beheer of gebruik. Meestal worden dergelijke activiteiten gerealiseerd in de vorm van een project.

Enkele voorbeelden van ruimtelijke ontwikkeling of inrichting zijn:

- Verwijderen, aanleggen of aanpassen van een lokaal fiets-/voetpad of een ontsluitingsweg.
- Dempfen, aanleggen of aanpassen van een sloot, gracht of vijver.
- Renoveren of (uit)bouwen van een kantoor of een fietsbrug.
- Verwijderen, aanleggen of verjongen van een haag, een boomgroep of bosplantsoen.

In hoofdstuk 4 staan per paragraaf in de maatregelencatalogus de relevante flora- en fauna-activiteiten/werkzaamheden vermeld waarvoor deze gedragscode kan worden ingezet.

1.2.2 Bestendig beheer of onderhoud

Bestendig beheer en onderhoud (BB) is regelmatig terugkerend beheer of onderhoud (cyclisch). De activiteiten zijn gericht op het handhaven van de bestaande functionaliteit van de locatie (met inbegrip van de aanwezige soorten).

⁴ Zie Bal artikelen 11.45 Bal (VR-soorten), 11.53 (VR-soorten); 11.59 (andere soorten).

Intensivering van beheer of onderhoud qua omvang of frequentie en het gebruik van nieuwe technieken voor het beheer of onderhoud vallen niet onder 'bestendig' maar onder 'ruimtelijke ontwikkeling of inrichting'.

Enkele voorbeelden van bestendig beheer en onderhoud zijn:

- Eén keer per drie jaar snoeien van een (laan)beplanting.
- Twee keer per jaar maaien van een wegberm.
- Eén keer per zeven jaar schilderen van een gebouw.

In hoofdstuk 6 staan per paragraaf in de maatregelencatalogus de relevante flora- en fauna-activiteiten/werkzaamheden vermeld waarvoor deze gedragscode kan worden ingezet.

1.3 Waarom deze gedragscode?

Er gelden vier belangrijke motieven om deze gedragscode toe te passen:

Juridische motieven (voldoen aan de wet)

- Juridische motief met erkend belang: benutten van de wettelijke ruimte die een gedragscode biedt. Bepaalde verbodsbepalingen gelden niet meer, wanneer wordt gewerkt volgens een gedragscode. Er moet dan wel sprake zijn van een wettelijk erkend belang (zie § 2.4.2), en aantoonbaar conform deze gedragscode en het aanwijzingsbesluit worden gewerkt.
- Juridisch motief zonder erkend belang: door het nemen van bepaalde voorzorgsmaatregelen kan een overtreding van de Omgevingswet worden voorkomen. Middels deze gedragscode kunnen die voorzorgsmaatregelen zorgvuldig worden voorbereid en uitgevoerd. Er is dan sprake van aantoonbaar zorgvuldig handelen. Deze aanpak is o.a. inzetbaar bij flora- en fauna-activiteiten waarvoor geen erkend belang geldt, maar waar wel sprake is van wettelijk beschermde soorten.

Overige motieven

- Maatschappelijk motief: invulling geven aan duurzaam behouden en ontwikkelen (bijvoorbeeld: circulaire economie, Lifecycle Engineering, natuur-inclusief bouwen of Breeam). Deze gedragscode geeft belangrijke handvatten op basis waarvan duurzaamheid (inclusief programma versterken biodiversiteit) een concrete invulling krijgt.
- Sectoraal motief: in het verleden zijn diverse gedragscodes opgesteld door o.a. individuele gemeenten. De Rijksoverheid en provincies willen vanuit uitvoerings- en handhavingsoogpunt het aantal gedragscodes beperken.

1.4 Doelgroepen

Deze gedragscode is inzetbaar bij voorbereidende en uitvoerende werkzaamheden ten behoeve van de realisatie van ruimtelijke ontwikkeling of inrichting **EN** bestendig beheer of onderhoud door gemeenten en bedrijven en organisaties die in opdracht van en/of onder regie van gemeenten werken.

In het geval er sprake is van gedeeld opdrachtgeverschap waarbij meerdere opdrachtgevers beschikken over een gedragscode (bijvoorbeeld die van de waterschappen of de gedragscode bosbeheer) dient de meest geschikte gedragscode van toepassing te worden verklaard.

1.5 Doorgevoerde wijzigingen

Ten opzichte van de vorige Stadswerk gedragscode – versie 2023 – zijn per 2025 de volgende wijzigingen op hoofdlijnen verwerkt:

- Wijziging van het wettelijk kader (Omgevingswet).
- Wijzigingen in het inzetbereik van een gedragscode*.
- Wijzigingen in de wijze van zorgvuldig handelen met name in maatregel-catalogus Ruimtelijke ontwikkeling en inrichting*.

* Het inzetbereik van de gedragscode is aangepast aan de soortenlijsten uit het [Reikwijdte-document van RVO](#) (versie november 2023), zie bijlage 3.

De omschrijvingen van de maatregelen in de catalogi zijn gesynchroniseerd met die van het [Reikwijdte-document](#) van RVO (versie november 2023). Uitgezonderd enkele D-maatregelen voor huismus, gierzwaluw en vleermuis.

De maatregelen voor het werken aan gebouwen zijn gebaseerd op het Handboek Na-isolatie en renovatie voor gebouwbewonende soorten'.

Handboek 'Na-isolatie en renovatie voor gebouwbewonende soorten'

Het handboek bestaat uit verschillende deeldocumenten en is deels nog in ontwikkeling:

- Deel 1: [Kennisdocument](#), versie 1.0, 1 maart 2023.
- Deel 2: [Leidraad](#) natuurvrij maken, versie 22 maart 2023.
- Deel 3: [Maatregelencatalogus](#), versie 22 maart 2023.
- Deel 4: Onderzoeksprotocol gierzwaluw ([grote gebieden](#)), rapport 2023/105*.
- Deel 5: Monitoringsprotocol, in ontwikkeling.

Bron: RVO en [SOVON](#)

1.6 Geldigheidsduur gedragscode

Een gedragscode is vanaf het moment van aanwijzing 5 jaar geldig, in dit geval tot en met 31 maart 2030.

De gedragscode wordt in jaar 4 na aanwijzing door Stadswerk geëvalueerd. Het gaat om een evaluatie onder de gebruikers van de gedragscode voor zover deze vanuit Stadswerk te benaderen zijn.

De evaluatie wordt gebruikt bij het opstellen van een nieuwe gedragscode. Aanpassingen kunnen bijvoorbeeld nodig zijn naar aanleiding van opgedane ervaringen met het werken volgens de gedragscode. De evaluatie wordt ook gedeeld met RVO en waarbij er wordt aangegeven op welke wijze de onderdelen van de evaluatie verwerkt zijn in de nieuwe gedragscode.

2. INZETBEREIK GEDRAGSCODE

2.1 Inleiding

Dit hoofdstuk gaat in op het wettelijk kader, de eisen en beperkingen aan de inzet van de gedragscode en het kader voor zorgvuldig handelen.

Na dit hoofdstuk is er sprake van 2 delen in de gedragscode. Bepaal het juiste deel van de gedragscode op basis van onderstaande vragen.

- Betreft de flora- en fauna-activiteit een ruimtelijke ontwikkeling of inrichting (zie § 1.2)? Ga dan verder bij deel I (hoofdstuk 3 en 4).
- Betreft de flora- en fauna-activiteit bestendig beheer of onderhoud (zie § 1.2)? Ga dan verder bij deel II (hoofdstuk 5 en 6).

2.2 Wettelijk kader natuurbescherming

Voor 1 januari 2024 was de bescherming van flora en fauna geregeld in de Wet natuurbescherming. De Rijksoverheid heeft deze wet, samen met 25 andere wetten, geïntegreerd tot één Omgevingswet die per 1 januari 2024 in werking is getreden. De wettelijke natuurbescherming is uitgewerkt in de volgende documenten:

- Ow: Omgevingswet.
- Bal: Besluit activiteiten leefomgeving.
- Bkl: Besluit kwaliteit leefomgeving.
- Ob: Omgevingsbesluit.
- Or: Omgevingsregeling.

Soortenbescherming

Deze gedragscode is een uitwerking van soortenbescherming bij een flora- en fauna-activiteit. Bij flora- en fauna-activiteiten geldt de **specifieke zorgplicht soortenbescherming**, zie bijlage 1.

Tevens heeft de minister bepaalde **soorten specifiek beschermd**. De bescherming van deze soorten is nader uitgewerkt in verbodsbepalingen, zie bijlage 1.

Deze beschermde soorten zijn in de eerste plaats ontleend aan Europese afspraken, vastgelegd in verdragen (Bern en Bonn) en richtlijnen (Habitat- en Vogelrichtlijn). In de tweede plaats is een lijst met andere (nationaal) beschermde soorten in de wet opgenomen. Een overzicht van de beschermde soorten is bijgevoegd in bijlage 2.

Vrijgestelde soorten

Rijksoverheid en provincies hebben de bevoegdheid om een vrijstelling te verlenen van bepaalde verboden voor bepaalde beschermde soorten bij bepaalde flora- en fauna-activiteiten. De reikwijdte van de vrijstelling is door elke provincie uitgewerkt in haar eigen Omgevingsverordening en het staat de provincies vrij om deze verordening te wijzigen. Aanvullend kunnen provincies programma's maken met specifieke vrijstellingen voor flora- en fauna-activiteiten.

Ondanks dat een soort is vrijgesteld kan deze gedragscode nog steeds worden gehanteerd voor het zorgvuldig omgaan met deze soort. LET OP: de vrijstelling geldt vaak voor slechts een enkel verbod en niet voor alle verboden! Raadpleeg voor actuele vrijstellingen de provincie waarin de werkzaamheden gaan plaatsvinden.

Soortenmanagementplannen

Een gemeente kan beschikken over een geldend soortenmanagementplan (SMP) met gebiedsgerichte ontheffing/omgevingsvergunning. De realisatie van maatregelen op basis van een dergelijk soortenmanagementplan kan worden uitgewerkt in het ecologisch werkprotocol van de gedragscode.

Daarnaast ligt de focus van een soortenmanagementplan op bestaande gebouwen en gebouwbewonende soorten en is daarmee geen vervanger van een gedragscode. Werkzaamheden aan/bij wegen, water en groenvoorzieningen vallen meestal buiten een soortenmanagementplan en kunnen mogelijk op basis deze gedragscode plaatsvinden. Beide instrumenten kunnen dus naast elkaar worden ingezet.

2.3 Beperkingen inzet gedragscode

De inzet van deze gedragscode is afgebakend door de '[Beleidsregel](#) aanwijzing gedragscodes soortenbescherming en houtopstanden' en achterliggende Reikwijdte-documenten van RVO⁵.

Reikwijdte

Deze gedragscode is gebaseerd op het inzetbereik zoals omschreven in de Reikwijdte-documenten van RVO. Het betreft de volgende versies:

- Reikwijdtedocument, [versie 1.1](#), november 2023.
- Bijlage 1 – soortenlijst, [versie 1.1](#), november 2023.
- Bijlage 2 – maatregelencatalogus, [versie 2.1](#), november 2023.

Activiteiten die plaatsvinden op zee, vallen buiten de reikwijdte van deze gedragscode.

⁵ <https://www.rvo.nl/onderwerpen/buiten-werken/gedragscode-regelen>

De activiteiten bij ruimtelijke ontwikkeling of inrichting dienen te passen binnen de afgesproken reikwijdte per soort, zie bijlage 2. Daarnaast is de reikwijdte afgebakend door de maatregelen zoals beschreven in de maatregelcatalogus, zie hoofdstuk 4.

Voor bestendig beheer of onderhoud geldt in principe dat **alle** beschermde soorten onder de vrijstelling van de gedragscode kunnen vallen, mits dit beheer ook is gericht op het handhaven van de bestaande functionaliteit van het leefgebied van de aanwezige beschermde soorten.

Uitgezette soorten

In het wild levende exemplaren van soorten die zijn uitgezet of uitgezaaid, buiten hun natuurlijk verspreidingsgebied, vallen niet onder de bescherming van de verbodsbepalingen van de Omgevingswet. Voor deze exemplaren is geen gedragscode nodig.

2.4 Zorgvuldig handelen

Op locaties met beschermde soorten, dient zorgvuldig te worden gehandeld met als uitgangspunten:

- Niet doden en niet vangen van aanwezige beschermde soort(en).
- Niet verstoren van aanwezige Europees beschermde soort(en).
- Behoud van aanwezige rust- en voortplantingsplaatsen.
- Behoud van functionaliteit aanwezige rust- en voortplantingsplaatsen.
- Behoud van essentieel leefgebied.

In de gedragscode wordt onderscheid gemaakt tussen het voorkomen van nadelige effecten en het beperkt overtreden van verboden.

Voorkomen van nadelige effecten (voorkomen van overtreding van verboden)

Met de gedragscode kan worden gewerkt als nadelige effecten aan beschermde soorten, hun rust- en voortplantingsplaatsen en daaraan gekoppeld essentieel leefgebied wordt voorkomen. De essentie hierbij is:

- Op werklocaties met essentieel leefgebied en/of rust- en voortplantingsplaatsen buiten de kwetsbare perioden werken. Dit in combinatie met behoud van vaste rust- en voortplantingsplaatsen en de daarbij behorende functionaliteit van de werklocatie voor aanwezige soorten.
- Voldoende afstand houden bij rust- en voortplantingsplaatsen om verstoren en beschadigen te voorkomen.
- Voorkomen van nadelige effecten aan (individuele van) soorten.

Beperkte nadelige effecten (beperkt overtreden van verboden)

In bepaalde situaties is het op basis van inzet van deze gedragscode in beperkte mate toegestaan verblijfplaatsen en leefgebied te beschadigen, te vernielen of weg te nemen of te verstoren. In bijlage 2 staat dan bij de soort “beperken”.

Hiervan kan gebruikt gemaakt worden indien de volgende criteria gelden:

- De flora- en fauna-activiteit valt onder een in de wet genoemd **belang** (zie § 2.4.2 en § 2.4.3) (belang onderbouwen).
- De flora- en fauna-activiteit moet op die **locatie** worden uitgevoerd (noodzaak aantonen).
- De flora- en fauna-activiteit moet op dat **moment** worden uitgevoerd (noodzaak aantonen).
- De flora- en fauna-activiteit moet op die **manier** worden uitgevoerd (werkwijze onderbouwen).

Het onderzoeken van alternatieven voor de voorgenomen flora- en fauna-activiteit dan wel voor de aanwezige soorten kan hier deel van uitmaken. Tevens kunnen ‘mitigerende’ maatregelen noodzakelijk zijn om nadelige effecten te beperken.

Bewezen effectieve maatregelen

De in deze gedragscode genoemde maatregelen zijn gebaseerd op bewezen effectieve maatregelen. Een maatregel is bewezen effectief wanneer de maatregel minimaal geen negatief effect en bij voorkeur een positief effect heeft op de aanwezige soort (aantallen) en de functionaliteit van de werklocatie en de directe omgeving voor de soort als leefgebied. Het is daarbij van belang dat voldoende studies deze effectiviteit hebben aangetoond.

Wanneer studies ontbreken, kunnen maatregelen wel in de praktijk beproefd zijn en hun effectiviteit op projectniveau bewezen hebben (best practices). Deze maatregelen zijn ook in de deze gedragscode opgenomen.

Voor bewezen effectieve maatregelen verwijst de gedragscode naar de landelijke kennisdocumenten (zie websites van [BIJ12](#) en [RVO](#)).

2.4.1 Inzet deskundigheid

Het invullen en borgen van de wettelijke soortenbescherming en het zorgvuldig handelen vereist een bepaalde deskundigheid van betrokkenen. Tenminste dient 1 ecologisch deskundige te worden betrokken. De Rijksoverheid heeft deze deskundigheid beschreven in de [Omgevingsregeling](#)⁶, de Beleidsregel⁷ en op de website van [RVO](#). In het tekstkader staat de actuele definitie. Deze eisen gelden in deze gedragscode voor zowel een ruimtelijke ontwikkeling als bestendig beheer en onderhoud. Een

⁶ Artikel 7.197j, onderdeel 2a

⁷ Artikel 7 in de Beleidsregel aanwijzing gedragscodes soortenbescherming en houtopstanden en punt 7.6 in de [toelichting](#)

ecologisch deskundige kan zowel vanuit de opdrachtgever, opdrachtnemer als een derde partij worden geleverd; denk hierbij ook aan lokale soortenwerkgroepen.

RVO Definitie ecologisch deskundige (2 januari 2025)

Wat doet een ecologisch deskundige?

Een ecologisch deskundige speelt een rol bij flora- en fauna-activiteiten. Dit geldt voor één of meer stappen, van vooronderzoek tot de aanvraag van een omgevingsvergunning. Soms is hij of zij onderzoeker of adviseur.

Een ecologisch deskundige heeft de volgende taken en rollen:

- de aanwezigheid van beschermde soorten onderzoeken;
- adviseren over schadebeperkende maatregelen;
- adviseren over vrijstellingen en beschikbare gedragscodes;
- adviseren over alternatieven in werkwijzen, locatie of periode;
- helpen bij de aanvraag van een omgevingsvergunning.

Soms moet de deskundige aanwezig zijn om te controleren of de werkzaamheden juist worden uitgevoerd.

Eisen aan kennis en ervaring

Een ecologisch deskundige is een persoon met aantoonbare specifieke ecologische kennis en ervaring. Hij of zij geeft ecologisch advies en/of begeleidt werkzaamheden op het gebied van habitats (natuurlijke leefgebieden) en soorten. En heeft voldoende kennis en jarenlange ervaring om ecologisch onderzoek te kunnen doen. Hiermee bedoelen we dat de ecologisch deskundige:

- de functionaliteit van leefgebieden van beschermde soorten (her)kent;
- kennis heeft van algemeen erkende onderzoeksmethoden;
- ecologische werkprotocollen kan uitwerken;
- specifieke maatregelen kan begeleiden.

Bron [website RVO en toelichting bij art 7.6 Beleidsregel aanwijzing gedragscode](#)

Het aanbod ecologisch deskundigen is in verhouding tot de hoeveelheid flora- en fauna-activiteiten schaars. Naast de ecologisch deskundige zijn ook diverse andere functies betrokken bij dergelijke activiteiten. Daarom zijn Stadswerk, VNG en branchevereniging VHG sinds 2007 actief bezig met het bevorderen van ecologische kennis en kunde in de sector. Dit om met ecologisch deskundigen te kunnen samenwerken en ook om meer kennis en kunde in de sector te krijgen. Meer informatie hierover is te vinden op de website van [Stadswerk](#) (onder Natuurwetgeving).

2.4.2 Wettelijke belangen

Door het toepassen van deze gedragscode mogen de verboden ten aanzien van soortenbescherming (in beperkte mate) overtreden worden. Dit mag alleen als er sprake is van één of meerdere in de wet genoemde belangen, er geen andere bevredigende oplossing voor de activiteit bestaat en de activiteit niet leidt tot verslechtering van de staat van instandhouding van deze soort. Dit in relatie tot de beschermingsstatus van de aanwezige soorten, zie figuur 1.

	Vogels	Habitatricht- lijnsoorten	Nationale soorten
Artikelen waar in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) wettelijke belangen staan	8.84j	8.84k	8.84l
1. Volksgezondheid	b1	b3	b3
2. Openbare veiligheid	b1	b3	b3
3. Veiligheid van het luchtverkeer	b2	-	-
4. Bescherming wilde flora en fauna en van de natuurlijke habitats	b4	b1	b1
5. Dwingende redenen van groot openbaar belang (sociaal, economisch, wezenlijk gunstig effect voor milieu)	-	b3	b3

Figuur 1, De met RVO afgesproken geldende wettelijk belangen voor BB en RO per categorie soorten.

2.4.3 Belangen versus gemeentelijke taken

Flora en fauna-activiteiten die binnen de reikwijdte van het “beperken” binnen deze gedragscode vallen, worden uitgevoerd in het kader opgedragen (wettelijk) taken⁸. Deze taken zijn nodig om de inwoners van gemeenten gezond, veilig en prettig te kunnen laten wonen, werken en recreëren.

Om deze taken uit te kunnen voeren, bezitten gemeenten vastgoed en terreinen. Deze worden beheerd en onderhouden of desgewenst opnieuw (her)ingericht of aangelegd. Voorbeelden zijn gemeentehuizen en andere gebouwen voor ambtenaren en voor publieke functies (o.a. scholen, wijkgebouwen, musea, kantoren, sportzalen etc.), gebouwen voor noodopvang en (semi) openbare wegen, nuts- en groenvoorzieningen en lokale waterpartijen. Deze taken raken daarmee vrijwel alle wettelijke belangen, zie figuur 1.

Het betreft de volgende **algemene taken**:

- Het aanleggen van nutsvoorzieningen, droge en natte infrastructuur met bijbehorende voorzieningen en werken. Hiermee borgen gemeenten de toegankelijkheid en bereikbaarheid van gebouwen, werken en terreinen. Werkzaamheden die bij deze taken horen, kunnen vallen onder de belangen volksgezondheid, openbare veiligheid en/of groot openbaar belang. Bijvoorbeeld het vervangen of repareren van een riool in een houtige begroeiing.

⁸ Wettelijke taken die voortkomen uit de volgende wetten: Wegenwet, Gemeentewet, Burgerlijk Wetboek en richtlijnen (o.a. CROW), zie ook <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gemeenten/taken-gemeente>

- Veilig en functioneel houden van de leefomgeving en de gebouwen, werken en terreinen daarin zodat inwoners en gebruikers geen schade ondervinden en niet worden blootgesteld aan schadelijke stoffen. Werkzaamheden die bij deze taken horen, kunnen vallen onder de belangen openbare veiligheid en volksgezondheid. Bijvoorbeeld het plaatsen van een geluidsscherm langs een straat of buurt.
- Het realiseren van gezondheid- en onderwijsbeleid, actualiseren van de leefomgeving en effectueren van water-, natuur- en milieubeleid. Hiervoor worden gebouwen, begroeiingen, verhardingen en andere inrichtings-elementen beschermd, gerenoveerd of vervangen. Voor het onderdeel natuur kan het belang flora en fauna gelden, voor het onderdeel milieubeleid kan het belang volksgezondheid gelden en voor het actualiseren van de leefomgeving kan het gaan om de belangen openbare veiligheid, groot openbaar belang. Bijvoorbeeld het uitbreiden van een schoolgebouw in een groenvoorziening.
- Het duurzaam beheren en onderhouden van de genoemde voorzieningen zodat overheidsgelden zinvol zijn besteed (voorkomen van vroegtijdige vernietiging van kapitaalgoederen). Beheerwerkzaamheden dragen ook bij aan min of meer constante standplaatsfactoren voor soorten zodat beschermde soorten kunnen blijven voortbestaan. Deze werkzaamheden die bij deze taken horen, kunnen vallen onder de belangen volksgezondheid, groot openbaar belang en flora en fauna. Bijvoorbeeld het onderhouden van een ecologische zone.

Daarnaast zijn in de Omgevingswet **specifieke taken** aan gemeenten toegedeeld voor de **fysieke leefomgeving** (zie artikel 2.16 Ow), die samengevat gaan over:

- Het beheer van watersystemen en waterketenbeheer (opvangen hemelwater, tegengaan van wateroverlast).
- Het behouden van de staat en werking van openbare wegen.

Ook hiermee borgen gemeenten de toegankelijkheid en bereikbaarheid van gebouwen, werken en terreinen. De werkzaamheden die bij deze taken horen, kunnen vallen onder de belangen volksgezondheid, openbare veiligheid en/of groot openbaar belang.

2.4.4 Gunstige staat van instandhouding en andere bevredigende oplossing

Deze gedragscode heeft als doel dat gemeenten handelingen kunnen uitvoeren in het kader van bestendig beheer en onderhoud en kleinschalige ruimtelijke ontwikkelingen en inrichting met zo min mogelijk nadelige effecten voor beschermde soorten. Bij een correcte naleving van de gedragscode is gewaarborgd dat de betreffende

werkzaamheden geen wezenlijke negatieve invloed kunnen hebben op de staat van instandhouding van beschermde soorten.

Voor een aantal **werkzaamheden** is het mogelijk dat in sommige gevallen de verbodsbepalingen (zie § 2.2) worden overtreden. Dit geldt voor de werkzaamheden aan gebouwen, houtige begroeiingen, kruidige begroeiingen en onbegroeid terrein, (half) verharding en terreinmeubilair en het werken aan wateren en oevers.

Bij de keuze van de toe te passen maatregelen om beschermde soorten te ontzien is nadrukkelijk rekening gehouden met het huidige gedrag en gebruik van soorten op de werklocatie. In eerste instantie ziet de gedragscode erop toe dat zo min mogelijk nadelige effecten worden toegebracht.

Negatieve effecten van de opgenomen **(A, B en C) maatregelen zijn hooguit van tijdelijke aard** doordat enkel wordt gewerkt met maatregelen die hun effectiviteit hebben bewezen of waarvan soortdeskundigen hebben geoordeeld dat deze een hoge potentie hebben op effectiviteit. Het [reikwijdtedocument](#) van RVO voor gedragscodes alsmede de kennisdocumenten van BIJ12 en RVO liggen ten grondslag aan de maatregelen in deze gedragscode.

Daarnaast zijn er voor een aantal situaties en voor een beperkt aantal soorten wel mogelijkheden opgenomen tot het aantasten van beschermde soorten. Deze worden in gedragscode aangeduid als een **beperkende (D) maatregel**.

Het gaat om D-maatregelen voor de **soorten** steenmarter, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, ringslang, Alpenwatersalamander, rugstreeppad, sleedoornpage, huismus, gierzwaluw, ooievaar, havik, buizerd, kerkuil, steenuil en slechtvalk, zie bijlage 6 voor de alternatievenafweging per soort op hoofdlijnen. Voor deze soorten zijn de werkzaamheden en belangen afgewogen tegen de staat van instandhouding van de soorten. De staat van instandhouding van genoemde soorten is opgenomen in de [soortenlijst](#) van het Reikwijdtedocument van RVO.

Deel I

RUIMTELIJKE ONTWIKKELING OF INRICHTING (RO)

3. WERKPROCES Ruimtelijke ontwikkeling of inrichting

3.1 Van initiatief tot en met realisatie

Bij het voorbereiden en realiseren van een ruimtelijke ontwikkeling of inrichting (RO) hebben diverse organisaties en diensten van organisaties een rol. Een ruimtelijke ontwikkeling kan worden opgedeeld in een aantal fasen of werkprocessen. Deze gedragscode geeft invulling aan het aantoonbaar zorgvuldig handelen gedurende het totale werkproces: van initiatief tot en met realisatie. Wie, welke stappen uitvoert, hangt af van de taakverdeling of het contract tussen betrokken partijen.

De rode draad in het werkproces is dat er tijdens elke stap binnen een plan/project aantoonbaar zorgvuldig wordt gehandeld en dat informatie op een juiste en volledige wijze wordt overgedragen. Het betreft de volgende stappen:

1. Keuze wel of geen gedragscode inzetten (zie § 3.2).
2. Toetsen aan verbodsbepalingen (zie § 3.3).
3. Uitwerken zorgvuldig handelen (zie § 3.4).
4. Zorgvuldig realiseren (zie § 3.5).
5. Omgaan met calamiteiten (§ 3.6).

In de paragrafen hierna wordt elk onderdeel uitgewerkt.

3.2 Wel of geen gedragscode?

Het doorlopen van checklist I geeft antwoord op de vraag of inzet van de gedragscode mogelijk is. De resultaten van de drie stappen uit checklist I dienen te worden opgenomen in het projectdossier.

Voor checklist I is **volledige en actuele soortinformatie** van de werklocatie noodzakelijk. Dit is inclusief de omgeving van de werklocatie, tot zover de invloed⁹ van de werkzaamheden op aanwezige soorten merkbaar is. Hiervoor is nodig:

- Soortinformatie die niet ouder is dan 3 jaar van minimaal de specifiek beschermde soorten waarvoor de verboden gelden.
- Inzicht in de exacte locaties van rust- en voortplantingsplaatsen.
- Inzicht in de functionaliteit van de werklocatie als essentieel leefgebied.

⁹ Inventariseer de omgeving tot zover er geen invloed (bv. geluid, trilling e.d.) van de werkzaamheden meer merkbaar is.

De aan te houden werkwijze voor het verzamelen van soortinformatie is als volgt:

- Informatie over aanwezige beschermde soorten binnen de projectlocatie en directe omgeving is in een zo vroeg mogelijk projectstadium beschikbaar: initiatieffase of ontwerpfase. Dit betreft de vaste rust- en voortplantingsplaatsen en essentiële (onderdelen van) leefgebieden. Specifiek voor het gelijktijdig renoveren van een reeks of groter aantal gebouwen dient soortinformatie per CBS-buurt beschikbaar te zijn.
- Informatiebronnen zoals de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) of een eigen databank met soortinformatie kunnen worden gebruikt.
- Een ecologisch deskundige bepaalt of de soortinformatie actueel en volledig is. Een ecologische check, inventarisatie en/of een locatiebezoek door een ecologisch deskundige of onder aansturing van hem kan hier onderdeel van uit maken. Het gaat om soorten die gezien het leefgebied op de werklocatie en invloedsfeer of CBS-buurt (kunnen) voorkomen.
- Indien soortinformatie niet beschikbaar is of onvolkomenheden bevat, dient er in de juiste periode te worden geïnventariseerd. Het vaststellen of het uitsluiten van soorten op een werklocatie dient volgens geldende protocollen en BIJ12-kennisdocumenten plaats te vinden indien deze beschikbaar zijn voor de soort. Bijvoorbeeld een (jaarrond) vleermuisonderzoek conform het vleermuisprotocol (NGB). Voor soorten waarvoor geen protocol of kennisdocument beschikbaar is, bepaalt een ecologisch deskundige de inventarisatie-methode(n). De gedragscode geeft hiervoor richtlijnen, zie bijlage 4.
- De specifieke werkwijze en de resultaten worden vastgelegd in een rapportage, waarin in elk geval staat wie, wat, waar en hoe heeft onderzocht en wat de aanwezige soorten zijn.
- Een ecologisch deskundige analyseert op welke wijze aangetroffen soorten gebruik maken van de projectlocatie en onderbouwt dit. Bijvoorbeeld de vijver op de projectlocatie is essentieel foerageergebied voor watervleermuizen.

RO-checklist I – Wel of geen gedragscode?

Stap 1. Verzamelen informatie

Projectinformatie

Wat zijn de kenmerken van het project?

- Wat is de werklocatie en de werkgrens inclusief aanvoer/afvoerroutes, depots e.d.?
- Wat is de bestaande situatie op de werklocatie en wat is nodig om het projectresultaat te bereiken? (bv. vervangen gevel)
- Aanleiding: gelden er één of meerdere in de wet genoemde belangen en welke is/zijn dit? (zie § 2.3 en § 2.4.2)
- Wat is de gewenste planning, welke vaste data gelden?
- Past de ruimtelijke ontwikkeling of inrichting binnen de reikwijdte van de gedragscode (zie § 1.2 en 2.3)?

- ⇒ Valt het project onder de reikwijdte: ga verder bij Soortinformatie.
- ⇒ Valt het project niet onder de reikwijdte: inzet van de gedragscode is niet mogelijk. Soortenbescherming kan nog steeds een aandachtspunt zijn.

Soortinformatie

- Zijn er (vaste) rust- en voortplantingsplaatsen en/of essentiële leefgebieden van wettelijk beschermde soorten op de werklocatie en/of binnen de invloedzone van de werkzaamheden (zie § 3.2 voor wijze van inventariseren) aanwezig.
- ⇒ Is het antwoord ja, ga naar stap 2.
- ⇒ Is het antwoord nee, dan is soortenbescherming geen randvoorwaarde voor het project. Inzetten van de gedragscode is niet nodig. De algemene zorgplicht blijft wel van kracht.

Stap 2. Toetsen aan verbodsbepalingen

- Analyse: confronteer projectinformatie met soortinformatie: welke verboden worden er (mogelijk) overtreden (zie § 3.3)? Controleer ook of er sprake is van nationaal of provinciaal vrijgestelde soorten.
- ⇒ Wel een (mogelijke) overtreding: ga naar stap 3.
- ⇒ Geen overtreding: soortenbescherming is geen randvoorwaarde voor het werk. Inzetten van de gedragscode is niet nodig. De algemene zorgplicht blijft wel van kracht.

Stap 3. Uitwerken zorgvuldig handelen

- Werk het zorgvuldig handelen uit conform § 3.4.
- Neem de uitkomsten van alle stappen op in het projectdossier.

3.3 Toetsen aan verbodsbepalingen

Wanneer worden er (mogelijk) verboden overtreden?

- Er zijn rust- en voortplantingsplaatsen of essentieel leefgebied aanwezig op de werklocatie en daarmee kans op een overtreding van de verboden: doden van individuen, verstoren en beschadigen rust- en voortplantingsplaatsen.
- Er zijn rust- en voortplantingsplaatsen aanwezig buiten de werklocatie en binnen de invloedzone van de uit te voeren werkzaamheden: en daarmee kans op een overtreding van het verbod verstoren.

3.4 Uitwerken zorgvuldig handelen

Uitgangspunt voor dit onderdeel is dat er (mogelijk) verboden overtreden worden.

Hiervoor dient checklist II doorlopen te worden. Checklist II beschrijft het gedrag of de te nemen maatregelen om in eerste instantie overtredingen van de verboden te **voorkomen**. Indien dit aantoonbaar niet mogelijk is EN er geldt een noodzaak (o.a. wettelijk belang, zie § 2.4.2) EN in de soortenlijst van bijlage 2 is aangegeven dat beperken mogelijk is, dan mag er in tweede instantie in beperkte mate overtreding van de verboden plaatsvinden.

Het zorgvuldig handelen is uitgewerkt in paragraaf 3.4.1 tot en met 3.4.5.

Indien het voorkomen of beperkt overtreden van de verboden niet mogelijk is, dient een omgevingsvergunning te worden aangevraagd.

RO-checklist II – Uitwerken zorgvuldig handelen

Stap 1. Bepalen gebruik, functionaliteitszone en leefgebied

Op basis van de soort, de locatie en de werkzaamheden wordt door een ecologisch deskundige (zie § 2.4.1) per rust- en voortplantingsplaats en/of leefgebied de verstoringvrije afstand, de kwetsbare gebruikperiode en functionaliteitszone bepaald (zie § 3.4.1, § 3.4.2 en § 3.4.3).

Stap 2. Overtreding voorkomen of beperken

1. Overtreding voorkomen

De werkzaamheden op aanwijzing van een ecologisch deskundige zo aanpassen dat er geen verboden worden overtreden:

- Buiten verstoringvrije afstand werken.
- Buiten functionaliteitszone werken (o.a. schadevrije afstand).
- Buiten essentieel leefgebied werken.
- Buiten soortspecifieke kwetsbare periode werken.

De werkwijze uitwerken in het ecologisch werkprotocol op basis van de maatregelen-catalogus RO (zie § 3.4.4 en hoofdstuk 4).

Indien dit niet mogelijk is, stap 2 uitwerken. Dit kan alleen maar voor soorten uit bijlage 2 met categorie beperken en voor projecten met een noodzaak (o.a. erkend belang, zie § 2.4.2).

2. Beperkt overtreden (**uitsluitend mogelijk o.b.v. wettelijk belang en bijlage 2**)

De werkzaamheden zo aanpassen dat er in beperkte mate verboden worden overtreden; bijvoorbeeld diverse alternatieven te onderzoeken door:

- Binnen de functionaliteitszone werken buiten de gebruikperiode.
- Binnen een deel van het essentieel leefgebied werken.
- Op zorgvuldig wijze binnen de soortspecifieke kwetsbare periode werken.

Dit uitwerken in het onderdeel specifiek zorgvuldig handelen van het ecologisch werkprotocol op basis van de maatregelen-catalogus RO (zie § 3.5 en hoofdstuk 4).

3.4.1 Bepalen verstoringvrije afstand

De verstoringvrije afstand is de minimale afstand tussen werkzaamheden en een rust- en voortplantingsplaats waarbij er geen verstoring plaatsvindt. De werktechniek is hierbij zeer bepalend (bv. palen heien of palen pulsen).

Het is alleen noodzakelijk de verstoringvrije afstand te bepalen wanneer een soort een **Europese beschermingsstatus** (Vogel- of Habitatrichtlijn, artikel 11.37 en 11.46 Bal) heeft en gebruik maakt van de rust- en voortplantingsplaats en/of het essentieel leefgebied in de periode dat er werkzaamheden worden uitgevoerd. Bij de categorie '**andere**' (**nationaal**) **beschermde soorten** (artikel 11.54 Bal) kan eventueel een schadevrije afstand worden bepaald zodat de rust- en voortplantingsplaats niet wordt aangetast, zie § 3.4.3.

Soorten zijn veelal gewend aan een bepaalde omvang van geluid, licht en trilling. De bestaande situatie, voorafgaand aan de werkzaamheden, is dan ook maatgevend voor het bepalen van de werkmethoden en de werkafstanden tot een rust- en voortplantingsplaats en of het essentieel leefgebied.

Daarom is het noodzakelijk om verstoringsvrije afstand(en) te bepalen door een ecologisch deskundige. Bijlage 5 geeft richtlijnen en criteria voor het bepalen van deze afstand(en). De wijze waarop de verstoringsvrije afstand(en) zijn bepaald met onderbouwing opnemen in het ecologisch werkprotocol.

Het zorgvuldig handelen binnen de verstoringsvrije afstand maakt deel uit van de verdere uitwerking.

3.4.2 Bepalen kwetsbare gebruikperiode

Bij veel soorten is er sprake van een duidelijk aanwijsbare rust- en voortplantingsplaats (bv. groeiplaats, nest, hol, hoop of holte). Voor elke rust- en voortplantingsplaats geldt een soortspecifieke gebruikperiode. Binnen die gebruikperiode kan een kwetsbare periode gelden.

Er kunnen drie typen gebruik van rust- en voortplantingsplaatsen worden onderscheiden:

1. **Vaste rust- en voortplantingsplaatsen, jaarrond in gebruik:** De soort is jaarrond aanwezig, er geldt dan ook jaarrond zorgvuldig handelen. De kwetsbare perioden zijn de voortplantingsperiode, winter-rustperiode of bloeiperiode.
2. **Vaste rust- en voortplantingsplaatsen, tijdelijk in gebruik:** De soort keert na een bepaalde afwezigheid weer terug op dezelfde plek. De kwetsbare periode geldt indien de soort aanwezig is. Het betreft de voortplantingsperiode of rustperiode.
3. **Tijdelijke rust- en voortplantingsplaatsen:** Er geldt alleen een kwetsbare periode als de soort de rust- en voortplantingsplaats in gebruik heeft.

In bijlage 2 zijn per soort deze typen rust- en voortplantingsplaatsen vermeld in de kolom R&V. Per soort en type rust- en voortplantingsplaats dient de specifieke kwetsbare periode te worden bepaald door een ecologisch deskundige (zie § 2.4.1). De broedperiode van vogels kan afwijken van de periodes zoals weergegeven in de RVO-natuurkalender. Een ecologisch deskundige stelt vast of er daadwerkelijk sprake is van een broedgeval of in gebruik zijnde rust- en voortplantingsplaatsen.

Een soort kan gebruik maken van de werklocatie zonder dat er sprake is van een aanwijsbare rust- en voortplantingsplaats; dan ligt de werklocatie in (een deel van) het leefgebied. Binnen dat leefgebied kunnen bepaalde essentiële delen in

een bepaalde periode kwetsbaar zijn. Bijvoorbeeld voedselbiotoop, vaste migratieroute, overwinteringsbiotoop of voortplantingsbiotoop.

3.4.3 Bepalen functionaliteitszone

Voor vaste rust- en voortplantingsplaatsen (zowel jaarrond in gebruik als tijdelijk in gebruik) en het essentieel leefgebied geldt als uitgangspunt het behouden en functioneel houden daarvan. Het betreft de noodzakelijke behoeften binnen de soortspecifieke actieradius, dit noemen we de functionaliteitszone. Een ecologisch deskundige bepaalt deze.

Voorbeelden zijn:

- In- en uitvliegruimte, in- en uitloopruijnte of in- en uitzwemruimte. Bijvoorbeeld deel van het water in de watergang met de toegang tot de beverburcht en verbinding met de foerageerlocatie(s).
- Een constant leefklimaat in en nabij de rust- en voortplantingsplaats. Bijvoorbeeld plek met bezonning van de oever met kikkerdril.
- Beschikbaarheid van noodzakelijke bouwstoffen voor het maken en onderhouden van de voortplantingsplaats. Bijvoorbeeld natte klei voor zwaluwen nabij de nestlocatie, inclusief vrije vliegroute.
- Beschikbaarheid van voedsel voor het continue voeden van de jongen. Bijvoorbeeld voor vleermuizen bestaat de zone uit de kraamverblijfplaats, de foerageerlocatie en de route tussen beide locaties.
- Beschikbaarheid van open zand als ei-afzetlocatie voor zandhagedis.

Voor tijdelijke rust- en voortplantingsplaatsen is deze bepaling alleen noodzakelijk indien er binnen de gebruikperiode van de rust- en voortplantingsplaats wordt gewerkt.

Op basis van de soort en de bestaande situatie wordt door een ecologisch deskundige (zie § 2.4.1) per rust- en voortplantingsplaats of essentieel leefgebied de omvang van de functionaliteitszone bepaald en verwerkt tot beschermingsmethoden zoals het markeren van een schadevrije afstand in het ecologisch werkprotocol.

Indien er beschermde soorten op of nabij de project- of werklocatie leven, zonder aanwijsbare rust- en voortplantingsplaatsen, is er alleen sprake van een leefgebied (bv. vissen in het grachtenstelsel). Ten behoeve van het behoud van deze soorten dient het leefgebied op of nabij de werklocatie in kaart te worden gebracht. Dit betreft de begrenzing van het leefgebied, eventueel opgedeeld in biotopen per kwetsbare periode (bv. overwinteringsbiotoop en voortplantingsbiotoop). Binnen het leefgebied kan schade voorkomen of beperkt worden door te faseren en/of te geleiden (met tijdelijke voorzieningen) met behoud van de functionaliteit van de werklocatie als leefgebied. Dit is nader uitgewerkt in de maatregelencatalogus.

3.4.4 Opstellen ecologisch werkprotocol

Het ecologisch werkprotocol vormt de projectspecifieke uitwerking van de gedragscode.

Het ecologisch werkprotocol dient altijd op werklocatie aanwezig te zijn bij de werkzaamheden en eenieder die werkzaam is in het projectgebied dient van de inhoud op de hoogte te zijn.

Het ecologisch werkprotocol wordt opgesteld aan de hand van het format uit checklist III door of in samenspraak met en of op aanwijzing van een ecologisch deskundige.

Gedurende de planvorming en werkvoorbereiding wordt er naar een volledig ecologisch werkprotocol toegewerkt. Het betreft in eerste instantie een ecologisch werkprotocol op hoofdlijnen op basis van voorgaande paragrafen.

Voorafgaand aan de start van de werkzaamheden wordt het ecologisch werkprotocol verder uitgewerkt met technische specificaties voor de realisatie. Hoofdstuk 4 biedt hiervoor de basis.

Let op: bij controle door het bevoegd gezag kunnen altijd onderliggende documenten bij een ecologisch werkprotocol (zoals logboek, natuurwaardenonderzoek, belangenonderbouwing, alternatievenonderbouwing, etc.) worden opgevraagd. Deze dienen te allen tijde beschikbaar te zijn.

3.4.5 Informatieplicht (RO-activiteiten)

Om inzicht te krijgen in het gebruik van de gedragscode, is het verplicht om het bevoegd gezag te informeren over aanstaande RO-activiteiten indien er mogelijk verboden worden overtreden tijdens de realisatie van een ruimtelijke ontwikkeling of inrichting. Dit omdat er dan gebruik wordt gemaakt van de juridische vrijstelling van de gedragscode. Het mogelijk wel/niet overtreden van verboden dient bepaald te worden door een ecologisch deskundige.

Ten minste 4 weken voor de start van de werkzaamheden (realisatiefase) van het project is het verplicht om het bevoegd gezag te informeren door een kopie van het ecologisch werkprotocol op te sturen¹⁰.

Indien de **openbare veiligheid** in het geding is bij hoogspanningsleidingen, spoorleidingen, portalen, wegverlichtingen, dijk- of wegtalud en waarbij nest- of rustlocaties worden verwijderd en/of verplaatst, geldt dat dit **ten minste 1 week** voor het begin van de werkzaamheden bij het bevoegd gezag wordt geïnformeerd door een kopie van het ecologisch werkprotocol op te sturen.

¹⁰ Zie website RVO voor adressen

RO-checklist III - Format ecologisch werkprotocol Stadswerk¹¹

1. Algemene gegevens

Omschrijving van het project waar dit ecologisch werkprotocol bij hoort. Benoem ook de naam en versie van de gedragscode.

Contactgegevens (naam, telefoon van e-mailadres) van ecologische deskundige, opdrachtgever en opdrachtnemers.

2. Risicoanalyse

Projectinformatie/werkbeschrijving

- Werklocatie en werkgrens (bestaande situatie in beeld brengen, incl. kaart).
- Werkzaamheden incl. inzet materieel, aan- en afvoerroutes en opslagterreinen.
- Wettelijk belang(en).
- Planning (incl. start en einde werkzaamheden), ook van voorbereidende en flora- en fauna maatregelen.
- Soortinformatie (welke soorten zijn aanwezig, wat is de functie van de locatie voor soorten (incl. kaart), verwijzingen naar bronnen**).

Welke flora en fauna-risico's gelden op basis van te verrichten werkzaamheden, locatie, soortinformatie en planning?

- Welke verboden kunnen overtreden worden?
- Conclusie: Is het werk uitvoerbaar middels voorkomen of beperken?

3. Risicomanagement

Deskundig handelen

- Rol en inzet ecologisch deskundige en ander deskundigen (aantoonbaar) voor en tijdens de werkzaamheden.
- Wanneer werkinstructies: overdracht informatie en werkwijze.

Zorgvuldig handelen

- Algemeen zorgvuldig handelen:
 - Controle informatie in het veld.
 - Planning (incl. voorbereidende en 'mitigerende' maatregelen).
 - Werkwijze: werkrichting/werktechniek/fasering.
 - Geluid, trilling en licht.
 - Vernatting, verdroging.
 - Menselijke aanwezigheid.
 - Omgang met vrijkomende materialen en onverwacht aangetroffen soorten.
- Soortspecifiek zorgvuldig handelen:
 - Per soort de specifieke acties en 'mitigerende' maatregelen uitwerken op basis van hoofdstuk 4. Geldt ook voor nieuw aangetroffen soorten. Benoem concrete en praktisch uitvoerbare maatregelen specifiek voor activiteiten, locatie, soorten en tijdstip. Bv markeren beschermingszone o.b.v. verstoringsvrije en/of schadevrije afstanden en/of functionaliteitszones.

Lees verder op de volgende pagina

¹¹ Dit betreft een uitgebreidere versie van het format van RVO zodat ook uitvoeringskant is geborgd

RO-checklist III - Format ecologisch werkprotocol Stadswerk¹¹

4. Verzamelen en uitwisselen gegevens

- Verwijzingen naar beschikbare onderzoeken*.
- Aanpak controle actualiteit soortgegevens.
- Format voor overdracht soortgegevens.
- Overdrachtmomenten.

5. Communicatie

- Het bevoegd gezag voorafgaand aan de realisatie informeren over RO-activiteiten/-projecten indien gebruik wordt gemaakt van de vrijstellingsruimte van de gedragscode (kopie EWP opsturen).
- Taakverdeling: wie communiceert over wat aan wie.
- Overlegmomenten, bijwoonpunten en veldcontroles.
- (Eind)evaluatie.

* titel, brongegevens van het natuuronderzoek/soortenonderzoek, datum onderzoek en locatiebezoeken.

3.5 Zorgvuldig realiseren

De realisatie dient aantoonbaar conform het ecologisch werkprotocol plaats te vinden. Hiervoor gelden de volgende aandachtspunten:

- Deze gedragscode en het bijbehorende ecologisch werkprotocol inclusief bijlagen zijn aanwezig op de werklocatie (opnemen in het projectdossier).
- Er wordt aantoonbaar conform het ecologisch werkprotocol gewerkt, medewerkers krijgen een werkinstructie op basis van het ecologisch werkprotocol. Het ecologisch werkprotocol is actueel: mutaties in de aanpak worden verwerkt in het ecologisch werkprotocol (op basis van overleg tussen betrokken partijen).
- Na afronding van de werkzaamheden worden tijdelijke voorzieningen zoals markeringen en eventuele tijdelijke rust- en voortplantingsplaatsen verwijderd.
- Na afronding wordt het ecologisch werkprotocol geëvalueerd.
- Het projectdossier wordt minimaal vijf jaar gearhiveerd.

In bepaalde situaties is het noodzakelijk om ruim voor de start van het project eerst maatregelen ter bescherming van flora en fauna uit te voeren. Voorbeelden hiervan zijn:

- Aanbrengen van tijdelijke fauna geleidende voorzieningen om werkzaamheden te zoneren of te faseren (bv. plaatsen van schermen voor hagedissen).

- Plaatsen van tijdelijke vervangende rust- en voorplantingsplaatsen (bv. in het voorjaar ophangen van vleermuiskasten t.b.v. paarverblijfplaatsen voor ruige dwergvleermuis).

Ook dergelijke maatregelen maken deel uit van het ecologisch werkprotocol.

3.6 Omgaan met calamiteiten

Een calamiteit betreft een onvoorziene gebeurtenis die direct actie vereist vanwege een acuut risico voor de volksgezondheid of openbare veiligheid. Voorbeelden van situaties zijn acute of dreigende wateroverlast, overstroming, droogte of waterverontreiniging of de noodzakelijke inzet van een waterberging. Dergelijke calamiteiten vallen buiten de vrijstelling van de gedragscode en dienen afgestemd te worden met het bevoegd gezag. Vervolgens vindt er een afweging plaats van het advies in de context van het incident en wordt op basis daarvan gehandeld.

Het advies, de genomen maatregelen en de eventuele effecten op beschermde soorten worden in het projectdossier gedocumenteerd. Voor zover mogelijk wordt de calamiteit, de gevolgen voor rust- en voorplantingsplaatsen en de werkwijze met beelden vastgelegd zodat het zorgvuldig handelen kan worden aangetoond.

VOORBEELD 1, RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

Vervangen van het brugdek van een houten fietsbrug

1. **Werkzaamheden:** Het brugdek wordt losgekoppeld van de draagconstructie vanaf een ponton in het water. Het brugdek wordt met een kraan van de draagconstructie getild en met een vrachtwagen afgevoerd. Het plaatsen van het nieuwe brugdek verloopt in omgekeerde volgorde. Het verkeer wordt tijdens de werkzaamheden omgeleid. Er is een werkruimte rondom de brug nodig van 10m. Op basis van deze gegevens is er soortinformatie nodig in een straal van 100m rondom de brug.
2. **Situatie:** brug, water, oever met gras en een rietkraag. De fietsbrug is verlicht met 2 lichtmasten.
3. **Planning:** Starten in mei-juni met een doorlooptijd van 1 week.
4. **Belang:** Het brugdek is verrot en niet meer veilig. De fietsbrug is onderdeel van een fietsnetwerk voor woon-werkverkeer in de openbare ruimte. Het alternatief is 15km omrijden. Er is sprake van het wettelijk belang 'openbare veiligheid'.
5. **Aangetroffen rust- en voortplantingsplaatsen** in een straal van 100m rond de brug zijn:
 - Onder de brug, in de draagconstructie nestelt een merel (nest tijdelijk in gebruik).
 - In de rietkraag, langs het water, broedt een meerkoet (nest tijdelijk in gebruik) op 15m afstand van de brug.
 - In de oever zit een beverburcht (jaarrond in gebruik) op 25m afstand van de brug.

VOORBEELD 1, RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

Vervangen van het brugdek van een houten fietsbrug

6. Gebruik en **functionaliteitszones** zijn:
 - Merel: broedperiode maart tot en met augustus, functionaliteit: brugconstructie + vrije aanvliegroute.
 - Meerkoet: broedperiode maart tot en met augustus, functionaliteit: rietkraag + voedsel uit water.
 - Beverburcht: burcht jaarrond in gebruik, de kraamperiode mei tot en met augustus is de kwetsbare periode, functionaliteit: rietkraag + water (ingang) + zwemroute naar nabijgelegen wilgenbos op 30m afstand (onder de brug door).
7. Er is dus sprake van een flora- en fauna-activiteit volgens de Omgevingswet. Mogelijke **risico's** zijn: doden van beschermde soorten, beschadigen rust- en voortplantingsplaats van vogels en bever en verstoren vogels en bever. De **alternatievenafweging** geeft de volgende mogelijkheden:
 - Door buiten de broedperiode van de merel en meerkoet te werken, is overtreding van de verboden te voorkomen (gebruik nesten monitoren of realisatie verschuiven naar september).
 - Voor de beverburcht zijn jaarrond maatregelen nodig om schade te voorkomen door het hanteren van een beschermingszone.
 - Verstoren wordt voorkomen door te werken buiten de kraamperiode en afstand te houden.
 - De **verstoringsvrije afstand** rondom de burcht is op basis van bijlage 5 bepaald op 20 m. De afstand is bepaald op basis van de verstoringgevoeligheid van de bever, het bestaande gebruik van de locatie en de werktechniek bij de vervanging van de brug. Aanwezigheid van mensen onder de brug en de inzet van de kraan met bijbehorende geluiden en trillingen zijn daarin bepalend.
8. Uitwerking **zorgvuldig handelen** op hoofdlijnen:
 - Realisatie in september (dus opschuiven planning).
 - Werken bij daglicht.
 - Geen bouwverlichting gebruiken.
 - Bij burcht beschermingszone hanteren: bouwhek op grens werklocatie (20m van burcht), niet werken buiten de werklocatie.
 - Voorkomen van trilling en zetting bij burcht: kraan op wielen inzetten en zover als mogelijk van de burcht vandaan opstellen (minimaal 20m).
 - Werken met elektrisch gereedschap.
 - De zwemroute van de bever tussen burcht en voedsellocatie is 's avonds vrij van obstakels (bv. werkponton verplaatsen).
 - Behoud waterpeil en waterkwaliteit (bv. spoelwater van reinigen van machines niet naar water laten weglopen).

4. MAATREGELEN Ruimtelijke ontwikkeling of inrichting

4.1 Gebruik maatregelencatalogus

Per categorie en soortgroep zijn in § 4.3 tot en met § 4.7 maatregelen uitgewerkt om zorgvuldig om te gaan met aanwezige beschermde flora en fauna. Deze maatregelencatalogus is gebaseerd op het ['Reikwijdtedocument'](#) (RVO, versie 1.1, november 2023), de [natuurkalenders](#)¹² en de best practises van gemeenten en ecologisch deskundigen (klankbordgroep Stadswerk).

De maatregelencatalogus bestaat uit de volgende categorieën:

- 1. Gebouwen en werken, zie § 4.3.
- 2. Houtige begroeiingen, § 4.4.
- 3. Kruidige begroeiingen en onbegroeid terrein, zie § 4.5.
- 4. (Half)verhardingen en terreinmeubilair, zie § 4.6.
- 5. Wateren en oevers, zie § 4.7.

De hiervoor getoonde kleuren corresponderen ook met de kleuren van de afbeeldingen in deze paragrafen.

Op basis van hoofdstuk 3 is al een groot deel van het zorgvuldig handelen uitgewerkt in een ecologisch werkprotocol, het betreft de volgende onderdelen:

- A. Uit te voeren werkzaamheden.
- B. Omvang van de werklocatie: werkgrens.
- C. Uitvoeringsperiode en planning.
- D. Wettelijk belang en mogelijkheden voor andere bevredigende oplossing.
- E. Aanwezigheid rust- en voortplantingsplaatsen en essentieel leefgebied op de werklocatie en binnen invloedzone van de werkzaamheden.
- F. Gebruik en functionaliteitszone per rust- en voortplantingsplaats.
- G. Verstoringsvrije afstand tussen werkzaamheden en rust- en voortplantingsplaatsen of essentiële leefgebieden, werkwijze en werktechniek.

¹² Landelijke natuurkalenders voor vogels en overige soortgroepen.

- H. Voorkomen van mogelijke overtredingen door het aanpassen van de werkwijze en/of planning waardoor buiten de kwetsbare locaties en/of kwetsbare periode(n) wordt gewerkt.

Voorafgaand aan de realisatie wordt het ecologisch werkprotocol op technisch detailniveau uitgewerkt:

- I. Bepaal uit welke categorie(en) uit de maatregelencatalogus de werklocatie bestaat. De focus ligt op categorieën met rust- en voortplantingsplaatsen en essentieel leefgebied. LET OP: het kan ook gaan om categorieën die buiten de werklocatie vallen en binnen de invloedzone liggen, zie ook 'Voorbeeld 1, Ruimtelijke Ontwikkeling'.
- J. Vul het ecologisch werkprotocol aan met algemene en specifieke werkwijzen op basis van de bij de categorie en soortgroep beschreven aanpak uit de catalogus.

4.2 Type maatregelen in de catalogus

In de maatregelencatalogus (zie § 4.3 tot en met § 4.7) is per categorie en per soortgroep invulling gegeven aan vier typen maatregelen: A, B, C en D.

Bij de **maatregelen A, B en C** is sprake van **voorkomen** van overtreding.

Bij **maatregel D** is sprake van **beperkt overtreden** onder de vrijstelling van de gedragscode. Dit beperkt overtreden kan alleen als er geen alternatieven voorhanden zijn, als er sprake is van een in de wet genoemd belang (zie tekst kader bij 2.4.2 en bijlage 1) en kan voor ruimtelijke ontwikkelingen alleen voor een beperkt aantal soorten (zie soorten met status 'beperken' in bijlage 2).

De maatregelen staan in volgorde van (afnemende) prioriteit. Waar nodig zijn specifieke soorten uitgelicht.

- A. Markeren van een beschermingszone op basis van de essentiële onderdelen van het leefgebied van de soort, de verstoringgevoeligheid van de soort en de invloed van de uit te voeren werkzaamheden. Alleen werken buiten deze zone en voorkomen van negatieve effecten binnen deze zone.
- B. Binnen de beschermingszone buiten de kwetsbare periode van de soort werken. Geen aantasting van essentiële onderdelen van het leefgebied en voorkomen van verstoring door het treffen van maatregelen.
- C. Binnen de beschermingszone binnen de kwetsbare periode van de soort werken. Voorkomen van aantasting van essentiële onderdelen van het leefgebied en van verstoring door het treffen van maatregelen.
- D. Binnen de beschermingszone werken met een geringe (tijdelijke) aantasting van essentiële onderdelen van het leefgebied. Het werk fasen waarbij een deel van het essentiële leefgebied tijdelijk niet beschikbaar is. Er worden maatregelen getroffen om negatieve effecten zoveel mogelijk te beperken. In de

laatste plaats kunnen essentiële delen van het leefgebied opgeheven worden indien er (tijdelijke) alternatieven beschikbaar zijn en duurzame alternatieven op termijn beschikbaar komen.

De maatregelen zijn ingedeeld in soortgroepen voor zover deze binnen een categorie voorkomen. De kleur geeft weer bij welke categorie de maatregelen horen. Ze komen dus in vijf verschillende kleuren voor.

 Vogels	 Vleermuizen	 Overige zoogdieren	 Amfibieën	 Reptielen
 Vlinders	 Libellen	 Kevers	 Weekdieren	 Planten

De maatregelen in de volgende paragrafen staan op volgorde van toenemende mate van zorgvuldig handelen:

1. Algemeen zorgvuldig handelen in de vorm van maatregelen voor alle soorten.
2. Specifieke maatregelen per soort of soortgroep.

Samen vormen ze het zorgvuldig handelen. De specifieke maatregelen gaan VOOR op de maatregelen voor alle soorten.

4.3 Gebouwen en werken

De werkzaamheden in deze categorie omvatten:

- Het renoveren/verduurzamen en verbouwen van bestaande gebouwen. Voorbeelden zijn gebouwen voor noodopvang, gemeentewerven, scholen, wijkcentra of stadskantoren. Het betreft hier per project 1 of enkele gebouwen.
- Het aanpassen (verbouwen), verduurzamen of renoveren van bestaande (civieltechnische) werken en bovengrondse nutsvoorzieningen. Voorbeelden zijn: bruggen, stuwen, kade- en grachtenmuren en fietstunnels.

Hierbij is inbegrepen het verwijderen, vervangen en aanbrengen van (groen) voorzieningen aan/op gebouwen en werken. Voorbeelden zijn het (gedeeltelijk) verwijderen van gevelbegroeiing, verlichting, zonnepanelen en bebording.

Voor het bouwrijp maken van een terrein, zie de categorieën Kruidige begroeiing en (Half)verharding. Wanneer werkzaamheden vanaf het water worden uitgevoerd met negatieve effecten op watergebonden soorten, zie ook de categorie Water en oevers.

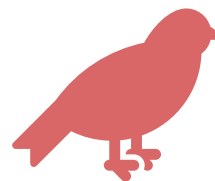
Voor gebouwbewonende soorten wordt **natuurinclusief gewerkt**: elk gebouw dat geschikt was voor bepaalde gebouwbewonende soorten, blijft ook na uitvoering van de werkzaamheden beschikbaar en geschikt voor de betreffende soorten. Daarnaast wordt voorkomen dat dieren worden gedood, door bij aantasting van rust- en voortplantingslocaties het gebouw eerst natuurvrij te maken. Omdat gebleken is dat effectiviteit van maatregelen per werklocatie en situatie kan verschillen, wordt een diversiteit aan maatregelen toegepast (zie uitwerking van de maatregelen bij huismus, gierzwaluw en vleermuizen hierna).

In geval er meerdere woningen in dezelfde buurt worden gerenoveerd, wordt een **kleinschalige werkwijze** gehanteerd. Uitgangspunt is dat er hooguit aan 10% van de voor de betreffende soort(en) geschikte woningen per CBS-buurt per jaar tegelijkertijd gewerkt mag worden. Op deze manier wordt cumulatie beperkt en zal bij een correcte uitvoering van de gedragscode geen effect op de staat van instandhouding optreden. Bij grotere projecten en hogere aantallen individuen dan aangegeven in de gedragscode of bij kraam- en grote winterverblijfplaatsen is maatwerk vereist en zal een omgevingsvergunning aangevraagd moeten worden.

4.3.1 Vogels

In/aan gebouwen en kunstwerken zal de aanwezigheid van beschermde vogelsoorten vooral de aanwezigheid van nesten betreffen aan gevels (zoals huiszwaluw) onder, in of op dakconstructies (zoals huismus, visdief en scholekster), in de spouw (zoals gierzwaluw) of in (nabijgelegen) schuren (zoals kerkuil).

Alle soorten

- A** Bij gebouwen en werken met rust- of voortplantingsplaatsen van beschermde vogelsoorten worden geen werkzaamheden uitgevoerd óf worden deze delen gemarkeerd en ontzien tijdens de werkzaamheden. Verstoring van broedgevallen door werkzaamheden in de directe omgeving van deze gebouwen en werken dient te worden voorkomen of er dienen maatregelen getroffen te worden om dat te voorkomen door bijvoorbeeld het aanbrengen van een beschermingszone (zie bijlage 5).
- B** Werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de soortspecifieke broedperiode, zie landelijke [natuurkalender](#) RVO. Voor nesten die jaarrond worden gebruikt of waar elk jaar naar toe wordt teruggekeerd geldt dat deze functies behouden moeten blijven, zie bijlage 2.

Voor de volgende soorten gelden specifieke maatregelen en zijn er onder voorwaarden soms beperkte negatieve effecten (D-maatregelen) mogelijk.

Kerkuil, steenuil en slechtvalk

Dit betreft schaarse/territoriale soorten die in gebouwen vooral gebruik maken van kunstmatige rust- en voortplantingsplaatsen en waarvoor een goed leefgebied met voldoende voedselaanbod in de directe omgeving van het gebouw essentieel is.

- B** Werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de kwetsbare periode, die is voor deze soorten de broedperiode. De broedperiode betreft een indicatieve periode van februari tot en met juli voor steenuil, van februari tot en met augustus voor kerkuil en van februari tot en met april voor slechtvalk. De werkwijze is als volgt:
 - De in- en uitvliegmogelijkheden blijven behouden.
 - De constructie met de rust- en voortplantingsplaats blijft behouden.
 - Er wordt gewerkt zonder apparatuur met grote geluidsbelasting wanneer soorten aanwezig zijn, zie ook bijlage 5.
- D** Bij aantoonbare noodzaak (met wettelijk belang en alternatievenafweging) is het mogelijk om per soort 1 nestlocatie per gemeente per jaar op te heffen. Dit mag mits essentieel leefgebied en broedgelegenheid beschikbaar blijft:

- Omdat **steenuil en kerkuil** ook buiten hun broedperiode van een nestlocatie gebruik maken, dienen 2 vervangende rust- of voortplantingsplaatsen buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden te worden geplaatst; voor de steenuil binnen het bestaande territorium en voor de kerkuil in de directe omgeving (binnen 500 meter van de oorspronkelijke verblijfplaats). Dit is niet noodzakelijk indien reeds vervangende locaties aanwezig zijn (uitvoeren omgevingscheck). De vervangende verblijfplaats kan een tijdelijk karakter hebben, tot de originele nestlocatie weer toegankelijk is. Ze kunnen echter ook een permanente vervanging betreffen.
- De vervangende verblijfplaats bestaat uit een bewezen effectieve nestkast en/of toegang tot een bouwwerk zoals een schuur voor kerkuil en steenuil. Zie voor het geschikte ontwerp en locaties de betreffende kennisdocumenten voor [Kerkuil](#) en [Steenuil](#). Deze alternatieven dienen 3 maanden voor uitvoering van de werkzaamheden aanwezig te zijn i.v.m. gewenning.
- Bij aanvang van de broedperiode van de **slechtvalk** dient de bestaande broedlocatie weer toegankelijk en verstoringvrij te zijn, of in de directe omgeving dienen 2 alternatieve nestgelegenheden te zijn gerealiseerd. Zorg dat de nestkast op tientallen meters hoog wordt geplaatst, met plekken waar voldoende beschutte zitplaatsen aanwezig zijn aan alle kanten en voldoende landingsmogelijkheden voor de jongen.
- De dieren krijgen de gelegenheid de werklocatie uit eigen beweging te verlaten.

Huismus

- B** Werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de kwetsbare perioden. De kwetsbare periode is van maart tot en met augustus alsook dagen en nachten met (gevoels-)temperaturen beneden het vriespunt (vorst) of bij sneeuw en ijzel. De werkwijze is als volgt:
- De in- en uitvliegmogelijkheden blijven behouden.
 - De constructie met de rust- en voortplantingsplaatsen blijft behouden.
 - Er wordt gewerkt zonder apparatuur met grote geluidsbelasting wanneer soorten aanwezig zijn zodat verstoring wordt voorkomen, zie bijlage 5.
 - Aanwezige muurbegroeiing die wordt gebruikt door huismus, dient behouden te blijven.
- D** Bij aantoonbare noodzaak (met wettelijk belang en alternatievenafweging) is het mogelijk rust- en voortplantingsplaatsen van huismus aan te tasten, mits de functionaliteit weer volledig worden hersteld:
- De werkzaamheden worden buiten de onder B genoemde kwetsbare perioden uitgevoerd. Hier kan van afgeweken worden bij een lange

doorlooptijd van de werkzaamheden, mits de noodzaak hiervoor voldoende kan worden aangetoond.

- In geval het project meerdere woningen bij elkaar betreft met meerdere rust- en voortplantingsplaatsen van huismus, geldt dat maximaal 10% van geschikte woningen voor deze soort per CBS-buurt per jaar per gemeente mag worden aangetast, zoals na het volgende punt staat omschreven.
- In geval het een individueel gebouw of (civieltechnisch) werk betreft worden de werkzaamheden gefaseerd uitgevoerd waarbij minimaal 50% van de nestlocaties beschikbaar blijft in het betreffende gebouw. Deze nestlocaties zijn maximaal één broedperiode niet beschikbaar. Indien er sprake is van 1 nestlocatie of concentratie van nesten op 1 locatie en faseren niet mogelijk is, dient er voorafgaand voldoende alternatief in de omgeving te worden aangeboden zoals hierna omschreven.
- Tijdens uitvoering van werkzaamheden dienen in de directe omgeving (binnen een straal van 100m) van de werklocatie voldoende alternatieve rust- en verblijfplaatsen voor huismus aanwezig te zijn of deze dienen te worden aangebracht, zie hiervoor de 'Maatregelen-catalogus beschermde soorten bij na-isolatie en renovatie van gebouwen' en het kennisdocument. De vervangende verblijfplaatsen kunnen een tijdelijk karakter hebben tot de originele locatie weer toegankelijk is. Vervangende verblijfplaatsen die worden aangebracht dienen minimaal 3 maanden voor het ongeschikt maken van de huidige verblijfplaatsen beschikbaar te zijn. De tijdelijke verblijfplaatsen verwijderen buiten de broedperiode en pas nadat de duurzame voorzieningen beschikbaar zijn.
- Minimaal een week voorafgaand aan de werkzaamheden worden gebouwen en werken natuurvrij gemaakt buiten de broedperiode van huismus en buiten de koude periodes in de winter. Zie hiervoor de 'Leidraad Natuurvrij maken bij na-isolatie en renovatie van gebouwen' (RVO.nl) en het kennisdocument [Huismus](#). Er wordt te alle tijden voorkomen dat vogels worden ingesloten.
- Aanwezige muurbegroeiing die van essentieel belang is voor huismus, dient behouden te blijven. Ook het omliggende essentiële leefgebied dient functioneel voor huismus te blijven.
- De in- en uitvliegmogelijkheden en de constructie met rust- en voortplantingsplaatsen worden zo snel mogelijk hersteld op dezelfde locaties als het oorspronkelijke gebruik. Wanneer andere materialen worden toegepast dan in de oorspronkelijke situatie, dient voldaan te worden aan de materiaalkeuze zoals omschreven in de 'Maatregelen-catalogus beschermde soorten bij na-isolatie en renovatie van gebouwen' (RVO.nl) en het kennisdocument [Huismus](#).

- Of er worden permanente duurzame voorzieningen aangebracht zoals hierna omschreven:
 - o Voor elke rust- en voortplantingsplaats die wordt aangetast of verwijderd, worden minimaal 2 nieuwe duurzame voorzieningen in de buitenschil van de bestaande locaties aangeboden, die zoveel mogelijk aansluiten op bestaand gebruik. Dit in de vorm van bijvoorbeeld gierzwaluwstenen, nestkasten, dakvoetsystemen of het verwijderen van aanwezig vogelschroot, zie voor de wijze van toepassen de 'Maatregelen-catalogus beschermde soorten bij na-isolatie en renovatie van gebouwen' en het kennisdocument [Huismus](#).
 - o Indien er in een project bij meerdere gebouwen rust- en voortplantingsplaatsen worden aangetast, dienen minimaal 2 verschillende typen duurzame voorzieningen te worden aangebracht. Deze opgave geldt ook voor grote gebouwen (>500m² dicht gevel- en dakoppervlak) met meerdere rust- en voortplantingsplaatsen.

Gierzwaluw

- B** Werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de kwetsbare periode, dit is de broedperiode. De broedperiode van de gierzwaluw betreft een indicatieve periode van half april tot en met half augustus. De werkwijze is als volgt:
- De in- en uitvliegmogelijkheden blijven behouden.
 - De constructie met de rust- en voortplantingsplaatsen blijft behouden.
 - Wanneer er nog individuen aanwezig zijn wordt gewerkt met apparatuur zonder grote geluidsbelasting (verstoring voorkomen), zie bijlage 5.
- D** Bij aantoonbare noodzaak (met wettelijk belang en alternatievenafweging) is het mogelijk rust- en voortplantingsplaatsen van gierzwaluw aan te tasten, mits de functionaliteit weer volledig wordt hersteld:
- De werkzaamheden worden buiten de onder B genoemde kwetsbare periode uitgevoerd.
 - De in- en uitvliegmogelijkheden en de constructie met rust- en voortplantingsplaatsen worden zo snel mogelijk hersteld op dezelfde locaties als het oorspronkelijke gebruik. Wanneer andere materialen worden toegepast dan in de oorspronkelijke situatie, dient voldaan te worden aan de materiaalkeuze zoals omschreven in de 'Maatregelen-catalogus beschermde soorten bij na-isolatie en renovatie van gebouwen' (RVO.nl) en het kennisdocument [Gierzwaluw](#).
 - Indien het niet mogelijk is om de oorspronkelijke nestlocaties te behouden of te herstellen worden permanente duurzame voorzieningen aangebracht zoals hierna omschreven:
 - o Voor elke rust- en voortplantingsplaats die wordt aangetast of verwijderd, worden minimaal twee nieuwe voorzieningen aangeboden, die zoveel mogelijk aansluiten op bestaand gebruik en waarbij

de eigenschappen van de oorspronkelijke nestlocatie en typische kenmerken van de nestingang zoveel mogelijk worden nagebootst. Dit in de vorm van bijvoorbeeld gierzwaluwstenen, nestkasten, voorziening in dakoverstek of gootbekisting. Zie voor geschikte locaties en uitvoering de 'Maatregelencatalogus beschermde soorten bij na-isolatie en renovatie van gebouwen' en het kennisdocument [Gierzwaluw](#).

- Wanneer er in een project bij meerdere gebouwen rust- en voortplantingsplaatsen worden aangetast, dienen minimaal 2 verschillende typen duurzame voorzieningen te worden aangebracht. Deze opgave geldt ook voor grote gebouwen (>500m² dicht gevel- en dakoppervlak) met meerdere rust- en voortplantingsplaatsen van gierzwaluw.

Ringmus, boerenzwaluw, huiszwaluw, visdief en zwarte roodstaart

Nesten van deze soorten krijgen een jaarrond beschermde status wanneer uit de omgevingscheck blijkt dat alternatieve broedgelegenheid onvoldoende aanwezig is en/of er impact van de werkzaamheid kan zijn op de lokale populatie (gaat om toetsen van impact op de oorzaken van de achteruitgang).

- A** Bij gebouwen en werken met rust- en/of voortplantingsplaatsen van deze soorten worden geen werkzaamheden uitgevoerd óf worden delen met rust- of voortplantingsplaatsen gemarkeerd en ontzien tijdens de werkzaamheden. Verstoring dient voorkomen te worden (zie bijlage 5). Verstoring van broedgevallen door werkzaamheden in de directe omgeving van deze gebouwen dient voorkomen te worden of er dienen maatregelen getroffen worden om dat te voorkomen (zie bijlage 5).
- B** Werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de soortspecifieke broedperiode. De werkwijze is als volgt:
 - De in- en uitvliegmogelijkheden, indien relevant, blijven behouden.
 - De constructie met voortplantingsplaatsen blijft behouden.
 - De constructie met rust- en voortplantingsplaatsen is 1 maand voor de broedperiode weer beschikbaar.

Ooievaar

- A** Bestaande nesten jaarrond behouden. Indien buiten de broedperiode gebruik wordt gemaakt van het nest als rustlocatie, dient geluids- en visuele verstoring door uitvoering van werkzaamheden te worden voorkomen, zie bijlage 5. De broedperiode is van half maart tot en met eind augustus.
- D** Nesten in aanbouw (er is nog geen sprake van broeden) op risicolocaties mogen worden verwijderd. Het betreft uitsluitend locaties waar een acute

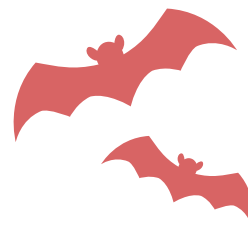
noodzaak geldt in het kader van de openbare veiligheid (b.v. gevaar voor spoorwegverkeer, snelwegverkeer en brandgevaar).

Als het nest wel (bijna) voltooid is maar er is nog geen sprake van broeden, en er is sprake van bovengenoemde noodzaak (acuut gevaar), geldt dat het nest kan worden verplaatst. De nieuwe locatie voor het nest of het kunstnest is binnen een straal van 200m.

Er dienen in deze situaties ook maatregelen te worden getroffen om herhaling te voorkomen. Herhaaldelijk verwijderen/verplaatsen van nesten is niet toegestaan.

4.3.2 Vleermuizen

Diverse soorten vleermuizen in Nederland maken gebruik van bouwwerken om overdag te rusten, hun jongen groot te brengen of te overwinteren. In gebouwen kan het gaan om spouwconstructies, zolders, ruimtes onder het dak, boei-borden en allerlei andere nauwe en holle ruimtes in de buitenschil van een gebouw, maar ook schuren, bunkers etc. worden benut.

Ook zijn er soorten die onder bruggen, in oude gemetselde riolen, duikers en overkluisde watergangen verblijven. Bruggen en tunnels kunnen voor vleermuizen ook onderdeel uitmaken van een essentiële vliegroute.

Voor gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis zijn beperkte negatieve effecten mogelijk ten aanzien van **paarverblijfplaatsen en kleine zomer- en winterverblijfplaatsen**. Een kleine zomer- of winterverblijfplaats bevat tot maximaal 10 dieren van gewone dwergvleermuis en tot maximaal 5 dieren van ruige dwergvleermuis.

Voor overige functies en soorten geldt dat negatieve effecten worden voorkomen. De locaties met kraamverblijfplaatsen en grote zomer- en winterverblijfplaatsen blijven daarmee duurzaam behouden.

Rust- en voortplantingsplaatsen alle soorten

- A** Werkzaamheden uitvoeren buiten de beschermingszone. Verstoring van vleermuizen door werkzaamheden in de directe omgeving van deze gebouwen voorkomen (zie bijlage 5).
- B** Werkzaamheden uitvoeren buiten de kwetsbare periode, binnen de beschermingszone. De werkwijze is als volgt:
 - Op locaties met kraam- en/of grote zomer- en winterverblijfplaatsen werken buiten de kwetsbare periode. De kwetsbare perioden zijn de kraamperiode van mei tot en met juli en winterrustperiode van november tot en met maart.
 - In- en uitvliegmogelijkheden blijven toegankelijk.

- De constructie met rust- en voortplantingsplaatsen blijft behouden.
- Er wordt gewerkt zonder apparatuur met grote geluidsbelasting wanneer vleermuizen aanwezig kunnen zijn, zie ook bijlage 5.
- Wanneer vleermuizen aanwezig kunnen zijn, alleen werken bij daglicht. Indien donkere ruimtes zoals kunstwerken overdag moeten worden belicht, dient de verlichting voor vleermuizen te worden afgeschermd.

Gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis

D Bij aantoonbare noodzaak (met wettelijk belang en alternatievenafweging) is het mogelijk paarverblijfplaatsen en kleine zomer- en winterverblijfplaatsen aan te tasten, mits deze weer volledig worden hersteld:

- In geval het project meerdere woningen bij elkaar betreft, met meerdere rust- en voortplantingsplaatsen van vleermuizen, geldt dat maximaal 10% van geschikte woningen voor deze soort per CBS-buurt per jaar per gemeente mag worden aangetast zoals na het volgende punt staat omschreven.
- In geval het een individueel gebouw of (civieltechnisch) werk betreft worden de werkzaamheden gefaseerd uitgevoerd waarbij minimaal 50% van de verblijfplaatsen per gebouw beschikbaar blijft. Indien er sprake is van 1 verblijfplaats en faseren niet mogelijk is, dient er voorafgaand voldoende alternatief in de omgeving te worden aangeboden zoals hierna omschreven. De oorspronkelijke verblijfplaatsen zijn maximaal 1 aaneengesloten kraam- en paarseizoen niet beschikbaar.
- Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dienen in de directe omgeving (binnen 100m) van de werklocatie voldoende alternatieve paar-, zomer- en winterverblijfplaatsen beschikbaar te zijn om naar uit te wijken. Of deze dienen te worden aangebracht, zie hiervoor de 'Maatregelencatalogus beschermde soorten bij na-isolatie en renovatie van gebouwen'. De vervangende verblijfplaats kan een tijdelijk karakter hebben tot de originele locatie weer toegankelijk is.
- Minimaal een week voorafgaand aan de werkzaamheden wordt het bouwwerk natuurvrij gemaakt buiten de winterrustperiode. Zie hiervoor de Leidraad Natuurvrij maken voor gebouwbewonende soorten (RVO.nl). Hier kan van afgeweken worden bij een lange doorlooptijd van de werkzaamheden, door voorafgaand aan de winterrustperiode werende voorzieningen aan te brengen. Wanneer werkzaamheden worden uitgevoerd in de kraamperiode bij een bouwwerk dat sterke gelijkenissen vertoont met een bouwwerk waar **kraamverblijfplaatsen** binnen de werklocatie of directe omgeving zijn vastgesteld¹³, is het nodig voorafgaand aan het natuurvrij maken **één extra veldbezoek** (conform het vleermuisprotocol) op aanwezigheid van kraam-

¹³ Blijkt uit het uitgevoerde verkennende of nader onderzoek

verblijven uit te voeren. Bij kraamverblijfplaatsen mogen geen werkzaamheden worden uitgevoerd.

- In- en uitvliegmogelijkheden en de constructie met verblijfplaatsen worden zo snel mogelijk hersteld op **dezelfde locaties** als het oorspronkelijke gebruik. Wanneer andere materialen worden toegepast dan in de oorspronkelijke situatie, dient voldaan te worden aan de 'Maatregelencatalogus beschermde soorten bij na-isolatie en renovatie van gebouwen' (RVO.nl) en het kennisdocument van de betreffende vleermuissoort.
- Indien het niet mogelijk is om de oorspronkelijke verblijfplaatsen te behouden of te herstellen worden permanente duurzame voorzieningen aangebracht in de buitenschil van het bouwwerk, waarbij de karakteristieken van de oorspronkelijke verblijfplaats en invliegopening zoveel mogelijk worden nagebootst. Zie voor aantallen, maatvoering en uitvoering de 'Maatregelencatalogus beschermde soorten bij na-isolatie en renovatie van gebouwen' en het kennisdocument van de betreffende vleermuis.
- Aanvullend geldt bij het aanbrengen van voorzieningen aan meerdere gebouwen dat er minimaal 3 verschillende typen voorzieningen binnen de werklocatie of directe omgeving dienen te worden aangebracht. Deze opgave geldt ook voor grote gebouwen (>500m² dicht gevel- en dakoppervlak). De voorzieningen hebben verschillende groottes en oriëntaties, minimale eisen hiervoor zijn:
 - o 30% van de voorzieningen bestaat uit 2 typen middelgrote ruimtes (>50.000 cm³ of 50 liter) die met elkaar verbonden zijn of 1 grote ruimte (>100.000 cm³ of 100 liter). Van belang is dat de beschikbare ruimtes verschillende klimatologische omstandigheden hebben, bijvoorbeeld door een verschil in zonoriëntatie en/of materiaalkeuze. Ook kan ervoor gekozen worden 1 grote voorziening te realiseren (>1.000 liter).
 - o Kleine vleermuiskasten (<5.500 cm³ of 5,5 liter) mogen maximaal bij 30% van het totaal aan voorzieningen worden toegepast.
- Voor elke verblijfplaats die wordt aangetast dienen minimaal 4 nieuwe voorzieningen te worden aangeboden. Vervangende verblijfplaatsen die worden aangebracht dienen minimaal 3 maanden voor het ongeschikt maken van de huidige verblijfplaatsen beschikbaar te zijn. De tijdelijke verblijfplaatsen in de paarperiode verwijderen en pas nadat de duurzame voorzieningen beschikbaar zijn.
- Zie voor meer informatie over de specificaties en duurzaamheid van de voorzieningen, het meest recente kennisdocument gewone dwergvleermuis van BIJ12.

Vliegroutes alle vleermuissoorten

- B** Bij aanwezigheid van essentiële vliegroutes van vleermuizen door tunnels of onder bruggen wordt in de periode van november tot en met maart gewerkt. Dit is buiten de gebruiksperiode.
- C** Werkzaamheden aan bruggen of tunnels met essentiële vliegroutes van vleermuizen kunnen in de actieve periode van deze soortgroep worden uitgevoerd wanneer:
 - Er overdag wordt gewerkt.
 - In de avond/nacht een obstakelvrije doorgang (omvang door een ecologisch deskundige te bepalen), onder het plafond/brugdek toegankelijk blijft voor vleermuizen.
 - In de avond/nacht wordt gewerkt zonder apparatuur met grote geluidsbelasting wanneer soorten aanwezig zijn om verstoring te voorkomen, zie bijlage 5.
 - Aanwezige begeleidende begroeiing, richting tunnel of brug behouden.
 - Eventuele verlichting mag de functionaliteit van de essentiële vliegroute niet beperken.

4.3.3 Overige zoogdieren

De overige zoogdieren die in of direct bij gebouwen en werken voorkomen zijn steenmarters, boommarters en egels. Zij kunnen gebruik maken van zolders, kruipruimtes, spouwmuren of ruimten onder de dakbedekkingen of schuurtjes om te rusten of hun jongen groot te brengen. In veel mindere mate kan het voorkomen dat egels in of onder stallen of schuurtjes overwinteren.

Voor steenmarter zijn beperkte negatieve effecten (D-maatregelen) mogelijk.

Alle soorten

- A** Bij gebouwen met rust- en voortplantingsplaatsen van steenmarter, boommarter of egel worden geen werkzaamheden uitgevoerd óf worden delen van een gebouw met rust- of voortplantingsplaatsen van deze soorten gemarkeerd en ontzien tijdens de werkzaamheden (zie bijlage 5).
- B** Werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de kwetsbare voortplantingsperiode. De voortplantingsperiode van boommarter en/of steenmarter is van maart tot en met augustus en de winterrustperiode van egel is van oktober tot en met maart. Pas nadat is vastgesteld dat rust- en voortplantingsplaatsen verlaten zijn, kunnen de werkzaamheden starten.

Bij uitvoering van werkzaamheden moet de constructie van de rust- en voortplantingsplaatsen intact en toegankelijk worden gehouden.

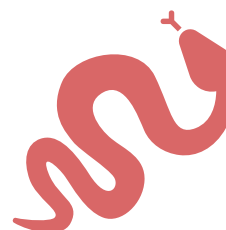
Steenmarter

- D** Buiten de kwetsbare periode (de voortplantingsperiode is van maart tot en met augustus) kunnen toegangen tot een rust- en voortplantingsplaats worden afgesloten en/of de rust- en voortplantingsplaats ongeschikt worden gemaakt. De werkwijze is als volgt:
- Voorafgaand aan het afsluiten van de toegangen of ongeschikt maken, dient de afwezigheid van individuen door een ecologisch deskundige te worden bevestigd.
 - Bij aantasting van een rust- en voortplantingsplaats dient altijd beoordeeld te worden of in de omgeving voldoende alternatieven beschikbaar zijn (uitvoeren omgevingscheck), inclusief mogelijkheden om op verschillende plekken te kunnen verblijven. Als de omgeving niet in voldoende alternatieven voorziet, of als er sprake is van een kraamverblijf dienen 2 alternatieve verblijven te worden aangeboden in het functionele leefgebied, dit bijvoorbeeld in de vorm van een grote takkenhoop van snoeihout op een rustige plek, eventueel in combinatie met een steenmarterkast.

4.3.4 Amfibieën en reptielen

Amfibieën en reptielen (ringslang) kunnen overwinteren in vorstvrije en veelal vochtige gebouwen en kunstwerken, zoals kelders en putten.

Voor rugstreeppad zijn beperkte negatieve effecten mogelijk.

Alle soorten

- A** Werkzaamheden worden niet uitgevoerd op overwinterings- of voortplantingsplaatsen van amfibieën of reptielen. Deze delen worden gemarkeerd door of op aanwijzing van een ecologisch deskundige.
- B** Bij (delen van) gebouwen waar overwintering plaatsvindt, worden geen werkzaamheden uitgevoerd in de kwetsbare winterrustperiode. De winterrustperiode is van oktober tot en met maart. Werkzaamheden mogen niet leiden tot veranderingen in het interne klimaat en toegangen tot de ruimte waar soorten gebruik van maken mogen niet worden dicht gezet.

Rugstreeppad

- A** Bij overwinteringslocaties van rugstreeppad worden geen werkzaamheden uitgevoerd.
- B** Op locaties waar rugstreeppadden overwinteren, werkzaamheden buiten de kwetsbare periode uitvoeren en de overwinteringsmogelijkheden

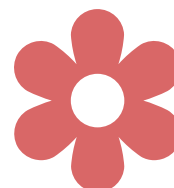

behouden. De kwetsbare periode (winterrust) is van half oktober tot en met maart.

- D** Bij aantoonbare noodzaak (met wettelijk belang en alternatievenafweging) is het mogelijk om enkele overwinteringslocaties of dagrustplaatsen aan te tasten buiten de kwetsbare winterrustperiode. De winterrustperiode is van half oktober tot en met maart.
- Indien dieren aanwezig zijn op de werklocatie in de actieve periode geldt dat werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd in de periode half augustus tot en met september.
 - Indien werkzaamheden plaats vinden in de gebruikperiode en dieren aanwezig kunnen zijn: dieren tijdelijk weren met een amfibieënscherm in combinatie met vangen en verplaatsen naar geschikt leefgebied buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.
 - Binnen het bestaande leefgebied en buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden dienen nieuwe mogelijkheden voor overwintering en rustplaatsen gecreëerd te worden met dezelfde omvang en kwaliteit als hetgeen wat verloren gaat, zoals een goed vergraafbare bodem van zand of hopen met stenen. Deze dienen aanwezig te zijn voordat de werkzaamheden aanvangen.

4.3.5 Planten

Voor deze categorie zijn vooral muurflora zoals beschermde varens (schubvaren, groensteelvaren en blaasvaren) en muurbloem relevant. Voor alle soorten moeten negatieve effecten worden voorkomen.

Alle soorten

- A** Ontzien van groeiplaatsen van beschermde planten. Locaties met beschermde (muur)planten markeren en abiotische omstandigheden zoals temperatuur, de hoeveelheid licht, de aanwezigheid van water, de samenstelling van de voegen of bodem handhaven.

4.4 Houtige begroeiingen

De werkzaamheden in deze categorie omvatten het gedeeltelijk vellen of rooien van houtige begroeiingen die niet in bosverband staan.

Hieronder vallen: solitaire bomen, (landschappelijke) bomenrijen, lanen, houtwallen, singels, heggen, kleine bosjes, struwelen, grienden, hakhout, bosplantsoen, hagen, blokhagen en sierheesters.

Bij deze categorie hoort tevens het aanleggen, herstellen of verwijderen van ondergrondse (nuts)voorzieningen in houtige begroeiingen.

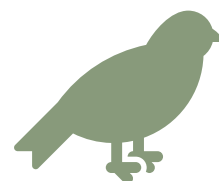

4.4.1 Algemeen zorgvuldig handelen

- De werkrichting is richting een rustige/natuurlijke locatie zodat dieren daar naar toe kunnen vluchten. Zorg dat voldoende dekking en schuilmogelijkheden aanwezig zijn in de richting en op de locatie waar dieren langs/naar toe moeten vluchten.
- Werkzaamheden vinden in eerste instantie overdag plaats om verstoring door verlichting te voorkomen.

4.4.2 Vogels

Bomen en struiken vormen een sleutelfunctie voor een groot aantal vogelsoorten: zangvogels, roofvogels, uilen, spechten, duiven, kraaien en eksters. Nestgelegenheid is aanwezig hoog in de kroon (roofvogels), in (te creëren) holtes (uilen, spechten, zangvogels) of op tal van grotere en kleinere takken. Voedsel is aanwezig in de vorm van vliegende insecten, kevers en larven, vruchten, zaden en noten. Ook bieden bomen en struiken beschutting, schuil- en slaappleatsen.

Een strikte bescherming geldt voor soorten die elk jaar terugkeren naar hetzelfde nest, en/of die elk jaar broeden in hetzelfde gebied en daarbij specifieke habitat-eisen hebben waarbij uitwijken naar de omgeving moeilijk is bij aantasting van de broedhabitat. Dit zijn type 1 en 2 rust- en verblijfplaatsen in bijlage 2.

Voor buizerd, havik, steenuil en ooievaar zijn beperkte negatieve effecten (D-maatregelen) toegestaan.

Alle soorten

- A** Bomen en struiken met nestlocaties en/of vaste rustplaatsen van vogels, en de directe leefomgeving die rust en beschutting biedt, worden gemarkeerd,

ontzien en behouden tijdens de werkzaamheden. Verstoring van broedgevallen dient voorkomen te worden, zie bijlage 5.

- B** Werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de soortspecifieke broedperiode(n), zie landelijke [natuurkalenders](#) (RVO). Houtige begroeiingen met tijdelijke nesten van soorten die niet op de Rode lijst staan (zie bijlage 2) mogen buiten de broedperiode worden verwijderd wanneer er alternatieve (broed)mogelijkheden in de directe omgeving beschikbaar zijn (omgevingscheck).

Soorten die broeden in nestkolonies, ooievaar, roofvogels en uilen, exclusief bodembroedende soorten zoals kiekendieven en velduil

Voor locaties die jaarrond worden gebruikt of waar elk jaar naar toe wordt teruggekeerd geldt dat de functionaliteit niet mag worden aangetast. Het gaat om nestkolonies van o.a. reigerachtigen en roek en nesten en rustlocaties van roofvogels en uilen die gebruik maken van houtige begroeiingen.

- A** Nestbomen en de directe omgeving markeren zodat deze locatie zijn functie als broed- en rustlocatie behoud. Voor ransuilen geldt het behoud van roestplaatsen. Verstoring van rust- en voortplantingsplaatsen dient voorkomen te worden gedurende de soortspecifieke gebruikperiode, zie bijlage 5.

Huismus en ringmus

- A** Hagen, muurbegroeiingen (bv. klimop) en struiken die worden gebruikt als vaste rust- en schuillocatie en daarmee een essentieel onderdeel vormen van het leefgebied, markeren en behouden. Verstoring van rust- en voortplantingsplaatsen dient voorkomen te worden, zie bijlage 5.

Steenuil

- A** Bomen die worden gebruikt als vaste rust- en voortplantingsplaats of uitkijkpost, markeren en behouden. Verstoring van broedgevallen dient voorkomen te worden zie bijlage 5.
- D** Bij aantoonbare noodzaak (met wettelijk belang en alternatievenafweging) is het mogelijk 1 rust- en/of voortplantingsplaats per gemeente per jaar op te heffen mits de rust- en voortplantingslocaties weer volledig worden hersteld en aantasting van essentieel leefgebied wordt voorkomen. De werkwijze is als volgt:
 - Werkzaamheden worden uitgevoerd of aangevangen buiten de broedperiode welke globaal loopt van februari tot en met juli.
 - Daarnaast vindt er herplant plaats met een boomsoort die in de toekomst de functie van rust- en voortplantingslocatie kan invullen.

- Tijdelijke effecten worden opgevangen door de plaatsing van 2 steenuilenkasten in bomen, zo mogelijk binnen het bestaande territorium als de oorspronkelijke rust- en voortplantingsplaats. Zie voor het geschikte ontwerp en locaties het kennisdocument [Steenuil](#). De alternatieven dienen 3 maanden voor uitvoering van de werkzaamheden aanwezig te zijn i.v.m. gewenning.
- De dieren krijgen de gelegenheid de werklocatie uit eigen beweging te verlaten.
- Zie voor meer informatie het meest recente kennisdocument steenuil van BIJ12.

Buizerd en havik

- A** Bomen met nesten van buizerd of havik, markeren en behouden. Verstoring van broedgevallen dient voorkomen te worden, zie bijlage 5.
- D** Bij aantoonbare noodzaak (met wettelijk belang en alternatievenafweging) is het mogelijk 1 nestlocatie per gemeente per jaar op te heffen, mits binnen het territorium voldoende alternatief broedhabitat beschikbaar is en aantasting van essentieel leefgebied wordt voorkomen:
- Werkzaamheden worden uitgevoerd of aangevangen buiten de soortspecifieke broedperiode welke globaal loopt van februari tot en met augustus.
 - Binnen het territorium zijn voldoende alternatieve nestlocaties beschikbaar in de vorm van bestaande horsten, verlaten nesten van andere roofvogelsoorten, kraaiennesten (buijzerd) of broedhabitat in de vorm van hoge bomen met stevige takconstructies.
 - Alternatieve nesten of broedhabitats bevinden zich op verstoringvrije plaatsen, zie bijlage 5.
 - Zie voor meer informatie het meest recente kennisdocument buizerd van BIJ12.

Ooievaar

- A** Bestaande nesten jaarrond behouden. Indien buiten de broedperiode gebruik wordt gemaakt van het nest als rustlocatie, dient geluids- en visuele verstoring door uitvoering van werkzaamheden te worden voorkomen, zie bijlage 5. De broedperiode is van half maart tot en met eind augustus.
- D** Nesten in aanbouw (er is nog geen sprake van broeden) op risicolocaties mogen worden verwijderd. Het betreft locaties waar een acute noodzaak geldt in het kader van de openbare veiligheid (b.v. gevaar voor spoorwegverkeer, snelwegverkeer en brandgevaar)

Als het nest wel (bijna) voltooid is, maar er nog geen sprake is van broeden en er is sprake van bovengenoemde acute noodzaak, geldt dat het nest kan

worden verplaatst. De nieuwe locatie voor het nest of het kunstnest is binnen een straal van 200m.

Zeldzame soorten¹⁴ of soorten die jaarlijks naar hetzelfde gebied terugkeren en/of specifieke eisen stellen aan hun broedlocaties

- A** Groenelementen die een essentiële functie (tijdelijke broed- en rust-gelegenheid, voedsel en dekking) vervullen en waarvoor geen alternatief in de omgeving beschikbaar is, worden behouden. Dit betreft bijvoorbeeld dikke loofbomen in gebruik als nestgelegenheid door zwarte specht. De elementen die behouden moeten blijven dienen te worden bepaald door een ecologisch deskundige.

4.4.3 Vleermuizen

Voor alle Nederlandse vleermuissoorten zijn bomen van belang in hun leefgebied. Sommige soorten gebruiken bomen als rustplaats (holtes en loshangend schors) of om hun jongen groot te brengen (holtes). Met name eik en beuk worden hiervoor gebruikt. Ook voor voedsel zijn vleermuizen afhankelijk van bomen omdat in de buurt van bomen veel vliegende insecten aanwezig zijn. Bomen zorgen ook voor beschutting tegen de wind waardoor kleinere soorten via de luwte van de bomen de voedselgebieden kunnen bereiken (vliegroutes).

Bepaalde negatieve effecten (D-maatregelen) zijn mogelijk voor paarverblijfplaatsen en kleine zomer- en winterverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis. Voorkomen geldt voor andere functies en alle andere soorten.

Alle soorten

- A** Bomen met geschikte holtes of spleten voor vleermuizen en bomen in de directe omgeving hiervan, worden gemarkeerd en behouden. Dit geldt ook voor houtige begroeiingen die als essentieel foerageergebied en/of essentiële vliegroute wordt gebruikt.
- B** Kapwerkzaamheden worden bij voorkeur uitgevoerd buiten de gebruiksperiodes. De beste werkperiode is globaal van half augustus tot en met oktober. De exacte periode te bepalen door een ecologisch deskundige. Hierbij blijven bomen met paar-, kraam-, zomer- en/of winterverblijfplaatsen en bomen in de directe omgeving van deze verblijfplaatsen behouden.

¹⁴ Rode lijstsoorten met een status bedreigd of erger.

Indien houtige begroeiingen bij een plas of watergang met essentiële foeraageerfunctie of essentiële vliegroute voor vleermuizen, van belang is voor beschutting tegen wind of instraling tegen licht op het water, dan dient na verwijdering direct herplant plaats te vinden van houtige begroeiingen van minimaal 2m hoogte. De beschutting tegen de wind kan tijdelijk worden gerealiseerd door het plaatsen van schermen van 2m hoog, zie kennis-document [gewone dwergvleermuis](#).

Werkzaamheden nabij kraam-, winter-, zomer- of paarverblijfplaatsen, essentiële vlieg- of migratieroutes en foerageergebied worden tijdens de actieve periode uitgevoerd bij daglicht. De actieve periode is globaal van maart tot en met oktober.

Kappen van een lijnvormige begroeiing die een essentiële vliegroute vormt voor vleermuizen dient gefaseerd te worden uitgevoerd, waarbij geen gaten groter dan 7 meter kunnen ontstaan. Kap kan pas plaatsvinden wanneer de nieuwe aanplant een minimale kroonbreedte heeft van 2,5 meter en de bomen minimaal 5 meter hoog zijn. Als tijdelijk alternatief voor het functioneren van de vliegroute kunnen schermen worden geplaatst. Zoals beschreven in het kennisdocument [Gewone dwergvleermuis](#).

Gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis

- D** Bij aantoonbare noodzaak (met wettelijk belang en alternatievenafweging) is het mogelijk om bomen met als functie paar-, klein zomer- of winterverblijf van ruige dwergvleermuis of gewone dwergvleermuis te verwijderen op de projectlocatie. Verdere aantasting van essentieel leefgebied wordt voorkomen en voor de verblijfplaatsen zijn alternatieven beschikbaar. De beste werkperiode is globaal van half augustus tot en met oktober. De werkwijze is als volgt:
- In de directe omgeving van de werklocatie (bij voorkeur binnen 100m) dienen voldoende locaties voor paar-, kleine zomer- en winterverblijfplaatsen beschikbaar te zijn om naar uit te wijken of deze dienen te worden aangebracht: Voor elke verblijfplaats die wordt aangetast, worden minimaal 4 verblijfplaatsen aangeboden in de vorm van platte, meerlaagse of bolle (alleen voor ruige dwergvleermuis) vleermuiskasten. Dit dient te worden uitgevoerd onder begeleiding van een ecologisch deskundige en op de wijze zoals omschreven in het kennisdocument van de betreffende soort.
 - Voor deze voorzieningen dient minimaal 3 maanden gewenningstijd in de actieve periode te worden geboden.
 - Bij de tijdelijk niet beschikbare locaties worden tijdelijk werende voorzieningen aangebracht een week voorafgaand aan de werkzaamheden (bv. Vleermuis exclusion flaps).

4.4.4 Overige zoogdieren

Een groot aantal soorten zoogdieren maakt gebruik van houtige begroeiing als onderdeel van hun leefgebied (o.a. hertachtigen en zwijnen). Aanvullend gaat het om rust- en voortplantingsplaatsen in de vorm van holen in de grond (muizen, das), holtes in bomen (marterachtigen), nesten in bomen (eekhoorns) of hopen van takken en stammen en/of kruidig materiaal (bever). Houtige begroeiing biedt ook beschutting en genereert voedsel.

Beperkt negatieve effecten (D-maatregelen) zijn mogelijk voor bunzing, egel, hermelijn, ondergrondse woelmuis, konijn, haas, tweekleurige bosspitsmuis, wezel en steenmarter.

Bever, das en otter

- A** Essentiële onderdelen van het leefgebied dienen te worden ontzien. Naast burchten en holen waar dieren verblijven gaat het hier om essentiële routes die worden gebruikt en essentiële foerageergebieden. Deze essentiële onderdelen dienen te worden bepaald door een ecologisch deskundige. Voor de rust- en voortplantingsplaatsen dient door een ecologisch deskundige een beschermingszone te worden bepaald op basis van de verstoringvrije afstand, voorkomen van instortingsgevaar en functionaliteit, zie bijlage 5.
- B** Werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de kwetsbare voortplantingsperiode. De kwetsbare periode van otter is april tot en met augustus, die van bever van mei tot en met augustus en van de das van december tot en met juni. De voortplantingsplaats blijft behouden door het aanbrengen van een beschermingszone op basis van de verstoringvrije afstand en binnen deze zone specifiek zorgvuldig handelen (o.a. velrichting is van de burcht/hol afgewend). Rondom de voortplantingsplaats blijven bomen en struiken zoveel mogelijk staan. Wissels en ingangen van de voortplantingsplaats blijven toegankelijk.

Het verwijderen van enkele bomen in essentieel leefgebied van deze soorten is toegestaan, mits voldoende dekking en voedsel aanwezig blijft.

Boommarter, bunzing, egel, haas, hermelijn, konijn, ondergrondse woelmuis, steenmarter, tweekleurige bosspitsmuis, en wezel

- A** Essentiële onderdelen van het leefgebied worden gemarkeerd en worden ontzien. Dit betreft bomen met holtes en de directe omgeving van deze bomen, holen in de grond en houtige begroeiing die als schuilplaats, verbindingzone of foerageergebied dient. Deze essentiële onderdelen dienen te worden bepaald door een ecologisch deskundige.

Daarnaast dient een schadevrije afstand te worden gehanteerd, van de werkzaamheden tot de rust- en voortplantingsplaats van de marterachtige. De exacte afstand dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige, bijlage 5 geldt hiervoor als richtlijn.

- B** Werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de kwetsbare voortplantingsperiode. De voortplantingsperiode is van maart tot en met augustus.

Bomen met geschikte holen voor deze soorten worden gespaard, evenals bomen in de directe omgeving hiervan. Takkenrillen, heggen, houtwallen, mantelzoomvegetaties worden alleen weggehaald indien er voldoende essentieel leefgebied voor deze soorten aanwezig blijft. Voor egel is daarnaast van belang dat in de winterrustperiode van november tot en met maart, mogelijke overwinteringslocaties niet worden aangetast.

- D** Indien er sprake is van een aantoonbare noodzaak (met geldig belang en alternatievenafweging), is het mogelijk om een rust- en voortplantingsplaats van steenmarter, bunzing, hermelijn, wezel, egel, konijn, ondergrondse woelmuis en tweekleurige bosspitsmuis aan te tasten buiten de soortspecifieke voortplantingsperiode. Voor egel is daarnaast van belang dat in de winterrustperiode van november tot en met maart mogelijke overwinteringslocaties niet worden aangetast.

Essentieel leefgebied dient behouden te blijven. Per situatie dient door een ecologisch deskundige te worden beoordeeld of er voldoende alternatieven in de omgeving beschikbaar zijn of dat het nodig is nieuwe schuil- en voortplantingsmogelijkheden te creëren door bijvoorbeeld de aanleg van takkenrillen. Eventueel aanwezige dieren dienen de gelegenheid te krijgen voor de werkzaamheden weg te kunnen vluchten.

Eekhoorn

- A** Essentiële onderdelen van het leefgebied worden gemarkeerd en worden ontzien. Dit betreft bomen met eekhoornnesten en belangrijke voedselbomen. De beschermingszone wordt bepaald op basis van functionaliteit en schadevrije afstand, zie hiervoor bijlage 5 als richtlijn.
- B** Werkzaamheden in de buurt van eekhoornnesten worden uitgevoerd buiten de voortplantingsperiode van eekhoorn. De voortplantingsperiode is van januari tot en met augustus. Nesten blijven behouden. Binnen de schadevrije afstand wordt specifiek zorgvuldig gehandeld (bv. Inzet 1 persoon met geluidsarm gereedschap met een beperkte aanwezigheid).
- D** Nestbomen mogen alleen worden verwijderd wanneer door een ecologisch deskundige is vastgesteld dat het nest niet in gebruik is en in de omgeving voldoende alternatieve nestbomen beschikbaar zijn. Aantasting van essentieel leefgebied dient te worden voorkomen.

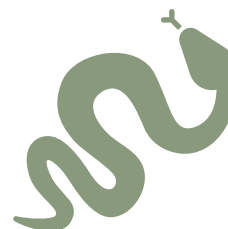

Hertachtigen en zwijnen

- A** Geen werkzaamheden uitvoeren in essentiële delen van het leefgebied (paar- en kraamlocaties). Deze delen markeren door gebruik te maken van een beschermingszone op basis van functionaliteit (bv. op basis van bestaande zonering van rustgebieden).
- B** In en nabij paar- en kraamlocaties werken buiten de kwetsbare periode (paar- en kraamperiode) De paarperiode van edelhert is in september en oktober en van damhert in oktober en november. De kraamperiode, van edelhert en damhert in mei en juni en van wild zwijn in maart en april. In essentiële onderdelen van het leefgebied (zie maatregel A) werken met behoud van de functionaliteit van deze locaties. Er wordt uitsluitend bij daglicht gewerkt.

4.4.5 Amfibieën en reptielen

Het leefgebied van amfibieën bevindt zich rondom geschikt voortplantingswater. Onder andere heggen, bosjes en houtwallen bieden schuilmogelijkheden, voedsel en overwinteringsmogelijkheden. Voor reptielen is houtige begroeiing met name van belang in combinatie met open zonnige terreinen. Houtige opslag en struiken bieden een veilig onderkomen tijdens het zonnen op open plekken en zijn tevens van belang voor de voedselvoorziening. Ook worden ruimtes tussen de wortels van bomen en struiken gebruikt als overwinteringslocatie.

Beperkte negatieve effecten (D-maatregelen) zijn mogelijk voor: Alpenwatersalamander, rugstreeppad en ringslang.

Alle soorten

- A** In houtige begroeiingen vinden geen werkzaamheden plaats in essentieel leefgebied van amfibieën en reptielen. Een ecologisch deskundige bepaalt de beschermingszone van deze leefgebieden, richtlijn hiervoor is bijlage 5.
- B** Werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd in de periode half augustus tot en met september of het begin van de voortplanting. De voortplantingsperiode is in april en mei.

Als het geen houtige begroeiing langs het voortplantingswater betreft en de soort op de betreffende werklocatie afwezig is, mag voor amfibieën ook gewerkt worden in de voortplantingsperiode van de betrokken soort. De exacte periode dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige.

Het gaat hierbij om het verwijderen van enkele bomen of struiken in leefgebied van amfibieën en reptielen mits voldoende dekking, schuilmogelijkheden en overwinteringsmogelijkheden voor soorten behouden blijven.

- C** Op essentiële winterrustlocaties in het leefgebied van beschermde amfibieën en reptielen moet in de winterrustperiode (oktober tot en met maart) de bodem intact gelaten te worden (geen beroering, bodemverdichting of stobben uitfrezen) en dienen houtrillen boomstronken en bladhopen te worden ontzien. Deze elementen dienen door of op aanwijzing van een ecologisch deskundige te worden gemarkeerd.

Ringslang

- A** Broeihopen van ringslang dienen te worden gespaard. Deze dienen te worden gemarkeerd door of op aanwijzing van een ecologisch deskundige. Ook de bomen in de directe omgeving van broeihopen dienen niet te worden gekapt, om beschutting, dekking en voedsel voor jonge ringslangen te behouden. Ook de verbinding met overig leefgebied dient in stand te worden gehouden.
- D** Opheffen van een broeihoop is toegestaan buiten de periode dat deze voor voortplanting of overwintering gebruikt wordt. De beste maanden voor het opheffen zijn half april tot en met eind mei.

Voorafgaand aan de aantasting, dienen per broeihoop minimaal 2 nieuwe broeihopen te worden gerealiseerd binnen 200m in geschikt leefgebied. Dit onder verantwoordelijkheid van een ecologisch deskundige.

Boomkikker

- A** In essentieel leefgebied van boomkikker worden geen werkzaamheden uitgevoerd.

Alpenwatersalamander

- D** Bij aantoonbare noodzaak (met wettelijk belang en alternatievenafweging) is het mogelijk om een essentiële winterrustplaats (winterbiotoop binnen 400m vanaf een voortplantingswater) gedeeltelijk aan te tasten, mits er voldoende alternatieven zijn in de omgeving en/of de winterrustplaats weer volledig wordt hersteld. Dit te bepalen door een ecologisch deskundige. De werkwijze is als volgt:
- Werkzaamheden starten buiten de winterrustperiode. Werken in de periode half mei tot en met september.
 - Voorafgaand aan de werkzaamheden worden aanwezige dieren door of op aanwijzing van een ecologisch deskundige gevangen en verplaatst naar geschikt leefgebied in de directe omgeving maar buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden. Voorkomen wordt dat dieren de werklocatie betreden, eventueel in combinatie met het plaatsen en in-graven van een scherm.

- Na uitvoering van de werkzaamheden is de werklocatie weer beschikbaar als winterrustplaats of overwinteringslocatie. De functionaliteit kan worden verbeterd door het aanbrengen van takkenrillen en of dood hout.

NB Aantasting van een voortplantingswater met bijbehorend landhabitat is omschreven onder 'water en oevers'.

Rugstreepad

D Bij aantoonbare noodzaak (met wettelijk belang en alternatievenafweging) is het mogelijk om enkele overwinteringslocaties of dagrustplaatsen aan te tasten buiten de kwetsbare winterrustperiode. De winterrustperiode is van half oktober tot en met maart. Indien dieren ook aanwezig zijn op de werklocatie in de actieve periode geldt dat werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd in de periode half augustus tot en met september.

- Indien werkzaamheden plaats vinden in de gebruikperiode en dieren aanwezig kunnen zijn: dieren tijdelijk weren met een amfibieënscherm in combinatie met vangen en verplaatsen naar geschikt leefgebied buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.
- Binnen het bestaande leefgebied en buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden dienen nieuwe mogelijkheden voor overwintering en rustplaatsen gecreëerd te worden met dezelfde omvang en kwaliteit als hetgeen wat verloren gaat, zoals een goed vergraafbare bodem van zand of hopen met stenen. Deze dienen aanwezig te zijn voordat de werkzaamheden aanvangen.

4.4.6 Vlinders

Voor veel vlindersoorten zijn bosschages en bosranden deel van het leefgebied, veelal vanwege windluwte en temperatuurbuffering, maar soms ook vanwege waardplanten (bv. eik, iep, sleedoorn) en nectarplanten. Voor sleedoornpage, eikenpage, iepenpage, grote vos, grote weerschijnvlinder, kleine ijsvogelvlinder, zijn bomen en struiken essentieel voor het voortbestaan. Eitjes worden afgezet op takken of bladeren en de rupsen voeden zich met de bladeren van de waardplant. De bijbehorende strooisellaag kan door poppen worden benut. Teunisbloempijlstaart komt voor op kruidige vegetatie in open plekken bos en wordt bij kruidige vegetatie behandeld.

Negatieve effecten op vlinders dienen te worden voorkomen. Voor sleedoornpage zijn beperkte negatieve effecten (D-maatregelen) toegestaan.

Alle soorten

- A** Bij waardplanten (bomen, struiken) met poppen, rupsen of eitjes en essentiële voedselplanten van beschermde vlinders geen werkzaamheden uitvoeren. De beschermingszone dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige. Ook omliggende houtige vegetatie die voor windluwte en temperatuurbuffering zorgt, dient te worden gespaard.

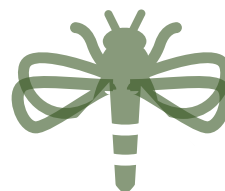
Sleedoornpage

- D** Bij aantoonbare noodzaak (met wettelijk belang en alternatievenafweging) kunnen voortplantingsplaatsen (ei-afzetlocaties) worden opgeheven: 1 of enkele struiken worden verplaatst of verwijderd mits in de directe omgeving (binnen 100m) voldoende geschikt sleedoornstruweel voor sleedoornpage aanwezig is (omgevingscheck). Takken met eitjes worden verplaatst naar sleedoornstruiken in de directe omgeving.

Indien er geen alternatief sleedoornstruweel aanwezig is in de omgeving, dient nieuw sleedoorn struweel te worden geplant. De omvang is minimaal gelijk aan het te verwijderen areaal. Het plantwerk dient voor het opheffen plaats te vinden en voor de ei-afzetperiode. De ei-afzetperiode is van juli tot begin september.

4.4.7 Libellen

Bomen en struiken bieden beschutting en jachtgebied (kleinere insecten). Dit kan gaan om bomen en struiken vlak bij de oever, maar ook op grotere afstand daarvan. Bomen en struiken kunnen ook een slaapfunctie voor soorten als speerwaterjuffer en bosbeekjuffer bieden. Daarnaast kunnen wortels in de oeverzone van belang zijn als voortplantingsplek met ei-afzet, of als opgroeigebied van de larven. Onder de gedragscode zijn alleen maatregelen voor het voorkomen van effecten mogelijk.

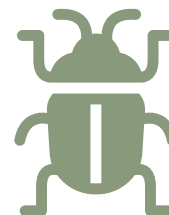
Alle soorten

- A** In leefgebied van libellensoorten worden geen essentiële locaties gekapt zoals begroeiing langs voortplantingswater, belangrijke foerageerlocaties of slaapplaatsen.
- B** Kap van enkele bomen of struiken is toegestaan, mits voldoende schuil- en voedselmogelijkheid aanwezig blijven en de karakteristieken van de rand en de structuur van de houtige begroeiing en daarmee de functionaliteit van het voortplantingswater behouden blijft of wordt verbeterd. Werkzaamheden dienen uitgevoerd te worden in de periode oktober tot en met april, dit is buiten het vliegseizoen van libellen.

4.4.8 Kevers

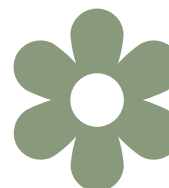
Het gaat hierbij om het vliegend hert en de vermiljoenkever. Vliegend hert komt veelal voor op eiken met witrot aan de randen of open plekken in het bos en in houtwallen. De vermiljoenkever komt voor onder de schors van veelal afstervende populieren. Beide soorten zijn jaarrond aanwezig doordat de larven meerdere jaren in het hout verblijven.

- A** Behoud van (dode) bomen, takkenrillen en dood hout waar de vermiljoenkever en het vliegend hert gebruik van maken. Een ecologisch deskundige bepaalt de beschermingszone, als richtlijn hiervoor geldt bijlage 5.
- C** Staand dood hout dat om veiligheidsredenen wordt verwijderd, blijft ter plekke liggen of wordt getransporteerd naar een nabije locatie. De stam blijft functioneel voor de kevers.

4.4.9 Planten

Beschermde planten die voorkomen in houtopstanden zijn uiterst zeldzaam en komen alleen op enkele plekken in Nederland voor. Voorbeelden van dergelijke soorten zijn bosdravik, bosboterbloem, wolfskers, dennenorchis, geelgroene wespenorchis, peperboompje, steenbraam, stofzaad.

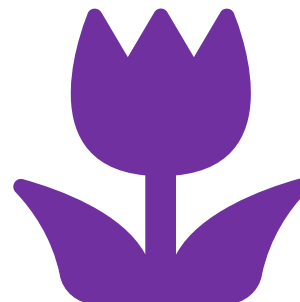
Onder de gedragscode zijn alleen maatregelen voor het voorkomen van effecten mogelijk.

Alle soorten

- A** Ontzien van groeiplaatsen van beschermde planten. Locaties met beschermde planten markeren en behoud van abiotische omstandigheden zoals temperatuur, de hoeveelheid licht, de aanwezigheid van water, de samenstelling van de bodem.

4.5 Kruidige begroeiingen en onbegroeid terrein

De werkzaamheden in deze categorie omvatten het veranderen of verwijderen van kruidige begroeiingen en ruigtes op droge (grasbermen, grasland, ruigte, heide en vaste planten) en natte locaties (plas-dras zones) en het omvormen van onbegroeid terrein (incl stranden), inclusief het verwijderen of omvormen van gronddepots en grondlichamen.

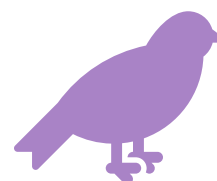
Tevens behoort bij deze categorie het bouwrijp maken van terreinen en het aanleggen of verwijderen van ondergrondse (nuts)voorzieningen in kruidige begroeiingen en onbegroeid terrein.

4.5.1 Algemeen zorgvuldig handelen

- Voorkomen van vestiging van soorten door bijvoorbeeld zeer regelmatig kort te maaien, het ophangen van linten, zakken, inzetten van ultrasoon geluid.
- Werk rustig in één richting zodat dieren de werklocatie kunnen verlaten naar een locatie waar voldoende dekking aanwezig is en alternatief leefgebied beschikbaar is.
- Werkzaamheden vinden in eerste instantie overdag plaats om verstoring door verlichting te voorkomen. Als werkzaamheden 's nachts worden uitgevoerd, wordt enkel de werkplek verlicht en uitstraling naar de omgeving voorkomen.

4.5.2 Vogels

Bij kruidige begroeiingen en onbegroeid terrein gaat het om nestgelegenheid van groundbroeders en vogels die laag in de vegetatie broeden: rietzangers, veldleeuwerik en duinpieper, weidevogels, watervogels, steltlopers, hoenderachtigen, meeuwen of sterns en velduil. Daarnaast fungeren kruidige begroeiingen als foerageergebied voor een groot aantal soorten door de aanwezigheid van o.a. muizen, zaden en insecten.

Alle soorten

- A** Er worden geen werkzaamheden uitgevoerd bij nesten, rustplaatsen en essentieel foerageergebied van vogels. Bij werkzaamheden in de omgeving hiervan dient verstoring te worden voorkomen door het aanbrengen van een beschermingszone op basis van een verstoringsvrije afstand, zie bijlage 5.

Verstoring kan deels worden voorkomen door de nestlocatie af te schermen van licht, beweging en/of geluid.

- B** Werkzaamheden uitvoeren buiten de soortspecifieke broedperiode, zie landelijke [natuurkalenders](#) van RVO.

Locaties met tijdelijke nesten van algemene soorten, mogen buiten de broedperiode worden omgevormd wanneer er alternatieve (broed) mogelijkheden in de directe omgeving beschikbaar zijn (uitvoeren omgevingscheck).

Zeldzame soorten¹⁵, vogels die jaarlijks naar hetzelfde gebied terugkeren en/of specifieke eisen stellen aan hun broedlocaties

Nesten van deze soorten kunnen een jaarrond beschermde status krijgen wanneer uit de omgevingscheck blijkt dat alternatieve broedgelegenheid onvoldoende aanwezig is en/of er impact van de werkzaamheid kan zijn op de lokale populatie.

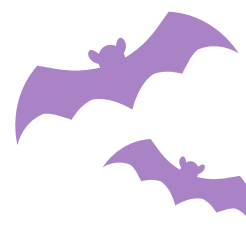
- A** Groenelementen die een essentiële functie (broed- en rustgelegenheid, voedsel en dekking) vervullen en waarvoor geen alternatief in de directe omgeving beschikbaar is, moeten behouden blijven. Dit betreft bv. een heide-terrein of ruigte met (roodborst)tapuit. De elementen die behouden moeten blijven, dienen te worden bepaald door een ecologisch deskundige. Verstoring dient te worden voorkomen, zie bijlage 5.

Ooievaar

- A** Er worden geen werkzaamheden uitgevoerd rond nestpalen en -locaties van ooievaar. Verstoring van nesten (broedgevallen) moet worden voorkomen door het instellen van een verstoringvrije zone en daarbinnen niet werken. De verstoringvrije afstand dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige, zie bijlage 5.

4.5.3 Vleermuizen

Voor vleermuizen kan kruidige begroeiingen een belangrijk foerageergebied zijn.

Alle soorten

- A** Er worden geen werkzaamheden uitgevoerd in essentieel foerageergebied van vleermuizen.

¹⁵ Rode lijstsoorten met een status van bedreigd of erger

- B** Er worden alleen (tijdelijk) werkzaamheden verricht buiten de gebruiksi-
ode (bv. werken in de winterperiode en overdag). Na de werkzaamheden is
het gebied weer beschikbaar als foerageergebied.

4.5.4 Overige zoogdieren

Kruidige (oever)begroeiingen vormt het leefgebied van kleine zoogdieren als (woel)muizen, (water)spitsmuizen, hazen en konijnen, marterachtigen als hermelijn, wezel, steen- en boommarter, otter, das maar ook van grote zoogdieren als bever, hertachtigen en zwijn. Verblijven betreffen onder meer muizenholen en burchten van dassen en bevers. Onder onbegroeid terrein valt onder meer het strand met ligplaatsen van zeehonden.

Beperkt negatieve effecten (D-maatregel) zijn mogelijk voor bunzing, egel, haas, hermelijn, konijn, ondergrondse woelmuis, steenmarter, tweekleurige bosspitsmuis en wezel.

Alle soorten

- A** Essentiële onderdelen van het leefgebied dienen te worden ontzien door het hanteren van een beschermingszone. Naast burchten en holen waar dieren verblijven, gaat het hier om routes die worden gebruikt en belangrijke foerageergebieden. De essentiële onderdelen, en beschermingszone op basis van functionaliteit en de verstoringvrije afstand dienen te worden bepaald door een ecologisch deskundige, zie bijlage 5.

Bunzing, egel, haas, hermelijn, konijn, ondergrondse woelmuis, steenmarter, tweekleurige bosspitsmuis en wezel

- D** Indien er sprake is van een aantoonbare noodzaak (met geldig belang en alternatievenafweging), is het mogelijk om een rust- en voortplantingsplaats van steenmarter, bunzing, hermelijn, wezel, egel, konijn, ondergrondse woelmuis en tweekleurige bosspitsmuis (tijdelijk) aan te tasten buiten de soortspecifieke voortplantingsperiode. Essentieel leefgebied dient behouden te blijven. De rustplaats dient te worden hersteld.

De voortplantingsperiode is globaal van maart tot en met augustus. Per situatie dient door een ecologisch deskundige te worden beoordeeld of er voldoende alternatieven in de omgeving beschikbaar zijn of dat het nodig is nieuwe schuil- en voortplantingsmogelijkheden te creëren door bijvoorbeeld de aanleg van takkenrillen. Eventueel aanwezige dieren dienen de gelegenheid te krijgen voor de werkzaamheden weg te kunnen vluchten.

Hertachtigen en zwijnen

- A** Geen werkzaamheden uitvoeren in essentiële onderdelen van het leefgebied (paar- en kraamlocaties) en voor hertachtigen ook de vaste rustlocaties (daginstanden). Deze onderdelen markeren door gebruik te maken van een beschermingszone op basis van functionaliteit (bv. op basis van bestaande zonering van rustgebieden).
- B** In en nabij paar- en kraamlocaties werken buiten de kwetsbare periode (paar- en kraamperiode). De paarperiode van edelhert is in september en oktober en van damhert in oktober en november. De kraamperiode is van edelhert en damhert in mei en juni en van wild zwijn in maart en april. In essentiële onderdelen van het leefgebied (paar- en kraamlocaties) werken met behoud van functionaliteit van deze locaties. Er wordt uitsluitend bij daglicht gewerkt.
- C** Voorafgaand aan de werkzaamheden aanwezige dieren op de werklocatie verontrusten zodat ze de werklocatie tijdelijk verlaten. Dit kan bijvoorbeeld door het ophangen van linten, zakken en inzetten van ultrasoon geluid. Eventueel in combinatie met het lokaliseren van dieren met een drone en verplaatsen naar buiten het te bewerken areaal.

Grijze- en gewone zeehond

- A** Werkzaamheden worden niet uitgevoerd in de omgeving van ligplaatsen van zeehonden. Verontrusting door uitvoering van werkzaamheden in de omgeving dient te worden voorkomen. De afstand dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige, zie bijlage 5.

4.5.5 Amfibieën

Voor amfibieën is met name kruidige begroeiing rondom voortplantingswater van belang. Het biedt beschutting tijdens het zonnen of foerageren. Afhankelijk van de soort, het landschap en de beschikbare habitat kan kruidige begroeiing ook op grotere afstand van het voortplantingswater amfibieën een schuilplaats bieden.

Beperkte negatieve effecten (D-maatregelen) zijn mogelijk voor: rugstreeppad en Alpenwatersalamander.

Alle soorten

- A** Er vinden geen werkzaamheden plaats in essentieel leefgebied van amfibieën. Een ecologisch deskundige dient dit areaal te bepalen en de leefgebieden worden door of op zijn aanwijzing gemarkeerd. Versnippering van het leefgebied en barrièrewerking dienen te worden voorkomen.

Rugstreeppad

- D** Bij aantoonbare noodzaak (met wettelijk belang en alternatievenafweging) is het mogelijk een essentiële winterrustplaats¹⁶ (winterbiotoop binnen 400m vanaf een voortplantingswater) gedeeltelijk aan te tasten, mits er voldoende alternatieven zijn in de omgeving en/of de winterrustplaats weer volledig wordt hersteld. Dit te bepalen door een ecologisch deskundige. De werkwijze is als volgt:
- Werkzaamheden starten buiten de kwetsbare voortplantings- en winterrustperiode. Bij voorkeur werken in de periode half augustus tot en met september.
 - Indien werkzaamheden plaats vinden in de gebruiksperiode en dieren aanwezig kunnen zijn: dieren door of op aanwijzing van een ecologisch deskundige tijdelijk weren met een amfibieënscherm in combinatie met vangen en verplaatsen naar geschikt leefgebied buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.
 - Na uitvoering van de werkzaamheden is de werklocatie weer beschikbaar als winterrustplaats of overwinteringslocatie. De functionaliteit kan worden verbeterd door het aanbrengen van takkenrillen en of dood hout.
 - De landhabitat rondom het voortplantingswater bestaat uit een onbeschaduwde laagbegroeide vegetatie, met een vergraafbare bodem en andere schuilmogelijkheden. Er dienen locaties boven het grondwater-niveau en vorstvrij aanwezig te zijn om de winter door te brengen.

Alpenwatersalamander

- D** Bij aantoonbare noodzaak (met wettelijk belang en alternatievenafweging) is het mogelijk om een essentiële winterrustplaats (winterbiotoop binnen 400m vanaf een voortplantingswater) gedeeltelijk aan te tasten, mits er voldoende alternatieven zijn in de omgeving en/of de winterrustplaats weer volledig wordt hersteld. Dit te bepalen door een ecologisch deskundige. Werkzaamheden starten buiten de winterrustperiode. Werken in de periode half mei tot en met september.
- Voorafgaand aan de werkzaamheden worden aanwezige dieren door of op aanwijzing van een ecologisch deskundige gevangen en verplaatst naar geschikt leefgebied in de directe omgeving maar buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden. Voorkomen wordt dat dieren de werklocatie betreden, eventueel in combinatie met het plaatsen en in-graven van een scherm.
 - Na uitvoering van de werkzaamheden is de werklocatie weer beschikbaar als winterrustplaats of overwinteringslocatie. De functionaliteit

¹⁶ Voortplantingslocaties staan in onder 'Water en oevers' in § 4.7

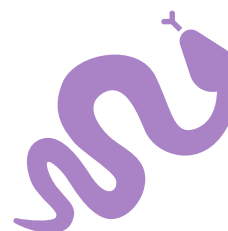

kan worden verbeterd door het aanbrengen van hopen zand of stenen, takkenrillen en of dood hout.

NB Aantasting van een **voortplantingswater** met bijbehorend landhabitat is omschreven onder 'water en oevers'.

4.5.6 Reptielen

Voor reptielen gaat het om kruidige begroeiingen in de vorm van heide, schraalgraslanden, pitrus- en pijpenstro-vegetatie in combinatie met open, zonnige terreinen. De kruidige vegetatie is van belang voor de voedselvoorziening, het zonnen op open plekken en is ook onderdeel van de voortplantings- en overwinteringsplaatsen.

Beperkte negatieve effecten (D-maatregelen) zijn mogelijk voor ringslang.

Alle soorten

- A** In kruidige begroeiingen vinden geen werkzaamheden plaats in essentieel leefgebied van reptielen. Een ecologisch deskundige dient het leefgebied te bepalen.

Ringslang

- A** Broeihopen van ringslang dienen te worden gespaard. Deze dienen te worden gemarkeerd door, of op aanwijzing van een ecologisch deskundige. Ook de directe omgeving van broeihopen dient niet te worden bewerkt, om beschutting, dekking en voedsel voor jonge ringslangen te behouden. Ook de verbinding met overige essentiële onderdelen in het leefgebied dient in stand te worden gehouden.
- D** Bij aantoonbare noodzaak (met wettelijk belang en alternatievenafweging) is het mogelijk om een broeihoop aan te tasten, mits dit wordt hersteld en aantasting van essentieel leefgebied wordt voorkomen. De werkwijze is als volgt:
 - Aantasting van een broeihoop is enkel toegestaan buiten de periode dat deze voor voortplanting of overwintering gebruikt wordt. De beste maanden hiervoor zijn half april tot en met eind mei.
 - Voorafgaand aan de aantasting, dienen per broeihoop minimaal 2 nieuwe broeihopen te worden gerealiseerd binnen 200m van de aan te tasten broeihoop in geschikt leefgebied. Dit onder verantwoordelijkheid van een ecologisch deskundige.

4.5.7 Vlinders

Het gaat hierbij om kommavlinder, veldparelmoervlinder en teunisbloempijlstaart waarbij waardplanten en voedselplanten aanwezig zijn in kruidige begroeiingen. Voor de sleedoornpage, iepenpage, bruine eikenpage en kleine ijsvogelvlinder gaat het enkel om voedselplanten. De waardplanten vallen onder de categorie houtige begroeiing.

Voor vlinders dienen negatieve effecten te worden voorkomen.

Alle soorten

- A** Er worden geen werkzaamheden uitgevoerd in essentieel leefgebied. Een ecologisch deskundige dient te bepalen welke begroeiing van essentieel belang is voor deze soorten en behouden moeten blijven (waardplanten en nectarplanten) en welk beheer moet worden toegepast om populaties te versterken (zie paragraaf 6.5.6).

4.5.8 Libellen

Kruidige begroeiingen langs oevers biedt beschutting en insecten om op te jagen. Ook gebruiken sommige soorten planten langs de oever om als imago uit te kruipen. Voor libellen dienen negatieve effecten te worden voorkomen.

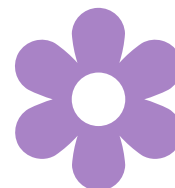
Alle soorten

- A** In leefgebied van libellensoorten worden geen werkzaamheden uitgevoerd bij kruidige begroeiingen langs voortplantingswater of andere kruidige begroeiing in het leefgebied die een essentiële rol vervullen als foerageer-locatie. Een ecologisch deskundige dient te bepalen welke elementen behouden moeten blijven.
- B** In het leefgebied vegetatie niet verwijderen in de vliegtijd van libellen. De vliegtijd is globaal mei tot en met september. Verwijderen van kruidige begroeiingen mag niet leiden tot habitatverlies van soorten. Een beperkte aantasting is echter mogelijk mits voor imago's in het volgende vliegseizoen voldoende schuil- en voedselmogelijkheid aanwezig blijven en de karakteristieken van het voortplantingswater behouden blijven. Een ecologisch deskundige dient te bepalen welke kruidige begroeiing verwijderd zou kunnen worden zonder negatieve effect op genoemde libellensoorten.

4.5.9 Planten

Veel van de beschermde plantensoorten komen voor in kruidige begroeiingen. Voorbeelden zijn beschermde orchideeën en beschermde oude akkeronkruiden. Voor alle soorten dienen negatieve effecten te worden voorkomen.

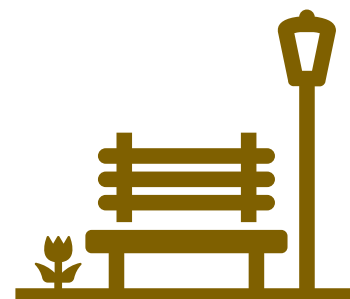

Alle soorten

- A** Ontzien van groeiplaatsen van beschermde planten. Locaties met beschermde planten markeren en behoud van abiotische omstandigheden zoals temperatuur, de hoeveelheid licht, de aanwezigheid van water en de samenstelling van de bodem.

4.6 (Half)verharding en terreinmeubilair

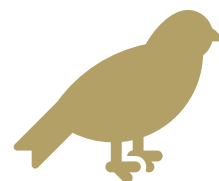
De werkzaamheden in deze categorie omvatten Het incidenteel of achterstallig onderhoud aan of het verwijderen van voetpaden, fietspaden en lokale wegen, en andere vormen van (half)verhardingen (ook depots). Hieronder valt ook het bijbehorende terreinmeubilair, inclusief aanleggen en verwijderen van lichtmasten, banken, borden en verkeersregelinstallaties.

Tevens behoort bij deze categorie het aanleggen of verwijderen van ondergrondse (nuts- en fauna)voorzieningen onder een (half)verharding.

4.6.1 Vogels

Bij niet in gebruik zijnde (half-)verhardingen kan sprake zijn van de aanwezigheid van broedende vogels zoals visdiefjes en scholeksters. Negatieve effecten op vogels dienen te worden voorkomen.

Alle soorten

- A** Bij terreinmeubilair met rust- of voortplantingsplaatsen van beschermde vogelsoorten worden geen werkzaamheden uitgevoerd. Deze elementen markeren en ontzien tijdens de werkzaamheden. Verstoring van broedgevallen voorkomen.
- B** Werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de soortspecifieke broedperiode, zie landelijke [natuurkalenders](#) van RVO.
- B** Het gebied voor aanvang van de werkzaamheden (tijdelijk) ongeschikt te maken in de periode dat de dieren niet aanwezig zijn, zodat ze zich niet vestigen. Dit is alleen mogelijk bij tijdelijke nesten en indien er voldoende alternatieven in de omgeving aanwezig zijn.

Zeldzame soorten¹⁷, vogels die jaarlijks naar hetzelfde gebied terugkeren en/of specifieke eisen stellen aan hun broedlocaties

- A** Locaties die een essentiële functie (broed- en rustgelegenheid, voedsel en dekking) vervullen en waarvoor geen alternatief in de omgeving beschikbaar is, moeten behouden blijven. Dit betreft bv. een (half)verharding gebruikt als broedlocatie door visdief, scholekster en/of, kleine plevier. De locaties

¹⁷ Rode lijstsoorten bedreigd of erger

die behouden moeten blijven, dienen te worden bepaald door een ecologisch deskundige.

4.6.2 Amfibieën

Amfibieën komen met name tijdens de voorjaars- en najaars-migratie tussen het winter- en voortplantingshabitat in aanraking met verharding. Het gaat daarbij om het oversteken van wegen, maar ook afwateringssystemen zoals rioolputten en afwateringsgoten waar dieren in terecht komen. Maatregelen zijn met name gericht op het in stand houden van voorzieningen die verkeersslachtoffers voorkomen en voorzieningen die voorkomen dat dieren in afwateringssystemen verdwijnen en het voorkomen van barrièrewerking. Rugstreeppad gebruikt soms verharding ook als dagrustplaats of overwinteringslocatie. Ook kan bij plasvorming op verharde locaties voortplanting plaats vinden.

Beperkte negatieve effecten (D-maatregelen) zijn mogelijk voor de rugstreeppad.

Alle soorten

- B** Op locaties met migratie van amfibieën mogen in de migratieperiode werkzaamheden geen barrière vormen voor trekkende dieren. Op deze locaties alleen overdag werken en aanwezige amfibieëntunnels en verbindingen functioneel houden.
- C** In leefgebied van beschermde amfibieën dient bij het plaatsen van nieuwe straatkolken maatregelen genomen te worden voor het voorkomen van faunaslachtoffers bijvoorbeeld door het plaatsen van uitklimvoorzieningen.

Rugstreeppad

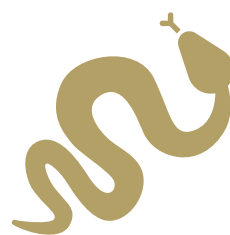
- A** Bij overwinteringslocaties van rugstreeppad worden geen werkzaamheden uitgevoerd.
- B** Op locaties waar rugstreeppadden overwinteren, werkzaamheden buiten de kwetsbare periode uitvoeren en de overwinteringsmogelijkheden behouden. De winterrustperiode is van half oktober tot en met maart.

Indien dieren aanwezig zijn op de werklocatie in de actieve periode geldt dat werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd in de periode half augustus tot en met september.
- D** Het is mogelijk om bij een erkend belang en na alternatievenafweging enkele overwinteringslocaties of dagrustplaatsen van rugstreeppad aan te tasten buiten de kwetsbare winterrustperiode. De winterrustperiode is van half oktober tot en met maart. Indien dieren aanwezig zijn op de werklocatie in de actieve periode geldt dat werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd in de periode half augustus tot en met september. De werkwijze is als volgt:

- Indien werkzaamheden plaats vinden in de gebruikperiode en dieren aanwezig kunnen zijn: dieren tijdelijk weren met een amfibieënscherm in combinatie met vangen en verplaatsen naar geschikt leefgebied buiten de invloedsfeer van de werkzaamheden.
- Binnen het bestaande leefgebied en buiten de invloedsfeer van de werkzaamheden dienen nieuwe mogelijkheden voor overwintering en dagrustplaatsen gecreëerd te worden met dezelfde omvang en kwaliteit als hetgeen wat verloren gaat, zoals een goed vergraafbare bodem van zand of hopen met stenen. Deze dienen aanwezig te zijn voordat de werkzaamheden aanvangen.

4.6.3 Reptielen

Verharding zoals bijvoorbeeld wegen en fietspaden worden door reptielen regelmatig benut als zonlocatie. In gebieden waar reptielen een hoge dichtheid kennen, komen beschermde soorten soms ook op industrieterreinen voor bij betonplaten, stoeptegels en opgeslagen materiaal etc. Beperkte negatieve effecten (D-maatregelen) zijn mogelijk voor ringslang.

Alle soorten

- A** Er worden geen werkzaamheden uitgevoerd op terreinen of delen van terreinen) waar reptielen voorkomen.
- B** Op locaties waar reptielen overwinteren, werkzaamheden uitvoeren in april tot en met september, dit is buiten de kwetsbare periode. Op locaties waar voortplanting plaatsvindt de werkzaamheden in de periode september tot en met maart uitvoeren, dit is buiten de kwetsbare voortplantingsperiode. Na de werkzaamheden dient de locatie weer geschikt te zijn voor de soort en de functie.

Ringslang

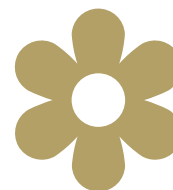
- D** Op locaties waar ringslangen kunnen rusten en/of overwinteren dienen voorafgaand aan de werkzaamheden buiten de kwetsbare winterrustperiode schermen te worden geplaatst waarmee toegang tot de werklocatie voor ringslangen wordt voorkomen. De winterrustperiode is van oktober tot en met maart.

Wanneer dieren reeds aanwezig zijn, dienen individuen door of op aanwijzing van een ecologisch deskundige te worden gevangen en overgeplaatst naar geschikt leefgebied in de directe omgeving of de gelegenheid worden geboden de werklocatie uit eigen beweging te verlaten. Werkzaamheden starten pas als er geen dieren meer aanwezig zijn binnen de schermen in de werklocatie.

4.6.4 Planten

Voor deze categorie zijn voornamelijk muurflora en planten die groeien op stenige plaatsen relevant. Voorbeelden zijn muurbloem, smalle raai, echte gamander en beschermd varen. Ook straatkolken of rioolputten kunnen een groeiplaats bieden aan muurflora.

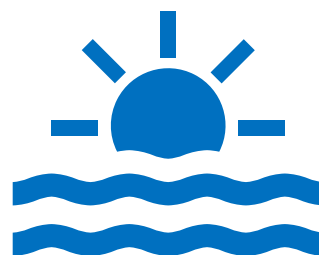
Negatieve effecten op plantensoorten dienen te worden voorkomen.

Alle soorten

- A** Ontzien van groeiplaatsen van beschermde planten. Locaties met beschermde planten markeren en abiotische factoren zoals vocht en schaduw in stand houden.

4.7 Wateren en oevers

De werkzaamheden in deze categorie omvatten het (her)profileren van oevers en waterbodems, incidenteel of achterstallig onderhoud en het gedeeltelijk dempen van open water. Voorbeelden zijn: sloten, watergangen, vijvers, poelen en grachten. Ook plasdraszones, grenzend aan het water worden tot deze categorie gerekend.

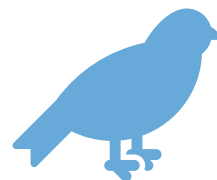
Tevens behoort bij deze categorie het aanleggen of verwijderen van (nuts)voorzieningen in of onder water.

4.7.1 Algemeen zorgvuldig handelen

Werkzaamheden vinden in eerste instantie overdag plaats om verstoring door verlichting te voorkomen. Als werkzaamheden 's nachts worden uitgevoerd, wordt enkel de werklocatie verlicht en uitstraling naar de omgeving voorkomen.

4.7.2 Vogels

Het gaat hierbij met name om de soortgroepen watervogels, steltlopers, meeuwen en sterns die in sterke mate gebonden zijn aan water. Nesten kunnen langs de oever en op het water aanwezig zijn als drijvende of verankerde constructies. Het water vormt een belangrijke voedselbron voor soorten die planten, vissen en schelpdieren eten. Daarnaast vindt voor een aantal soorten ook de balts plaats op het water en kunnen grotere waterlichamen voor o.a. ganzen een functie vervullen als slaappleats.

Negatieve effecten op vogels dienen te worden voorkomen.

Alle soorten

- A** In essentieel leefgebied voor vogels worden geen werkzaamheden uitgevoerd. Verstoring van broedgevallen door werkzaamheden in de directe omgeving dient voorkomen te worden. Bijvoorbeeld door nestlocaties af te schermen van licht, beweging of geluid, zie bijlage 5.
- B** Herprofileren van waterbodems, incidenteel of achterstallig onderhoud en dempen van open water wordt uitgevoerd buiten de soortspecifieke broedperiode, zie landelijke [natuurkalenders](#) van RVO.

Op locaties met nesten die tijdelijk in gebruik zijn, kan de broedlocatie buiten de soortspecifieke broedperiode worden opgeheven indien er alternatieven in de omgeving zijn (inzet omgevingscheck).

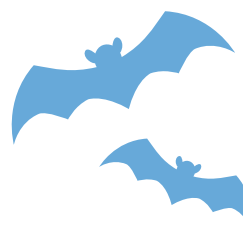
Zwarte stern, witwangstern, witvleugelstern, kokmeeuw en dwergmeeuw

- A** Voor nesten van in kolonies broedende vogels, waar elk jaar naar toe wordt teruggekeerd, geldt dat deze functie behouden dient te blijven.

Dempen van waterlichamen met nestlocaties van deze soorten is niet toegestaan.
- B** Herprofilering op deze locaties mag maximaal in 50% van de watergang per jaar, buiten de soortspecifieke broedperiode. De broedmogelijkheden in de vorm van nestvlotjes, krabbenscheervelden of andere drijvende watervegetatie behouden.

4.7.3 Vleermuizen

Waterlichamen kunnen vliegroutes en essentieel foerageergebied van vleermuizen zijn. Er zijn soorten die sterk gebonden zijn aan water voor zoals watervleermuizen en meervleermuizen. Ook andere soorten kunnen in de beschutting van de oevervegetatie en boven het water foerageren. Het verwijderen van deze oevervegetatie kan effect hebben om het functioneren van het foerageergebied, zie hiervoor onderdeel kruidige begroeiing.

Rondom wateren zorgen rietkragen en andere oevervegetatie voor beschutting tegen de wind en hoge concentraties vliegende insecten. Met name voor soorten die afhankelijk zijn van deze locaties dienen maatregelen getroffen worden.

- A** Werkzaamheden worden niet uitgevoerd op essentiële foerageerlocaties of essentiële vliegroutes van vleermuizen.
- B** Werkzaamheden op essentiële foerageerlocaties of essentiële vliegroutes worden uitgevoerd buiten de actieve gebruikperiode. De actieve periode is van april tot en met oktober. Essentiële foerageergebieden van vleermuizen blijven hierbij behouden en vliegroutes kunnen weer functioneren na uitvoering van de werkzaamheden.
- C** Geringe aantasting van begroeiingen langs het water kan wel in de actieve periode van vleermuizen worden uitgevoerd bij daglicht, mits er voldoende (kunstmatige) beschutting of beschaduwing beschikbaar blijft. De actieve periode is van april tot en met oktober. Bijvoorbeeld door bij een watergang de oevervegetatie aan één zijde te bewerken. Hierbij geen kunstverlichting gebruiken en de (aan)vliegroute vrij van belemmeringen houden.

4.7.4 Overige zoogdieren

Er zijn diverse zoogdiersoorten die in belangrijke mate gebonden zijn aan water en de oeverzone (o.a. waterspitsmuis, noordse woelmuis, bever en otter).

Negatieve effecten dienen te worden voorkomen.

Alle soorten

- A** Essentiële onderdelen van het leefgebied dienen te worden behouden en beschermd (zie bijlage 5). Naast burchten en hollen waar dieren verblijven, gaat het hier om routes die worden gebruikt en belangrijke foerageergebieden. De essentiële onderdelen dienen te worden bepaald door een ecologisch deskundige. Versnippering van leefgebied en barrièrewerking dienen te worden voorkomen.

Waterspitsmuis

- A** Er worden geen werkzaamheden uitgevoerd in het leefgebied van de waterspitsmuis. Bepalen beschermingszone door een ecologisch deskundige.
- B** Herprofilen van waterlichamen wordt uitgevoerd buiten de kwetsbare perioden. Dit zijn voortplantingsperiode van april tot en met augustus en de winterrustperiode van december tot en met februari. Werkzaamheden ontzien de oeverzone met leefgebied van waterspitsmuis tot een meter in het natte profiel. Werkzaamheden vinden in maximaal 50% van de watergangen met leefgebied van waterspitsmuis plaats per jaar in stroken van maximaal 250m lengte. Er wordt geen materiaal gedeponerd in het leefgebied van deze soort.

Dempen van watergangen in het leefgebied van de waterspitsmuis is niet toegestaan.

Noordse woelmuis

- A** Essentiële onderdelen van het leefgebied dienen te worden ontzien door het hanteren van een beschermingszone. Geen opslag van materiaal en dergelijke in leefgebied van noordse woelmuis.

Bever en otter

- A** Bij essentiële onderdelen van het leefgebied van bever en otter (burcht, hol, wissels, looproutes, belangrijke foerageerlocaties) vinden geen werkzaamheden plaats. De beschermingszone(s) op basis van verstoringsvrije afstand en functionaliteit dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige, zie bijlage 5.

- B** Bij rust- en voortplantingsplaatsen worden geen werkzaamheden uitgevoerd in de kwetsbare periode. De kwetsbare periode van bever is van mei tot en met augustus en die van otter van april tot en met augustus.
- Er wordt alleen bij daglicht gewerkt en niet bij ijsgang.
 - Schade aan de rust- en voortplantingsplaatsen wordt voorkomen.
 - Verstoring wordt voorkomen.
 - Dempen van water in leefgebied van bevers en otters is niet toegestaan.
 - Wissels, zwemroutes en looproutes blijven vrij toegankelijk in de gebruiksperiode en op de gebruikstijdstippen van de soort.

4.7.5 Amfibieën

Voor alle amfibieënsoorten is water van belang voor de voortplanting. Eitjes worden afgezet in tal van waterlichamen, elke soort heeft zijn eisen. Diverse soorten overwinteren echter ook in (diepere delen van) waterlichamen en maken jaarrond gebruik van de locatie.

Beperkende maatregelen (D-maatregelen) zijn mogelijk voor rugstreeppad en Alpenwatersalamander.

Alle soorten

- A** Werkzaamheden worden niet uitgevoerd in essentieel leefgebied van amfibieën.
- B** Voor soorten die overwinteren op land vinden herprofileringswerkzaamheden en achterstallig onderhoud plaats buiten de soortspecifieke voortplantingsperiode. Globaal is de geschikte werkperiode oktober tot en met februari. De exacte periode dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige. Na afloop van de werkzaamheden is de locatie weer geschikt voor de soort (behoud functionaliteit).

Voor soorten die jaarrond in water leven vinden herprofileringswerkzaamheden buiten de kwetsbare voortplantingsperiode en winterperiode plaats. Globaal is de geschikte werkperiode september tot en met oktober.

Bij deze werkzaamheden wordt maximaal 50% van de watergang per jaar bewerkt. De herprofilering mag geen afbreuk doen aan de voortplantingsmogelijkheden van de watergang voor amfibieën. Daarvoor dienen relevante (a)biotische factoren behouden te blijven zoals aanwezigheid van ondiepe zones, afwezigheid van vis, begroeide oevers.

Er worden amfibieschermen gebruikt om te voorkomen dat soorten op de werklocatie terecht komen. Na de werkzaamheden is 100% van het leefgebied weer beschikbaar.

Alpenwatersalamander

- D** Bij aantoonbare noodzaak (met wettelijk belang en alternatievenafweging) is het mogelijk om 1 voortplantingswater per gemeente per jaar aan te tasten, mits dit weer volledig wordt hersteld en aantasting van essentieel leefgebied wordt voorkomen. De werkwijze is als volgt:
- Werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de voortplantingsperiode welke globaal loopt van februari tot en met half september.
 - Voorafgaand aan de werkzaamheden wordt een nieuw voortplantingswater aangelegd binnen bestaand leefgebied, op maximaal 400m van het oorspronkelijke voortplantingswater.
 - Dit voortplantingswater is ondiep, maar waterhoudend in de voortplantingsperiode, met flauwe oevers en vrij van vissen. De omvang is minimaal vergelijkbaar met het oorspronkelijke voortplantingswater.
 - In de omgeving van het voortplantingswater is voldoende dekking aanwezig.

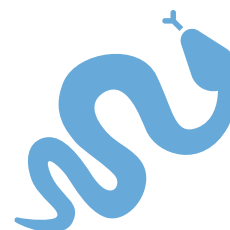
Rugstreeppad

- D** Bij aantoonbare noodzaak (met wettelijk belang en alternatievenafweging) is het mogelijk om 1 voortplantingswater tot een maximale lengte van 500m per deelpopulatie per jaar aan te tasten, mits dit weer volledig wordt hersteld. De werkwijze is als volgt:
- Werkzaamheden starten buiten de kwetsbare voortplantingsperiode. Bij voorkeur werken in de periode half augustus tot en met september.
 - Indien werkzaamheden plaatsvinden in de gebruikperiode en dieren aanwezig kunnen zijn: dieren tijdelijk weren met een amfibieënscherm in combinatie met vangen en verplaatsen naar geschikt leefgebied buiten de invloedsfeer van de werkzaamheden.
 - Voorafgaand aan de werkzaamheden wordt een nieuw voortplantingswater aangelegd binnen bestaand leefgebied, op maximaal 400m van het oorspronkelijke voortplantingswater.
 - Dit voortplantingswater is ondiep, maar waterhoudend in de voortplantingsperiode, met flauwe oevers en vrij van vissen. De omvang is minimaal vergelijkbaar met het oorspronkelijke voortplantingswater.
 - De landhabitat rondom het voortplantingswater bestaat uit een onbeschaduwde laagbegroeide vegetatie, met een vergraafbare bodem en andere schuilmogelijkheden. Er dienen locaties boven het grondwater-niveau en vorstvrij aanwezig te zijn om de winter door te brengen.

4.7.6 Reptielen

Voor adder, gladde slang, hazelworm, levendbarende hagedis en ringslang zijn oeverzones en vochtige randzones relevant als foerageergebied, rust- en zonlocaties. Voor ringslang is de oever tevens een voortplantingslocatie (bij aanwezigheid van broeilocaties).

Negatieve effecten op reptielen dienen te worden voorkomen.

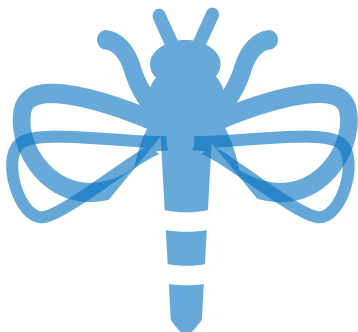
Alle soorten

- A** Oevers welke worden gebruikt als zon- en rustlocatie of in gebruik zijn als voortplantingsbiotoop worden bepaald door een ecologisch deskundige. Op basis van functionaliteit en verstoringsvrije afstand wordt een beschermingszone gehanteerd. Werkzaamheden alleen buiten deze zone uitvoeren.
- B** Werkzaamheden worden bij voorkeur uitgevoerd in de winterrustperiode. De winterrustperiode is van oktober tot en met maart. Werkzaamheden in de actieve periode (buiten de winterrust) zijn toegestaan als voortplantingslocaties ontbreken en als er sprake is van niet-essentieel leefgebied. Bodemmateriaal op de niet gemarkeerde oevers deponeren. Reptielen moeten de gelegenheid krijgen uit eigen beweging de werklocatie te verlaten. Materiaal, voertuigen en bodemmateriaal worden niet op oevers waar reptielen voorkomen gedeponed.

Ringslang

- A** Broeihopen van ringslang dienen te worden gespaard. Deze dienen te worden gemarkeerd door een ecologisch deskundige. Ook de directe omgeving van broeihopen niet bewerken, om beschutting, dekking en voedsel voor jonge ringslangen te behouden en de verbinding met overig leefgebied in stand houden.
- D** Bij aantoonbare noodzaak (met wettelijk belang en alternatievenafweging) is het mogelijk een broeihoop aan te tasten, mits dit wordt hersteld en aantasting van essentieel leefgebied wordt voorkomen. De werkwijze is als volgt:
 - Aantasting van een broeihoop is enkel toegestaan buiten de periode dat deze voor voortplanting of overwintering gebruikt wordt. De beste maanden hiervoor zijn half april tot en met eind mei.
 - Voorafgaand aan de aantasting, dienen per broeihoop minimaal 2 nieuwe broeihopen te worden gerealiseerd binnen 200m, in geschikt leefgebied. Dit onder verantwoordelijkheid van een ecologisch deskundige.

4.7.7 Libellen

Open water is voor libellen cruciaal voor de voortplanting: als ei-afzetplek en als leefgebied voor de larven. Het uitkruipen van de imago's vindt plaats in de oe-vervegetatie. Daarnaast zijn met name volwassen waterjuffers gebonden aan het leefgebied boven en rondom open water. De sliblaag is van belang voor overwintering van de larven. Voorbeelden van te beschermen soorten zijn: gevlekte glanslibel, Kempense heidelibel, gevlekte witsnuitlibel, groene glazenmaker, noordse winterjuffer.

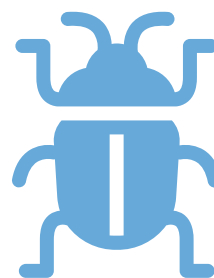
Negatieve effecten op libellensoorten dienen te worden voorkomen.

Alle soorten

- A** Essentieel leefgebied wordt bepaald door een ecologisch deskundige. Op basis van functionaliteit wordt een beschermingszone gehanteerd. Werkzaamheden worden alleen buiten deze zone uitgevoerd. Stromend water mag niet worden gestagneerd. Alle maatregelen moeten gefaseerd worden uitgevoerd voor het bevorderen van de waterkwaliteit en de soorten.

4.7.8 Kevers

Het gaat hierbij om de gestreepte waterroofkever. De gestreepte waterroofkever leeft in onbeschaduwde, stilstaande of licht stromende wateren met een goed ontwikkelde onderwatervegetatie zonder kroos. Volwassen dieren zijn jaarrond in het water aanwezig. Boven het water uitstekende oe-vervegetatie is van belang voor de ei-afzet. Een goed ontwikkelde oe-verzone boven de waterlijn is van belang voor verpopping. Volwassen dieren overwinteren in de sliblaag. Ook de oe-verzone is van belang voor de gestreepte waterroofkever in de periode mei – juli. Verpopping vindt plaats in een holletje op het oevertalud.

Negatieve effecten op deze soort dienen te worden voorkomen. Demping is niet toegestaan in essentieel leefgebied van gestreepte waterroofkever.

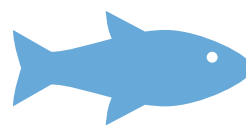
Gestreepte waterroofkever

- A** In essentieel leefgebied van de gestreepte waterroofkever worden geen werkzaamheden uitgevoerd.

- B** Werkzaamheden in het oevertalud worden niet uitgevoerd in de kwetsbare periode in verband met verpoping. De kwetsbare periode is van mei tot en met juli. Bij aanleg of vervanging van oeverconstructie in het leefgebied van de gestreepte waterroofkever dient het volgende voortplantingsseizoen de oeverzone te zijn hersteld of nieuw zijn aangelegd, inclusief benodigde oevervegetatie. Dit dient te worden begeleid door een ecologisch deskundige.

4.7.9 Vissen

Onder de Omgevingswet zijn een aantal soorten beschermd die met name gerelateerd zijn aan snelstromend water of beken: beekdonderpad, beekprik, elrits, gestippelde alver en kwabaal. Kwabaal komt ook in meren voor. Ondiepe warme delen zijn veelal van belang voor de voortplanting. Stenen en grind op de bodem worden benut voor de voortplanting. Aanwezigheid van slib en detritusbanken is van belang voor het opgroeien van de larven van beekprik. De grote modderkruiper komt voor in (deels) verlande sloten met een goed ontwikkelde vegetatie.

Negatieve effecten op deze soorten dienen te worden voorkomen.

Alle soorten

- A** In essentieel leefgebied van beschermde vissoorten worden geen werkzaamheden uitgevoerd.

4.7.10 Weekdieren

Het gaat hierbij om de platte schijfhoren. De platte schijfhoren leeft vooral in vrijwel stilstaande of zwak stromende wateren met een rijke onderwatervegetatie in het veenweidegebied. Draadwier lijkt van belang voor de ei-afzetting. Grotere volwassen dieren worden ook vaak op andere waterplanten gevonden. In de winter zakken de schelpdieren samen met de waterplanten naar de bodem.

Negatieve effecten op deze soorten dienen te worden voorkomen.

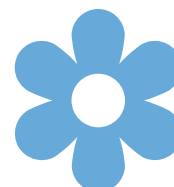
Platte schijfhoren

- A** Er worden geen werkzaamheden uitgevoerd in leefgebied van platte schijfhoren.
- C** Voor het gefaseerd vervangen of aanleggen van oevers is het mogelijk om eenmalig maximaal 25% van het leefgebied aan te tasten waarbij essentieel leefgebied behouden blijft. Voorafgaand aan de werkzaamheden worden waterplanten met platte schijfhoren door of op aanwijzing van een ecologisch

deskundige verplaatst naar geschikt leefgebied buiten de invloedzone van de werkzaamheden. Na de werkzaamheden is weer 100% van het leefgebied beschikbaar.

4.7.11 Planten

In het water gaat het om drijvende waterweegbree. Drijvende waterweegbree groeit in uiteenlopende stilstaande of zwak stromende wateren, ondergedoken of op de oever. De soort heeft baat bij locaties met kale bodems en locaties die niet snel dichtgroeien. Ook op oevers kunnen beschermde plantensoorten voorkomen. Voor alle plantensoorten dienen negatieve effecten te worden voorkomen

Drijvende waterweegbree

- A** Ontzien van groeiplaatsen van beschermde planten. Locaties met beschermde planten markeren en abiotische factoren zoals vocht en schaduw in stand houden.

Deel II

BESTENDIG BEHEER of ONDERHOUD (BB)

5. WERKPROCES

Bestendig beheer of onderhoud

5.1 Gehele beheerproces

Bij het voorbereiden en realiseren van bestendig beheer of onderhoud (BB) hebben diverse organisaties en diensten van organisaties een rol. Het werkproces kan worden opgedeeld in een aantal fasen. Deze gedragscode geeft invulling aan het aantoonbaar zorgvuldig handelen gedurende het totale werkproces: van voorbereiding tot en met realisatie van de beheer- of onderhoudswerkzaamheden. Wie, welke stappen uitvoert hangt af van de taakverdeling of het tussen bepaalde partijen opgestelde opdracht of contract.

De rode draad in het werkproces is dat er tijdens elke stap aantoonbaar zorgvuldig wordt gehandeld en dat informatie op een juiste en volledige wijze wordt overgedragen. Het betreft de volgende onderdelen:

1. Wel of geen gedragscode? (zie § 5.2).
2. Toetsen aan verbodsbepalingen (zie § 5.3).
3. Uitwerken zorgvuldig handelen (zie § 5.4).
4. Zorgvuldig realiseren (zie § 5.5).
5. Omgang met calamiteiten (zie § 5.6).

In de paragrafen hierna wordt elk onderdeel uitgewerkt.

5.2 Wel of geen gedragscode?

Het doorlopen van checklist I geeft antwoord op de vraag of inzet van de gedragscode mogelijk is. De resultaten van de drie stappen uit checklist I dienen te worden opgenomen in het contractdossier.

Voor checklist I is **volledige en actuele soortinformatie** van de werklocatie noodzakelijk. Dit is inclusief de omgeving van de werklocatie, tot zover de invloed¹⁸ van de werkzaamheden op aanwezige soorten merkbaar is. Hiervoor is nodig:

- Soortinformatie, van minimaal de specifiek beschermde soorten waarvoor de verboden gelden, die niet ouder is dan 3 jaar.
- Inzicht in de exacte locaties van rust- en voortplantingsplaatsen.
- Inzicht in de functionaliteit van de werklocatie als essentieel leefgebied.

¹⁸ Inventariseer de omgeving tot zover er geen invloed (bv. geluid, trilling) van de werkzaamheden meer merkbaar is

De werkwijze voor het verzamelen van soortinformatie is als volgt:

- Informatie over aanwezige beschermde soorten is beschikbaar voor het beheerareaal waar wordt gewerkt. Dit betreft de vaste rust- en voortplantingsplaatsen en essentiële onderdelen van leefgebieden.
- Informatiebronnen zoals de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) of een eigen databank met soortinformatie kunnen worden gebruikt.
- Een ecologisch deskundige bepaalt of de soortinformatie actueel en volledig is. Een ecologische check, inventarisatie en/of locatiebezoek door een ecologische deskundige of onder aansturing van hem kan hier maakt hier onderdeel van uitmaken. Het gaat om soorten die gezien het leefgebied op de werklocatie en invloedsfeer (kunnen) voorkomen.
- Indien soortinformatie niet beschikbaar is of onvolkomenheden bevat, dient er aanvullend te worden geïnventariseerd. Het vaststellen of het uitsluiten van soorten op een werklocatie dient volgens geldende protocollen en BIJ12-kennisdocumenten plaats te vinden indien deze beschikbaar zijn voor de soort. Bijvoorbeeld een (jaarrond) vleermuisonderzoek conform het vleermuisprotocol (NGB). Voor soorten waarvoor geen protocol of kennisdocument beschikbaar is, bepaalt een ecologisch deskundige de inventarisatie-methode(n). De gedragscode geeft hiervoor richtlijnen, zie bijlage 4.
- De resultaten worden geregistreerd in een beheersysteem en/of verwerkt in een rapportage. Daarin staat wie, wat, waar en hoe heeft onderzocht, wat de aanwezige soorten en type rust- en voortplantingsplaatsen zijn.
- De resultaten vormen de basis voor het ecologisch werkprotocol.

Deze werkzaamheden kunnen bijvoorbeeld ook verwerkt worden in een onderhoudscontract en worden uitgevoerd door een opdrachtnemer. Er moet daarbij altijd aan bovenstaande punten worden voldaan.

BB-checklist I – Wel of geen gedragscode?

Stap 1. Verzamelen van informatie

Werkinformatie

Wat zijn de kenmerken van het werk?

- Wat is de werklocatie en de beheergrens inclusief aan- en afvoerroutes, depots e.d.?
- Wat is de bestaande situatie op de werklocatie?
- Welke werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd?
- Waar is de onderhoudscyclus in vastgelegd (bv. in beheersysteem)?
- Wat is de aanleiding voor het werk?
- Is er sprake van een wettelijk belang?
- Wat is de planning en welke vaste data gelden?

⇒ Valt het werk onder de reikwijdte: ga verder bij Soortinformatie.

⇒ Valt het werk niet onder de reikwijdte: inzet van de gedragscode is niet mogelijk. Soortenbescherming kan nog steeds een aandachtspunt zijn.

Soortinformatie

- Zijn er (vaste) rust- en voortplantingsplaatsen en/of essentiële leefgebieden van wettelijk beschermde soorten aanwezig op de werklocatie en/of binnen invloedszone van de werkzaamheden (zie § 5.2 voor de wijze van inventariseren)?
- ⇒ Is het antwoord ja, ga naar stap 2.
- ⇒ Is het antwoord nee, dan is soortenbescherming geen randvoorwaarde voor het werk. Inzetten van de gedragscode is niet nodig. De algemene zorgplicht blijft wel van kracht.

Stap 2. Toetsen aan verbodsbepalingen

- Confronteer werkinformatie met soortinformatie: welke verboden worden er (mogelijk) overtreden (zie § 5.3)? Controleer ook of er sprake is van Rijks of provinciaal vrijgestelde soorten.
- ⇒ Wel een (mogelijke) overtreding: ga naar stap 3.
- ⇒ Geen overtreding: soortenbescherming is geen randvoorwaarde voor het werk. Inzetten van de gedragscode is niet nodig. De algemene zorgplicht blijft wel van kracht.

Stap 3. Uitwerken zorgvuldig handelen

- Werk het zorgvuldig handelen uit conform § 5.4.
- Neem de uitkomsten van alle stappen op in het contractdossier.

5.3 Toetsen aan verbodsbepalingen

Wanneer worden er (mogelijk) verboden overtreden?

- Er zijn rust- en voortplantingsplaatsen of essentieel leefgebied aanwezig op de werklocatie en daarmee kans op een overtreding van de verboden: doden van individuen, verstoren en beschadigen rust- en voortplantingsplaatsen.
- Er zijn rust- en voortplantingsplaatsen aanwezig buiten de werklocatie en binnen de invloedzone van de uit te voeren werkzaamheden en daarmee kans op een overtreding van het verbod verstoren.

5.4 Uitwerken zorgvuldig handelen

Het uitgangspunt voor dit onderdeel is dat er (mogelijk) verboden overtreden worden. Hiervoor dient een alternatievenafweging gemaakt te worden volgens de specifieke zorgplicht soortenbescherming, zie checklist II. Checklist II beschrijft het proces van de alternatievenafweging. Dit betreft in eerste instantie maatregelen om overtredingen van de **verboden te voorkomen**.

Indien dit aantoonbaar niet mogelijk is **EN** er geldt een noodzaak (o.a. wettelijk belang, § 2.4.2) EN in de soortenlijst van bijlage 2 is aangegeven dat beperken mogelijk is dan mag er in tweede instantie in beperkte mate overtreding van de verboden plaatsvinden. Dit wordt uitgewerkt in paragraaf 5.4.1 tot en met 5.4.5.

Indien het voorkomen en beperkte overtreden van de verboden niet mogelijk is dient een omgevingsvergunning te worden aangevraagd.

BB-checklist II – Uitwerking zorgvuldig handelen

Stap 1. Bepalen gebruik, functionaliteitszones en leefgebied

Op basis van de soort, de locatie en de werkzaamheden wordt door een deskundige (zie § 2.4.1) per rust- en voortplantingsplaats en/of leefgebied de verstoringvrije afstanden, de kwetsbare periode en functionaliteitszone bepaald (zie § 5.4.1, § 5.4.2 en § 5.4.3).

Stap 2. Overtreding voorkomen of beperken

1. Overtreding voorkomen

De werkzaamheden zo aanpassen dat er geen verboden worden overtreden:

- Buiten de verstoringvrije afstand werken.
- Buiten de functionaliteitszone werken (o.a. schadevrije afstand).
- Buiten essentieel leefgebied werken.
- Buiten de soort specifieke kwetsbare periode werken.

De werkwijze uitwerken in het ecologisch werkprotocol op basis van de maatregelen-catalogus BB (zie hoofdstuk 6).

Indien dit niet mogelijk is, stap 2 uitwerken. Dit kan alleen op basis van noodzaak (o.a. een wettelijk belang, zie § 2.2.3).

2. Beperkt overtreden (uitsluitend mogelijk o.b.v. wettelijk belang)

De werkzaamheden zo aanpassen dat er in beperkte mate verboden worden overtreden; bijvoorbeeld diverse alternatieven te onderzoeken door:

- Binnen de functionaliteitszone werken buiten de gebruiksperiode.
- Binnen een deel van het essentieel leefgebied werken.
- Op zorgvuldig wijze binnen de soortspecifieke kwetsbare periode werken.

Dit uitwerken in het onderdeel specifiek zorgvuldig handelen in het ecologisch werkprotocol op basis van de maatregelen-catalogus BB (zie hoofdstuk 6).

5.4.1 Bepalen verstoringvrije afstand

De verstoringvrije afstand is de minimale afstand tussen werkzaamheden en een rust- en voortplantingsplaats waarbij er geen verstoring plaatsvindt. De werktechniek is hierbij zeer bepalend (bv. inzet bladblazer of bladhark).

Het is alleen noodzakelijk de verstoringvrije afstand te bepalen wanneer een soort een **Europese beschermingsstatus** (Vogelrichtlijn of Habitatrichtlijn) heeft en gebruik maakt van de rust- en voortplantingsplaats en/of essentieel leefgebied in de periode dat er werkzaamheden worden uitgevoerd. Bij **nationale soorten** kan een schadevrije afstand worden bepaald zodat de rust- en voortplantingsplaats niet wordt aangetast.

Soorten zijn veelal gewend aan een bepaalde omvang van geluid, licht en trilling. De bestaande situatie, voorafgaand aan de werkzaamheden, is dan ook maatgevend voor de werkmethoden en werkafstanden tot een rust- en voortplantingsplaats of essentieel leefgebied.

Daarom is het noodzakelijk om verstoringsvrije afstand(en) te bepalen door een ecologisch deskundige. Bijlage 5 geeft richtlijnen en criteria voor het bepalen van deze afstand(en). De wijze waarop de verstoringsvrije afstand(en) zijn bepaald met onderbouwing opnemen in het ecologisch werk-protocol.

Bij verplaatsende werkzaamheden is er op basis van de verstoringsvrije afstand sprake van een invloedszone.

Het zorgvuldig handelen binnen de verstoringsvrije afstand maakt deel uit van de verdere uitwerking.

5.4.2 Bepalen kwetsbare gebruikperiode

Bij veel soorten is er sprake van een duidelijk aanwijsbare rust- en voortplantingsplaats (bv. groeiplaats, nest, hol, hoop of holte). Voor elke rust- en voortplantingsplaats geldt een soortspecifieke gebruikperiode. Binnen die gebruikperiode kan nog een kwetsbare periode gelden.

Er kunnen drie typen gebruik van rust- en voortplantingsplaatsen worden onderscheiden:

- 1. Vaste rust- en voortplantingsplaatsen, jaarrond in gebruik:** De soort is jaarrond aanwezig, er geldt dan ook jaarrond zorgvuldig handelen. De kwetsbare perioden zijn de perioden van voortplanting, winterrust, bloei en zaadzetting.
- 2. Vaste rust- en voortplantingsplaatsen, tijdelijk in gebruik:** De soort keert na een bepaalde afwezigheid weer terug op dezelfde plek en maakt veelal ook gebruik van dezelfde verblijfplaats. De kwetsbare periode geldt indien de soort aanwezig is. Het betreft de voortplantingsperiode of rustperiode.
- 3. Tijdelijke rust- en voortplantingsplaatsen:** Er geldt alleen een kwetsbare periode als de soort de rust- en voortplantingsplaats in gebruik heeft.

Per soort en type rust- en voortplantingsplaats dient de specifieke kwetsbare periode bepaald te worden door een ecologisch deskundige (zie § 2.4.1). Vogels kunnen ook voor of na de aangegeven periode broeden, een ecologisch deskundige stelt vast of er sprake is van een broedgeval.

Een soort kan gebruik maken van de werklocatie zonder dat er sprake is van een aanwijsbare rust- en voortplantingsplaats; dan is het (een deel van het) leefgebied. Binnen dat leefgebied kunnen bepaalde essentiële delen in een bepaalde

periode kwetsbaar zijn (bv. voedselbiotoop, overwinteringsbiotoop of voortplantingsbiotoop).

5.4.3 Bepalen functionaliteitszones

Voor vaste rust- en voortplantingsplaatsen (zowel jaarrond in gebruik als tijdelijk in gebruik) en essentieel leefgebied geldt als uitgangspunt het behouden en functioneel houden daarvan. Het betreft de noodzakelijke behoeften binnen de soortspecifieke actieradius. Dit is de functionaliteitszone.

Voor tijdelijke rust- en voortplantingsplaatsen is deze bepaling alleen noodzakelijk indien er binnen de kwetsbare gebruikperiode van de rust- en voortplantingsplaats wordt gewerkt.

Voorbeelden zijn:

- In- en uitvliegruimte, in- en uitloopruimte of in- en uitzwemruimte. Bijvoorbeeld deel van het water in de watergang met de toegang tot de beverburcht en verbinding met de foerageerlocatie(s).
- Een constant leefklimaat in en nabij de rust- en voortplantingsplaats. Bijvoorbeeld plek met bezonning van de oever met kikkerdril.
- Beschikbaarheid van noodzakelijke bouwstoffen voor het maken en onderhouden van de voortplantingsplaats. Bijvoorbeeld natte klei voor zwaluwen nabij de nestlocatie, inclusief vrije vliegroute.
- Beschikbaarheid van voedsel voor het continue voeden van de jongen. Bijvoorbeeld voor vleermuizen bestaat de zone uit de kraamkamer, de foerageerlocatie en de route tussen beide locaties.
- Beschikbaarheid van open zand als ei-afzetlocatie voor zandhagedis.

Op basis van de soort en de bestaande situatie wordt door een ecologisch deskundige (zie § 2.4.1) per rust- en voortplantingsplaats of essentieel leefgebied de omvang van de functionaliteitszone bepaald en verwerkt tot beschermingsmethoden zoals het markeren van een schadevrije afstand in het ecologisch werkprotocol.

Indien er beschermde soorten op of nabij de werklocatie leven, zonder aanwijsbare rust- en voortplantingsplaatsen, is er alleen sprake van een leefgebied (bv. vissen in het grachtenstelsel). Ten behoeve van het behoud van deze soorten dient het essentieel leefgebied op en nabij de werklocatie in kaart te worden gebracht. Dit betreft de begrenzing en eventueel een opdeling in specifieke biotopen per kwetsbare perioden (bv. overwinteringsbiotoop en voortplantingsbiotoop). Binnen het leefgebied kan schade voorkomen of beperkt worden door te faseren en/of te geleiden (met tijdelijke voorzieningen) met behoud van de functionaliteit van de werklocatie als leefgebied. Dit is nader uitgewerkt in de maatregelencatalogus.

5.4.4 Opstellen ecologisch werkprotocol

Het ecologisch werkprotocol vormt de opdrachtspecifieke uitwerking van de gedragscode. Het ecologisch werkprotocol beschrijft ook het zorgvuldig handelen en handelen volgens de specifieke zorgplicht. Door de uitvoering te laten plaatsvinden volgens het ecologisch werkprotocol worden negatieve gevolgen voor (beschermde) planten en dieren voorkomen dan wel tot een minimum beperkt. Het ecologisch werkprotocol dient altijd op locatie aanwezig te zijn bij de uitvoering van werkzaamheden en eenieder die werkzaam is in het projectgebied dient aantoonbaar van de inhoud op de hoogte te zijn.

Het ecologisch werkprotocol wordt opgesteld aan de hand van het format uit checklist III door of in samenspraak met en of op aanwijzing van een ecologisch deskundige. Het format in checklist III is een uitbreiding op de minimaal verplichte onderwerpen uit het format ecologisch werkprotocol van RVO¹⁹ zodat ook de praktische uitvoerbaarheid wordt geborgd.

Gedurende de werkvoorbereiding wordt er een ecologisch werkprotocol op hoofdlijnen opgesteld op basis van voorgaande paragrafen.

Voorafgaand aan de start van de werkzaamheden wordt dit ecologisch werkprotocol verder uitgewerkt met technische specificaties voor de realisatie. Hoofdstuk 6 vormt hiervoor de basis.

Let op: bij controle van de activiteiten kunnen altijd onderliggende documenten bij een EWP (zoals logboek, natuurwaardenonderzoek, belangenonderbouwing, alternatievenonderbouwing, etc.) worden opgevraagd. Deze dienen te allen tijde beschikbaar te zijn.

BB-checklist III - Format ecologisch werkprotocol Stadswerk²⁰

1. Algemene gegevens

Omschrijving contract waar dit ecologisch werkprotocol bij hoort. Benoem ook de naam en versie van de gedragscode.

Contactgegevens (naam, telefoon en emailadres) ecologische deskundige, opdrachtnemer en opdrachtnemers.

2. Risicoanalyse

Verzamelen en ordenen informatie (werkbeschrijving):

- Werklocatie en werkgrens (bestaande situatie in beeld brengen, incl kaart).
- Werkzaamheden incl inzet materieel, aan- en afvoerroutes en opslagterreinen.
- Wettelijk belang(en).

¹⁹ <https://www.rvo.nl/onderwerpen/buiten-werken/gedragscode-regelen#stap-7%3A-u-vraagt-ons-om-de-gedragscode-aan-te-laten-wijzen>

²⁰ Dit betreft een iets uitgebreidere versie van format van RVO zodat ook uitvoeringskant is geborgd.

BB-checklist III - Format ecologisch werkprotocol Stadswerk²⁰

- Planning (incl start en einde werkzaamheden), ook van voorbereidende en 'mitigerende' maatregelen.
- Soortinformatie (welke soorten zijn aanwezig, wat is de functie van de locatie voor soorten (ook op kaart), verwijzingen naar bronnen**).

Welke flora en fauna risico's gelden op basis van het combineren van de werkinformatie met de locatie, soortinformatie en planning?

- Welke verboden kunnen overtreden worden?
- Conclusie: Is het werk uitvoerbaar middels voorkomen of beperken?

3. Risicomanagement

Deskundig handelen

- Rol en inzet ecologisch deskundige en andere deskundigen (aantoonbaar) zowel voorafgaand als tijdens de uitvoering.
- Wanneer werkinstructies: overdracht informatie en werkwijze.

Zorgvuldig handelen

- Algemeen zorgvuldig handelen:
 - Controle informatie in het veld.
 - Planning (incl voorbereidende en 'mitigerende' maatregelen).
 - Werkwijze: werkrichting/werktechniek/fasering.
 - Geluid, trilling en licht.
 - Menselijke aanwezigheid.
 - Omgang met vrijkomende materialen en onverwacht aangetroffen soorten.
- Soortspecifiek zorgvuldig handelen:
 - Per soort uitwerken van acties en 'mitigerende' maatregelen op basis van hoofdstuk 6, ook voor nieuw aangetroffen soorten. Benoem de concrete en praktisch uitvoerbare maatregelen specifiek voor activiteiten, locatie, soorten en tijdstip. Bv markeren beschermingszone o.b.v. verstorings- en/of schadevrije afstanden en/of functionaliteitszones.

4. Verzamelen en uitwisselen gegevens

- Verwijzingen naar beschikbare onderzoeken*.
- Controle actualiteit soortgegevens.
- Format voor overdracht soortgegevens.
- Overdrachtsmomenten.

5. Communicatie

- Taakverdeling: wie communiceert over wat aan wie?
- Overlegmomenten, bijwoonpunten/veldcontroles.
- (Eind)evaluatie.

* titel, brongegevens van het natuuronderzoek/soortenonderzoek, datum onderzoek en datum veldbezoek.

5.5 Zorgvuldig realiseren

De realisatie dient aantoonbaar conform het ecologisch werkprotocol plaats te vinden. Hiervoor gelden de volgende aandachtspunten:

- Deze gedragscode en het bijbehorende ecologisch werkprotocol inclusief bijlagen zijn aanwezig op de werklocatie (opgenomen in het contractdossier).
- Er wordt aantoonbaar conform het ecologisch werkprotocol gewerkt en medewerkers krijgen werkinstructies op basis van het ecologisch werkprotocol.
- Het ecologisch werkprotocol is actueel: mutaties in de aanpak worden verwerkt in het ecologisch werkprotocol op basis van overleg tussen betrokken partijen.
- Na afronding van de werkzaamheden worden tijdelijke voorzieningen zoals markeringen verwijderd.
- Na afronding wordt het ecologisch werkprotocol geëvalueerd.
- Het contractdossier wordt minimaal vijf jaar gearhiveerd.

5.6 Omgaan met calamiteiten

Een calamiteit betreft een onvoorziene gebeurtenis die direct actie vereist vanwege een acuut risico voor de volksgezondheid of openbare veiligheid. Voorbeelden van situaties zijn acute of dreigende wateroverlast, overstroming, stormen, droogte of waterverontreiniging of de noodzakelijke inzet van een waterberging. Dergelijke calamiteiten vallen buiten de vrijstelling van de gedragscode en dienen afgestemd te worden met het bevoegd gezag. Vervolgens vindt er een afweging plaats van het advies in de context van het incident en wordt op basis daarvan gehandeld.

Het advies, de genomen maatregelen en de eventuele effecten op beschermde soorten worden in het contractdossier gedocumenteerd. Voor zover mogelijk wordt de calamiteit, de gevolgen voor rust- en voorplantingsplaatsen en de werkwijze met beelden vastgelegd zodat het zorgvuldig handelen kan worden aangetoond.

VOORBEELD 2, Bestendig beheer

Snoeien houtige begroeiing

1. **Werkzaamheden:** Snoeien van de randen van houtige begroeiing in het kader van veilig gebruik van de aangrenzende weg en het open en toegankelijk houden van het schouwpad en de naastliggende hoofd-watergang. Er is soortinformatie nodig vanaf 20m de rand van de begroeiing.
2. **Werklocatie:** randzone beplanting en aangrenzende weg (deels) en schouwpad langs watergang.
3. **Planning:** start in oktober met een doorlooptijd van 1 week.
4. **Belang:** openbare veiligheid.
5. Aangetroffen **rust- en voortplantingsplaatsen** binnen 20m zone:
 - Beverburcht op oever aan het einde van het schouwpad op 20m.
 - Buizerdhorst in kern van houtige beplanting (10m vanaf de rand).
6. Gebruik en functionaliteitszones in uitvoeringsperiode:
 - Beverburcht: jaarrond in gebruik, oktober is geen kwetsbare periode. Toegang tot beplanting vanaf de burcht en ingang burcht vanuit water bepalen de functionaliteit.
 - Buizerdhorst: oktober is buiten de gebruikperiode.
7. Er is dus sprake van een flora- en fauna-activiteit volgens de Omgevingswet. Mogelijke risico's zijn: beschadigen beverburcht en/of buizerdhorst en verstoren bever. Bij beide verblijfplaatsen kan het risico voorkomen

worden. In verband met het belang openbare veiligheid wordt verstoring van de bever beperkt.

8. **Verstoringsvrije afstand:** 20m vanuit werklocatie o.b.v. van werken in handkracht (met accuzaag en accu stokzaag). De afstand is bepaald door een ecologisch deskundige op basis van de verstoringsgevoeligheid van de bever, het bestaande gebruik van de locatie en de werktechniek.
9. Uitwerken **zorgvuldig handelen** volgens de categorie houtige begroeiing en oever uit de maatregelencatalogus:
 - Buizerdhorst: hanteren tijdelijke beschermingszone zodat horst en horstboom niet worden beschadigd door het aanbrengen van markerlint op 10m rond de horstboom. Niet werken in deze zone.
 - Beverburcht: hanteren tijdelijke beschermingszone van 20m rondom burcht tijdens werkzaamheden (markeren met lint). Naar de zone toe werken in verband met gewinning. Binnen de zone snoeit 1 persoon, overdag, gevaarlijke takken weg met accuzaag. Takken buiten beschermingszone verwerken tot takkenril.
10. Na de werkzaamheden de markeringen verwijderen.

6. MAATREGELEN

Bestendig beheer of onderhoud

6.1 Gebruik maatregelencatalogus

Per categorie en soortgroep zijn in § 6.3 tot en met § 6.7 maatregelen uitgewerkt om zorgvuldig om te gaan met aanwezige beschermde flora en fauna bij bestendig beheer of onderhoud. Deze maatregelencatalogus is gebaseerd op het '[Reikwijdte-document](#)' (RVO, versie 1.1, november 2023), [natuurkalenders](#)²¹ en de best practices van gemeenten en ecologisch deskundigen van de klankbordgroep. De maatregelencatalogus bestaat uit de volgende categorieën:

1. Gebouwen en werken, zie § 6.3.

2. Houtige begroeiingen, zie § 6.4.

3. Kruidige begroeiingen en onbegroeid terrein, zie § 6.5.

4. (Half)verhardingen en terreinmeubilair, § 6.6.

5. Wateren en oevers, zie § 6.7.

De hiervoor getoonde kleuren corresponderen ook met de kleuren van de afbeeldingen in deze paragrafen.

Op basis van hoofdstuk 5 is al een groot deel van het zorgvuldig handelen uitgewerkt in een ecologisch werkprotocol, het betreft de volgende onderdelen:

- A.** Uit te voeren werkzaamheden.
- B.** Omvang van de werklocatie: beheergrens en werkgrenzen.
- C.** Uitvoeringsperiode en planning.
- D.** Wettelijk belang.
- E.** Aanwezigheid van rust- en voortplantingsplaatsen en essentieel leefgebied op de werklocatie en binnen invloedszone van de werkzaamheden.
- F.** Gebruik en functionaliteitszone per rust- en voortplantingsplaats.
- G.** Verstorings- en/of schade vrije afstand tussen werkzaamheden, werkwijze en werktechniek en rust- en voortplantingsplaatsen en/of essentieel leefgebied.

²¹ Landelijke natuurkalenders voor vogels en overige soortgroepen.

- H.** Voorkomen van mogelijke overtredingen door het aanpassen van de werkwijze en/of planning waardoor buiten de kwetsbare locaties en/of kwetsbare periode(n) wordt gewerkt.

Vervolgens wordt in het ecologisch werkprotocol nader uitgewerkt op basis van de maatregelencatalogus:

- I.** Bepaal uit welke categorie(en) de werklocatie bestaat. De focus ligt op categorieën met rust- en voortplantingsplaatsen en essentieel leefgebied. LET OP: het kan ook om categorieën gaan die buiten de werklocatie vallen en binnen de invloedsszone liggen, zie ook 'Voorbeeld 2' in het tekstkader.
- J.** Vul het ecologisch werkprotocol aan met algemene en specifieke werkwijzen op basis van de bij de betreffende categorie en soortgroep beschreven aanpak uit de catalogus.

6.2 Type maatregelen in de catalogus

In de maatregelencatalogus (zie § 6.3 tot en met § 6.7) is per categorie en per soortgroep invulling gegeven aan vier typen maatregelen: A, B, C en D.

Bij de maatregelen A, B en C is sprake van voorkomen van overtreding.

Bij maatregel D is sprake van beperkt overtreden onder de vrijstelling van de gedragscode. Dit beperkt overtreden kan alleen als er geen alternatieven voorhanden zijn, als er sprake is van een in de wet genoemd belang (zie toelichting in paragraaf 2.4.2 en bijlage 1). Dit in de wet genoemde belang moet worden onderbouwd en gedocumenteerd. Zie soorten met status 'beperken' in bijlage 2 waar dit voor geldt.

De maatregelen staan in volgorde van (afnemende) prioriteit. Waar nodig zijn specifieke soorten uitgelicht.

- A.** Markeren van een beschermingszone op basis van de essentiële onderdelen van het leefgebied van de soort, de verstoringgevoeligheid van de soort en de invloed van de uit te voeren werkzaamheden. Alleen werken buiten deze zone en voorkomen negatieve effecten binnen deze zone.
- B.** Binnen de beschermingszone buiten de kwetsbare periode van de soort werken. Geen aantasting van essentiële onderdelen van het leefgebied en voorkomen van verstoren door het treffen van maatregelen.
- C.** Binnen de beschermingszone binnen de kwetsbare periode van de soort werken. Voorkomen van aantasting essentiële onderdelen van het leefgebied en verstoren door het treffen van maatregelen.
- D.** Binnen de beschermingszone werken met een geringe (tijdelijke) aantasting van essentiële onderdelen van het leefgebied. Het werk fasen waarbij een deel van het essentiële leefgebied tijdelijk niet beschikbaar is. Er worden

maatregelen getroffen om negatieve effecten zoveel mogelijk te beperken. In de laatste plaats kunnen essentiële delen van het leefgebied opgeheven worden indien er (tijdelijke) alternatieven beschikbaar zijn en duurzame alternatieven op termijn beschikbaar komen.

De maatregelen zijn ingedeeld in soortgroepen voor zover deze binnen de categorie voorkomen. De kleur geeft weer bij welke categorie de maatregelen horen. Ze komen dus in vijf verschillende kleuren voor.

 Vogels	 Vleermuizen	 Overige zoogdieren	 Amfibieën	 Reptielen
 Vlinders	 Libellen	 Kevers	 Weekdieren	 Planten

De maatregelen in de volgende paragrafen staan op volgorde van toenemende mate van zorgvuldig handelen:

- Algemeen zorgvuldig handelen in de vorm van maatregelen voor alle soorten.
- Specifieke maatregelen per soort of soortgroep.

Samen vormen ze het zorgvuldig handelen. De specifieke maatregelen gaan VOOR op de maatregelen voor alle soorten.

6.3 Gebouwen en werken

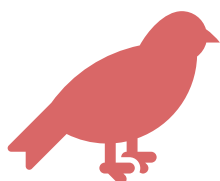
De werkzaamheden (plaatsen van steigers, schilderwerk buitenzijde, onderhoud en/of reparaties, renovaties) in deze categorie omvatten periodiek terugkerend beheer en onderhoud aan:

- Gebouwen en opstallen (gevels met kozijnen en uitbouwen, daken met dakgoten, schoorstenen, zonnepanelen).
- Civieltechnische werken: tunnels, sluizen, bruggen, viaducten, geluidsschermen (geen aarden wallen) e.d.
- Bovengrondse nutsvoorzieningen.
- Kades en (grachten)muren.
- En de aan de objecten groeiende begroeiing.

Ook herstelwerkzaamheden na schade, vallen onder deze categorie, zolang de oorspronkelijk situatie in stand gehouden wordt.

6.3.1 Vogels

In gebouwen zal de aanwezigheid van beschermde vogelsoorten vooral de aanwezigheid van nesten betreffen onder (zoals huismus) of op dakconstructies (zoals visdief, of scholekster), holtes in muren (zoals gierzwaluw) of in nabijgelegen schuren (zoals kerkuil). Bij civieltechnische werken kunnen nesten aanwezig zijn van bijvoorbeeld duiven, huiszwaluw of grote gele kwikstaart.

Alle soorten

- A** Bij gebouwen en werken met rust- of voortplantingsplaatsen van beschermde vogelsoorten worden geen werkzaamheden uitgevoerd óf worden deze delen gemarkeerd en ontzien tijdens de werkzaamheden. Verstoring van broedgevallen door werkzaamheden in de directe omgeving van deze gebouwen en werken dient voorkomen te worden of dienen maatregelen te worden getroffen om dat te voorkomen door bijvoorbeeld het aanbrengen van een beschermingszone, zie bijlage 5.
- B** Werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de soortspecifieke broedperiode, zie landelijke [natuurkalender](#) RVO. Voor nesten die jaarrond worden gebruikt of waar elk jaar naar toe wordt teruggekeerd geldt dat deze functies behouden moeten blijven, zie bijlage 2.

Voor de volgende soorten gelden specifieke maatregelen:

Huismus, kerkuil en steenuil

C Werkzaamheden faseren in ruimte en tijd waarbij:

- Werkzaamheden worden bij huismus gefaseerd uitgevoerd, zodanig dat altijd 75% van de aanwezige rustplaatsen beschikbaar zijn.
- Werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de broedperiode. De broedperiode betreft een indicatieve periode van maart tot en met augustus voor huismus, van februari tot en met juli voor steenuil en februari van tot en met augustus voor kerkuil. Voor huismus worden dagen en nachten met (gevoels-)temperaturen beneden het vriespunt (vorst) of bij sneeuw en ijzel ook aangemerkt als kwetsbare periode.
- De rustplaatsen zijn 's avonds en nachts weer beschikbaar of zijn maximaal 1 maand niet te gebruiken. In dit laatste geval dienen in de directe omgeving alternatieve rustplaatsen beschikbaar te zijn.
- De dieren krijgen de gelegenheid de werklocatie uit eigen beweging te verlaten.
- De constructie met rust- en voortplantingsplaatsen en in- en uitvliegopeningen behouden blijft of direct wordt hersteld.
- Aanwezige muurbegroeiing die van essentieel belang is voor huismus behouden blijft.

Gierzwaluw, boerenzwaluw, huiszwaluw, ringmus, grote gele kwikstaart, slechtvalk, visdief en zwarte roodstaart

B Werkzaamheden faseren in ruimte en tijd waarbij:

- Werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de soortspecifieke broedperiode. De broedperiode betreft een indicatieve periode van maart tot en met juli, voor gierzwaluw van mei tot en met juli, voor slechtvalk van februari tot en met augustus en voor visdief van mei tot en met augustus.
- In- en uitvliegopeningen toegankelijk blijven.
- De constructie met rust- en voortplantingsplaatsen behouden blijft.

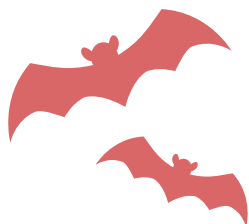
Ooievaar

- A** Bestaande nesten jaarrond behouden. Indien buiten de broedperiode gebruik wordt gemaakt van het nest als rustlocatie, dient geluids- en visuele verstoring door uitvoering van werkzaamheden te worden voorkomen, zie bijlage 5. De broedperiode is van half maart tot en met eind augustus.
- D** Nesten van ooievaar in aanbouw (er is nog geen sprake van broeden) op risicolocaties mogen worden verwijderd. Het betreft uitsluitend locaties waar een acute noodzaak geldt in het kader van openbare veiligheid (b.v. gevaar voor spoorwegverkeer, snelwegverkeer en brandgevaar).

Als het nest wel (bijna) voltooid is, maar er is nog geen sprake van broeden en er is sprake van bovengenoemde acute noodzaak, geldt dat het nest kan worden verplaatst. De nieuwe locatie voor het nest of het kunstnest is binnen een straal van 200m.

6.3.2 Vleermuizen

Diverse soorten vleermuizen in Nederland maken gebruik van bouwwerken om overdag te rusten, hun jongen groot te brengen of te overwinteren en soms om te foerageren. In gebouwen kan het gaan om spouwconstructies, zolders, ruimtes onder het dak, boeiborden en allerlei andere nauwe en holle ruimtes in de buitenschil van een gebouw, maar ook schuren, bunkers etc. worden benut.

Ook zijn er soorten die onder bruggen en in oude rioolsystemen verblijven. Bruggen en tunnels kunnen voor vleermuizen ook onderdeel uitmaken van een essentiële vliegroute. Zie voor grotere herstelwerkzaamheden (renovatie) de maatregelen in de catalogus Ruimtelijke ontwikkeling of inrichting en het kennisdocument 'Na-isolatie en renovatie voor gebouwbewonende soorten'.

Rust- en voortplantingsplaatsen

- A** Bij gebouwen en werken met rust- of voortplantingsplaatsen van vleermuizen worden geen werkzaamheden uitgevoerd óf worden deze delen gemarkeerd en ontzien tijdens de werkzaamheden. Verstoring door werkzaamheden in de directe omgeving van deze gebouwen dient voorkomen te worden of er dienen maatregelen te worden getroffen om dat te voorkomen, zie bijlage 5.
- B** Werkzaamheden faseren in ruimte en tijd waarbij de werkwijze als volgt is:
- Werkzaamheden worden gefaseerd uitgevoerd, zodanig dat altijd 75% van de aanwezige rustplaatsen op de werklocatie beschikbaar zijn.
 - Werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de kwetsbare periode. Op locaties met kraam- en of winterverblijfplaatsen wordt niet gewerkt in de kwetsbare perioden. De kwetsbare perioden zijn de kraamperiode welke globaal loopt van mei tot en met juli en de winterrustperiode van november tot en met maart.
 - In- en uitvliegopeningen blijven toegankelijk en de constructie met rust- en voortplantingsplaatsen blijft behouden of worden direct hersteld.
 - De werkzaamheden duren maximaal een maand en in de directe omgeving zijn alternatieve rust- en voortplantingsplaatsen aanwezig.
 - Er wordt gewerkt zonder apparatuur met grote geluidsbelasting wanneer vleermuizen aanwezig kunnen zijn, zie ook bijlage 5.

- Indien vleermuizen aanwezig zijn: werken bij daglicht, geen kunstmatige verlichting toepassen.
 - Werkzaamheden mogen niet leiden tot veranderingen in het interne klimaat en toegangen tot de ruimte waar soorten gebruik van maken en mogen niet worden dicht gezet.
- D** Kortdurende werkzaamheden (tot max 2 uur) met geringe verstoring zonder permanente aantasting kunnen worden uitgevoerd.

Vliegroutes

- B** Bij aanwezigheid van essentiële vliegroutes van vleermuizen door tunnels of onder bruggen wordt in de periode van november tot en met maart gewerkt. Dit is buiten de gebruiksperiode.
- C** Werkzaamheden aan bruggen of tunnels met essentiële vliegroutes van vleermuizen kunnen in de actieve periode van deze soortgroep worden uitgevoerd wanneer in de avond en nacht een obstakelvrije doorgang (de soortspecifieke omvang door een ecologisch deskundige te bepalen), onder het plafond/brugdek toegankelijk blijft voor vleermuizen. Werkzaamheden uitsluitend bij daglicht uitvoeren. Aanwezige begeleidende begroeiing, richting de tunnel of brug behouden.

Eventuele verlichting mag de functionaliteit van de essentiële vliegroute niet beperken.

6.3.3 Overige zoogdieren

De overige zoogdieren die in of direct bij gebouwen en werken voorkomen, zijn steenmarters en soms ook boommarters. Zij kunnen gebruik maken van zolders, kruipruimtes, spouwmuren of ruimten onder de dakbedekkingen of schuurtjes om te rusten of hun jongen groot te brengen. In veel mindere mate kan het voorkomen dat egels in of onder stallen of schuurtjes overwinteren.

Alle soorten

- A** Er worden (delen van een) locatie(s) met rust- of voortplantingsplaatsen van deze soorten gemarkeerd en ontzien tijdens de werkzaamheden. Verstoring dient voorkomen te worden (zie bijlage 5).
- B** Werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de kwetsbare voortplantingsperiode. De voortplantingsperiode is van maart tot en met augustus. Pas nadat is vastgesteld dat rust- en voortplantingsplaatsen zijn verlaten, kan worden gestart met werkzaamheden.

Bij uitvoering van werkzaamheden moet de constructie van de rust- en voortplantingsplaatsen intact en toegankelijk gehouden worden.

6.3.4 Amfibieën en reptielen

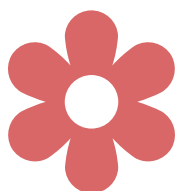

Amfibieën en reptielen kunnen overwinteren in vorstvrije en veelal vochtige gebouwen, zoals kelders, souterrains, portieken of vulluiken.

Alle soorten

- A** Werkzaamheden worden niet uitgevoerd op overwinteringslocaties van amfibieën of reptielen. Deze delen worden gemarkeerd door of op aanwijzing van een ecologisch deskundige.
- B** Bij (delen van) gebouwen waar overwintering van amfibieën en reptielen plaats vindt, worden geen werkzaamheden uitgevoerd in de kwetsbare winterrustperiode. De winterrustperiode is van oktober tot en met maart. Werkzaamheden mogen niet leiden tot veranderingen in het interne klimaat en toegangen tot de ruimte waar soorten gebruik van maken mogen niet worden dichtgezet.
- D** Werkzaamheden (bv. vochtproblematiek in kelders) bij voorkeur uitvoeren buiten de winterrustperiode. De winterrustperiode is van oktober tot en met maart. Bij aantoonbare noodzaak in de kwetsbare periode werken waarbij aangetroffen individuen door of op aanwijzing van een ecologisch deskundige worden gevangen en teruggeplaatst direct na afronding van de werkzaamheden of verplaatst naar een geschikte plek. Dit in overleg met of op aanwijzing van een ecologisch deskundige.

6.3.5 Planten

Voor deze categorie zijn vooral muurflora zoals beschermde varens en muurbloem relevant. Bij het uitvoeren van werkzaamheden moeten groeiplaatsen worden ontzien. Verplaatsen van soorten is niet altijd effectief en kan niet onder de gedragscode.

Alle soorten

- A** Ontzien van groeiplaatsen van beschermde planten. Locaties met beschermde (muur)planten markeren en abiotische omstandigheden zoals temperatuur, de hoeveelheid licht, de aanwezigheid van water, de samenstelling van de voeg/bodem handhaven.

6.4 Houtige begroeiingen

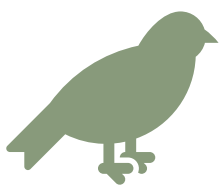
De werkzaamheden in deze categorie omvatten het reguliere onderhoud zoals dunnen, snoeien, knippen, scheren, knotten, afzetten, inboeten, watergeven, onkruidbeheersing, uitmaaïen, uitharken, blad verwijderen, bemesten in bossen, houtwallen, singels, heggen, bosplantsoen, lanen, struwelen, grienden, hakhout, heesterbegroeiingen, hagen, blokhagen en bomen. Ook behoort het verwijderen van niet-achterstallig bosopslag en strooiselvegetatie tot deze categorie.

6.4.1 Algemeen zorgvuldig handelen

- De werkrichting is richting een rustige/natuurlijke locatie zodat dieren daar naar toe kunnen vluchten. Zorg dat voldoende dekking en schuilmogelijkheden aanwezig zijn in de richting en op de locatie waar dieren langs/naar toe moeten vluchten.
- Werkzaamheden vinden in eerste instantie overdag plaats om verstoring door verlichting te voorkomen.
- Tijdens het werken in beplanting dient schade aan de bodem zo veel mogelijk te worden voorkomen (bv. inzet banden met lage spanning of werken in handkracht).

6.4.2 Vogels

Bomen en struiken vormen een sleutelfunctie voor een groot aantal vogelsoorten: zangvogels, roofvogels, spechten, uilen, duiven, kraaien en eksters. Nestgelegenheid is aanwezig hoog in de kroon (roofvogels), in (te creëren) holtes (uilen, spechten, zangvogels) of op tal van grotere en kleinere takken. Voedsel is aanwezig in de vorm van vliegende insecten, kevers en larven, vruchten, zaden en noten. Ook bieden bomen en struiken beschutting, schuil- en slaappleatsen.

Alle soorten

- A** Nestlocaties, broedholten en/of slaappleatsen van vogels en de directe leefomgevingen die rust en beschutting bieden, worden gemarkeerd en ontzien tijdens de werkzaamheden. Geluids- en visuele verstoring van broedgevallen dient voorkomen te worden, door een vooraf te bepalen verstoringvrije afstand waar binnen geen werkzaamheden plaats vinden. Verstoring kan ook deels worden voorkomen door nestlocaties af te screenen van licht,

beweging of geluid. Een ecologisch deskundige bepaalt de beschermingszone, zie bijlage 5.

- B** Werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de soortspecifieke broedperiode(n), zie landelijke [natuurkalenders](#) van RVO.

Het periodiek afzetten of terugzetten van houtige begroeiing, zoals hakhout-beheer, wordt gefaseerd uitgevoerd. Hierbij wordt maximaal 30% van het (lijn) element per jaar teruggezet en blijven er in de directe omgeving voldoende alternatieve broedmogelijkheden (opgaande beplanting) beschikbaar (bv. door te faseren op buurniveau).

Zeldzame soorten

- A** Voor zeldzame vogelsoorten²² en soorten die jaarlijks naar hetzelfde gebied terugkeren of specifiek eisen stellen aan hun broedlocaties welke slechts beperkt op bepaalde plaatsen aanwezig is, geldt dat bomen/struiken die een essentiële functie (broed- en rustgelegenheid, voedsel en dekking) vervullen, in voldoende mate behouden moeten blijven. Dit betreft bijvoorbeeld holtebomen in gebruik als broedlocatie door gekraagde roodstaart. Dit dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige. Zie Type 1 en 2 rust- en voortplantingsplaats en de Rode Lijst status in bijlage 2.

Spechten, koloniebroeders, raaf, roofvogels en uilen, excl. kiekendieven en velduil

Voor locaties die jaarrond worden gebruikt of waar elk jaar naar toe wordt teruggekeerd geldt dat deze functies het hele jaar niet mogen worden aangetast. Het gaat hierbij om onder andere reigerachtigen en roek en nesten en rustlocaties van roofvogels en uilen, die gebruik maken van houtige begroeiingen.

- A** Nestbomen en de directe omgeving markeren zodat deze locatie zijn functie als broed- en rustlocatie behoudt. Voor (rans)uilen geldt het behoud van roestplaatsen.

Ooievaar

- A** Bestaande nesten jaarrond behouden. Indien buiten de broedperiode gebruik wordt gemaakt van het nest als rustlocatie, dient geluids- en visuele verstoring door uitvoering van werkzaamheden te worden voorkomen, zie bijlage 5. De broedperiode is van half maart tot en met eind augustus.
- D** Nesten in aanbouw op risicolocaties (er is nog geen sprake van broeden) mogen worden verwijderd. Het betreft locaties waar een acute noodzaak

²² Rode lijstsoorten met een status van bedreigd of erger.

geldt in het kader van openbare veiligheid (b.v. gevaar voor spoorwegverkeer, snelwegverkeer en brandgevaar).

Als het nest wel (bijna) voltooid is, maar er is nog geen sprake van broeden en er is sprake van bovengenoemde acute noodzaak, geldt dat het nest kan worden verplaatst. De nieuwe locatie voor het nest of het kunstnest is binnen een straal van 200m.

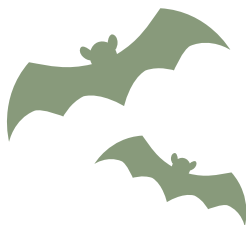
Huismus en ringmus

- A** Struiken die worden gebruikt als vaste rust- en schuillocatie en daarmee een essentieel onderdeel vormen van het leefgebied, markeren en behouden. Snoei van dergelijke begroeiing wordt zo uitgevoerd dat deze als rust- en schuilfunctie behouden blijven. Aanwezige muurbegroeiing die van essentieel belang is voor de huismus blijft behouden.

Steenuil

- B** Knot- en fruitbomen die deel uitmaken van essentieel leefgebied van de steenuil worden gefaseerd gesnoeid, waarbij per jaar in een bomenrij maximaal 50% van de bomen wordt geknot en oude fruitbomen behouden blijven.

6.4.3 Vleermuizen

Voor alle Nederlandse vleermuissoorten zijn bomen van belang in hun leefgebied. Sommige soorten gebruiken bomen als rustplaats (holtes en loshangend schors) of om hun jongen groot te brengen (holtes). Met name eik en beuk worden hiervoor gebruikt. Ook voor voedsel zijn vleermuizen afhankelijk van bomen omdat in de buurt van bomen veel vliegende insecten aanwezig zijn. Bomen zorgen ook voor beschutting tegen de wind waardoor kleinere soorten via de luwte van de bomen de voedselgebieden kunnen bereiken (vliegroutes).

Alle soorten

- A** Bomen met geschikte holtes of spleten voor vleermuizen en bomen in de directe omgeving hiervan, worden gemarkeerd en behouden. Dit geldt ook voor houtige begroeiing rondom een water dat als essentieel foerageergebied wordt gebruikt en houtige begroeiing die als essentiële vliegroute wordt gebruikt.
- B** Dunnen en/of snoeien van bomen met rust- en voortplantingsplaatsen van vleermuizen wordt uitgevoerd buiten de kwetsbare gebruikperiode. De kwetsbare periode is de winterrustperiode en de kraamperiode.

Wanneer dit jaarrond een beperking van uit te voeren werkzaamheden oplevert, of in combinatie met kwetsbare periodes van vleermuissoorten onuitvoerbaar is, dienen werkzaamheden te worden uitgevoerd in de periode van half augustus tot en met oktober. Hierbij blijven bomen met paar-, kraam-, zomer- en/of winterverblijfplaatsen, bomen met voor vleermuizen geschikte holtes en bomen in de directe omgeving van deze verblijfplaatsen behouden en functioneel voor vleermuizen (behoud van beschutting/buffering van rust- en voortplantingsplaats en behoud van de aanvliegroute).

Snoeien of terugzetten van begroeiing rondom zwermlocaties en winterverblijfplaatsen (in gebouwen) dient het klimaat op deze locaties niet aan te tasten.

Het dunnen of afzetten van singels en houtwallen bij een essentiële vliegroute en/of foerageerlocatie dient gefaseerd te worden uitgevoerd. Maximaal 30% per jaar verwijderen, verspreid over de beplanting, zodat er geen gaten groter dan 7m ontstaan tussen opgaande begroeiing hoger dan 2m.

Werkzaamheden worden in leefgebied van vleermuizen tijdens de actieve periode van vleermuizen niet uitgevoerd tussen zonsondergang en zonsopkomst in de buurt van kraam-, winter-, zomer- of paarverblijfplaatsen, essentiële vlieg- of migratieroutes en foerageergebied in verband met licht- of geluidsoverlast.

6.4.4 Overige zoogdieren

Een groot aantal soorten zoogdieren maakt gebruik van houtige begroeiingen als onderdeel van hun leefgebied (o.a. hertachtigen en zwijnen). Tevens zijn er rust- en voortplantingsplaatsen te vinden in de vorm van holen in de grond (muizen, das, konijnen), holtes in bomen (marterachtigen), nesten in bomen (eekhoorns) of struiken (egels) of hopen van takken en stammen en/of kruidig materiaal (bever). Houtige begroeiingen bieden ook beschutting en zorgt voor voedsel.

Bever, das en otter

- A** Essentiële onderdelen van het leefgebied worden gemarkeerd en worden niet aangetast, zie bijlage 5 als richtlijn. Naast burchten en holen waar dieren verblijven gaat het hier om routes die worden gebruikt en/of essentiële foerageergebieden. Deze essentiële onderdelen dienen te worden bepaald door een ecologisch deskundige. Voor de rust- en voortplantingslocatie(s) dient door een ecologisch deskundige een beschermingszone te worden bepaald op basis van de verstoringsvrije afstand en functionaliteit.

- B** Binnen de beschermingszone kan met handgereedschap worden gewerkt indien werkzaamheden overdag en buiten de kwetsbare voortplantingsperiode worden uitgevoerd. De voortplantingsperiode van de otter is van april tot en met augustus, die van de bever van mei tot en met augustus en die van de das van december tot en met juni. Binnen de beschermingszone blijven bomen en struiken in de directe omgeving van de burcht of hol van das, bever en otter zoveel mogelijk staan. Wissels en ingangen van de burcht blijven vrij van takken en stammen. Daarnaast is voor bever van belang dat wintervoorraden takken niet worden weggehaald.

Het verwijderen van één of enkele bomen in essentieel leefgebied van deze soorten is toegestaan, mits voldoende dekking aanwezig blijft en voor bever voldoende voedselbomen gehandhaafd blijven. De velrichting is van de burcht of het hol af.

- D** Voor recente dassen- en beveractiviteit in wegtaluds en waterkeringen waardoor in de nabije toekomst onveilige situaties ontstaan, is het mogelijk het gebruik van deze pijpen en/of hollen te ontmoedigen en de locaties te ontmantelen. Het gaat hierbij om activiteit die binnen een tijdsbestek van een maand is ontstaan of aanwezige pijpen/hollen die incidenteel worden gebruikt en waarvoor voldoende alternatief in de directe omgeving beschikbaar is. Het geldt niet voor kraamfuncties. Voor het ontmoedigen en ontmantelen dient het Bever- en dassenprotocol²³ gevolgd te worden. Deze protocollen omschrijven onder meer het gedeeltelijk dichten van de pijp/hol en met controle op gebruik.

Boommarter, bunzing, egel, haas, hermelijn, konijn, molmuis, ondergrondse woelmuis, tweekleurige bosspitsmuis, steenmarter en wezel

- A** Essentiele onderdelen van het leefgebied worden gemarkeerd en ontzien. Dit betreft bomen met holtes en de directe omgeving van deze bomen, hollen in de grond en houtige begroeiing die als schuilplaats, verbingszone of foerageergebied dient. Schade aan deze onderdelen dient te worden voorkomen door het bepalen en markeren van een beschermingszone door of op aanwijzing van een ecologisch deskundige. Bijlage 5 geldt hiervoor als richtlijn.
- B** Werkzaamheden worden overdag uitgevoerd buiten de kwetsbare voortplantingsperiode. De voortplantingsperiode is van maart tot en met augustus.
- Bomen met geschikte hollen voor deze soorten worden gespaard. Ook hollen in de grond blijven onaangetast. Takkenrillen worden alleen weggehaald indien er voldoende alternatieve verblijfsmogelijkheden zijn voor deze soorten.

²³ Zie BIJLAGE B 'Bever en dassenprotocol bij spoor- en wegtaluds en waterkeringen' in de [Maatregelcatalogus](#) bij het Reikwijdtedocument van RVO

In het leefgebied van hermelijn, wezel, bunzing en egel dient tijdens en na snoeiwerkzaamheden voldoende dekking aanwezig te blijven. Voor egel is daarnaast van belang dat in de winterrustperiode van november tot en met maart, overwinteringslocaties niet worden aangetast.

Vrijkomend snoeimateriaal kan in het leefgebied van deze soorten worden achtergelaten en op takkenrillen worden gelegd.

Eekhoorn

- A** Essentiële onderdelen van het leefgebied worden gemarkeerd en worden ontzien. Dit betreft bomen met eekhoornnesten en voedselbomen. Schade aan rust- en voortplantingsplaatsen wordt voorkomen door op afstand te werken. Hiervoor een beschermingszone instellen en markeren, zie bijlage 5 als richtlijn.
- B** Werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de voortplantingsperiode van eekhoorn. De voortplantingsperiode is van januari tot en met augustus. Essentiële onderdelen van het leefgebied in stand houden.
- D** Nestbomen van eekhoorn mogen alleen worden verwijderd wanneer door een ecologisch deskundige is vastgesteld dat het nest niet in gebruik is en in de omgeving voldoende alternatieve nestmogelijkheden beschikbaar zijn. Een enkele voedselboom kan worden verwijderd, afhankelijk van overblijvende voedselbomen en populatiegrootte.

Hertachtigen en zwijnen

- A** Geen werkzaamheden uitvoeren in essentiële onderdelen van het leefgebied (paar- en kraamlocaties). Deze onderdelen markeren door gebruik te maken van een beschermingszone op basis van functionaliteit (bv. op basis van bestaande zonering van rustgebieden).
- B** Werken buiten de kwetsbare kraamperiode nabij rust- en voortplantingsplaatsen. De kraamperiode is van edelhert en damhert in mei en juni en van wild zwijn in maart en april. In essentiële onderdelen van het leefgebied (kraamlocaties) de werkzaamheden faseren waarbij maximaal 30% van de houtachtige begroeiing wordt bewerkt.

In de soortspecifieke paarperiode worden geen werkzaamheden verricht op foerageerlocaties en migratieroutes die in deze periode worden gebruikt.
- C** Werkzaamheden die kleinschalig, kortdurend en weinig verontrustend zijn en het gebruik door de soort niet belemmeren, kunnen overdag worden uitgevoerd.

6.4.5 Amfibieën en reptielen

Het leefgebied van amfibieën bevindt zich rondom geschikt voortplantingswater. Onder andere heggen, bosjes en houtwallen bieden schuilmogelijkheden, voedsel en overwinteringsmogelijkheden. Voor reptielen is houtige begroeiing met name van belang in combinatie met open zonnige terreinen. Houtige opslag en struiken bieden een veilig onderkomen tijdens het zonnen op open plekken en zijn tevens van belang voor de voedselvoorziening. Ook worden ruimtes tussen de wortels van bomen en struiken gebruikt als overwinteringslocatie.

Alle soorten

A In houtige begroeiing vinden geen werkzaamheden plaats in essentieel leefgebied van amfibieën en reptielen. Op aanwijzing van een ecologisch deskundige de leefgebieden markeren, richtlijn hiervoor is bijlage 5.

B Werkzaamheden in essentieel leefgebied dienen te worden uitgevoerd in de periode half augustus tot en met september of in het begin van de voortplantingsperiode, dat is in april en mei. Als het geen houtige begroeiing langs het voortplantingswater betreft, mag voor amfibieën ook gewerkt worden in de voortplantingsperiode van de betrokken soort. De exacte periode dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige.

Werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd wanneer aanwezige schuilmogelijkheden en dekking voor amfibieën en reptielen en voor reptielen aanwezige structuurrijke vegetatie met open plekken aanwezig blijven. Schade aan deze delen dient te worden voorkomen.

C In het leefgebied van amfibieën en reptielen moet in de winterrustperiode (winterrust is van oktober tot en met maart) de bodem intact gelaten worden (geen beroering, bodemverdichting of stobben uitfrezen) en dienen takkenrillen, boomstronken en bladhopen te worden ontzien. Deze elementen dienen door of op aanwijzing van een ecologisch deskundige te worden gemarkeerd. Jaarlijks maximaal 30% van essentieel leefgebied bewerken.

Boomkikker

B In essentieel leefgebied van boomkikker vinden werkzaamheden uitsluitend plaats in de periode van november tot en met januari, wanneer de dieren in winterrust zijn. Begroeiing wordt gefaseerd afgezet ter verjonging: maximaal 30% van het leefgebied per jaar bewerken waarbij zowel volgroeide bomen en struweel op zonnige plaatsen behouden blijven. Verdichting van de bodem dient te worden voorkomen.

Heikikker

- B** Werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd in de periode half augustus tot en met september. Schuilmogelijkheden en dekking dienen aanwezig te blijven. Dit betekent dat er gefaseerd gewerkt moet worden: maximaal 30% van het essentiële leefgebied per jaar snoeien of afzetten.

Ringslang

- A** Broeihopen van ringslang dienen te worden gespaard.

6.4.6 Vlinders

Voor veel vlindersoorten zijn bosschages en bosrand deel van het leefgebied, veelal vanwege windluwte en temperatuurbuffering, maar soms ook vanwege waardplanten (bv. eik, iep, sleedoorn) en nectarplanten. Voor soorten als sleedoornpage, bruine eikenpage, iepenpage, grote vos, grote weerschijnvlinder, kleine ijsvogelvlinder, zijn bomen en struiken essentieel voor het voortbestaan.

Eitjes worden afgezet op takken of bladeren en de rupsen voeden zich met de bladeren van de waardplant. In de strooisellaag kunnen poppen aanwezig zijn. Teunisbloempijlstaart komt voor op kruidige vegetatie in open plekken van het bos, deze soort wordt behandeld bij 'kruidige begroeiingen'.

Beheer moet zorgen voor behoud van structuurelementen zoals lichtplekken, struweel, boomstronken, specifieke bomen of struiken waar vlinders van afhankelijk zijn (voedsel, paring), hellingsgraad en tevens behoud van waard- en nectarplanten door tijdige verjonging (bv. door snoeien/afzetten in een driejarige cyclus).

Alle soorten

- A** Bij waardplanten (bomen, struiken) met poppen, rupsen of eitjes en essentiële voedselplanten van beschermde vlinders geen werkzaamheden uitvoeren. De beschermingszone dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige. Ook omliggende houtige vegetatie die voor windluwte en temperatuurbuffering zorgt, dient te worden gespaard.

Waardplanten zijn soms gebaat bij enige vorm van beheer. Niet werken op locaties met deze planten is daarom voor deze soorten niet altijd de meest gunstige optie. Van belang is dat het gevoerde beheer zorgt voor een voortzetting van de bestaande situatie.

Onderstaande maatregelen dienen te worden begeleid door een deskundige op het gebied van vlinders.

Kleine ijsvogelvlinder

De rupsen zijn vrijwel jaarrond aanwezig. Ze overwinteren in een hibernaculum (cocon) aan een stengel in de vegetatie (vooral in bosranden). Waardplant is vooral kamperfoelie.

- B** (Verjongings)snoeien, afzetten, kappen van waardbomen en -struiken altijd in de winterperiode gefaseerd uitvoeren, waarbij maximaal 30% per jaar wordt bewerkt. De winterperiode is van november tot en met februari. Gebruik handgereedschap. Er dient voldoende resterende geschikte begroeiing in het leefgebied aanwezig te blijven voor ei-leg in het eerstvolgende seizoen.

Sleedoornpage, bruine eikenpage, iepenpage en grote weerschijnvlinder

Overwinteren als eitjes in kruin/op takken van waardbomen/struiken.

- B** Werkzaamheden uitvoeren als de poppen in de struiken aanwezig zijn (mei tot en met september). De strooisellaag met poppen dient beschermd te worden. Gebruik rijplaten of handgereedschap.

Of: Werkzaamheden uitvoeren in de winterperiode (november tot en met februari) waarbij takken met eitjes of rupsen worden gespaard.

Snoeiwerkzaamheden dienen gefaseerd te worden uitgevoerd, waarbij maximaal 30% per jaar wordt gesnoeid en er permanent voldoende geschikt soortspecifiek struweel (waardbomen en -struiken) in het leefgebied aanwezig blijft voor ei-leg in het eerstvolgende seizoen.

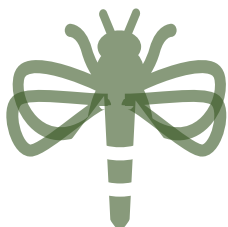
Grote vos

De vlinders verschijnen in juni. Eitjes worden vooral afgezet in vrijstaande bomen, hoog in de bomen. Ze overwinteren in holle bomen en stapels hout.

- B** Werkzaamheden bij waardbomen (o.a. iepen, zoete kersen en sommige wilgensoorten) uitvoeren wanneer vlinders in overwintering zijn. De winterrustperiode is van september tot en met februari. Waardboom die als overwinteringslocatie wordt gebruikt (veelal holle boom) behouden. Houtstapels in leefgebied van deze soort in de winter ontzien vanwege mogelijkheden voor overwintering.

6.4.7 Libellen

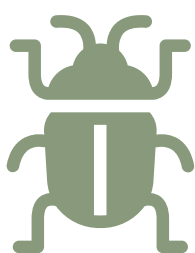
Bomen en struiken bieden beschutting en jachtgebied (kleinere insecten). Dit kan gaan om bomen en struiken vlak bij de oever, maar ook op grotere afstand daarvan. Bomen en struiken kunnen ook een slaapfunctie voor soorten als speerwaterjuffer en bosbeekjuffer hebben. Daarnaast kunnen wortels in de oeverzone van belang zijn als voortplantingsplek met ei-afzet, of als opgroeigebied van de larven.

Beheer moet zorgen voor behoud van milieucondities en behoud van structuurelementen. Open landschap openhouden en bij beschaduwde beken zorgen voor schaduw. Voor imago's dienen voldoende schuil- en voedselmogelijkheid aanwezig te blijven.

Alle soorten

- A** In leefgebied van beschermde libellensoorten worden geen essentiële locaties gekapt. Een ecologisch deskundige dient te bepalen welke elementen dit zijn.
- B** Kap van enkele bomen of struiken is toegestaan, mits voldoende schuil- en voedselmogelijkheid aanwezig blijven en de karakteristieken van het voortplantingswater behouden blijven. Werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd in de periode oktober tot en met april, dit is buiten het vlieg-seizoen van libellen.

6.4.8 Kevers

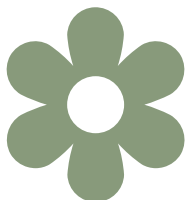
Het gaat hierbij om het vliegend hert en vermiljoenkever. Vliegend hert komt voor op veelal eiken met witrot aan de randen of open plekken in het bos. De vermiljoenkever komt voor onder de schors van veelal populieren. Beide soorten zijn jaarrond aanwezig doordat de larven meerdere jaren in het hout verblijven.

Vliegend hert en vermiljoenkever

- A** Behoud (dode of kwijnende) bomen, takkenrillen en dood hout waar de vermiljoenkever en het vliegend hert gebruik van maken. Een ecologisch deskundige bepaald de beschermingszone.
- C** Staand dood hout dat om veiligheidsredenen wordt verwijderd, blijft ter plekke liggen of wordt getransporteerd naar een nabije locatie. De stam blijft functioneel voor de kevers.

6.4.9 Planten

Voor beschermde planten moet bij werkzaamheden aan houtige begroeiing de groeiplaats en abiotische factoren behouden blijven. Beschermde planten die voorkomen in houtopstanden zijn uiterst zeldzaam en komen slechts op enkele plekken in Nederland voor. Voorbeelden van dergelijke soorten zijn bosdravik, bosboterbloem, wolfskers, dennenororchis, geelgroene wespenorchis, peperboompje, steenbraam, stofzaad.

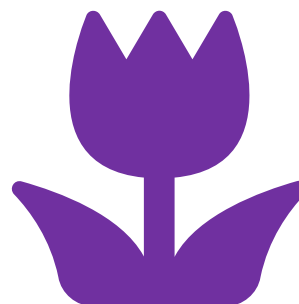
Alle soorten

- A** Ontzien van groeiplaatsen van beschermde planten. Stammen en snoeiafval worden niet gedeponeerd op groeiplaatsen van deze soorten. Bodemverdichting wordt op deze locaties voorkomen. Het beheer is erop gericht de abiotische factoren, die de plant nodig heeft, te behouden of te verbeteren.

6.5 Kruidige begroeiingen en onbegroeid terrein

De werkzaamheden in deze categorie omvatten het reguliere onderhoud zoals ploegen, frezen, onderwerken van gewas, (door)zaaien, bemesten, maaien, harken, wierssen, ruimen van maaisel, begrazen, verwijderen van blad en onkruidbeheersing in onbegroeid terrein (incl. stranden), ruig gras, ruw gras, bloemrijk gras, heide, wildweide/akker, (hei)schraalgrasland, sportgras, gazon, vaste planten, borders, éénjarigen, perkplanten, ruigte, riet en moerasbegroeiing.

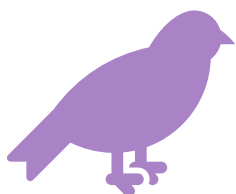
Ook het onderhoud aan (ondergrondse) kabels en leidingen behoort tot deze categorie.

NB. Maaiwerkzaamheden met een klepelmaaier zijn alleen in uitzonderingssituaties om veiligheidsredenen onder de vrijstelling van de gedragscode toegestaan. Zie bijlage 7 voor de uitzonderingssituaties en de voorwaarden van eventuele inzet van een klepelmaaier. De inzet dient bepaald te worden door een ecologisch deskundige.

6.5.1 Algemeen zorgvuldig handelen

- Werk rustig in de richting zodat dieren de werklocatie kunnen verlaten en er voldoende dekking aanwezig is en alternatief leefgebied beschikbaar is.
- Werkzaamheden vinden in eerste instantie overdag plaats om verstoring door verlichting te voorkomen. Als werkzaamheden 's nachts worden uitgevoerd, wordt enkel de werkplek verlicht en uitstraling naar de omgeving voorkomen.

6.5.2 Vogels

Bij kruidige begroeiingen en onbegroeid terrein gaat het om nestgelegenheid van groundbroeders en vogels die laag in de vegetatie broeden: rietzangers en andere zangvogels als veldleeuwerik en duinpieper, weidevogels, watervogels, steltlopers, hoenderachtigen, meeuwen of sterns en velduil. Daarnaast fungeren kruidige begroeiingen als foerageergebied voor een groot aantal soorten door de aanwezigheid van muizen, zaden en insecten.

Alle soorten

- A** Er worden geen werkzaamheden uitgevoerd bij nesten, rustplaatsen en essentieel foerageergebied van vogels. Geluids- en visuele verstoring van rust- en voortplantingsplaatsen dient voorkomen te worden, door een vooraf te bepalen verstoringsvrije afstand waar binnen geen werkzaamheden plaats vinden, zie bijlage 5.

Verstoring kan deels worden voorkomen door het afschermen van licht, beweging of geluid.

- B** Werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de soortspecifieke broedperiode, zie landelijke [natuurkalenders](#) van RVO.

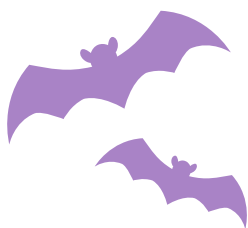
Akker- en weidevogels

- C** Werkzaamheden uitvoeren op het moment dat er geen jongen/kuikens zijn die nog niet kunnen vliegen. Nesten van groundbroeders worden door of op aanwijzing van een ecologisch deskundige gemarkeerd in het veld, zie bijlage 5. De werkzaamheden worden zodanig uitgevoerd dat nesten behouden blijven en dat in de directe omgeving van het nest voldoende dekking en foerageermogelijkheden aanwezig blijven (minimaal 50m²). De markering wordt direct na het maaien verwijderd.

Vogels van ruigte en moeras

- B** Maaien van riet en ruigte waarin sprake is van essentieel leefgebied van vogels dient ruimtelijk gefaseerd te worden uitgevoerd, buiten de soortspecifieke broedperiode(n). Per jaar wordt maximaal 30% gemaaid, waarbij er meerjarig riet en ruigte aanwezig blijft dat eens in de 3 à 4 jaar wordt gemaaid.

6.5.3 Vleermuizen

Voor vleermuizen kan kruidige begroeiingen een onderdeel vormen van het foerageergebied. Bij bestendig beheer en onderhoud is het nodig om dit foerageergebied duurzaam in stand te houden.

6.5.4 Overige zoogdieren

Kruidige (oever)begroeiingen vormen het leefgebied van kleine zoogdieren als (woel)muizen, (water)spitsmuizen, hazen en konijnen, marterachtigen als hermelijn, wezel, steenen boomarter, otter en das maar ook van grote zoogdieren als bever, hertachtigen en zwijn. Verblijven betreffen onder meer muizenholen en burchten van dassen en bevers. Onder onbegroeid terrein valt onder meer het strand met ligplaatsen van zeehonden.

Bever, das en otter

- B** Indien werkzaamheden in de buurt plaatsvinden van een bever-, dassen- of otterburcht of hol, dienen de werkzaamheden te worden uitgevoerd buiten de kraamperiode. De kraamperiode van de otter is van april tot en met augustus, die van de bever van mei tot en met augustus en van de das van februari tot en met juni. In leefgebied van deze soorten dient voldoende dekking aanwezig te blijven. Binnen 20 meter van burcht of hol dient dit 30% te zijn.
- D** Voor recente dassen- en beveractiviteit in spoor- en wegtaluds en waterkeringen waardoor in de nabije toekomst onveilige situaties ontstaan, is het mogelijk het gebruik van deze pijpen en/of hollen te ontmoedigen en de locaties te ontmantelen. Het gaat hierbij om activiteit die binnen een tijdsbestek van een maand is ontstaan of aanwezige pijpen/hollen die incidenteel worden gebruikt en waarvoor voldoende alternatief in de directe omgeving beschikbaar is. Het geldt niet voor kraamfuncties. Voor het ontmoedigen en ontmantelen dient het Bever- dassenprotocol²⁴ gevolgd te worden. Deze protocollen omschrijven onder meer het gedeeltelijk dichten van de pijp/hol, met controle op gebruik.

Boommarter, bunzing, egel, haas, hermelijn, konijn, steenarter en wezel

- B** Bij aanwezigheid van een kraamverblijf dienen werkzaamheden te worden uitgevoerd buiten de kwetsbare periode. Dit is de kraamperiode van half maart tot en met augustus. Op locaties waar overwinterende egels aanwezig zijn egel geldt ook de winterrustperiode, van november tot en met maart, als kwetsbare periode. In het leefgebied van deze soorten dient voldoende structuur en dekking aanwezig te blijven door delen niet te bewerken (faseren).

²⁴ Zie BIJLAGE B 'Bever en dassenprotocol bij spoor- en wegtaluds en waterkeringen' in de [Maatregelen](#) bij het Reikwijdtedocument van RVO

Noordse woelmuis, molmuis, ondergrondse woelmuis en tweekleurige bosspitsmuis

- A** Werkzaamheden worden niet uitgevoerd in leefgebied van deze soorten. De leefgebieden worden gemarkeerd door of op aanwijzing van een ecologisch deskundige.
- B** Wanneer in de winter het voorkomen van noordse woelmuis kan worden uitgesloten omdat het perceel te nat is, mogen werkzaamheden ook in de winterperiode worden uitgevoerd.
- D** Werkzaamheden met een aantoonbare noodzaak in essentieel leefgebied gefaseerd uitvoeren in de minst kwetsbare periode. Dit is na de voortplantingsperiode en voor de winterrustperiode in de maanden september en oktober.

Kruidige begroeiingen in leefgebied van deze soorten wordt maximaal eenmaal per jaar gemaaid, waarbij minimaal 50% van het leefgebied in stroken of vlakken behouden blijft, bijvoorbeeld in de vorm van stroken van minimaal 5m breed. Er wordt gewerkt met een maaibalk op minimaal 10cm hoogte.

Grijze- en gewone zeehond

- A** Werkzaamheden worden niet uitgevoerd in de omgeving van rustgebieden van zeehonden, zie voor richtlijnen bijlage 5.
- B** Werkzaamheden in de buurt van rustplaatsen van zeehonden worden uitgevoerd buiten de kwetsbare periode waarin de jongen worden gezoogd. De kwetsbare periode van de gewone zeehond is van mei tot en met half augustus en die van de grijze zeehond van half november tot en met eind december.

Hertachtigen en zwijnen

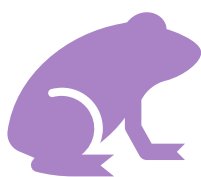
- A** Geen werkzaamheden uitvoeren in essentiële onderdelen van het leefgebied (kraamlocaties). Deze onderdelen markeren door gebruik te maken van een beschermingszone op basis van functionaliteit (bv. op basis van bestaande zonering van rustgebieden).
- B** In en nabij rust- en voortplantingsplaatsen werken buiten de kwetsbare periode (paar- en kraamperiode). De paarperiode van edelhert is in september en oktober en van damhert in oktober en november. De kraamperiode van edelhert en damhert is in mei en juni en van wild zwijn in maart en april. In essentiële onderdelen van het leefgebied (kraamlocaties) de werkzaamheden faseren waarbij maximaal 70% van het kruidige areaal wordt bewerkt.

In de soortspecifieke paarperiode worden geen werkzaamheden verricht op paarlocaties, foerageerlocaties en migratieroutes die in deze periode worden gebruikt.

- C** Werken binnen de kraamperiode waarbij voorafgaand aan de werkzaamheden aanwezige dieren op de werklocatie worden verontrust zodat ze de werklocatie tijdelijk verlaten. Dit kan bijvoorbeeld door het ophangen van linten, zakken, ultrasoon geluid of in combinatie nazoeken met drone en verplaatsen naar buiten het te bewerken areaal (bv. reekalveren). De werkzaamheden faseren waarbij maximaal 70% van het kruidige areaal wordt bewerkt.

6.5.5 Amfibieën en reptielen

Voor amfibieën is met name kruidige begroeiingen rondom voortplantingswater van belang. Het biedt beschutting tijdens het zonnen of foerageren. Afhankelijk van de soort, het landschap en beschikbaar habitat kan kruidige begroeiing ook op grotere afstand van het voortplantings-water amfibieën een schuilplaats bieden.

Voor reptielen gaat het om kruidige begroeiingen in de vorm van heide, schraalgraslanden, pitrus en pijpenstro-vegetatie in combinatie met open zonnige terreinen. De kruidige vegetatie biedt een veilig onderkomen tijdens het zonnen op open plekken, is van belang voor de voedselvoorziening en is ook onderdeel van de voortplantings- en overwinteringsplaatsen.

Alle soorten

- A** In kruidige begroeiingen vinden geen werkzaamheden plaats in essentieel leefgebied van amfibieën en reptielen. Deze delen van het leefgebieden worden gemarkeerd door of op aanwijzing van een ecologisch deskundige.
- B** Werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd buiten de actieve periode van de soort. Globaal is de werkperiode van oktober tot en met maart. De exacte periode dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige.

In essentieel leefgebied wordt gefaseerd gewerkt: maximaal 70% per jaar bewerken, in geval van heide is dit maximaal 25% per jaar. Voor zowel grasland als heide geldt dat de werkzaamheden met behoud van locaties waar overwintering plaats vindt (plekken met pollen, hopen, hopen, stronken en takkenrillen) worden uitgevoerd. Het beheer dient gericht te zijn op behoud van schuilmogelijkheden en dekking, afgewisseld met open plekken om te zonnen, dit door kleinschalig te werken, bijvoorbeeld in stroken.

- D** Werkzaamheden met een aantoonbare noodzaak in essentieel leefgebied van amfibieën en reptielen in de actieve periode (zie B) gefaseerd uitvoeren. Hierbij dient een extensief beheer te worden toegepast en gefaseerd te worden gewerkt door maximaal 50% per jaar voor grasland te bewerken en 25% per jaar voor ruigte en heide. Als uitgangspunten gelden: behoud van structuurvariatie (dichte begroeiing met schuilplaatsen en open/kale plekken voor

zonnen), een minimale maaihogte van 10cm en aanwezige voort-plantingsplaatsen markeren en niet bewerken. Voor productieve vegetaties op rijke gronden kan een 2e maaibeurt worden uitgevoerd zoals hiervoor omschreven buiten de actieve periode.

Geen begrazing toepassen in structuurrijke delen met veel amfibieën en reptielen, maar periodiek kleinschalig opslag verwijderen. In overige delen dient een lage begrazingsdruk te worden toegepast.

Ringslang

- B** Werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd buiten de actieve periode van de soort. De actieve periode is van maart tot en met oktober. De exacte periode dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige. Broeihopen van ringslang dienen te worden gespaard.
- C** Bij het uitvoeren van maaierwerkzaamheden in de actieve periode van ringslang wordt doden en verwonden voorkomen door in leefgebied van ringslang de rijsnelheid te matigen, maaierwerkzaamheden gefaseerd uit te voeren, een minimale maaihogte van 10cm te hanteren. De werkrichting is dusdanig dat er vluchtmogelijkheden zijn en er wordt gewerkt bij een temperatuur boven de 15 graden zodat dieren kunnen vluchten.

6.5.6 Vlinders

Het gaat hierbij o.a. om kommavlinde, veldparelmoervlinde en teunisbloempijlstaart waarbij waardplanten en voedselplanten aanwezig zijn in kruidige vegetatie.

Voor de sleedoornpage, iepenpage, bruine eikenpage en kleine ijsvogelvlinder gaat het enkel om voedselplanten. De waardplanten vallen onder de categorie houtige begroeiing.

Alle soorten

- B** In leefgebied met waardplanten van beschermde vlindersoorten dient het maaibeheer door een ecologisch deskundige te worden bepaald. Als richtlijn geldt dat er maximaal 2 keer per jaar gemaaid mag worden op dezelfde locatie (maximaal 4 keer in geval van sinusbeheer). Per maaibeurt vindt faserings plaats waarbij minimaal 30% blijft staan in stukken op maximaal 500m van elkaar. Maaibeheer dient rekening te houden met de zaadsetting van voedselplanten en waardplanten. Waardplanten van beschermde vlindersoorten worden zoveel mogelijk gespaard in de periode dat de soort hier gebruik van maakt.

6.5.7 Libellen

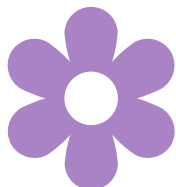

Kruidige begroeiingen langs oevers bieden beschutting en insecten om op te jagen.

Alle soorten

- B** In leefgebied (voedselbiotoop) van beschermde libellensoorten dient het maaibeheer door een ecologisch deskundige te worden bepaald. Als richtlijn geldt dat er maximaal 2 keer per jaar gemaaid mag worden (maximaal 4 keer in geval van sinusbeheer). Per maaibeurt vindt fasering plaats waarbij minimaal 30% blijft staan in stukken op maximaal 500m van elkaar. Maaien vindt zoveel mogelijk plaats na de zaadzetting van voedselplanten (planten waar voedsel voor libellen op aanwezig is).

6.5.8 Planten

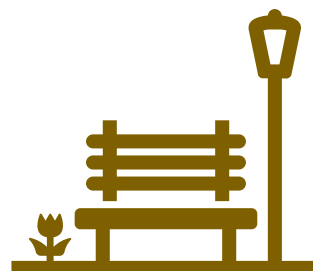
Beschermde plantensoorten zijn vaak gebaat bij een voortzetting van het gevoerde beheer. Niet werken binnen de beschermingszone (maatregel A) is daarom voor beschermde planten soorten niet altijd de meest gunstige optie. Van belang is dat het gevoerde beheer zorgt voor een voortzetting van de bestaande situatie.

Alle soorten

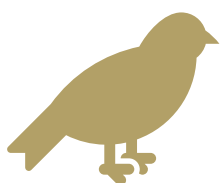
- A** Groeiplaatsen van beschermde plantensoorten worden ontzien bij rijbewegingen en bij tijdelijke opslag van materieel, grond en dergelijke.
- B** Op locaties met beschermde plantensoorten wordt gemaaid/gehooid na de soortspecifieke zaadzetting. Bij werkzaamheden wordt in overleg met een ecologisch deskundige bepaald hoe het gevoerde beheer moet worden afgestemd op (abiotische factoren van) beschermde plantensoorten. Dit wordt vastgelegd in het ecologische werkprotocol of een beheerplan.

6.6 (Half)verhardingen en terreinmeubilair

De werkzaamheden in deze categorie omvatten het reguliere onderhoud zoals vegen, strooien, kolken zuigen, schilderen, onkruidbeheersing en repareren en functioneel houden van wegen, paden, pleinen, opslagterreinen, depots, terrein- en wegmeubilair (o.a. banken, speelvoorzieningen, verkeersborden, paaltjes, afvalbakken, lichtmasten), afvalcontainers, hekwerken, afrasteringen en nuts- en faunavoorzieningen zoals tunnels, goten, bruggen, schermen, uitstapplaatsen, schakelkasten etc.

6.6.1 Vogels

Bij halfverhardingen als grindterreinen (bv. niet of weinig gebruikte opslagterreinen) kan sprake zijn van de aanwezigheid van broedende vogels zoals visdieven en scholeksters. Dit zijn overigens terreinen waar veelal geen of zeer extensief regulier onderhoud plaatsvindt.

Alle soorten

- A** Bij rust- of voortplantingsplaatsen van beschermde vogelsoorten geen werkzaamheden uitvoeren. Deze elementen dienen te worden gemarkeerd en ontzien tijdens de werkzaamheden. Geluids- en visuele verstoring van broedgevallen dient voorkomen te worden, door een vooraf te bepalen verstoringvrije afstand waar binnen geen werkzaamheden plaats vinden, zie bijlage 5.
- B** Werkzaamheden uitvoeren buiten de soortspecifieke broedperiode, zie landelijke [natuurkalenders](#) van RVO.

Visdief

- B** Werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de soortspecifieke broedperiode welke loopt van mei tot en met juni. De constructie met voortplantingsplaatsen blijft behouden of wordt direct hersteld.

6.6.2 Amfibieën en reptielen

Amfibieën komen met name tijdens de voorjaars- en najaars-migratie tussen het winter- en voortplantingshabitat in aanraking met verharding. Het gaat daarbij om het oversteken van wegen, maar ook afwateringssystemen zoals rioolputten en afwateringsgoten waar dieren in terecht komen.

Maatregelen zijn met name gericht op het in stand houden van voorzieningen die verkeersslachtoffers voorkomen en voorzieningen die voorkomen dat dieren in afwateringssystemen verdwijnen. Deze maatregelen zijn ook voor reptielen relevant.

Alle soorten

- B** Het schonen van faunatunnels dient buiten de migratieperiode uitgevoerd te worden. De migratieperiodes zijn in maart en april en van september tot en met half november. Geleidingsschermen worden jaarlijks onderhouden, waarbij overhangende vegetatie wordt verwijderd en de loopstrook langs het scherm toegankelijk is voor amfibieën.

Bij het uitvoeren van werkzaamheden in de migratieperiode mag geen barrièrevorming plaatsvinden van trekkende dieren. Dit betekent dat er niet 's nachts gewerkt wordt en de amfibieëntunnel toegankelijk blijft voor trekkende dieren.

6.6.3 Planten

Voor deze categorie zijn voornamelijk muurflora en planten die groeien op stenige plaatsen relevant. Voorbeelden zijn muurbloem, smalle raai, echte gamander en beschermde varens. Ook straatkolken of rioolputten kunnen een groeiplaats bieden aan muurflora.

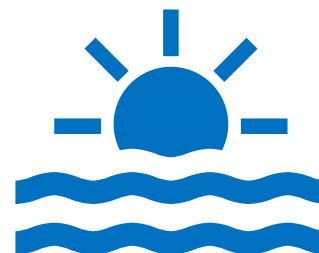
Alle soorten

- A** Locaties met beschermde (muur)planten markeren en abiotische factoren zoals vocht en schaduw in stand houden. Groeiplaatsen van te beschermen planten sparen bij de werkzaamheden.
- B** Voor eenjarige soorten kan na zaadzetting bestendig beheer en onderhoud worden uitgevoerd waarbij abiotische factoren in stand blijven.

Bij zoutstrooien wordt rekening gehouden met abiotische factoren die beschermde soorten nodig hebben zoals saliniteit (ook in de berm of in aanliggende bermsloten). Op deze plaatsen niet of minder strooien.

6.7 Wateren en oevers

De werkzaamheden in deze categorie omvatten schoonmaken, regulier baggeren, maaien van waterplanten en verwijderen van onkruid en afval in grachten, vaarten, sloten, wijken, vijvers, poelen en vennen. Ook plasdraszones grenzend aan het water worden tot deze categorie gerekend.

Tevens behoort bij deze categorie het onderhouden van (nuts)voorzieningen in of onder water.

Omdat deze werkzaamheden in veel gevallen een onlosmakelijke relatie hebben met de oever (minimaal 0,5m vanaf het natte profiel) en bij niet scherp begrensde overgangen van open water naar vaste oever, dient hier rekening mee gehouden te worden. Zie ook kruidige begroeiingen.

NB. Maai- en schoningswerkzaamheden met een klepelmaaier zijn alleen in uitzonderingssituaties om veiligheidsredenen onder de vrijstelling van de gedragscode toegestaan. Zie bijlage 7 voor de uitzonderingssituaties en de voorwaarden van eventuele inzet van een klepelmaaier. De inzet dient bepaald te worden door een ecologisch deskundige.

6.7.1 Algemeen zorgvuldig handelen

- Bij de locatiekeuze van het afzetten van schoonsel of bagger op het land, wordt rekening gehouden met leefgebied van landsoorten.
- Schoonsel en bagger dat op de kant wordt gedeponerd, blijft minimaal 48 uur liggen zodat amfibieën nog kunnen vluchten.
- Er wordt stapvoets gereden en 1 kant op gewerkt zodat dieren kunnen vluchten.
- Indien mogelijk, werken van een afgesloten eind naar open eind.
- Werkzaamheden vinden in eerste instantie overdag plaats om verstoring door verlichting te voorkomen. Als werkzaamheden 's nachts worden uitgevoerd, wordt enkel de werklocatie verlicht en uitstraling naar de omgeving voorkomen.
- Bagger- en schoningswerkzaamheden kunnen het beste worden uitgevoerd in de maanden september en oktober.

6.7.2 Vogels

Het gaat hierbij met name om de soortgroepen watervogels, steltlopers, meeuwen en sterns die in sterke mate gebonden zijn aan water. Nesten kunnen langs de oever en op het water aanwezig zijn als drijvende of verankerde constructies. Water vormt een foerageergebied voor soorten die planten, vissen en schelpdieren eten. Daarnaast vindt voor een aantal soorten ook de balts plaats op het water en kunnen grotere waterlichamen voor o.a. ganzen een functie vervullen als slaappleats.

Alle soorten

- A** In essentieel leefgebied voor vogels worden geen werkzaamheden uitgevoerd. Verstoring van broedgevallen door werkzaamheden in de directe omgeving dient voorkomen te worden, door een vooraf te bepalen verstoring-vrije afstand waar binnen geen werkzaamheden plaats vinden, zie bijlage 5. Verstoring kan ook deels worden voorkomen door nestlocaties af te scherpen van licht, beweging of geluid.
- B** Werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de soortspecifieke broedperiode, zie landelijke [natuurkalenders](#) van RVO.
Maaien van ruigte en riet waarbij sprake is van essentieel leefgebied van vogels dient gefaseerd te worden uitgevoerd, waarbij maximaal 30% per jaar wordt gemaaid zodat er ook meerjarige vegetatie behouden blijft.
- C** Nesten van oeverbroeders worden gemarkeerd in het veld. De werkzaamheden worden zodanig uitgevoerd dat nesten behouden blijven. Deze maatregel kan enkel worden uitgevoerd als er nog geen kuikens aanwezig zijn. De markering wordt direct na het maaien verwijderd. In de omgeving dient voldoende dekking en foerageermogelijkheid aanwezig te blijven.

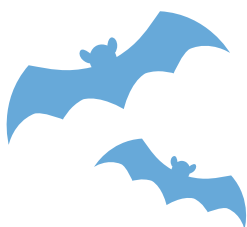
IJsvogel en oeverzwaluw

- A** Werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de broedperiode van ijsvogel en oeverzwaluw, welke globaal loopt van april tot en met augustus. Nestlocaties van ijsvogel en oeverzwaluw sparen bij maaien en schonen.

Zwarte stern

- B** Werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de broedperiode van zwarte stern, welke globaal loopt van mei tot en met juni. Bij broedlocaties van zwarte stern wordt per jaar niet meer dan 30% van de drijvende vegetatie geschoond.

6.7.3 Vleermuizen

Wateren en oevers kunnen onderdeel zijn van het foerageergebied en de vliegroute van vleermuizen. Er zijn soorten die sterk gebonden zijn aan water voor hun voedselvoorziening zoals watervleermuizen en meervleermuizen die laag boven het waterinsecten vangen. Maar ook andere soorten kunnen in de beschutting van de oevervegetatie boven het water foerageren. Het verwijderen van deze oevervegetatie kan effect hebben op het functioneren van dit foerageergebied.

Alle soorten

- B** Werkzaamheden bij essentieel foerageergebied of essentiële vliegroute buiten de gebruiksperiode uitvoeren. De gebruiksperiode is indicatief van maart tot november.

Indien kruidige begroeiingen bij een plas of watergang (zoals riet) een essentiële functie vervult van beschutting tegen wind of instraling van licht op het water, dan kan jaarlijks maximaal 50% van de oppervlakte kruidige begroeiing worden gemaaid.

6.7.4 Overige zoogdieren

Kruidige oeverbegroeiingen vormen het leefgebied van kleine zoogdieren als (woel)muizen, (water)spitsmuizen, marterachtigen zoals steen- en boommarter, otter en das maar ook van de bever. Verblijven betreffen bijvoorbeeld muizenholen, burchten van dassen en bevers. Voor met name waterspitsmuis en otter en bever is ook het water zelf belangrijk onderdeel van het leefgebied.

Alle soorten

- A** Er worden geen werkzaamheden uitgevoerd in essentieel leefgebied door het hanteren van een beschermingszone. De beschermingszone wordt door of op aanwijzing van een ecologisch deskundige gemarkeerd, zie bijlage 5.
- B** Werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de soort specifieke kwetsbare periode.

Waterspitsmuis

- A** Er worden geen werkzaamheden uitgevoerd in het essentieel leefgebied van waterspitsmuis. Deze wordt gemarkeerd door of op aanwijzing van een ecologisch deskundige.
- B** Werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de kwetsbare perioden. Dit zijn de voortplantingsperiode van april tot en met augustus en de winterrustperiode van december tot en met februari.
- C** In het essentieel leefgebied van de waterspitsmuis worden werkzaamheden gefaseerd uitgevoerd. Van het leefgebied wordt maximaal 50% per jaar geschoond in stroken van 250m. Het baggeren of schonen vindt plaats vanaf een kant met ongeschikt habitat voor de waterspitsmuis. Bij het baggeren dient vertroebeling van het water zo veel mogelijk voorkomen te worden.

Maaiwerkzaamheden in leefgebied: bij voorkeur snijden in plaats van vernipperen, maaihoogte minimaal 10cm.

Bever en otter

- A** Er worden geen werkzaamheden uitgevoerd in het essentiële leefgebied van bever en otter.
- B** Bij rust- en voortplantingsplaatsen worden werkzaamheden uitgevoerd buiten de kwetsbare periode. De kwetsbare periode van de bever is van mei tot en met augustus en die van de otter van april tot en met augustus. De beschermingszone en het behoud van de functionaliteit dienen te worden bepaald door een ecologisch deskundige.

Niet werken vanaf de oever waarin zich een hol of burcht bevindt, in de periode net voor en na de zonsondergang dan wel zonsopkomst of bij ijsgang.

- C** (Maai)beheer dient gericht te zijn op behoud van de leefomgeving door gefaseerd te werken in tijd en in ruimte met behoud van essentiële foerageerlocaties. Werkzaamheden worden overdag uitgevoerd.

Werkzaamheden binnen de beschermingszone zijn toegestaan buiten de kwetsbare periode wanneer er met handkracht wordt gewerkt.

- D** Voor recente dassen- en beveractiviteit in waterkeringen waardoor in de nabije toekomst onveilige situaties ontstaan, is het mogelijk het gebruik van deze hollen te ontmoedigen en de locaties te ontmantelen mits er voldoende alternatieven in de directe omgeving beschikbaar zijn. Het gaat hierbij om activiteit van das en bever die binnen een tijdsbestek van een maand is ontstaan, aanwezige hollen en hoogwatervluchtplaatsen die incidenteel worden gebruikt als ook recent gegraven beverdammen. Het geldt niet voor kraamfuncties. Voor het ontmoedigen en ontmantelen dient het [Bever- en](#)

[dassenprotocol](#)²⁵. Deze protocollen omschrijven onder meer het gedeeltelijk dichten van de pijp/hol, met controle op gebruik.

Noordse woelmuis

- A** Werkzaamheden worden niet uitgevoerd in leefgebied van noordse woelmuis. De essentiële leefgebieden worden gemarkeerd door of op aanwijzing van een ecologisch deskundige.
- B** Wanneer in de winter het voorkomen van noordse woelmuis kan worden uitgesloten omdat het perceel te nat is, mogen werkzaamheden ook in de winterperiode worden uitgevoerd.
- D** In geval van aantoonbare noodzaak (bv. maaien en schonen om de doorstroming veilig te stellen) in essentieel leefgebied worden werkzaamheden gefaseerd uitgevoerd. Werkzaamheden worden uitgevoerd in de maanden september en oktober. Dit is in de minst kwetsbare periode, na de voortplanting en voor de winterrust.

Grasland of rietland wordt maximaal eenmaal per jaar gemaaid, waarbij minimaal 50% van het leefgebied in stroken of vlakken behouden blijft, bijvoorbeeld in de vorm van stroken van minimaal 5m breed. Maaien op minimaal 10cm hoogte.

6.7.5 Amfibieën

Voor alle amfibieënsoorten is water van belang voor de voortplanting. Eitjes worden afgezet in tal van waterlichamen, vennen, poelen, ondiepe plassen, afgesloten rivierarmen, sloten etc, elke soort heeft zo zijn voorkeur. De meeste soorten hebben met name een binding met het water gedurende de voortplantingsperiode. Diverse soorten overwinteren echter ook in diepere delen van waterlichamen.

Rondom voortplantingswater van amfibieën maken oevers essentieel onderdeel uit van het leefgebied. Soorten vinden hier beschutting in vegetatie en voedsel.

Alle soorten

- A** Werkzaamheden worden niet uitgevoerd in essentieel leefgebied van beschermde amfibieën.
- B** Voor soorten die in het water overwinteren werkzaamheden in het water (bv. baggeren en schonen) uitvoeren buiten kwetsbare perioden. De kwetsbare perioden zijn de voortplantings- en overwinteringsperiode van november tot

²⁵ Zie BIJLAGE B 'Bever en dassenprotocol bij spoor- en wegtaluds en waterkeringen' in de [Maatregelcatalogus](#) bij het Reikwijdtedocument van RVO.

en met augustus. De voorkeursperiode om te baggeren en schonen is september en oktober. De exacte periode dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige.

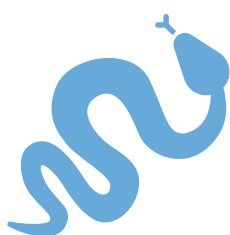
Bij soorten die niet overwinteren in het water zoals heikikker, kamsalamander en rugstreeppad geldt enkel de voortplantingsperiode als kwetsbare periode. De voortplantingsperiode is van april tot en met augustus.

Minimaal 25% van de onderwatervegetatie en de bodem ongemoeid laten. Bij schonen wordt de bodem in zijn geheel ongemoeid gelaten. Bagger en schoonsel op de oever leggen zodat vluchtmogelijkheden aanwezig blijven.

Maaierwerkzaamheden langs oevers in essentieel leefgebied van amfibieën vinden buiten de actieve periode maximaal 1 keer per jaar plaats, waarbij een minimale maaihogte van 10cm wordt aangehouden, er gefaseerd wordt gemaaid en minimaal 25% van de vegetatie jaarlijks gehandhaafd blijft (bv. door in stroken te maaien). De voorkeursperiode om te maaien is van oktober tot en met februari. De exacte periode dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige. Het beheer dient gericht te zijn op behoud van schuilmogelijkheden en dekking, afgewisseld met open plekken om te zonnen.

- D** In geval van aantoonbare noodzaak (bv. maaien en schonen om de doorstroming veilig te stellen) in essentieel leefgebied van amfibieën in de kwetsbare periode (zie maatregel B) werkzaamheden gefaseerd uitvoeren waarbij maximaal 50% per jaar wordt bewerkt met behoud van voortplantingsplaatsen. Als uitgangspunt geldt: behoud van structuurvariatie (dichte begroeiing met schuilplaatsen en open/kale plekken voor zonnen). Bij werkzaamheden in de winterperiode de bodem ongemoeid laten en bij maaierwerkzaamheden een minimale maaihogte van 10cm aanhouden.

6.7.6 Reptielen

Voor adder, gladde slang, levendbarende hagedis en ring-slang zijn oeverzones en vochtige randzones relevant als voortplantingslocatie. Op oevers gaat het om rust- en zonlocaties. Wateren vormen voor verschillende soorten foerageergebied.

Alle soorten

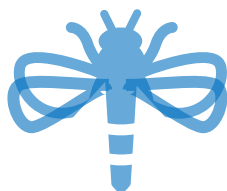
- A** Oevers die worden gebruikt als zon- en rustlocatie of in gebruik zijn als voortplantingsbiotoop worden gemarkeerd door of op aanwijzing van een ecologisch deskundige. Werkzaamheden worden niet in dit leefgebied uitgevoerd.

- B** Werkzaamheden worden in eerste instantie uitgevoerd in de winterrustperiode, dit is van oktober tot en met maart. Broeihopen van ringslang dienen te worden gespaard/hersteld. Het beheer dient gericht te zijn op behoud van schuilmogelijkheden en dekking, afgewisseld met open plekken om te zonnen. Minimaal 25% van de vegetatie blijft jaarlijks gehandhaafd bijvoorbeeld in stroken.
- C** Werkzaamheden in de actieve periode zijn toegestaan als voortplantingsplaatsen ontbreken. De actieve periode is april tot oktober. Oevers die in gebruik zijn als zon- en rustlocatie of als voortplantingsbiotoop worden gemarkeerd door of op aanwijzing van een ecologisch deskundige. Baggerslib dient niet op gemarkeerde oevers te worden gedeponeerd.

Bij het uitvoeren van maaiwerkzaamheden in de actieve periode van betreffende soorten wordt doden en verwonden voorkomen door in het leefgebied te werken bij hoge temperaturen zodat dieren kunnen vluchten. Er wordt gemaaid met een maaihoogte van minimaal 10cm.

Het beheer dient gericht te zijn op behoud van schuilmogelijkheden en dekking, afgewisseld met open plekken om te zonnen. Minimaal 25% van de vegetatie blijft jaarlijks gehandhaafd bijvoorbeeld in stroken.

6.7.7 Libellen

Open water is voor libellen cruciaal voor de voortplanting: als ei-afzetplek en als opgroeigebied voor de larven. Het uitkruipen van de imago's vindt plaats in boven het water uitstekende oevervegetatie. De sliblaag is van belang voor (overwintering van) de larven. Daarnaast zijn met name waterjuffers ook tijdens hun imago stadium sterk gebonden aan het leefgebied in en rondom open water.

Kruidige begroeiing langs de oever biedt beschutting en insecten om op te jagen. Ook gebruiken sommige soorten planten langs de oever om als imago uit te kruipen.

Voorbeelden van mogelijk relevante soorten zijn: gevlekte glanslibel, Kempense heidelibel, gevlekte witsnuitlibel, groene glazenmaker, noordse winterjuffer.

Alle soorten

- B** In essentieel leefgebied (voedsel- en/of voortplantingsbiotoop) van beschermde libellen wordt gefaseerd gewerkt. Minimaal 50% van de onderwatervegetatie en de waterbodem blijft jaarlijks gespaard. Stromend water mag niet worden gestagneerd.

Maaiwerkzaamheden worden uitgevoerd buiten de vliegtijd van libellen. De vliegtijd is van mei tot en met augustus. Maaihoogte minimaal 10cm.

Behouden van structuurelementen en een verscheidenheid aan verlandingsstadia zoals waterplanten, riet en ruigte en een flauw oevertalud. In het leefgebied van beschermde libellensoorten ten minste 25% van de oeervervegetatie laten staan.

Een ecologisch deskundige moet de relevante elementen voor de betreffende soort concreet maken in het ecologisch werkprotocol. Deze elementen moeten worden behouden door gefaseerd te werken. Ten minste 25% van de relevante structuurelementen in het leefgebied van de lokale populatie mag niet worden aangetast. Sloten niet jaarlijks schonen.

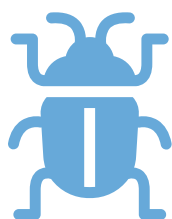
Groene glazenmaker

- C** In essentieel leefgebied (voortplantingslocaties) van de groene glazenmaker wordt jaarlijks maximaal 50% van de aanwezige krabbenscheervegetatie verwijderd. Van belang is dat de aanwezige krabbenscheervegetatie duurzaam in stand blijft.

Bosbeekjuffer

- C** De bosbeekjuffer is afhankelijk van stromend water met beschaduwde plekken. In essentieel leefgebied moet bij baggerwerkzaamheden ten minste 50% van de bagger aanwezig blijven. Beken niet jaarlijks schonen.

6.7.8 Kevers

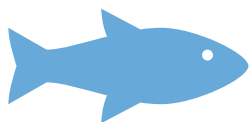

Het gaat hierbij om de gestreepte waterroofkever. Gestreepte waterroofkever kan voorkomen in onbeschaduwde, stilstaande of licht stromende wateren met een goed ontwikkelde onderwater vegetatie zonder kroos. Volwassen dieren zijn jaarrond in het water aanwezig. Boven het water uitstekende oeervervegetatie is van belang voor de ei-afzet. Een goed ontwikkelde oeverzzone boven de waterlijn is van belang voor verpoping. Volwassen dieren overwinteren in de sliblaag.

Gestreepte waterroofkever

- B** In essentieel leefgebied van gestreepte waterroofkever wordt vegetatie in het natte deel van de wateren alleen verwijderd in de periode van oktober tot half mei. Baggeren vindt plaats in de maanden september en oktober. Minimaal 50% van de watervegetatie en de waterbodem blijft gespaard.

6.7.9 Vissen

Onder de Omgevingswet zijn een aantal soorten beschermd die met name gerelateerd zijn aan snelstromend water of beken: beekdonderpad, beekprik, elrits, gestippelde alver en kwabaal. Kwabaal komt ook in meren voor. Ondiepe warme delen zijn veelal van belang voor de voortplanting. Stenen en grind op de bodem worden benut voor de voortplanting. Aanwezigheid van slib en detritusbanken is van belang voor het opgroeien van de larven van beekprik.

De grote modderkruiper komt voor in (deels) verlande sloten met een goed ontwikkelde vegetatie.

Alle soorten

- B** Er worden geen werkzaamheden uitgevoerd in de voortplantingsperiode. De voortplantingsperiode loopt globaal van maart tot en met augustus en dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige.

Er wordt langzaam één kant op gewerkt, en indien aan de orde, van de dichte zijde naar het open water gewerkt, zodat dieren kunnen vluchten.

Werkzaamheden worden gefaseerd uitgevoerd in ruimte en tijd. Jaarlijks 25% van de vegetatie en waterbodembodem behouden en bij een volgende bewerking een ander deel behouden.

Bij baggeren wordt bij voorkeur gewerkt met een baggerzuiger.

Wanneer wordt gewerkt met een baggerbak dient de bak voor de oever te worden omhooggehaald zodat vissen kunnen vluchten. Dezelfde werkwijze geldt voor het schonen met een maaikorf.

Waterplanten en bagger worden op de kant verspreid en wordt nagelopen op aanwezige vis en larven. Vissen en larven worden direct teruggeplaatst in het water.

Er vinden geen werkzaamheden plaats bij watertemperaturen onder de 5 graden en boven de 20 graden Celsius.

Beekprik

- C** Op plaatsen waar de beekprik voorkomt, wordt een ecologisch deskundige ingeschakeld. Werkzaamheden faseren en individuen worden door of op aanwijzing van een ecologisch deskundige zoveel mogelijk gevangen voordat de baggerwerkzaamheden plaatsvinden. Maximaal 50% van de slib en dood organisch materiaal waar larven in zijn aangetroffen mag worden verwijderd nadat larven zijn gevangen.

6.7.10 Weekdieren

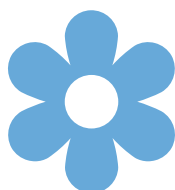
Het gaat hierbij om de platte schijfhoren. De platte schijfhoren leeft vooral in vrijwel stilstaande of zwak stromende wateren met een rijke onderwatervegetatie in het veenweidegebied. Draadwier lijkt van belang voor de ei-afzetting. Grotere volwassen dieren worden ook vaak op andere waterplanten gevonden, zoals op krabbenscheer, grof hoornblad, kikkerbeet, brede en smalle waterpest en op wortels van oeverplanten als de gele lis. In de winter zakken de schelpdieren samen met de waterplanten naar de bodem.

Platte schijfhoren

- A** Bij werkzaamheden de locaties met waterplanten met eieren of individuen van platte schijfhoren ontzien.
- D** Beheer en onderhoud dient gericht te zijn op behoud van de soort en dan met name gericht op de waterkwaliteit. Voorafgaand aan bagger- en schooningswerkzaamheden dient daarom te worden beoordeeld of uitvoering hiervan in betreffende watergang noodzakelijk is. Werkzaamheden dienen vervolgens gefaseerd te worden uitgevoerd waarbij minimaal 50% per jaar van de watervegetatie en waterbodem gespaard blijft. Hierbij ook de waardevolle locaties (waterplanten met eieren of individuen) ontzien.

6.7.11 Planten

Ook op oevers en in wateren kunnen beschermde plantensoorten voorkomen, bijvoorbeeld drijvende waterweegbree.

Drijvende waterweegbree groeit in uiteenlopende stilstaande of zwak stromende wateren, ondergedoken of op de oever. De soort heeft baat bij locaties met kale bodems en locaties die niet snel dichtgroeien.

Bij maaiwerkzaamheden wordt in overleg met een ecologisch deskundige bepaald hoe het gevoerde beheer moet worden afgestemd op (abiotische factoren van) beschermde plantensoorten.

Drijvende waterweegbree

- C** Op groeiplaatsen van drijvende waterweegbree is het van belang regelmatig te baggeren om (voedselarme) abiotische omstandigheden als vocht en schaduw in stand te houden. Bij werkzaamheden exemplaren van de soort zo veel mogelijk ontzien. Gefaseerd uitvoeren en minimaal 50% per jaar handhaven.

Afkortingen

Bal	Besluit activiteiten leefomgeving
Bkl	Besluit kwaliteit leefomgeving
BREEAM	Internationaal instrument om integraal de duurzaamheid van nieuwe gebouwen, bestaande gebouwen, gebieden en slooprojecten te meten en te beoordelen. De certificering kent meerdere keurmerken en sterren/niveaus.
CROW	Nationaal kennisplatform voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte
DBFM-contracten	Een geïntegreerde contractvorm, waarbij een integrale prestatie centraal staat. Aan één opdrachtnemer worden opgedragen zowel het ontwerp (Design), de realisatie (Build), de financiering (Finance) en het onderhoud (Maintain).
DNR	De Nieuwe Regeling 2005 is een standaardregeling voor het afsluiten van overeenkomsten tussen adviseurs en opdrachtgevers.
EIS Nederland	European Invertebrate Survey, Kenniscentrum insecten en andere ongewervelden.
FLORON	Floristisch Onderzoek Nederland, onderzoek naar Nederlandse wilde flora.
GWW	Grond-, weg- en waterbouw.
IVN	Instituut voor Natuureducatie.
KNNV	Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging.
NJN	Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie.
NDFF	Nationale Databank Flora en Fauna ondergebracht bij BIJ12.
RAVON	Reptielen, Amfibieën en Vissen Onderzoek Nederland.
RAW	Een Nationaal gehanteerd dynamisch stelsel van juridische, administratieve en technische voorwaarden voor het samenstellen van contracten in de gww-sector.
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. RVO is een uitvoerende dienst van het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN).
RVOI	Regeling van de Verhouding tussen Opdrachtgever en Adviserend Ingenieursbureau.

Sovon	Vogelonderzoek Nederland.
STONE	Steenuilenoverleg Nederland.
STABU	Samenwerkingsverband tussen de partners in de bouwnijverheid. De naam van de Stichting STABU is een afgeleide van de taak waarvoor zij staat: het uitgeven en beheren van een bouwbreed informatiesysteem voor de woning- en utiliteitsbouw.
UAV	Uniforme Administratieve Voorwaarden.
UAV-GC	Uniforme Administratieve Voorwaarden voor geïntegreerde contractvormen.
VHG	Branchevereniging VHG is een vereniging voor hoveniers, groen-voorzieners, boomspecialisten, dak- en gevelbegroeners en interieurbeplanters. VHG behartigt de collectieve en individuele belangen van haar leden op sociaal-economisch en bedrijfsmatig gebied.
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

Literatuur

[Achtergrondinformatie vlinders](#); Rijkswaterstaat; 2010

[Activiteitenplan en ecologisch werkprotocol realisatie hoogspanningstation te Breukelen](#); Bureau Waardenburg (Waterspitsmuis par 6.1.3); november 2012

Beleidsregel van de Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur van 2 oktober 2024, nr. WJZ/ 86864848, tot nader specificeren van de eisen die worden gesteld aan gedragscodes soortenbescherming en houtopstanden bij aanwijzing in de Omgevingsregeling (Beleidsregel aanwijzing gedragscodes soortenbescherming en houtopstanden)

[Broedvogels \(2017\)](#) en [Indicator ooievaar \(2012\)](#); Compendium voor de leefomgeving

[Eisencatalogus flora- en faunavoorzieningen](#); online kennismodule CROW

Gedragscode Flora- en faunawet bestendig beheer of onderhoud inclusief informatie-map, Vereniging Stadswerk en Branchevereniging VHG, 2014

Gedragscode Flora- en faunawet ruimtelijke ontwikkeling of inrichting 2011, Vereniging Stadswerk, 2011

[Grofwildbeheer in de praktijk \(2008\) en Edelhart \(2010\)](#); Uitgeverij IPC Groene Ruimte

[Faunabeheerplan grofwild 2014-2019](#); Faunabeheereenheid provincie Gelderland (Darmhart, Edelhart); 2014

[Fauna-inventarisatie; Wetgeving en methoden](#), IPC groene Ruimte, R. Schoon; 2012

[Het Meerjarenprogramma Ontsnippering verbindt natuurgebieden in Nederland](#); Rijkswaterstaat; website

[Kennisdocumenten BIJ12](#); website

Kennistabel mitigerende maatregelen; WUR-rapport 2683, F. Ottburg; 2015

Kennisdocument Na-isolatie en renovatie voor gebouwbewonende soorten; RVO; 28 februari 2023

Landelijke leidraad voor natuurvrij maken van gebouwen; RVO; 22 maart 2023

[Leidraad en richtlijnen langs infrastructuur](#); Rijkswaterstaat (diverse soorten); 2013

[Leidraad en richtlijnen langs wegen](#); Rijkswaterstaat; 2005

Maatregelencatalogus beschermde soorten bij na-isolatie en renovatie van gebouwen; 22 maart 2023; RVO

[Mitigerende maatregelen](#); commissie mer (diverse soorten);

[Natuurinclusief bouwen en ontwerpen in 20 ideeën](#); gemeente Amsterdam (diverse soorten); mei 2018

[Meervleermuis in Nederland](#); Zoogdiervereniging; aug 2011

Onderzoek mitigeren vleermuizen; Jasja Dekker, dierecoloog (Vleermuizen); website

Platform lichthinder, website

[Reikwijdtedocumenten RVO](#), website

Regeling van de Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur van 12 december 2024, nr. WJZ/ 45789229, tot wijziging van de Omgevingsregeling in verband met het aanwijzen van gedragscodes soortenbescherming en houtopstanden

[Soortinfo Ministerie EZ](#); website

[Van herintroductie tot beverbeheer](#); Ark Natuurontwikkeling (Bever); 12-09-17

[Vleermuizen in de stad](#); website

[Vleermuisnet](#); website

[Vleermuizen in Rotterdam](#); Bureau Stadsnatuur; 2006

[Vleermuizenprotocol 2017](#); Zoogdiervereniging

[Veilig verkeer voor vleermuizen](#); Zoogdiervereniging; 2013

[VIVARA pro](#); (Diverse soorten, Slechtvalk); website

[Waveka-producten](#) voor vleermuizen (o.a in Deventer, Tilburg, Doorwerth, Apeldoorn, Rotterdam, Amsterdam); website

[Zoogdiervereniging](#); website (Muizen, vleermuizen)

[Zoogdieren van de habitatrichtlijn 1995-2015](#), Compendium voor de leefomgeving (Hazelmuisk, Noordse woelmuis, Bever, Otter); 26-10-16

Bij de maatregelen

Vlindervriendelijk bosbeheer. Gorissen en van Reusel, Bosrevue 2, 2002

De Nederlandse Libellen. KNNV-uitgeverij, 2002

Reddingsactie eitjes sleedoornpage in Soest. Vlinders 2, 2012

Handreiking kleine marters in relatie tot soortbescherming. Bouwens, provincie Noord-Brabant, 2017.

Beheerwijzer voor kleine marterachtigen. Zoogdiervereniging, 2018

Kennisdocumenten diverse soorten. BIJ12

Noodzaak van schadebeperkende maatregelen voor vissen bij schonen en baggeren. De Bruin et al., Tijdschrift Ravon 19:4, december 2017

Brochure vleermuizen, bomen en bos. Vereniging voor zoogdierkunde en zoog-dierbescherming, 2004

Laanbeheer en vleermuizen. Jansen et al., Zoogdiervereniging en Stichting Pro-bos, 2012

Met vleermuizen overweg. Limpens et al. Dienst weg en waterbouwkunde Rijkswaterstaat en de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming, 2004

Protocol vleermuizen en natte infrastructuur. Batweter onderzoek, 2010

Websites:

www.soortprotocollenflora-enfaunawet.stowa.nl
www.vlinderstichting.nl/
www.groeneglazenmaker.nl
www.floron.nl/
www.naturetoday.com/
www.vlinderstichting.nl
www.zoogdiervereniging.nl/
www.ravon.nl
www.nederlandsesoorten.nl

BIJLAGE 1 – Relevante verboden Omgevingswet

Relevante verboden Flora- en fauna-activiteiten in relatie tot wettelijke soortenbescherming

SPECIFIEKE ZORGPLICHT (Bal, artikel 11.27, lid 1 en 2)

In het kader van soortenbescherming geldt een specifieke zorgplicht. Indien een activiteit mogelijk nadelige gevolgen heeft voor mogelijk aanwezige soorten met een bepaalde status, gelden de volgende gedragsregels:

- Uitvoeren controle/inventarisatie: zijn er te beschermen soorten op/nabij de werklocatie?
- Analyse: veroorzaken de geplande activiteiten negatieve effecten voor de te beschermen soorten?
- Is dat het geval, dan gelden de volgende stappen in absolute volgorde:
 1. Maatregelen treffen om nadelige effecten te voorkomen
 2. Maatregelen treffen om nadelige effecten te beperken
 3. Maatregelen treffen om nadelige effecten ongedaan te maken (herstelplicht)
 4. Lukt het nemen van maatregelen niet, dan kan de activiteit niet plaats vinden.

De soorten waarvoor de specifieke zorgplicht geldt zijn:

- Alle in het wild levende inheemse vogels (Europese Vogelrichtlijn, artikel 11.37 Bal).
- Dieren en planten die Europees beschermd zijn volgens de Habitatrichtlijn (artikel 11.46 Bal).
- Dieren en planten die anders (Nationaal) beschermd zijn (artikel 11.54 Bal).
- Dieren en planten met een Rode lijst status*.

De specifieke zorgplicht geldt niet alleen voor de soorten (individuele en verblijfplaatsen) maar voor hun essentiële leefgebied.

* De specifieke zorgplicht²⁶ geldt voor soorten met een Rode lijststatus in het algemeen. In deze gedragscode zijn alleen Rode lijstsoorten opgenomen die ook specifiek beschermd zijn, zie bijlage 2.

²⁶ Zie artikel 11.27 (2.a.3) van het Bal. Dit geldt voor soorten die door de Minister op Rode lijsten zijn geplaatst als bedoeld in artikel 2.19, vijfde lid, onder a, onder 3° van de Omgevingswet.

VERBODSBEPALINGEN SOORTENBESCHERMING

Het Besluit Activiteiten Leefomgeving (Bal) bevat een aantal verbodsbepalingen gericht op het behoud van specifiek beschermde soorten in relatie tot flora- en fauna-activiteiten. Navolgende tabel bevat een samenvatting van deze verboden.

Essentie van de verboden					
(in de kolommen achter de verboden staan de verwijzingen naar de wetsartikelen)	Europese soorten			Nationale soorten	
Het is verboden ...	Vogels	Dieren	Planten	Dieren	Planten
Specifieke beschermde soorten (opzettelijk) te doden of te vangen	11.37.1a	11.46.1a		11.54.1a	
Voortplantingsplaatsen of rustplaatsen (opzettelijk) te beschadigen, vernielen of wegnemen	11.37.1b	11.46.1d		11.54.1b	
Eieren te beschadigen, rapen of bezitten	11.37.1c	11.46.1c			
Specifieke beschermde soorten (opzettelijk) te (ver)storen	11.37.1d	11.46.1b			
Specifieke beschermde planten te plukken, verzamelen, afsnijden, ontwortelen, vernielen			11.46.1e		11.54.1c

BIJLAGE 2 – Reikwijdte soorten gedragscode

In deze bijlage is per specifiek beschermde soort uitgewerkt op welke wijze het zorgvuldig handelen ingevuld dient te worden. De soorten zijn uitgewerkt in 2 lijsten:

- Soortenlijst A: beschermde soorten anders dan vogels.
- Soortenlijst B: vogels.

In Soortenlijst A is de volgende informatie opgenomen:

Soortnaam: Soortenlijst RVO (brochure 'Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen'²⁷) en aangevuld met Rode lijstsoorten.

Status RL: beleidsstatus Rode lijst van zware naar lichte status (peildatum november 2020):

- VN: Verdwenen uit Nederland.
- EB: Ernstig bedreigd.
- BE: Bedreigd.
- KW: Kwetsbaar.
- GE: Gevoelig.
- NA: van die soort/soortgroep bestaat geen Rode lijst/vermelding.

Omgevingswet: in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) staat de bescherming uitgewerkt.

- Artikel 11,46: Europees beschermde Habitatrichtlijn soort.
- Artikel 11.54: Andere (Nationaal) beschermde soort.

HR, bijlage: volgens welke bijlage van de Europese Habitatrichtlijn is de soort beschermd.

R&V: hoe gebruikt de soort de rust- of voortplantingsplaats:

1. Vaste groeiplaats of rust- of voortplantingsplaats jaarrond in gebruik.
2. Vaste rust- of voortplantingsplaats tijdelijk in gebruik.
3. Tijdelijke rust- of voortplantingsplaats.
4. Leefgebied, jaarrond in gebruik

Inzet gedragscode: Voor bepaalde soorten mogen de verboden beperkt worden overtreden (zie § 2.2). Dan staat er in de tabel "beperken". Dit is bepaald op basis van de volgende criteria (relevante criteria zijn per soort vermeld in de lijst):

Beperken: Soort is opgenomen in de RVO Reikwijdtedocumenten (versie november 2023) en in deze gedragscode uitgewerkt in een D-maatregel.

Beperken*: In deze gedragscode staan maatregelen opgenomen voor een aantal soorten die in bepaalde provincies via de omgevingsverordening zijn vrijgesteld en in bepaalde provincies een beschermde status genieten. De maatregelen voor deze soorten gelden enkel indien er geen gebruik van een provinciale vrijstelling kan worden gemaakt (peildatum lijst 15 april 2024).

Omdat het provincies vrijstaat hun verordeningen te wijzigen kunnen er wijzigingen in bovenstaande lijst optreden. Dus controleer regelmatig de actualiteit van de provinciale verordening.

Voorkomen: Bij alle overige soorten moet het overtreden van de verboden worden voorkomen. Hiervoor kan deze gedragscode worden ingezet.

NVT: De gedragscode is niet inzetbaar voor deze soort (bron: RVO).

²⁷ [Versie 1.3 december 2016](#), Ministerie van Economische Zaken

NVT* Deze soorten komen alleen voor binnen aangewezen habitattypen in Natura 2000-gebieden. Worden deze soorten buiten deze gebieden aangetroffen, dan moet schade worden voorkomen.

Vrijgesteld: Dit betreft een soort die in alle provincies is vrijgesteld (situatie per 15 april 2024). Indien deze vrijstelling niet voorziet in het mogen overtreden van het verbod bij de uit te voeren handeling, is beperken op basis van deze gedragscode mogelijk. Aanvullend is de gedragscode inzetbaar ten behoeve van invulling van de specifieke zorgplicht.

Soortenlijst A: beschermde soorten anders dan vogels						
	Soortnaam	Status RL	Bal	HR, bijlage	R&V	Inzet gedragscode
ZOOGDIEREN (excl vleermuizen)						
1	Aardmuis		Ja, artikel 11.54		4	Vrijgesteld
2	Bever		Ja, artikel 11.46	II & IV	1	Beperken ²⁸
3	Boommarter		Ja, artikel 11.54	V	1	Voorkomen
4	Bosmuis		Ja, artikel 11.54		4	Vrijgesteld
5	Bruinvis		Ja, artikel 11.46			Nvt
6	Bunzing	KW	Ja, artikel 11.54	V	3	Beperken*
7	Damhert		Ja, artikel 11.54		4	Voorkomen
8	Das		Ja, artikel 11.54		1	Beperken ²⁷
9	Dwergmuis		Ja, artikel 11.54		3	Vrijgesteld
10	Dwergspitsmuis		Ja, artikel 11.54		4	Vrijgesteld
11	Edelhert		Ja, artikel 11.54		4	Voorkomen
12	Eekhoorn		Ja, artikel 11.54		3	Beperken*, alleen reservenesten
13	Egel		Ja, artikel 11.54		3	Beperken*
14	Eikelmuis	EB	Ja, artikel 11.54		3	Voorkomen
15	Euraziatische lynx	NA	Ja, artikel 11.46	IV	1	Nvt
16	Gewone bosspitsmuis		Ja, artikel 11.54		4	Voorkomen
17	Gewone dolfin	NA	Ja, artikel 11.46	IV		Nvt
18	Gewone zeehond	KW	Ja, artikel 11.54		4	Voorkomen
19	Haas	GE	Ja, artikel 11.54		4	Beperken*
20	Hamster	EB	Ja, artikel 11.46	IV	4	Nvt
21	Hazelmuis	BE	Ja, artikel 11.46	IV	3	Voorkomen
22	Hermelijn	KW	Ja, artikel 11.54		2	Beperken*
23	Grijze zeehond		Ja, artikel 11.54		4	Voorkomen
24	Grote bosmuis		Ja, artikel 11.54		4	Voorkomen
25	Huisspitsmuis		Ja, artikel 11.54		4	Vrijgesteld
26	Konijn	GE	Ja, artikel 11.54		1	Beperken*
27	Molmuis		Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
28	Noordse woelmuis	KW	Ja, artikel 11.46	II & IV	1	Voorkomen
29	Ondergrondse woelmuis		Ja, artikel 11.54		V	Beperken*

²⁸ Alleen indien openbare veiligheid in het geding is

Soortenlijst A: beschermde soorten anders dan vogels

	Soortnaam	Status RL	Bal	HR, bijlage	R&V	Inzet gedrags-code
30	Otter		Ja, artikel 11.46	II & IV	2	Voorkomen
31	Ree		Ja, artikel 11.54		4	Beperken*
32	Rosse woelmuis		Ja, artikel 11.54		1	Vrijgesteld
33	Steenmarter		Ja, artikel 11.54		2	Beperken*
34	Tuimelaar	VN	Ja, artikel 11.46	IV		Nvt
35	Tweekleurige bosspitsmuis		Ja, artikel 11.54		4	Beperken*
36	Veldmuis		Ja, artikel 11.54		4	Vrijgesteld
37	Veldspitsmuis	KW	Ja, artikel 11.54		4	Voorkomen
38	Vos		Ja, artikel 11.54		1	Vrijgesteld
39	Waterspitsmuis		Ja, artikel 11.54		4	Voorkomen
40	Wezel	GE	Ja, artikel 11.54		2	Beperken*
41	Wild zwijn		Ja, artikel 11.54		3	Beperken*
42	Wilde kat	NA	Ja, artikel 11.46	IV	1	Nvt
43	Witflankdolfijn	NA	Ja, artikel 11.46	IV		Nvt
44	Witsnuitdolfijn	NA	Ja, artikel 11.46	IV		Nvt
45	Woelrat		Ja, artikel 11.54		1	Vrijgesteld
46	Wolf		Ja, artikel 11.46	IV	1	Nvt
	VLEERMUIZEN					
1	Gewone baardvleermuis		Ja, artikel 11.46	IV	2	Voorkomen
2	Bechsteins vleermuis	GE	Ja, artikel 11.46	II & IV	2	Nvt
3	Bosvleermuis	GE	Ja, artikel 11.46	IV	2	Voorkomen
4	Brandts vleermuis	NA	Ja, artikel 11.46	IV	2	Voorkomen
5	Franjestaart		Ja, artikel 11.46	IV	2	Voorkomen
6	Gewone dwergvleermuis		Ja, artikel 11.46	IV	2	Beperken, alleen voor paar- en kleine winter en zomerverblijven
7	Gewone grootoorvleermuis		Ja, artikel 11.46	IV	2	Voorkomen
8	Grijze grootoorvleermuis		Ja, artikel 11.46	IV	2	Voorkomen
9	Grote hoefijzerneus	NA	Ja, artikel 11.46	IV	2	Nvt
10	Grote rosse vleermuis	NA	Ja, artikel 11.46	IV	2	Nvt
11	Ingekorven vleermuis	GE	Ja, artikel 11.46	II & IV	2	Voorkomen
12	Kleine dwergvleermuis	NA	Ja, artikel 11.46	II & IV	2	Voorkomen
13	Kleine hoefijzerneus	VN	Ja, artikel 11.46	II & IV		Nvt
14	Laatvlieger	KW	Ja, artikel 11.46	IV	2	Voorkomen
15	Meervleermuis		Ja, artikel 11.46	II & IV	2	Voorkomen
16	Mopsvleermuis	NA	Ja, artikel 11.46	II & IV	2	Nvt
17	Noordse vleermuis	NA	Ja, artikel 11.46	II & IV	2	Nvt
18	Rosse vleermuis	NA	Ja, artikel 11.46	IV	1	Voorkomen
19	Ruige dwergvleermuis		Ja, artikel 11.46	IV	2	Beperken, alleen voor paar- en

Soortenlijst A: beschermde soorten anders dan vogels

	Soortnaam	Status RL	Bal	HR, bijlage	R&V	Inzet gedrags- code
						kleine winter en zomerverblijven
20	Tweekleurige vleermuis	GE	Ja, artikel 11.46	IV	2	Voorkomen
21	Vale vleermuis	VN	Ja, artikel 11.46	II & IV		Nvt
22	Watervleermuis		Ja, artikel 11.46	IV	2	Voorkomen
	REPTIELEN					
1	Adder	KW	Ja, artikel 11.54		4	Voorkomen
2	Gladde slang	BE	Ja, artikel 11.46	IV	4	Voorkomen
3	Hazelworm		Ja, artikel 11.54		4	Voorkomen
4	Levendbarende hagedis	GE	Ja, artikel 11.54		4	Voorkomen
5	Muurhagedis	EB	Ja, artikel 11.46	IV	4	Nvt
6	Ringslang	KW	Ja, artikel 11.54		2	Beperken
7	Zandhagedis	KW	Ja, artikel 11.46	IV	4	Voorkomen
	AMFIBIEEN					
1	Alpenwatersalamander		Ja, artikel 11.54		4	Beperken
2	Bastaardkikker		Ja, artikel 11.54	V	4	Vrijgesteld
3	Boomkikker	BE	Ja, artikel 11.46	IV	4	Voorkomen
4	Bruine kikker		Ja, artikel 11.54	V	4	Vrijgesteld
5	Geelbuikvuurpad	EB	Ja, artikel 11.46	II & IV	4	Nvt
6	Gewone pad		Ja, artikel 11.54		4	Vrijgesteld
7	Heikikker		Ja, artikel 11.46	IV	4	Voorkomen
8	Kamsalamander	KW	Ja, artikel 11.46	II & IV	4	Voorkomen
9	Kleine watersalamander		Ja, artikel 11.54		4	Vrijgesteld
10	Knoflookpad	BE	Ja, artikel 11.46	IV	4	Voorkomen
11	Meerkikker		Ja, artikel 11.54	V	4	Vrijgesteld
12	Poelkikker		Ja, artikel 11.46	IV	4	Voorkomen
13	Rugstreeppad	GE	Ja, artikel 11.46	IV	4	Beperken
14	Vinpootsalamander	KW	Ja, artikel 11.54		4	Voorkomen
15	Vroedmeesterpad	KW	Ja, artikel 11.46	IV	4	Voorkomen
16	Vuursalamander	BE	Ja, artikel 11.54		4	Nvt
	VLINDERS					
1	Aardbeivlinder	BE	Ja, artikel 11.54		4	Nvt
2	Bosparemoervlinder	EB	Ja, artikel 11.54		4	Nvt
3	Bruin dikkopje	EB	Ja, artikel 11.54		4	Nvt
4	Bruine eikenpage	BE	Ja, artikel 11.54		4	Voorkomen
5	Donker pimperlauwtje	EB	Ja, artikel 11.46	IV	4	Nvt
6	Duinparemoervlinder	BE	Ja, artikel 11.54		4	Nvt
7	Gentiaanblauwtje	BE	Ja, artikel 11.54		4	Nvt
8	Grote paremoervlinder	EB	Ja, artikel 11.54		4	Nvt
9	Grote vos	EB	Ja, artikel 11.54		4	Voorkomen

Soortenlijst A: beschermde soorten anders dan vogels						
	Soortnaam	Status RL	Bal	HR, bijlage	R&V	Inzet gedrags-code
10	Grote vuurvliinder	EB	Ja, artikel 11.46	II & IV	4	Nvt
11	Grote weerschijnvliinder	EB	Ja, artikel 11.54		4	Voorkomen
12	Iepenpage	EB	Ja, artikel 11.54		4	Voorkomen
13	Kleine heivliinder	EB	Ja, artikel 11.54		4	Nvt
14	Kleine ijsvogelvliinder	BE	Ja, artikel 11.54		4	Voorkomen
15	Kommavliinder	BE	Ja, artikel 11.54		4	Voorkomen
16	Moerasparelmoervliinder	VN	Ja, artikel 11.46	II	4	Nvt
17	Pimpernelblauwtje	EB	Ja, artikel 11.46	II & IV	4	Nvt
18	Sleedoorpage	BE	Ja, artikel 11.54		4	Beperken
19	Spiegeldikkopje	BE	Ja, artikel 11.54		4	Nvt
20	Teunisbloempijlstaart		Ja, artikel 11.46	IV	4	Voorkomen
21	Tijmblauwtje	VN	Ja, artikel 11.46	IV	4	Nvt
22	Veenbesblauwtje	EB	Ja, artikel 11.54		4	Nvt
23	Veenbesparelmoervliinder	EB	Ja, artikel 11.54		4	Nvt
24	Veenhooibeestje	EB	Ja, artikel 11.54		4	Nvt
25	Veldparelmoervliinder	EB	Ja, artikel 11.54		4	Voorkomen
26	Zilveren maan	BE	Ja, artikel 11.54		4	Nvt
27	Zilverstreephooibeestje	VN	Ja, artikel 11.46	IV	4	Nvt
	LIBELLEN					
1	Beekrombout	BE	Ja, artikel 11.54		4	Voorkomen
2	Bosbeekjuffer	BE	Ja, artikel 11.54		4	Voorkomen
3	Bronslibel	VN	Ja, artikel 11.46	II & IV	4	Nvt
4	Donkere waterjuffer	EB	Ja, artikel 11.54		4	Nvt
5	Gaffellibel	BE	Ja, artikel 11.46	II & IV	4	Nvt
6	Gevlekte glanslibel	BE	Ja, artikel 11.54		4	Voorkomen
7	Gevlekte witsnuitlibel	KW	Ja, artikel 11.46	II & IV	4	Voorkomen
8	Gewone bronlibel	BE	Ja, artikel 11.54		4	Voorkomen
9	Groene glazenmaker	KW	Ja, artikel 11.46	IV	4	Voorkomen
10	Hoogveenglanslibel	EB	Ja, artikel 11.54		4	Nvt*
11	Kempense heidelibel	EB	Ja, artikel 11.54		4	Voorkomen
12	Noordse winterjuffer	BE	Ja, artikel 11.46	IV	4	Voorkomen

Soortenlijst A: beschermde soorten anders dan vogels

	Soortnaam	Status RL	Bal	HR, bijlage	R&V	Inzet gedrags- code
13	Oostelijke witsnuitlibel	VN	Ja, artikel 11.46	IV	4	Nvt
14	Rivierrombout		Ja, artikel 11.46	IV	4	Nvt*
15	Sierlijke witsnuitlibel*	VN	Ja, artikel 11.46	IV	4	Nvt*
16	Speerwaterjuffer*	EB	Ja, artikel 11.54		4	Nvt*
	VISSEN					
1	Beekdonderpad	GE	Ja, artikel 11.54	II	4	Voorkomen
2	Beekprik	BE	Ja, artikel 11.54	II	4	Voorkomen
3	Elrits	GE	Ja, artikel 11.54		4	Voorkomen
4	Gestippelde alver	KW	Ja, artikel 11.54		4	Voorkomen
5	Grote modderkruiper	KW	Ja, artikel 11.54	II	4	Voorkomen
6	Houting	GE	Ja, artikel 11.46		4	Nvt*
7	Kwabaal	EB	Ja, artikel 11.54		4	Voorkomen
8	Steur		Ja, artikel 11.46		4	Nvt*
	KEVERS	NA				
1	Brede geelgerande water- roofkever		Ja, artikel 11.46	II & IV	4	Nvt
2	Gestreepte waterroofke- ver		Ja, artikel 11.46	II & IV	4	Voorkomen
3	Heldenboktor		Ja, artikel 11.46	IV	4	Nvt
4	Juchtleerkever		Ja, artikel 11.46	II & IV	4	Nvt
5	Vermiljoenkever		Ja, artikel 11.46	II & IV	4	Voorkomen
6	Vliegend hert		Ja, artikel 11.54	II	4	Voorkomen
	KREEFTACHTIGEN	NA				
1	Europese rivierkreeft		Ja, artikel 11.54	V	4	Nvt
	OVERIGE SOORTEN	NA				
1	Bataafse stroommossel		Ja, artikel 11.46	IV	4	Nvt
2	Platte schijfhoren		Ja, artikel 11.46	IV	4	Voorkomen
	PLANTEN					
1	Akkerboterbloem	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
2	Akkerdoornzaad	BE	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
3	Akkerogentroost	BE	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
4	Beklierde ogentroost	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
5	Berggamander	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
6	Bergnachtorchis	KW	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
7	Blaasvaren	BE	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
8	Blauw guichelheil	BE	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
9	Bokkenorchis	GE	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
10	Bosboterbloem	VN	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
11	Bosdravik	BE	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
12	Brave hendrik	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen

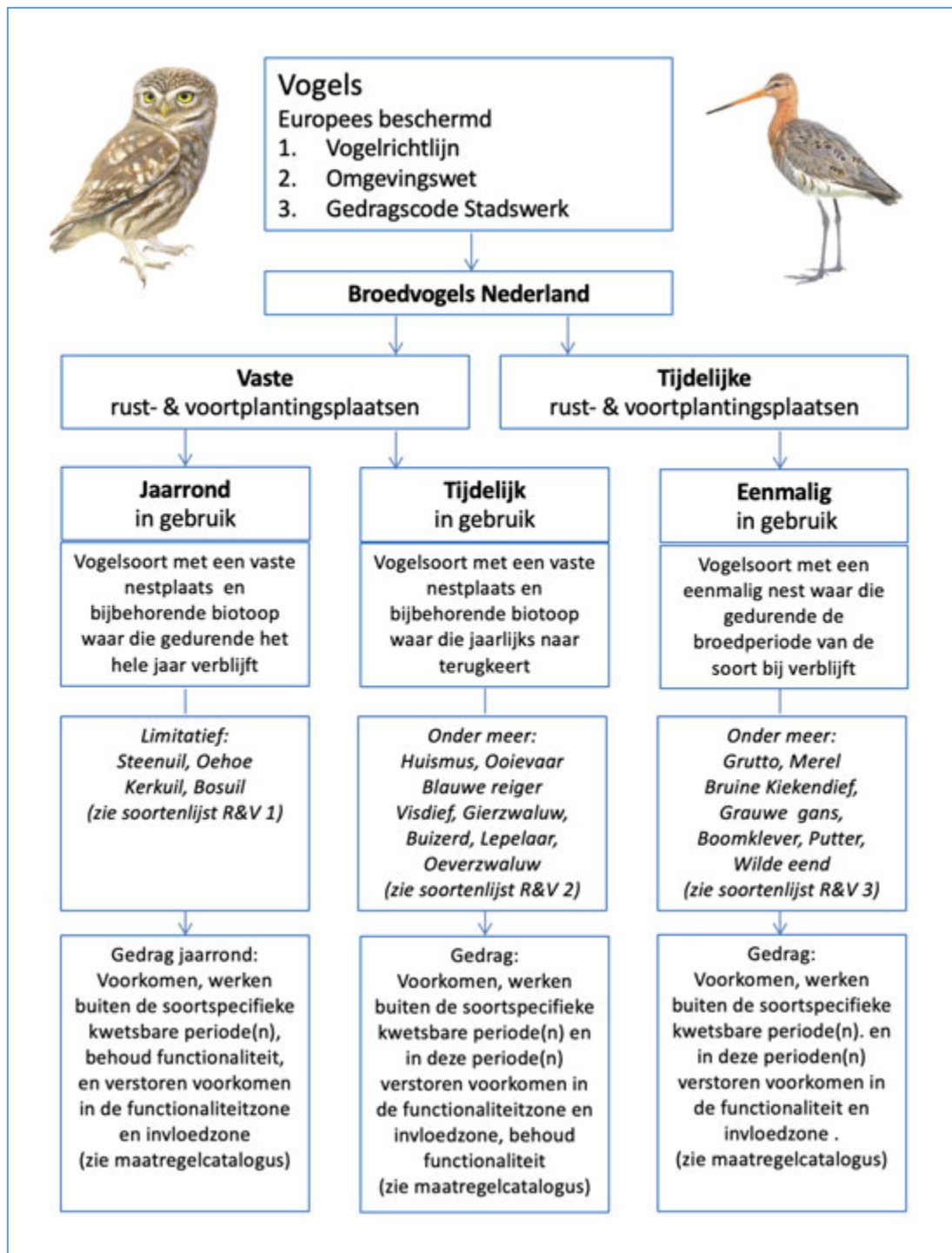

Soortenlijst A: beschermde soorten anders dan vogels

	Soortnaam	Status RL	Bal	HR, bijlage	R&V	Inzet gedrags-code
13	Brede wolfsmelk	KW	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
14	Breed wollegras	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
15	Bruinrode wespenorchis	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
16	Dennenorchis		Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
17	Dreps		Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
18	Drijvende waterweegbree	KW	Ja, artikel 11.46	II & IV	1	Voorkomen
19	Echte gamander	GE	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
20	Franjgentiaan	BE	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
21	Geelgroene wespenorchis	GE	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
22	Geplooid vrouwenmantel	GE	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
23	Getande veldsla	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
24	Gevlekt zonneroosje	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
25	Glad biggenkruid	BE	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
26	Gladde zegge	GE	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
27	Groene nachtorchis	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
28	Groenknolorchis	BE	Ja, artikel 11.46	II & IV	1	Voorkomen
29	Groensteel	GE	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
30	Groot spiegelklokje	BE	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
31	Grote bosaardbei	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
32	Grote leeuwenklauw		Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
33	Honingorchis	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
34	Kalkboterbloem	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
35	Kalketrip	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
36	Karhuizer anjer	BE	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
37	Karwijselie	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
38	Kleine ereprijs	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
39	Kleine schorseneer	BE	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
40	Kleine wolfsmelk	KW	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
41	Kluwenklokje	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
42	Knollathyrus	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
43	Knolspirea	KW	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
44	Korensla	BE	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
45	Kranskarwij	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
46	Kruipend moerasscherm	EB	Ja, artikel 11.46	II & IV	1	Voorkomen
47	Kruiptijm	GE	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
48	Lange zonnedaauw	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
49	Liggende ereprijs	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
50	Moerasgamander	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
51	Muurbloem	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
52	Naakte lathyrus	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
53	Naaldenkervel	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen

Soortenlijst A: beschermde soorten anders dan vogels

	Soortnaam	Status RL	Bal	HR, bijlage	R&V	Inzet gedrags- code
54	Pijlscheefkelk	GE	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
55	Roggelelie	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
56	Rood peperboompje	GE	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
57	Rozenkransje	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
58	Ruw pazelzaad	BE	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
59	Scherpkruid	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
60	Schubvaren	GE	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
61	Schubzegge	GE	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
62	Smalle raai	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
63	Spits havikskruid	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
64	Steenbraam	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
65	Stijve wolfsmelk	KW	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
66	Stofzaad	BE	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
67	Tengere distel	KW	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
68	Tengere veldmuur	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
69	Trosgamander	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
70	Veenbloembies	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
71	Vliegenorchis	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
72	Vroege ereprijs	BE	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
73	Wilde averuit	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
74	Wilde ridderspoor	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
75	Wilde weit	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
76	Wolfskers	BE	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
77	Zandwolfsmelk	EB	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
78	Zinkviooltje	BE	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen
79	Zomerschroeforchis	VN	Ja, artikel 11.46	IV	1	Voorkomen
80	Zweedse kornoelje	BE	Ja, artikel 11.54		1	Voorkomen

Figuur 2, Onderbouwing en motivatie keuze voorkomen en beperken Lijst vogels.

In Soortenlijst B is de volgende informatie opgenomen:

Soortnaam: is deze lijst zijn uitsluitend broedvogels opgenomen die de afgelopen jaren in Nederland hebben gebroed (bron CLO) en een voortplantingsplaats (kunnen) hebben. De volgorde is op basis van de internationale indeling in soortgroepen (o.a. Petersons vogelgids).

Status RL: beleidsstatus Rode lijst (peildatum november 2020).

R&V: type rust- en/of voortplantingsplaats:

1. Vaste rust- en voortplantingsplaats, jaarrond in gebruik.
2. Vaste rust- of voortplantingsplaats, tijdelijk in gebruik
3. Tijdelijke voortplantingsplaats.

Inzet gedragscode: toepassen van de gedragscode moet resulteren in het voorkomen van overtredingen, zie figuur 2. Voor de soorten waar **Beperken** achter staat, zijn mogelijkheden uitgewerkt tot het beperkt overtreden van de verboden op basis van inzet van deze gedragscode, zie D-maatregelen-catalogus in Hoofdstuk 4 en 6. Voor soorten waar **Voorkomen** achter staat geldt nadelige effecten worden voorkomen, dit is met A, B en C-maatregelen uitgewerkt.

Soortenlijst B: Vogels						
	Soortnaam	Status RL	Min-max broedparen 2013/2015	Gemiddeld aantal	R&V	Inzet gedragscode
1	Grote Canadese Gans		9000-12.000	10.500	3	Voorkomen
2	Brandgans		16.000-22.000	19.000	3	Voorkomen
3	Grauwe Gans		67.000-111.000	89.000	3	Voorkomen
4	Toendrarietgans		0-2	1	3	Voorkomen
5	Kolgans		420-700	560	3	Voorkomen
6	Dwerggans		0-2	1	3	Voorkomen
7	Knobbelzwaan		7000-9000	8.000	3	Voorkomen
8	Wilde Zwaan	Gevoelig	2-2	2	3	Voorkomen
9	Bergeend		5700-9400	7.550	3	Voorkomen
10	Casarca		10-30	20	3	Voorkomen
11	Zomertaling	Bedreigd	1000-1400	1.200	3	Voorkomen
12	Slobeend	Kwetsbaar	6200-7500	6.850	3	Voorkomen
13	Krakeend		21.000-26.000	23.500	3	Voorkomen
14	Smient	Gevoelig	20-40	30	3	Voorkomen
15	Wilde Eend		200.000-300.000	250.000	3	Voorkomen
16	Pijlstaart	Bedreigd	5-15	10	3	Voorkomen
17	Wintertaling	Kwetsbaar	1600-1900	1.750	3	Voorkomen
18	Krooneend		370-480	425	3	Voorkomen
19	Tafeleend		1800-2200	2.000	3	Voorkomen
20	Kuifeend		20.000-24.000	22.000	3	Voorkomen
21	Eider		5500-6700	6.100	3	Voorkomen
22	Brilduiker	Gevoelig	5-10	8	3	Voorkomen
23	Nonnetje		1-3	2	3	Voorkomen
24	Middelste Zaagbek	Gevoelig	55-80	68	3	Voorkomen

Soortenlijst B: Vogels

	Soortnaam	Status RL	Min-max broedparen 2013/2015	Gemiddeld aantal	R&V	Inzet gedrags- code
25	Korhoen	Ernstig be- dreigd	0-2	1	3	Voorkomen
26	Patrijs	Kwetsbaar	4500-5500	5.000	3	Voorkomen
27	Kwartel		2000-4000	3.000	3	Voorkomen
28	Fazant		21.000-26.000	23.500	3	Voorkomen
29	Dodaars		2100-2900	2.500	3	Voorkomen
30	Roodhalsfuut	Gevoelig	10-15	13	3	Voorkomen
31	Fuut		11.000-16.000	13.500	3	Voorkomen
32	Geoorde Fuut		410-540	475	3	Voorkomen
33	Ooievaar		825-1000	913	2	Beperken
34	Lepelaar		2530-3050	2.790	2	Voorkomen
35	Roerdomp	Kwetsbaar	310-380	345	3	Voorkomen
36	Woudaap	Ernstig be- dreigd	20-40	30	3	Voorkomen
37	Kwak	Ernstig be- dreigd	25-40	33	2	Voorkomen
38	Blauwe Reiger		8150-11.500	9.825	2	Voorkomen
39	Purperreiger		740-885	813	2	Voorkomen
40	Grote Zilverreiger		150-240	195	2	Voorkomen
41	Kleine Zilverreiger	Gevoelig	35-76	56	2	Voorkomen
42	Kuifaalscholver		0-2	1	2	Voorkomen
43	Aalscholver		18.700-21.700	20.200	2	Voorkomen
44	Grote Aalscholver		2-4	3	2	Voorkomen
45	Visarend		0-1	1	2	Voorkomen
46	Wespendief		360-440	400	2	Voorkomen
47	Sperwer		3000-3600	3.300	2	Voorkomen
48	Havik		1900-2300	2.100	2	Beperken
49	Bruine Kiekendief		900-1200	1.050	3	Voorkomen
50	Blauwe Kiekendief	Gevoelig	10-14	12	3	Voorkomen
51	Grauwe Kiekendief	Ernstig be- dreigd	36-47	42	3	Voorkomen
52	Rode Wouw		1-9	5	2	Voorkomen
53	Zwarte Wouw		2-4	3	2	Voorkomen
54	Zeearend	Gevoelig	5-6	6	2	Voorkomen
55	Buizerd		10.000-17.000	13.500	2	Beperken
56	Waterral		2800-4700	3.750	3	Voorkomen
57	Kwartelkoning	Bedreigd	110-155	133	3	Voorkomen
58	Klein Waterhoen		1-12	7	3	Voorkomen
59	Kleinst Waterhoen	Gevoelig	10-30	20	3	Voorkomen
60	Porseleinhoen	Kwetsbaar	190-310	250	3	Voorkomen

Soortenlijst B: Vogels

	Soortnaam	Status RL	Min-max broedparen 2013/2015	Gemiddeld aantal	R&V	Inzet gedrags- code
61	Waterhoen		25.000-35.000	30.000	3	Voorkomen
62	Meerkoet		110.000- 140.000	125.000	3	Voorkomen
63	Kraanvogel	Gevoelig	5-14	10	2	Voorkomen
64	Scholekster		35.000-43.000	39.000	3	Voorkomen
65	Steltkluut	Gevoelig	5-23	14	3	Voorkomen
66	Kluut		4750-5300	5.025	3	Voorkomen
67	Kievit		110.000- 160.000	135.000	3	Voorkomen
68	Bontbekplevier	Kwetsbaar	300-360	330	3	Voorkomen
69	Kleine Plevier		1200-1500	1.350	3	Voorkomen
70	Strandplevier	Bedreigd	120-160	140	3	Voorkomen
71	Wulp	Kwetsbaar	3900-4800	4.350	3	Voorkomen
72	Grutto	Gevoelig	31.000-38.000	34.500	3	Voorkomen
73	Kemphaan	Ernstig be- dreigd	15-30	23	3	Voorkomen
74	Bonte Strandloper		0-1	1	3	Voorkomen
75	Houtsnip		2200-3500	2.850	3	Voorkomen
76	Watersnip	Bedreigd	1000-1500	1.250	3	Voorkomen
77	Oeverloper	Gevoelig	10-20	15	3	Voorkomen
78	Tureluur	Gevoelig	17.000-20.000	18.500	3	Voorkomen
79	Drieteenmeeuw	Gevoelig	50-150	100	2	Voorkomen
80	Kokmeeuw		104.000- 131.000	117.500	2	Voorkomen
81	Dwergmeeuw	Ernstig be- dreigd	0-3	2	2	Voorkomen
82	Zwartkopmeeuw		1400-2500	1.950	2	Voorkomen
83	Stormmeeuw		3300-3700	3.500	2	Voorkomen
84	Grote Mantelmeeuw	Gevoelig	60-70	65	2	Voorkomen
85	Zilvermeeuw		42.000-46.000	44.000	2	Voorkomen
86	Pontische Meeuw		1-5	3	2	Voorkomen
87	Geelpootmeeuw		10-20	15	2	Voorkomen
88	Kleine Mantelmeeuw		100.000- 110.000	105.000	2	Voorkomen
89	Grote Stern	Kwetsbaar	14.850-18.250	16.550	2	Voorkomen
90	Dwergstern	Kwetsbaar	620-925	773	2	Voorkomen
91	Visdief	Gevoelig	14.000-18.000	16.000	2	Voorkomen
92	Noordse Stern	Bedreigd	850-1050	950	2	Voorkomen
93	Witwangstern		11-27	19	2	Voorkomen
94	Witvleugelstern		0-7	4	2	Voorkomen
95	Zwarte Stern	Bedreigd	1350-1570	1.460	2	Voorkomen
96	Holenduif		45.000-55.000	50.000	3	Voorkomen

Soortenlijst B: Vogels

	Soortnaam	Status RL	Min-max broedparen 2013/2015	Gemiddeld aantal	R&V	Inzet gedrags- code
97	Houtduif		250.000-500.000	375.000	3	Voorkomen
98	Zomertortel	Kwetsbaar	1200-1400	1.300	3	Voorkomen
99	Turkse Tortel		55.000-70.000	62.500	3	Voorkomen
100	Koekoek	Kwetsbaar	5700-7000	6.350	3	Voorkomen
101	Kerkuil		1250-2900	2.075	1	Beperken, alleen bij aantasting broedlocaties
102	Oehoe	Gevoelig	16-23	20	1	Voorkomen
103	Bosuil		4500-5500	5.000	1	Voorkomen
104	Steenuil	Kwetsbaar	7500-8500	8.000	1	Beperken, alleen bij aantasting broedlocaties
105	Ransuil	Kwetsbaar	2200-3000	2.600	3	Voorkomen
106	Velduil	Ernstig bedreigd	10-100	55	3	Voorkomen
107	Nachtzwaluw		2500-3100	2.800	3	Voorkomen
108	Gierzwaluw		40.000-60.000	50.000	2	Beperken
109	IJsvogel		400-1200	800	2	Voorkomen
110	Bijeneter		2-12	7	2	Voorkomen
111	Hop	Verdwenen uit Nederland	0-3	2	3	Voorkomen
112	Draaihal	Ernstig bedreigd	35-75	55	3	Voorkomen
113	Middelste Bonte Specht		540-850	695	3	Voorkomen
114	Kleine Bonte Specht		5000-6500	5.750	3	Voorkomen
115	Grote Bonte Specht		75.000-100.000	87.500	3	Voorkomen
116	Zwarte Specht		700-1000	850	3	Voorkomen
117	Groene Specht		8000-9500	8.750	3	Voorkomen
118	Torenvalk	Kwetsbaar	3000-6000	4.500	2	Voorkomen
119	Boomvalk	Kwetsbaar	450-700	575	2	Voorkomen
120	Slechtvalk		130-170	150	2	Beperken, alleen bij aantasting broedlocaties
121	Grauwe Klauwier	Bedreigd	340-470	405	3	Voorkomen
122	Wielewaal	Kwetsbaar	1700-2900	2.300	3	Voorkomen
123	Gaai		45.000-65.000	55.000	3	Voorkomen
124	Ekster		45.000-65.000	55.000	3	Voorkomen
125	Kauw		100.000-150.000	125.000	3	Voorkomen
126	Noordse Kauw		0-5	3	3	Voorkomen
127	Roek		48.000-53.000	50.500	2	Voorkomen
128	Zwarte Kraai		60.000-100.000	80.000	3	Voorkomen

Soortenlijst B: Vogels

	Soortnaam	Status RL	Min-max broedparen 2013/2015	Gemiddeld aantal	R&V	Inzet gedrags- code
129	Raaf	Gevoelig	110-145	128	3	Voorkomen
130	Zwarte Mees	Gevoelig	16.000-20.000	18.000	3	Voorkomen
131	Kuifmees		13.000-16.000	14.500	3	Voorkomen
132	Glanskop		13.000-15.000	14.000	3	Voorkomen
133	Matkop	Gevoelig	10.000-15.000	12.500	3	Voorkomen
134	Pimpelmees		250.000-400.000	325.000	3	Voorkomen
135	Koolmees		375.000-625.000	500.000	3	Voorkomen
136	Buidelmees	Gevoelig	45-75	60	3	Voorkomen
137	Baardman		1400-2100	1.750	3	Voorkomen
138	Boomleeuwerik		4300-5300	4.800	3	Voorkomen
139	Veldleeuwerik	Gevoelig	35.000-45.000	40.000	3	Voorkomen
140	Kuifleeuwerik	Ernstig be- dreigd	1-3	2	3	Voorkomen
141	Oeverzwaluw		20.000-30.000	25.000	2	Voorkomen
142	Boerenzwaluw	Gevoelig	210.000-280.000	245.000	2	Voorkomen
143	Huiszwaluw	Gevoelig	70.000-100.000	85.000	2	Voorkomen
144	Cetti's Zanger		550-1100	825	3	Voorkomen
145	Staartmees		23.000-28.000	25.500	3	Voorkomen
146	Fitis		150.000-250.000	200.000	3	Voorkomen
147	Tjiftjaf		350.000-550.000	450.000	3	Voorkomen
148	Iberische Tjiftjaf		0-2	1	3	Voorkomen
149	Fluiter		1800-3000	2.400	3	Voorkomen
150	Grauwe Fitis		0-1	1	3	Voorkomen
151	Grote Karekiet	Bedreigd	110-150	130	3	Voorkomen
152	Rietzanger		26.000-32.000	29.000	3	Voorkomen
153	Kleine Karekiet		140.000-240.000	190.000	3	Voorkomen
154	Bosrietzanger		60.000-100.000	80.000	3	Voorkomen
155	Orpheusspotvogel		5-10	8	3	Voorkomen
156	Spotvogel	Gevoelig	10.000-15.000	12.500	3	Voorkomen
157	Sprinkhaanzanger		5100-6200	5.650	3	Voorkomen
158	Snor	Kwetsbaar	1900-2400	2.150	3	Voorkomen
159	Graszanger	Gevoelig	6-28	17	3	Voorkomen
160	Zwartkop		300.000-500.000	400.000	3	Voorkomen
161	Tuinfluiter		80.000-140.000	110.000	3	Voorkomen
162	Braamsluiper		17.000-20.000	18.500	3	Voorkomen

Soortenlijst B: Vogels

	Soortnaam	Status RL	Min-max broedparen 2013/2015	Gemiddeld aantal	R&V	Inzet gedrags- code
163	Grasmus		120.000-200.000	160.000	3	Voorkomen
164	Vuurgoudhaan		3500-4200	3.850	3	Voorkomen
165	Goudhaan		45.000-75.000	60.000	3	Voorkomen
166	Winterkoning		400.000-600.000	500.000	3	Voorkomen
167	Boomklever		31.000-38.000	34.500	3	Voorkomen
168	Kortsnavelboomkruiper		200-300	250	3	Voorkomen
169	Boomkruiper		120.000-160.000	140.000	3	Voorkomen
170	Spreeuw		450.000-750.000	600.000	3	Voorkomen
171	Merel		650.000-1.100.000	875.000	3	Voorkomen
172	Kramsvogel	Gevoelig	10-25	18	3	Voorkomen
173	Zanglijster		110.000-180.000	145.000	3	Voorkomen
174	Grote Lijster	Kwetsbaar	10.000-12.000	11.000	3	Voorkomen
175	Grauwe Vliegenvanger	Gevoelig	15.000-20.000	17.500	3	Voorkomen
176	Roodborst		250.000-350.000	300.000	3	Voorkomen
177	Blauwborst		11.000-14.000	12.500	3	Voorkomen
178	Nachtegaal	Kwetsbaar	5900-7300	6.600	3	Voorkomen
179	Bonte Vliegenvanger		19.000-23.000	21.000	3	Voorkomen
180	Zwarte Roodstaart		13.000-20.000	16.500	3	Voorkomen
181	Gekraagde Roodstaart		19.000-23.000	21.000	3	Voorkomen
182	Paapje	Bedreigd	260-320	290	3	Voorkomen
183	Roodborsttapuit		15.000-18.000	16.500	3	Voorkomen
184	Tapuit	Bedreigd	210-310	260	3	Voorkomen
185	Huismus	Gevoelig	600.000-1.000.000	800.000	2	Beperken
186	Ringmus	Gevoelig	40.000-60.000	50.000	2	Voorkomen
187	Heggenmus		175.000-225.000	200.000	3	Voorkomen
188	Gele Kwikstaart	Gevoelig	40.000-70.000	55.000	3	Voorkomen
189	Engelse Kwikstaart	Gevoelig	10-20	15	3	Voorkomen
190	Grote Gele Kwikstaart		220-360	290	3	Voorkomen
191	Rouwkwikstaart		20-30	25	3	Voorkomen
192	Witte Kwikstaart		70.000-110.000	90.000	3	Voorkomen
193	Graspieper	Gevoelig	55.000-80.000	67.500	3	Voorkomen
194	Boompieper		50.000-80.000	65.000	3	Voorkomen
195	Vink		400.000-500.000	450.000	3	Voorkomen
196	Keep	Gevoelig	0-5	3	3	Voorkomen

Soortenlijst B: Vogels

	Soortnaam	Status RL	Min-max broedparen 2013/2015	Gemiddeld aantal	R&V	Inzet gedrags- code
197	Appelvink		12.000-15.000	13.500	3	Voorkomen
198	Goudvink		9000-11.000	10.000	3	Voorkomen
199	Roodmus	Gevoelig	15-30	23	3	Voorkomen
200	Groenling		65.000- 100.000	82.500	3	Voorkomen
201	Kneu	Gevoelig	30.000-50.000	40.000	3	Voorkomen
202	Kleine Barmsijs		100-170	135	3	Voorkomen
203	Grote Kruisbek		0-15	8	3	Voorkomen
204	Kruisbek		400-3500	1.950	3	Voorkomen
205	Putter		35.000-43.000	39.000	3	Voorkomen
206	Europese Kanarie	Bedreigd	20-40	30	3	Voorkomen
207	Sijs		300-500	400	3	Voorkomen
208	Grauwe Gors	Ernstig be- dreigd	0-2	1	3	Voorkomen
209	Geelgors		22.000-27.000	24.500	3	Voorkomen
210	Rietgors		60.000- 110.000	85.000	3	Voorkomen

BIJLAGE 3 – Reikwijdte inzet gedragscode

Lijst met **beschermde soorten** die vallen onder de vrijstelling van deze gedragscode bij Ruimtelijke ontwikkeling of inrichting. Voor deze soorten zijn **D-maatregelen** mogelijk in een gedragscode mits er een wettelijk belang geldt er een alternatieve afweging **is** gedaan, zie figuur 1. Bron: RVO, tabel 3 [Reikwijdtedocument](#) versie november 2023.

Soorten Ruimtelijke ontwikkeling of inrichting
Zoogdieren
Bunzing*
Egel*
Eekhoorn*
Haas*
Hermelijn*
Konijn*
Ondergrondse woelmuis*
Ree*
Tweekleurige bosspitsmuis*
Steenmarter*
Wezel*
Gewone dwergvleermuis (alleen voor paar- en zomerverblijfplaatsen)
Ruige dwergvleermuis (alleen voor paar- en zomerverblijfplaatsen)
Reptielen
Ringslang
Amfibieën
Alpenwatersalamander
Rugstreeppad
Vlinders
Sleedoornpage
Vogels
Huismus
Gierzwaluw
Ooievaar
Havik
Buizerd
Kerkuil
Steenuil
Slechtvalk

* Check de provinciale verordening van de provincie waarin het werk wordt uitgevoerd of deze soort wel of niet is vrijgesteld voor de betreffende handelingen en te overtreden verboden. Indien deze vrijstelling hierin niet voorziet geldt beperken op basis van deze gedragscode.

Lijst met **beschermde soorten die onder beheer en onderhoud** die een bijzondere positie innemen omdat nest- of rustlocaties onder voorwaarden mogen worden aangetast wanneer de **openbare veiligheid** bij hoogspanningslijnen, spoorlijnen, dijk- en wegtaluds in het geding kan komen en er sprake is van acuut gevaar. Bron: RVO, tabel 3 [Reikwijdtedocument](#) versie november 2023.

Soorten Bestendig beheer en onderhoud	
Soort	
Bever	
Das	
Boomvalk	
Torenvalk	
Raaf	
Zwarte kraai	
Ooievaar	

BIJLAGE 4 – Inventarisatie

Aantonen of uitsluiten

Voor het toepassen van deze gedragscode is actuele en bruikbare soortinformatie noodzakelijk. Het gaat om het door een ecologisch deskundige aantonen dan wel uitsluiten van:

- De aanwezigheid van beschermde soorten.
- De aanwezigheid van rust- en voortplantingsplaatsen en essentiële leefgebieden (typen en functies benoemen).
- Betekenis van de werklocatie voor aangetroffen soorten in relatie tot de landelijk of regionale staat van instandhouding van de soort.

Bronnen

Om, in het kader van deze gedragscode, soortinformatie te verkrijgen gelden diverse bronnen. Enkele voorbeelden zijn:

- Nationale Database Flora en Fauna (NDFF).
- Lokale Natuurverenigingen.
- Publicaties van eerder verrichte inventarisaties.
- Deskundige collega's die buiten actief zijn.

Alleen het raadplegen van de genoemde bronnen is veelal niet voldoende betrouwbaar om de aanwezigheid van beschermde soorten aan te tonen of uit te sluiten. Er dient veelal geïnventariseerd te worden door een deskundige.

Methoden

Voor het inventariseren wordt gebruik gemaakt van de volgende systematiek:

- Verkennende inventarisatie of quickscan.
- Soortspecifieke inventarisatie of nader onderzoek.

Voor bepaalde soorten zijn specifieke inventarisatiemethoden of -protocollen beschreven, waaronder het vleermuisprotocol. Raadpleeg daarom altijd eerst de kennisdocumenten soortenbescherming van BIJ12 (zie website BIJ12).

Voor soorten waar geen kennisdocument of erkend protocol voor beschikbaar is, dient een deskundige de methode te bepalen. Navolgend is op hoofdlijnen het inventariseren per soortgroep uitgewerkt. De focus ligt hierbij op het lokaliseren van (vaste) rust- en voortplantingsplaatsen en/of het vaststellen van de soort en essentieel biotoop/leefgebied.

1. Vogels

Tijdelijke nesten:

- Conform Handleiding Broedvogel Monitoring van Sovon.

Vaste rustplaatsen en nesten:

- Slaapplaatsen: vliegroutes van vogels volgen op basis van geluid en waarneming in de ochtend en/of avond (met name in het najaar).
- Vaste nesten/nestkolonies in houtige begroeiingen: Lokaliseren nesten/nestkolonies, bij voorkeur in de winter. Vaststellen soort en gebruik in periode februari-augustus (op basis van onder andere kennisdocument buizerd en roek).
- Vaste nesten/nestkolonies in overige terrein categorieën: Vaststellen soort en gebruik in periode februari-augustus (op basis van onder andere kennisdocument kerkuil, steenuil, huismus en gierzwaluw).

2. Zoogdieren

Grote hoefdieren (onder andere hert, ree, wild zwijn) vaststellen aanwezigheid:

- Terreinbezoek (2x) in de periode eind maart–begin april rond zonsopkomst en rond zonsondergang.
- Systematisch en vlakdekkend (gehele gebied) doorkruisen en alle zichtwaarnemingen, sporen en rust- en voortplantingsplaatsen noteren.

Kleine zoogdieren (onder andere hazen en muizen) vaststellen aanwezigheid:

- Ronde(n) door gebied lopen: zichtwaarnemingen.
- Vangen met behulp van inloopvallen (o.a. kennisdocument noordse woelmuis).
- Aanwezigheid soort vaststellen op basis van uitwerpselen (onder andere op basis van kennisdocument noordse woelmuis).

Zoogdieren met vaste verblijfplaats (onder andere vos, konijn, bever, boomarter en das) bepalen gebruik:

- Ronde(n) door gebied lopen: lokaliseren rust- en verblijfplaats (holte, hol, hoop).
- Posten of plaatsen cameraval bij verblijfplaats (onder andere op basis van [kennisdocumenten](#) das, bever, kleine marterachtigen en handleiding boommarters inventariseren).

Vleermuizen bepalen leefgebied en gebruik verblijfplaatsen:

- Ronde door gebied lopen en bepalen mogelijk aanwezige soorten en functies voor vleermuizen (onder andere op basis van kennisdocument gewone dwergvleermuis en rosse vleermuis).
- Opsporen van (potentiële) rust- en voortplantingsplaatsen en vaststellen van gebruik en gebruiksfunctie met inzet van meest recente versies van het vleermuisprotocol en de kennisdocumenten. Het gebruik van het vleermuisprotocol dient vastgelegd te worden in de rapportage van de inventarisatie.

3. Amfibieën

Inventarisatie op basis van onder andere kennisdocument kamsalamander, rugstreeppad, poelkikker, heikikker en/of NGB Soortinventarisatieprotocollen.

- Vaststellen aanwezigheid van soorten en gebruiksfunctie door:
 - Ronde door gebied lopen: geluid en/of waarnemingen van volwassen exemplaren en/of eiklommen/eistrengen en/of larven.
 - Vangen (met name salamanders).
 - Plaatjesmethode.

4. Reptielen

Inventarisatie op basis van onder andere kennisdocument zandhagedis, levend-barende hagedis en NGB Soortinventarisatieprotocollen.

- Ronde(n) door gebied lopen: kijken en luisteren (afwisselend rustig lopen en stilstaan langs met name de overgang van lage vegetatie en opgaande begroeiing).
- Ringslang: vaststellen gebruik broeihopen.

5. Vissen

Inventarisatie op basis van onder andere kennisdocument grote modderkruiper en NGB Soortinventarisatieprotocollen. Bepalen aanwezigheid:

- Vangen met schepnet.
- Elektrisch vissen (alleen op basis van specifieke vergunning!).

6. Insecten

Bepalen aanwezigheid.

Dagvlinders

- Ronde(n) door gebied lopen: losse waarneming.
- Vlinders vangen met een net.
- Opsporen van eitjes en/of rupsen op (soort specifieke) waardplanten.

Libellen

- Ronde(n) door gebied lopen: losse waarneming van imago of huidje.
- Larven of volwassen dieren vangen met een net.

(Water)kevers

- Ronde(n) door gebied lopen: losse waarneming.
- Larven of volwassen dieren vangen met een net.

7. Planten

Bepalen groeiplaatsen:

- Ronde(n) door gebied lopen: lokaliseren groeiplaatsen.

BIJLAGE 5 – Minimaliseren verstoring

Beschermingszones worden ingesteld voor het behoud van essentiële onderdelen van het leefgebied, zoals rust- en voortplantingsplaatsen, en het behoud van de functionaliteit ervan.

Voor vogels en Europees beschermde dieren geldt ook dat de soort en/of de rust- en voortplantingsplaats niet verstoord mogen worden. Verstorende activiteiten mogen geen wezenlijke invloed op de staat van in stand houding van de soort hebben.

De verstoringenvrije afstand dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige.

De wijze waarop de verstoringenvrije afstand is bepaald, altijd opnemen in het ecologisch werkprotocol.

Onderstaande criteria gelden hierbij als handvat.

1. Verstoringseuveligheid van de soort

(o.b.v. de uitwerking voor vogels door Krijgsveld et al 2008)

- De verstoringensafstand neemt toe met toenemende lichaamsgrootte (gewicht). Bij grotere vogels en dieren een grotere afstand.
- De verstoringensafstand is groter voor carnivoren (bv. roofvogels) dan herbivoren (bv. vinken).
- De verstoringensafstand is groter voor sociaal voorkomende dieren (bv. koloniebroeders, in groepen foeragerende vogels).
- De verstoringensafstand is groter naarmate de groep groter is.
- Het verstoringseffect is groter voor broedvogels en trekvogels dan voor niet-broedvogels (in bijlage 2 zijn de broedvogels van Nederland opgenomen, een deel daarvan is ook trekvogel).
- Het verstoringseffect is groter voor een kwetsbare soort (Rode lijst status 'kwetsbaar of hoger' kan hiervoor gebruikt worden, zie bijlage 2).
- Het verstoringseffect is groter bij een open habitat (bv. grasland) dan een gesloten habitat (bv. bos).
- Het verstoringseffect is groter als er een voedselgebied wordt verstoord waarvoor geen alternatief beschikbaar/bereikbaar is.

2. Impact van werkzaamheden ten opzichte van de bestaande situatie werklocatie

- Bepalend is de karakteristiek van de werkzaamheden (de verstoringsbron). Dit betreft de intensiteit, frequentie en voorspelbaarheid. Dit vergelijken met de bestaande situatie op de werklocatie. Het verschil bepaalt de mate van verstoring. Bij grote verschillen is een grotere verstoringsvrije afstand nodig.
- Soorten die in hoge mate gewend zijn aan achtergrondgeluiden, trilling en verlichting zijn minder snel verstoord.
- Vogels worden verstoord indien er geen onderlinge natuurlijke communicatie plaats kan vinden: geluidsverstoring (Tursic et al 2012). Eventueel frequenties van de extra geluidsbelasting door de werkzaamheden te vergelijken met de geluidsfrequenties van de aanwezige vogels.

Voorbeelden van uitwerkingen

1. Indien een verstoringgevoelige soort zoals een kraanvogel een voortplantingskolonie heeft op een stille locatie en de werkwijze een grote geluidsbelasting, trilling en/of licht veroorzaakt, is de indicatieve verstoringsvrije afstand 200-300m. De soort mag op de voortplantingslocatie geen extra geluid, licht en/of trilling ervaren.
2. Indien een niet verstoringgevoelige soort zoals een ekster een voortplantingsplaats heeft op een locatie met veel verkeer en straatverlichting (geluid, trilling en licht) en de werkwijze geen extra geluidsbelasting, trilling en/of licht veroorzaakt, is de indicatieve verstoringsvrije afstand 5-10m.

BIJLAGE 6 – Alternatievenafweging per soort

Steenmarter

Toegangen tot rust- en verblijfplaatsen mogen alleen buiten de kwetsbare periode worden afgesloten of ongeschikt gemaakt en alleen indien er voldoende alternatieven in de omgeving zijn. Voorafgaand aan het afsluiten van toegangen of het ongeschikt maken dient afwezigheid te worden bevestigd door een ecologisch deskundige. Door te werken volgens de gedragscode worden de werkzaamheden en getroffen maatregelen uitgevoerd op een wijze, en in een periode waarbij geen geschiktere alternatieven beschikbaar zijn voor de steenmarter en wordt geen wezenlijke invloed op de staat van instandhouding verwacht.

Gewone dwergvleermuis

Het doden van vleermuizen wordt met de werkwijze voorkomen door te werken buiten de aanwezigheid van de vleermuis of door het gebouw voor de werkzaamheden natuurvrij te maken. Er worden effectieve maatregelen toegepast die aansluiten bij het gedrag en gebruik van de gewone dwergvleermuis door behoud/terugbrengen van de bekende verblijflocaties en invliegopeningen. Een diversiteit aan mogelijkheden blijft behouden voor de soorten, waarmee ook de onzekerheid over het functioneren van maatregelen wordt afgevangen. Het effect is ook beperkt doordat kleinschalig gewerkt wordt. De belangrijkste dragers van de populaties worden niet aangetast (kraam- en grote winterverblijven) en voor de overige locaties is gekozen voor een zeer zorgvuldige werkwijze waarmee de effecten zeer beperkt blijven en tijdelijk van aard zijn. Bovendien wordt gewerkt met bewezen effectieve maatregelen en kansrijke maatregelen die door soortdeskundigen zijn aanbevolen en welke zijn verwoord in het kennisdocument 'Na-isolatie en renovatie voor gebouwbewonende soorten'. Door te werken volgens de in de gedragscode omschreven werkwijze wordt geen wezenlijke invloed op de staat van instandhouding verwacht.

Ruige dwergvleermuis

Voor ruige dwergvleermuis in gebouwen gelden dezelfde voorwaarden als bij gewone dwergvleermuis. Bovendien wordt enkel gewerkt met bewezen effectieve maatregelen en kansrijke maatregelen die door soortdeskundigen zijn aanbevolen en welke zijn verwoord in het kennisdocument 'Na-isolatie en renovatie voor gebouwbewonende soorten'. Door te werken volgens de gedragscode worden de werkzaamheden en te treffen maatregelen uitgevoerd op een wijze, en in een periode waarbij geen geschiktere alternatieven beschikbaar zijn voor de ruige dwergvleermuis. Door te werken volgens de in de gedragscode omschreven werkwijze wordt geen wezenlijke invloed op de staat van instandhouding verwacht.

Ringslang

Broeihopen worden niet aangetast en dekking moet rondom een broeihoop aanwezig blijven. Een individuele broeihoop kan wel worden aangetast mits dit buiten de voortplantingsperiode en buiten de overwinteringsperiode wordt gedaan en er minimaal twee nieuwe broeihopen worden gerealiseerd. Daarnaast worden bij werkzaamheden op (half)verharde terreinen en terreinmeubilair de werklocatie of de betreffende delen ervan afgeschermd van ringslangen. Deze maatregelen zijn als effectief bewezen of kansrijk geacht en door

deskundigen aanbevelen. Door te werken volgens de in de gedragscode omschreven werkwijze wordt geen wezenlijke invloed op de staat van instandhouding verwacht.

Alpenwatersalamander

Indien men voor de winterrustperiode begint met de werkzaamheden en men voorafgaand aan de werkzaamheden individuen afvangt en verplaatst, kan op een essentiële winterrustlocatie worden gewerkt. Eventueel kan ook een scherm worden geplaatst en na de werkzaamheden is de locatie weer beschikbaar als winterrustplaats. De functionaliteit daarvan kan verbeterd worden door het aanbrengen van takkenrillen en of dood hout. Ook een voortplantingswater kan worden aangetast, maar dit is beperkt tot 1 voortplantingswaters per gemeente, om zo de mogelijke impact klein te houden. Daarnaast moet dit voortplantingswater dan ook worden gecompenseerd. Door te werken volgens de gedragscode worden de werkzaamheden en getroffen maatregelen uitgevoerd op een wijze, en in een periode waarbij geen geschiktere alternatieven beschikbaar zijn voor de Alpenwatersalamander. Door te werken volgens de in de gedragscode omschreven werkwijze wordt geen wezenlijke invloed op de staat van instandhouding verwacht.

Rugstreeppad

Er worden een aantal algemene maatregelen gesteld waarbij men geen schade aan de soort zal toebrengen. Het is echter wel mogelijk om bij aantoonbare noodzaak enkele waardes aan te tasten. Hier gelden effectief bewezen maatregelen en kansrijke maatregelen die ondersteund worden door experts op het gebied van de rugstreeppad. Het is buiten de winterrustperiode mogelijk om winter- of dagrustlocaties aan te tasten, zodat de kans op doden en verwonden van individuen zo klein mogelijk is. Indien ook buiten de winterrustperiode dieren aanwezig zijn moeten deze worden afgevangen en vervolgens geweerd van de werklocatie door amfibieën schermen te plaatsen. Om genoeg winterrustlocaties te behouden dienen nieuwe locaties te worden gemaakt voordat de werkzaamheden beginnen, zodat deze voor de padden tijdig beschikbaar zijn. Indien men een voortplantingswater wil aantasten, dan is maximaal 1 water ter grootte van maximaal 500 m² per deelpopulatie mogelijk. Door te werken volgens de in de gedragscode omschreven werkwijze wordt geen wezenlijke invloed op de staat van instandhouding verwacht.

Sleedoornpage

Om rekening te houden met de Sleedoornpage zijn in deze code maatregelen opgenomen die bewezen effectief zijn of die als kansrijke maatregelen zijn aanbevolen door deskundigen. Voor de sleedoornpage verplaatst men sleedoornstruweel of eitjes van de sleedoornpage naar nieuw geschikt gebied binnen 100 meter. Daarnaast dient ook het leefgebied verbeterd of uitgebreid te worden, om zo het voortbestaan van de lokale populatie te waarborgen. Door te werken volgens de in de gedragscode omschreven werkwijze wordt geen wezenlijke invloed op de staat van instandhouding verwacht.

Huismus

Voor de huismus is de staat van instandhouding matig ongunstig. De belangrijkste dragers (kolonies) van de populaties worden niet aangetast en voor de overige locaties is in de gedragscode gekozen voor een zeer zorgvuldige werkwijze waarmee de effecten zeer beperkt blijven en enkel tijdelijk van aard zijn. Bovendien wordt enkel gewerkt met bewezen effectieve maatregelen en kansrijke maatregelen die door soortdeskundigen zijn

aanbevolen welke zijn uitgezocht en verwoord in het kennisdocument 'Na-isolatie en renovatie voor gebouwbewonende soorten'. Door te werken volgens de in de gedragscode omschreven werkwijze wordt geen wezenlijke invloed op de staat van instandhouding verwacht.

Gierzwaluw

Doden wordt met de werkwijze in de gedragscode voorkomen, er worden effectieve maatregelen toegepast die aansluiten bij het gedrag en gebruik van de gierzwaluw door behoud of herstel van de bekende verblijflocaaties en invliegopeningen. Dit is van belang voor de gierzwaluw omdat de gierzwaluw zeer trouw is aan zijn nestlocatie. Er wordt niet gewerkt tijdens de broedperiode wanneer de gierzwaluw gebruik maakt van gebouwen en de effecten van de werkwijze zijn enkel tijdelijk van aard. Bovendien wordt enkel gewerkt met bewezen effectieve maatregelen en kansrijke maatregelen die door soortdeskundigen zijn aanbevolen welke zijn verwoord in het kennisdocument 'Na-isolatie en renovatie voor gebouwbewonende soorten'. Door te werken volgens de gedragscode worden de werkzaamheden en getroffen maatregelen uitgevoerd op een wijze, en in een periode waarbij geen geschiktere alternatieven beschikbaar zijn voor de gierzwaluw. Door te werken volgens de in de gedragscode omschreven werkwijze wordt geen wezenlijke invloed op de staat van instandhouding verwacht.

Ooievaar

Nesten van de ooievaar mogen enkel onder de gedragscode worden aangetast indien openbare veiligheid in het geding is. Het gaat enkel om spoorportalen en hoogspannings- en elektriciteitsmasten en nesten die nog in aanbouw zijn. Voltooide nesten mogen dan worden verwijderd als er in de nabijgelegen omgeving een nieuwe locatie wordt ingericht. Door te werken volgens de in de gedragscode omschreven werkwijze wordt geen wezenlijke invloed op de staat van instandhouding verwacht.

Havik

Voor de havik zijn enkel werkzaamheden aan houtige begroeiingen relevant. Om de mogelijke impact zo klein mogelijk te houden mag er maximaal 1 nestlocatie per gemeente per jaar, buiten de broedperiode van de havik, opgeheven worden, maar enkel mits er voldoende alternatief leefgebied in de omgeving beschikbaar is. Door te werken volgens de in de gedragscode omschreven werkwijze wordt geen wezenlijke invloed op de staat van instandhouding verwacht.

Buizerd

Voor de buizerd gelden dezelfde maatregelen als bij de havik, dat enkel 1 nest per gemeente per jaar op te heffen is, mits de voldoende alternatieven beschikbaar zijn en het leefgebied zelf niet wordt aangetast. Door te werken volgens de gedragscode worden de werkzaamheden en getroffen maatregelen uitgevoerd op een wijze, en in een periode waarbij geen geschiktere alternatieven beschikbaar zijn voor de buizerd. Door te werken volgens de in de gedragscode omschreven werkwijze wordt geen wezenlijke invloed op de staat van instandhouding verwacht.

Kerkuil

Het mogelijk om één nestlocatie per jaar per gemeente aan te tasten als het in deze code gaat om werkzaamheden aan gebouwen of infrastructurele kunstwerken. De meeste maatregelen zijn gericht op het voorkomen van aantasting en indien één locatie wordt aangetast dienen twee locaties daarvoor in de plaats te komen en drie maanden voor verwijdering van andere locatie te zijn gerealiseerd. Er worden hierbij enkel bewezen effectieve maatregelen gebruikt. Door te werken volgens de in de gedragscode omschreven werkwijze wordt geen wezenlijke invloed op de staat van instandhouding verwacht.

Stenuil

Bij werkzaamheden aan gebouwen en houtige begroeiingen is het mogelijk één nestlocatie van de steenuil aangetast worden, mits er twee vervangende verblijfplaatsen worden geplaatst. Deze maatregelen zijn effectief bewezen en door de beperking in aantal nesten wat per jaar mag worden aangetast zijn geen negatieve effecten op de steenuil te verwachten bij juiste naleving van deze gedragsregels. Door te werken volgens de in de gedragscode omschreven werkwijze wordt geen wezenlijke invloed op de staat van instandhouding verwacht.

Slechtvalk

Enkel bewezen effectieve maatregelen worden gebruikt. Door te werken volgens de gedragscode worden de werkzaamheden en getroffen maatregelen uitgevoerd op een wijze, en in een periode waarbij geen geschiktere alternatieven beschikbaar zijn voor de slechtvalk. Door te werken volgens de in de gedragscode omschreven werkwijze wordt geen wezenlijke invloed op de staat van instandhouding verwacht.

BIJLAGE 7 – Gebruik van klepelmaaier

In deze bijlage worden uitzonderingssituaties voor het gebruik van de klepelmaaier toegelicht. Het uitgangspunt is “nee tenzij”. De klepelmaaier mag onder de vrijstelling van deze gedragscode slechts worden toegepast om **veiligheidsredenen**, in een of meer van de in deze bijlage genoemde situaties en onder de hiernavolgende voorwaarden. Voor deze situaties is met RVO onderbouwd en afgestemd dat kan worden afgeweken van het klepelverbod in de Beleidsregel aanwijzing gedragscodes soortenbescherming en houtopstanden²⁹.

Voor het klepelen gelden de volgende (rand)**voorwaarden**:

- Maai-zuigcombinaties zijn het uitgangspunt. De vegetatie wordt direct afgevoerd, tenzij maai-zuigcombinaties er niet kunnen komen door te weinig werkruimte, beperkte bereikbaarheid (bv. smalle onderhoudspaden), te grote afstand voor de maai-arm of als de draagkracht van de ondergrond het niet mogelijk maakt.
- Een ecologisch deskundige legt het toegestaan gebruik van de klepelmaaier goed onderbouwd vast in een ecologisch werkprotocol; onderdeel daarvan is de inschatting of er sprake is van het overtreden van een verbodsbepaling en zo ja, de inschatting op de aanwezigheid van beschermde soorten en de daarop aangepaste soortgerichte werkwijze (bijvoorbeeld de aanwezigheid van steenanjer of bokkenorchis).
- De klepelmaaier wordt dusdanig afgesteld dat het bodemoppervlak onaangetast blijft en de vegetatie na de maaiwerkzaamheden nog een resterende lengte heeft van minimaal 10 cm. Dit om rozetten van twee- en meerjarige kruidsoorten en aanwezige insecten, kleine zoogdieren, reptielen en/of amfibieën te sparen. Het bodemoppervlak mag hierbij dus niet worden beschadigd, waarbij het walseffect wordt geminimaliseerd, bijvoorbeeld met behulp van een uitsparing van de looprol of zwevende toepassing.
- De klepelmaaier wordt technisch zodanig uitgerust dat negatieve effecten worden geminimaliseerd.
- De werksnelheid is max 5 km/u.

1. Om onveilige situaties op de bermstrook en zichthoeken (kruisingen) langs openbare wegen te voorkomen.

Het maaien van de bermstrook met de klepelmaaier is – met uitzondering van zichthoeken (kruisingen) – beperkt tot de **eerste 1,5 meter langs de openbare weg of fietspad**. Het betreft de volgende 3 redenen:

- a. Bij risico op wegslingerend puin bij gebruik van een reguliere maaimachines (zoals messenbalk of cyclomaaier), welk puin medewerkers en andere (weg)gebruikers kan verwonden.

²⁹ Staatscourant 2024 nr. 29932 16 oktober 2024

- b.** Bij risico op slipgevaar als maaisel op de rijstrook komt te liggen, hetgeen kan worden voorkomen met klepelen (door vegetatie met een maai-zuigcombinatie-direct op te zuigen).
- c.** In verband met risico op het ontnemen van zicht op reflectorpaaltjes, varkensruggen en ander laag wegmeubilair met een negatief effect op de veiligheid van weggebruikers en dit risico wordt weggenomen door de vegetatie te klepelen.

Bij gebruik van de klepelmaaier in deze situatie moet gefaseerd worden gewerkt conform de maatregelen in paragraaf 6.5 en 6.7.

2. Om onveilige situaties op onderhoudspaden te voorkomen

Hiervan is sprake als er onderhoudspaden en/of aangrenzende droge taluds (boven de waterlijn) gemaaid moeten worden, het onderhoudspad niet breder is dan 3 meter en de uitwijkmogelijkheden fysiek begrensd zijn over grotere lengte vanwege obstakels zoals bebouwing of beplanting / gewassen. Klepelen van het onderhoudspad en/of de eerste 2 meter van het aangrenzende droge talud is in die situatie noodzakelijk om kantel- en slipgevaar op het onderhoudspad te voorkomen. Bij gebruik van de klepelmaaier in deze situatie moet gefaseerd worden gewerkt conform de maatregelen in paragraaf 6.5 en 6.7.

Vanuit het oogpunt van veiligheid is hier maaien met andere maaimethoden dan met de klepelmaaier (bijvoorbeeld messenbalk- of schijvenmaaier) niet mogelijk. Bij een onderhoudspad smaller dan 3 meter rijdt de machine direct langs de boveninsteek van de naastgelegen watergang. De machinist moet zicht op de boveninsteek kunnen houden in verband met eventuele schade op en rond de boveninsteek, zoals graafschade en beginnende verzakking van het talud. Hoge en/of zware vegetatie op het talud (met name van de droge taluds komt een grote hoeveelheid maaisel) dient daarom direct te worden en verkleind tot een beperkt volume en goed worden verspreid over het gehele onderhoudspad zodat het snel verteert. Dit is alleen mogelijk met het gebruik van de klepelmaaier, waarmee het maaisel uit het talud met een transportbandje direct buiten de insteek op het onderhoudspad wordt verspreid en er geen maaisel in het talud of de naastgelegen watergang achter blijft.

Alternatieve methodes die veiligheidsrisico's voorkomen zijn er niet. Bij gebruik van een messenbalk of schijvenmaaier wordt het maaisel naar het onderhoudspad immers getransporteerd met een bandhark. Daarbij blijven de gewaslengtes van zowel het talud als de snor dusdanig lang dat als dat maaisel op het smalle onderhoudspad wordt geplaatst er hopen maaisel ontstaan, met veiligheidsrisico's tot gevolg. Ook een maaikorf biedt geen soelaas daar deze wordt ingezet bij korte taludjes die worden meegeknipt met de maaikorf wanneer deze het natte profiel schoont.

Alleen de inzet van de klepelmaaier voorkomt in de geschetste situaties dan ook de volgende veiligheidsrisico's:

- a.** Kantelgevaar voor de machine, doordat andere maaimethodes dan klepelen in deze situatie kuilen (door bijvoorbeeld graafschade door konijn, vos, bever, das) of een wegzakkend talud e.d. de machinist het zicht ontnemen.
- b.** Slipgevaar, doordat reguliere maaimethodes hopen maaisel op de boveninsteek achterlaten die nat en glad zijn en de machine die erover heen rijdt kan slippen en onbeheersbaar worden.
- c.** Achterblijvend (lang) maaisel dat op het talud moet worden voorkomen. Wanneer dit achterblijft verstikt voorts de grasmat en verweekt het talud, hetgeen

op de iets langere termijn leidt tot een nog verder onbeheersbare onveilige situatie.

3. Om onveilige situaties op steile (dijk)taluds en/of dijken met een beperkte draagkracht te voorkomen

Hiervan is sprake in de volgende situaties:

- a.** Bij specifieke dijken met een smalle kruinbreedte (minder dan 3 meter) én een naastgelegen steil talud (1:2 of steiler) én het ontbreken van een stabiele onderberm én de gehele dijk is onverhard (dus geen weg of verharding bovenop de kruin).
- b.** Bij (dijk)taluds die dusdanig steil zijn dat deze niet veilig met maaimachines berijdbaar of beloopbaar zijn. Het gaat hierbij om dijkthaluds met een helling van 1:2 of steiler, waarbij het wel mogelijk is om met een maai/zuigcombinatie vanaf een naastgelegen weg of onderhoudspad het dijkthalud te maaien. Hierbij wordt het maaisel dus direct afgevoerd, wat nodig is om de dijk sterk en veilig te houden.
- c.** Na verkenning van alternatieven (zoals maaimachines of begrazen of een ander tijdstip van maaien, bijvoorbeeld in de zomer) blijkt alleen maaien mogelijk op (veen)dijken met een beperkte draagkracht waar spoorvorming optreedt in natte situaties, zodat maar één werkgang per maaibeurt mogelijk is, omdat anders de dijk kapotgereden wordt. Een tweede en derde werkgang, die nodig zijn om het maaisel te kunnen verzamelen en op te ruimen, is op dergelijke kwetsbare dijken niet mogelijk zonder dat de ondergrond kapot wordt gereden. Het kapot rijden van de dijken brengt de veiligheid van de dijk in gevaar. Waar mogelijk wordt in deze gevallen gewerkt met een maai/zuigcombinatie vanaf een naastgelegen verharde weg. Maar als deze verharde weg ontbreekt zal er op de dijk zelf gereden moeten worden en zal de maaibeurt dus beperkt moeten worden tot één werkgang. Om hierbij te voorkomen dat het maaisel wat achterblijft de ondergrond verstikt (wat de veiligheid van een dijk eveneens negatief kan beïnvloeden) is het nodig dat het maaisel wordt verkleind en verspreid over het terrein. Hierdoor zal het maaisel snel verteren en door de bodem als organische stof worden opgenomen. Op deze manier wordt verstikking van de dijkvegetatie voorkomen.

Bij gebruik van de klepelmaaier in deze situatie moet gefaseerd worden gewerkt conform de maatregelen in paragraaf 6.7. Op dijken die voor het stormseizoen moeten worden geïnspecteerd hoeft vanwege de veiligheid niet gefaseerd te worden gewerkt.

4. Plasdrasoevers langs (water-)wegen en onderhoudspaden

Hiervan is sprake in de volgende situaties:

- Het betreft het gefaseerd maaien en afvoeren van rietkragen (= vegetaties gedomineerd door riet, lisdodde of liesgras) langs bredere watergangen (> 4 meter), zoals kanalen en boezemwateren om rietkragen te behouden en zo verlandings- en verbossing te voorkomen.
- De te maaien oever is breder dan 2 meter. De vegetatiehoogte is > 1 meter boven het maaiveld en/of wateroppervlak.

- Het maaiveld is dusdanig drassig en weinig draagkrachtig dat dit niet met maaimachines of te voet betreden kan worden ten behoeve van handmatig beheer. Het maaiwerk moet daarom vanaf naastliggend terrein (rijdend materieel) of water (drijvend ponton, met daarop het werkmaterieel) uitgevoerd worden. Het naastliggend terrein moet hiervoor voldoende draagkrachtig zijn.
- Het maaiwerk wordt uitgevoerd met een klepelmaaizuigcombinatie vanaf naastliggend terrein. Het naastliggend terrein is voldoende draagkrachtig (half verhard, verhard, puin of bevroren).
- Om het lange en vele maaisel te kunnen afzuigen, zodat het niet achterblijft in de oever of het water, moet dit tijdens het klepelmaaieren verkleind worden. Dit gebeurt met de klepels in de maaimachine.
- De uitvoering van dit maaiwerk is van 15 oktober tot 1 maart. De exacte datumgrens binnen deze periode wordt bepaald door een ecologisch deskundige.
- De maaifrequentie is één keer per 1 tot 4 jaar.
- Het maaiwerk wordt per oever gefaseerd en bloksgewijs uitgevoerd (dus aan elke oever overstaande delen). Per maaiseizoen blijft minimaal 50% van het oppervlakte gespaard, zodat elk deel van de vegetatie niet vaker wordt gemaaid dan één keer per twee jaar.
- De te klepelmaaieren delen zijn niet langer dan 500 meter (per oever). Bij elementen korter dan 500m blijft minimaal 50% van het oppervlak van dit element gespaard per maaibeurt.
- De klepelmaaizuigmachine wordt 'zwevend' toegepast. De vegetatie wordt ten minste 10 cm boven de waterlijn of het maaiveld gemaaid.
- De werksnelheid is maximaal 5 km/uur.
- De werkzaamheden vinden plaats bij daglicht.

Alternatieven afweging

Er is geen andere of betere maaitechniek mogelijk om alle volgende redenen:

- Het handmatig uitvoeren is vanuit veiligheid (onvoldoende draagkracht van de bodem) niet mogelijk, ongeacht de periode in het jaar.
- Met reguliere maaimachines het maaiveld betreden is vanuit veiligheid (onvoldoende draagkracht van de bodem) niet mogelijk, ongeacht de periode in het jaar.
- Door de specifieke, weinig draagkrachtige plas/dras situatie zal een amfibisch of varend maaivoertuig met het door de rietvegetatie varen grote schade veroorzaken aan de oever.
- Het uitvoeren met een maaikorf vanaf naastliggend perceel is technisch wel mogelijk, maar door het vele en lange gewas en de breedte van de oever zal het vrijkomende gewas niet met de maaikorf uit de oever gehaald kunnen worden. Er zal dus een aparte werkgang nodig zijn om het achterblijvende maaisel uit de

oever en het water te harken. De praktijk laat echter zien dat door de slappe bodem de hark grote schade veroorzaakt aan de oever.

- Het vrijgekomen maaisel op de oever of in het water laten liggen is vanuit ecologie en waterkwaliteit ongewenst.
- Om maaisel toch af te kunnen voeren wordt dit direct afgezogen. Om het lange maaisel te kunnen afzuigen moet dit verkleind worden. Dit verkleinen gebeurt met de klepels van de maaier.

Ecologische onderbouwing ten behoeve van de hierboven beschreven inzet van de klepelmaaizuigcombinatie:

Vogels

- In de periode 15 oktober – 1 maart zijn er veelal geen broedende vogels meer aanwezig in deze vegetatie.
- In de hierboven genoemde periode kunnen soorten van rietkragen wel aanwezig zijn. Door het gefaseerd maaien blijft voor deze soorten het habitat in stand. Niet maaien is geen alternatief, omdat genoemde soorten afhankelijk zijn van rietvegetaties (en deze zonder maaien verlanden en verbossen).

Zoogdieren

- Otter: de soort heeft grote leefgebieden en dagrustplekken verschillen per dag. Deze zijn nauwelijks te vinden. Door het gefaseerd maaien blijven altijd voldoende geschikte dagrustplekken gespaard.
- Noordse woelmuis: bij voorkeur maaien in de periode half oktober – 1 november.
- Waterspitsmuis: bij voorkeur maaien in de periode half oktober – 1 december, te maaien stroken in essentieel leefgebied mogen maximaal 250 meter zijn.

Ringslang

- In de periode 15 oktober – 1 maart is ringslang veelal niet actief in rietkragen. Op drogere delen zouden broeihopen kunnen liggen. Deze worden gespaard.

Amfibieën

- In de periode 15 oktober – 1 maart zijn veelal geen amfibieën actief in rietkragen. Overwinteringsplekken bevinden zich elders (op droge delen) of voor sommige soorten onder water en deze worden niet geraakt door de werkzaamheden.

Libellen

- In de periode 15 oktober – 1 maart is de Noordse winterjuffer de enige beschermde libel die als adult overwintert. Dat gebeurt niet in rietkragen. De overige beschermde soorten overwinteren onder water als larve. Ook deze worden niet geraakt door de werkzaamheden.

Grote vuurvliinder

- Deze sterk bedreigde soort overwintert als rups aan de voet van waterzuring. De soort komt alleen voor op plekken met speciaal beheer en verspreidt zich niet tot nauwelijks en wordt dus niet geraakt door deze werkzaamheden.

Beschermde planten

- Bij de aanwezigheid van beschermde planten (bijv. drijvende waterweegbree en kruipend moerasscherm) wordt een ecologisch deskundige ingeschakeld.

Datum

11 september 2025

Versie

1.0

Auteur(s)

CvdW team OL&E

Status

Definitief

Oplegnota soortenbescherming gemeente Stichtse Vecht 2025

aanvullingsbesluit natuur in de Omgevingswet

Inhoudsopgave

1. Samenvatting	7
2. Inleiding	8
2.1. Oplegnota	8
2.2. Doel	9
2.3. Ecologische deskundige	9
2.4. Toepassing	9
2.5. Maatregelen	12
2.6. Zorgvuldigheid	12
2.7. Toepasbaarheid maatregelen	13
2.8. Hoofdpijnen	15
2.9. Stoplichtbenadering	15
2.10. Verantwoordelijkheden	16
2.11. Twijfel- en noodgevallen, aanpassing oplegnota	16
2.12. Stappenplan toepassing oplegnota	16
2.13. Training en opleiding	18
2.14. Aantoonbaar zorgvuldig handelen derden	19
3. Informatie	20
3.1. Essentie van verboden	20
3.2. Bepaal de natuurwaarden	20
3.3. Deskundig onderzoek	20
3.4. Lijst en kaart met beschermde soorten	20
3.5. Gebruik de Checklist beschermde soorten en de webapplicatie	21
3.6. Bij twijfel uitgaan van het voorzorgsbeginsel	21
3.7. Wettelijke belangen	21
3.8. Bepaal de effecten	21
3.9. Informeer een ecologisch deskundige bij de gemeente	22
3.10. Informeer de opdrachtnemer	22
3.11. Maak een lijst maatregelen	22
3.12. Communiceer de lijst met maatregelen	22
3.13. Specifieke zorgplicht	23
3.14. Vermijd verstoring	24
4. Maatregelenkalender	25
4.1. Stoplichtbenadering	25
4.2. Aandachtspunten	26
5. Beschrijving van de activiteiten kleine ruimtelijke ontwikkeling & (her)inrichting	27

5.1. Slopen, restaureren, renoveren, bouwen en verbouwen van bouw- en kunstwerken.....	28
5.2. Dempen, verbreden, verdiepen en vergraven van wateren.....	31
5.3. Verwijderen opgaande begroeiing, struwelen, bomen, bosplantsoen en doodhout.....	34
5.4. Grondwerken; bouwrijp maken, afgraven, ophogen, in depot zetten, ingraven van kabels & leidingen.....	36
5.5. Bermen verlagen of uitvullen.....	39
5.6. Bronbemaling.....	41
5.7. Activiteiten in en aan de oever.....	43
5.8. Plaatsen (openbare) verlichting.....	45
6. Beschrijving van de activiteiten bestendig gebruik.....	46
6.1. Recreatie.....	47
6.2. Evenementen.....	49
6.3. Honden uitlaatplaatsen.....	51
7. Beschrijving van de activiteiten bestendig beheer.....	53
7.1. Maaien van korte grazige vegetaties (Gazon).....	54
7.2. Maaien van lange grazige of kruidige vegetaties (ruig gras).....	56
7.3. Maaien en ruimen van oevers en moerasvegetaties.....	59
7.4. Afrasteringen en hekwerken.....	61
7.5. Onderhoud van (haag) beplanting.....	63
7.6. Snoeien van bomen, struiken en heesters.....	65
7.7. Dunnen van houtopstanden, rooien van bomen en struiken.....	67
7.8. Schonen van wateren (het sloten of krozen).....	70
7.9. Baggeren van wateren.....	72
7.10. Onderhoud van oeververdedigingen en civiele kunstwerken.....	74
7.11. Onderhoud van (half) verhardingen.....	76
7.12. Activiteiten ondergrondse infrastructuur.....	78
7.13. Verwijderen van zwerfvuil en drijfvuil.....	80
7.14. Begrazingsbeheer.....	81
8. Verantwoordelijkheden.....	82
8.1. Algemene verdeling van verantwoordelijkheden.....	82
8.2. Verantwoordelijkheid bij de voorbereiding.....	82
8.3. Verantwoordelijkheid bij de uitvoering.....	82
8.4. Verantwoordelijkheid voor de communicatie.....	82
Bijlage 1 Certificering functies.....	84
Bijlage 2 Begrippenlijst.....	87
Bijlage 3 Checklist beschermde-, Rode lijst-, icoon- en gidssoorten.....	94
Bijlage 4 Voorbeeld van de Natuurtoets checklists I, II en III.....	112
Checklist I - Wel of geen gedragscode/vergunning.....	118
Checklist II - Aantoonbaar zorgvuldig handelen.....	121
Checklist III - Ecologisch werkprotocol.....	123
Bijlage 5 Natura 2000 en Natuur Netwerk Nederland.....	128
Bijlage 6 Lijst beschermde soorten Bal provincie Utrecht.....	129
Bijlage 7 Natuurkalender uleermuizen.....	149
Bijlage 8 Relevante wettelijke bepalingen en begrippen.....	152

Omgevingswet	152
Hoofdstuk 5 De omgevingsvergunning en het projectbesluit	152
AFDELING 5.1 DE OMGEVINGSVERGUNNING	152
§ 5.1.1 Verbodsbepalingen	152
Hoofdstuk 16 Procedures	153
AFDELING 16.1 ELEKTRONISCH VERKEER EN GEBRUIK VAN GEGEVENS EN METHODEN	153
§ 16.1.2 Gebruik van gegevens en methoden	153
Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl)	154
Hoofdstuk 2 specifieke taken	154
AFDELING 2.3 AFBAKENING VERGUNNINGPLICHTEN	154
§ 2.3.3 Vergunningvrije gevallen omgevingsplanactiviteiten met betrekking tot bouwwerken	154
Hoofdstuk 3 bestaande bouw	154
AFDELING 3.3 GEZONDHEID	154
§ 3.3.3 Bescherming tegen ratten en muizen	154
Hoofdstuk 4 nieuwbouw	154
AFDELING 4.3 GEZONDHEID	154
§ 4.3.9 Bescherming tegen ratten en muizen	154
Besluit activiteiten leefomgeving (Bal)	155
Hoofdstuk 11 activiteiten die de natuur betreffen	155
AFDELING 11.2 ACTIVITEITEN MET BETREKKING TOT DIEREN OF PLANTEN IN HET WILD	155
§ 11.2.1 Algemeen	155
§ 11.2.2 Flora- en fauna activiteiten: omgevingsvergunning soorten vogelrichtlijn	159
§ 11.2.3 Flora- en fauna-activiteiten: omgevingsvergunning soorten habitatrichtlijn	162
§ 11.2.4 Flora- en fauna-activiteiten: omgevingsvergunning andere soorten	164
Bijlage IX bij artikel 11.55 van dit besluit (andere beschermde dier- en plantensoorten)	168
Onderdeel A	168
Onderdeel B	170
Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl)	171
Hoofdstuk 3 specifieke taken	171
AFDELING 3.7 BESCHERMING HABITATS EN SOORTEN	171
§ 3.7.1. Algemeen	171
Hoofdstuk 4 programma's	171
AFDELING 4.4 PROGRAMMA'S NATUUR	171
§ 4.4.4 Programma met vergunningvrije Natura 2000-activiteiten of flora- en fauna-activiteiten	171
Hoofdstuk 7 omgevingsverordeningen	172
AFDELING 8.6 OMGEVINGSVERGUNNING NATURA 2000ACTIVITEIT EN FLORA- EN FAUNAACTIVITEIT	172
§ 8.6.2 Flora- en fauna-activiteiten	172
Omgevingsregeling (Or)	176
Hoofdstuk 4 algemene regels over activiteiten geregeld in het besluit activiteiten leefomgeving	176

AFDELING 4.7 ALGEMENE REGELS DIE DE NATUUR BETREFFEN: FLORA- EN FAUNA_ACTIVITEIT	176
--	-----

§ 4.7.3 Flora- en fauna-activiteiten: aanwijzing vergunningvrije gevallen andere soorten	176
--	-----

Hoofdstuk 7 gegevens en bescheiden	176
--	-----

AFDELING 7.1 OMGEVINGSVERGUNNINGEN.....	176
---	-----

Bijlage 10(c) bij artikel 4.31 van deze regeling (vergunningvrije gevallen bestendig beheer waarvan 100% bevoegd gezag is).....	180
Indeling beschermde soorten in 1EU-beschermingscategorieën.....	181
Bijlage 9 Communicatieplan	182
Bijlage 10 Bronvermelding en fotoverantwoording.....	183

1. Samenvatting

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet (Ow), nader uitgewerkt in 4 Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB) in werking getreden. De Wet natuurbescherming is beleidsneutraal in de AMvB opgenomen en hierdoor komen te vervallen. Het doel van de AMvB m.b.t. natuur is vierledig:

1. Het behouden en herstellen van de biodiversiteit en instandhouding van (beschermde)soorten in Nederland;
2. De instandhouding van inheemse (beschermde)soorten in Nederland;
3. Doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van natuur, ter vervulling van maatschappelijke functies;
4. Samenhangend beleid gericht op behoud van landschappen, ter vervulling van maatschappelijke functies.

Bescherming van natuur in de Ow en AMvB is opgedeeld in gebiedsbescherming, soortenbescherming en bescherming houtopstanden. Deze nota gaat specifiek over soortenbescherming en deels over houtopstanden, namelijk wanneer deze houtopstand een directe relatie heeft m.b.t. het essentiële leefgebied van een beschermde soort.

Het is volgens de verbodsbepalingen in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) verboden beschermde planten en dieren te doden, te verwonden of te verstoren en hun voortplantings-, verblijf- of groeiplaats dan wel hun essentiële leefgebieden te vernielen. Een vergunning flora- en fauna-activiteiten of een ministeriële vrijstelling is in veel gevallen noodzakelijk.

De zorgplicht blijft onverminderd van kracht en is zelfs aangescherpt t.o.v. de Wet natuur bescherming. Dit betekent dat schade aan wettelijk beschermde gebieden en alle in het wild levende soorten en hun leefomgeving:

1. Voorkomen moet worden;
2. Beperkt moet worden of ongedaan gemaakt moet worden;
3. Die activiteit(en) achterwege te laten.

In de Ow zijn 3 vrijstellingen van de vergunningsplicht op de beschermingsregimes mogelijk voor activiteiten in de openbare buitenruimte indien gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode, te weten:

- Een algemene vrijstelling van de vergunningsplicht voor algemene planten en diersoorten beschermd onder de Omgevingsverordening van de provincie;
- Een vrijstelling van de vergunningsplicht voor Andere soorten planten en dieren landelijk beschermd onder het Bal;
- Een vrijstelling van vergunningsplicht voor Europees zeldzamere planten en diersoorten beschermd onder de Vogel- en Habitatrichtlijnen.

Inmiddels zijn er diverse gedragscodes in de Omgevingsregeling (Or) opgenomen. De “Gedragscode soortenbescherming voor gemeenten 2025” van de Vereniging Stadswerk Nederland (hierna; gedragscode) is op 6 juni 2025 in de Or opgenomen. Na publicatie op 9 juni 2025 is de gedragscode direct in werking getreden. De gedragscode is toegespitst op de activiteiten die gemeenten in de openbare ruimte laten uitvoeren en dus uitermate geschikt. De “Oplegnota soortenbescherming Stichtse Vecht 2025” is de gemeentelijke technische handleiding en lokaal soortenbeleid op de gedragscode. De gedragscode en de oplegnota voldoen aan de Omgevingswet die op 1 januari 2024 in werking is getreden.

2. Inleiding

Een van de voorwaarden om de gedragscode soortenbescherming in te mogen zetten is dat een gemeente zelf de implementatie van de gedragscode bestuurlijk, beleidsmatig, inrichting- & beheer-technisch en op het operationele vlak van de realisatie vormgeeft d.m.v. een richtlijn of oplegnota. Deze moet zijn toegespitst op de beschermde planten en dieren die lokaal voorkomen met inachtneming van de natuurkalender¹. Hier vallen de gemeentelijke doelsoorten onder als ook de provinciale iconsoorten. De oplegnota beschrijft welke voorzorgsmaatregelen, met verwijzing naar het juiste hoofdstuk van de gedragscode, in welke jaargetijden moeten worden genomen of nagelaten om schade te voorkomen aan beschermde soorten planten en dieren en gemeentelijke doelsoorten bij ruimtelijke (her)inrichting, bestendig gebruik en bestendig beheer. Door zorgvuldig te handelen volgens de gedragscode en de oplegnota te volgen is soortenbescherming bij gemeentelijke initiatieven m.b.t. de Ow binnen de Gemeente Stichtse Vecht geborgd.

Het college heeft op 10 maart 2015 de inzet gedragscode Flora- en faunawet de leidraad Flora- en faunawet vastgesteld. Dit was het eerste besluit m.b.t. zorgvuldig handelen flora & fauna.

Na de inwerkingtreding van de Wet natuurbescherming op 1 januari 2017 zijn er meerder bestuurlijke besluiten genomen op basis van de toen geldende wet- en regelgeving. Om zoveel mogelijk beleidsmatig de technische aansluiting op de Wet natuurbescherming te borgen is op:

- In 2018 de Leidraad soortenbescherming Stichtse Vecht 2018 Wet natuurbescherming vastgesteld;
- In 2021 heeft het college de inzet van deze gedragscode en de nieuwe 'Leidraad Soortenbescherming Wet natuurbescherming SV 2021' vastgesteld.
- Vanwege het telkenmale uitstellen van de Omgevingswet door Rijksoverheid is deze voor het laatst beleidsmatig aangepast en op 2 april 2024 met de inzet 'Gedragscode soortenbescherming gemeenten 2023' vastgesteld .

Met vaststellen van "Soortenbescherming Ow Stichtse Vecht 2025" bestaande uit de inzet van de nu voorliggende Gedragscode soortenbescherming gemeenten 2025 van de Vereniging Stadswerk (hierna; de gedragscode) en de Oplegnota soortenbescherming Stichtse Vecht 2025 door het college van B&W van Stichtse Vecht wordt bestaand beleid m.b.t. ruimtelijke ingrepen aangepast naar de vigerende wet- en regelgeving.

Voor onze gezondheid, welzijn en het opvangen van klimaatsveranderingen is natuur en groen nodig. Het herstel van de biodiversiteit is natuurinclusief handelen essentieel. Volgens de Ow heeft iedereen een zorgplicht voor in het wild levende planten en dieren. Alle planten en dieren hebben hun eigen rol in het ecosysteem en dragen bij aan de biodiversiteit. Vanuit de gedachte dat voor de wet alle planten en dieren intrinsieke waarde hebben en dat de mens daar niet onzorgvuldig mee om mag springen is het zorgvuldig handelen wettelijk in de Ow en AMvB vastgelegd.

2.1. Oplegnota

Het college van de gemeente Stichtse Vecht stelt naast de inzet van de gedragscode ook de oplegnota vast voor alle activiteiten die door of namens de gemeente worden uitgevoerd in de openbare buitenruimte. Het college is het bevoegd gezag op de naleving van de gedragscode.

Daarnaast dient de gemeente, als initiator van ruimtelijke ingrepen, de inzet van de gedragscode en het gemeentelijk soortenbeleid uit te werken in een oplegnota (voorheen leidraad of handleiding), teneinde soortenbescherming te implementeren en borgen binnen de organisatie. De oplegnota geeft invulling aan de verantwoordelijkheden binnen de gemeente in beleid, planvorming, voorbereiding, directievoering, monitoren en evalueren van de activiteiten in het kader van bestendig beheer,

¹ De natuurtoets is als bijlage 2a opgenomen en onderdeel van het collegebesluit 'Soortenbescherming Stichtse Vecht 2025'.

bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkeling & inrichting. Lokaal soortenbeleid en de daarbij behorende instandhoudingsdoelen moeten worden opgenomen in het nog op te stellen Omgevingsplan. Met name het werken in de kwetsbare periode aan de hand van een natuurkalender (zie losse bijlage 2b) is een aanvulling op de gedragscode en in lijn met de specifieke zorgplicht (artikel 11.27, Bal).

Zowel de oplegnota als de gedragscode zijn inhoudelijk zoveel mogelijk afgestemd met de Gedragscode van de Unie van Waterschappen, onderdeel soortbescherming bij bestendig beheer en onderhoud.

2.2. Doel

Dit besluit heeft een tweeledig doel:

1. Met een gedragscode en oplegnota wordt in de meeste gevallen een tijdrovende en kostbare vergunningsprocedure bij de provincie voor de Flora- en fauna-activiteiten voorkomen. Indien niet gewerkt wordt volgens een aangewezen gedragscode en er ook geen omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten voor de verboden in het Bal, aangevraagd wordt, bestaat er het risico op een overtreding als aanwezige beschermde soorten beschadigd, verontrust of gedood worden. Dit is volgens het Bal, strafbaar en zal tot hoge boetes (bestuursdwang provincie bij overtreden van artikel 11.27, Bal) of zelfs strafvervolgning (bij overtreden artikel 11.37, 11.46 en 11.54, Bal) leiden. Daarbij loopt de gemeente Stichtse Vecht ernstige imago schade op en zal dit tot negatieve publiciteit leiden.
2. Door het vaststellen en volgen van de inzet van de gedragscode en de oplegnota, zal de gemeentelijke organisatie optimaal worden toegerust om natuur en milieu te beschermen volgens vigerende wet- en regelgeving.

Het zorgvuldig handelen is in de Omgevingswet verder uitgewerkt. Het Specifiek zorgvuldig handelen Flora- en fauna-activiteiten artikel 11.27, Bal is m.n. aangescherpt t.a.v. de Rode lijst soorten. De gedragscode geeft het zorgvuldig inventariseren en zorgvuldig handelen ten aanzien van beschermde soorten op een praktische manier vorm. De oplegnota is een nadere toelichting en uitwerking op de gedragscode, specifiek gericht op de soorten en activiteiten binnen de gemeente Stichtse Vecht. Het beschrijft voorzorgsmaatregelen om schade aan beschermde soorten planten en dieren door ontwikkeling, bouw, aanleg, beheer- en onderhoudswerkzaamheden op het grondgebied van de gemeente Stichtse Vecht te voorkomen. Door de oplegnota te volgen, wordt gewaarborgd dat de activiteiten geen negatieve effecten hebben op de gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten en volgens de gedragscode worden uitgevoerd. Een vergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 11.37, 11.46 en 11.54, Bal, wordt alleen verleend door de provincie bij een erkend belang als bedoeld in artikel 8.74i t/m 8.74l en 8.74o, Bkl (zie bijlage 8. Relevante wettelijke bepalingen en begrippen).

2.3. Ecologische deskundige

Onder een ecologische deskundige verstaat de RVO; iemand die ecologisch advies geeft of werkzaamheden begeleidt op het gebied van habitats en soorten. Deze persoon heeft schriftelijk aantoonbare ervaring en specifieke ecologische kennis. Zie voor een actuele omschrijving <https://www.rvo.nl/onderwerpen/buiten-werken/ecologisch-deskundige>

2.4. Toepassing

Deze oplegnota is van toepassing op activiteiten die vallen onder het begrip ruimtelijke ontwikkeling en (her)inrichting (ROI), bestendig gebruik (BG) en bestendig beheer en onderhoud (BBO), binnen de grenzen van de gemeente Stichtse Vecht, waarbij de gemeente initiator is.

Hieronder worden de activiteiten ROI² opgesomd, die vallen onder deel 1 van de gedragscode:

1. Slopen, restaureren, renoveren, bouwen en verbouwen van bouw- en kunstwerken;
2. Dempen, verbreden en vergraven van wateren;
3. Verwijderen van opgaande begroeiing, struwelen, bomen, bosplantsoen en doodhout;
4. Grondwerken; bouwrijp maken, afgraven, ophogen, in depot zetten;
5. Bermen verlagen of uitvullen;
6. Bronbemaling;
7. Activiteiten in en aan de oever en;
8. Plaatsen (openbare)verlichting.

In alle andere ROI-activiteiten die dus buiten het inzetbereik van de gedragscode vallen, is een omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verbodsbepalingen als bedoeld in artikel 11.37, 11.46 en 11.54, Bal noodzakelijk. Er moet daarbij wel sprake zijn van een erkend belang (zie § 2.2).

Let op! Bij gebruik van de gedragscode bij een ROI-project geldt een meldplicht bij de provincie.

Bij activiteiten die vallen onder het begrip ROI worden in de planfase i.h.k.v. Natuurinclusief Inrichten en Bouwen Stichtse Vecht (NIB-SV) voorzieningen opgenomen m.b.t. de gunstige staat van instandhouding van flora en fauna en herstel van de biodiversiteit. Dit zijn o.a. fauna-uittreedplaatsen bij een oeververdediging, faunapassages onder wegen of amberkleurige verlichting bij essentieel foerageergebied en/of migratieroute vleermuizen. De vigerende beleidsregel m.b.t. de inrichting van de openbare ruimte in Stichtse Vecht (thans de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR)) schrijft het type voorzieningen verplicht voor. Indien nodig wordt maatwerk toegepast.

Hieronder worden de activiteiten BG³ opgesomd. Deze activiteiten vallen onder deel 1 en 2 van de gedragscode:

1. Recreatie;
2. Evenementen en;
3. Honden uitlaatplaatsen.

Hieronder worden de activiteiten BBO⁴ opgesomd. Deze activiteiten vallen onder deel 2 van de gedragscode:

1. Maaien van korte grazige vegetaties (gazon);
2. Maaien van kruidige vegetaties (ruig gras);
3. Maaien van oevers en moerasvegetaties;
4. Afrasteringen en hekwerken;
5. Onderhoud van (haag) beplantingen;
6. Snoeien van bomen, struiken en heesters;
7. Dunnen van houtopstanden, rooien van bomen en struiken;
8. Schonen van waterlopen, vijvers en poelen;
9. Baggeren van waterlopen, vijvers en poelen;
10. Onderhoud van oeververdedigingen en kunstwerken;
11. Onderhoud van verhardingen;
12. Activiteiten ondergrondse infrastructuur;
13. Verwijderen van zwerfafval en drijvend afval en;
14. Begrazingsbeheer van grazige en kruidige vegetaties.

In alle andere situaties is een omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de betreffende verbodsbepaling als bedoeld in artikel 11.37, 11.46 en 11.54, Bal noodzakelijk. Er moet daarbij wel sprake zijn van een erkend belang (zie § 2.2).

² Artikel 11.45 lid 1 b onder 4°), 11.53 lid 1 b onder 4°) en 11.59 lid 1 b onder 4°), Bal.

³ Artikel 11.45 lid 1 b onder 3°), 11.53 lid 1 b onder 3°) en 11.59 lid 1 b onder 3°), Bal.

⁴ Artikel 11.45 lid 1 b onder 1°), 11.53 lid 1 b onder 1°) en 11.59 lid 1 b onder 1°), Bal.

Activiteiten in het kader van achterstallig onderhoud of bij ingrijpende wijziging van het beheer of herinrichting van de openbare ruimte vallen buiten het begrip BBO. Zo is er bij kaalkap van bosplantsoen, natuurontwikkeling of herinrichting van de openbare ruimte geen sprake van BBO maar van ROI. Voor dergelijke ruimtelijke ingrepen, die buiten het inzetbereik van de gedragscode vallen is een omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 11.37, 11.46 en 11.54, Bal, noodzakelijk.

BG bestaat uit de voortzetting van de huidige bestemming in de openbare ruimte. Meestal wijzigt het bestendig gebruik door ruimtelijke ontwikkeling of blijft deze onveranderd bij een herinrichting en gelijke wijze van bestendig beheer.

BBO bestaat uit de voortzetting van een praktijk, die is gericht op behoud van de bestaande situatie. Deze activiteiten worden volgens een vaste cyclus of in een periode uitgevoerd en hebben kennelijk niet verhinderd, of er zelfs aan bijgedragen, dat zich beschermde soorten in het gebied hebben gevestigd. Het element bestendigheid is hier cruciaal. Zodra er grote veranderingen worden doorgevoerd, zoals toepassing van nieuwe technieken of machines of men ingrijpende grootschalige maatregelen treft, is er geen sprake meer van bestendig beheer of onderhoud.

Als *aantoonbaar zorgvuldig* wordt gewerkt volgens de gedragscode, geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen voor:

- Vergunningvrije gevallen soorten Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en in ministeriële regeling (Andere soorten) in Omgevingsverordening (voorheen de vrijgestelde soorten);
- Andere dier- en plantensoorten (nationaal beschermd, Bal, bijlage IX, lijst A en B) en;
- Soorten beschermd volgens de Europese verdragen van Bern I & II, Bonn I en Habitatrichtlijnen IV, bij ruimtelijke ontwikkeling en bestendig beheer.

De oplegnota is ter ondersteuning voor het juiste gebruik van de gedragscode.

Als er afgeweken wordt van de gedragscode omdat het inzetbereik ontoereikend is, wordt mogelijk het Bal m.b.t. soortenbescherming overtreden. Met name voor de Vogelrichtlijnsoorten (VR) en/of Habitatrichtlijnsoorten (HB) en/of Andere soorten (AS) is alsnog een afzonderlijke omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verbodsbepalingen als bedoeld in artikel 11.37, 11.46 en 11.54, Bal noodzakelijk.

Tabel 2.4 Toetsingsschema voor bestendig beheer en onderhoud en (kleinschalige) ruimtelijke inrichting en ontwikkeling

Tabel 2.4 Toetsingsschema voor besteding beheer en onderhoud en (kleinschalige) ruimtelijke inrichting en ontwikkeling					
Verboden	Opzettelijk plukken/ verzamelen/ afsnijden/ ontwortelen/ vernielen van planten;	Opzettelijk doden/ vangen;	Beschadigen/vernielen voortplantings- of rustplaatsen;	Opzettelijk (ver)storen;	Opzettelijk vernielen of rapen van eieren;
	(Soorten in bijlage IV (b) HR, bijlage I Bern).	(beschermde dieren bijl. IV(a) HR, bijl. II Bern; bijl. I Bonn en in het wild voorkomende vogels).	(beschermde dieren bijl. IV(a) HR; bijl. I en II Bern, bijl. I Bonn en in het wild voorkomende vogels).	(beschermde dieren bijl. IV(a)HR, bijl. II Bern; bijl. I Bonn en in het wild voorkomende vogels).	(beschermde dieren bijl. IV(a)HR, II Bern; bijl. I Bonn).
		Bij vogels: opzettelijk vernielen, beschadigen nesten of rustplaatsen en wegnemen van nesten.	Bij vogels: opzettelijk vernielen, beschadigen nesten of rustplaatsen en wegnemen van nesten.	Bij vogels: alleen van toepassing als het van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de vogelsoort.	Bij vogels: rapen en onder zich hebben van eieren, zonder opzet.
VR-soorten	N.v.t.	Werken met een aangewezen gedragscode als bedoeld in artikel 11.45 Bal, anders vergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 11.37, Bal nodig van de provincie bij erkent belang als bedoeld in artikel 8.74i, 8.74j en 8.74o Bkl.			
HR-soorten (inclusief strikt beschermde soorten Conventies Bern/Bonn)	Werken met een aangewezen gedragscode als bedoeld in artikel 11.54 Bal, anders vergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 11.46, Bal nodig van de provincie bij erkent belang als bedoeld in artikel 8.74i en 8.74k Bkl.				
Andere beschermde soorten M.u.v.: Bosmuis, Huisspitsmuis, Veldmuis**	Indien wordt gewerkt volgens een aangewezen gedragscode als bedoeld in artikel 11.59 Bal, dan Vergunningvrije gevallen in Omgevingsregeling. Werken met een aangewezen gedragscode, anders vergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 11.54*, Bal* nodig van de provincie bij erkent belang als bedoeld in artikel 8.74i en 8.74l Bkl.			N.v.t.	N.v.t.

*Tenzij (preventieve) maatregelen kunnen voorkomen dat de verboden worden overtreden, waardoor je geen beroep hoeft te doen op een uitzonderingsbepaling (vrijstelling; zo niet omgevingsvergunning). Een omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten wordt alleen afgegeven bij een erkend belang als bedoeld in artikel 8.74i, t/m 8.74l en 8.74o, Bkl.

** De verboden, bedoeld in art. 11,54, eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

2.5. Maatregelen

De maatregelen in deze oplegnota zijn aanvullend op van de eisen in de gedragscode die aan activiteiten ROI, BG, en BBO worden gesteld. Deze zijn zo concreet en praktisch mogelijk beschreven t.b.v. van de uitvoerders. De uitvoerders in het veld vormen een belangrijke doelgroep van deze oplegnota. Minstens even belangrijk echter zijn de plannenmakers en werkvoorbereiders. In de voorbereiding moeten zij informatie verzamelen, plannen opstellen, maatregelen selecteren en planningen afstemmen. Alleen als dat goed gebeurt, kunnen de uitvoerders de concrete en praktische maatregelen in het veld ook nemen.

2.6. Zorgvuldigheid

Het werken volgens de gedragscode en het volgen van de oplegnota zal leiden tot een zorgvuldige omgang met flora en fauna. De gedragslijnen zorgen ervoor dat er geen wezenlijke invloed van de

activiteiten op het lokaal voortbestaan van de beschermde soorten uitgaat. Een oplegnota is echter geen technische handleiding die altijd tot succes leidt. Zorgvuldigheid is het resultaat van de inzet van mensen. De mensen die het werk doen, vooral het buitenwerk, kunnen en moeten de zorg voor de natuur vormgeven. Deze oplegnota moet daarvoor een hulpmiddel zijn, maar kan de individuele verantwoordelijkheid en zorg niet vervangen. De gedragscode en oplegnota zijn dan ook geen vrijbrief om zo maar uw gang te gaan.

2.7. Toepasbaarheid maatregelen

Deze oplegnota omschrijft maatregelen in het kader van BBO waarmee schade aan beschermde soorten voorkomen of beperkt wordt. BBO is het onderhoud wat ertoe leidt dat de situatie blijft zoals hij is. Daarnaast omschrijft deze oplegnota maatregelen in het kader van ROI op beschermde soorten waarmee schade voorkomen moet worden. ROI betreft activiteiten waardoor de situatie verandert. Zowel bij BBO als bij ROI kan schade aan beschermde soorten ontstaan.

Indien er, bij aanwezigheid van beschermde soorten, activiteit en/of handelingen worden verricht die niet zijn vermeld in de gedragscode en oplegnota, moet altijd een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteiten worden aangevraagd bij de provincie (zie tabel 2.7 m.b.t. de toepasbaarheid van de gedragscode op de volgende pagina).

Een vergunning flora- en fauna-activiteiten voor een ruimtelijke ingreep die buiten het inzetbereik van de gedragscode valt, wordt uitsluitend afgegeven bij een erkend belang als bedoeld in artikel 8.74i, t/m 8.74l en 8.74o, Bkl

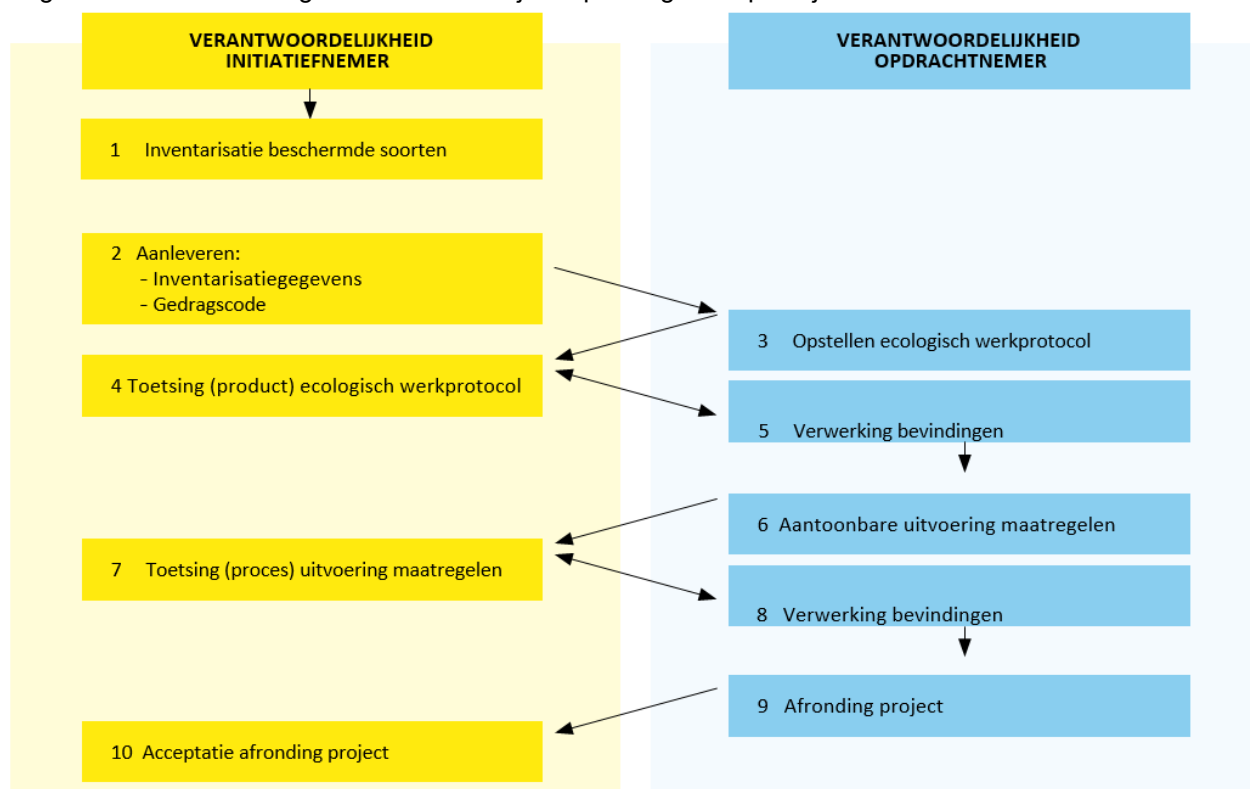
Toepasbaarheid op de verbodsbepalingen Bal

Activiteit	VR-soorten	HR-soorten (inclusief Conventies van Bern en Bonn)	Andere soorten
Ruimtelijke ontwikkeling en inrichting	Vergunningvrije gevallen bij voorkomen met gedragscode als bedoeld in art. 11.45, lid 1 onder b), onder 4°), Bal, anders vergunning Flora- en fauna-activiteit op de verboden als bedoeld in art 11.37, Bal.	Vergunningvrije gevallen bij voorkomen met gedragscode als bedoeld in art. 11.53, lid 1, onder b), onder 4°), Bal, anders vergunning Flora- en fauna-activiteit op de verboden als bedoeld in art 11.46, Bal.	Vergunningvrije gevallen bij voorkomen of beperken met gedragscode als bedoeld in art. 11.59, lid 1, onder b), onder 4°), Bal, anders vergunning Flora- en fauna-activiteit op de verboden als bedoeld in art 11.54, Bal.
Bestendig gebruik	Vergunningvrije gevallen bij voorkomen met gedragscode als bedoeld in art. 11.45, lid 1, onder b), onder 3°), Bal, anders vergunning Flora- en fauna-activiteit op de verboden als bedoeld in art 11.37, Bal	Vergunningvrije gevallen met gedragscode als bedoeld in art. 11.53, lid 1, onder b), onder 3°), Bal, anders vergunning Flora- en fauna-activiteit op de verboden als bedoeld in art 11.46, Bal.	Vergunningvrije gevallen met gedragscode als bedoeld in art. 11.59, lid 1, onder b), onder 3°), Bal, anders vergunning Flora- en fauna-activiteit op de verboden als bedoeld in art 11.54, Bal.
Bestendig beheer en onderhoud	Vergunningvrije gevallen bij voorkomen met gedragscode als bedoeld in art. 11.45, lid 1, onder b), onder 1°), Bal, anders vergunning Flora- en fauna-activiteit op de verboden als bedoeld in art 11.37, Bal.	Vergunningvrije gevallen met gedragscode als bedoeld in art. 11.53, lid 1, onder b), onder 1°), Bal, anders vergunning Flora- en fauna-activiteit op de verboden als bedoeld in art 11.46, Bal.	Vergunningvrije gevallen bij voorkomen of beperken met gedragscode als bedoeld in art. 11.59, lid 1, onder b), onder 1°), Bal, anders vergunning Flora- en fauna-activiteit op de verboden als bedoeld in art 11.54, Bal

Tabel 2.7

2.8. Hoofdlijnen

Deze oplegnota beschrijft aansluitend op de gedragscode een groot aantal voorzorgsmaatregelen voor verschillende typen activiteiten en maatregelen. Lang niet alle maatregelen zijn bij ieder werk van toepassing. Dat hangt af van het voorkomen van beschermde soorten in het plangebied. De oplegnota oogt daardoor wellicht ingewikkelder dan zijn toepassing in de praktijk is. Daarom wordt hieronder kort

de hoofdlijn van de gedragscode en oplegnota weergegeven.

- Om te beginnen moet de initiatiefnemer goed weten welke beschermde soorten in een plangebied (kunnen) voorkomen. Dit moet de initiatiefnemer tijdig (laten) onderzoeken en goed op kaart aangegeven (zie § 3.1).
- De kennis over het voorkomen van beschermde soorten en de mogelijke effecten van maatregelen dient de initiatiefnemer tijdig in de plannen te verwerken.
- De opdrachtnemer dient de uitvoerders tijdig, nauwkeurig en praktisch te informeren over het voorkomen van beschermde soorten en te nemen maatregelen. In veel gevallen kunnen enkele algemene maatregelen voldoende zijn.

2.9. Stoplichtbenadering

Dit betreft het gebruik van de natuurkalender. Het belangrijkste is het vermijden om activiteiten uit te voeren in de perioden waarin planten en dieren het meest kwetsbaar zijn: de voortplantingsperiode en de overwinteringsperiode. Deze maatregel is vormgegeven in een stoplichtbenadering.

In de veilige perioden (**GROEN**) kunnen de activiteiten zonder bijzondere maatregelen worden uitgevoerd. In de onveilige periode (**ORANJE**) worden activiteiten alleen uitgevoerd met speciale maatregelen. In de verboden periode (**ROOD**) worden activiteiten niet uitgevoerd, tenzij een

aantoonbare calamiteit of reden van groot openbaar belang het noodzakelijk maakt de activiteiten in die periode uit te voeren. De activiteiten worden dan met speciale maatregelen uitgevoerd.

Anders gezegd: **GROEN** = ja, **ORANJE** = ja, mits en **ROOD** = nee, tenzij. In de Maatregelenkalender bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke ontwikkeling & inrichting staat dit precies uitgewerkt. **Zie hoofdstuk 4 t/m 7.**

2.10. Verantwoordelijkheden

Het (aantoonbaar) gebruiken van de gedragscode leidt tot vrijstelling van een aantal wettelijke verboden van het Bal. Wie zich niet aan de gedragscode houdt, *kan* een overtreding op de verbodsbepalingen Bal veroorzaken. Sancties voor dergelijke overtredingen bestaan uit het betalen van geldboetes (last onder dwangsom), het stilleggen van werkzaamheden en herstelverplichtingen opgelegd door de provincie (bestuursdwang). In ieder stadium van de activiteiten moet dus duidelijk zijn wie waarvoor verantwoordelijk is. Zie hoofdstuk 8.

2.11. Twijfel- en noodgevallen, aanpassing oplegnota

Aan het eind van de oplegnota staat aangegeven wat u moet doen bij twijfel- en noodgevallen en hoe de oplegnota kan worden toegepast. De geldende gedragscode is leidend. Hierin zijn opgenomen:

- Een begrippenlijst.
- Een lijst van beschermde soorten die in de gemeente Stichtse Vecht (kunnen) voorkomen t.b.v. het invullen van de Checklist en ecologisch werkprotocol.
- Een kaart van Natuur Netwerk Nederland (NNN) via de website van de provincie.
- Landelijke lijst beschermde soorten (Bijlage IX, Onderdeel A en Onderdeel B bij Artikel 11.54 Bal en vrijgestelde soorten LVVN Bijlage XXXb Or, Zoogdieren en Amfibieën⁵).

2.12. Stappenplan toepassing oplegnota

Hieronder vindt u een stappenplan waarmee u nagaat of u voor uw activiteiten een omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten nodig hebt, of dat u gebruik kunt maken van de gedragscode. Voor veel van deze stappen kunt u een ecologisch deskundige inschakelen.

Stap 1: zijn er beschermde soorten aanwezig?

Een ecologisch deskundige kan het best vaststellen of er beschermde planten of dieren aanwezig zijn op de locatie waar u aan het werk gaat. Zijn er geen beschermde soorten? Dan hoeft u geen omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten aan te vragen. Een aantal beschermde soorten wordt op het lichtste niveau beschermd. Bij deze soorten is geen omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten nodig. Voor welke soorten dit geldt leest u in de Lijst van algemeen vrijgestelde soorten.

Stap 2: veroorzaakt u schade?

Uw activiteit mag geen schadelijke effecten hebben op de aanwezige beschermde soorten.

Voorbeelden:

- U wilt bomen kappen in april? Dan is er zeer grote kans dat er vogels aan het broeden zijn in of rond de bomen. U mag dan niet kappen. Als u wacht tot na het broedseizoen dan is de kans op schadelijke effecten kleiner. Onderzoek ook of er andere planten of dieren in of rond de bomen leven die binnen de invloedsfeer vallen. Bij provinciaal- en volgens de gedragscode jaarrond beschermde vogelnesten of vleermuisverblijfplaatsen zal altijd een omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 11.46, lid 1, Bal moeten worden aangevraagd met goedkeuring van de provincie.

⁵ Let op! In de Omgevingsverordening van de provincie zijn Vergunningvrije gevallen Andere soorten zijn haas, konijn en kleine marterachtigen per 1 september 2024 van de lijst gehaald waardoor alsnog een vergunning op de verboden als bedoeld in art. 11.54, lid1, Bal, noodzakelijk is.

- Als u een gebouw wilt slopen en de muur is een spouwmuur, dan is de kans zeer groot dat er vleermuizen in de spouwen leven. Om zeker te weten of u mag slopen, moet u (laten) onderzoeken volgens het vleermuizenprotocol of er beschermde vleermuizen en overige gebouwbewonende beschermde soorten uitgesloten dan wel aanwezig zijn.

Uit onderzoek van een fauna inspecteur, ecologisch deskundige of ecooloog (soortenspecialist) blijkt of er schadelijke effecten zijn. Hij kan ook advies geven over het voorkomen van schadelijke effecten. Hebben de activiteiten negatieve invloed op beschermde dieren of planten? Dan is vervolgonderzoek door een deskundige noodzakelijk. Zijn uw activiteiten niet schadelijk en werkt u met en volgens de gedragscode? Dan hoeft u geen omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 11.46, lid 1, Bal aan te vragen. U moet natuurlijk wel de zorgplicht als bedoeld in artikel 11.27 Bal naleven.

Stap 3: probeer schade te voorkomen;

Vaak kunt u schadelijke effecten voorkomen door preventieve maatregelen te nemen (mitigerende maatregelen). Het gaat vooral om maatregelen die de negatieve gevolgen voor beschermde soorten voorkomen of verzachten. Denk aan het ontzien van voortplantingsplaatsen of vaste rust- of verblijfplaatsen. Een goed hulpmiddel voor preventieve maatregelen zijn de kennisdocumenten Soorten van Bij12. Een ecologisch deskundige helpt, adviseert en begeleidt u bij het realiseren van de maatregelen. Voorkomt u hiermee alle schadelijke effecten en werkt u met de gedragscode? Dan hoeft u geen omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten voor de m.b.t. soortenbescherming aan te vragen. Wordt een beschermde soort toch verstoord ondanks de preventieve maatregelen? De soort moet bijvoorbeeld op zoek naar een andere verblijfplaats. Dan heeft u wel een omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 11.37 lid1, 11.46 lid1, en/of 11.54 lid1, Bal nodig.

Stap 4: maak gebruik van een gedragscode

Naast de algemeen vrijgestelde soorten zijn er ook andere soorten waarvoor een vrijstelling mogelijk is. Dit is zo, als u gebruikmaakt van een goedgekeurde gedragscode als bedoeld in artikel 11.45, 11.53 en 11.59. Leiden de stappen niet tot vrijstelling? Dan heeft u voor het uitvoeren van uw activiteiten alsnog een omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 11.37 lid 1, 11.46 lid 1, en/of 11.54 lid 1, Bal, nodig.

Richtlijnen opdrachtnemer:

- 1) Verkennen werkterrein, onderzoeken natuurwaarden en vul de checklist en ecologisch werkprotocol in (controleren verstrekte informatie; vaststellen voorkomen beschermde soorten, bewoonde en vaste nesten, broed- en mierenhopen, eiklomp/strengen van amfibieën en vissen).
- 2) Markering te beschermen locaties aan de hand van het werkprotocol. (Beschermingszone rond om holle bomen met in gebruik zijnde door vogels/vleermuizen, rond bomen met nesten, rond groeiplaatsen beschermde flora, rond broed- en mierenhopen, etc., markeren vaste nesten)
- 3) Zorgvuldig handelen (respecteren beschermingszones, maai/trekker-combinatie uitrusten met wildvanger, bv binnen deze zones uitstel onderhoud tot na het broedseizoen of specifieke werkwijze, behoud (vaste)nestbomen, evt. werkzaamheden gefaseerd uitvoeren).
- 4) Werkperiode met inachtneming van de natuurkalender.
- 5) Uitvoerend personeel dient gecertificeerd te zijn om aantoonbaar zorgvuldig te kunnen handelen volgens de Bal. Per ploeg minimaal niveau 1 gecertificeerde Wettelijke natuurbescherming (hierna; Wnb) niveau 1 zorgvuldig handelen BBO machinist maaimachine

ALTIJD gecertificeerd niveau 1 Wnb zorgvuldig handelen BBO.

2.13. Training en opleiding

Aangezien de gedragscode en oplegnota uitgaat van vakkundig opdrachtgeverschap, vakkundig toezicht en vakkundige uitvoering is juridische borging zorgvuldig handelen middels (her)certificering van alle direct betrokken medewerkers van de gemeente Stichtse Vecht bij ruimtelijke ingrepen een vereiste;

- Het certificaat “Zorgvuldig handelen Wnb BBO niveau 1” voor zelfstandig uitvoerende medewerkers van de buitendienst;
- Het certificaat “Zorgvuldig handelen Wnb ROI niveau 2” voor de toezichthouders civiele techniek zodat zij in staat zijn de maatregelen in de checklist van de opdrachtnemer, vertaald in een ecologisch werkprotocol, de oranje en rode perioden juist te beoordelen en accorderen;
- Het certificaat “Zorgvuldig handelen Wnb BBO niveau 2” voor de toezichthouders groenbeheer die direct met soortenbescherming in aanraking komen, zodat zij in staat zijn de maatregelen in de checklist van de opdrachtnemer, vertaald in een ecologisch werkprotocol, de oranje en rode perioden juist te beoordelen en accorderen;
- Het certificaat “Zorgvuldig handelen Wnb ROI niveau 3” voor de projectleiders civiel en bouwen & wonen, projectleiders civiel, directievoerders en opzichters bij (her)inrichting en voorbereiders grijs, blauw en verkeer evenals de projectleider vastgoed zodat ook zij in staat zijn de maatregelen te vertalen naar de bestekken en opdrachten. Ook zijn zij in staat de maatregelen in het ecologisch werkprotocol van de opdrachtnemer in de oranje en rode periode juist te beoordelen en accorderen;
- Het certificaat “Zorgvuldig handelen Wnb BBO niveau 3” voor de projectleiders, directievoerders, voorbereiders en beleidsadviseurs groen evenals de landschapscoördinator belast met het beheer en onderhoud van historische gemeentelijk landschapselementen zodat zij in staat zijn de maatregelen te vertalen naar de bestekken en opdrachten. Ook zijn zij in staat de maatregelen in de oranje en rode periode juist te beoordelen en accorderen;
- Het certificaat “Zorgvuldig handelen Wnb ROI niveau 4” voor de beleidsmedewerkers belast met groenbeleid, klimaat, landschappelijke inrichting, strategisch beleidsmedewerker/beheerder wegen en minimaal 2 planologen zodat ook zij in staat zijn beleid en planologie in te voegen en te vertalen naar strategisch beleid bij de beleids- en inrichtingsplannen van de buitenruimte;
- Het certificaat Zorgvuldig inventariseren Faunacontroleur voor minimaal 1 toezichthouder (groen) zodat deze in staat is vaste rust- en verblijfplaatsen op te sporen en uniform te registreren;
- Het certificaat Zorgvuldig inventariseren Fauna inspecteur voor minimaal 1 beleidsadviseur natuur/ecologie zodat deze in staat is specifieke inventarisatie uit te voeren op bestaande protocollen (vleermuis protocol) en kennisdocumenten van BIJ12.

Bij openstaande vacature van betreffende functies zal in de sollicitatieprocedure het benodigde certificaat zorgvuldig handelen of zorgvuldig inventariseren Wnb een functievereiste zijn dan wel gehaald moeten worden. Hierin zal een inhaalslag moeten worden gemaakt vanuit HRM. Zie verder “Bijlage 1 Certificering functies”⁶.

Externe projectleiders civiel, directievoerders en toezichthouders dienen ALTIJD de juiste en geldige certificaten voor de tijdelijke functie te overleggen zodat ook zij juridisch aantoonbaar zorgvuldig handelen volgens de vigerende wet- en regelgeving dan wel door een interne medewerker met de juiste deskundigheid bijgestaan te worden.

⁶ Op het moment van afronden van de oplegnota worden, n.a.v. de Effectevaluatie doorontwikkeling, verschuivingen van functies naar nieuwe teams verwacht. Omdat certificeren aan functie gekoppeld is, heeft dat geen consequenties. Na afronden van de Effectevaluatie zal de bijlage 1 worden aangepast aan de nieuwe teams.

2.14. Aantoonbaar zorgvuldig handelen derden

Bij **alle** contracten en opdrachten m.b.t. ruimtelijke ingrepen in de openbare buitenruimte is het opnemen van aantoonbaar zorgvuldig handelen en inventariseren Wettelijke natuurbescherming m.b.t. flora- en fauna-activiteiten verplicht. De inschrijver/opdrachtnemer moet aantoonbaar Zorgvuldig handelen Wettelijke natuurbescherming en Zorgvuldig inventariseren Wettelijke natuurbescherming kunnen overleggen bij de opdrachtgever of diens gemachtigde.

**IPC
GROENE
RUIMTE**
OPLEIDINGSINSTITUUT
VOOR DE LEEFOMGEVING

CERTIFICAAT

**Vereniging Stadswerk Nederland
te Ede**

Verklaart dat:

Naam: _____

Geboortedatum: _____ te: _____

Heeft deelgenomen aan de hercertificering:
**Zorgvuldig handelen Wettelijke Natuurbescherming,
niveau: werkvoorbereider/bedrijfsleider bestendig beheer (niv.3 BB)**

Op: 21 mei 2025 te: Arnhem

Hercertificering heeft plaats gevonden op basis van:
Examenreglement Examenpunt.nl;
Examendocument gecertificeerd Flora en Fauna deskundige, niveau 3
werkvoorbereider/bedrijfsleider;
Gedragscode soortbescherming gemeenten 2023, namens de minister voor Natuur en
Stikstof goedgekeurd door Drs. M.M. van der Burg, Directeur Kernprocessen EU, Rijksdienst
voor Ondernemend Nederland op 25 januari 2024

Dit certificaat is 3 jaar geldig

Certificaathouder:

C.M. van Eumen
Directeur

Stadswerk

Exameninstelling:

ir. M.F.A.G. van Duijnhoven
Directeur

examenpunt.nl

3. Informatie

3.1. Essentie van verboden

Essentie van de verboden t.a.v. soortenbescherming Besluit activiteiten leefomgeving (Bal)					
(In de kolom achter de verboden staan de verwijzingen naar de wetsartikelen)	Europese soorten			Nationale soorten	
Het is verboden.....	Vogels	Dieren	Planten	Dieren	Planten
specifieke beschermde soorten te doden of te vangen	11.37-1a	11.46-1a		11.54-1a	
de voortplantingsplaats of rustplaats te beschadigen, vernielen of weg te nemen	11.37-1b	11.46-1d		11.54-1b	
eieren te beschadigen, rapen of bezitten	11.37-1c	11.46-1c			
specifieke beschermde soorten te verstoren	11.37-1d	11.46-1b			
specifieke beschermde planten te plukken, verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen			11.46-1e		11.54-1c

3.2. Bepaal de natuurwaarden

Als initiatiefnemer zorgt u ervoor dat voldoende actuele en nauwkeurige informatie aanwezig is over het voorkomen van beschermde soorten in het werkgebied. Voor activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling & inrichting, bij een onveranderd plangebied, betekent voldoende actueel dat de gegevens met betrekking tot vrijgestelde soorten, kwetsbare soorten planten en dieren, beschermde soorten nationaal en volgens de verdragen van Bern II en Bonn I, Habitatrichtlijnen IV niet ouder zijn dan drie jaar en bestendig beheer & onderhoud betekent voldoende actueel dat de gegevens met betrekking tot vrijgestelde soorten, kwetsbare soorten planten en dieren, beschermde soorten nationaal en volgens de verdragen van Bern II en Bonn I, Habitatrichtlijnen IV niet ouder zijn dan drie jaar. Voor Andere soorten, bijlage IX Bal, worden ook onderzoeksgegevens tot vijf jaar geaccepteerd. Voor alle beschermde soorten betekent voldoende nauwkeurig dat de groeiplaatsen, vaste rust- en verblijfplaatsen en essentiële delen van het leefgebied van beschermde soorten exact kunnen worden aangegeven.

3.3. Deskundig onderzoek

Het onderzoek naar beschermde soorten wordt uitgevoerd door een of meer ecologisch deskundigen en bestaat in ieder geval uit bronnenonderzoek (raadplegen publicaties, internet, zo nodig databanken), een *QuickScan* (kort veldonderzoek aangevuld met expert judgement) en zo nodig aanvullende veldinventarisaties (soortgericht onderzoek), die wordt uitgevoerd volgens door algemeen aanvaardbaar geachte methoden om aanwezigheid van soorten uit de QuickScan uit te sluiten. Hiervoor wordt verwezen naar de Kennisdocumenten Soorten-Natuurbescherming van BIJ12⁷.

3.4. Lijst en kaart met beschermde soorten

Stel per werkgebied een lijst op van de voorkomende beschermde soorten en maak een kaart, waarop de verspreiding van die soorten zo nauwkeurig mogelijk is weergegeven. Het gaat daarbij vooral om groeiplaatsen van beschermde planten, vaste rust- en verblijfplaatsen van beschermde dieren, nesten van broedvogels en de elementen van het leefgebied die essentieel zijn voor het functioneren van die vaste rust- en verblijfplaatsen.

⁷ <https://www.bij12.nl/kennisdocumenten/>

3.5. Gebruik de Checklist beschermde soorten en de webapplicatie

Voor het invullen van de Checklist beschermde soorten bijlage 2b van het collegebesluit 'Soortenbescherming Stichtse Vecht 2025 van deze oplegnota is <https://florafaunacheck.nl/stichtse%20vecht> (FFC) een hulpmiddel. In de rapportage wordt aangegeven welke beschermde soorten in de gemeente Stichtse Vecht voor (kunnen) komen. De Checklist met webapplicatie wordt tijdens de initiatieffase ingevuld en als referentielijst gebruikt bij het opstellen van de lijst met beschermde soorten in een werk- of plangebied t.b.v. het uitsluiten en opstellen van het ecologisch werkprotocol. Dat wil zeggen: u geeft ten minste van de in de checklist genoemde soorten aan of ze in het werkgebied voorkomen, welke functie het werkgebied voor de voorkomende soorten heeft en waar de groeiplaatsen resp. vaste rust- en verblijfplaatsen en essentiële delen van het leefgebied gelegen zijn. Daarbij houdt u er rekening mee, dat (de nesten van) alle soorten vogels beschermd zijn (m.u.v. de invasieve exoten volgens Unielijst Invasieve exoten bij het NVWA), zolang deze in gebruik zijn. Let erop dat sommige nesten jaarrond in gebruik zijn of beschermd omdat de broedvogels het volgend jaar weer gebruikmaken van hetzelfde nest.

3.6. Bij twijfel uitgaan van het voorzorgsbeginsel

Als niet zeker is of een beschermde soort in een werkgebied voorkomt, laat u een inventarisatie doen door een faunacontroleur, eventueel nader onderzoek door een fauna inspecteur en uitvoerig specialistisch onderzoek door een ecologisch deskundige. U kunt, als opdrachtnemer, ook aannemen dat de soort daadwerkelijk in het plan- of werkgebied voorkomt en handelt daarnaar.

3.7. Wettelijke belangen

Verboden mogen (in beperkte mate) overtreden worden, indien er sprake is van één of meerdere in de wet genoemde belangen. Dit in relatie tot de beschermingsstatus van de aanwezige soorten, weergegeven in onderstaande tabel:

Wettelijke belangen t.a.v. soortenbescherming Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl)			
	VR soorten	HB soorten	Andere soorten
In de wet genoemde belangen met het oog op natuurbescherming (Artikel 8.74i)	Artikel 8.74j	Artikel 8.74k	Artikel 8.74l
1. Volksgezondheid	X	X	X
2. Openbare veiligheid	X	X	X
3. Veiligheid van het luchtverkeer	X		
4. Bescherming van wilde flora & fauna	X	X	X
5. Dwingende redenen van groot openbaar belang (sociaal, economisch, wezenlijk gunstig effect voor milieu)		X	X

3.8. Bepaal de effecten

U stelt een zo nauwkeurig mogelijke werkprotocol op van de effecten van de geplande ingreep op de voorkomende beschermde soorten. U beschrijft daartoe de effecten op de populatie, op het individu, de staat van instandhouding van de relevante populatie & individu en het leefgebied van de soort. U gaat na of er sprake is of kan zijn van een wezenlijk negatieve invloed op betrokken soorten en/of populatie. Dat is het geval als de staat van instandhouding van de lokale populatie of de landelijke populatie, vrijgestelde soorten, kwetsbare soorten planten en dieren, beschermde soorten nationaal en volgens de verdragen van Bern II en Bonn I, Habitatrichtlijnen IV door het bestendig beheer & onderhoud en ruimtelijke ontwikkeling & (her)inrichting in geding wordt gebracht. Bij alle handelingen die leiden tot overtreding van de verboden in de Ow zal altijd een omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op het betreffende verbodsbepaling artikel van het Bal moeten worden aangevraagd bij de provincie en stelt u mitigerende en/of compenserende maatregelen vast die ervoor zorgen dat die wezenlijke negatieve invloed niet zal optreden of positief beïnvloed wordt (o.a. plaatsen extra nestkasten voor vogels en vleermuizen). U gaat na bij welke geplande activiteiten kans is op het overtreden van verbodsbepalingen van de Ow ten aanzien van de betrokken beschermde soorten.

3.9. Informeer een ecologisch deskundige bij de gemeente

Als **initiatiefnemer** informeert u de ecologisch deskundige (zie 2.3 in deze nota) al in de planfase. De ecologisch deskundige onderhoudt de contacten met provincie en/of RVO. Indien dit wenselijk is stelt deze het bevoegd gezag in staat tijdig te beoordelen of de flora- en fauna activiteit als bedoeld in de Ow en AMvB op juiste wijze wordt toegepast.

3.10. Informeer de opdrachtnemer

Als **initiatiefnemer** bent u verantwoordelijk voor de meest actuele informatieverstrekking en informeert u de opdrachtnemer tijdig en adequaat over de bestaande natuurwaarden. Tijdig betekent doorgaans bij aanbesteding van de activiteiten, zodat de opdrachtnemer in de prijsvorming en planning met de voorzorgsmaatregelen uit deze oplegnota rekening kan houden. Dit doet u door deze oplegnota, waarin de lijst met beschermde soorten in bijlage 2 is opgenomen, toe te voegen aan bestekken, opdrachtbrieven en contracten. Voor een QuickScan t.b.v. het invullen van de checklist door de opdrachtnemer heeft de gemeente een abonnement op de webapplicatie <https://florafaancheck.nl/stichtse%20vecht>. De data wordt 3-jaarlijks op basis van bureau- en veldwerk geactualiseerd. Ook kan, via de directievoerder van of namens de gemeente, beperkte toegang verleend worden aan de uitgebreidere Natuurwaardekaart in Kaartviewer. Het is vervolgens aan de opdrachtnemer om aan de hand van zijn ingevulde ecologisch werkprotocol de uitvoerende te informeren en instrueren.

3.11. Maak een lijst maatregelen

Als **initiatiefnemer** vult u de Natuurtoets checklist I en II in. De uitvoerende **opdrachtnemer** werkt checklist III, het ecologisch werkprotocol, uit met de te nemen maatregelen uit die moeten worden getroffen bij de voorbereiding en uitvoering van de werkzaamheden volgens de gedragscode en de evt. aanvullingen uit deze oplegnota

Let op! De maatregelen zijn afhankelijk van de in het werkgebied voorkomende soorten. Voor beschermde soorten die betrekking hebben op de activiteiten ruimtelijke ontwikkeling & inrichting gebruikt u de maatregelenkalender uit hoofdstuk 4 en 5 van de oplegnota. Voor beschermde soorten is een omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten als bedoeld in 8.74i, t/m 8.74k en 8.74o Bkl noodzakelijk als een aangewezen gedragscode ontoereikend is. Als er geen beschermde soorten voorkomen voor de activiteiten die betrekking hebben op bestendig beheer kan volstaan worden met de specifieke zorgplicht. Zie § 3.13. Als er wel beschermde soorten voorkomen, gebruikt u de maatregelenkalender uit hoofdstuk 4 en 7. Voor het raadplegen van de kwetsbare periode wordt de losse bijlage '2b. Natuurkalender VR en HR soorten' gebruikt.

3.12. Communiceer de lijst met maatregelen

Als **initiatiefnemer** informeert u de opdrachtnemer tijdig en adequaat over de te nemen maatregelen,

door de oplegnota met verwijzing naar de lijst met maatregelen (zie § 2.5) toe te voegen aan bestekken, opdrachtbrieven en contracten. De **opdrachtnemer** stelt een ecologisch werkprotocol (checklist III) op en informeert het uitvoerend personeel tijdig en adequaat over de te nemen maatregelen, zorgt ervoor dat op de werkplek de lijst met soorten, maatregelen en de kaart aanwezig zijn, markeert de groeiplaatsen van beschermde planten en/of nesten en holen van beschermde dieren en vogels in het veld als dat nodig is om deze tijdens de activiteiten te kunnen ontzien.

3.13. Specifieke zorgplicht

In het Bal zijn meerdere specifieke zorgplichten opgenomen, waaronder artikel 11.27, lid 1 dat toeziet op de specifieke zorgplicht voor onder meer flora- en fauna-activiteiten bij ruimtelijke ingrepen. In het eerste lid is een vergelijkbare zorgplicht opgenomen als onder de algemene zorgplicht, namelijk dat degene die een flora- en fauna-activiteit verricht en weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat die activiteit nadelige gevolgen kan hebben:

1. alle maatregelen neemt die redelijkerwijs van diegene kunnen worden gevraagd om die gevolgen te voorkomen;
2. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen: die gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken;
3. als die gevolgen onvoldoende kunnen worden beperkt: die activiteit achterwege te laten voor zover dat redelijkerwijs van diegene kan worden gevraagd.

In het tweede lid van artikel 11.27, Bal wordt de invulling van de specifieke zorgplicht voor Flora- en fauna-activiteiten nader uitgewerkt. Hierin staat dat de plicht 'in ieder geval' (dus een niet-limitatieve opsomming) inhoudt dat wordt nagegaan of er aanwijzingen zijn van de aanwezigheid van bepaalde soorten en voor die soorten belangrijke leefgebieden of natuurlijke habitats. Verwezen wordt naar de volgende soorten:

- van nature in Nederland in het wild levende vogelsoorten, genoemd in bijlage I bij de vogelrichtlijn, en niet in die bijlage genoemde, geregeld in Nederland voorkomende trekvogelsoorten als bedoeld in artikel 4, tweede lid, van die richtlijn;
- van nature in Nederland in het wild levende dieren of planten van soorten, genoemd in de bijlagen II, IV en V bij de habitatrichtlijn;
- dieren of planten van soorten, genoemd in bijlage IX, A en B (de nationaal beschermde soorten) of in de rode lijsten, bedoeld in artikel 2.19, vijfde lid, onder a, onder 3° Ow.

Als deze aanwijzingen er zijn, moet worden vastgesteld of op voorhand op grond van objectieve gegevens nadelige gevolgen kunnen worden uitgesloten voor dieren van die soorten, hun nesten, hun foerageerplaatsen, hun voortplantingsplaatsen, hun rustplaatsen en hun eieren, of voor planten van die soorten. Zijn nadelige gevolgen niet uit te sluiten, dan wordt gevraagd om na te gaan welke nadelige gevolgen kunnen optreden en passende preventieve maatregelen te nemen, de activiteit te staken, of, als dat niet kan, passende herstelmaatregelen te nemen. Verder wordt er ook gevraagd om tijdens en na het verrichten van de activiteit na te gaan of de getroffen passende preventieve maatregelen de beoogde effecten hebben.

De zorgplicht geldt altijd voor alle in het wild levende soorten, ongeacht een eventueel van toepassing zijnde vrijstelling, gedragscode of omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten. De zorgplicht voor soorten is bovendien niet beperkt tot de dieren en planten zelf, maar ook tot de directe leefomgeving van de soorten. Dat betreft voor dieren de migratieroutes, foerageergebieden, voortplantings- en verblijfplaatsen in alle werkgebieden, ook daar waar geen beschermde soorten

voorkomen, worden de algemene maatregelen genomen. Deze geven directe invulling aan de specifieke zorgplicht als bedoeld in artikel 11.27, lid 2, Bal. Voor de wet zijn álle in het wild levende dieren en planten van onvervangbare waarde. Mensen mogen hier niet onzorgvuldig mee omspringen. Dit houdt in dat te allen tijde wordt vermeden dieren te verontrusten, verwonden of te doden. Tevens wordt onnodige beschadiging en/of verwonding aan de flora & fauna vermeden.

3.14. Vermijd verstoring

De **initiatiefnemer** houdt met de planvorming rekening zodat verstoring van beschermde soorten vermeden wordt. Als **opdrachtnemer** vermijdt onnodige verstoring door betreding, licht en geluid van terreinen, waar beschermde planten en dieren (kunnen) verblijven. Verstoring kan in veel gevallen worden voorkomen door kwetsbare gebieden af te zetten of te markeren in het veld en vervolgens te ontzien van betreding. Als met verlichting wordt gewerkt kan gekozen worden voor armaturen die weinig strooilicht veroorzaken. Door werkzaamheden zo efficiënt mogelijk uit te voeren kan de duur van geluidsverstoring beperkt worden. Het gebruik van elektrisch (hand)gereedschap wordt aanbevolen om geluidsoverlast te beperken en ontlast daarbij ook het milieu. Het streven is de activiteiten uit te voeren buiten de perioden waarin plant- en diersoorten het meest kwetsbaar zijn, namelijk gedurende de voortplanting en de winterrust. Bij de activiteiten maakt u zo veel mogelijk gebruik van de bestaande infrastructuur.

4. Maatregelenkalender

Bij uitvoering van activiteiten wordt rekening gehouden met de meest kwetsbare perioden, die van voortplanting en (indien van toepassing) winterrust. De stoplichtbenadering, die hieronder wordt uitgewerkt, is daarbij een belangrijk instrument. In de meest kwetsbare perioden worden activiteiten voor bepaalde soorten in principe vermeden. Als dat niet kan, worden aanvullende maatregelen genomen.

4.1. Stoplichtbenadering

De maatregelen in deze Maatregelenkalender zijn een uitwerking van de stoplichtbenadering. Hieronder staat wat de stoplichtbenadering precies inhoudt. Als u volgens deze oplegnota werkt, dient u zich hieraan te houden.

- **Werk in de veilige perioden**

In werkgebieden waar (middel)zwaar beschermde soorten voorkomen, wordt gewerkt in veilige perioden, zoals met **GROEN** aangegeven in deze Maatregelenkalender. In deze perioden kan zonder aanvullende maatregelen worden gewerkt. Dit geldt niet voor ruimtelijke ontwikkeling & inrichting als er beschermde soorten en/of jaarrond beschermde nesten voorkomen. Zie tabel § 2.7.

- **Vermijd zo veel mogelijk te werken in de onveilige perioden⁸**

In werkgebieden waar beschermde soorten voorkomen, kan in de onveilige perioden worden gewerkt, mits de aanvullende maatregelen worden uitgevoerd. In de Maatregelenkalender zijn deze onveilige perioden met **ORANJE** aangegeven. Hier staat ook aangegeven welke maatregelen moeten worden genomen. Dit geldt niet voor ruimtelijke ontwikkeling & inrichting als er beschermde soorten en/of jaarrond beschermde nesten voorkomen. Zie tabel § 2.7.

- **Alleen bij uitzondering werken in de verboden perioden**

In werkgebieden waar beschermde soorten voorkomen, worden geen activiteiten uitgevoerd in de verboden perioden, tenzij een aantoonbare calamiteit of reden van groot openbaar belang het noodzakelijk maakt de activiteiten in die periode uit te voeren. In de Maatregelenkalender zijn deze verboden perioden met **ROOD** aangegeven. De aanvullende maatregelen die in deze periode genomen moeten worden staan hier ook beschreven.

- **Bepaal per werkgebied wat de passende perioden zijn**

Het voor komen van beschermde soorten bepaalt welke de groene, oranje of rode perioden in een werkgebied zijn. Dit dient u dus per werkgebied te bepalen.

Belangrijk:

Bij het hanteren van de Maatregelenkalender hoeft u alleen rekening te houden met de soort of soortgroepen die in het plangebied voorkomen. Met een rode of oranje periode hoeft dus geen rekening gehouden te worden als de soort of soortgroep niet in een plangebied aanwezig is. Uitgangspunt is dus altijd de lijst en kaart met beschermde soorten die in het plangebied voor (kunnen) komen.

In de volgende paragrafen staat per type activiteit uitgewerkt hoe u dient te handelen als er beschermde soorten aanwezig zijn. De paragrafen hebben de volgende onderdelen:

⁸ In de losse bijlage 2b. Natuurkalender VR en HR soorten is bij VR de blauwe periode gelijk aan de te nemen maatregelen in oranje periode.

- Omschrijving activiteit. Een korte uitleg wat onder de activiteit wordt verstaan.
- Een kalender met veilige, onveilige en verboden perioden, uitgesplitst naar
- Verschillende groepen beschermde soorten.
- Een kort overzicht van de aandachtspunten.
- Een lijst met concrete en praktische maatregelen per soortgroep. U neemt deze maatregelen in de **oranje** en **rode** perioden. De extra maatregelen die u neemt in de **rode** perioden staan apart aangegeven.

4.2. Aandachtspunten

De natuur houdt zich niet aan kalenders. De vogels bepalen de broedperiode, niet de kalender! De klimaatveranderingen veroorzaken verschillen in het seizoensritme van planten en dieren. De Maatregelenkalender zal dus niet altijd in overeenstemming zijn met het seizoensritme van planten en dieren. De handhaving van de wet richt zich op overtredingen van de verbodsbepalingen in het Bal. De maatregelen in de Maatregelenkalender, waaronder de stoplichtbenadering, zijn een hulpmiddel om overtredingen te voorkomen. U moet altijd scherp blijven opletten of u het doel bereikt: voorkomen dat u schade aan beschermde plant- en diersoorten berokkent. Dat geldt ook op plaatsen en momenten, waarvan u dacht dat er geen kans op schade aan beschermde soorten kon optreden. De Maatregelenkalender noch de kaart met beschermde soorten betekenen een vrijbrief om onzorgvuldig te handelen. Het uitsluiten van de aanwezigheid van VR- en HB-soorten in het plan- of werkgebied kort voor de start van de uitvoering is van essentieel belang.

5. Beschrijving van de activiteiten kleine ruimtelijke ontwikkeling & (her)inrichting

De Gedragscode soortenbescherming voor gemeenten deel 1 hoofdstuk 3 en 4 hebben betrekking op activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling in deze oplegnota als bedoeld in artikel 11.45 lid 1b onder 4°, 11.53 lid 1b onder 4° en 11.59 lid 1b onder 4° Bal en omvat bouw-, cultuur- en civieltechnische activiteiten. Het gaat om activiteiten die voortvloeien uit bestemmingsplannen, bouwprojecten, bouw- en sloopplannen, infrastructurele werken, waterwerken en achterstallige onderhoud- en beheerswerkzaamheden. De activiteiten worden uitgevoerd bij de ontwikkeling van kleine projecten (initiatieven) in het kader van stedenbouw, wegenbouw, spoorwegbouw en groenprojecten. Voor huismus, gierzwaluw en vleermuizen is werken volgens de maatregelencatalogus van de gedragscode verplicht anders is in alle andere situaties is een omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten als bedoeld in artikel 8.74i, t/m 8.74k en 8.74o Bkl noodzakelijk. Voor **een** ROI activiteit die binnen de vrijstellingsruimte van de Gedragscode soortenbescherming voor gemeente vallen geldt een meldplicht. Bij ROI activiteit wordt tenminste 4 weken voor de start van de uitvoerings- of realisatiefase de provincie geïnformeerd met het volledig ingevulde Natuurtoets check list I, II en III.

5.1. Slopen, restaureren, renoveren, bouwen en verbouwen van bouw- en kunstwerken

Omschrijving activiteit

Deze activiteiten vallen onder deel 1 hoofdstuk 4.3 van de gedragscode. Slopen, restaureren, renoveren, bouwen en verbouwen van bouw- en kunstwerken zoals dijken, sluizen, kademuren, gebouwen⁹ evenals groot onderhoud zoals het opnieuw voegen, zandstralen, afdichten, na-isolatie en andere activiteiten.

Het dagelijks onderhouden van oeververdedigingen en kunstwerken wordt behandeld in § 7.10 van deze oplegnota.

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sept	okt	nov	dec
soorten												
Planten												
Vleermuizen zomerverblijf												
Vleermuizen paarverblijf / zwermlocatie												
Vleermuizen winterverblijf												
Broedvogels												

Geen beperkingen
 Uitvoeren met maatregelen
 Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen

Aandachtsoorten

Muurplanten, (verblijfplaatsen van) vleermuizen en (nesten en verblijfplaatsen van) vogels.

Aandachtspunten

- Algemeen:** Bij de activiteiten dient rekening te worden gehouden met beschermde muurplanten, (verblijfplaatsen van) vleermuizen en (nesten en verblijfplaatsen van) vogels. Bij negatieve effecten op soorten vogelrichtlijn, habitatrichtlijn, Andere soorten en jaarrond beschermde nestplaatsen van vogels die buiten het inzetbereik van de gedragscode vallen, is een omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 11.37, 11.46 en 11.54, Bal noodzakelijk.
- Planten:** Groeiplaatsen van wettelijk en beleidsmatig beschermde soorten niet beschadigen tijdens de activiteiten.
- Vleermuizen:** Verbouwingen aan bouw- en kunstwerken met bewoning van vleermuizen niet uitvoeren in de kraamperiode (zomerverblijf) en tijdens de winterslaap (winterverblijf). Zie natuurkalender vleermuizen in bijlage 6.
- Broedvogels:** Voorkom vernieling en verstoring met wezenlijke invloed van nesten van broedende vogels en jaarrond beschermde vogelnesten. Let vooral op invlieggaten, hollen en nesten van uilen (kerkuil) en nesten van overige vogels. Zie bijlage 5: Beschermingsregime soorten vogelrichtlijnen.

Maatregelen in de oranje en rode periode

⁹ Wanneer werkzaamheden aan gebouwen buiten het inzetbereik van een SMP vallen, kunnen deze mogelijk wel met de inzet van de 'Gedragscode soortenbescherming gemeenten 2025' worden uitgevoerd.

Vogels

- Voordat de activiteiten plaatsvinden wordt door een deskundige vastgesteld of vogels de bouwwerken als verblijfplaats gebruiken, en zo ja of er een jaarrond beschermde nestplaats aanwezig is. Zie bijlage 5.
- Als er jaarrond beschermde nestplaatsen aanwezig zijn, worden de activiteiten uitgevoerd als de nestplaatsen niet meer in gebruik zijn.
- Als er wel jaarrond beschermde nesten zijn, maar de functionaliteit niet wordt aangetast omdat er voldoende geschikte alternatieven in de directe omgeving aanwezig zijn zal altijd een omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 11.37, Bal moeten worden aangevraagd bij de provincie. Met een omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten worden de activiteiten uitgevoerd als er geen eieren of nest vliedende jongen op de nestplaats aanwezig zijn.

Planten

- Muurplanten; Activiteiten vinden plaats buiten de maanden mei t/m juli, altijd met mitigerende maatregelen. Muurplanten zijn moeilijk te verplaatsen. Het is van belang de groeiomstandigheden intact te laten. Muren met muurplanten worden behandeld volgens de 'wolkenmethode'. De 'wolkenmethode' is ontwikkeld voor het restaureren van oude muren met waardevolle muurvegetatie. Dit is een vorm van gefaseerd uitvoeren van de werkzaamheden met kalkrijke mortel.
- Indien mogelijk worden oude begroeide stukken muur opnieuw hergebruikt onder dezelfde omstandigheden. Voor het tijdelijk in depot plaatsen van beschermde muurplanten buiten het plangebied is omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 8.74i, 8.74k en 8.74l Bkl noodzakelijk.

Zoogdieren

- Vleermuizen; Als het functioneren van de verblijfplaats van de vleermuizen niet is gewaarborgd volgens de gedragscode, wordt een omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten aangevraagd op de verboden als bedoeld in artikel 11.46, Bal. Het functioneren is gewaarborgd indien een deskundige heeft vastgesteld dat de verblijfplaats (inclusief toegangen, vliegroutes en essentiële foerageergebieden), gedurende en na afloop van de activiteiten niet wordt aangetast of verstoord. Dat er voldoende, geschikte, tijdig beschikbare alternatieven aanwezig zijn of zullen worden gecreëerd is niet van toepassing.
- Alle typen verblijven: om het functioneren van de verblijfplaats gedurende en na afloop van de activiteiten te waarborgen, wordt verzekerd dat de verblijfplaats niet wordt aangetast. Dat er voldoende alternatieven in de directe omgeving zijn is niet van toepassing.
- Zomerverblijven: Er wordt gewerkt buiten de kraamperiode; activiteiten worden uitgevoerd indien de dieren afwezig zijn, hetgeen voorafgaand aan de activiteiten wordt vastgesteld door een ter zake deskundige. T.a.v. paarverblijven & zwermlocaties wordt er gewerkt buiten de perioden waarin gezwemd, gebaltst en gepaard wordt, hetgeen voorafgaand aan de activiteiten wordt vastgesteld door een ter zake deskundige.
- Winterverblijven: Er wordt gewerkt buiten de periode van overwintering. De activiteiten worden uitgevoerd indien de dieren afwezig zijn, hetgeen voorafgaand aan de activiteiten wordt vastgesteld door een ter zake deskundige.

5.2. Dempen, verbreden, verdiepen en vergraven van wateren

Omschrijving activiteit

Deze activiteiten vallen onder deel 1 hoofdstuk 4.5 en 4.7 van de gedragscode.

Bij dempen, verbreden, (her)profilieren en vergraven van wateren (zoals sloten, vaarten, poelen, enz.) dient rekening te worden gehouden met beschermde planten, vissen, amfibieën, ringslang, zoogdieren, broedvogels en libellen.

Bij negatieve effecten op soorten vogelrichtlijn, habitatrichtlijn en Andere soorten die buiten het inzetbereik van de gedragscode vallen, is een omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 11.37, 11.46 en 11.54, Bal noodzakelijk. De soorten die bij deze activiteiten van belang zijn: platte schijfhoorn, grote modderkruiper, kamsalamander, rugstreeppad, heikikker, poelkikker, ringslang, waterspitsmuis, gevlekte witsnuitlibel, groene glazenmaker en vlinders.

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sept	okt	nov	dec
soorten												
Planten												
Vissen												
Amfibieën												
Ringslang												
Zoogdieren												
Waterspitsmuis; Winterverblijf												
Paartijd/voortplanting												
Vogels												
Libellen												

Geen beperkingen
 Uitvoeren met maatregelen
 Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen

Aandachtsoorten

Amfibieën en reptielen, (rugstreeppad, ringslang), (broed)vogels, grote modderkruiper, kamsalamander, rugstreeppad, heikikker, poelkikker, ringslang, waterspitsmuis, gevlekte witsnuitlibel, platte schijfhoorn, groene glazenmaker en vlinders.

Aandachtspunten

Algemeen: Bij het gebruik en de opslag van materiaal en materieel worden groeiplaatsen van beschermde planten of vaste rust- en verblijfplaatsen van diersoorten in de oeverzone ontzien.

In gebruik zijnde vaste rust- of verblijfplaatsen van soorten of nestplaatsen van vogels mogen niet worden verstoord, beschadigd of vernietigd. Daarom wordt het voortplantingsseizoen strikt vermeden. Speciale aandacht verdienen soorten met jaarrond beschermde nestplaatsen. Als het functioneren van vaste rust- of verblijfplaatsen en nestplaatsen niet is gewaarborgd, wordt een

	omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten aangevraagd. Het functioneren is gewaarborgd indien een deskundige heeft vastgesteld dat de verblijfplaats, gedurende en na afloop van de activiteiten niet wordt aangetast of verstoord. Dat er voldoende, geschikte, tijdig beschikbare alternatieven aanwezig zijn of zullen worden gecreëerd is niet van toepassing en is omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 11.37, 11.46 en 11.54, Bal noodzakelijk.
Zoogdieren:	De gedragsregel geldt niet voor de waterspitsmuis en noordse woelmuis. Voor activiteiten in of aan wateren met deze soorten wordt altijd omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 11.46 en 11.54, Bal aangevraagd.
Libellen:	De gedragsregel geldt niet voor de gevlekte witsnuitlibel en groene glazenmaker. Voor activiteiten in en/of aan wateren met deze soorten is omgevingsvergunning op de verboden als bedoeld in artikel 11.46, Bal noodzakelijk.

Maatregelen in de **oranje** en **rode** periode

Planten

- Bij de activiteiten worden de groeiplaatsen van wettelijk en beleidsmatig beschermde planten jaarrond gespaard.
- Als dat niet mogelijk is wordt ten minste 50% van de aanwezige beschermde planten in het groeiseizoen overgezet naar vergelijkbare groeiomstandigheden in of langs bestaande of nieuw gegraven wateren.

Vissen

- De activiteiten worden uitgevoerd bij een watertemperatuur van niet hoger dan 20°C en niet lager dan 4°C.
- De activiteiten worden uitgevoerd in de richting van watergangen die gehandhaafd blijven, zodat vissen daarnaartoe uit kunnen wijken. Bij wateren niet dieper dan 1 m worden voorafgaand aan de activiteiten met een schepnet weggevangen of verjaagd in de richting van de wateren die behouden blijven.
- In wateren waar rivierdonderpadden voorkomen, worden stenen voorzichtig verwijderd, de rivierdonderpadden worden zoveel mogelijk met een schepnet gevangen en overgezet naar een geschikt water in de nabije omgeving.
- Als het gehele water wordt gedempt, wordt de waterstand verlaagd tot ca. 20 cm. De in de sloot aanwezige vissen en amfibieën worden door een deskundige weggevangen en verplaatst naar een geschikt water in de nabije omgeving. Het water wordt zo snel mogelijk na het wegvangen gedempt.

Amfibieën

- De activiteiten worden uitgevoerd bij een watertemperatuur van niet hoger dan 20°C en niet lager dan 4°C. Bij wateren niet dieper dan 1 m worden soorten voorafgaand aan de activiteiten met een schepnet weggevangen of verjaagd in de richting van de wateren die behouden blijven.
- Strooiselhopen, takkenhopen en vergelijkbare plaatsen, die kunnen dienen als overwinteringsplaats voor beschermde amfibieën blijven gedurende het winterseizoen ongemoeid. Bij beschermde soorten is omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten als bedoeld in artikel 8.74i en 8.74k Bkl noodzakelijk.

Ringslangen

- Strooiselhopen, takkenhopen en vergelijkbare plaatsen, die kunnen dienen als overwinteringsplaats voor ringslang blijven gedurende het winterseizoen ongemoeid.
- Broeihopen die in gebruik zijn blijven ongemoeid en mogen zelfs worden aangevuld met geschikt organisch materiaal.

5.3. Verwijderen opgaande begroeiing, struwelen, bomen, bosplantsoen en doodhout

Omschrijving activiteit

Deze activiteiten vallen onder deel 1 hoofdstuk 4.4 en 4.5 van de gedragscode. Bij verwijderen van opgaande begroeiing, waaronder struweel, solitaire bomen, laanbomen en bosplantsoen, en dood hout dient rekening te worden gehouden met beschermde planten, amfibieën, reptielen, zoogdieren, broedvogels en ongewervelde.

Bij negatieve effecten op soorten vogelrichtlijn, habitatrichtlijn, Andere soorten en jaarrond beschermde nestplaatsen van vogels die buiten het inzetbereik van de gedragscode vallen, is een omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 11.37, 11.46 en 11.54, Bal noodzakelijk.

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sept	okt	nov	dec
soorten												
Planten												
Amfibieën & reptielen												
Vleermuizen zomerverblijf												
Vleermuizen paarverblijf / zwermlocatie												
Vleermuizen winterverblijf												
Zoogdieren (das, eekhoorn)												
Broedvogels												

	Geen beperkingen
	Uitvoeren met maatregelen
	Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen

Aandachtsoorten

Amfibieën en reptielen, (hazelworm), (broed)vogels, vleermuizen, eekhoorn, das.

Aandachtspunten

Algemeen: In gebruik zijnde vaste rust- of verblijfplaatsen van vleermuizen of nestplaatsen van vogels of andere beschermde soorten mogen niet worden verstoord, beschadigd of vernietigd. Daarom vermijdt u strikt het voortplantingsseizoen. Speciale aandacht verdienen soorten met jaarrond beschermde nestplaatsen. Als het functioneren van vaste rust- of verblijfplaatsen en nestplaatsen niet is gewaarborgd, wordt een omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten aangevraagd. Het functioneren is gewaarborgd indien een deskundige heeft vastgesteld dat de verblijfplaats of nestplaats, gedurende en na afloop van de activiteiten niet wordt aangetast of verstoord. Dat er voldoende, geschikte, tijdig beschikbare alternatieven aanwezig zijn of zullen worden gecreëerd is niet van toepassing en is omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 11.37, 11.46 en 11.54, Bal noodzakelijk.

Planten: Bij het verwijderen van grote oppervlakten dichte vegetatie wordt zodanig vanuit één zijde gewerkt dat dieren kunnen ontsnappen.

Maatregelen in de oranje en rode periode

Planten

- Bij activiteiten in het groeiseizoen worden wettelijk en beleidsmatig beschermde planten uitgestoken en overgezet naar geschikte groeiplaatsen in de nabije omgeving.

Amfibieën en reptielen

Beplanting met verblijfplaatsen van amfibieën, hazelworm of ringslang wordt voor het verwijderen gecontroleerd op aanwezige dieren, aangetroffen individuen worden verplaatst naar geschikt biotoop in de omgeving. Bijzondere aandacht verdienen takkenhopen en andere verzamelpaatsen van dood hout. Daaronder kunnen amfibieën en reptielen verblijven en overwinteren. Bij aanwezigheid van deze soorten is er ook sprake van vaste verblijfplaatsen en moet er omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 11.46 en 11.54, Bal worden aangevraagd.

Zoogdieren

- **Vleermuizen:** Als het functioneren van de verblijfplaats van de vleermuizen niet is gewaarborgd, wordt een omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten aangevraagd. Het functioneren is gewaarborgd indien een deskundige heeft vastgesteld dat de verblijfplaats (inclusief toegangen, vliegroutes en essentiële foerageergebieden), gedurende en na afloop van de activiteiten niet wordt aangetast of verstoord.
Zomerverblijven: er wordt gewerkt buiten de kraamperiode; activiteiten worden uitgevoerd indien de dieren afwezig zijn, hetgeen voorafgaand aan de activiteiten wordt vastgesteld door een ter zake deskundige.
Paarverblijven & zwermlocaties: er wordt gewerkt buiten de perioden waarin gezwermd, gebaltst en gepaard wordt, hetgeen voorafgaand aan de activiteiten wordt vastgesteld door een ter zake deskundige.
- **Das en eekhoorn:** Als een dassenburcht in gebruik is, ook buiten het voortplantingsseizoen, wordt omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 11.54 Bal aangevraagd als de burcht door de activiteiten kan worden verstoord, beschadigd of vernietigd.
Voorafgaand aan de activiteiten wordt de te verwijderen begroeiing geïnspecteerd op de aanwezigheid van slaapnesten van eekhoorns. Zolang deze in gebruik zijn wordt de betreffende boom niet geveld.

Vogels

- Voordat de activiteiten plaatsvinden wordt door een deskundige vastgesteld of vogels de bouwwerken als verblijfplaats gebruiken, en zo ja er een jaarrond beschermde nestplaats aanwezig is (zie bijlage 2).
- Als er geen jaarrond beschermde nestplaatsen aanwezig zijn, worden de activiteiten uitgevoerd als de nestplaatsen niet meer in gebruik zijn.
- Als er wel jaarrond beschermde nesten aanwezig zijn, is omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 11.37, Bal noodzakelijk.
- De steenuil en bosuil broeden al vanaf februari.

5.4. Grondwerken; bouwrijp maken, afgraven, ophogen, in depot zetten, ingraven van kabels & leidingen

Omschrijving activiteit

Deze activiteiten vallen onder deel 1 hoofdstuk 4.4 en 4.5 van de gedragscode. Onder grondwerken wordt verstaan het geheel van ontgraven, transport, inrijden/spuiten, spreiden en onder profiel brengen van grond alsmede het aanleggen/inrichten van gebruiksvoorzieningen zoals nutsvoorzieningen & rioleringen, nieuwe afrasteringen/hekwerken en alle bijkomende activiteiten t.b.v. het bouwrijp maken van een terrein.

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sept	okt	nov	dec
soorten												
Rugstreeppad												
Zoogdieren												
Das												
(Broed)vogels												

	Geen beperkingen
	Uitvoeren met maatregelen
	Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen

Aandachtsoorten

Amfibieën en reptielen, (rugstreeppad), (broed)vogels, waterspitsmuis.

Aandachtspunten

Bij grondwerken dient rekening te worden gehouden met rugstreeppad, waterspitsmuis noordse woelmuis, das en broedvogels. Bij aanwezigheid van broedvogels wordt het werk uitgesteld tot na het broedseizoen. Bij negatieve effecten en aanwezigheid van rugstreeppad, waterspitsmuis, noordse woelmuis, das of andere beschermde soorten waarin de gedragscode ontoereikend is, zal omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 11.37, 11.46 en 11.54, Bal noodzakelijk zijn.

Maatregelen in de oranje en rode periode

Amfibieën en reptielen

- In plangebieden die geschikt zijn voor amfibieën worden straat- en trottoirkolken met faunahoektrappen toegepast.
- Rugstreeppad: Bij activiteiten in het voortplantingsseizoen (eind april – augustus) worden voorafgaande aan dit seizoen maatregelen genomen om het ontstaan van plasvorming of andere ondiepe wateren waarin rugstreeppadden zich kunnen voortplanten te voorkomen.
- Tijdens de activiteiten wordt het ontstaan van ondiepe plassen tegengegaan.
- Als het terrein door de activiteiten geschikt zou kunnen worden als voortplantingsgebied van de rugstreeppad (bijvoorbeeld omdat het onmogelijk is de vorming van ondiepe plassen tegen te gaan) en er moeten in de betreffende terreindelen activiteiten worden uitgevoerd, dan wordt het terrein, of tenminste die delen die geschikt zijn voor rugstreeppadden, afgeschermd door middel van paddenschermen.

- Als er ondanks bovenstaande gedragsregels rugstreeppadden zich gaan voortplanten, wordt een deskundige gevraagd te adviseren hoe de activiteiten kunnen worden voortgezet zonder verbodsbepalingen te overtreden. Dit advies wordt opgevolgd en gedocumenteerd.
- Als het niet mogelijk is de activiteiten uit te voeren zonder verbodsbepalingen jegens de rugstreeppad te overtreden, wordt omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 11.46, Bal aangevraagd of worden de activiteiten uitgesteld

Zoogdieren

- Waterspitsmuis: Bij grondwerkzaamheden minimaal 5 m afstand houden tot wateren, die deel uitmaken van het leefgebied van de waterspitsmuis. Let op: bij werk in de watergang binnen 5 meter in het leefgebied geldt de regel dat er altijd omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten aangevraagd dient te worden.
- Das: In de periode van 1 maart tot 1 augustus minimaal 100 m afstand houden tot bewoonde burchten.
- In de periode 1 augustus – 1 maart houdt u minimaal 25 m afstand tot bewoonde burchten.
- Wissels (verbindingsroutes) en foerageergebieden die voor het functioneren van bewoonde dassenburchten essentieel zijn, worden niet aangetast.
- Bij aanwezigheid van een dassenburcht, zal altijd een omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 11.54, Bal moeten worden aangevraagd bij de provincie als de burcht door de activiteiten kan worden verstoord, beschadigd of vernietigd.

- Noordse woelmuis: Activiteiten alleen uitvoeren met omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 11.46, Bal met inachtneming van de maatregelenkalender.

Vogels

- Bij activiteiten in het broedseizoen worden voorafgaande aan dit seizoen maatregelen genomen om de vestiging van broedvogels te voorkomen.
- Het ontstaan van steile randen die geschikt kunnen zijn als nestgelegenheid voor ijsvogel en oeverzwaluw wordt vermeden, als de activiteiten (deels) in de zomer worden uitgevoerd.
- Graafwerkzaamheden door bospercelen en struweel t.b.v. een nieuwe kabel- en leidingen tracé worden buiten de kwetsbare periode uitgevoerd.
- Als een gronddepot in de zomer wordt verwerkt, worden eventueel aanwezige steile randen voor eind maart afgevlakt of afgedekt, dit om eventuele broedgevallen in periode dat de activiteiten worden uitgevoerd te voorkomen.

Voordat de activiteiten plaatsvinden wordt door een deskundige vastgesteld of vogels het terrein als verblijfplaats gebruiken, en zo ja er een jaarrond beschermde nestplaats aanwezig is (zie bijlage 2).

5.5. Bermen verlagen of uitvullen

Omschrijving activiteit

Deze activiteiten vallen onder deel 1 hoofdstuk 4.6 van de gedragscode. Het verlagen van bermen wordt als onderhoudsmaatregel toegepast om de afvoer van water vanaf het wegdek te garanderen. Dit is uit het oogpunt van de verkeersveiligheid noodzakelijk.

De top laag van enkele centimeters van de berm wordt hierbij verwijderd. Het betreft meestal alleen de eerste 1 à 1,5 meter langs de verharding. Deze activiteiten vinden jaarlijks plaats op basis van noodzaak, maar gemiddeld 1 maal per 2 à 5 jaar.

Het frezen van bermen wordt ook uitgevoerd voorafgaand aan het overlagen van asfalt vóór het aanvullen van de bermen. Het ophogen van bermen wordt vaak toegepast na het overlagen van asfalt of schade door zwaar verkeer. Het gaat om een aantal centimeters verhoging en in de breedte alleen de eerste 1 à 1,5 meter langs de verharding.

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sept	okt	nov	dec
soorten												
Planten												
Vissen												
Amfibieën												
Vleermuizen												
Zoogdieren												
Vogels												
Ongewervelde												

Geen beperkingen
 Uitvoeren met maatregelen
 Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen

Aandachtsoorten

Planten, (broed) vogels, amfibieën en reptielen.

Aandachtspunten

Planten: Indien groeiplaatsen van wettelijk en beleidsmatig beschermde plantensoorten door het uitvoeren van bermverlagingswerkzaamheden in de periode 15 maart tot 15 augustus dreigen verloren te gaan, moeten de flora worden uitgestoken, in de directe nabijheid in depot worden gezet en later weer worden terug geplant.

Amfibieën: Bermverlagingswerkzaamheden op locaties waar beschermde amfibieën en reptielen aanwezig zijn, vinden plaats buiten de overwinteringsperiode (1 november – 1 april).

Broedvogels: Bij het uitvoeren van bermverlagingswerkzaamheden binnen het broedseizoen (15 maart – 15 juli) moeten aanwezige vogels, nesten, eieren en jongen door een ecooloog of iemand met gedegen kennis, actief worden opgespoord en

gespaard. Dit houdt in dat de berm op die locaties niet worden verlaagd en dat bij activiteiten een afstand van 10 meter wordt aangehouden.

Maatregelen in de **oranje** en **rode** perioden

Algemeen

- De opdrachtnemer voorkomt aantasting van wettelijk en beleidsmatig beschermde plantenvegetatie.

Vogels

- De opdrachtnemer voorkomt verstoring en vernietiging van nesten van broedende vogels.

Amfibieën en reptielen

- De Uitvoerder markeert en voorman en/of zelfstandig medewerker ontziet broedhopen en dagen waarop amfibieën massaal trekken.

5.6. Bronbemaling

Omschrijving activiteit

Deze activiteiten vallen onder deel 1 hoofdstuk 4.5 van de gedragscode. Bronbemaling is een proces waarbij op verschillende plaatsen grondwater wordt opgepompt en via een leiding wordt afgevoerd, om plaatselijk en tijdelijk de grondwaterspiegel te verlagen. Dit kan nodig zijn om stabiliteit van dijken en taluds te verhogen, om grondwater op te pompen, of om het waterpeil in de bodem van de bouwput zodanig te verlagen dat droog gewerkt kan worden onder andere bij het leggen van leidingen, rioleringsbuizen, het bouwen van kelders, ondergrondse parkeergarages enz. Let op! De gedragscode en oplegnota zijn geen omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op het onttrekken en lozen van grondwater.

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sept	okt	nov	dec
soorten												
(Broed)vogels												
Zoogdieren												
Reptielen												
Amfibieën algemeen												
Libellen												
Planten												

	Geen beperkingen
	Uitvoeren met maatregelen
	Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen

Aandachtsoorten

(Broed)vogels.

Aandachtspunten

- Bij negatieve effecten op de gunstige staat van instandhouding van soorten Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en Andere soorten vogelrichtlijnen is omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten als bedoeld in artikel 11.37, 11.46 en 11.54, Bal noodzakelijk.
- Indien de bronbemaling veranderingen in grondwaterstand kan veroorzaken op locaties waar beschermde planten- of diersoorten voorkomen worden ter plaatse beschermende maatregelen genomen. NB: Effecten kunnen zich over grote afstanden voordoen! Voorkomen dient te worden dat groeiplaatsen, voortplantingswateren of leefgebieden van beschermde soorten droogvallen.
- Lozing van opgepompt water op locaties waar vrijgestelde soorten planten, vissen of amfibieën voorkomen vindt alleen plaats wanneer deze geen nadelige invloed heeft of kan hebben op de betreffende soorten (zowel voor wat betreft grondwaterstand als kwaliteit van het water).

Maatregelen in de oranje en rode periode

Algemeen

- Voorafgaand aan de activiteiten worden de aanwezige soorten geïnventariseerd door de uitvoerder.
- Als geen beschermde soorten en geen broedende vogels worden aangetroffen zijn geen extra maatregelen nodig.
- Voor de aanwezige vogels en beschermde soorten wordt een ecologisch protocol opgesteld. Aangetroffen broedgevallen dienen altijd te worden ontzien, ook buiten de genoemde broedperiode.

5.7. Activiteiten in en aan de oever

Omschrijving activiteit

Deze activiteiten vallen onder deel 1 hoofdstuk 4.5 en 4.7 van de gedragscode.

Slopen, aanleggen en renoveren van oeververdedigingen en andere waterbouwkundige werken in het water, zoals dijken, sluizen, damwanden dakpan- en oeverbeschoeiingen evenals groot onderhoud zoals het opnieuw voegen, zandstralen, afdichten en andere activiteiten.

Bij negatieve effecten op de gunstige staat van instandhouding van waterspitsmuis, vleermuizen, gevlekte witsnuitlibel, groene glazenmaker en vogels is omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 11.37, 11.46 en 11.54, Bal noodzakelijk.

Het dagelijks onderhouden van oeververdedigingen en kunstwerken wordt behandeld in § 7.10 van deze oplegnota.

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sept	okt	nov	dec
periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sept	okt	nov	dec
soorten												
Planten												
Vissen												
Amfibieën												
Amfibieën winterverblijf												
Vleermuizen												
Waterspitsmuis; Winterverblijf												
Paartijd/voortplanting												
Vogels												
Ongewervelde												

Geen beperkingen
 Uitvoeren met maatregelen
 Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen

Aandachtsoorten

Broedvogels, Amfibieën en reptielen (rugstreeppad en ringslang), Vissen (grote modderkruiper), Zoogdieren (waterspitsmuis), Libellen (geflekte witsnuitlibel en groene glazenmaker) en vlinders.

Aandachtspunten

- Planten:** Voorkom vernieling van groeiplaatsen van wettelijk en beleidsmatig beschermde planten. Voer werkzaamheden uit na zaadsetting. Voer maaisel altijd af. Muurplanten zijn moeilijk te verplaatsen. Het is van belang de groeiomstandigheden intact te laten. Er wordt geen maaiwerk uitgevoerd en/of en maaisel afgevoerd.
- Amfibieën:** Geen activiteiten uitvoeren als jonge amfibieën massaal op het land aanwezig zijn. Amfibieën overwinteren vaak in vorstvrije oevers en zijn ook dan beschermd.
- Broedvogels:** Voorkom vernieling en verstoring met wezenlijke invloed van nesten van

	broedende vogels.
Libellen:	Voorkom vernieling van krabbenscheer locaties.
Zoogdieren:	Voorkom vernieling van leefgebied van de waterspitsmuis.

Maatregelen in de **oranje** en **rode** periode

Algemeen

- De Uitvoerder voert geen activiteiten uit, in of aan oevers die deel uitmaken van het leefgebied van wettelijk en beleidsmatig beschermde planten of dieren.
- Als initiatiefnemer raadpleegt u de LIOR en past u FUP's toe als binnen een straal van 30 meter uittreden voor kleine dieren onmogelijk is. Als opdrachtnemer heeft u meldplicht als er onvoldoende (natuurlijke) uittreedt mogelijkheden zijn ontstaan.

Planten

- De Uitvoerder markeert de groeiplaatsen wettelijk en beleidsmatig beschermde soorten. U laat per maaigang minimaal 30% van de groeiplaatsen van beschermde soorten on-gemaaid.
- De opdrachtnemer werkt met licht materieel om verdichting van de bodem te voorkomen.
- De uitvoerder of voorman voert het maaisel af om verstikking van de bodem te voorkomen en verschraving te bevorderen. De uitvoerder of voorman laat het maaisel twee tot vier dagen liggen om zaadval mogelijk te maken.

Amfibieën

- Langs sloten en wateren waar rugstreeppad voorkomt worden zandhopen, molshopen e.d. tussen 15 maart en 15 augustus ontzien in verband met het belang als rustplek.

Vogels

- Bij activiteiten in de rode periode: voorafgaand aan de activiteiten spoort de uitvoerder nesten op en markeert deze voor de duur van de activiteiten. U houdt minimaal 10 meter afstand tot nesten om vernieling en wezenlijke verstoring van nesten te voorkomen.

Vleermuizen

- Zomer- en paarverblijfplaatsen van enkele individuele vleermuizen, worden vaak ook in de winter door deze individuen gebruikt. Daarom is het vaak niet uit te sluiten dat zomer- en paarverblijfplaatsen ook in de winter gebruikt worden. Wanneer dit niet uit te sluiten is, moet ook worden aangenomen dat er een winterverblijfplaats is, moet er rekening gehouden worden met de kwetsbare winterperiode en moet er ook gemitigeerd worden voor een winterverblijfplaats.

5.8. Plaatsen (openbare) verlichting

Omschrijving activiteit

Deze activiteiten vallen onder deel 1 hoofdstuk 4.6 van de gedragscode. Het plaatsen van verlichting is soms noodzakelijk voor de verkeersveiligheid & sociale veiligheid en kan jaarrond plaatsvinden.

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sept	okt	nov	dec
soorten												
Vleermuizen												

	Geen beperkingen
	Uitvoeren met maatregelen
	Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen

Aandachtsoorten

Vleermuizen.

Aandachtspunten

Het plaatsen van verlichting kan jaarrond plaatsvinden. Daarbij moet rekening worden gehouden met vleermuizen. Als negatieve effecten niet kunnen worden voorkomen, is een omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 11.46, Bal noodzakelijk.

Maatregelen in de oranje periode

Vleermuizen

- Als initiatiefnemer raadpleegt u de LIOR m.b.t. verlichting in de (openbare) buitenruimte.
- Bij het plaatsen van straat- en gevelverlichting wordt rekening gehouden met verblijfplaatsen van vleermuizen. Directe verlichting van in- en uitvliegopeningen van verblijfplaatsen wordt vermeden. Ook directe verlichting van essentiële vliegroutes wordt vermeden. In essentiële foerageergebieden wordt de verlichting aangepast of beperkt, zodanig dat het gebied als essentieel foerageergebied behouden blijft.
- Bij migratieroutes en foerageergebieden in het buitengebied waar alleen fietspaden verlicht worden, zal bij aanleg of vervanging dynamische amberkleurige verlichting worden toegepast.
- De maximale gemiddelde horizontale verlichtingssterkte boven het wateroppervlak is 0,5 lux.

6. Beschrijving van de activiteiten bestendig gebruik

De Gedragscode soortenbescherming voor gemeenten deel 1 hoofdstuk 3 en 4 en deel 2 hoofdstuk 5 en 6 hebben betrekking op activiteiten in het kader van bestendig gebruik in deze oplegnota als bedoeld in 11.45 lid 1b onder 3°, 11.53 lid 1b onder 3° en 11.59 lid 1b onder 3°, Bal. In alle andere situaties is een omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 11.37, 11.46 en 8.74o Bkl noodzakelijk. Onder bestendig gebruik wordt verstaan het sinds langere tijd ondernemen van activiteiten, die samenhangen met de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied en ingepast zijn door de beheerder of eigenaar van het gebied of inpasbaar zijn. Voor het bepalen van de zorgplicht van beschermde soorten wordt het stappenplan bestendig beheer doorlopen. Voorbeelden van bestendig gebruik zijn het beweiden van vee op agrarische grond, het houden van militaire oefeningen op bestaande oefenterreinen van Defensie, het kamperen op speciaal daarvoor bestemde plekken, aanmeerplaatsen langs de Vecht, (cultuur)historisch bepaalde evenementen zoals veldlopen, wandeltochten, schaatstoertochten, evenementen op speciaal daarvoor bestemde terreinen.

Voor activiteiten op deze terreinen geldt dat het bestendig gebruik al op langere termijn zo plaatsvindt of zal plaatsvinden en dat dit niet heeft verhinderd of gaat verhinderen dat er beschermde soorten zich op de terreinen vestigen. Als er afgeweken wordt van de gebruikelijke gang van zaken door bijvoorbeeld wijzigingen in frequentie, omvang of intensiteit, is er niet langer sprake van bestendig gebruik. De inpasbaarheid van een activiteit in het betreffende gebied hangt af van een aantal parameters zoals frequentie en impact. Een voorbeeld van een activiteit met een hoge frequentie maar een relatief lage impact is het uitlaten van honden (mits deze niet actief dieren verontrusten). Het is echter ook mogelijk dat een activiteit met een lage frequentie zoals een evenement toch een voldoende lage impact heeft om in het betreffende gebied inpasbaar te zijn. De bestendigheid van een evenement dient derhalve aangetoond te kunnen worden door middel van een onderbouwde inschatting van de impact op het gebied. Daarbij dienen zaken als locatie, intensiteit (in zowel bezoekersaantallen als bijvoorbeeld geluidsbelasting) en frequentie aan de orde te komen. De overlast voor de aanwezige flora en fauna bestaat bij bestendig gebruik meestal het verontrusten, verstoren van beschermde flora en fauna evenals doelsoorten. Binnen de gebieden die vallen onder bestendig gebruik moeten de activiteiten en gebruik voldoen aan de werkwijze en voorwaarden zoals opgenomen in deze gedragscode. Bij gebruik en activiteiten in deze gebieden is, net als bij bestendig beheer en onderhoud, de maatregelenkalender van toepassing.

6.1. Recreatie

Omschrijving activiteit

In de gemeente Stichtse Vecht komen de volgende recreatiemogelijkheden voor die vallen onder bestendig gebruik: Jachthavens (niet in beheer bij gemeente), aanmeerplaatsen (recreatieve)scheepvaart, recreatieterreinen, campings en caravanparken (niet in beheer bij gemeente), visplaatsen, schaatsen op natuurijs, picknickplaatsen, zwembaden (natuur- en buitenbaden met ligweiden, niet in beheer bij gemeente) en wandel- en fietspaden.

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sept	okt	nov	dec
soorten												
Planten												
Vissen												
Amfibieën												
Vleermuizen												
Zoogdieren												
Vogels												
Ongewervelde												

	Geen beperkingen
	Uitvoeren met maatregelen
	Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen

Aandachtsoorten

Amfibieën en reptielen, (rugstreeppad, ringslang), (broed)vogels, gevlekte orchis grote modderkruiper.

Aandachtspunten

- Algemeen:** In gebruik zijnde vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde soorten of nestplaatsen van vogels mogen niet worden verstoord, beschadigd of vernietigd. Speciale aandacht verdienen soorten met jaarrond beschermde nest- en verblijfplaatsen.
- Van voorkomende beschermde soorten worden de biotopen afgezet met duidelijke afrasteringen. Betreding van gevoelige gebieden wordt middels verbodsborden tegen gegaan.
- Bestaande verlichting wordt in de huidige vorm gehandhaafd, waar mogelijk worden armaturen vervangen door aangepaste armaturen die minder breed en hoog stralen.
- Bij aanwezigheid van soorten habitatrichtlijn vogels en niet-vogels en soorten vogelrichtlijnen wordt hierover voorlichting gegeven aan recreanten. Onderhoud van de gebieden geschiedt volgens de voorwaarden onder deel 2 hoofdstuk 5 en 6 van de gedragscode.
- Vogels:** Voorkom vernieling en verstoring met wezenlijke invloed van nesten van broedende vogels.

Planten: Voorkom vernieling en verstoring met wezenlijke invloed van wettelijk en beleidsmatig beschermde planten.

Maatregelen in de **oranje** periode

Vogels

- Als er broedende vogels voorkomen op de terreinen of in de randen, worden die buiten de invloedssfeer van de recreanten gehouden. Dat gebeurt door afzetten van bepaalde terreindelen in overleg met een deskundige.

Planten

- Als er wettelijk en beleidsmatig beschermde planten voorkomen op de terreinen, worden die buiten de invloedssfeer van de recreanten gehouden. Dat gebeurt door afzetten van bepaalde terreindelen in overleg met een deskundige.

6.2. Evenementen

Omschrijving activiteit

In de gemeente Stichtse Vecht komen de volgende evenementen voor die vallen onder bestendig gebruik: Ultrasonic Festival (terrein niet in beheer bij gemeente), kermissen, braderieën, week / jaarmarkten, schaatsen op kunstijs / schaatstoertochten, diverse hardloop- en skeelerevenementen.

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sept	okt	nov	dec
soorten												
Planten												
Vissen												
Amfibieën												
Vleermuizen												
Zoogdieren												
Vogels												
Ongewervelde												

	Geen beperkingen
	Uitvoeren met maatregelen
	Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen

Aandachtsoorten

Vleermuizen (zomer en winterverblijven), (broed)vogels.

Aandachtspunten

- Algemeen:** Voorafgaand aan evenementen worden de te gebruiken gebieden en de directie omgeving (invloedsfeer) onderzocht op aanwezige natuurwaarde;
- Vogels:** Bij voorkomen van broedende vogels op een evenemententerrein geldt dat activiteiten uitvoeren tijdens het broedseizoen mogelijk is (gerelateerd aan de aard van de activiteit) indien de ingreep geen wezenlijke invloed heeft op het broedsucces van aanwezige broedvogels. Onder welke specifieke gevallen betreffende evenementen alsnog georganiseerd zouden kunnen worden, indien broedgevallen aanwezig, dient door een deskundige te worden bepaald aan de hand van zonering publiek, plaatsing geluidsboxen, verlichting, aanbrengen schermen e.a. wanneer bomen met vaste rust- en verblijfplaatsen binnen de invloedssfeer van de verlichting van het evenement en de opbouw en afbouw aanwezig zijn, dient de verlichting zodanig te worden opgesteld dat de in- en uitvliegopeningen van de verblijfplaatsen van deze soorten niet (overdadig) worden beschoren. De verstoring van verlichting en geluid zal maar een korte periode plaatsvinden, voornamelijk tijdens het evenement. Individuen kunnen tijdig het plangebied ontvluchten en in de omgeving van het plangebied zal voldoende foerageergebied voor deze soorten aanwezig blijven. Het verlichtingsplan dient te worden vastgesteld door een specialist/ecoloog op het gebied van vogels.
- Vleermuizen:** Bij voorkomen van vleermuizen op een evenemententerrein geldt; dat activiteiten uitvoeren tijdens het kraamseizoen mogelijk is (gerelateerd aan de aard van de activiteit) indien de ingreep geen wezenlijke invloed heeft op het

voortplantingssucces van aanwezige vleermuizen. Onder welke specifieke gevallen betreffende evenementen alsnog georganiseerd zouden kunnen worden, indien broedgevallen aanwezig, dient door een deskundige te worden bepaald aan de hand van zonering publiek, plaatsing geluidsboxen, verlichting, aanbrengen schermen e.a. Wanneer bomen met vaste rust- en verblijfplaatsen binnen de invloedssfeer van de verlichting van het evenement aanwezig zijn, dient de verlichting van zowel het evenement als de opbouw en afbouw zodanig te worden opgesteld dat de in- en uitvliegopeningen van de verblijfplaats niet worden beschreven. De verstoring door verlichting en geluid zal maar een korte periode plaatsvinden, voornamelijk tijdens het evenement. Het evenement zal rond 24:00 uur afgelopen zijn, waardoor maar een betrekkelijk korte periode voor vleermuizen verstorend zal zijn. Individuen kunnen tijdig het plangebied ontvluchten, waarna het waarschijnlijk is dat de vleermuizen weer terug zullen keren. Wanneer met het verlichtingsplan rekening wordt gehouden met eventueel in (de omgeving van) het plangebied aanwezige vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen, is er geen sprake van een overtreding van verbodsbepalingen Bal. Met name de meervleermuis en de watervleermuis zijn lichtgevoelige soorten. Verstoring van essentiële foerageergebieden en migratieroutes dient te worden vermeden. Er dient rondom het evenement geen zodanige verstoring door verlichting en geluid te ontstaan dat het gebied ongeschikt wordt voor foeragerende en/of migrerende vleermuizen. Wanneer de verlichting (van zowel het evenement als de opbouw en afbouw) op en rond het terrein van het evenement zodanig wordt gekozen dat deze geen tot zeer weinig uitstraling naar de omgeving veroorzaakt, zal dit een beperkte verstoring opleveren voor de aanwezige (migrerende en/of foeragerende) vleermuizen en worden geen verbodsbepalingen Bal overtreden. Eventuele effecten van de verlichting op (migrerende en/of foeragerende) vleermuizen dient door een deskundige op het gebied van vleermuizen te worden ingeschat. Tevens is het belangrijk dat in de omgeving voldoende aaneengesloten, onverlichte opgaande structuren aanwezig zijn, die als alternatieve routes kunnen worden gebruikt. Het verlichtingsplan dient te worden vastgesteld door een specialist/ecoloog op het gebied van vleermuizen.

Maatregelen in de oranje periode

Vogels

- Als er broedende vogels voorkomen op de terreinen of in de randen, worden die buiten de invloedssfeer van de recreanten gehouden. Dat gebeurt door afzetten van bepaalde terreindelen in overleg met een deskundige.

Vleermuizen

- Als er verblijfplaatsen van vleermuizen voorkomen op de terreinen, worden die buiten de invloedssfeer van de evenementen gehouden. Dat gebeurt door afzetten van bepaalde terreindelen in overleg met een deskundige.

6.3. Honden uitlaatplaatsen

Omschrijving activiteit

Binnen de gemeente Stichtse Vecht zijn locaties aangewezen als honden uitlaatplaatsen waar het ook is toegestaan dat honden loslopen. Dit kan in de toekomst veranderen en aangepast worden, waarbij schade van deze gebieden voorkomen kan worden door rekening te houden met de onderstaande aandachtspunten.

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sept	okt	nov	dec
soorten												
Planten												
Vissen												
Amfibieën												
Vleermuizen												
Zoogdieren												
Vogels												
Ongewervelde												

	Geen beperkingen
	Uitvoeren met maatregelen
	Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen

Aandachtsoorten

Vogels met name groundbroeders en zoogdieren.

Aandachtspunten

- Gebieden zo te kiezen en in te richten dat deze niet direct grenzen aan waardevolle natuurgebieden of gebieden met beschermde soorten;
- Aangewezen gebieden waar grond broedende vogels of beschermde soorten voorkomen worden indien mogelijk tijdens (broed)seizoen gesloten.
- Honden aan de lijn uitlaten, zodat verstoring beperkt blijft tot directe omgeving van paden. Ook kunnen gebieden aangewezen worden als honden uitlaat- of loslooplekgebied.

Maatregelen in de oranje periode

Vogels

- Als er broedende vogels voorkomen op de terreinen of in de randen, worden die buiten de invloedssfeer van de honden gehouden. Dat gebeurt door afzetten van bepaalde terreindelen in overleg met een deskundige en in het broedseizoen een aanlijngedod in te stellen.

Zoogdieren

Als er verblijfplaatsen van zoogdieren voorkomen op de terreinen, worden die buiten de invloedssfeer van de honden gehouden. Dat gebeurt door het instellen van een aanlijngedod of het afzetten van bepaalde terreindelen in overleg met een specialist/ecoloog.

7. Beschrijving van de activiteiten bestendig beheer

De Gedragscode soortenbescherming voor gemeenten deel 2 hoofdstuk 5 en 6 hebben betrekking op activiteiten in het kader van bestendig gebruik in deze oplegnota als bedoeld in artikel 11.45 lid 1b onder 2°, 11.53 lid 1b onder 2° en 11.59 lid 1b onder 2°, Bal. In alle andere situaties is een omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 11.37, 11.46 en 11.54, Bal noodzakelijk. De activiteiten in het kader van bestendig beheer omvatten dagelijks of regulier beheer- en onderhoudswerkzaamheden. Het betreft activiteiten die voortvloeien uit beheerplannen van de openbare (buiten)ruimte in en aan het groen, wegen, watergangen, gebouwen en civiele kunstwerken.

7.1. Maaien van korte grazige vegetaties (Gazon)

Omschrijving activiteit

Deze activiteiten vallen onder deel 2 hoofdstuk 6.5 van de gedragscode. Machinaal of handmatig meer dan 7x per jaar maaien inclusief klepelen van korte grazige vegetaties zoals bermen, recreatiegraslanden en gazons. Het gaat om soortenarme vaak voedselrijke graslanden, die ten minste zesmaal per jaar kort worden gemaaid vanwege de gebruiksfunctie. Het maaien van bermen met hoog gras of kruidenrijke vegetaties wordt behandeld in § 7.2 van deze oplegnota.

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sept	okt	nov	dec
soorten												
Planten												
Vissen												
Amfibieën												
Vleermuizen												
Zoogdieren												
Vogels												
Ongewervelde												

	Geen beperkingen
	Uitvoeren met maatregelen
	Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen

Aandachtsoorten

Amfibieën (rugstreeppad, ringslang), (broed)vogels, gevlekte orchis

Aandachtspunten

Amfibieën: Niet maaien als jonge amfibieën massaal op het land aanwezig zijn.
Broedvogels: Geen nesten vernielen of ernstig verstoren; ook niet in de hogere zoomvegetatie rondom de te maaien percelen of in en aan het water.

Maatregelen in de oranje periode

Amfibieën

- Langs sloten en wateren waar rugstreeppad en ringslang voorkomt ontziet u zandhopen, molshopen e.d. tussen 15 maart en 15 augustus in verband met het belang als rustplek.
- Bij het maaien één kant op maaien (in de richting van leefgebied van amfibieën) zodat dieren kunnen vluchten.
- Bij natte omstandigheden door dauw of regen maait u ruim uit de oever in de maanden juni t/m september wanneer jonge amfibieën op het land aanwezig zijn.

Vogels

- Voorkom het vernielen of verstoren met wezenlijke invloed van nesten van broedende vogels. Gelet op de kortdurende verstoring als gevolg van maaien is het treffen van maatregelen voor in bomen en struiken en langs watergangen broedende vogels op of rond het perceel niet nodig.
- Als grond broedende vogels (bijvoorbeeld Kievit en scholekster) in of aan het water (bijvoorbeeld wilde eend, meerkoet) aanwezig zijn op of direct rond het te maaien perceel, vraagt u aan een deskundige advies over de te nemen maatregelen. U volgt het advies op.

Toelichting:

Bij gazons die vanaf maart gemaaid worden is de kans op broedvogels nihil. Bijzondere maatregelen zijn hier niet noodzakelijk. Echter in de hoge vegetatie rondom de korte grazige vegetatie kunnen nesten aanwezig zijn. De vogels zullen doorgaans geen last hebben van een kortdurende maaiactie. U dient dus als zelfstandig medewerker zo snel mogelijk te werken en voldoende afstand te houden om verstoring met wezenlijke invloed te voorkomen (zie begrippenlijst).

7.2. Maaien van lange grazige of kruidige vegetaties (ruig gras)

Omschrijving activiteit

Deze activiteiten vallen onder deel 2 hoofdstuk 6.5 van de gedragscode. Het machinaal of handmatig maaien en, na enkele dagen voor de zaadbank, ruimen van lange grazige vegetaties, kruidenrijke graslanden en kruidenvegetaties exclusief klepelen. Hieronder vallen bijvoorbeeld bermen en dijktafsluiters met lang gras en veel kruiden en ruigtestroken langs poelen en in parken. Het maairegime betreft één- tot maximaal viermaal per jaar. Het maaien van natte gebieden zoals moerasvegetaties, oevers en wilgen- & rietvelden wordt behandeld in § 7.3 van deze oplegnota.

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sept	okt	nov	dec
soorten												
Planten												
Vissen												
Amfibieën & reptielen												
Vleermuizen												
Noordse woelmuis												
Overige zoogdieren												
Vogels												
Ongewervelde												

	Geen beperkingen
	Uitvoeren met maatregelen
	Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen

Aandachtsoorten

Orchideeën (groenknolorchis), Amfibieën en reptielen (rugstreeppad en ringslang), (broed)vogels,

Aandachtspunten

Planten:	Groeiplaatsen van wettelijk en beleidsmatig beschermde soorten sparen gedurende het groeiseizoen. Pas na de zaadzetting maaien.
Amfibieën:	Niet maaien als jonge amfibieën massaal op het land aanwezig zijn.
Reptielen:	Maaien tot 2 meter rondom de broedhopen van ringslangen.
Broedvogels:	Voorkom vernieling en verstoring met wezenlijke invloed van nesten van broedende vogels. U houdt rondom minimaal 10 m (=20 m1 doorsnee) afstand tot nesten om vernieling en verstoring van nesten te voorkomen.
Zoogdieren:	Bij aanwezigheid van noordse woelmuis wordt gefaseerd gemaaid en geruimd. In de wintermaanden maatregelen treffen voor het winterverblijf.

Maatregelen in de oranje en rode perioden

Algemeen

- De uitvoerder houdt voorafgaand aan de start van iedere maaiperiode een toolbox. Hierin worden o.a. de Do's en Don'ts voor de beschermde- en doelsoorten uiteengezet.
- De opdrachtnemer klepelt geen percelen die deel uitmaken van een ecologische vegetatie (verschalingsbeheer) of van het leefgebied van beschermde planten en/of dieren. Ook is de inzet van een klepel-zuigcombinatie is niet toegestaan, tenzij er sprake is van een erkent belang volgens bijlage 7 van de gedragscode. Er moet een ecologische en juridische onderbouwing aan ten grondslag liggen.

Planten

- De voorman en/of zelfstandig medewerker klepelt geen percelen, die deel uitmaken van het leefgebied van beschermde planten; op dergelijke percelen wordt alleen gemaaid en/of gehooid met een maaihogte van minimaal 8 cm.
- De uitvoerder vult de checklist in en markeert waargenomen rust en verblijfplaatsen van fauna en niet uitgebloeide flora van doel- en beschermd soorten.
- De voorman en/of zelfstandig medewerker maait niet uitgebloeide beschermde soorten al dan niet gemarkeerd na de bloei. Niet gemarkeerde groeiplaatsen van bloeiende doel- en beschermd soorten worden direct bij de uitvoerder gemeld. De uitvoerder stelt de directie hiervan op de hoogte.
- De voorman en/of zelfstandig medewerker maait percelen met groeiplaatsen van beschermde soorten met licht materieel (b.v. vingerbalk) om te voorkomen dat de grond aangereden wordt.
- De voorman en/of zelfstandig medewerker voert het maaisel af om verstikking van de bodem te voorkomen en vershraling te bevorderen. U laat het maaisel twee tot vier dagen liggen om zaadval mogelijk te maken en om insecten de mogelijkheid te geven te vluchten.
- Percelen of delen van percelen met Gevlekte orchis, Brede orchis, Rietorchis en Moeraswespenorchis of andere doel- en beschermd soorten worden na de bloei gemaaid door de opdrachtnemer.

Amfibieën (rugstreeppad) en reptielen

- Langs sloten en wateren waar rugstreeppad en ringslang voorkomt, ontziet u zandhopen, molshopen e.d. tussen 15 maart en 15 augustus in verband met het belang als rustplek.
- Jonge amfibieën kunnen in de zomer in grote aantallen tegelijkertijd uit de voortplantingswateren komen. Dit is vaak het geval op warme maar vochtige dagen tijdens en na regenbuien. Een hele generatie kan in één keer worden weggemaaid. Er wordt voor de maaier uit gelopen in deze periode door de uitvoerder/voorman. Langs wateren die van relatief groot belang zijn voor de voortplanting van amfibieën wordt in de periode vanaf 15 maart tot 15 augustus binnen een zone van 3 meter van voortplantingswateren niet geklepeld en wordt de maaierhoogte op minimaal 15 cm. Afgesteld.
- Tijdens de activiteiten wordt door de opdrachtnemer rekening gehouden met voortplantingsplaatsen van amfibieën, broeihopen en zon- en foerageerplekken van reptielen.

Vogels

- Voorafgaand aan de activiteiten spoort de uitvoerder nesten op en markeert deze voor de duur van de activiteiten.
- Als kuikens van weidevogels aanwezig zijn, maait de machinist van binnen naar buiten met gebruik van een 'wildredder'.
- Als bij controle blijkt dat geen nesten of kuikens aanwezig zijn kunnen de activiteiten ook binnen de rode en oranje periode uitgevoerd worden.
- Voor bermen smaller dan 3 meter langs de drukke wegen is het niet nodig van tevoren te controleren op nesten. Hier zal geen enkele vogel nestelen.

Zoogdieren

- Voor het maaien van kruidige vegetaties en het snoeien of rooien van struiken en kreupelhout, doorzoekt u het terrein op de aanwezigheid van egels. Deze vluchten bij naderende verstoring namelijk niet weg. Eventueel aangetroffen egels worden (voorzichtig!) verplaatst naar een nabijgelegen locatie waar voldoende dekking aanwezig is en geen activiteiten plaatsvinden.

7.3. Maaien en ruimen van oevers en moerasvegetaties

Omschrijving activiteit

Deze activiteiten vallen onder deel 2 hoofdstuk 6.5 en 6.7 van de gedragscode. Handmatig of machinaal maaien en, na enkele dagen voor de zaadbank, ruimen van vegetatie op natte gronden exclusief klepelen. Hieronder vallen oever- en moerasvegetaties. Bijvoorbeeld rietlanden, wilgenopslag en natte ruigte op braakliggende terreinen. Maaiwerkzaamheden vinden alleen in het najaar handmatig plaats of met tweewielige trekker voorzien van open maaibalk. Activiteiten in het natte profiel, bijvoorbeeld het schonen van sloten of het maaien van watervegetatie worden behandeld in § 7.8 van deze oplegnota.

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sept	okt	nov	dec
soorten												
Planten												
Vissen												
Amfibieën & reptielen												
Vleermuizen												
Noordse woelmuis												
Waterspitsmuis												
Overige zoogdieren												
Vogels												
Libellen												

Geen beperkingen
 Uitvoeren met maatregelen
 Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen

Aandachtsoorten

Broedvogels, Amfibieën en reptielen (rugstreeppad en ringslang), Vissen (grote modderkruiper), Zoogdieren (waterspitsmuis en noordse woelmuis), Planten (groenknolorchis)

Aandachtspunten

- Planten: Voorkom vernieling van groeiplaatsen van wettelijk en beleidsmatig beschermde planten. Voer maaiwerkzaamheden uit na zaadzetting. Voer maaisel altijd af.
- Amfibieën: Niet maaien als jonge amfibieën massaal op het land aanwezig zijn.
- Broedvogels: Voorkom vernieling en verstoring met wezenlijke invloed van nesten van broedende vogels.
- Reptielen: Ontzie broeihopen van ringslangen.
- Zoogdieren: Bij aanwezigheid van noordse woelmuis wordt gefaseerd gemaaid en geruimd. In de wintermaanden maatregelen treffen voor het winterverblijf. Bij aanwezigheid van de waterspitsmuis in de wintermaanden maatregelen treffen voor het winterverblijf.

Maatregelen in de oranje en rode perioden

Algemeen

- De opdrachtnemer klepelt geen percelen die deel uitmaken van een ecologische vegetatie of van het leefgebied van beschermde planten en/of dieren. Ook is de inzet van een klepel-zuigcombinatie is niet toegestaan, tenzij er sprake is van een erkent belang volgens bijlage 7 van de gedragscode. Er moet een ecologische en juridische onderbouwing aan ten grondslag liggen.
- De uitvoerder houdt voorafgaand aan de start van iedere maaiperiode een toolbox. Hierin worden o.a. de Do's en Don'ts voor de beschermde- en doelsoorten uiteengezet volgens het Ecologisch werkprotocol.

Planten

- De opdrachtnemer werkt met licht materieel om verdichting van de bodem te voorkomen.
- De uitvoerder voert het maaisel binnen vijf werkdagen na de dag van maaien af om verstikking van de bodem te voorkomen en verschraling te bevorderen. U laat het maaisel twee tot vier dagen liggen om zaadval mogelijk te maken.
- De voorman en/of zelfstandig medewerker klepelt geen percelen, die deel uitmaken van het leefgebied van beschermde planten; op dergelijke percelen wordt alleen gemaaid en/of gehooit met een maaihoogte van minimaal 8 cm.
- De uitvoerder vult de checklist in en markeert waargenomen rust en verblijfplaatsen van fauna en niet uitgebloeiende flora van doel- en beschermd soorten.
- De voorman en/of zelfstandig medewerker maait niet uitgebloeiende beschermde soorten al dan niet gemarkeerd na de bloei. Niet gemarkeerde groeiplaatsen van bloeiende doel- en beschermd soorten worden direct bij de uitvoerder gemeld. De uitvoerder stelt de directie hiervan op de hoogte.
- De voorman en/of zelfstandig medewerker maait percelen met groeiplaatsen van beschermde soorten met licht materieel (b.v. vingerbalk) om te voorkomen dat de grond aangereden wordt.
- De voorman en/of zelfstandig medewerker voert het maaisel af om verstikking van de bodem te voorkomen en verschraling te bevorderen. U laat het maaisel twee tot vier dagen liggen om zaadval mogelijk te mogelijk en om insecten de mogelijkheid te geven te vluchten.
- Percelen of delen van percelen met Gevlekte orchis, Brede orchis, Rietorchis en Moeraswespenorchis of andere doel- en beschermd soorten worden na de bloei gemaaid door de opdrachtnemer.

Amfibieën en reptielen

- Langs sloten en wateren waar rugstreeppad voorkomt worden zandhopen, molshopen e.d. tussen 15 maart en 15 augustus ontzien bij maaien in verband met het belang als rustplek.
- Bij broeihopen van ringslang wordt minimaal rondom de broeihoop 2 meter afstand gehouden.

Vogels

- Bij activiteiten in de rode periode: voorafgaand aan de activiteiten spoort de uitvoerder nesten op en markeert deze voor de duur van de activiteiten. U houdt rondom minimaal 10 meter afstand tot nesten om vernieling en wezenlijke verstoring van nesten te voorkomen.

Libellen

Oeverstroken langs wateren waar gevlekte witsnuitlibel of groene glazenmaker voorkomt worden gefaseerd gemaaid. Dit betekent dat minimaal 50% blijft staan om dieren dekking te bieden.

- Voordat de opdrachtnemer een afrastering of hekwerk plaatst in struwelen controleert de uitvoerder de bomen, struiken en heesters op de aanwezigheid van in gebruik zijnde of vaste nesten. Bomen, struiken en heesters met in gebruik zijnde nesten snoeit u pas na het broedseizoen.
- De voorman en/of zelfstandig medewerker houdt bij het snoeien voldoende afstand tot bewoonde of vaste nesten. Aangezien de vereiste afstand afhankelijk is van de soort, volgt u het advies van een deskundige over de wijze waarop u verstoring kunt voorkomen op.

Amfibieën en reptielen

- Bij het plaatsen en vervangen van hekkenwerken en afrasteringen die voor dieren niet te passeren zijn wordt door de opdrachtnemer rekening gehouden met voortplantingsplaatsen van amfibieën, broeihopen en zon- en foerageerplekken van reptielen.

Zoogdieren

- Verblijfplaatsen van eekhoorn, das en waterspitsmuis: activiteiten kunnen worden uitgevoerd zolang er geen sprake is van ongewenste toenemende barrièrewerking voor de dieren.

7.5. Onderhoud van (haag) beplanting

Omschrijving activiteit

Deze activiteiten vallen onder deel 2 hoofdstuk 6.4 van de gedragscode. Knippen van eenjarige twijgen, verwijderen van onkruid uit beplanting (schoffelen), snoeien van (overhangende) beplanting, verwijderen van opslag. Snoeien van overjarig hout wordt behandeld in § 7.6 van deze oplegnota.

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sept	okt	nov	dec
soorten												
Planten												
Vissen												
Amfibieën												
Vleermuizen												
Zoogdieren												
Vogels												
Steenuil												
Ongewervelde												

	Geen beperkingen
	Uitvoeren met maatregelen
	Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen

Aandachtsoorten

(broed)vogels

Aandachtspunten

- Planten: Groeiplaatsen van wettelijk en beleidsmatig beschermde soorten niet beschadigen tijdens de activiteiten.
- Vleermuizen: Veel vleermuizen hebben, om zich te oriënteren, 'corridors' nodig van heggen om zich over grotere afstanden te kunnen verplaatsen.
- Broedvogels: Voorkom vernieling en verstoring met wezenlijke invloed van nesten van broedende vogels. Let vooral op nesten van struweelvogels. Sommige vogelsoorten zoals bosuil starten vroeg met broeden (begin februari), anderen gaan lang door (bijv. houtduif tot september).

Maatregelen in de oranje en rode perioden

Planten

- De voorman en/of zelfstandig medewerker voorkomt dat groeiplaatsen van wettelijk en beleidsmatig beschermde soorten worden vernield door vertrapping en het in sporen met materieel door SZH.
- Indien het hout wordt versnipperd kan, waar mogelijk, hier en daar een hoop blijven liggen voor ringslangen. Waar dit niet mogelijk of onwenselijk is dient dit afgevoerd te worden om verdichting en verstikking van de bodem te voorkomen. Indien mogelijk snoeihout op rillen.

Vogels

- De uitvoerder controleert de bomen, struiken en heesters op de aanwezigheid van in gebruik zijnde of vaste nesten. Hagen met in gebruik zijnde nesten worden gemarkeerd.
- De voorman en/of zelfstandig medewerker reduceert het toerental van de knipmachine en beperkt de fysieke aanwezigheid door bij het knippen zo min mogelijk bij bewoonde of vaste nesten te verblijven. U voert de knip en ruimwerk zo veel mogelijk in één werkgang uit.

Uitzonderingen

- Wanneer in verband met calamiteiten of in het belang van de veiligheid snoeiwerkzaamheden moeten plaatsvinden die niet kunnen worden uitgesteld, neemt de opdrachtnemer daarbij zoveel als redelijkerwijs mogelijk de gedragsregels van deze oplegnota in acht.

7.6. Snoeien van bomen, struiken en heesters

Omschrijving activiteit

Deze activiteiten vallen onder deel 2 hoofdstuk 6.4 van de gedragscode. Snoeiwerkzaamheden aan bomen, struiken en heesters, het knotten van knotbomen en het afzetten van wilgen-, essen- en eikenhakhout.

Het kappen van een boom of het weghalen van een boom in het kader van dunnen wordt behandeld in § 7.7 van deze oplegnota. Het tijdstip van uitvoering is doorgaans afgestemd op de eisen en behoeften van de te snoeien beplanting en zal vaak na het broedseizoen en in de winterperiode vallen.

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sept	okt	nov	dec
soorten												
Planten												
Vissen												
Amfibieën												
Vleermuizen												
Zoogdieren												
Vogels												
Steenuil												
Ongewervelde												

	Geen beperkingen
	Uitvoeren met maatregelen
	Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen

Aandachtsoorten

(broed)vogels en vleermuizen.

Aandachtspunten

- Planten:** Groeiplaatsen van wettelijk en beleidsmatig beschermde soorten niet beschadigen tijdens de activiteiten.
- Vleermuizen:** Aangezien snoei vaak vanaf de nazomer tot in de winterperiode uitgevoerd wordt dient extra aandacht besteed te worden aan het opsporen van bomen met overwinterende vleermuizen in boomholten.
- Broedvogels:** Voorkom vernieling en verstoring met wezenlijke invloed van nesten van broedende vogels. Let vooral op holen en nesten van uilen, nesten van roofvogels in bomen en overige nesten die jaarrond beschermd zijn. Sommige vogelsoorten zoals bosuil starten vroeg met broeden (begin februari), anderen gaan lang door (bijv. houtduif tot september). Bij aanwezigheid van een jaarrond beschermd nest is een omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden in artikel 11.37, Bal noodzakelijk.

Maatregelen in de oranje en rode perioden

Planten

- De opdrachtnemer voorkomt dat groeiplaatsen van wettelijk en beleidsmatig beschermde soorten worden vernield door vertrapping en het rijden met materieel.
- Indien het hout wordt versnipperd dient dit afgevoerd te worden om verdichting en verstikking van de bodem te voorkomen. Indien mogelijk blijft snoeihout op rillen liggen.

Vleermuizen

- De voorman en/of zelfstandig medewerker snoeit bomen met verblijfplaatsen onder begeleiding van een deskundige.
- De voorman en/of zelfstandig medewerker snoeit geen bomen met holten die gebruikt worden als kraamkolonie of waarin vleermuizen overwinteren. Indien gesnoeid moet worden aan bomen binnen een straal van 10 meter overlegt u met de gemeentelijk ecooloog.

Vogels

- De uitvoerder controleert de bomen, struiken en heesters op de aanwezigheid van in gebruik zijnde nesten. Bomen, struiken en heesters met in gebruik zijnde nesten snoeit u pas nadat de eieren uitgedroogd zijn en de vogels, inclusief de jongen, het nest verlaten hebben.
- De voorman en/of zelfstandig medewerker houdt bij het snoeien voldoende afstand tot de gemarkeerde bewoonde of vaste nesten. Aangezien de vereiste afstand afhankelijk is van de soort, schakelt u de ecooloog of een deskundige in en volgt men het advies van deze op over de wijze waarop u verstoring kunt voorkomen.
- De voorman en/of zelfstandig medewerker voert activiteiten aan (knot)bomen, waarin steenuilen verblijven, uit tussen 15 september en 31 januari.

Uitzonderingen

Wanneer in verband met calamiteiten of in het belang van de veiligheid snoeiwerkzaamheden moeten plaatsvinden die niet kunnen worden uitgesteld, neemt u daarbij zoveel als redelijkerwijs mogelijk de gedragsregels van deze oplegnota in acht. Het gaat dan bijvoorbeeld om het opruimen van stormhout.

7.7. Dunnen van houtopstanden, rooien van bomen en struiken

Omschrijving activiteit

Deze activiteiten vallen onder deel 2 hoofdstuk 6.4 van de gedragscode. Het gaat om het dunnen van bosplantsoenen (bomen), bosschages, verwijderen van een of enkele bomen uit een laan, het kappen van iepen met de iepziekte, rooien van een of enkele struiken en dergelijke. De activiteiten zijn gericht op het toegankelijk en veilig houden van dergelijke groenstructuren. Grootschalige kap, reconstructies aan plantsoenen en wegen is een ROI activiteit en wordt behandeld in § 5.3 van deze oplegnota.

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sept	okt	nov	dec
soorten												
Planten												
Vissen												
Amfibieën												
Reptielen												
Vleermuizen												
Zoogdieren												
Vogels												
Ongewervelde												

	Geen beperkingen
	Uitvoeren met maatregelen
	Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen

Aandachtsoorten

(broed)vogels, vleermuizen en planten (grote keverorchis).

Aandachtspunten

- Planten:** Groeiplaatsen van wettelijk en beleidsmatig beschermde soorten niet beschadigen tijdens de activiteiten.
- Vleermuizen:** Bomen met bewoonde holten, scheuren of losse schorsdelen niet kappen in de kraamperiode en tijdens de winterslaap. Lijnvormige vegetatie-elementen zoals bomenlanen en heggen kunnen door vleermuizen gebruikt worden als vliegroute. Bij kappen van holle bomen met aanwezige vleermuizen en bij aantasting van de route is een omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 11.46, Bal noodzakelijk.
- Broedvogels:** Voorkom vernieling en verstoring met wezenlijke invloed van nesten van broedende vogels. Let vooral op holen en nesten van uilen, nesten van roofvogels in bomen en overige nesten die jaarrond beschermd zijn. Sommige vogelsoorten zoals bosuil starten vroeg met broeden (begin februari), anderen gaan lang door (bijv. houtduif tot september). Voor het kappen van een boom met een jaarrond beschermd nest is omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 11.37, Bal noodzakelijk.

Herpetofauna: Voorkom vernieling en verstoring met wezenlijke invloed van winterverblijven van hazelworm, ringslang en padden. Let vooral op hollen in de stamvoet van bomen en overige kleine (muizen)holen in de grond.

Maatregelen in de oranje en rode perioden

Planten

- De voorman en/of zelfstandig medewerker voorkomt dat groeiplaatsen van wettelijk en beleidsmatig beschermde soorten worden vernield, door vertrapping en het rijden met materieel.
- Indien het hout wordt versnipperd dient dit afgevoerd te worden om verdichting en verstikking van de bodem te voorkomen. Bij voorkeur blijven de takken op rillen in het bosplantsoen liggen.

Vleermuizen

- De initiatiefnemer/opdrachtgever kapt in geen geval bomen op het moment dat er vleermuizen aanwezig zijn. U vraagt een ecologisch deskundige om dat vast te stellen.
- De opdrachtnemer kapt alleen bomen met (in gebruik zijnde) vleermuisverblijven, als dat voor de veiligheid noodzakelijk is. In dat geval laat u een deskundige adviseren hoe dat kan worden uitgevoerd met zo min mogelijk negatieve effecten op de betrokken soort(en). Per vastgestelde verblijfplaats brengt u, 3 maanden voorafgaand aan de kap, 4 vleermuiskasten aan, specifiek voor de soort voorgeschreven. Voor ruige dwergvleermuis 4 X Schwegler 1FF en voor de overige soorten 2 X Schwegler 1FD en 2 X BNB Box ANS-4. U vraagt een ecologisch deskundige om dat vast te stellen en laat vooraf een onderzoek uitvoeren.

- Bij het kappen van bomen zorgt u dat de bomen niet in de richting van een door vleermuizen bewoonde boom vallen. Indien het noodzakelijk is te werken binnen 10 m afstand tot door vleermuizen bewoonde bomen overlegt u met de gemeentelijk ecooloog.
- Als de te rooien bomen en/of struiken een doorgaande, lijnvormige structuurvormen (bomenlaan, haag, heg, singel, houtwal), laat u een deskundige onderzoeken of vleermuizen hiervan gebruik maken als vliegroute. Als dat het geval is, voorkomt u dat er gaten in de lijnvormige beplanting ontstaan. De vliegroute functioneert pas als de nieuw aan te planten bomen een hoogte van minimaal 5 meter hebben en een onderste kroonbreedte van minimaal 2,5 meter. De plantafstand moet dan maximaal 7 meter zijn; bij dubbele rijen op maximaal 7 meter van elkaar geplant, kan de plantafstand tot 16 meter zijn (kennisdocument gewone dwergvleermuis en gewone grootoorvleermuis). Als dat vanwege openbare veiligheid niet mogelijk is kapt u in de winterperiode (1 december – 1 maart) en her-plant u in deze periode bomen met voldoende hoogte en kroon zodat de laan de functionaliteit als vliegroute behoudt.

Vogels

- De uitvoerder controleert de bomen op de aanwezigheid van in gebruik zijnde nesten. Bomen met in gebruik zijnde nesten kapt u pas nadat de vogels zijn uitgebroed en de jongen de nesten hebben verlaten m.u.v. jaarrond beschermde nesten.
- De voorman en/of zelfstandige medewerker houdt bij het snoeien voldoende afstand tot bewoonde en vaste nesten. Aangezien de vereiste afstand afhankelijk is van de soort, volgt een het advies van een deskundige over de wijze waarop u verstoring kunt voorkomen op.
- Als de opdrachtnemer een boom om veiligheidsredenen moet kappen met daarin een nest dat jaarrond beschermd is (zie de Checklist in Bijlage 1), dient de **initiatiefnemer** een omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 11.37, Bal aan te vragen.

Herpetofauna

- In de overwinteringsperiode wordt geen rollend materieel in het werkgebied ingezet. De (bos)bodem wordt zoveel als mogelijk ongeroerd gelaten.

Uitzonderingen

Het kan voorkomen dat in verband met calamiteiten of in het belang van de veiligheid kapwerkzaamheden moeten plaatsvinden die niet kunnen worden uitgesteld. Het gaat dan bijvoorbeeld om het opruimen van stormhout. Zie voor dergelijke gevallen gedragsregel §7.6 van deze oplegnota.

7.8. Schonen van wateren (het sloten of krozen)

Omschrijving activiteit

Deze activiteiten vallen onder deel 2 hoofdstuk 6.7 van de gedragscode. Vanaf de oever met open maaikorf of met behulp van een maaiboot maaien van drijvende en ondergedoken waterplanten in sloten, rivieren, kanalen, poelen en vijvers waarbij de vegetatie boven de bodem wordt afgeknipt. Het verwijderen van de laag baggerslib wordt behandeld in § 7.9 van deze oplegnota.

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sept	okt	nov	dec
soorten												
Planten												
Vissen												
Amfibieën												
Vleermuizen												
Zoogdieren												
Vogels												
Ongewervelde												

	Geen beperkingen
	Uitvoeren met maatregelen
	Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen

Aandachtsoorten

Amfibieën, bittervoorn, grote modderkruiper, kleine modderkruiper, (broed)vogels, gevlekte orchis.

Aandachtspunten

- Planten: Voorkom vernieling van groeiplaatsen van wettelijk en beleidsmatig beschermde planten.
- Vissen: Watervegetaties zijn belangrijk voor de voortplanting en als leefgebied (paaieren, ei afzet, schuilplaats voor visbroed).
- Amfibieën: Watervegetaties zijn belangrijk voor de voortplanting en als leefgebied (ei afzet, schuilplaats, foerageergebied).
- Broedvogels: Voorkom vernieling en verstoring met wezenlijke invloed van nesten van broedende vogels. Oevers zijn vaak rijk aan broedvogels, meerkoet en fuut broeden op het water.

Maatregelen in de oranje en rode perioden

Algemeen

- Indien vermoed wordt dat er beschermde soorten voorkomen inspecteert de opdrachtnemer het maaisel op de aanwezigheid hiervan. Als u deze aantreft, loopt u het maaisel geheel na en aangetroffen dieren worden zo veel mogelijk teruggezet in het water op een locatie van dezelfde watergang waar geen activiteiten (gaan) plaatsvinden of waar de activiteiten al zijn afgerond. De activiteiten worden uitgevoerd door een deskundige (certificaat zorgvuldig handelen BBO niveau 1 en 2).
- U laat minimaal 20% van de aanwezige aquatische- en oevervegetatie ongemoeid, uitgezonderd die plaatsen waar het voor de waterhuishouding noodzakelijk is deze te verwijderen. Dit is ecologisch gezien waardevol omdat het belangrijkste deel van het leefgebied van beschermde soorten dan zo min mogelijk wordt aangetast.

- In overleg met het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden of Waternet (waterschap Amstel, Gooi & Vecht (AGV)) schoont u brede (8 m en meer) watergangen pas na 15 juli.
- Bij het afzetten van bagger of slootmaaisel op land wordt rekening gehouden met beschermde terrestrische soorten. Dat laat de ontvangstplicht door aangelanden onverlet.

Planten

- De voorman en/of zelfstandig medewerker schoont (delen van) wateren met waterdrieblad niet van april tot en met augustus, uitgezonderd die plaatsen waar het voor de waterhuishouding noodzakelijk is deze te verwijderen.
- De voorman en/of zelfstandig medewerker rijdt niet met materieel over groeiplaatsen van beschermde planten.
- De voorman en/of zelfstandig medewerker zet geen materiaal af op groeiplaatsen van wettelijk en beleidsmatig beschermde soorten in verband met verdichting en verrijking van de groeiplaats. U markeert groeiplaatsen van beschermde soorten vooraf.

Vissen

- De opdrachtnemer schoont wateren met beschermde vissen alleen als de watertemperatuur tussen 5 en 20 graden Celsius bedraagt.
- Bij activiteiten in de rode periode: U voert alleen schoningstaken uit wanneer dit gelet op de primaire functie van de watergang noodzakelijk is. In voorkomende gevallen wordt ervoor gekozen éézijdig of alleen in het midden van de watergang te schonen.
- Toelichting: de oplosbaarheid van zuurstof in warm water is beperkt, terwijl de activiteit van vissen bij deze temperaturen hoog is. In warm water treedt daardoor eerder zuurstofgebrek op dan bij koud water en zijn de effecten op vissen het grootst. Door op-werveling van bodem- en organisch materiaal en biologische omzetting daarvan wordt bovendien een extra beslag gelegd op de zuurstofhuishouding.
- Monteer zo nodig een "Fish Protector" op de maaikorf t.b.v. het weren van vissen met lichtflitsen.

Amfibieën

- Bij activiteiten in de rode periode: De opdrachtnemer voert alleen schoningstaken uit wanneer dit, gelet op de primaire functie van de watergang, noodzakelijk is. In voorkomende gevallen wordt ervoor gekozen éézijdig of alleen in het midden van de watergang te schonen.

Vogels

- Bij activiteiten in de rode periode: De uitvoerder spoort nesten van vogels op direct voorafgaande aan het schonen. In overleg met een deskundige wordt zo nodig bepaald welke maatregelen getroffen moeten worden om verstoring van broedende vogels te voorkomen.

7.9. Baggeren van wateren

Omschrijving activiteit

Deze activiteiten vallen onder deel 2 hoofdstuk 6.7 van de gedragscode. Verwijderen van baggerslib met behulp van een baggerschip of vanaf de oever met een kraan in het kader van onderhoud van watergangen, vijvers, poelen en plassen.

Baggerwerkzaamheden met een frequentie van meer dan 15 jaar valt onder ROI en wordt behandeld in § 5.2 van deze oplegnota.

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sept	okt	nov	dec
soorten												
Planten												
Vissen												
Amfibieën												
Vleermuizen												
Zoogdieren												
Vogels												
Ongewervelde												

Geen beperkingen

Uitvoeren met maatregelen

Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen

Aandachtsoorten

Amfibieën, bittervoorn, kleine modderkruiper, (broed)vogels, gevlekte orchis.

Aandachtspunten

- Planten: Voorkom vernieling van groeiplaatsen van wettelijk en beleidsmatig beschermde of kwetsbare planten in de waterzone (waterdrieblad) en op de oever (gekleurde orchis).
- Vissen: Watervegetaties zijn belangrijk voor de voortplanting en als leefgebied (paaier, ei afzet, schuilplaats voor jongen).
- Amfibieën: Watervegetaties zijn belangrijk voor de voortplanting en als leefgebied (ei afzet, schuilplaats, foerageergebied).
- Broedvogels: Voorkom vernieling en verstoring met wezenlijke invloed van nesten van broedende vogels. Oevers zijn vaak rijk aan broedvogels, meerkoet en fuut broeden op het water.

Maatregelen in de oranje en rode perioden

Algemeen

- Baggeren met behulp van een baggerzuiger zonder vleugels heeft de voorkeur, aangezien de opdrachtnemer daarmee gericht kan werken en het (natuurlijk) profiel van de sloot kunt behouden.
- Baggerwerkzaamheden worden altijd uitgevoerd in de richting van open water of het gedeelte waar geen baggerwerkzaamheden worden uitgevoerd.
- Indien de baggerspecie op de kant verwerkt wordt en vermoed wordt dat er beschermde soorten voorkomen inspecteert u als opdrachtnemer de bagger op de aanwezigheid hiervan. Als u deze aantreft, loopt u de bagger geheel na en aangetroffen dieren worden zo veel

mogelijk teruggezet in het water op een locatie van de watergang waar geen activiteiten (gaan) plaatsvinden of waar de activiteiten al zijn afgerond. De activiteiten worden uitgevoerd door een deskundige (die de cursus natuurlijk groenbeheer van het IPC heeft gedaan). Uitzondering hierop is bagger die niet op de kant verwerkt wordt, zoals vervuilde bagger, deze wordt altijd afgevoerd naar een erkende verwerkingsinstallatie.

- De opdrachtnemer baggert wateren zo, dat minimaal 20% van de bodem ongemoeid blijft. Dit kan bijvoorbeeld een smalle strook langs de oever.
- Bagger wordt niet op natuurvriendelijke oevers afgezet.
- Bij het afzetten van bagger of slootmaaisel op land wordt rekening gehouden met beschermde terrestrische soorten. Dat laat de ontvangstplicht door aangelanden onverlet.

Planten

- Groeiplaatsen van waterdrieblad bevinden zich in de natte- of droge oeverzone, groeiplaatsen van orchideeën bevinden zich in de droge oeverzone of op het land. Markeer deze plaatsen in het veld en voorkom aantasting van de groeiplaatsen.
- De opdrachtnemer rijdt niet met materieel over groeiplaatsen van beschermde planten om verdichting te voorkomen.
- De opdrachtnemer deponeer de bagger niet op de oever waar groeiplaatsen van wettelijk en beleidsmatig beschermde soorten aanwezig zijn.

Vissen

- De opdrachtnemer baggert wateren met wettelijk en beleidsmatig beschermde vissen alleen als de watertemperatuur tussen 5 en 20 graden Celsius bedraagt.
- Bij activiteiten in de rode periode: De opdrachtnemer voert alleen baggerwerkzaamheden uit wanneer dit gelet op de primaire functie van de watergang noodzakelijk is. In voorkomende gevallen wordt ervoor gekozen eenzijdig of alleen in het midden van de watergang te baggeren.
- In de oeverzone van grote wateren (meren, plassen) en wateren met stortsteen of puin houdt u als opdrachtnemer rekening met het voorkomen van de rivierdonderpad. Zones met stortsteen, puin en ander vast materiaal op de bodem worden bij baggerwerkzaamheden ontzien.

Amfibieën (rugstreeppad)

- Bij activiteiten in de rode periode: De opdrachtnemer voert alleen baggerwerkzaamheden uit wanneer dit gelet op de primaire functie van de watergang noodzakelijk is. In voorkomende gevallen wordt ervoor gekozen eenzijdig of alleen in het midden van de watergang te schonen.

Vogels

- Bij activiteiten in de rode periode: De uitvoerder spoort nesten van vogels op direct voorafgaande aan de baggerwerkzaamheden. In overleg met een deskundige wordt bepaald welke maatregelen getroffen moeten worden om verstoring van broedende vogels te voorkomen.

Libellen

- De groene glazenmaker is voor zijn voorplanting afhankelijk van krabbenscheer. Waar mogelijk wordt een klein deel gespaard en onder de krabbenscheer de bagger verwijderd.

7.10. Onderhoud van oeververdedigingen en civiele kunstwerken

Omschrijving activiteit

Deze activiteiten vallen onder deel 2 hoofdstuk 6.3 en 6.7 van de gedragscode.

Onderhoudswerkzaamheden aan oeververdedigingen en andere kunstwerken in en over het water en autowegen, zoals kademuren, dijken, sluizen, oeverbeschoeiingen bruggen, viaducten, tunnels en geluidschermen.

Het maaien van dijklichamen wordt behandeld in § 7.2 van deze oplegnota. Groot onderhoud, zoals het opnieuw voegen, zandstralen, afdichten en andere activiteiten waarbij de wezenlijke kenmerken van de biotoop en daarmee de voorwaarden voor voorkomen van beschermde soorten worden aangetast, vallen onder ROI en wordt behandeld in § 5.7 van deze oplegnota.

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sept	okt	nov	dec
soorten												
Planten												
Vissen												
Amfibieën												
Vleermuizen												
Waterspitsmuis; Winterverblijf												
Paartijd/voortplanting												
Vogels												
Ongewervelde												

Geen beperkingen
 Uitvoeren met maatregelen
 Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen

Aandachtsoorten

Tongvaren, muurvarens, (broed)vogels, vissen (kleine modderkruiper), Zoogdieren (waterspitsmuis)

Aandachtspunten

- Planten: Voorkom vernieling van groeiplaatsen van wettelijk en beleidsmatig beschermde planten. Vooral muurplanten zijn kwetsbaar. Deze laat u ongemoeid.
- Vissen: Watervegetaties zijn belangrijk voor de voortplanting en als leefgebied (paaïen, ei afzet, schuilplaats voor jongen).
- Amfibieën: Watervegetaties zijn belangrijk voor de voortplanting en als leefgebied (ei afzet, schuilplaats, foerageergebied).
- Broedvogels: Voorkom vernieling en verstoring met wezenlijke invloed van nesten van broedende vogels.
- Zoogdieren: Bij aanwezigheid van de waterspitsmuis in de wintermaanden maatregelen treffen voor het winterverblijf.

Maatregelen in de oranje en rode perioden

Algemeen

- Als initiatiefnemer past u FUP's toe binnen een straal van 30 meter als uitreden onmogelijk is omdat deze (nog) afwezig zijn. Raadpleeg hiervoor de LIOR. Als opdrachtnemer heeft u meldplicht als er onvoldoende (natuurlijke) uitredingen zijn ontstaan.

Planten

- Bij activiteiten ontziet u als opdrachtnemer de plaatsen waar wettelijk en beleidsmatig beschermde muurplanten groeien. Als dat niet mogelijk is, plaatst u de planten inclusief het substraat onder leiding van een deskundige tijdelijk in een depot. Minimaal 75% van het aantal planten laat u onaangetast.
- U inspecteert het werkgebied/de zone rond de muren met muurplanten op de grond groeiende beschermde planten.

Vissen

- Als activiteiten in het natte profiel plaatsvinden: Water- en oeervervegetaties dienen zoveel mogelijk te worden gespaard in verband met het belang als ei afzet en opgroeiplek voor jonge vissen.

Amfibieën

- De uitvoerder inspecteert de oever op de aanwezigheid van eieren of larven van amfibieën. Als u deze vindt, verplaatst u die naar een deel van de watergang die niet wordt bewerkt.

Vogels

- Bij activiteiten in de rode periode: De uitvoerder spoort nesten van vogels op onder brugdek en/of oeeverzone direct voorafgaande aan de activiteiten. In overleg met een deskundige wordt bepaald welke maatregelen getroffen moeten worden om verstoring van broedende vogels te voorkomen.

7.11. Onderhoud van (half) verhardingen

Omschrijving activiteit

Deze activiteiten vallen onder deel 2 hoofdstuk 6.6 van de gedragscode. Dit betreft het onderhoud van wegen, fietspaden, voetpaden, parkeerplaatsen, kades, pieren en dergelijke. Activiteiten omvatten het openbreken en asfalteren, verwijderen en storten van grind en beton. Ook bestrijding van onkruid valt hieronder. Onkruidbestrijding wordt alleen volgens de DOB-methode toegepast.

Bij verharding binnen de in § 3.1 van deze oplegnota omschreven beschermingsgebieden (Natura 2000 gebieden, NNN en de provinciale ecologische hoofdstructuur) en de overige onderhoudsgebieden van de gemeente Stichtse Vecht is chemische onkruidbestrijding ten strengste verboden. Bestrijding vindt mechanisch of thermisch plaats.

Het verlagen of uitvullen van bermen uitgevoerd voorafgaand aan het overlagen van asfalt vóór het aanvullen van de bermen of als onderhoudsmaatregel wordt behandeld in § 5.5 van deze oplegnota.

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sept	okt	nov	dec
soorten												
Planten												
Vissen												
Amfibieën												
Vleermuizen												
Zoogdieren												
Vogels												
Ongewervelde												

Geen beperkingen

Uitvoeren met maatregelen

Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen

Aandachtsoorten

Geen.

Aandachtspunten

- Planten: Let op groeiplaatsen van wettelijk en beleidsmatig beschermde planten langs de verhardingen; voorkom betreding met machines en opslag van materieel en materialen.
- Broedvogels: Voorkom vernieling en verstoring met wezenlijke invloed van nesten van broedende vogels.
- Amfibieën: Raster tijdelijke zandhopen af met amfibieschermen om te voorkomen dat rugstreeppad in de zandhoop kruipen.

Maatregelen in de oranje en rode perioden

Planten

- Voorkom als opdrachtnemer betreding en aantasting van groeiplaatsen van wettelijk en beleidsmatig beschermde planten.
- Markeer groeiplaatsen in het veld en houd afstand.
- Als het onvermijdelijk is dat beschermde planten worden aangetast verplaatst u als opdrachtnemer deze onder leiding van een deskundige naar een geschikte plaats in de

nabijheid. Als dat verplaatsing naar buiten het plangebied betreft, is een omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 11.46 en 11.54, Bal noodzakelijk.

- Onkruidbestrijding in de nabijheid van beschermde soorten vindt mechanisch of thermisch plaats.

Vogels

- Bij activiteiten in de rode periode: voorafgaand aan de activiteiten spoort de uitvoerder, eventueel in overleg met een deskundige, nesten op en markeert deze voor de duur van de activiteiten. U houdt minimaal 10 meter afstand tot nesten om vernieling en wezenlijke verstoring van nesten te voorkomen.

7.12. Activiteiten ondergrondse infrastructuur

Omschrijving activiteit

Deze activiteiten vallen onder deel 2 hoofdstuk 6.6 van de gedragscode. De ondergrondse infrastructuur bestaat uit kabels (elektriciteitsvoorziening, communicatie, etc.) en leidingen (gas, water, riolering, e.d.) De onderhoudswerkzaamheden bestaan voornamelijk uit het oplossen van storingen en het vernieuwen van delen van riolering, kabels en nutsvoorzieningen. Het uitvoeren van rioolinspecties en het schoonmaken van riool- en kolkleidingen zijn de voornaamste activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud van rioolleidingen.

Bij alle activiteiten die behoren tot het beheer en onderhoud van de ondergrondse infrastructuur worden alleen negatieve effecten verwacht op beschermde soorten wanneer de ontgraving op depot gezet wordt naast het werk waarin beschermde soorten aanwezig zijn zoals een berm, slootkant of langs een heester- of bosrand. Immers de meeste kabels en leidingen liggen onder de wegen, fiets- en voetpaden zodat de kans op de aanwezigheid van beschermde soorten in de grond minimaal is. Daarom kunnen deze activiteiten het hele jaar plaatsvinden.

Het ingraven of leggen van een nieuw nutstracé of riolering is een ROI activiteit en wordt behandeld in § 5.4 van deze oplegnota

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sept	okt	nov	dec
soorten												
Planten												
Vissen												
Amfibieën												
Vleermuizen												
Zoogdieren												
Vogels												
Ongewervelde												

	Geen beperkingen
	Uitvoeren met maatregelen
	Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen

Aandachtsoorten

Ringslang, rugstreeppad en gevlekte orchis.

Aandachtspunten

- Planten: Let op groeiplaatsen van wettelijk en beleidsmatig beschermde planten langs de verhardingen; voorkom betreding met machines en opslag van materieel en materialen.
- Broedvogels: Voorkom vernieling en verstoring met wezenlijke invloed van nesten van broedende vogels.
- Amfibieën: Dek tijdelijke zandhopen af om te voorkomen dat rugstreeppad in de zandhoop kruipen.

Maatregelen in de oranje en rode perioden

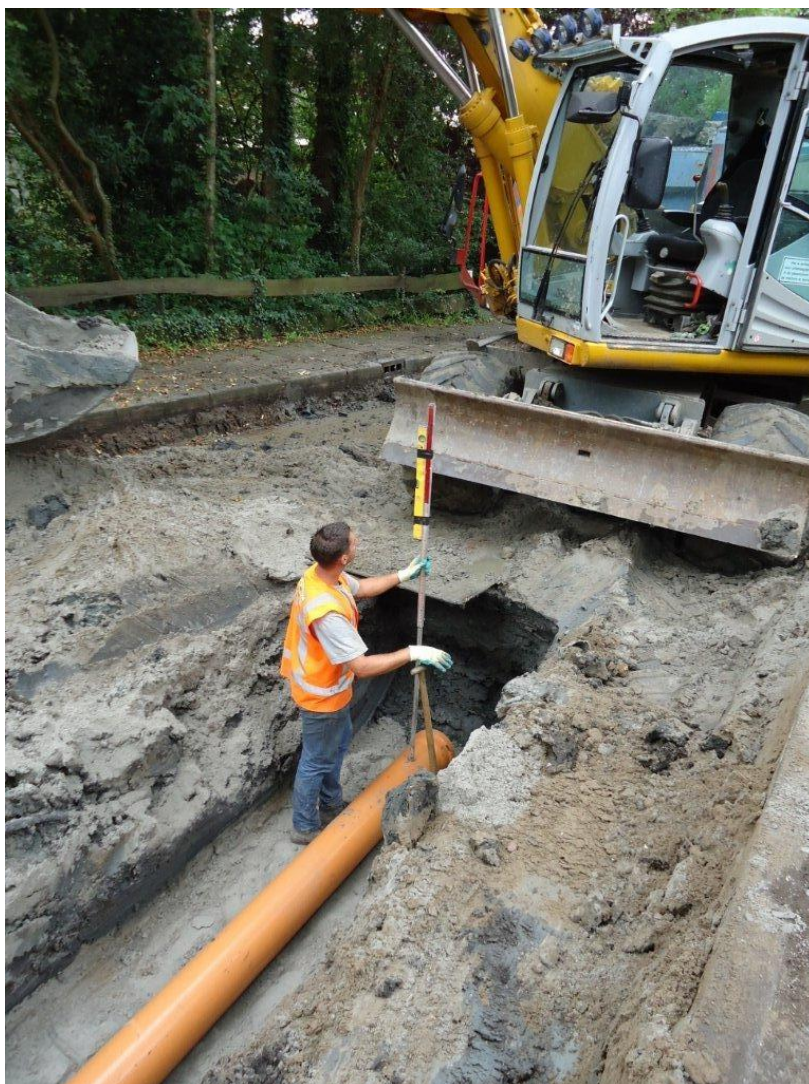
Planten

- Voorkom als opdrachtnemer betreding en aantasting van groeiplaatsen van wettelijk en beleidsmatig beschermde planten. Markeer groeiplaatsen in het veld en houd afstand.

- Als het onvermijdelijk is dat beschermde planten worden aangetast verplaatst de opdrachtnemer deze onder leiding van een deskundige naar een geschikte plaats in de nabijheid. Als dat verplaatsing naar buiten het plangebied betreft, is hiervoor een omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten nodig.
- Bij de aanleg van nieuwe kabels en leidingen gelden de uitgangspunten, aanvullende maatregelen voorschriften of beperkingen. Dit wordt behandeld in § 5.4 van deze oplegnota.

Vogels

- Bij activiteiten in de rode periode: De uitvoerder spoort, direct voorafgaande aan de activiteiten, nesten van vogels op die in heester- of bosrand kunnen voorkomen binnen de invloedssfeer van het werkgebied. In overleg met deskundige wordt bepaald welke maatregelen getroffen moeten worden om verstoring van broedende vogels te voorkomen.

7.13. Verwijderen van zwerfvuil en drijfvuil

Omschrijving activiteit

Deze activiteiten vallen onder deel 2 hoofdstuk 6.6 en 6.7 van de gedragscode. Het periodiek verwijderen van zwerfvuil in de openbare ruimte en drijfvuil in openbare vijvers en watergangen met behulp van machines, prikstokken, schepnetten en bladblazers in stedelijk en landelijk gebied.

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet u aanvullende maatregelen nemen.

periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sept	okt	nov	dec
soorten												
Planten												
Vissen												
Amfibieën												
Vleermuizen												
Zoogdieren												
Vogels												
Ongewervelde												

	Geen beperkingen
	Uitvoeren met maatregelen
	Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen

Aandachtsoorten

(broed)vogels en amfibieën.

Aandachtspunten

- Vissen: Oevervegetaties zijn zeer belangrijk voor de voortplanting en als leefgebied (paaieren, ei afzet, schuilplaats voor jongen), voorkom aantasting van de oevervegetatie in het voortplantingsseizoen.
- Amfibieën: Oevervegetaties zijn zeer belangrijk voor de voortplanting en als leefgebied (ei afzet, schuilplaats, foerageergebied). Voorkom aantasting van de oevervegetatie in het voortplantingsseizoen.
- Broedvogels: Voorkom vernieling en verstoring met wezenlijke invloed van nesten.

Maatregelen in de oranje perioden

Algemeen

- De opdrachtnemer voorkomt aantasting van waterplantenvegetatie.

Vogels

- De opdrachtnemer voorkomt verstoring en vernietiging van nesten van broedende vogels.

Amfibieën en reptielen

- De opdrachtnemer ontziet broedhopen en dagen waarop amfibieën massaal trekken.

7.14. Begrazingsbeheer

Omschrijving activiteit

Deze activiteiten vallen onder deel 2 hoofdstuk 6.5 van de gedragscode. Het periodiek of continu begrazen van grasachtige vegetaties.

Kalender

Als beschermde soorten van soortgroepen uit onderstaande kalender in het werkgebied aanwezig zijn moet hiermee rekening houden bij de keuze van begrazing en de vee dichtheid.

periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sept	okt	nov	dec
soorten												
Planten												
Vissen												
Amfibieën												
Vleermuizen												
Zoogdieren												
Vogels												
Ongewervelde												

	Geen beperkingen
	Uitvoeren met maatregelen
	Niet uitvoeren, tenzij noodzakelijk, toepassen strikte maatregelen

Aandachtsoorten

Orchideeën (gekleurde orchis), Amfibieën (rugstreeppad), (broed)vogels

Aandachtspunten

- Planten: Groeiplaatsen van wettelijk en beleidsmatig beschermde soorten beschermen gedurende het groeiseizoen.
- Reptielen: Voorkom (hoge) begrazingsdruk met wezenlijke invloed ringslangen.
- Broedvogels: Voorkom vernieling en versterking met wezenlijke invloed van nesten van (grond)broedende vogels.

8. Verantwoordelijkheden

8.1. Algemene verdeling van verantwoordelijkheden

Als **initiatiefnemer**¹⁰ bent u hoofdvantwoordelijk voor de naleving van de gedragscode en deze oplegnota. Als **opdrachtnemer** heeft u een eigen verantwoordelijkheid om de maatregelen goed uit te voeren; dit dient u schriftelijk te bevestigen. Voor activiteiten in het kader van BBO die door of in opdracht van de Gemeente Stichtse Vecht worden uitgevoerd is het team/cluster belast met het beheer en onderhoud van de openbare ruimte initiatiefnemer. Aanspreekpunt is de teamleider van dit team/deze cluster. Voor activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en (her)inrichting die door of in opdracht van de Gemeente Stichtse Vecht worden uitgevoerd is het team/cluster belast met ROI activiteiten initiatiefnemer. Aanspreekpunt is de teamleider van deze teams/clusters.

De uitvoerder (dus ook de zelfstandig uitvoerende op de machine) dient in het bezit te zijn van een geldig certificaat zorgvuldig handelen soortenbescherming en is hoofdelijk aansprakelijk. Als deze persoon echter onvoldoende training en/of voorlichting gehad heeft kan deze verantwoordelijkheid afgewenteld worden op de uitvoerende instantie of zelfs de opdrachtgever/initiatiefnemer. Als de initiatiefnemer onvoldoende kennis en informatie heeft overgedragen kan deze dus aansprakelijk gesteld worden. Het is dus van groot belang om alle opdrachtnemers ACTIEF in kennis te stellen van zowel de gedragscode als de oplegnota. Bovendien dient de initiatiefnemer de potentiële aanwezige kennis van verspreiding van beschermde soorten over te dragen aan haar opdrachtnemers.

Ook bij afwezigheid van schade is de **initiatiefnemer** bevoegd om sancties jegens de **opdrachtnemer** te treffen, als blijkt dat deze zich niet houdt aan de gedragscode en oplegnota. Bij overtreding van de verbodsbepalingen in het Bal door de opdrachtnemer zal de initiatiefnemer/opdrachtgever ten aller tijde een handhavingverzoek indienen bij de provincie (RUD¹¹).

8.2. Verantwoordelijkheid bij de voorbereiding

Als **initiatiefnemer** bent u ervoor verantwoordelijk dat alle benodigde informatie met betrekking tot de toepassing van de gedragscode en oplegnota wordt verzameld (onderzoek naar natuurwaarden, effectenstudie, te nemen maatregelen). Houdt er rekening mee dat een aanvullend onderzoek om de aanwezigheid van vleermuizen uit te sluiten een jaar kan duren. U maakt deze informatie voor anderen beschikbaar en toegankelijk (bijv. via internet).

Als **initiatiefnemer** bent u ervoor verantwoordelijk dat de oplegnota op de juiste manier gebruikt wordt in de planning en besteksvoorbereiding van de aan te besteden activiteiten. De inschrijver dient aantoonbaar de juiste certificaten zorgvuldig handelen voor bestendig beheer en/of ruimtelijke ontwikkeling & inrichting te overleggen voordat het werk (voorlopig) gegund wordt.

8.3. Verantwoordelijkheid bij de uitvoering

Als **opdrachtnemer** bent u verantwoordelijk voor het adequaat uitvoeren van de in deze oplegnota beschreven maatregelen, ook als deze in onderaanneming worden uitgevoerd. De **initiatiefnemer** houdt hierop toezicht door steekproefsgewijze controle van activiteiten.

Als **opdrachtnemer** bent u ervoor verantwoordelijk dat ook de specifieke zorgplicht als bedoeld in artikel 11.27, Bal, tijdens de uitvoering van de activiteiten goed wordt nageleefd, ook in gevallen waarin de gedragscode en de oplegnota niet voorziet.

8.4. Verantwoordelijkheid voor de communicatie

¹⁰ Mogelijk volgen er nieuwe teamnamen n.a.v. de Effectevaluatie Doorontwikkeling. Dit was bij het opstellen van de nota nog onbekend.

¹¹ Per 1 januari 2026 zijn RUD en ODRU opgegaan in de Omgevingsdienst Utrecht (ODU)

De **Gemeente Stichtse Vecht** maakt het gebruik van de gedragscode en deze oplegnota actief openbaar, zodat hun eigen personeel, (potentiële) opdrachtnemers, overige initiatiefnemers, belanghebbende en belangstellenden tijdig over het bestaan en de inhoud van de gedragscode en oplegnota worden geïnformeerd.

Als u voor een werk van deze oplegnota gebruik wilt maken, maakt u als **initiatiefnemer** deze oplegnota onderdeel van alle opdrachten, die voor de activiteiten worden verstrekt. In bestekken, opdrachtbriefen en contracten wordt expliciet verwezen naar de gedragscode en deze oplegnota, die tevens als bijlage bij bestekken opdrachtbriefen en contracten wordt opgenomen. Als **opdrachtnemer** bevestigt u schriftelijk de activiteiten volgens de gedragscode en deze oplegnota uit te voeren. De van toepassing zijnde gedragscode mag uitsluitend gebruikt worden voor werken in opdracht van gemeentelijke instellingen.

Als **initiatiefnemer** bent u er voor verantwoordelijk dat de juiste gegevens over beschermde soorten en bijzondere natuurwaarden in het werkgebied tijdig beschikbaar zijn voor de werkvoorbereiders en uitvoerders.

Als **opdrachtnemer** bent u verantwoordelijk voor het tijdig, correct en volledig informeren en instrueren van de bij de activiteiten en maatregelen betrokken personen. De lijst van voorkomende soorten, digitale kaart van groeiplaatsen, vaste rusten verblijfplaatsen en essentiële delen van het leefgebied van beschermde soorten (zie bijlage) en de lijst van maatregelen zijn hierbij belangrijke hulpmiddelen. Voor de start van de activiteiten loopt u het werkgebied door en vult u de checklist in op de aanwezigheid vogels, doel- en beschermde soorten.

Als **opdrachtnemer** bent u ervoor verantwoordelijk dat deze oplegnota met bijlagen, de lijst met beschermde soorten en hun groeiplaatsen resp. vaste rust- en verblijfplaatsen en essentiële delen van het leefgebied en lijst van maatregelen op het werk aanwezig is en de uitvoerende juist zijn geïnstrueerd.

Bijlage 1 Certificering functies

Bij ruimtelijke ingrepen zijn ter zake kundige nodig die aantoonbaar instructies/werkprotocollen kunnen toetsen, (mede) kunnen maken en uit kunnen voeren volgens uit de certificaten zorgvuldig handelen Wnb 1, 2, 3 en 4. Dat is o.a. vastgelegd in de RAW contract systematiek.

Geen geschoolde mensen inzetten bij flora- en fauna activiteiten, levert echter risico's op voor de organisatie. Omdat zij niet weten waar het over gaat m.b.t. soortenbescherming, kunnen deze personen en ook de gemeente een proces verbaal of last onder dwangsom van de provincie krijgen als het mis gaat.

Binnen een professionele setting van een gemeente is certificering dan ook verplicht. Deze verplichting is uitgewerkt in onderstaande tabel met functieomschrijvingen om met een gedragscode soortenbescherming te mogen werken. Zorgvuldig handelen Wnb wordt hierdoor binnen de gemeente Stichtse Vecht minimaal geborgd. Het bevoegd gezag zal bij een geconstateerde overtreding naar dit certificaat vragen. Voor de naleving van de gedragscode dient een opdrachtnemer de juiste en geldige certificaten aan de opdrachtgever te overleggen. De specifieke training Natuur in de Ow voor vergunningverleners is niet in de oplegnota opgenomen omdat uitgebreide kennis voor functies noodzakelijk is.

De kleuren in de kolommen 3 t/m 10:

Nog te certificeren

Her-certificering in jaar

Domein Ruimte certificering aantoonbaar zorgvuldig handelen Wettelijke natuurbescherming (Wnb) onder de Omgevingswet - Aanvullingsbesluit natuur									
Cluster ¹²	Functiegroep	Niveau 1 BBO	Niveau 2 BBO	Niveau 3 BBO	Niveau 2 ROI	Niveau 3 ROI	Niveau 4 ROI	Fauna controleur	Fauna inspecteur
Dienstverlening klant: Beheer Openbare Ruimte	Directievoerder (wegen en civiel)					1			
Dienstverlening klant: Beheer Openbare Ruimte	Technisch medewerker (bomen en houtopstanden)			1					
Dienstverlening klant: Beheer Openbare Ruimte	Tactisch beheerder (civiele kunstwerken, technisch medewerker)					1			
Dienstverlening klant: Beheer Openbare Ruimte	Strategisch en tactisch beheerder (wegen)						1		
Dienstverlening klant: Beheer Openbare Ruimte	Toeziethouder (civiele projecten)				2028				
Dienstverlening klant: Beheer Openbare Ruimte	Toeziethouder (groen)		1						
Dienstverlening klant: Beheer Openbare Ruimte	Toeziethouder (groen)		2028						
Dienstverlening klant: Beheer Openbare Ruimte	Directievoerder (groen)			2026					
Dienstverlening klant: Beheer Openbare Ruimte	Tactisch beheerder (oeververdedigingen/technisch medewerker)					1			
Dienstverlening klant: Beheer Openbare Ruimte	Technisch medewerker (oppervlaktewater en riolering)			1					
Dienstverlening klant: Beheer Openbare Ruimte	Technisch medewerker (groen)			1					
Dienstverlening klant: Beheer Openbare Ruimte	Tactisch beleidsadviseur (beheer openbare ruimte)					1			
Dienstverlening klant: Beheer Openbare Ruimte	Toeziethouder (elementen verharding)				1				
Dienstverlening klant: Omgeving en Vergunning	Planoloog						1		
Dienstverlening klant: Omgeving en Vergunning	Planoloog						1		
Dienstverlening klant: Leefomgeving en Toezicht Buiten	Toeziethouder (coördinator buitendienst)		1						
Dienstverlening klant: Leefomgeving en Toezicht Buiten	Toeziethouder (bouwen en wonen)				1				
Dienstverlening klant: Leefomgeving en Toezicht Buiten	Toeziethouder (bouwen en wonen)				1				
Dienstverlening klant: Leefomgeving en Toezicht Buiten	Toeziethouder (bouwen en wonen)				1				
Dienstverlening klant: Leefomgeving en Toezicht Buiten	Buitendienst	1							
Dienstverlening klant: Leefomgeving en Toezicht Buiten	Buitendienst (vacature)	1							
Dienstverlening klant: Leefomgeving en Toezicht Buiten	Buitendienst	1							
Dienstverlening klant: Leefomgeving en Toezicht Buiten	Buitendienst	1							
Dienstverlening klant: Leefomgeving en Toezicht Buiten	Buitendienst	1							
Dienstverlening klant: Leefomgeving en Toezicht Buiten	Buitendienst	1							
Dienstverlening klant: Leefomgeving en Toezicht Buiten	Buitendienst	1							
Dienstverlening klant: Leefomgeving en Toezicht Buiten	Buitendienst	1							
Dienstverlening klant: Leefomgeving en Toezicht Buiten	Buitendienst	1							
Dienstverlening klant: Leefomgeving en Toezicht Buiten	BOA							2028	
Dienstverlening klant: Leefomgeving en Toezicht Buiten	Buitendienst	1							
Dienstverlening klant: Leefomgeving en Toezicht Buiten	Buitendienst	1							
Dienstverlening klant: Leefomgeving en Toezicht Buiten	Buitendienst	1							
Strategie en Regie: Ruimtelijke Regie en Ontwikkeling	Projectleider (bouwen en wonen)					1			
Strategie en Regie: Ruimtelijke Regie en Ontwikkeling	Projectleider (civiele techniek)					1			
Strategie en Regie: Ruimtelijke Regie en Ontwikkeling	Beleidsmedewerker Verkeer						1		
Strategie en Regie: Ontwikkeling Leefomgeving en Economie	Beleidsmedewerker (klimaatadaptatie)						1		
Strategie en Regie: Ontwikkeling Leefomgeving en Economie	Beleidsmedewerker (groen & water)						2028		
Strategie en Regie: Ontwikkeling Leefomgeving en Economie	Beleidsmedewerker (natuur & landschap)						1		
Strategie en Regie: Ontwikkeling Leefomgeving en Economie	Ecoloog/beleidsadviseur flora & fauna			2028				2028	2028

¹² Op het moment van herziening van dit document vind er een organisatiewijziging plaats. De functiegroepen worden in andere clusters/teams herplaatst.

Bedrijfsvoering: Bedrijfsvoering Leefomgeving	Vastgoed (projectleider vastgoed)					1			
Bedrijfsvoering: Bedrijfsvoering Leefomgeving	Vastgoed (toezichthouder vastgoed)				1				

Bijlage 2 Begrippenlijst

In deze oplegnota worden de volgende termen gehanteerd;

Aantoonbaar zorgvuldig handelen:

Op aantoonbare wijze bevestigen dat betreffende persoon of personen zorgvuldig handelen volgens artikel 11.45, 11.53 en 11.59 Bal doormiddel van het overleggen van de juiste en geldige documenten (certificaten).

Aanvullend onderzoek

Komt uit een QuickScan of FFC een potentiële geschiktheid van bepaalde beschermde soorten of soortengroep, dan volgt verplicht een aanvullend- of soortgericht onderzoek om de aanwezigheid van die soorten uit te sluiten. Een gecertificeerd faunacontroleur en fauna inspecteur van opdrachtnemer eventueel aangevuld door een ecologisch deskundige zijn bevoegd om een de aanwezigheid van beschermde soorten uit te sluiten i.o. van de opdrachtgever.

Let op! Dit aanvullend onderzoek uit laten voeren door een gecertificeerd faunacontroleur en fauna inspecteur (zorgvuldig inventariseren Wnb) is alleen toegestaan wanneer de activiteiten binnen het inzetbereik van de geldende gedragscode vallen.

Algemeen zorgvuldig handelen (AZH):

AZH gaat verder dan Algemene zorgplicht. Algemeen zorgvuldig handelen beschrijft, middels een door de staatssecretaris aangewezen gedragscode als bedoeld in artikel 11.45, 11.53 en 11.59 Bal, de algemene voorzorgsmaatregelen om schade door activiteiten aan beschermde- en doelsoorten te voorkomen.

Beleidsadviseur flora & fauna:

Samen met andere partijen stelt de beleidsadviseur flora & fauna rapportages op over de ontwikkeling van de ecologische toestand van de openbare ruimte in relatie tot de effectiviteit van maatregelen. Deze bereidt voor, voert uit en begeleidt onderzoek naar het ecologisch functioneren van de openbare en naar mogelijke beïnvloedingsfactoren daarop. De beleidsadviseur flora & fauna adviseert over te nemen maatregelen op grond van de regelgeving in de Ow ter verbetering van de ecologische kwaliteit. De beleidsadviseur flora & fauna analyseert en vertaalt ontwikkelingen die plaatsvinden en draagt bij aan beleid en een doelmatige uitvoering van projecten. De beleidsadviseur flora & fauna werkt nauw samen met collega's uit andere teams, vakdisciplines en werkerterreinen. De beleidsadviseur flora & fauna stelt bestuursvoorstellen op en informeert het bestuur en management. Ook zorgt deze voor een breed netwerk met overheden, belangenorganisaties, externe instanties.

Beleidsmedewerker Domein Ruimte

Een beleidsmedewerker is iemand die binnen een organisatie of overheid werkt aan het ontwikkelen, implementeren en evalueren van beleid. Ze zijn verantwoordelijk voor het opstellen, onderzoeken en uitvoeren van beleidsvoorstellen, vaak op een specifiek beleidsterrein. De beleidsmedewerker is in het bezit van certificaat Zorgvuldig handelen Wnb niveau 4 ruimtelijke ontwikkeling.

Beschermde soorten:

Wettelijk beschermd onder de regimes:

- Europese verdragen van Bern I & II, Bonn I en Habitatrichtlijnen IV;

- Ministerieel besluit, Andere dier- en plantensoorten (nationaal beschermd, Bal, bijlage IX, lijst A en B);
- Provinciaal besluit, Omgevingsverordening verbodsbepalingen voor vergunningvrije gevallen soorten uit lijsten Vrijgestelde soorten, Beschermingsregime andere soorten, Beschermingsregime soorten vogelrichtlijnen (VR), Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn vogels (HR) en Andere soorten (nationaal beschermd). Beleidsmatig beschermd: De gemeentelijke lijst met Rode lijst- en kwetsbare soorten. Zie verder bijlage 5.

Biotoop:

Een biotoop is een deel van een leefgebied/habitat waarin een plant of dier kan leven en waar minimaal een van de primaire basisvoorwaarden (voedsel, vocht, veiligheid, voortplanting) voor de soort aanwezig is.

Deskundig advies:

Advies opgesteld door een ecologisch adviseur of, bij complexe vraagstukken, een ecologisch deskundige.

Directievoerder:

Directievoerder is degene die conform de UAV namens de opdrachtgever toezicht uitoefent op de uitvoering van het werk en de naleving van het contract. De directievoerder is in het bezit van certificaat Zorgvuldig handelen Wnb niveau 3 bestendig beheer of ruimtelijke ontwikkeling.

Ecologisch adviseur:

Een ecologisch adviseur, ook wel beleidsadviseur flora & fauna, is een professional die ecologische kennis en expertise toepast om advies te geven over milieukwesties en ecologische aspecten van civiel- en cultuurtechnische projecten. Dit kunnen bouwprojecten, infrastructuurontwikkeling, stadsplanning, natuurbehoudsprojecten en andere soortgelijke initiatieven zijn. De rol van een ecologisch adviseur is meer praktisch en gericht op het toepassen van ecologische principes om ervoor te zorgen dat projecten voldoen aan de vigerende wet- en regelgeving, duurzaam zijn en minimale schade toebrengen aan de omgeving.

Ecologisch deskundige volgens RVO;

Een ecologisch deskundige is een persoon met aantoonbare specifieke ecologische kennis en ervaring. Hij of zij geeft ecologisch advies en/of begeleidt activiteiten op het gebied van habitats (natuurlijke leefgebieden) en soorten. En heeft voldoende kennis en jarenlange ervaring om ecologisch onderzoek te kunnen doen. Hiermee bedoelen we dat de ecologisch deskundige:

- de functionaliteit van leefgebieden van beschermde soorten (her)kent;
- kennis heeft van algemeen erkende onderzoeksmethoden;
- ecologische werkprotocollen kan uitwerken;
- specifieke maatregelen kan begeleiden.

Ecologisch deskundige (specialist):

Een ecologisch deskundige is een Hbo'er of academicus die gespecialiseerd is in de studie van ecologie, een tak van de biologie die zich richt op het begrijpen van de relaties tussen organismen en hun omgeving en die expertise heeft op het gebied van ecologie, inclusief specialisaties zoals taxonomie, milieuwetenschappen, natuurbehoud, of duurzaamheid. Dit kunnen onderzoekers, academicus, consultants, beleidsmakers of milieuadviseurs studierichting biologie zijn. Ecologisch deskundigen passen hun kennis van ecologie toe om vraagstukken op te lossen met betrekking tot natuurbescherming, milieubeheer, duurzame ontwikkeling, landgebruiksplanning en andere ecologisch gerelateerde gebieden. Ze kunnen zowel veldwerk als laboratoriumwerk (laten) uitvoeren om gegevens te verzamelen over de biodiversiteit, voedselwebben, energiestromen, klimaatveranderingseffecten en meer. Ecologisch deskundigen zijn vaak bezig met het identificeren en

analyseren van ecologische patronen en processen om beter te begrijpen hoe ecosystemen functioneren. Een ecologisch deskundige weet (heel) veel van weinig.

Ecologisch werkprotocol:

Document waarin maatregelen voor het voorkomen en/of beperken van schade aan flora en fauna zijn uitgewerkt. Tijdens de planvorming en werkvoorbereiding worden hierin effecten van inventarisaties op activiteiten, gemaakte keuzes en het zorgvuldig handelen uitgewerkt. Voorafgaand aan de realisatie worden de technische specificaties voor een zorgvuldige uitvoering toegevoegd. Het ecologisch werkprotocol is een onderdeel van het plan van aanpak zoals dat wordt gevraagd in de contractsystematiek (o.a. de RAW-systematiek). Het ecologisch werkprotocol is onderdeel van de risicoanalyse en is maatwerk gespecificeerd op het plangebied/project.

Ecoloog (generalist):

Een ecoloog is een bredere term die verwijst naar een professional met deskundigheid op het gebied van ecologie en de praktische toepassing ervan. Ecologen bestuderen d.m.v. veld- en bureauwerk ecosystemen, populaties, individuele soorten en hoe ze met elkaar interageren. Ze kunnen betrokken zijn bij het uitvoeren van milieueffectrapportages, het adviseren van overheidsinstanties of particuliere organisaties over milieukwesties en het ontwikkelen van strategieën om de impact van menselijke activiteiten op natuur en milieu te verminderen. Een ecoloog weet weinig van (heel) veel.

Faunacontroleur:

De faunacontroleur verricht verkennende inventarisaties (zie ook RAW-standaard, hoofdstuk 64) veelal vanuit de opdrachtnemer. Het betreft het opsporen van groeiplaatsen en rust- en verblijfplaatsen van beschermde soorten. Het accent ligt daarbij op vaste rust- en verblijfplaatsen. Dit zijn bijvoorbeeld een dassenbouw of beverburcht waar de soort jaarrond gebruik van maakt of bijvoorbeeld een horst, poel, paaipplaats, nestplaats of slaapplaats waar de soort elk jaar weer naar terug keert en een deel van het jaar gebruik van maakt.

De faunacontroleur spoort vaste rust- en verblijfplaatsen en groeiplaatsen planmatig op en registreert deze uniform. Te hanteren methoden en systematiek voor dat opsporen en registratie krijgen dan ook specifiek aandacht tijdens de training.

Fauna inspecteur:

De fauna inspecteur verricht vanuit de opdrachtnemer soort specifieke inventarisaties (zie ook RAW-standaard, hoofdstuk 64). Het betreft het vaststellen of uitsluiten van het gebruik van rust- en verblijfplaatsen en leefgebieden door beschermde soorten. Dit zijn bijvoorbeeld een dassenburcht of beverburcht of kikkerpoel waar de soort jaarrond gebruik van maakt of bijvoorbeeld een horst, nestplaats of slaapplaats waar de soort elk jaar weer naar terug keert en een deel van het jaar gebruik van maakt.

De fauna inspecteur krijgt veelal specifieke aanwijzingen voor de aanwezigheid van een verblijfplaats of leefgebied. Vervolgens past hij/zij diverse methoden toe om het gebruik vast te stellen of uit te sluiten. De methoden zijn onder meer gebaseerd op bestaande protocollen (vleermuis protocol) en de kennisdocumenten van BIJ12. Zijn eindrapportage wordt door de opdrachtnemer verwerkt in het ecologisch werkprotocol.

Faunapassage

Een faunapassage is een middel voor dieren om ongedwongen en op een veilige manier de andere kant van een obstakel te bereiken. Dit kan over een weg, langs een weg of onder een weg door. Dieren kunnen op eenzelfde wijze worden geholpen als overstekende voetgangers: door middel van

bruggen, tunnels en speciale voetpaden. Faunapassages zijn over het algemeen civieltechnische kunstwerken (buizen, bruggen, duikers, viaducten). Door aanpassingen aan een bestaand kunstwerk kan het vaak mede geschikt worden gemaakt als faunapassage. Het kunstwerk behoudt hierbij zijn (civiel-technische) functie. Ook worden kunstwerken speciaal als faunapassage ontworpen en toegepast; deze kunstwerken zijn volledig op de passeerbaarheid door dieren afgestemd.

FFC

Afkorting van de applicatie flora/fauna-check die door de opdrachtgever ter beschikking wordt gesteld.

FUP's:

Fauna Uittrede Plaatsen (FUP's) zijn voorzieningen in of aan damwandconstructies, kademuren, beschoeiingen en andere moeilijk passeerbare oeververdediging langs watergangen die het voor dieren mogelijk maken om uit het water te komen (zie hiervoor ook de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR) nog om te zetten naar het Omgevingsplan of Nota Inrichting Openbare Ruimte Stichtse Vecht.

Herpetofauna:

De aanwezige reptielen en amfibieën van een bepaald gebied wordt de herpetofauna genoemd.

Initiatiefnemer:

Onderdeel (Afdeling, team) van de Gemeente Stichtse Vecht, die namens het college een ruimtelijke ingreep initieert. Dit kan een gebiedsontwikkeling zijn als ook een onderhoudscontract openbare ruimte.

Leefgebied of habitat:

Een **habitat** omvat alle mogelijke plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt. Deze voorziet in alle primaire basisvoorwaarden van een soort (voedsel, vocht, veiligheid en voortplanting) al dan niet aangevuld met één of meerdere secundaire basisvoorwaarden, (verblijfplaats, verbinding, verspreiding en variatie) de zogeheten 8 V's. Op de plekken met de primaire basisvoorwaarden voldoen zowel biotische als abiotische factoren aan de minimale levensvoorwaarden van betreffend organisme, dat wil zeggen dat deze factoren binnen de toleranties van dat organisme blijven. Hierdoor kan het op deze plaatsen overleven, groeien en zich voortplanten.

Maatregelen:

Specifieke acties gericht op het zorgvuldig omgaan met flora en fauna; deze maatregelen zijn aanvullend ten opzichte van de activiteiten.

Opdrachtnemer:

1. Onderdeel (Dienst, Afdeling, Team) van de Gemeente Stichtse Vecht, die in opdracht van een ander intern onderdeel activiteiten uitvoert en medewerkers in het bezit zijn van vereiste certificaten Zorgvuldig handelen Wnb en/of zorgvuldig inventariseren bestendig beheer of ruimtelijke ontwikkeling;
2. Natuurlijke of rechtspersoon, die in opdracht van de Gemeente Stichtse Vecht activiteiten uitvoert en in het bezit van vereiste certificaten zorgvuldig handelen en/of zorgvuldig inventariseren bestendig beheer of ruimtelijke ontwikkeling.

Project:

Samenhangend cluster van activiteiten.

Projectleider:

Persoon in het bezit van certificaat Zorgvuldig handelen Wnb niveau 4 ruimtelijke ontwikkeling die namens de opdrachtnemer de samenhangende cluster van activiteiten aanstuurt.

QuickScan (QS)

Een QuickScan flora en fauna brengt middels een potentie-inschatting de planten en dieren in een gebied in kaart. Vaak met het oog op de ontwikkeling van een project of gebied en de omgevingsvergunning die daarvoor nodig is. Vaak volgt een aanvullend- of soortgericht onderzoek.

Specifiek zorgvuldig handelen (SZH):

SZH gaat verder dan AZH waarbij het uitwerken per soort/typegroeiplaats/ rust- en verblijfplaats centraal staat. Hierin staat opgenomen hoe de te beschermen groeiplaatsen of rust- en verblijfplaatsen beveiligd worden, een detaillering van de gedragscode per beheergroep/maatregel en soort/soortgroep (Bijvoorbeeld bij het maaien van een wegberm in juni wordt bij een eendennest een beschermingszone van 5m, gemarkeerd met lint en piketten, toegepast).

Rode lijst- en kwetsbare soorten:

Soorten waaraan de gemeente als initiatiefnemer specifiek ecologische waarde hecht (doelsoorten) en bescherming genieten als bedoeld in artikel 11.27 Bal.

Toezichthouder:

Persoon in het bezit van certificaat Zorgvuldig handelen Wnb niveau 2 bestendig beheer of ruimtelijke ontwikkeling die namens de directievoerder van de opdrachtgever de activiteiten in het veld controleert.

Type verblijf:

Type 1 is een permanente vaste rust- en verblijfplaats van fauna die het gehele jaar in gebruik is;
Type 2 is een tijdelijke vaste rust- en verblijfplaats waar fauna jaarlijks naar terug keert en een bepaalde periode van het jaar in gebruik is;
Type 3 is een tijdelijke rust- en verblijfplaats die een bepaalde periode van het jaar in gebruik is en niet meer wordt hergebruikt.

Uitvoerder:

Persoon in het bezit van certificaat Zorgvuldig handelen Wnb niveau 2 bestendig beheer of ruimtelijke ontwikkeling die namens de opdrachtnemer de activiteiten in het veld uitvoert.

Uitzonderingssituatie:

Als de openbare veiligheid of de volksgezondheid direct in het geding is of als het werk praktisch niet redelijkerwijs in een andere periode kan worden uitgevoerd. Bijvoorbeeld omdat werken aan dijken 's winters wettelijk verboden is, of omdat de bodem alleen 's zomers zwaar materieel kan verdragen of omdat het werk van maanden over vele jaren zou moeten worden uitgesmeerd.

Vergunningvrije gevallen in soorten:

Deze lijst met soorten wordt ministerieel vastgesteld. Provinciale Staten kunnen deze lijst inkorten wanneer de gunstige staat van instandhouding van een soort daartoe aanleiding geeft. Voor deze soorten is geen omgevingsvergunning nodig bij ROI en BBO

Voldoende actuele gegevens:

Gegevens t.b.v. bestendig beheer niet ouder dan vijf jaar en ruimtelijke ontwikkeling & inrichting niet ouder dan drie jaar voor alle beschermde soorten en vogels. Raadpleeg als voorbereider van de opdrachtgever evenals de werkvoorbereider van de opdrachtnemer altijd de GIS van de

opdrachtgever, www.florafaunacheck.nl (FFC) van de opdrachtgever, Beschermde Soorten Indicator (BeSI) van BIJ12 of Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) voor de meest recente gegevens.

Voldoende nauwkeurige gegevens:

Gegevens met een detailniveau, zodanig dat afzonderlijke groeiplaatsen en /of vaste rust- en verblijfplaatsen op kaart of in het veld kunnen worden gemarkeerd.

Vorbereider:

Persoon in het bezit van certificaat Zorgvuldig handelen Wnb niveau 3 bestendig beheer of ruimtelijke ontwikkeling die namens de opdrachtgever de opdracht voorbereid evenals de persoon die namens de opdrachtnemer de activiteiten in het veld voorbereid.

Voorkomen van soorten in een werkgebied:

Het anders dan toevallig gebruik maken van een werkgebied en zijn directe omgeving. Let vooral op: groeiplaatsen van beschermde plantensoorten voor; of vaste rust- en verblijfplaatsen van dieren (mits in gebruik) of voor het functioneren daarvan essentiële delen van het leefgebied; of in gebruik zijnde nesten van inheemse broedvogels of voor het functioneren daarvan essentiële delen van het leefgebied; N.B. zie Bijlage 5.3 voor een overzicht van de vogelsoorten waarvan het nest jaarrond beschermd is.

Voorman (meewerkend):

Persoon in het bezit van certificaat Zorgvuldig handelen Wnb niveau 1 bestendig beheer die namens de opdrachtnemer of initiatiefnemer (eigen buitendienst) de activiteiten van productieafdeling in het veld aanstuurt en uitvoert.

Werkgebied:

Het gebied waar de activiteiten worden uitgevoerd en zijn directe omgeving.

Werkzaamheden:

Het juridische woord voor werkzaamheden is activiteiten. De activiteiten die worden uitgevoerd in het kader van bestendig beheer & onderhoud en ruimtelijke ontwikkeling & inrichting. De activiteiten kunnen door de gemeente zelf worden uitgevoerd; of door een opdrachtnemer in opdracht van de gemeente; of door een initiatiefnemer buiten de gemeente. De activiteiten bestendig beheer & onderhoud hebben geen eenmalig karakter, maar worden periodiek, op min of meer gelijke wijze uitgevoerd en zijn gericht op de instandhouding van een bestaande situatie en gebruik. De activiteiten ruimtelijke ontwikkeling & inrichting hebben wel een eenmalig karakter.

Wezenlijke invloed:

Er is sprake van verstoring met wezenlijke invloed, als de verstoring invloed heeft op de staat van instandhouding van de soort of de lokale populatie soorten en (broed)vogels. Dit kan het geval zijn als een voortplantingsplaats (nest) of winterverblijf definitief verlaten wordt als gevolg van de verstoring.

Wnb

Wettelijke natuurbescherming trainingen m.b.t natuur in de Ow en AMvB.

Zelfstandig uitvoerende medewerker (o.a. machinist, tractiebestuurder):

Persoon in het bezit van certificaat Zorgvuldig handelen Wnb niveau 1 bestendig beheer die namens de opdrachtnemer of initiatiefnemer (eigen buitendienst) de activiteiten van de productieafdeling in het veld zelfstandig uitvoert.

Zorgplicht

Of dieren en planten nu beschermde soorten zijn of niet: Artikel 11.27 en 11.28 Ba schrijft voor dat nadelige gevolgen voor planten en dieren moeten worden voorkomen. Er moet dus zorgvuldig worden

omgegaan met onze omgeving. Deze zogenoemde zorgplicht geldt voor iedereen.

Zorgvuldig handelen (mitigerende maatregelen):

1. Algemeen zorgvuldig handelen (AZH):
Controle informatie in het veld; Werkrichting/werktechniek/fasering; Geluid; Bodemverdichting;
Planning; Menselijke aanwezigheid; Gebruik meststoffen en bestrijdingsmiddelen.
2. Specifiek zorgvuldig handelen (SZH):
Aanbrengen markeringen: tijdelijke beschermingszones; Specifieke aanpak in de
beschermingszones.

Bijlage 3 Checklist beschermde-, Rode lijst-, icoon- en gidssoorten

De onderstaande lijsten met beschermde soorten komen (mogelijk) voor in de gemeente Stichtse Vecht. Deze lijst is tot stand gekomen vanuit de 3-jaarlijkse potentie-onderzoeken. Als basis zijn de Nationale databank flora & fauna (NDFF), Waarnemingen.nl gebruikt en is aansluitend veldwerk uitgevoerd. Per soort is aangegeven of het voorkomen 'zeker' of 'mogelijk' is en of de aanwezige populaties worden beschouwd als 'oorspronkelijk' of 'introductie'. Soorten die worden beschouwd als geïntroduceerd betreffen (populaties van) soorten en hun nakomelingen die door aantoonbaar menselijk handelen (uitzetten, uitzaaïen, aanplant e.d.) binnen de gemeente voorkomen. Bijlage 3 is een voorbeeld van de digitaal door de gemeente ontwikkelde checklists I, II en III.

In de planfase dient de initiatiefnemer (namens hem veelal de projectleider, of opdrachtgever/directievoerder) in de planvorming bij elk plan afzonderlijk na te gaan of er voor beschermde- en doelsoorten nadelige gevolgen optreden bij ROI of BBO ingrepen. Hiervoor dient de "ROI – checklist I – Wel of geen gedragscode?" respectievelijk "BBO – checklist I – Wel of geen gedragscode?" ingevuld en uitgewerkt te worden. (zie § 3 en § 5 van de gedragscode en bijlage 3 van de oplegnota). In deze fase wordt omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten op de verboden als bedoeld in artikel 11.37, 11.46 en 11.54, Bal aangevraagd als werken met een gedragscode onmogelijk is.

In de ontwerp- en/of voorbereidingsfase, dient de "ROI – checklist II – Uitwerken zorgvuldig handelen" respectievelijk "BBO – checklist II – Uitwerken zorgvuldig handelen" ingevuld en uitgewerkt te worden (zie § 3 en § 5 van de gedragscode en bijlage 3 van de oplegnota). (zie § 3 en § 5 van de gedragscode en bijlage 3 van de oplegnota). Hieruit kan alsnog de conclusie getrokken worden of er vrijstelling geldt voor het realiseren en uitvoeren van projecten en werken in de openbare buitenruimte met de gedragscode of dat er omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten als bedoeld in artikel 8.74i, t/m 8.74l en 8.74o, Bkl moet worden aangevraagd door de initiatiefnemer.

In de uitvoeringsfase dient de opdrachtnemer of uitvoerendendienst voorafgaand aan de activiteiten checklist III (ecologisch werkprotocol) in te vullen. Een voorbeeld hiervan is checklist III – Ecologisch werkprotocol in bijlage 3 van de oplegnota (zie § 3 en § 5 van de gedragscode). Op basis van potentie onderzoek zijn beschermde- en doelsoorten in kaart gebracht. De gemeente heeft hiervoor een abonnement op de webapplicatie <https://florafaunacheck.nl/stichtse%20vecht> en stelt deze voor het raadplegen ter beschikking aan de opdrachtnemer. Als opdrachtnemer bent u verplicht om nieuw waargenomen beschermde soorten die niet op de checklist staan of nieuwe locaties van soorten op de checklist zijn vermeld direct te melden bij de initiatiefnemen/opdrachtgever.

N.B. Niet alle (mogelijk) voorkomende inheemse broedvogels zijn opgenomen, slechts diegene waarvan de nesten ook buiten het broedseizoen bescherming behoeven. Dit laat onverlet dat alle broedende vogels strikt beschermd zijn!

Stichtse Vecht (SV) - noord bestaat uit de kernen; Loenen a/d Vecht, Loenersloot, Nieuwersluis, Vreeland en Nigtevecht, Breukelen, Kockengen en Nieuwer ter Aa.

Stichtse Vecht (SV) - zuid bestaat uit de kernen; Maarssen, Maarssenbroek, Tienhoven en Oud Zuilen.

1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn is door de Europese Unie vastgesteld. Het doel is de bescherming, het beheer en de regulering van de in de lidstaten voorkomende vogels. Nederland heeft deze richtlijn omgezet in nationale wetgeving via het 'Aanvullingsbesluit natuur in de Omgevingswet'. Onder dit beschermingsregime vallen de Europees beschermde soorten als bedoeld in paragraaf 11.2.2, artikel 11.37, Bal. Voor activiteiten als ruimtelijke ontwikkeling of het bestendig beheren of onderhouden van

watergangen, bermen, natuurterreinen en dergelijke zijn geen provinciale vrijstellingen mogelijk. Werken met een aangewezen gedragscode als bedoeld in artikel 11.40, Bal is mogelijk. Zie verder de lijst in bijlage 5 van deze oplegnota. Voor een actueel overzicht van alle onder de Vogelrichtlijn beschermde vogelsoorten, verwijzen wij door naar de website van het Ministerie van Economische zaken. <https://minez.nederlandsesoorten.nl/content/vogelrichtlijn>.

Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Bescherming
Vogels	aasgier	Neophron percnopterus ssp. percnopterus	Bern II
Vogels	alpengierzwaluw	Tachymarptis melba ssp. melba	Bern II
Vogels	alpenheggenmus	Prunella collaris ssp. collaris	Bern II
Vogels	amerikaanse grote stern	Sterna sandvicensis ssp. aculeata	Bern II
Vogels	anatolische woestijnplevier	Charadrius leschenaultii ssp. columbinus	Bern II
Vogels	appelvink	Coccothraustes coccothraustes ssp. coccothraustes	Bern II
Vogels	arctische bonte strandloper	Calidris alpina ssp. arctica	Bern II
Vogels	arendbuizerd	Buteo rufinus ssp. rufinus	Bern II
Vogels	aziatische roodborsttapuit	Saxicola torquata ssp. ichtijntij	Bern II
Vogels	baardgrasmus	Sylvia cantillans ssp. cantillans	Bern II
Vogels	baardman	Panurus biarmicus ssp. biarmicus	Bern II
Vogels	balearische roodkopklauwier	Lanius senator ssp. badius	Bern II
Vogels	balkanbergfluit	Phylloscopus bonelli ssp. orientalis	Bern II
Vogels	balkankwikstaart	Motacilla flava ssp. feldegg	Bern II
Vogels	beflijster	Turdus torquatus ssp. torquatus	Bern II
Vogels	bergeend	Tadorna tadorna	Bern II
Vogels	bergfluit	Phylloscopus bonelli ssp. bonelli	Bern II
Vogels	bijeneter	Merops apiaster	Bern II
Vogels	bladkoning	Phylloscopus inornatus ssp. inornatus	Bern II
Vogels	blauwborst	Luscinia svecica ssp. cyanecula	Bern II
Vogels	blauwe kiekendief	Circus cyaneus ssp. cyaneus	Bern II
Vogels	blauwe rotslijster	Monticola solitarius ssp. solitarius	Bern II
Vogels	blauwstaart	Tarsiger cyanurus ssp. cyanurus	Bern II
Vogels	boerenzwaluw	Hirundo rustica ssp. rustica	Bern II
Vogels	bont stormvogeltje	Pelagodroma marina	Bern II
Vogels	bontbekplevier	Charadrius hiaticula ssp. hiaticula	Bern II
Vogels	bonte strandloper	Calidris alpina ssp. alpina	Bern II
Vogels	bonte tapuit	Oenanthe pleschanka ssp. pleschanka	Bern II
Vogels	bonte vliegenvanger	Ficedula hypoleuca ssp. hypoleuca	Bern II
Vogels	boomklever	Sitta europaea ssp. caesia	Bern II
Vogels	boomkruiper	Certhia brachydactyla ssp. megarhyncha	Bern II
Vogels	boompieper	Anthus trivialis ssp. trivialis	Bern II
Vogels	boomvalk	Falco subbuteo ssp. subbuteo	Bern II
Vogels	bosgors	Emberiza rustica ssp. rustica	Bern II
Vogels	bosrietzanger	Acrocephalus palustris	Bern II
Vogels	bosruiter	Tringa glareola	Bern II
Vogels	bosuil	Strix aluco ssp. aluco	Bern II
Vogels	braamsluiper	Sylvia curruca ssp. curruca	Bern II
Vogels	brandgans	Branta leucopsis	Bern II
Vogels	breedbekstrandloper	Limicola falcinellus ssp. falcinellus	Bern II
Vogels	brilgrasmus	Sylvia conspicillata ssp. conspicillata	Bern II

Vogels	britse frater	Carduelis flavirostris ssp. pipilans	Bern II
Vogels	britse koolmees	Parus major ssp. newtoni	Bern II
Vogels	britse putter	Carduelis carduelis ssp. britannica	Bern II
Vogels	bruine boszanger	Phylloscopus fuscatus ssp. fuscatus	Bern II
Vogels	bruine kiekendief	Circus aeruginosus ssp. aeruginosus	Bern II
Vogels	bruinkeelortolaan	Emberiza caesia	Bern II
Vogels	buizerd	Buteo buteo ssp. buteo	Bern II
Vogels	bulwers stormvogel	Bulweria bulwerii	Bern II
Vogels	canadese kraanvogel	Grus canadensis ssp. canadensis	Bern II
Vogels	casarca	Tadorna ferruginea	Bern II
Vogels	cetti's zanger	Cettia cetti ssp. cetti	Bern II
Vogels	cirlgors	Emberiza cirlus	Bern II
Vogels	citroenkwikstaart	Motacilla citreola	Bern II
Vogels	daurische klauwier	Lanius isabellinus ssp. speculigerus	Bern II
Vogels	diksnavelnotenkraker	Nucifraga caryocatactes ssp. caryocatactes	Bern II
Vogels	dougalls stern	Sterna dougallii ssp. dougallii	Bern II
Vogels	draaihals	Jynx torquilla ssp. torquilla	Bern II
Vogels	drieteenstrandloper	Calidris alba	Bern II
Vogels	duinpieper	Anthus campestris ssp. campestris	Bern II
Vogels	dwergaalscholver	Phalacrocorax pygmeus	Bern II
Vogels	dwergarend	Aquila pennata ssp. pennata	Bern II
Vogels	dwerggors	Emberiza pusilla	Bern II
Vogels	dwergmeeuw	Larus minutus	Bern II
Vogels	dwergooruil	Otus scops ssp. scops	Bern II
Vogels	dwergstern	Sterna albifrons ssp. albifrons	Bern II
Vogels	engelse kwikstaart	Motacilla flava ssp. flavissima	Bern II
Vogels	europese kanarie	Serinus serinus	Bern II
Vogels	fitis	Phylloscopus trochilus ssp. trochilus	Bern II
Vogels	flamingo	Phoenicopterus ruber ssp. roseus	Bern II
Vogels	fluitser	Phylloscopus sibilatrix	Bern II
Vogels	frater	Carduelis flavirostris ssp. flavirostris	Bern II
Vogels	geelgors	Emberiza citrinella ssp. citrinella	Bern II
Vogels	geelsnavelduiker	Gavia adamsii	Bern II
Vogels	gekraagde roodstaart	Phoenicurus phoenicurus ssp. phoenicurus	Bern II
Vogels	gele kwikstaart	Motacilla flava ssp. flava	Bern II
Vogels	geoorde fuut	Podiceps nigricollis	Bern II
Vogels	giervalk	Falco rusticolus	Bern II
Vogels	glanskop	Parus palustris ssp. palustris	Bern II
Vogels	gon-gon/kaapverdische stormvogel	Pterodroma feae	Bern II
Vogels	goudhaan	Regulus regulus ssp. regulus	Bern II
Vogels	grasmus	Sylvia communis ssp. communis	Bern II
Vogels	graspieper	Anthus pratensis ssp. pratensis	Bern II
Vogels	graszanger	Cisticola juncidis ssp. cisticola	Bern II
Vogels	grauwe fitis	Phylloscopus trochiloides ssp. viridanus	Bern II
Vogels	grauwe franjepoot	Phalaropus lobatus	Bern II
Vogels	grauwe kiekendief	Circus pygargus	Bern II
Vogels	grauwe klauwier	Lanius collurio ssp. collurio	Bern II
Vogels	grauwe vliegenvanger	Muscicapa striata ssp. striata	Bern II
Vogels	griel	Burhinus oedicnemus ssp. oedicnemus	Bern II
Vogels	griend	Globicephala melas	Bern II
Vogels	grijskopspecht	Picus canus ssp. canus	Bern II
Vogels	grijze wouw	Elanus caeruleus ssp. caeruleus	Bern II
Vogels	groene specht	Picus viridis ssp. viridis	Bern II
Vogels	groenlandse tapuit	Oenanthe oenanthe ssp. leucorhoa	Bern II

Vogels	groenling	Carduelis chloris ssp. chloris	Bern II
Vogels	grote barmsijs	Carduelis flammea ssp. flammea	Bern II
Vogels	grote bonte specht	Dendrocopos major ssp. pinetorum	Bern II
Vogels	grote franjepoot	Steganopus tricolor	Bern II
Vogels	grote gele kwikstaart	Motacilla cinerea ssp. cinerea	Bern II
Vogels	grote karekiet	Acrocephalus arundinaceus ssp. arundinaceus	Bern II
Vogels	grote kruisbek	Loxia pytyopsittacus	Bern II
Vogels	grote pieper	Anthus richardi ssp. richardi	Bern II
Vogels	grote stern	Sterna sandvicensis ssp. sandvicensis	Bern II
Vogels	grote zilverreiger	Casmerodius albus ssp. albus	Bern II
Vogels	haakbek	Pinicola enucleator ssp. enucleator	Bern II
Vogels	harlekijneend	Histrionicus histrionicus	Bern II
Vogels	havik	Accipiter gentilis ssp. gentilis	Bern II
Vogels	havikarend	Aquila fasciata ssp. fasciata	Bern II
Vogels	heggenmus	Prunella modularis ssp. modularis	Bern II
Vogels	hop	Upupa epops ssp. epops	Bern II
Vogels	huiszwaluw	Delichon urbica ssp. urbica	Bern II
Vogels	humes bladkoning	Phylloscopus inornatus ssp. humei	Bern II
Vogels	iberische tijftjaf	Phylloscopus collybita ssp. brehmii	Bern II
Vogels	ijsduiker	Gavia immer	Bern II
Vogels	ijsgors	Calcarius lapponicus ssp. lapponicus	Bern II
Vogels	ijslands smelleken	Falco columbarius ssp. subaesalon	Bern II
Vogels	ijsvogel	Alcedo atthis ssp. ispida	Bern II
Vogels	ivoormeeuw	Pagophila eburnea	Bern II
Vogels	izabeltapuit	Oenanthe isabellina	Bern II
Vogels	jufferkraanvogel	Grus virgo	Bern II
Vogels	kalanderleeuwerik	Melanocorypha calandra ssp. calandra	Bern II
Vogels	kerkuil	Tyto alba ssp. guttata	Bern II
Vogels	klapekster	Lanius excubitor ssp. excubitor	Bern II
Vogels	klein waterhoen	Porzana parva	Bern II
Vogels	kleine barmsijs	Carduelis flammea ssp. cabaret	Bern II
Vogels	kleine bonte specht	Dendrocopos minor ssp. hortorum	Bern II
Vogels	kleine karekiet	Acrocephalus scirpaceus ssp. scirpaceus	Bern II
Vogels	kleine klapekster	Lanius minor	Bern II
Vogels	kleine plevier	Charadrius dubius ssp. curonicus	Bern II
Vogels	kleine spotvogel	Hippolais caligata ssp. caligata	Bern II
Vogels	kleine sprinkhaanzanger	Locustella lanceolata	Bern II
Vogels	kleine strandloper	Calidris minuta	Bern II
Vogels	kleine trap	Tetrax tetrax	Bern II
Vogels	kleine vliegenvanger	Ficedula parva ssp. parva	Bern II
Vogels	kleine zilverreiger	Egretta garzetta ssp. garzetta	Bern II
Vogels	kleine zwaan	Cygnus columbianus ssp. bewickii	Bern II
Vogels	kleine zwartkop	Sylvia melanocephala ssp. melanocephala	Bern II
Vogels	kleinst waterhoen	Porzana pusilla ssp. intermedia	Bern II
Vogels	kluut	Recurvirostra avosetta	Bern II
Vogels	kneu	Carduelis cannabina ssp. cannabina	Bern II
Vogels	koereiger	Bubulcus ibis ssp. ibis	Bern II
Vogels	koningseider	Somateria spectabilis	Bern II
Vogels	koolmees	Parus major ssp. major	Bern II

Vogels	kortsnavelboomkruiper	<i>Certhia familiaris</i> ssp. <i>macrodactyla</i>	Bern II
Vogels	kortteenleeuwerik	<i>Calandrella brachydactyla</i> ssp. <i>brachydactyla</i>	Bern II
Vogels	kraanvogel	<i>Grus grus</i> ssp. <i>grus</i>	Bern II
Vogels	krekelzanger	<i>Locustella fluviatilis</i>	Bern II
Vogels	krombekstrandloper	<i>Calidris ferruginea</i>	Bern II
Vogels	kruisbek	<i>Loxia curvirostra</i> ssp. <i>curvirostra</i>	Bern II
Vogels	kuifduiker	<i>Podiceps auritus</i>	Bern II
Vogels	kuifkoekoek	<i>Clamator glandarius</i> ssp. <i>glandarius</i>	Bern II
Vogels	kuifmees	<i>Parus cristatus</i> ssp. <i>mitratus</i>	Bern II
Vogels	kwak	<i>Nycticorax nycticorax</i> ssp. <i>nycticorax</i>	Bern II
Vogels	kwartelkoning	<i>Crex crex</i>	Bern II
Vogels	lachstern	<i>Sterna nilotica</i> ssp. <i>nilotica</i>	Bern II
Vogels	lammergier	<i>Gypaetus barbatus</i> ssp. <i>aureus</i>	Bern II
Vogels	lepelaar	<i>Platalea leucorodia</i> ssp. <i>leucorodia</i>	Bern II
Vogels	matkop	<i>Parus montanus</i> ssp. <i>rhenanus</i>	Bern II
Vogels	middelste bonte specht	<i>Dendrocopos medius</i> ssp. <i>medius</i>	Bern II
Vogels	mongoolse pieper	<i>Anthus godlewskii</i>	Bern II
Vogels	monniksgier	<i>Aegypius monachus</i> ssp. <i>monachus</i>	Bern II
Vogels	morinelplevier	<i>Eudromias morinellus</i>	Bern II
Vogels	nachtegaal	<i>Luscinia megarhynchos</i> ssp. <i>megarhynchos</i>	Bern II
Vogels	nachtzwaluw	<i>Caprimulgus europaeus</i> ssp. <i>europaeus</i>	Bern II
Vogels	nonnetje	<i>Mergus albellus</i>	Bern II
Vogels	noordse boszanger	<i>Phylloscopus borealis</i> ssp. <i>borealis</i>	Bern II
Vogels	noordse fitis	<i>Phylloscopus trochilus</i> ssp. <i>acredula</i>	Bern II
Vogels	noordse grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i> ssp. <i>major</i>	Bern II
Vogels	noordse kwikstaart	<i>Motacilla flava</i> ssp. <i>thunbergi</i>	Bern II
Vogels	noordse nachtegaal	<i>Luscinia luscinia</i>	Bern II
Vogels	noordse pijlstormvogel	<i>Puffinus puffinus</i>	Bern II
Vogels	noordse stern	<i>Sterna paradisaea</i>	Bern II
Vogels	oehoe	<i>Bubo bubo</i> ssp. <i>bubo</i>	Bern II
Vogels	oeverloper	<i>Tringa hypoleucos</i>	Bern II
Vogels	oeverpieper	<i>Anthus petrosus</i> ssp. <i>littoralis</i>	Bern II
Vogels	oeverzwaluw	<i>Riparia riparia</i> ssp. <i>riparia</i>	Bern II
Vogels	ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i> ssp. <i>ciconia</i>	Bern II
Vogels	oostelijke blonde tapuit	<i>Oenanthe hispanica</i> ssp. <i>melanoleuca</i>	Bern II
Vogels	orpheusspotvogel	<i>Hippolais polyglotta</i>	Bern II
Vogels	paapje	<i>Saxicola rubetra</i>	Bern II
Vogels	paarse strandloper	<i>Calidris maritima</i>	Bern II
Vogels	pallas' boszanger	<i>Phylloscopus proregulus</i>	Bern II
Vogels	parelduiker	<i>Gavia arctica</i> ssp. <i>arctica</i>	Bern II
Vogels	perzische roodborst	<i>Irania gutturalis</i>	Bern II
Vogels	pestvogel	<i>Bombycilla garrulus</i> ssp. <i>garrulus</i>	Bern II
Vogels	pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i> ssp. <i>caeruleus</i>	Bern II
Vogels	poelruiter	<i>Tringa stagnatilis</i>	Bern II
Vogels	poelsnip	<i>Gallinago media</i>	Bern II
Vogels	porseleinhoen	<i>Porzana porzana</i>	Bern II
Vogels	provençaalse grasmus	<i>Sylvia undata</i>	Bern II
Vogels	purperreiger	<i>Ardea purpurea</i> ssp. <i>purpurea</i>	Bern II
Vogels	putter	<i>Carduelis carduelis</i> ssp. <i>carduelis</i>	Bern II
Vogels	raddes boszanger	<i>Phylloscopus schwarzi</i>	Bern II
Vogels	ralreiger	<i>Ardeola ralloides</i>	Bern II
Vogels	ransuil	<i>Asio otus</i> ssp. <i>otus</i>	Bern II
Vogels	renvogel	<i>Cursorius cursor</i> ssp. <i>cursor</i>	Bern II
Vogels	reuzenster	<i>Sterna caspia</i>	Bern II

Vogels	rietgors	<i>Emberiza schoeniclus ssp. schoeniclus</i>	Bern II
Vogels	rietzanger	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	Bern II
Vogels	rode rotslijster	<i>Monticola saxatilis</i>	Bern II
Vogels	rode wouw	<i>Milvus milvus ssp. milvus</i>	Bern II
Vogels	roerdomp	<i>Botaurus stellaris ssp. stellaris</i>	Bern II
Vogels	roodborst	<i>Erithacus rubecula ssp. rubecula</i>	Bern II
Vogels	roodborsttapuit	<i>Saxicola torquata ssp. hibernans</i>	Bern II
Vogels	roodborsttapuit	<i>Saxicola torquata ssp. rubicola</i>	Bern II
Vogels	roodbuikwaterspreeuw	<i>Cinclus cinclus ssp. aquaticus</i>	Bern II
Vogels	roodhalsfuut	<i>Podiceps grisegena ssp. grisegena</i>	Bern II
Vogels	roodkeelduiker	<i>Gavia stellata</i>	Bern II
Vogels	roodkeelpieper	<i>Anthus cervinus</i>	Bern II
Vogels	roodkopklauwier	<i>Lanius senator ssp. senator</i>	Bern II
Vogels	roodmus	<i>Carpodacus erythrinus ssp. erythrinus</i>	Bern II
Vogels	roodpootvalk	<i>Falco vespertinus</i>	Bern II
Vogels	roodsterblauwborst	<i>Luscinia svecica ssp. svecica</i>	Bern II
Vogels	roodstuitzwaluw	<i>Hirundo daurica ssp. rufula</i>	Bern II
Vogels	rosse franjepoot	<i>Phalaropus fulicaria</i>	Bern II
Vogels	rotspieper	<i>Anthus petrosus ssp. petrosus</i>	Bern II
Vogels	rouwkwikstaart	<i>Motacilla alba ssp. yarrellii</i>	Bern II
Vogels	roze spreeuw	<i>Sturnus roseus</i>	Bern II
Vogels	ruigpootbuizerd	<i>Buteo lagopus ssp. lagopus</i>	Bern II
Vogels	ruigpootuil	<i>Aegolius funereus ssp. funereus</i>	Bern II
Vogels	scandinavische tjiftjaf	<i>Phylloscopus collybita ssp. abietinus</i>	Bern II
Vogels	scharrelaar	<i>Coracias garrulus ssp. garrulus</i>	Bern II
Vogels	schreeuwarend	<i>Aquila pomarina ssp. pomarina</i>	Bern II
Vogels	siberische boompieper	<i>Anthus hodgsoni ssp. yunnanensis</i>	Bern II
Vogels	siberische braamsluiper	<i>Sylvia curruca ssp. blythi of ssp. halimodendri</i>	Bern II
Vogels	siberische notenkraker	<i>Nucifraga caryocatactes ssp. macrorhynchos</i>	Bern II
Vogels	siberische tjiftjaf	<i>Phylloscopus collybita ssp. tristis</i>	Bern II
Vogels	sibirische sprinkhaanzanger	<i>Locustella certhiola ssp. rubescens</i>	Bern II
Vogels	sijs	<i>Carduelis spinus</i>	Bern II
Vogels	slangenarend	<i>Circaetus gallicus ssp. gallicus</i>	Bern II
Vogels	slechtvalk	<i>Falco peregrinus ssp. peregrinus</i>	Bern II
Vogels	smelleken	<i>Falco columbarius ssp. aesalon</i>	Bern II
Vogels	sneeuwgors	<i>Plectrophenax nivalis ssp. insulae</i>	Bern II
Vogels	sneeuwgors	<i>Plectrophenax nivalis ssp. nivalis</i>	Bern II
Vogels	sneeuwuil	<i>Nyctea scandiaca</i>	Bern II
Vogels	snor	<i>Locustella luscinioides ssp. luscinioides</i>	Bern II
Vogels	sperwer	<i>Accipiter nisus ssp. nisus</i>	Bern II
Vogels	sperwergrasmus	<i>Sylvia nisoria ssp. nisoria</i>	Bern II
Vogels	sperweruil	<i>Surnia ulula ssp. ulula</i>	Bern II
Vogels	spotvogel	<i>Hippolais icterina</i>	Bern II
Vogels	sprinkhaanzanger	<i>Locustella naevia ssp. naevia</i>	Bern II
Vogels	steenarend	<i>Aquila chrysaetos ssp. chrysaetos</i>	Bern II
Vogels	steenloper	<i>Arenaria interpres ssp. interpres</i>	Bern II
Vogels	steenuil	<i>Athene noctua ssp. vidalii</i>	Bern II

Vogels	stellers eider	<i>Polysticta stelleri</i>	Bern II
Vogels	steltkluut	<i>Himantopus himantopus</i>	Bern II
Vogels	steppearend	<i>Aquila nipalensis</i> ssp. <i>orientalis</i>	Bern II
Vogels	steppebuizerd	<i>Buteo buteo</i> ssp. <i>vulpinus</i>	Bern II
Vogels	steppehoen	<i>Syrhaptes paradoxus</i>	Bern II
Vogels	steppekiekendief	<i>Circus macrourus</i>	Bern II
Vogels	steppeklapekster	<i>Lanius excubitor</i> ssp. <i>pallidirostris</i>	Bern II
Vogels	steppevorkstaartplevier	<i>Glareola nordmanni</i>	Bern II
Vogels	stormvogeltje	<i>Hydrobates pelagicus</i>	Bern II
Vogels	strandleeuwerik	<i>Eremophila alpestris</i> ssp. <i>flava</i>	Bern II
Vogels	strandplevier	<i>Charadrius alexandrinus</i> ssp. <i>alexandrinus</i>	Bern II
Vogels	struikrietzanger	<i>Acrocephalus dumetorum</i>	Bern II
Vogels	swinhoes boszanger	<i>Phylloscopus trochiloides</i> ssp. <i>plumbeitarsus</i>	Bern II
Vogels	taigaboomkruiper	<i>Certhia familiaris</i> ssp. <i>familiaris</i>	Bern II
Vogels	tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i> ssp. <i>oenanthe</i>	Bern II
Vogels	temmincks strandloper	<i>Calidris temminckii</i>	Bern II
Vogels	terekruiter	<i>Tringa cinerea</i>	Bern II
Vogels	tijftjaf	<i>Phylloscopus collybita</i> ssp. <i>collybita</i>	Bern II
Vogels	toendrabontbekplevier	<i>Charadrius hiaticula</i> ssp. <i>tundrae</i>	Bern II
Vogels	torenvalk	<i>Falco tinnunculus</i> ssp. <i>tinnunculus</i>	Bern II
Vogels	tuinfluter	<i>Sylvia borin</i> ssp. <i>borin</i>	Bern II
Vogels	turkestaanse klauwier	<i>Lanius isabellinus</i> ssp. <i>phoenicuroides</i>	Bern II
Vogels	vaal stormvogeltje	<i>Oceanodroma leucorhoa</i> ssp. <i>leucorhoa</i>	Bern II
Vogels	vale gier	<i>Gyps fulvus</i> ssp. <i>fulvus</i>	Bern II
Vogels	vale pijlstormvogel	<i>Puffinus yelkouan</i> ssp. <i>mauretanicus</i>	Bern II
Vogels	veldrietzanger	<i>Acrocephalus agricola</i> ssp. <i>septima</i>	Bern II
Vogels	velduil	<i>Asio flammeus</i> ssp. <i>flammeus</i>	Bern II
Vogels	visarend	<i>Pandion haliaetus</i> ssp. <i>haliaetus</i>	Bern II
Vogels	visdief	<i>Sterna hirundo</i> ssp. <i>hirundo</i>	Bern II
Vogels	vorkstaartmeeuw	<i>Xema sabini</i>	Bern II
Vogels	vorkstaartplevier	<i>Glareola pratincola</i> ssp. <i>pratincola</i>	Bern II
Vogels	vuurgoudhaan	<i>Regulus ignicapillus</i> ssp. <i>ignicapillus</i>	Bern II
Vogels	waterpieper	<i>Anthus spinoletta</i> ssp. <i>spinoletta</i>	Bern II
Vogels	wespendief	<i>Pernis apivorus</i>	Bern II
Vogels	westelijke blonde tapuit	<i>Oenanthe hispanica</i> ssp. <i>hispanica</i>	Bern II
Vogels	wielewaal	<i>Oriolus oriolus</i> ssp. <i>oriolus</i>	Bern II
Vogels	wilde zwaan	<i>Cygnus cygnus</i>	Bern II
Vogels	wilgengors	<i>Emberiza aureola</i> ssp. <i>aureola</i>	Bern II
Vogels	wilsons stormvogeltje	<i>Oceanites oceanicus</i>	Bern II
Vogels	winterkoning	<i>Troglodytes troglodytes</i> ssp. <i>troglodytes</i>	Bern II
Vogels	witbandkruisbek	<i>Loxia leucoptera</i> ssp. <i>bifasciata</i>	Bern II
Vogels	witgat	<i>Tringa ochropus</i>	Bern II
Vogels	withalsvliegendvanger	<i>Ficedula albicollis</i>	Bern II
Vogels	witkopgors	<i>Emberiza leucocephalos</i> ssp. <i>leucocephalos</i>	Bern II
Vogels	witsluitbarmsijs	<i>Carduelis hornemanni</i> ssp. <i>exilipes</i>	Bern II
Vogels	witte kerkuil	<i>Tyto alba</i> ssp. <i>alba</i>	Bern II
Vogels	witte kwikstaart	<i>Motacilla alba</i> ssp. <i>alba</i>	Bern II
Vogels	witvleugelstern	<i>Chlidonias leucopterus</i>	Bern II
Vogels	witwangstern	<i>Chlidonias hybridus</i> ssp. <i>hybridus</i>	Bern II
Vogels	woestijngrasmus	<i>Sylvia nana</i> ssp. <i>nana</i>	Bern II
Vogels	woestijnvink	<i>Rhodopechys githaginea</i>	Bern II
Vogels	woudaap	<i>Ixobrychus minutus</i> ssp. <i>minutus</i>	Bern II
Vogels	zuidelijke bonte strandloper	<i>Calidris alpina</i> ssp. <i>schinzii</i>	Bern II

Vogels	zwartbuikwaterspreeuw	<i>Cinclus cinclus</i> ssp. <i>cinclus</i>	Bern II
Vogels	zwarte ibis	<i>Plegadis falcinellus</i> ssp. <i>falcinellus</i>	Bern II
Vogels	zwarte mees	<i>Parus ater</i> ssp. <i>ater</i>	Bern II
Vogels	zwarte ooievaar	<i>Ciconia nigra</i>	Bern II
Vogels	zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i> ssp. <i>gibraltariensis</i>	Bern II
Vogels	zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i> ssp. <i>phoenicuroides</i>	Bern II
Vogels	zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i> ssp. <i>martius</i>	Bern II
Vogels	zwarte stern	<i>Chlidonias niger</i> ssp. <i>niger</i>	Bern II
Vogels	zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i> ssp. <i>migrans</i>	Bern II
Vogels	zwartkop	<i>Sylvia atricapilla</i> ssp. <i>atricapilla</i>	Bern II
Vogels	zwartkopgors	<i>Emberiza melanocephala</i>	Bern II
Vogels	zwartkopmeeuw	<i>Larus melanocephalus</i>	Bern II
Vogels	audouins meeuw	<i>Larus audouinii</i>	Bern II, Bonn I
Vogels	bastaardarend	<i>Aquila clanga</i>	Bern II, Bonn I
Vogels	dunbekwulp	<i>Numenius tenuirostris</i>	Bern II, Bonn I
Vogels	dwerggans	<i>Anser erythropus</i>	Bern II, Bonn I
Vogels	grote trap	<i>Otis tarda</i> ssp. <i>tarda</i>	Bern II, Bonn I
Vogels	kleine torenvalk	<i>Falco naumanni</i>	Bern II, Bonn I
Vogels	kroeskoppelikaan	<i>Pelecanus crispus</i>	Bern II, Bonn I
Vogels	oostelijke kraagtrap	<i>Chlamydotis undulata</i> ssp. <i>macqueenii</i>	Bern II, Bonn I
Vogels	roodhalsgans	<i>Branta ruficollis</i>	Bern II, Bonn I
Vogels	roze pelikaan	<i>Pelecanus onocrotalus</i>	Bern II, Bonn I
Vogels	waterrietzanger	<i>Acrocephalus paludicola</i>	Bern II, Bonn I
Vogels	witbandzeearend	<i>Haliaeetus leucoryphus</i>	Bern II, Bonn I
Vogels	witkopeend	<i>Oxyura leucocephala</i>	Bern II, Bonn I
Vogels	zeearend	<i>Haliaeetus albicilla</i>	Bern II, Bonn I
Vogels	blonde ruiter	<i>Tryngites subruficollis</i>	Bonn I
Vogels	siberische taling	<i>Anas formosa</i>	Bonn I
Vogels	steppekievit	<i>Vanellus gregarius</i>	Bonn I
Vogels	witoogeend	<i>Aythya nyroca</i>	Bonn I

2. Beschermingsregime soorten Habitatrictlijn

Onder dit beschermingsregime vallen de Europees beschermde soorten als bedoeld in paragraaf 11.2.3, artikel 11.46, Bal. Voor activiteiten als ruimtelijke ontwikkeling of het bestendig beheren of onderhouden van watergangen, bermen, natuurterreinen en dergelijke zijn geen provinciale vrijstellingen mogelijk. Werken met een aangewezen gedragscode als bedoeld in 11.53, Bal is mogelijk bij voor.

Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Bescherming	Voorkomen (M)=mogelijk (Z)=zeker
Sporenplanten-bladmossen	geel schorpioenmos	<i>Hamatocaulis vernicosus</i>	Bern I	SV-noord (M) en zuid (M)
Zaadplanten	drijvende waterweegbree	<i>Luronium natans</i>	Bern I, HR IV	SV-noord (M) en zuid (M)
Zaadplanten	groenknolorchis	<i>Liparis loeselii</i>	Bern I, HR IV	SV-noord (M) en zuid (M)
Amfibieën	boomkikker	<i>Hyla arborea</i> ssp. <i>arborea</i>	Bern II, HR IV	SV-zuid (M)
Amfibieën	heikikker	<i>Rana arvalis</i> ssp. <i>arvalis</i>	Bern II, HR IV	SV-zuid (Z)
Amfibieën	kamsalamander	<i>Triturus cristatus</i>	Bern II, HR IV	SV-noord (Z)
Amfibieën	rugstreeppad	<i>Bufo calamita</i>	Bern II, HR IV	SV-noord (Z) en zuid (Z)
Insecten-kevers	brede geelrandwaterroofkever	<i>Dytiscus latissimus</i>	Bern II, HR IV	SV-noord (M)
Insecten-kevers	gestreepte waterroofkever	<i>Graphoderus bilineatus</i>	Bern II, HR IV	SV-noord (Z) en zuid (M)
Insecten-libellen	geklepte witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	Bern II, HR IV	SV-noord (Z) en zuid (Z)
Insecten-libellen	groene glazenmaker	<i>Aeshna viridis</i>	Bern II, HR IV	SV-noord (M) en zuid (Z)
Insecten-libellen	noordse winterjuffer	<i>Sympecma annulata</i> ssp. <i>braueri</i>	Bern II, HR IV	SV-zuid (M)
Zoogdieren-landzoogdieren	bever	<i>Castor fiber</i> ssp. <i>albicus</i>	HR IV	SV-noord (M) en zuid (M)
Zoogdieren-landzoogdieren	noordse woelmuis	<i>Microtus oeconomus</i> ssp. <i>arenicola</i>	HR IV	SV-noord (Z) en zuid (Z)
Zoogdieren-landzoogdieren	otter	<i>Lutra lutra</i> ssp. <i>lutra</i>	Bern II, HR IV	SV-noord (Z) en zuid (M)
Zoogdieren-vleermuizen	baardvleermuis	<i>Myotis mystacinus</i> ssp. <i>mystacinus</i>	Bern II, HR IV	SV-noord (Z) en zuid (Z)
Zoogdieren-vleermuizen	brandts vleermuis	<i>Myotis brandti</i> ssp. <i>brandti</i>	Bern II, HR IV	SV-noord (M)
Zoogdieren-vleermuizen	franjestaat	<i>Myotis nattereri</i>	Bern II, HR IV	SV-noord (Z) en zuid (M)
Zoogdieren-vleermuizen	gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	HR IV	SV-noord (Z) en zuid (Z)
Zoogdieren-vleermuizen	gewone grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus</i> ssp. <i>auritus</i>	Bern II, HR IV	SV-noord (Z) en zuid (Z)
Zoogdieren-vleermuizen	kleine dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>	Bern II, HR IV	SV-zuid (M)
Zoogdieren-vleermuizen	laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i> ssp. <i>serotinus</i>	Bern II, HR IV	SV-noord (Z) en zuid (Z)
Zoogdieren-vleermuizen	meervleermuis	<i>Myotis dasycneme</i>	Bern II, HR IV	SV-noord (Z) en zuid (Z)
Zoogdieren-vleermuizen	rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i> ssp. <i>noctula</i>	Bern II, HR IV	SV-noord (Z) en zuid (Z)
Zoogdieren-vleermuizen	ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>	Bern II, HR IV	SV-noord (Z) en zuid (Z)
Zoogdieren-vleermuizen	tweekleurige vleermuis	<i>Vespertilio murinus</i> ssp. <i>murinus</i>	Bern II, HR IV	SV-zuid (Z)
Zoogdieren-vleermuizen	vale vleermuis	<i>Myotis myotis</i> ssp. <i>myotis</i>	Bern II, HR IV	SV-zuid (M)
Zoogdieren-vleermuizen	watervleermuis	<i>Myotis daubentoni</i> ssp. <i>daubentoni</i>	Bern II, HR IV	SV-noord (Z) en zuid (Z)
Zoogdieren-vleermuizen	gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	HR IV	SV-noord (Z) en zuid (Z)
Amfibieën	poelkikker	<i>Pelophylax lessonae</i>	HR IV	SV-noord (Z) en zuid (M)

Weekdieren	platte schijfhoren	Anisus vorticulus	HR IV	SV-noord (Z) en zuid (Z)
------------	--------------------	-------------------	-------	--------------------------

3. Beschermingsregime andere soorten

Onder dit beschermingsregime vallen de Europees beschermde soorten als bedoeld in paragraaf 11.2.4, artikel 11.54, Bal, bijlage IX. Voor activiteiten als ruimtelijke ontwikkeling of het bestendig beheer of onderhouden van watergangen, bermen, natuurterreinen en dergelijke is provinciale vrijstellingen mogelijk met inachtneming van de Specifieke zorgplicht als bedoeld in artikel 11.27 Bal (zie 4. vergunningvrije soorten). Werken met een aangewezen gedragscode als bedoeld in 11.59, Bal voor niet vergunningvrije soorten is mogelijk.

Onderdeel A (behorende bij artikel 11.54, eerste lid, onder a)				
Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Bescherming	Voorkomen (M)=mogelijk (Z)=zeker
Amfibieën	alpenwatersalamander	Mesotriton alpestris	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)	SV-noord (M) en zuid (Z)
Insecten-dagvlinders	grote vos	Nymphalis polychloros	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)	SV- zuid (M)
Insecten-libellen	gevlekte glanslibel	Somatochlora flavomaculata	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)	SV-zuid (M)
Reptielen	hazeworm	Anguis fragilis	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)	SV-noord (M)
Reptielen	levendbarende hagedis	Zootoca vivipara	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)	SV-zuid (M)
Reptielen	ringslang	Natrix natrix	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)	SV-noord (Z) en zuid (Z)
Vissen	grote modderkruiper	Misgurnus fossilis	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)	SV-noord (M) en zuid (M)
Vissen	kwabaal	Lota lota	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)	SV-noord (M)
Zoogdieren-landzoogdieren	boomarter	Martes martes	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)	SV-noord (Z) en zuid (Z)
Zoogdieren-landzoogdieren	bunzing	Mustela putorius	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)	SV-noord (Z) en zuid (Z)
Zoogdieren-landzoogdieren	das	Meles meles	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)	SV-noord (Z) en zuid (Z)
Zoogdieren-landzoogdieren	eekhoorn	Sciurus vulgaris	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)	SV-noord (Z) en zuid (Z)
Zoogdieren-landzoogdieren	haas	Lepus europaeus	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)	SV-noord (Z) en zuid (Z)
Zoogdieren-landzoogdieren	hermelijn	Mustela erminea	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)	SV-noord (Z) en zuid (Z)
Zoogdieren-landzoogdieren	steenarter	Martes foina	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)	SV-zuid (M)
Zoogdieren-landzoogdieren	waterspitsmuis	Neomys fodiens	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)	SV-noord (Z) en zuid (Z)

Zoogdieren-landzoogdieren	wezel	Mustela nivalis	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)	SV-noord (Z) en zuid (Z)
Onderdeel B (behorende bij artikel 11.54, eerste lid, onder c)				
Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Bescherming	Voorkomen (M)=mogelijk (Z)=zeker
Sporenplanten-varens	blaasvaren	Cystopteris fragilis	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)	SV-noord (M) en zuid (M)
Zaadplanten	akkerogentroost	Odontites vernus subsp. vernus	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)	SV-noord (Z)
Zaadplanten	blauw guichelheil	Anagallis arvensis subsp. foemina	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)	SV-noord (M)
Zaadplanten	dreps	Bromus secalinus	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)	SV-noord (M) en zuid (Z)
Zaadplanten	echte gamander	Teucrium chamaedrys subsp. germanicum	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)	SV-zuid (Z)
Zaadplanten	getande veldsla	Valerianella dentata	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)	SV-zuid (M)
Zaadplanten	groot spiegelklokje	Legousia speculum-veneris	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)	SV-noord (M) en zuid (Z)
Zaadplanten	grote leeuwenklauw	Aphanes arvensis	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)	SV-noord (M) en zuid (M)
Zaadplanten	korensla	Arnoseris minima	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)	SV-noord (M) en zuid (M)
Zaadplanten	kranskarwij	Carum verticillatum	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)	SV-noord (M)
Zaadplanten	muurbloem	Erysimum cheiri	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)	SV-noord (M) en zuid (M)
Zaadplanten	naaldenkervel	Scandix pecten-veneris	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)	SV-noord (M) en zuid (M)
Zaadplanten	rood peperboompje	Daphne mezereum	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)	SV-zuid (Z)
Zaadplanten	rozenkransje	Antennaria dioica	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)	SV-noord (M) en zuid (M)
Zaadplanten	ruw parelzaad	Lithospermum arvense	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)	SV-zuid (M)
Zaadplanten	spits havikskruid	Hieracium lactucella	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)	SV-zuid (M)
Zaadplanten	stofzaad	Monotropa hypopitys	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)	SV-noord (M) en zuid (M)
Zaadplanten	wilde averuit	Artemisia campestris subsp. campestris	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)	SV-zuid (M)
Zaadplanten	wilde weit	Melampyrum arvense	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)	SV-zuid (M)
Zaadplanten	wolfskers	Atropa bella-donna	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)	SV-zuid (M)
Zaadplanten	zandwolfsmelk	Euphorbia seguieriana	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)	SV-zuid (Z)

4. Vrijgestelde soorten

Van de verboden als bedoeld in artikel 11.54, eerste lid, Bal, wordt door de provincie Utrecht vrijstelling verleend als bedoeld in artikel 11.56, Bal, voor het verrichten van handelingen in het kader van:

- de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden;
- daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- het bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer.

Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Amfibieën	bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>
Amfibieën	gewone pad	<i>Bufo bufo</i>
Amfibieën	kleine watersalamander	<i>Lissotriton vulgaris</i>
Amfibieën	meerkikker	<i>Pelophylax ridibundus</i>
Amfibieën	middelste groene kikker/bastaard kikker	<i>Pelophylax kl. esculentus</i>
Zoogdieren-landzoogdieren	aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>
Zoogdieren-landzoogdieren	bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>
Zoogdieren-landzoogdieren	dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>
Zoogdieren-landzoogdieren	dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>
Zoogdieren-landzoogdieren	egel	<i>Erinaceus europeus</i>
Zoogdieren-landzoogdieren	gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>
Zoogdieren-landzoogdieren	huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>
Zoogdieren-landzoogdieren	konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>
Zoogdieren-landzoogdieren	ondergrondse woelmuis	<i>Pitymys subterraneus</i>
Zoogdieren-landzoogdieren	ree	<i>Capreolus capreolus</i>
Zoogdieren-landzoogdieren	rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>
Zoogdieren-landzoogdieren	tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>
Zoogdieren-landzoogdieren	veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>
Zoogdieren-landzoogdieren	vos	<i>Vulpes vulpes</i>
Zoogdieren-landzoogdieren	woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>

5. Jaarrond beschermde vogelnesten

Zie voor een uitgebreide lijst die leidend is de gedragscode Soortenlijst B: Vogels. Onder dit beschermingsregime vallen de Europees beschermde soorten als bedoeld in paragraaf 11.2.2 artikel 11.37, Bal en is een beleidsdocument van de RVO. Voor activiteiten als ruimtelijke ontwikkeling of het bestendig beheren of onderhouden van watergangen, bermen, natuurterreinen en dergelijke zijn alleen provinciale vrijstellingen mogelijk bij een wettelijk erkent belang.

Categorieën:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing.
De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.
5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Nesten van vogelsoorten van categorie 1 t/m 4 zijn jaarrond beschermd, de nesten van soorten in categorie 5 zijn beschermd als er onvoldoende alternatieven zijn.

Het voorkomen van vogels is voor alle kernen in noord en zuid van de gemeente Stichtse Vecht

Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Bescherming	Voorkomen (M)=mogelijk (Z)=zeker
Vogels	steenuil	<i>Athene noctua</i>	Categorie 1	Zeker
Vogels	gierzwaluw	<i>Apus apus</i>	Categorie 2	Zeker
Vogels	huismus	<i>Passer domesticus</i>	Categorie 2	Zeker
Vogels	roek	<i>Corvus frugilegus</i>	Categorie 2	Zeker
Vogels	grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>	Categorie 3	Mogelijk
Vogels	kerkuil	<i>Tyto alba</i>	Categorie 3	Zeker
Vogels	oehoe	<i>Bubo bubo</i>	Categorie 3	Mogelijk
Vogels	ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>	Categorie 3	Zeker
Vogels	slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>	Categorie 3	Zeker
Vogels	boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>	Categorie 4	Zeker
Vogels	buizerd	<i>Buteo buteo</i>	Categorie 4	Zeker
Vogels	havik	<i>Accipiter gentilis</i>	Categorie 4	Zeker
Vogels	ransuil	<i>Asio otus</i>	Categorie 4	Zeker
Vogels	sperwer	<i>Accipiter nisus</i>	Categorie 4	Zeker
Vogels	wespendief	<i>Pernis apivorus</i>	Categorie 4	Mogelijk
Vogels	zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>	Categorie 4	Mogelijk
Vogels	blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>	Categorie 5	Zeker
Vogels	boerenzwaluw	<i>Hirundo rustica</i>	Categorie 5	Zeker
Vogels	bonte vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i>	Categorie 5	Zeker
Vogels	boomklever	<i>Sitta europaea</i>	Categorie 5	Zeker
Vogels	boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>	Categorie 5	Zeker
Vogels	bosuil	<i>Strix aluco</i>	Categorie 5	Zeker
Vogels	brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>	Categorie 5	Mogelijk
Vogels	draaihals	<i>Jynx torquilla</i>	Categorie 5	Zeker
Vogels	eidereend	<i>Somateria mollissima</i>	Categorie 5	Niet
Vogels	ekster	<i>Pica pica</i>	Categorie 5	Zeker

Vogels	gekraagde roodstaart	Phoenicurus phoenicurus	Categorie 5	Zeker
Vogels	glanskop	Parus palustris	Categorie 5	Zeker
Vogels	grauwe vliegenvanger	Muscicapa striata	Categorie 5	Zeker
Vogels	groene specht	Picus viridis	Categorie 5	Zeker
Vogels	grote bonte specht	Dendrocopos major	Categorie 5	Zeker
Vogels	hop	Upupa epops	Categorie 5	Mogelijk
Vogels	huiszwaluw	Delichon urbicum	Categorie 5	Zeker
Vogels	ijsvogel	Alcedo atthis	Categorie 5	Zeker
Vogels	kleine bonte specht	Dendrocopos minor	Categorie 5	Zeker
Vogels	koolmees	Parus major	Categorie 5	Zeker
Vogels	kortsnavelboomkruiper	Certhia familiaris macrodactyla	Categorie 5	Mogelijk
Vogels	oeverzwaluw	Riparia riparia	Categorie 5	Mogelijk
Vogels	pimpelmees	Parus caeruleus	Categorie 5	Zeker
Vogels	raaf	Corvus corax	Categorie 5	Zeker
Vogels	ruigpootuil	Aegolius funereus	Categorie 5	Niet
Vogels	spreeuw	Sturnus vulgaris	Categorie 5	Zeker
Vogels	tapuit	Oenanthe oenanthe	Categorie 5	Mogelijk
Vogels	torenvalk	Falco tinnunculus	Categorie 5	Zeker
Vogels	zeearend	Haliaeetus albicilla	Categorie 5	Mogelijk
Vogels	zwarte kraai	Corvus corone	Categorie 5	Zeker
Vogels	zwarte mees	Periparus ater	Categorie 5	Zeker
Vogels	zwarte roodstaart	Phoenicurus ochruros	Categorie 5	Mogelijk
Vogels	zwarte specht	Dryocopus martius	Categorie 5	Niet

6. Rode lijst en kwetsbare soorten

Onderstaand de Rode lijst en kwetsbaresoorten. Deze soorten genieten binnen de Bal bescherming onder de specifieke de zorgplicht als bedoeld in artikel 11.27, lid 2. Deze soorten zijn binnen de gemeente Stichtse Vecht de aandachtsoorten waar zorgvuldigheid geboden is voor de instandhouding van deze soorten.

Soortgroep	Nederlandse naam (r)=rode lijst	Wetenschappelijke naam	Voorkomen (M)=mogelijk (Z)=zeker
Vaatplanten	Aardaker	<i>Lathyrus tuberosus</i>	Stichtse Vecht noord en zuid (Z)
Vaatplanten	Akkerklokje	<i>Campanula rapunculoides</i>	Stichtse Vecht noord (M) en zuid (Z)
Vaatplanten	Beenbreek (r)	<i>Narthecium ossifragum</i>	Stichtse Vecht noord (M)
Vaatplanten	Bijenorchis	<i>Ophrys apifera</i>	Stichtse Vecht noord (Z) en zuid (Z)
Vaatplanten	Brede orchis (r)	<i>Dactylorhiza majalis</i> <i>ssp. majalis</i>	Stichtse Vecht zuid (M)
Vaatplanten	Brede wespenorchis	<i>Epipactis helleborine</i>	Stichtse Vecht noord (M) en zuid (Z)
Vaatplanten	Breed klokje	<i>Campanula latifolia</i>	Stichtse Vecht noord (Z) en zuid (M)
Vaatplanten	Daslook	<i>Allium ursinum</i>	Stichtse Vecht noord, zuid (Z)
Vaatplanten	Gele helmblom	<i>Pseudofumaria lutea</i>	Stichtse Vecht noord en zuid (Z)
Vaatplanten	Gevlekte orchis (r)	<i>Dactylorhiza maculata</i> [s.s.]	Stichtse Vecht noord en zuid (Z)
Vaatplanten	Gewone dotterbloem	<i>Caltha palustris</i> <i>palustris</i>	Stichtse Vecht noord en zuid (Z)
Vaatplanten	Gewone vogelmelk	<i>Ornithogalum umbellatum</i>	Stichtse Vecht noord en zuid (Z)
Vaatplanten	Grasklokje	<i>Campanula rotundifolia</i>	Stichtse Vecht noord en zuid (Z)
Vaatplanten	Grote kaardenbol	<i>Dipsacus fullonum</i>	Stichtse Vecht noord en zuid (Z)
Vaatplanten	Grote keverorchis(r)	<i>Neottia ovata</i> (Syn <i>Listera ovata</i>)	Stichtse Vecht noord (M) en zuid (Z)
Vaatplanten	Grote muggenorchis (r)	<i>Gymnadenia conopsea</i>	Stichtse Vecht noord (M)
Vaatplanten	Gulden sleutelbloem (r)	<i>Primula veris</i>	Stichtse Vecht noord (M) en zuid (Z)
Vaatplanten	Harlekijn (r)	<i>Anacamptis morio</i> (Syn: <i>Orchis morio</i>)	Stichtse Vecht noord (M)
Vaatplanten	Klein glaskruid	<i>Parietaria judaica</i>	Stichtse Vecht zuid (Z)
Vaatplanten	Kleine maagdenpalm	<i>Vinca minor</i>	Stichtse Vecht noord en zuid (Z)
Vaatplanten	Kleine zonnedaauw (r)	<i>Drosera intermedia</i>	Stichtse Vecht zuid (M)
Vaatplanten	Klokjesgentiaan (r)	<i>Gentiana pneumonanthe</i>	Stichtse Vecht noord (M)
Vaatplanten	Knikkende vogelmelk	<i>Ornithogalum nutans</i>	Stichtse Vecht noord en zuid (Z)
Vaatplanten	Koningsvaren	<i>Osmunda regalis</i>	Stichtse Vecht noord en zuid (Z)
Vaatplanten	Moeraswespenorchis(r)	<i>Epipactis palustris</i>	Stichtse Vecht noord (M) en zuid (Z)
Vaatplanten	Prachtklokje	<i>Campanula persicifolia</i>	Stichtse Vecht noord (M)
Vaatplanten	Rechte driehoeksvaren (r)	<i>Gymnocarpium robertianum</i>	Stichtse Vecht noord (Z)
Vaatplanten	Rietorchis	<i>Dactylorhiza majalis</i> <i>ssp. praetermissa</i>	Stichtse Vecht noord en zuid (Z)
Vaatplanten	Ronde zonnedaauw (r)	<i>Drosera rotundifolia</i>	Stichtse Vecht noord en zuid (Z)
Vaatplanten	Ruig klokje	<i>Campanula trachelium</i>	Stichtse Vecht zuid (Z)
Vaatplanten	Slanke sleutelbloem	<i>Primula elatior</i>	Stichtse Vecht noord (Z)
Vaatplanten	Spaanse ruiter (r)	<i>Cirsium dissectum</i>	Stichtse Vecht noord en zuid (Z)
Vaatplanten	Steenbreekvaren	<i>Asplenium trichomanes</i>	Stichtse Vecht noord (M)
Vaatplanten	Stijf hardgras (r)	<i>Catapodium rigidum</i>	Stichtse Vecht zuid (Z)
Vaatplanten	Tongvaren	<i>Asplenium scolopendrium</i>	Stichtse Vecht noord en zuid (Z)
Vaatplanten	Veenmosorchis (r)	<i>Hammarbya paludosa</i>	Stichtse Vecht noord (Z) en zuid (M)
Vaatplanten	Vleeskleurige orchis (r)	<i>Dactylorhiza incarnata</i>	Stichtse Vecht noord en zuid (M)
Vaatplanten	Waterdrieblad (r)	<i>Menyanthes trifoliata</i>	Stichtse Vecht noord en zuid (Z)
Vaatplanten	Welriekende nachtorchis (r)	<i>Platanthera bifolia</i>	Stichtse Vecht noord en zuid (M)

Vaatplanten	Wilde gagel	<i>Myrica gale</i>	Stichtse Vecht noord en zuid (Z)
Vaatplanten	Wilde kievitsbloem (r)	<i>Fritillaria meleagris</i>	Stichtse Vecht noord (M)
Vaatplanten	Wilde marjolein	<i>Origanum vulgare</i>	Stichtse Vecht noord en zuid (Z)
Vaatplanten	Zomerklokje (r)	<i>Leucojum aestivum</i>	Stichtse Vecht noord en zuid (Z)
Vaatplanten	Zwanebloem	<i>Butomus umbellatus</i>	Stichtse Vecht noord en zuid (Z)
Vaatplanten	Zwartsteel	<i>Asplenium adiantum-nigrum</i>	Stichtse Vecht zuid (M)
Zoetwatervissen	Kleine modderkruiper	<i>Cobitis taenia</i>	Stichtse Vecht noord en zuid (Z)
Zoetwatervissen	Rivierdonderpad	<i>Cottus perifretum</i> (Werd vroeger onder <i>Cottus gobio</i> geschaard)	Stichtse Vecht noord en zuid (Z)

7. Icoonsoorten provincie Utrecht en Gidssoorten Stichtse Vecht

Sommige dieren- en plantensoorten zijn kenmerkend voor landschappen in de provincie Utrecht. In totaal heeft de provincie 41 iconsoorten benoemd, die samen de verschillende leefgebieden in onze provincie vertegenwoordigen. Er zitten soorten tussen die voor 1990 hun groei of verblijfplaats hadden maar tussen 1990 en heden verdwenen zijn. Als het leefgebied voor deze planten en dieren op orde is op basis van de primaire basisbehoeften van de 5 V's (Voedsel, Vocht, Veiligheid, Voortplanting en Verbinding), kan een gezonde natuur bestaan die in balans is. Ook wij als mens zijn hier afhankelijk van. Voor Stichtse Vecht willen we t.b.v. Basiskwaliteit Natuur (BKN) 37 gidssoorten opnemen¹³. Deze soorten zijn belangrijk voor de monitoring van de BKN voor de ecosysteemttypen stadslandschap en gebouwen (SG), bedrijven- en industrielandchap (B-I), struweel en parkbossen (SPB), schrale bermen (SB) veenweidelandschap (VW), kleinschalig cultuurlandschap (KC), riet- wilgenruigte (R) en rivierenlandschap (RL).

Relevante Icoonsoorten provincie Utrecht (vogels)	Gidssoorten BKN Stichtse Vecht (vogels)	Ecosysteemttypen gidssoorten SV
Gierzwaluw	Blauwborst	R
Grote karekiet	Huisvlieg	SG
Grutto	IJsvogel	RL, VW
Kievit	Steenuil	KC
Krooneend	Zwarte roodstaart	B-I
Purperreiger	Zwarte stern	VW
Veldleeuwerik		
Woudaap		

Relevante Icoonsoorten provincie Utrecht (zoogdieren)	Gidssoorten BKN Stichtse Vecht (zoogdieren)	Ecosysteemttypen gidssoort SV
Franjestaart	Boommarter	SPB, RL
Noordse woelmuis	Bunzing	SPB, RL, KC
	Das	SPB, VW, KC
	Egel	SG, SPB
	Haas	VW
	Hermelijn	SPB, VW, KC
	Meervleermuis	SG
	Otter	VW
	Rosse vleermuis	SPB
	Tweekleurige vleermuis	SG
	Watervleermuis	SPB, RL
	Wezel	SPB

Relevante Icoonsoorten provincie Utrecht (reptielen)	Gidssoorten BKN Stichtse Vecht (reptielen)	Ecosysteemttypen gidssoort SV
Ringslang	Hazelworm	SPB

Relevante Icoonsoorten provincie Utrecht (amfibieën)	Gidssoorten BKN Stichtse Vecht (amfibieën)	Ecosysteemttypen gidssoort SV
Kamsalamander	Heikikker	VW, KC
Rugstreeppad	Meerkikker	KC

Relevante Icoonsoorten provincie Utrecht (vissen)	Gidssoorten BKN Stichtse Vecht (vissen)	Ecosysteemttypen gidssoort SV
Grote modderkruiper	Alver	RL
Kwabaal	Bittervoorn	VW

Relevante Icoonsoorten provincie Utrecht (insecten)	Gidssoorten BKN Stichtse Vecht (insecten)	Ecosysteemttypen gidssoort SV
Donkere klaverzandbij	Bont zandoogje	SPB
Gestreepte waterroofkever	Icarusblauwtje	SPB, RL
Gevlekte witsnuitlibel	Grijze zandbij	R, RL
Gewone kegelbij	Weidebeekjuifer	RL
Groene glazenmaker	Weidehommel	VW, KC
Grote veldhommel	Zwartsprietdikkopje	SG, KC, RL
Kommavinder		
Kruiskruidzandbij		
Schietmot		

¹³ Groslijst Basiskwaliteit Natuur algemene soorten per landschap en regio van de Rijksoverheid

Relevante Icoonsoorten provincie Utrecht (weekdieren)	Gidssoorten BKN Stichtse Vecht (weekdieren)	Ecosysteemtypen gidssoort SV
Platte schijfhoren	Zwanenmossel	VW

Relevante Icoonsoorten provincie Utrecht (planten)	Gidssoorten BKN Stichtse Vecht (planten)	Ecosysteemtypen gidssoort SV
Slank wollegras	Bijenorchis	SB
Zomerklokje	Brede wespenorchis	SG, SPB
	Gevlekte orchis	SG, SB, VW
	Krabbescheer	VW
	Muurleeuwenbek	SG
	Muurvaren	SG
	Riet orchis	SG, SB, R, VW
	Tongvaren	SG

Relevante Icoonsoorten provincie Utrecht (paddenstoelen)	Gidssoorten BKN Stichtse Vecht (paddenstoelen)	Ecosysteemtypen gidssoort SV
Kleibosrussula		

Relevante Icoonsoorten provincie Utrecht (korstmossen)	Gidssoorten BKN Stichtse Vecht (korstmossen)	Ecosysteemtypen gidssoort SV
Ruig leermos		

Relevante Icoonsoorten provincie Utrecht (mossen)	Gidssoorten BKN Stichtse Vecht (mossen)	Ecosysteemtypen gidssoort SV
Trilveenmos		

De term "gidssoorten" wordt hier gebruikt om de soorten aan te duiden die representatief zijn voor de kwaliteit van een bepaald natuurgebied. Deze gidssoorten geven dus een goed beeld van hoe het staat met de natuur in een gebied in het kader van de BKN.

In Nederland worden bij het monitoren van de natuur vaak bepaalde soorten (planten, dieren, etc.) gebruikt als gidssoorten. Dit zijn soorten waarvan men verwacht dat ze goed gedijen in een specifiek type natuurgebied. Het aantal gidssoorten varieert per gemeente en per natuurgebied, afhankelijk van de natuurdoelen die daar gesteld zijn.

Er is geen vast aantal gidssoorten per gemeente, maar het is vaak gekoppeld aan het beheer van natuurgebieden zoals Natura 2000-gebieden, nationale parken of andere beschermde natuurgebieden. Deze gidssoorten helpen bij het bepalen van de natuurlijke kwaliteit en de effectiviteit van beheermaatregelen.

Voorbeeld van gidssoorten:

- Gidssoorten voor bos: bijvoorbeeld de spreuww of bosuil;
- Gidssoorten voor riet en grasland: zoals de roerdomp of grasmus;
- Gidssoorten voor wateren: zoals de gewone pijlstaart of de blauwe reiger.

De keuze van gidssoorten is afhankelijk van het type natuurgebied en de doelen voor de BKN in die regio. Kortom: het aantal gidssoorten varieert dus sterk per gemeente, afhankelijk van de natuurkwaliteit, het type gebied en de aanwezige ecosystemen. Stichtse Vecht heeft een rijk en gevarieerd landschap, met zowel natuurgebieden als landbouwgronden, bossen en wateren. De gidssoorten in deze regio kunnen dus sterk variëren afhankelijk van het type natuurgebied.

In het geval van Stichtse Vecht is het aantal specifieke gidssoorten sterk afhankelijk van de natuurdoelen in het gebied, het type landschap (bos, grasland, water) van andere beheerders (zoals Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten).

Oplegnota soortenbescherming SV 2025

Flora- en fauna-activiteit in relatie tot ruimtelijke ontwikkelingen, evenementen, meldingen en beheeractiviteiten.

VOORBEELD

¹⁴ De natuurtoets is als bijlage 2a opgenomen en onderdeel van het collegebesluit 'Soortenbescherming Stichtse Vecht 2025'.

01 Algemene informatie

De Wet Natuurbescherming in relatie tot het vergunnen van ruimtelijke ontwikkelingen en/of evenementen.

Op 1 januari 2024 trad de Omgevingswet (Ow) in werking. In de Ow zijn 26 wetten, waaronder de Wet natuurbescherming, samengevoegd in 1 wet en 4 Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB), het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) het Omgevingsbesluit (Ob), om meer aan te sluiten bij de Europese wet- en regelgeving en om minder regels te krijgen.

Gemeenten zijn hiermee genoodzaakt om elke vergunningaanvraag te toetsen op mogelijke overtredingen van de verbodsbepalingen van de Wet Natuurbescherming tijdens de uitvoering van geplande vergunning plichtige activiteiten.

Voor aanvragers van een omgevingsvergunning of omgevingsmelding zal dit vaak betekenen dat zij aanvullende natuurgegevens in moeten aanleveren en aan moeten geven met welke maatregelen zij voor en tijdens de uitvoering, overtreding van de verbodsbepalingen flora- en fauna-activiteit in het Bal gaan voorkomen.

In veel gevallen zal het zogenaamde aanhaken van natuurbescherming aan de meervoudige vergunningaanvraag zelfs aan de orde zijn en zal de provincie een instemmingsbesluit m.b.t. soortenbescherming afgeven, voordat de gemeente de omgevingsvergunning af mag geven.

De Gemeente Stichtse Vecht kiest voor een zo pragmatisch mogelijke benadering en heeft daarvoor een digitaal toetsingsdocument ontwikkeld. Hiermee kan een aanvrager onderbouwen hoe en met welke maatregelen hij voorkomt dat er natuurschade ontstaat en het toetsingsproces stapsgewijs, efficiënt en effectief doorlopen worden.

Als op basis van de "Beschermd Soorten Indicator" ((BeSI) een door BIJ12 ontwikkelt hulpprogramma), aangevuld met locatie specifieke eigenschappen kenmerken en omstandigheden naar voren komt, dat bij een bepaalde geplande activiteit overtredingen van de verbodsbepalingen te verwachten zijn, dan zal de vergunning aanvrager het digitale toetsingsdocument in moeten vullen en bij de vergunningaanvraag moeten voegen.

N.B. Na inlevering van het volledig ingevulde toetsingsdocument kan en mag de gemeente pas een besluit nemen over de vergunningsaanvraag.

Op de website meer informatie vinden over de risico's gerelateerd aan de meest voorkomende activiteiten.

Op de volgende websites is meer informatie te vinden over de risico's gerelateerd aan de meest voorkomende activiteiten. Via <https://www.bij12.nl/onderwerp/natuurinformatie/applicaties-en-databanken/beschermd-soortenindicator-besi/> kunt u informatie vinden over beschermde soorten en de risico's gerelateerd aan de meest voorkomende activiteiten. Via <https://florafaunacheck.nl/stichtse%20vecht> kan een check worden gedaan of een QuickScan (QS) dan wel een soortgericht onderzoek (SGO) moet worden gedaan m.b.t. de te verwachten beschermde planten en dieren en te nemen maatregelen, waarmee voorkomen kan worden dat u de natuurbesluiten in de Omgevingswet overtreedt. De maatregel naderonderzoek is om aanwezigheid van beschermde soorten uit te sluiten voordat de ingrepen plaatsvinden.

Een nieuwe wet waar wij ons allemaal aan moeten houden, ook als het vergunningvrije bouw- of omgevingsplan-activiteiten betreft. De gemeente streeft er naar deze wet pragmatisch te benaderen en zal dit ook doen met betrekking tot het handhaven van de wet. Hoe completer een vergunningaanvraag wordt ingediend, hoe sneller deze behandeld kan worden.

Onderstaand tabel geeft een indicatie van situaties en omstandigheden waarin vaak beschermde planten of dieren aangetroffen worden en het risico dus groot is op het mogelijk overtreden van de Wet Natuurbescherming.

Locatie specifieke kenmerken, omstandigheden en eigenschappen die risico's vormen om de verbodsbepalingen van de Wet Natuurbescherming te overtreden.		
GEBOUWEN	AANLEG / REALISATIE	BOMEN en BEPLANTING
<i>Bij aanwezigheid van een spouw</i>	<i>Wegen, kunstwerken en riolering</i>	<i>Verwijdering van een boom uit een rij waardoor er een onderbreking in de rij ontstaat van meer dan 25 meter</i>
<i>Openingen in de muren (b.v. voor beluchting).</i>	<i>Graven van sleuven (vooral in het trekseizoen van padden)</i>	<i>Verwijdering van een boom met holten.</i>
<i>Scheuren en barsten in de muren</i>	<i>Gebouwen</i>	<i>Verwijderen van bomen in (natuurlijke) beplanting.</i>
<i>Bij aanwezigheid van dakpannen</i>	<i>Ontwatering (tijdelijk en permanent)</i>	<i>Verwijdering van een boom met schors-scheuren en schors-spleten.</i>
<i>Als er een zolder is</i>	<i>Verlaging grondwaterstand (tijdelijk en permanent)</i>	<i>Verwijdering van een boom met een jaarrond beschermd nest.</i>
<i>Het gebouw monumentaal is</i>	<i>Demping van oppervlakte water</i>	<i>Verwijdering van een boom met een stamdiameter van meer dan 30 cm op 1.3+ maaiveld.</i>
<i>Het gebouw 25 jaar of ouder is</i>	<i>Graven van een waterpartij</i>	<i>Verwijderen van een bijzondere boom.</i>
<i>Bij renovatie van muren</i>	<i>Verhogen van de grondwaterstand (tijdelijk of permanent)</i>	<i>Verwijderen van een monumentale boom.</i>
<i>Bij renovatie van het dak</i>		<i>Verwijderen, snoeien of afzetten struiken.</i>
<i>Bij (na)isolatie van de spouw</i>		
<i>Uitbreiding/aanbouw aan het gebouw</i>		
<i>Herstel achterstallig onderhoud</i>		
N.B. dit overzicht is bedoeld als indicatie voor veel voorkomende situaties		

M.b.t. de gebiedsbescherming dient u aan te tonen dat tijdens en na de realisatie van het project geen schade ontstaat aan de aanwezige natuurwaarden op gebiedsniveau. *Let op! Mogelijk dient u ook een stikstof berekening met de verplichte AERIUS-calculator te doen. Stikstof moet apart berekend worden en is geen onderdeel van deze natuurtoets.*

M.b.t. de soortenbescherming dient u aan te tonen dat er tijdens en na de realisatie van het project door het nemen van de juiste maatregelen de gunstige staat van instandhouding van de aanwezige beschermde flora en fauna geen schade op loopt.

De gemeente of ODRU¹⁵ maakt op basis van de voor het project specifieke kenmerken, eigenschappen en omstandigheden en op basis van eerdere waarnemingen een inschatting of de aanvraag correct en volledig is.

Vervolgens toetsen zij of de voorgestelde maatregelen ter voorkoming van natuurschade voldoende borgen dat er ook daadwerkelijk geen natuurschade en dus overtreding van de verbodsbepalingen flora- en fauna-activiteiten van het Bal ontstaan.

Als dit niet of onvoldoende geborgd is krijgt de initiatiefnemer gelegenheid de te nemen maatregelen aan te passen. Is dit niet mogelijk of doet de initiatiefnemer dit niet, dan zal de gemeente geen vergunning mogen verstrekken. De aanvraag wordt dan overgedragen aan de provincie ter verdere behandeling en mogelijk een afgifte van een instemmingsbesluit. Als er een instemmingsbesluit noodzakelijk is kan de gemeente uw vergunning aanvraag pas weer verder behandelen als een instemmingsbesluit afgegeven is.

¹⁵ Per 1 januari 2026 zijn ODRU en RUD opgegaan in de Omgevingsdienst Utrecht (ODU)

Wij realiseren ons dat deze procedure betrekkelijk nieuw en complex is. De gemeente kan hierin desgewenst mogelijk extra relevante informatie verstrekken via <https://stichtsevecht.nl/onderwerp/1958/omgevingsvergunning/>. Nader onderzoek zal in opdracht van de initiatiefnemer door een deskundige volgens de wettelijke protocollen en kennisdocumenten uitgevoerd moeten worden.

De initiatiefnemer blijft verantwoordelijk en zal aantoonbaar zorgvuldig te werk moeten gaan om natuurschade te voorkomen dan wel maximaal te beperken. Ten alle tijde dient de men zich te houden aan de specifieke zorgplicht als bedoeld in artikel 11.6 lid 1 en artikel 11.27 lid 2, Bal.

Door de navolgende digitale werkbladen waarheidsgetrouw en zo volledig mogelijk in te (laten) vullen en waar mogelijk of gewenst met onderzoeksrapporten aan te vullen kunnen wij uw vergunningsaanvraag snel en efficiënt in behandeling nemen en mogelijk snel afronden.

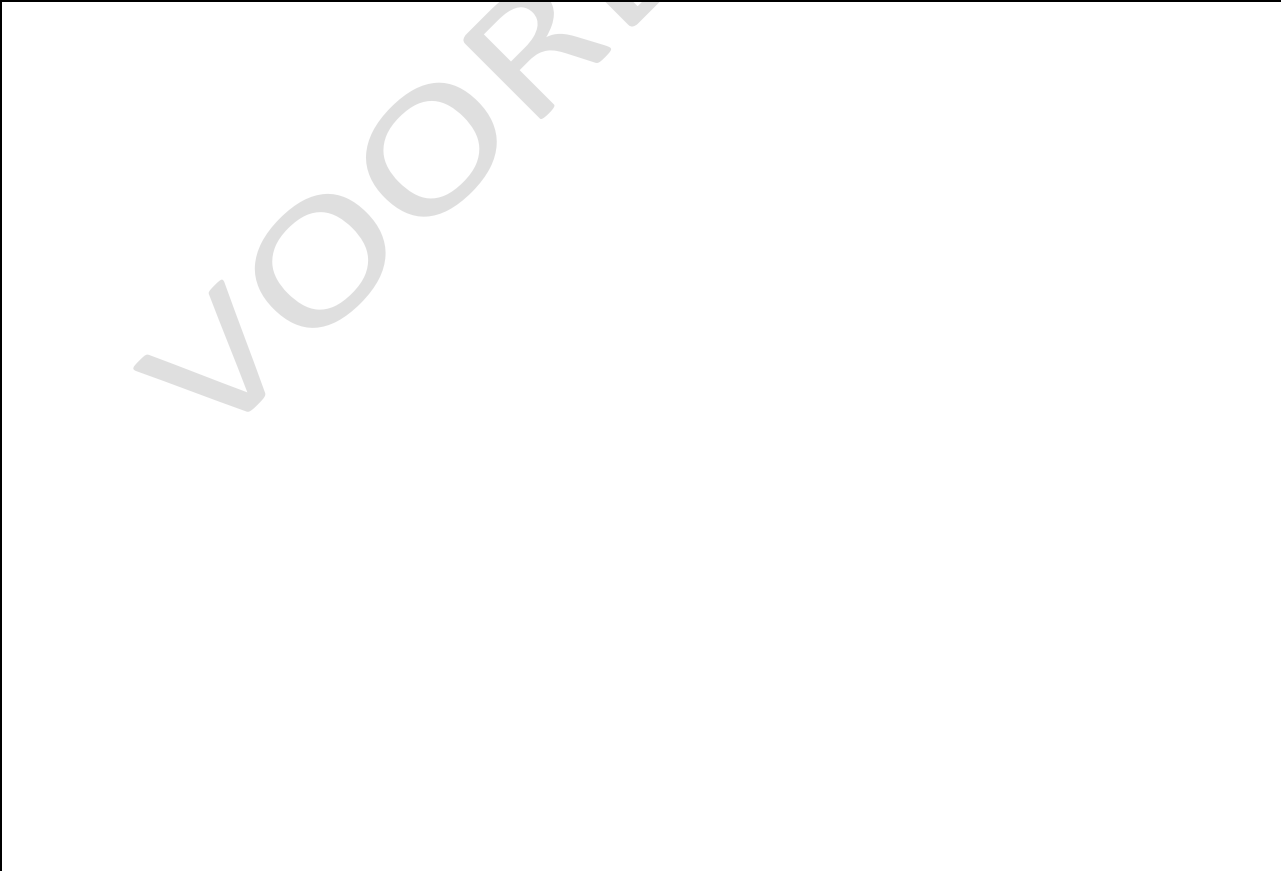
Let op! Mogelijk dient u ook een stikstof berekening met de verplichte AERIUS-calculator te doen. Stikstof moet apart berekend worden en is geen onderdeel van deze natuurtoets.

02 Basis gegevens

Aanvraagnummer				Dossiernummer gemeente	
Aanvraagnaam					
Referentie					
Projectlocatie	postcode		straat en nr.		plaats
Projectomschrijving					

Aanvrager (Bedrijfs)naam					
Contactpersoon					
Vestigingsadres	postcode		straat en nr.		plaats
Correspondentieadres	postcode		straat en nr.		plaats
Contactgegevens	mailadres				

Gemachtigde (Bedrijfs)naam					
Contactpersoon					
Vestigingsadres	postcode		straat en nr.		plaats
Correspondentieadres	postcode		straat en nr.		plaats
Contactgegevens	mailadres				

Plattegrond van de projectlocatie

02.01 Toelichting

Wanneer u als gevolg van de realisatie van beheer c.q. onderhoud, een ruimtelijke ontwikkeling, een inrichtingsproject of een evenement schade toebrengt aan gebieden of planten en dieren met een beschermde natuurwaarde op basis van Europese en of Nederlandse regelgeving, bent u verplicht om maatregelen te treffen waarmee deze natuurwaardeschade voorkomen, beperkt of gecompenseerd wordt.

Als dit niet of onvoldoende mogelijk is, ook niet met een aangewezen gedragscode, dan zult u over een vergunning of een "Verklaring van geen bedenking Wet Natuurbescherming" moeten beschikken.

Op het moment dat voorkoming van natuurwaardeschade onvoldoende geborgd is, is de gemeente niet bevoegd om een vergunning af te geven. Het project kan dan niet gerealiseerd worden.

Om te helpen op een juiste en verantwoorde manier met de Wet Natuurbescherming om te gaan zijn de navolgende digitale werkbladen ontwikkeld.

Hiermee kan worden aangetoond dat de initiatiefnemer/aanvrager niet alleen zorgvuldig te werk gaat. De initiatiefnemer stelt ook toetsende en toezichhoudende organisaties in de gelegenheid het project goed te kunnen beoordelen en snel en efficiënt in behandeling te kunnen nemen, zodat er geen onnodige vertragingen, een verbod op realisatie of stillegging van uw project in beeld komt.

U bent als initiatiefnemer/aanvrager van uw project verantwoordelijk voor de juiste verstrekking van de relevante gegevens. De gemeente kan u daarin adviseren en ondersteunen. Het blijft echter uw melding en uw verantwoordelijkheid.

Let op! De soortinformatie mag bij ruimtelijke ontwikkeling niet ouder dan 2 jaar zijn (artikel 16.5, lid 2, Omgevingswet).

Checklist I - Wel of geen gedragscode/vergunning

Op basis van de FFC, Kaartviewer of BeSI dient op bovengenoemde locatie in combinatie met de geplande activiteit, rekening gehouden te worden met de mogelijke aanwezigheid van vertegenwoordigers van de hieronder aangekruiste soortgroepen.

☐ Vogels	☐ Zoogdieren	☐ Planten
☐ Reptielen	☐ Amfibieën	☐ Vissen
☐ Insecten		

Tijdens het op d.d. _____

Door: _____

Uitgevoerde verkennende locatieonderzoek zijn er;

☐	Geen vertegenwoordigers van mogelijk op de projectlocatie te verwachten soortgroepen aangetroffen.
☐	Geen vertegenwoordigers van soortgroepen aangetroffen die op basis van de geplande activiteit(en) verstoort of schade op zouden kunnen oplopen.
☐	Diverse aanwijzingen aangetroffen op basis waarvan niet uit te sluiten is dat er vertegenwoordigers van de hierna aangekruiste soortgroepen aanwezig zijn. Om hierover meer duidelijkheid te kunnen krijgen zal nader specialistisch onderzoek plaats moeten vinden voor de hieronder aangekruiste soortgroepen.
☐	
☐	
☐	
☐	

Bij het verkennend locatieonderzoek zijn vertegenwoordigers van de hieronder aangekruiste soortgroepen aangetroffen. Dit betekent dat er nader onderzoek uitgevoerd moet worden en in beeld gebracht moet worden om welke flora en fauna het gaat en hoe overtredingen van de verbodsbepalingen als bedoeld in artikel 11.37, 11.46 en 11.54, Bal voorkomen worden.

☐ Vogels	☐ Zoogdieren	☐ Planten
☐ Reptielen	☐ Amfibieën	☐ Vissen
☐ Insecten		

Binnen de soortgroepen kunnen onderstaande soorten worden aangetroffen							
Soortnaam	Aangetroffen aantal	Categorie (VR, HR, AS) ¹⁶	Conform richtlijn / verdrag				
			Bern I	Bern II	Bonn	Habitat richtlijn IV	Overige soorten
Vogels							
☐							
☐							
☐							
☐							
☐							
☐							
☐							
Zoogdieren							
☐							
☐							
☐							
☐							
☐							
☐							
Planten							
☐							
☐							
☐							
☐							
Reptielen							
☐							
☐							
☐							
☐							
☐							
Amfibieën							
☐							
☐							
☐							
☐							
☐							
Vissen							
☐							
☐							
☐							
Insecten							
☐							
☐							
☐							
☐							
☐							

¹⁶ VR is Vogelrichtlijnsoort (EU-beschermd), HR is Habitatrichtlijnsoort (EU-beschermd) en AS is Andere Soorten (nationaal beschermd).

Checklist II - Aantoonbaar zorgvuldig handelen

Aantoonbaar zorgvuldig handelen betekent dat vooraf op papier is vastgelegd welke planten en of dieren er op de projectlocatie aangetroffen zijn en welke maatregelen er getroffen zijn en worden om te voorkomen dat de gunstige staat van instandhouding van deze flora en fauna aangetast wordt.

Op basis van de effectenindicator soorten en de projectlocatie specifieke eigenschappen, kenmerken en omstandigheden waren vertegenwoordigers van de hieronder aangegeven soortgroepen te verwachten.

1	☐	Vogels	5	☐	Amfibieën
2	☐	Zoogdieren	6	☐	Vissen
3	☐	Planten	7	☐	Insecten
4	☐	Reptielen			

Binnen de soortgroepen zijn onderstaande soorten daadwerkelijk aangetroffen							
Soortnaam	Aangetroffen aantal	Registratienr. soortengroep	Conform richtlijn / verdrag				
			Bern I	Bern II	Bonn	Habitat richtlijn IV	Overige soorten
Vogels							
☐							
☐							
☐							
☐							
☐							
☐							
Zoogdieren							
☐							
☐							
☐							
☐							
☐							
☐							
Planten							
☐							
☐							
☐							
☐							
☐							
☐							
Reptielen							
☐							
☐							
☐							
☐							
☐							
Amfibieën							
☐							
☐							
☐							
☐							

☐									
Vissen									
☐									
☐									
☐									
☐									
☐									
Insecten									
☐									
☐									
☐									
☐									
☐									

Om overtreding van de verbodsbepalingen Bal en daarmee de gunstige staat van instandhouding van (beschermde) planten en dieren te voorkomen, <u>zijn</u> en <u>worden</u> de hieronder aangekruiste maatregelen getroffen.		
☐	De uitvoering van de activiteiten is uitgesteld tot buiten de kwetsbare periode.	
☐	De nesten van jaarrond beschermde vogels zijn gemarkeerd en worden ongemoeid gelaten.	
☐	Vleermuisverblijfplaatsen zijn gemarkeerd en worden ongemoeid gelaten.	
☐	Verblijf en voortplantingsplaatsen HR- en andere (nationaal beschermd) soorten zijn gemarkeerd en worden ongemoeid gelaten.	
☐	Er wordt aantoonbaar conform een door het ministerie van LVVN goedgekeurde gedragscode gewerkt.	
☐	Er wordt aantoonbaar conform een door provincie verleende vergunning/instemming gewerkt.	
☐	Er wordt conform het ecologisch werkprotocol (zie hierna) gewerkt.	
☐	Er is minimaal 1 flora en fauna gecertificeerde medewerker op het werk aanwezig.	
☐	Er is een ecologisch deskundige volgens de RVO op het werk aanwezig.	
☐		
☐		
☐		
☐		
☐		
☐	Er zijn en worden compenserende en mitigerende maatregelen getroffen in de vorm van:	
Compenserende en mitigerende maatregelen	☐	
	☐	
	☐	
	☐	
	☐	
	☐	
	☐	
	☐	
☐		
☐		
☐		
☐		

Checklist III - Ecologisch werkprotocol m.b.t. natuurwaarden in het kader van de Wet Natuurbescherming

1 Algemene werkomschrijving	
Dit ecologisch werkprotocol betreft het uitvoeren van:	
De ruimtelijke ingreep valt onder:	☐ ROI of ☐ BBO

2 Risicoanalyse
Op de bij dit project horende plattegrond van Checklist I is aangegeven waar het werk moet worden uitgevoerd.

De uit te voeren activiteiten betreffen:	
A.	
B.	
C.	
D.	
E.	
De uitvoering van de activiteiten staan gepland in het mnd./jaar	
Start	week
Einde	week
Bij de uitvoering van de activiteiten lopen de hieronder aangekruiste soortgroepen het risico verstoord te worden of beschadigd te worden.	
☐ Vogels	☐ Vissen
☐ Zoogdieren	☐ Insecten
☐ Amfibieën	☐ Planten
☐ Reptielen	☐ Niet van toepassing door afwezigheid van planten en dieren.

Conclusie	
☐	a. De projectlocatie zal nader onderzocht moeten worden om duidelijkheid te krijgen welke beschermde planten en dieren daadwerkelijk aanwezig zijn (aanwezigheid uitsluiten). Is hiervoor de onderstaande inventarisatielijst ingevuld?
☐	b. De projectlocatie behoeft nader onderzoek om duidelijkheid te krijgen welke beschermde planten en dieren daadwerkelijk aanwezig zijn.
☐	c. Voorkomen of beperken van schade is mogelijk (bij ROI alleen voorkomen)? Bij niet mogelijk, tijdstip aanpassen of vergunning flora- en fauna-activiteiten aanvragen bij de provincie.
☐	d. Tijdstip is aan te passen naar veilige periode?
☐	e. GO, werk is met een aangewezen gedragscode uit te voeren als a, b, c en d zijn aangekruist. Ga door naar 3 Risicomanagement.
☐	f. NO GO, werk is niet uit te voeren als een of meerdere van de conclusies a, b, c of d niet zijn aangekruist. Initiatiefnemer moet omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteiten aanvragen als bedoeld in artikel 5.1, lid 2, onder g van de Ow.
	 Groeiplaatsen & rust- en verblijfplaatsen
	Noodzakelijke actie

[illegible]

Groei[plaats] flora

Holen, burchten,
bouwen en ritten

HopenHoltenNesten

Roest en slaappaatsen

Leefgebied kleine fauna

Vrijstelling

Gedragcode

Instemmingsbesluit provincie

Vergunning

Op basis van bovengenoemde gegevens

Kan het werk in de geplande periode uitgevoerd worden bij afwezigheid van beschermde soorten, rekening houdend met aantoonbaar zorgvuldig handelen (specifieke zorgplicht als bedoeld in artikel 11.27 lid 1 en lid 2, Bal).

Kan het werk uitgevoerd worden conform de goedgekeurde 'Gedragscode soortenbescherming voor gemeenten' als bedoeld in artikel 11.45, 11.53 en/of 11.59 Bal op voorwaarde dat met gecertificeerde medewerkers gewerkt wordt.

Kan het werk niet uitgevoerd worden omdat de activiteiten buiten het inzetbereik van de 'Gedragcode soortenbescherming voor gemeenten' vallen. Een vergunning voor de verbodsbepalingen als bedoeld in artikel 11.37, 11.46 en 11.54 Bal is noodzakelijk.

Kan het werk niet uitgevoerd worden omdat er door de provincie Utrecht geen erkend belang als bedoeld in artikel 8.74i, t/m 8.74l en/of 8.74o Bkl is. Zolang deze vergunning/instemming van de provincie niet is afgegeven zal de Gemeente Stichtse Vecht voor dit project geen omgevingsvergunning af kunnen geven.

Kan het werk wel uitgevoerd worden omdat er door de provincie Utrecht een instemming is gegeven voor de verbodsbepalingen als bedoeld in artikel 11.45, 11.53 en/of 11.59 Bal. Er is een erkend belang als bedoeld in artikel 8.74i, t/m 8.74l en/of 8.74o Bkl.

☐☐☐☐☐☐

3 Risico management				
Deskundig handelen houdt in dat;				
Er flora en fauna gecertificeerde medewerkers op het werk aanwezig zijn of een ecologisch deskundige begeleider en werken conform de goedgekeurde "Gedragscode soortenbescherming voor gemeenten".				
Overige medewerkers geïnstrueerd zijn m.b.t. de aanwezige flora en fauna en de risico's.				
	Deskundigheid;	Certificaat ROI	Certificaat BBO	Niveau
Werkvoorbereiding opdrachtnemer (functie)				
1		☐	☐	Nr.
2		☐	☐	Nr.
3		☐	☐	Nr.
4		☐	☐	Nr.
5		☐	☐	Nr.
Uitvoering				
1		☐	☐	Nr.
2		☐	☐	Nr.
3		☐	☐	Nr.
4		☐	☐	Nr.
5		☐	☐	Nr.
6		☐	☐	Nr.
7		☐	☐	Nr.
8		☐	☐	Nr.
9		☐	☐	Nr.
Zorgvuldig handelen betekent onder andere;				
Dat onderzocht is of de eerder waargenomen (beschermde) planten en dieren nog aanwezig zijn.				
Dat onderzocht is of er nog andere (beschermde) planten of dieren aanwezig zijn.				

Zorgvuldig handelen				
	Algemeen zorgvuldig handelen behelst;	Uit te voeren	Uitgevoerd	Resultaat bijlage
	Controle eerder uitgevoerde inventarisatie	☐	☐	Nr.
	Schema werkrichting	☐	☐	Nr.
	Voorkoming van verstoring geluid	☐	☐	Nr.
	Voorkoming van bodemverdichting en spoorvorming	☐	☐	Nr.
	Opstelling van detailplanning	☐	☐	Nr.
	Verstoring door menselijke aanwezigheid	☐	☐	Nr.
	Voorkoming van gebruik bemesting	☐	☐	Nr.
	Voorkomen van gebruik bestrijdingsmiddelen	☐	☐	Nr.
	Specifiek zorgvuldig handelen behelst;			
	Aanbrengen van markeringen	☐	☐	Nr.
	Specifieke aanpak in de beschermingszones	☐	☐	Nr.
		☐	☐	Nr.
		☐	☐	Nr.
		☐	☐	Nr.

4 Verzamelen en uitwisselen gegevens

	Het werken volgens de Gedragscode Ruimtelijke ontwikkeling en Bestendig beheer is in de Gemeente Stichtse Vecht verplicht. Hierbij hoort ook dat nog niet eerder waargenomen beschermde planten en dieren genoteerd worden en doorgegeven worden aan de opdrachtgever, inclusief hoe hiermee omgegaan wordt.
	Gebruik voor een melding van in het werk aangetroffen beschermde flora en fauna het door de gemeente gehanteerde standaard inventarisatieformulier.
	Aanvullende inventarisatiegegevens dienen wekelijks ingeleverd te worden bij projecten van meerdere weken. Bij kortdurende werken de aanvullende inventarisatiegegevens na uitvoering binnen een week overdragen aan de opdrachtgever

5	Omgaan met calamiteiten/erkent belang
☐	Er sprake van een acuut risico voor de volksgezondheid.
☐	Er sprake van een acuut risico voor de openbare veiligheid.
☐	Er sprake van een acuut risico voor de veiligheid van het luchtverkeer.
☐	Er sprake van een acuut risico voor de bescherming wilde flora en fauna.
☐	Er sprake van een dwingende redenen van groot openbaar belang (sociaal, economisch, wezenlijk gunstig effect voor milieu).

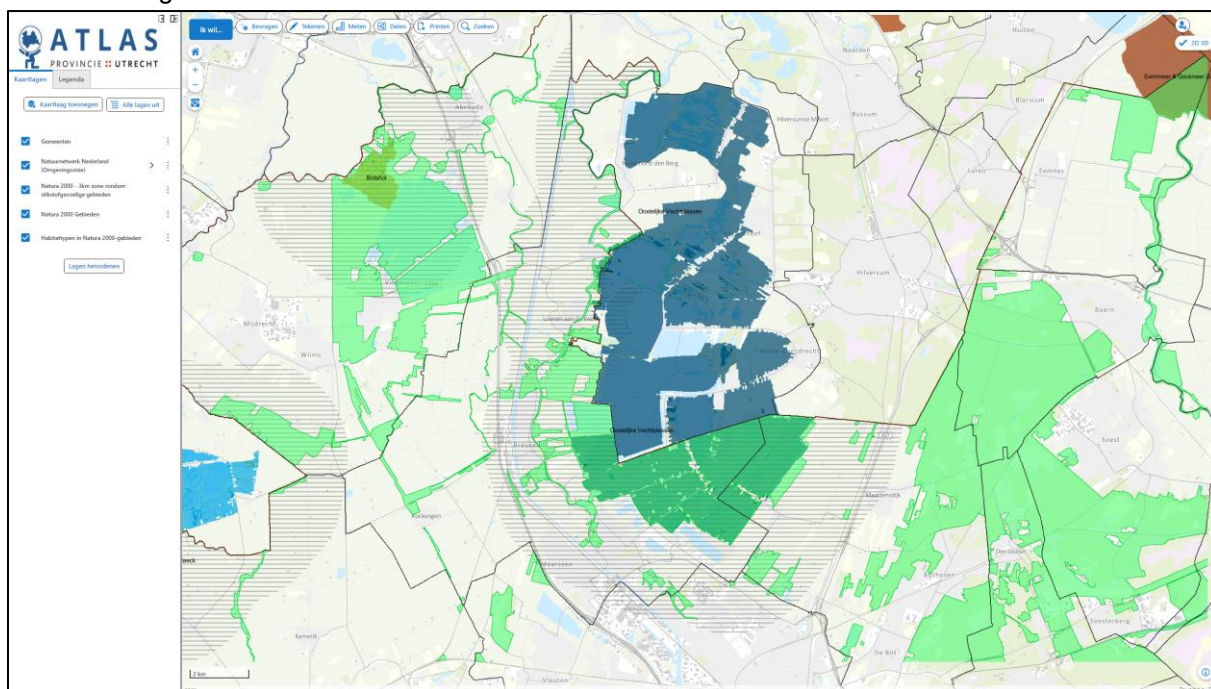
6 Communicatie			
Wie zijn op dit werk /project verantwoordelijk m.b.t. de naleving van de Wet Natuurbescherming			
Opdrachtgever		Telefoonnr.	06
Opdrachtnemer		Telefoonnr.	06
Voor aanvang van het werk vindt overleg plaats op:		datum	
Voortgangsoverleg vindt wekelijks plaats			
Tussentijds overleg vindt plaats als er verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming overtreden dreigen te worden.			
Bij de oplevering van het werk wordt een totaal overzicht van de waargenomen (beschermde) planten en dieren overgedragen aan de directie (digitaal en op papier) op een platte grond en in een Excel bestand.			
Bijwoonmomenten/ veldcontroles			
Bij de start van het werk		datum	
Bij aantreffen van (beschermde) planten en dieren waarvoor een omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteiten noodzakelijk is dan wel die geen onderdeel uitmaken van de door de provincie Utrecht afgegeven vergunning.			
Evaluatie			
Bijzonderheden			
Verbeter punten			

[illegible]

Bijlage 5 Natura 2000 en Natuur Netwerk Nederland

Op de web-kaart van de provincie Utrecht ([https://gis.provincie-utrecht.nl/Geocortex/WebViewer/?app=e691e7d6b6d348b1a331dd5d298ac85c&workflow=cea17dd7-c4c8-4359-b64d-7e063584495c&workflowParams={%22ids%22:\[190,191,194\]}](https://gis.provincie-utrecht.nl/Geocortex/WebViewer/?app=e691e7d6b6d348b1a331dd5d298ac85c&workflow=cea17dd7-c4c8-4359-b64d-7e063584495c&workflowParams={%22ids%22:[190,191,194]})) zijn de Natura 2000 gebieden en de Natuur Netwerk Nederland (NNN) binnen de gemeente Stichtse Vecht online op te vragen.

Natura 2000 gebieden en NNN

Bijlage 6 **Lijst beschermde soorten Bal provincie Utrecht**

Op deze pagina zijn de beschermde soorten en vrijgestelde soorten te raadplegen voor de provincie Utrecht. Deze pagina is opgesteld middels het concept van de Verordening provincie Utrecht betreffende vrijstellingen voor artikel 11.54 Bal, bijlage IX van 1 september 2024.

De Omgevingswet en AMvB deelt soorten in drie beschermingsregimes in, daarnaast zijn er (per provincie en landelijk) vrijgestelde soorten en jaarrond beschermde vogelnesten.

1. **Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn:** Dit zijn alle van nature in Nederland in het wild levende vogels (zoals bedoelt in artikel 1 van de Vogelrichtlijn);
2. **Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn:** Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn. In de Bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook **vogels** genoemd;
3. **Beschermingsregime andere soorten A en B:** Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage IX bij artikel 11.54 Bal. Het gaat hier om de bescherming van:
 - A. zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en;
 - B. vaatplanten voorkomend in Nederland
4. **Vrijgestelde soorten:** In de provincie Utrecht zijn er een aantal soorten die genoemd zijn in Bijlage IX bij artikel 11.54 Bal vrijgesteld in de Omgevingsverordening bij specifieke activiteiten;
5. **Jaarrond beschermde vogelnesten:** Landelijk zijn van een aantal vogelsoorten de nesten jaarrond beschermd .

We streven ernaar om de lijsten met beschermde soorten actueel te houden. Deze lijsten vormen een zo compleet mogelijk overzicht. Uiteraard kunnen er tussentijds veranderingen optreden, welke niet direct worden gewijzigd in deze oplegnota. Controleer dit daarom voor de zekerheid altijd bij het betreffende bevoegd gezag. Aan de lijsten in deze oplegnota kunnen dan ook geen rechten worden ontleend.

1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn is door de Europese Unie vastgesteld. Het doel is de bescherming, het beheer en de regulering van de in de lidstaten voorkomende vogels. Nederland heeft deze richtlijn omgezet in nationale wetgeving via de Wnb. Onder dit beschermingsregime vallen de Europees beschermde soorten als bedoeld in artikel 11.37 van het Bal. Voor activiteiten als ruimtelijke ontwikkeling of het bestendig beheer of onderhouden van watergangen, bermen, natuurterreinen en dergelijke zijn geen provinciale vrijstellingen mogelijk:

- [**Vogelrichtlijn: geregeld voorkomende trekvogel \(artikel 4.2 Vogelrichtlijn\);**](#)
De soort is een trekvogel. Voor trekvogels die geregeld in ons land voorkomen, moeten speciale beschermingsmaatregelen worden getroffen. Nederland moet voor deze soorten beschermde gebieden aanwijzen. De trekkende watervogels zijn gebruikt voor de gebiedsselectie (selectiesoort). De overige trekvogels voor de precieze begrenzing van de geselecteerde gebieden (begrenzingssoort).
- [**Vogelrichtlijn: soort van Bijlage I \(artikel 4.1 Vogelrichtlijn\);**](#)
De soort is genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn. Voor soorten van bijlage I die geregeld in ons land voorkomen, moeten speciale beschermingsmaatregelen worden getroffen. Nederland moet voor deze soorten beschermde gebieden aanwijzen. Voor de soorten die na 1900 in het wild in Nederland zijn waargenomen was het niet mogelijk of nodig om in Nederland gebieden te selecteren als vermeld staat 'geen selectiesoort'.
- [**Vogelrichtlijn: soort van Bijlage II/1 \(artikel 7.2 Vogelrichtlijn\);**](#)
Soort is genoemd in bijlage II/1 van de Vogelrichtlijn. Op soorten van bijlage II/1 mogen alle lidstaten van de EU de jacht openen. Soorten die na 1900 in het wild in Nederland zijn waargenomen, zijn geselecteerd.
- [**Vogelrichtlijn: soort van Bijlage II/2 \(artikel 7.3 Vogelrichtlijn\);**](#)
Soort is genoemd in bijlage II/2 van de Vogelrichtlijn. Op soorten van bijlage II/2 mogen de bij de betreffende soort genoemde lidstaten de jacht openen. Soorten die na 1900 in het wild in Nederland zijn waargenomen, zijn geselecteerd.
- [**Vogelrichtlijn: soort van Bijlage III/1 \(artikel 6.2 Vogelrichtlijn\);**](#)
Soort is genoemd in bijlage III/1 van de Vogelrichtlijn. Soorten van bijlage III/1 mogen worden verhandeld als ze op geoorloofde wijze (bijvoorbeeld als jachtbuit) zijn verkregen. Soorten die na 1900 in het wild in Nederland zijn waargenomen, zijn geselecteerd.
- [**Vogelrichtlijn: soort van Bijlage III/2 \(artikel 6.3 Vogelrichtlijn\);**](#)
Soort is genoemd in bijlage III/2 van de Vogelrichtlijn. Soorten van bijlage III/2 mogen onder bepaalde beperkingen worden verhandeld als ze op geoorloofde wijze zijn verkregen en voor zover de handel niet leidt tot het in gevaar brengen van de soort. Soorten die na 1900 in het wild in Nederland zijn waargenomen, zijn geselecteerd.

Beschermingsregime soorten van bijlage I Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn is door de Europese Unie vastgesteld. Nederland heeft deze richtlijn omgezet in nationale wetgeving via de Ow en AMvB. Onder dit beschermingsregime vallen de Europees beschermde soorten van bijlage I bij de Vogelrichtlijn als bedoeld in artikel 11.37 eerste lid Bal. Voor activiteiten als ruimtelijke ontwikkeling of het bestendig beheren of onderhouden van watergangen, bermen, natuurterreinen en dergelijke zijn geen provinciale vrijstellingen mogelijk.

Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Bescherming
Vogels	aasgier	<i>Neophron percnopterus</i> ssp. <i>percnopterus</i>	Bern II
Vogels	alpengierzwaluw	<i>Tachymarptis melba</i> ssp. <i>melba</i>	Bern II
Vogels	alpenheggenmus	<i>Prunella collaris</i> ssp. <i>collaris</i>	Bern II
Vogels	amerikaanse grote stern	<i>Sterna sandvicensis</i> ssp. <i>acuflavida</i>	Bern II
Vogels	anatolische woestijnplevier	<i>Charadrius leschenaultii</i> ssp. <i>columbinus</i>	Bern II
Vogels	appelvink	<i>Coccothraustes coccothraustes</i> ssp. <i>coccothraustes</i>	Bern II
Vogels	arctische bonte strandloper	<i>Calidris alpina</i> ssp. <i>arctica</i>	Bern II
Vogels	arendbuijzerd	<i>Buteo rufinus</i> ssp. <i>rufinus</i>	Bern II
Vogels	aziatische roodborsttapuit	<i>Saxicola torquata</i> ssp. <i>maura</i>	Bern II
Vogels	baardgrasmus	<i>Sylvia cantillans</i> ssp. <i>cantillans</i>	Bern II
Vogels	baardman	<i>Panurus biarmicus</i> ssp. <i>biarmicus</i>	Bern II
Vogels	balearische roodkopklauwier	<i>Lanius senator</i> ssp. <i>badius</i>	Bern II
Vogels	balkanbergfluit	<i>Phylloscopus bonelli</i> ssp. <i>orientalis</i>	Bern II
Vogels	balkankwikstaart	<i>Motacilla flava</i> ssp. <i>feldegg</i>	Bern II
Vogels	beflijster	<i>Turdus torquatus</i> ssp. <i>torquatus</i>	Bern II
Vogels	bergeend	<i>Tadorna tadorna</i>	Bern II
Vogels	bergfluit	<i>Phylloscopus bonelli</i> ssp. <i>bonelli</i>	Bern II
Vogels	bijeneter	<i>Merops apiaster</i>	Bern II
Vogels	bladkoning	<i>Phylloscopus inornatus</i> ssp. <i>inornatus</i>	Bern II
Vogels	blauwborst	<i>Luscinia svecica</i> ssp. <i>cyaneola</i>	Bern II
Vogels	blauwe kiekendief	<i>Circus cyaneus</i> ssp. <i>cyaneus</i>	Bern II
Vogels	blauwe rotslijster	<i>Monticola solitarius</i> ssp. <i>solitarius</i>	Bern II
Vogels	blauwstaart	<i>Tarsiger cyanurus</i> ssp. <i>cyanurus</i>	Bern II
Vogels	boerenzwaluw	<i>Hirundo rustica</i> ssp. <i>rustica</i>	Bern II
Vogels	bont stormvogeltje	<i>Pelagodroma marina</i>	Bern II
Vogels	bontbekplevier	<i>Charadrius hiaticula</i> ssp. <i>hiaticula</i>	Bern II
Vogels	bonte strandloper	<i>Calidris alpina</i> ssp. <i>alpina</i>	Bern II
Vogels	bonte tapuit	<i>Oenanthe pleschanka</i> ssp. <i>pleschanka</i>	Bern II
Vogels	bonte vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i> ssp. <i>hypoleuca</i>	Bern II
Vogels	boomklever	<i>Sitta europaea</i> ssp. <i>caesia</i>	Bern II
Vogels	boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i> ssp. <i>megarhyncha</i>	Bern II
Vogels	boompieper	<i>Anthus trivialis</i> ssp. <i>trivialis</i>	Bern II
Vogels	boomvalk	<i>Falco subbuteo</i> ssp. <i>subbuteo</i>	Bern II
Vogels	bosgors	<i>Emberiza rustica</i> ssp. <i>rustica</i>	Bern II
Vogels	bosrietzanger	<i>Acrocephalus palustris</i>	Bern II
Vogels	bosruiter	<i>Tringa glareola</i>	Bern II
Vogels	bosuif	<i>Strix aluco</i> ssp. <i>aluco</i>	Bern II
Vogels	braamsluiper	<i>Sylvia curruca</i> ssp. <i>curruca</i>	Bern II
Vogels	brandgans	<i>Branta leucopsis</i>	Bern II
Vogels	breedbekstrandloper	<i>Limicola falcinellus</i> ssp. <i>falcinellus</i>	Bern II
Vogels	brilgrasmus	<i>Sylvia conspicillata</i> ssp. <i>conspicillata</i>	Bern II
Vogels	britse frater	<i>Carduelis flavirostris</i> ssp. <i>pipilans</i>	Bern II

Vogels	britse koolmees	<i>Parus major ssp. newtoni</i>	Bern II
Vogels	britse putter	<i>Carduelis carduelis ssp. britannica</i>	Bern II
Vogels	bruine boszanger	<i>Phylloscopus fuscatus ssp. fuscatus</i>	Bern II
Vogels	bruine kiekendief	<i>Circus aeruginosus ssp. aeruginosus</i>	Bern II
Vogels	bruinkeelortolaan	<i>Emberiza caesia</i>	Bern II
Vogels	buizerd	<i>Buteo buteo ssp. buteo</i>	Bern II
Vogels	bulwers stormvogel	<i>Bulweria bulwerii</i>	Bern II
Vogels	canadese kraanvogel	<i>Grus canadensis ssp. canadensis</i>	Bern II
Vogels	casarca	<i>Tadorna ferruginea</i>	Bern II
Vogels	cetti's zanger	<i>Cettia cetti ssp. cetti</i>	Bern II
Vogels	cirlgors	<i>Emberiza cirius</i>	Bern II
Vogels	citroenkwikstaart	<i>Motacilla citreola</i>	Bern II
Vogels	daurische klauwier	<i>Lanius isabellinus ssp. speculigerus</i>	Bern II
Vogels	diksnavelnotenkraker	<i>Nucifraga caryocatactes ssp. caryocatactes</i>	Bern II
Vogels	dougalls stern	<i>Sterna dougallii ssp. dougallii</i>	Bern II
Vogels	draaihals	<i>Jynx torquilla ssp. torquilla</i>	Bern II
Vogels	drieteenstrandloper	<i>Calidris alba</i>	Bern II
Vogels	duinpieper	<i>Anthus campestris ssp. campestris</i>	Bern II
Vogels	dwergaalscholver	<i>Phalacrocorax pygmeus</i>	Bern II
Vogels	dwergarend	<i>Aquila pennata ssp. pennata</i>	Bern II
Vogels	dwerggors	<i>Emberiza pusilla</i>	Bern II
Vogels	dwergmeeuw	<i>Larus minutus</i>	Bern II
Vogels	dwergooruil	<i>Otus scops ssp. scops</i>	Bern II
Vogels	dwergstern	<i>Sterna albifrons ssp. albifrons</i>	Bern II
Vogels	engelse kwikstaart	<i>Motacilla flava ssp. flavissima</i>	Bern II
Vogels	europese kanarie	<i>Serinus serinus</i>	Bern II
Vogels	fitis	<i>Phylloscopus trochilus ssp. trochilus</i>	Bern II
Vogels	flamingo	<i>Phoenicopterus ruber ssp. roseus</i>	Bern II
Vogels	fluitcr	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	Bern II
Vogels	frater	<i>Carduelis flavirostris ssp. flavirostris</i>	Bern II
Vogels	geelgors	<i>Emberiza citrinella ssp. citrinella</i>	Bern II
Vogels	geelsnavelduiker	<i>Gavia adamsii</i>	Bern II
Vogels	gekraagde roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus ssp. phoenicurus</i>	Bern II
Vogels	gele kwikstaart	<i>Motacilla flava ssp. flava</i>	Bern II
Vogels	geoorde fuut	<i>Podiceps nigricollis</i>	Bern II
Vogels	giervalk	<i>Falco rusticolus</i>	Bern II
Vogels	glanskop	<i>Parus palustris ssp. palustris</i>	Bern II
Vogels	gon-gon/kaapverdische stormvogel	<i>Pterodroma feae</i>	Bern II
Vogels	goudhaan	<i>Regulus regulus ssp. regulus</i>	Bern II
Vogels	grasmus	<i>Sylvia communis ssp. communis</i>	Bern II
Vogels	graspieper	<i>Anthus pratensis ssp. pratensis</i>	Bern II
Vogels	graszanger	<i>Cisticola juncidis ssp. cisticola</i>	Bern II
Vogels	grauwe fitis	<i>Phylloscopus trochiloides ssp. viridanus</i>	Bern II
Vogels	grauwe franjepoot	<i>Phalaropus lobatus</i>	Bern II
Vogels	grauwe kiekendief	<i>Circus pygargus</i>	Bern II
Vogels	grauwe klauwier	<i>Lanius collurio ssp. collurio</i>	Bern II
Vogels	grauwe vliegenvanger	<i>Muscicapa striata ssp. striata</i>	Bern II
Vogels	griel	<i>Burhinus oedicephalus ssp. oedicephalus</i>	Bern II
Vogels	griend	<i>Globicephala melas</i>	Bern II
Vogels	grijskopspecht	<i>Picus canus ssp. canus</i>	Bern II
Vogels	grijze wouw	<i>Elanus caeruleus ssp. caeruleus</i>	Bern II
Vogels	groene specht	<i>Picus viridis ssp. viridis</i>	Bern II
Vogels	groenlandse tapuit	<i>Oenanthe oenanthe ssp. leucorhoa</i>	Bern II
Vogels	groenling	<i>Carduelis chloris ssp. chloris</i>	Bern II
Vogels	grote barmstijf	<i>Carduelis flammea ssp. flammea</i>	Bern II

Vogels	grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i> ssp. <i>pinetorum</i>	Bern II
Vogels	grote franjepoot	<i>Steganopus tricolor</i>	Bern II
Vogels	grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i> ssp. <i>cinerea</i>	Bern II
Vogels	grote karekiet	<i>Acrocephalus arundinaceus</i> ssp. <i>arundinaceus</i>	Bern II
Vogels	grote kruisbek	<i>Loxia pytyopsittacus</i>	Bern II
Vogels	grote pieper	<i>Anthus richardi</i> ssp. <i>richardi</i>	Bern II
Vogels	grote stern	<i>Sterna sandvicensis</i> ssp. <i>sandvicensis</i>	Bern II
Vogels	grote zilverreiger	<i>Casmerodius albus</i> ssp. <i>albus</i>	Bern II
Vogels	haakbek	<i>Pinicola enucleator</i> ssp. <i>enucleator</i>	Bern II
Vogels	harlekijneend	<i>Histrionicus histrionicus</i>	Bern II
Vogels	havik	<i>Accipiter gentilis</i> ssp. <i>gentilis</i>	Bern II
Vogels	havikarend	<i>Aquila fasciata</i> ssp. <i>fasciata</i>	Bern II
Vogels	heggenmus	<i>Prunella modularis</i> ssp. <i>modularis</i>	Bern II
Vogels	hop	<i>Upupa epops</i> ssp. <i>epops</i>	Bern II
Vogels	huiszwaluw	<i>Delichon urbica</i> ssp. <i>urbica</i>	Bern II
Vogels	humes bladkoning	<i>Phylloscopus inornatus</i> ssp. <i>humei</i>	Bern II
Vogels	iberische tijftjaf	<i>Phylloscopus collybita</i> ssp. <i>brehmii</i>	Bern II
Vogels	ijsduiker	<i>Gavia immer</i>	Bern II
Vogels	ijsgors	<i>Calcarius lapponicus</i> ssp. <i>lapponicus</i>	Bern II
Vogels	ijslands smelleken	<i>Falco columbarius</i> ssp. <i>subaesalon</i>	Bern II
Vogels	ijsvogel	<i>Alcedo atthis</i> ssp. <i>ispida</i>	Bern II
Vogels	ivoormeeuw	<i>Pagophila eburnea</i>	Bern II
Vogels	izabeltapuit	<i>Oenanthe isabellina</i>	Bern II
Vogels	jufferkraanvogel	<i>Grus virgo</i>	Bern II
Vogels	kalanderleeuwerik	<i>Melanocorypha calandra</i> ssp. <i>calandra</i>	Bern II
Vogels	kerkuil	<i>Tyto alba</i> ssp. <i>guttata</i>	Bern II
Vogels	klapekster	<i>Lanius excubitor</i> ssp. <i>excubitor</i>	Bern II
Vogels	klein waterhoen	<i>Porzana parva</i>	Bern II
Vogels	kleine barmsijs	<i>Carduelis flammea</i> ssp. <i>cabaret</i>	Bern II
Vogels	kleine bonte specht	<i>Dendrocopos minor</i> ssp. <i>hortorum</i>	Bern II
Vogels	kleine karekiet	<i>Acrocephalus scirpaceus</i> ssp. <i>scirpaceus</i>	Bern II
Vogels	kleine klapekster	<i>Lanius minor</i>	Bern II
Vogels	kleine plevier	<i>Charadrius dubius</i> ssp. <i>curnicus</i>	Bern II
Vogels	kleine spotvogel	<i>Hippolais caligata</i> ssp. <i>caligata</i>	Bern II
Vogels	kleine sprinkhaanzanger	<i>Locustella lanceolata</i>	Bern II
Vogels	kleine strandloper	<i>Calidris minuta</i>	Bern II
Vogels	kleine trap	<i>Tetrax tetrax</i>	Bern II
Vogels	kleine vliegenvanger	<i>Ficedula parva</i> ssp. <i>parva</i>	Bern II
Vogels	kleine zilverreiger	<i>Egretta garzetta</i> ssp. <i>garzetta</i>	Bern II
Vogels	kleine zwaan	<i>Cygnus columbianus</i> ssp. <i>bewickii</i>	Bern II
Vogels	kleine zwartkop	<i>Sylvia melanocephala</i> ssp. <i>melanocephala</i>	Bern II
Vogels	kleinst waterhoen	<i>Porzana pusilla</i> ssp. <i>intermedia</i>	Bern II
Vogels	kluut	<i>Recurvirostra avosetta</i>	Bern II
Vogels	kneu	<i>Carduelis cannabina</i> ssp. <i>cannabina</i>	Bern II
Vogels	koereiger	<i>Bubulcus ibis</i> ssp. <i>ibis</i>	Bern II
Vogels	koningseider	<i>Somateria spectabilis</i>	Bern II
Vogels	koolmees	<i>Parus major</i> ssp. <i>major</i>	Bern II
Vogels	kortsnavelboomkruiper	<i>Certhia familiaris</i> ssp. <i>macroductyla</i>	Bern II
Vogels	kortteenleeuwerik	<i>Calandrella brachydactyla</i> ssp. <i>brachydactyla</i>	Bern II
Vogels	kraanvogel	<i>Grus grus</i> ssp. <i>grus</i>	Bern II

Vogels	krekelzanger	<i>Locustella fluviatilis</i>	Bern II
Vogels	krombekstrandloper	<i>Calidris ferruginea</i>	Bern II
Vogels	kruisbek	<i>Loxia curvirostra</i> ssp. <i>curvirostra</i>	Bern II
Vogels	kuifduiker	<i>Podiceps auritus</i>	Bern II
Vogels	kuifkoekoek	<i>Clamator glandarius</i> ssp. <i>glandarius</i>	Bern II
Vogels	kuifmees	<i>Parus cristatus</i> ssp. <i>mitratus</i>	Bern II
Vogels	kwak	<i>Nycticorax nycticorax</i> ssp. <i>nycticorax</i>	Bern II
Vogels	kwartelkoning	<i>Crex crex</i>	Bern II
Vogels	lachstern	<i>Sterna nilotica</i> ssp. <i>nilotica</i>	Bern II
Vogels	lammergier	<i>Gypaetus barbatus</i> ssp. <i>aureus</i>	Bern II
Vogels	lepelaar	<i>Platalea leucorodia</i> ssp. <i>leucorodia</i>	Bern II
Vogels	matkop	<i>Parus montanus</i> ssp. <i>rhenanus</i>	Bern II
Vogels	middelste bonte specht	<i>Dendrocopos medius</i> ssp. <i>medius</i>	Bern II
Vogels	mongoolse pieper	<i>Anthus godlewskii</i>	Bern II
Vogels	monniksgier	<i>Aegypius monachus</i> ssp. <i>monachus</i>	Bern II
Vogels	morinelplevier	<i>Eudromias morinellus</i>	Bern II
Vogels	nachtegaal	<i>Luscinia megarhynchos</i> ssp. <i>megarhynchos</i>	Bern II
Vogels	nachtzwaluw	<i>Caprimulgus europaeus</i> ssp. <i>europaeus</i>	Bern II
Vogels	nonnetje	<i>Mergus albellus</i>	Bern II
Vogels	noordse boszanger	<i>Phylloscopus borealis</i> ssp. <i>borealis</i>	Bern II
Vogels	noordse fitis	<i>Phylloscopus trochilus</i> ssp. <i>acredula</i>	Bern II
Vogels	noordse grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i> ssp. <i>major</i>	Bern II
Vogels	noordse kwikstaart	<i>Motacilla flava</i> ssp. <i>thunbergi</i>	Bern II
Vogels	noordse nachtegaal	<i>Luscinia luscinia</i>	Bern II
Vogels	noordse pijlstormvogel	<i>Puffinus puffinus</i>	Bern II
Vogels	noordse stern	<i>Sterna paradisaea</i>	Bern II
Vogels	oehoe	<i>Bubo bubo</i> ssp. <i>bubo</i>	Bern II
Vogels	oeverloper	<i>Tringa hypoleucos</i>	Bern II
Vogels	oeverpieper	<i>Anthus petrosus</i> ssp. <i>littoralis</i>	Bern II
Vogels	oeverzwaluw	<i>Riparia riparia</i> ssp. <i>riparia</i>	Bern II
Vogels	ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i> ssp. <i>ciconia</i>	Bern II
Vogels	oostelijke blonde tapuit	<i>Oenanthe hispanica</i> ssp. <i>melanoleuca</i>	Bern II
Vogels	orpheusspotvogel	<i>Hippolais polyglotta</i>	Bern II
Vogels	paapje	<i>Saxicola rubetra</i>	Bern II
Vogels	paarse strandloper	<i>Calidris maritima</i>	Bern II
Vogels	pallas' boszanger	<i>Phylloscopus proregulus</i>	Bern II
Vogels	parelduiker	<i>Gavia arctica</i> ssp. <i>arctica</i>	Bern II
Vogels	perzische roodborst	<i>Irania gutturalis</i>	Bern II
Vogels	pestvogel	<i>Bombycilla garrulus</i> ssp. <i>garrulus</i>	Bern II
Vogels	pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i> ssp. <i>caeruleus</i>	Bern II
Vogels	poelruiter	<i>Tringa stagnatilis</i>	Bern II
Vogels	poelsnip	<i>Gallinago media</i>	Bern II
Vogels	porseleinhoen	<i>Porzana porzana</i>	Bern II
Vogels	proven? aalse grasmus	<i>Sylvia undata</i>	Bern II
Vogels	purperreiger	<i>Ardea purpurea</i> ssp. <i>purpurea</i>	Bern II
Vogels	putter	<i>Carduelis carduelis</i> ssp. <i>carduelis</i>	Bern II
Vogels	raddes boszanger	<i>Phylloscopus schwarzi</i>	Bern II
Vogels	ralreiger	<i>Ardeola ralloides</i>	Bern II
Vogels	ransuil	<i>Asio otus</i> ssp. <i>otus</i>	Bern II
Vogels	renvogel	<i>Cursorius cursor</i> ssp. <i>cursor</i>	Bern II
Vogels	reuzenster	<i>Sterna caspia</i>	Bern II
Vogels	rietgors	<i>Emberiza schoeniclus</i> ssp. <i>schoeniclus</i>	Bern II
Vogels	rietzanger	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	Bern II
Vogels	rode rotslijster	<i>Monticola saxatilis</i>	Bern II
Vogels	rode wouw	<i>Milvus milvus</i> ssp. <i>milvus</i>	Bern II

Vogels	roerdomp	<i>Botaurus stellaris ssp. stellaris</i>	Bern II
Vogels	roodborst	<i>Erithacus rubecula ssp. rubecula</i>	Bern II
Vogels	roodborsttapuit	<i>Saxicola torquata ssp. hibernans</i>	Bern II
Vogels	roodborsttapuit	<i>Saxicola torquata ssp. rubicola</i>	Bern II
Vogels	roodbuikwaterspreeuw	<i>Cinclus cinclus ssp. aquaticus</i>	Bern II
Vogels	roodhalsfuut	<i>Podiceps grisegena ssp. grisegena</i>	Bern II
Vogels	roodkeelduiker	<i>Gavia stellata</i>	Bern II
Vogels	roodkeelpieper	<i>Anthus cervinus</i>	Bern II
Vogels	roodkopklauwier	<i>Lanius senator ssp. senator</i>	Bern II
Vogels	roodmus	<i>Carpodacus erythrinus ssp. erythrinus</i>	Bern II
Vogels	roodpootvalk	<i>Falco vespertinus</i>	Bern II
Vogels	roodsterblauwborst	<i>Luscinia svecica ssp. svecica</i>	Bern II
Vogels	roodstuitzwaluw	<i>Hirundo daurica ssp. rufula</i>	Bern II
Vogels	rosse franjepoot	<i>Phalaropus fulicaria</i>	Bern II
Vogels	rotspieper	<i>Anthus petrosus ssp. petrosus</i>	Bern II
Vogels	rouwkwikstaart	<i>Motacilla alba ssp. yarrellii</i>	Bern II
Vogels	roze spreeuw	<i>Sturnus roseus</i>	Bern II
Vogels	ruigpootbuizerd	<i>Buteo lagopus ssp. lagopus</i>	Bern II
Vogels	ruigpootuil	<i>Aegolius funereus ssp. funereus</i>	Bern II
Vogels	scandinavische tijtjaf	<i>Phylloscopus collybita ssp. abietinus</i>	Bern II
Vogels	scharrelaar	<i>Coracias garrulus ssp. garrulus</i>	Bern II
Vogels	schreeuwarend	<i>Aquila pomarina ssp. pomarina</i>	Bern II
Vogels	siberische boompieper	<i>Anthus hodgsoni ssp. yunnanensis</i>	Bern II
Vogels	siberische braamsluiper	<i>Sylvia curruca ssp. blythi of ssp. halimodendri</i>	Bern II
Vogels	siberische notenkraker	<i>Nucifraga caryocatactes ssp. macrorhynchos</i>	Bern II
Vogels	siberische tijtjaf	<i>Phylloscopus collybita ssp. tristis</i>	Bern II
Vogels	sibirische sprinkhaanzanger	<i>Locustella certhiola ssp. rubescens</i>	Bern II
Vogels	sijs	<i>Carduelis spinus</i>	Bern II
Vogels	slangenarend	<i>Circaetus gallicus ssp. gallicus</i>	Bern II
Vogels	slechtvalk	<i>Falco peregrinus ssp. peregrinus</i>	Bern II
Vogels	smelleken	<i>Falco columbarius ssp. aesalon</i>	Bern II
Vogels	sneeuwgorst	<i>Plectrophenax nivalis ssp. insulae</i>	Bern II
Vogels	sneeuwgorst	<i>Plectrophenax nivalis ssp. nivalis</i>	Bern II
Vogels	sneeuwuil	<i>Nyctea scandiaca</i>	Bern II
Vogels	snor	<i>Locustella luscinioides ssp. luscinioides</i>	Bern II
Vogels	sperwer	<i>Accipiter nisus ssp. nisus</i>	Bern II
Vogels	sperwergrasmus	<i>Sylvia nisoria ssp. nisoria</i>	Bern II
Vogels	sperweruil	<i>Sumia ulula ssp. ulula</i>	Bern II
Vogels	spotvogel	<i>Hippolais icterina</i>	Bern II
Vogels	sprinkhaanzanger	<i>Locustella naevia ssp. naevia</i>	Bern II
Vogels	steenarend	<i>Aquila chrysaetos ssp. chrysaetos</i>	Bern II
Vogels	steenloper	<i>Arenaria interpres ssp. interpres</i>	Bern II
Vogels	steenuil	<i>Athene noctua ssp. vidalii</i>	Bern II
Vogels	stellers eider	<i>Polysticta stelleri</i>	Bern II
Vogels	steltkluut	<i>Himantopus himantopus</i>	Bern II
Vogels	steppearend	<i>Aquila nipalensis ssp. orientalis</i>	Bern II
Vogels	steppebuizerd	<i>Buteo buteo ssp. vulpinus</i>	Bern II
Vogels	steppehoen	<i>Syrhaptes paradoxus</i>	Bern II
Vogels	steppekiekendief	<i>Circus macrourus</i>	Bern II
Vogels	steppeklapekster	<i>Lanius excubitor ssp. pallidirostris</i>	Bern II

Vogels	steppevorkstaartplevier	Glareola nordmanni	Bern II
Vogels	stormvogeltje	Hydrobates pelagicus	Bern II
Vogels	strandleeuwerik	Eremophila alpestris ssp. flava	Bern II
Vogels	strandplevier	Charadrius alexandrinus ssp. alexandrinus	Bern II
Vogels	struikrietzanger	Acrocephalus dumetorum	Bern II
Vogels	swinhoes boszanger	Phylloscopus trochiloides ssp. plumbeitarsus	Bern II
Vogels	taigaboomkruiper	Certhia familiaris ssp. familiaris	Bern II
Vogels	tapuit	Oenanthe oenanthe ssp. oenanthe	Bern II
Vogels	temmincks strandloper	Calidris temminckii	Bern II
Vogels	terekruiter	Tringa cinerea	Bern II
Vogels	tijftjaf	Phylloscopus collybita ssp. collybita	Bern II
Vogels	toendrabontbekplevier	Charadrius hiaticula ssp. tundrae	Bern II
Vogels	torenvalk	Falco tinnunculus ssp. tinnunculus	Bern II
Vogels	tuinfluter	Sylvia borin ssp. borin	Bern II
Vogels	turkestaanse klauwier	Lanius isabellinus ssp. phoenicuroides	Bern II
Vogels	vaal stormvogeltje	Oceanodroma leucorhoa ssp. leucorhoa	Bern II
Vogels	vale gier	Gyps fulvus ssp. fulvus	Bern II
Vogels	vale pijlstormvogel	Puffinus yelkouan ssp. mauretanicus	Bern II
Vogels	veldrietzanger	Acrocephalus agricola ssp. septima	Bern II
Vogels	velduil	Asio flammeus ssp. flammeus	Bern II
Vogels	visarend	Pandion haliaetus ssp. haliaetus	Bern II
Vogels	visdief	Sterna hirundo ssp. hirundo	Bern II
Vogels	vorkstaartmeeuw	Xema sabini	Bern II
Vogels	vorkstaartplevier	Glareola pratincola ssp. pratincola	Bern II
Vogels	vuurgoudhaan	Regulus ignicapillus ssp. ignicapillus	Bern II
Vogels	waterpieper	Anthus spinoletta ssp. spinoletta	Bern II
Vogels	wespendief	Pernis apivorus	Bern II
Vogels	westelijke blonde tapuit	Oenanthe hispanica ssp. hispanica	Bern II
Vogels	wielewaal	Oriolus oriolus ssp. oriolus	Bern II
Vogels	wilde zwaan	Cygnus cygnus	Bern II
Vogels	wilgengors	Emberiza aureola ssp. aureola	Bern II
Vogels	wilsons stormvogeltje	Oceanites oceanicus	Bern II
Vogels	winterkoning	Troglodytes troglodytes ssp. troglodytes	Bern II
Vogels	witbandkruisbek	Loxia leucoptera ssp. bifasciata	Bern II
Vogels	witgat	Tringa ochropus	Bern II
Vogels	withalsvliegenvanger	Ficedula albicollis	Bern II
Vogels	witkopgors	Emberiza leucocephalos ssp. leucocephalos	Bern II
Vogels	witsluitbarmsijs	Carduelis hornemanni ssp. exilipes	Bern II
Vogels	witte kerkuil	Tyto alba ssp. alba	Bern II
Vogels	witte kwikstaart	Motacilla alba ssp. alba	Bern II
Vogels	witvleugelstern	Chlidonias leucopterus	Bern II
Vogels	witwangstern	Chlidonias hybridus ssp. hybridus	Bern II
Vogels	woestijngrasmus	Sylvia nana ssp. nana	Bern II
Vogels	woestijnvink	Rhodopechys githaginea	Bern II
Vogels	woudaap	Ixobrychus minutus ssp. minutus	Bern II
Vogels	zuidelijke bonte strandloper	Calidris alpina ssp. schinzii	Bern II
Vogels	zwartbuikwaterspreeuw	Cinclus cinclus ssp. cinclus	Bern II
Vogels	zwarte ibis	Plegadis falcinellus ssp. falcinellus	Bern II
Vogels	zwarte mees	Parus ater ssp. ater	Bern II
Vogels	zwarte ooievaar	Ciconia nigra	Bern II
Vogels	zwarte roodstaart	Phoenicurus ochruros ssp. gibraltariensis	Bern II
Vogels	zwarte roodstaart	Phoenicurus ochruros ssp. phoenicuroides	Bern II
Vogels	zwarte specht	Dryocopus martius ssp. martius	Bern II
Vogels	zwarte stern	Chlidonias niger ssp. niger	Bern II
Vogels	zwarte wouw	Milvus migrans ssp. migrans	Bern II

Vogels	zwartkop	<i>Sylvia atricapilla ssp. atricapilla</i>	Bern II
Vogels	zwartkopgors	<i>Emberiza melanocephala</i>	Bern II
Vogels	zwartkopmeeuw	<i>Larus melanocephalus</i>	Bern II
Vogels	audouins meeuw	<i>Larus audouinii</i>	Bern II, Bonn I
Vogels	bastaardarend	<i>Aquila clanga</i>	Bern II, Bonn I
Vogels	dunbekwulp	<i>Numenius tenuirostris</i>	Bern II, Bonn I
Vogels	dwerggans	<i>Anser erythropus</i>	Bern II, Bonn I
Vogels	grote trap	<i>Otis tarda ssp. tarda</i>	Bern II, Bonn I
Vogels	kleine torenvalk	<i>Falco naumanni</i>	Bern II, Bonn I
Vogels	kroeskoppelikaan	<i>Pelecanus crispus</i>	Bern II, Bonn I
Vogels	oostelijke kraagtrap	<i>Chlamydotis undulata ssp. macqueenii</i>	Bern II, Bonn I
Vogels	roodhalzgans	<i>Branta ruficollis</i>	Bern II, Bonn I
Vogels	roze pelikaan	<i>Pelecanus onocrotalus</i>	Bern II, Bonn I
Vogels	waterrietzanger	<i>Acrocephalus paludicola</i>	Bern II, Bonn I
Vogels	witbandzeearend	<i>Haliaeetus leucoryphus</i>	Bern II, Bonn I
Vogels	witkopeend	<i>Oxyura leucocephala</i>	Bern II, Bonn I
Vogels	zeearend	<i>Haliaeetus albicilla</i>	Bern II, Bonn I
Vogels	blonde ruiter	<i>Tryngites subruficollis</i>	Bon I
Vogels	siberische taling	<i>Anas formosa</i>	Bon I
Vogels	steppekievit	<i>Vanellus gregarius</i>	Bon I
Vogels	witoogeend	<i>Aythya nyroca</i>	Bon I

2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

De Habitatrichtlijn is door de Europese Unie vastgesteld. Nederland heeft deze richtlijn omgezet in nationale wetgeving via de Ow en AMvB. Onder dit beschermingsregime vallen de Europees beschermde soorten als bedoeld in artikel 11.46 eerste lid Bal. Voor activiteiten als ruimtelijke ontwikkeling of het bestendig beheer of onderhouden van watergangen, bermen, natuurterreinen en dergelijke zijn geen provinciale vrijstellingen mogelijk.

Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Bescherming
Sporenplanten-bladmossen	geel schorpioenmos	<i>Hamatocaulis vernicosus</i>	Bern I
Sporenplanten-bladmossen	tonghaarmuts	<i>Orthotrichum rogeri</i>	Bern I
Sporenplanten-varens	kleine vlotvaren	<i>Salvinia natans</i>	Bern I
Zaadplanten	liggende raket	<i>Sisymbrium supinum</i>	Bern I
Zaadplanten	drijvende waterweegbree	<i>Luronium natans</i>	Bern I, HR IV
Zaadplanten	groenknolorchis	<i>Liparis loeselii</i>	Bern I, HR IV
Zaadplanten	kruipend moerasscherm	<i>Apium repens</i>	Bern I, HR IV
Zaadplanten	zomerschroeforchis	<i>Spiranthes aestivalis</i>	Bern I, HR IV
Insecten-dagvlinders	moerasparelmoervlinder	<i>Euphydryas aurinia</i> ssp. <i>aurinia</i>	Bern II
Insecten-haften	oeveraas	<i>Palingenia longicauda</i>	Bern II
Insecten-libellen	mercuurwaterjuffer	<i>Coenagrion mercuriale</i> ssp. <i>mercuriale</i>	Bern II
Zoogdieren-zeezoogdieren	walrus	<i>Odobenus rosmarus</i> ssp. <i>rosmarus</i>	Bern II
Reptielen	dikkopschildpad	<i>Caretta caretta</i>	Bern II, Bon I, HR IV
Reptielen	kemp's zeeschildpad	<i>Lepidochelys kempii</i>	Bern II, Bon I, HR IV
Reptielen	lederschildpad	<i>Dermochelys coriacea</i>	Bern II, Bon I, HR IV
Reptielen	soepschildpad	<i>Chelonia mydas</i>	Bern II, Bon I, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	bultrug	<i>Megaptera novaeangliae</i>	Bern II, Bon I, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	gewone vinvis	<i>Balaenoptera physalus</i>	Bern II, Bon I, HR IV
Amfibieën	boomkikker	<i>Hyla arborea</i> ssp. <i>arborea</i>	Bern II, HR IV
Amfibieën	geelbuikvuurpad	<i>Bombina variegata</i> ssp. <i>variegata</i>	Bern II, HR IV
Amfibieën	heikikker	<i>Rana arvalis</i> ssp. <i>arvalis</i>	Bern II, HR IV
Amfibieën	kamsalamander	<i>Triturus cristatus</i>	Bern II, HR IV
Amfibieën	knoflookpad	<i>Pelobates fuscus</i> ssp. <i>fuscus</i>	Bern II, HR IV
Amfibieën	rugstreepad	<i>Bufo calamita</i>	Bern II, HR IV
Amfibieën	vroedmeesterpad	<i>Alytes obstetricans</i> ssp. <i>obstetricans</i>	Bern II, HR IV
Insecten-dagvlinders	apollovlinder	<i>Parnassius apollo</i>	Bern II, HR IV
Insecten-dagvlinders	boszandoog	<i>Lopinga achine</i>	Bern II, HR IV
Insecten-dagvlinders	donker pimpernelblauwtje	<i>Maculinea nausithous</i>	Bern II, HR IV
Insecten-dagvlinders	grote vuurvinder	<i>Lycaena dispar</i> ssp. <i>batava</i>	Bern II, HR IV
Insecten-dagvlinders	pimpernelblauwtje	<i>Maculinea teleius</i>	Bern II, HR IV
Insecten-dagvlinders	tijmblauwtje	<i>Maculinea arion</i>	Bern II, HR IV
Insecten-dagvlinders	zilverstreephooibeestje	<i>Coenonympha hero</i>	Bern II, HR IV
Insecten-kevers	brede geelrandwaterroofkever	<i>Dytiscus latissimus</i>	Bern II, HR IV
Insecten-kevers	gestreepte waterroofkever	<i>Graphoderus bilineatus</i>	Bern II, HR IV
Insecten-kevers	juchtleerkever	<i>Osmoderma eremita</i>	Bern II, HR IV
Insecten-kevers	vermiljoenkever	<i>Cucujus cinnaberinus</i>	Bern II, HR IV
Insecten-libellen	bronslibel	<i>Oxygastra curtisii</i>	Bern II, HR IV
Insecten-libellen	gaffellibel	<i>Ophiogomphus cecilia</i>	Bern II, HR IV
Insecten-libellen	gevlekte witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	Bern II, HR IV

Insecten-libellen	groene glazenmaker	Aeshna viridis	Bern II, HR IV
Insecten-libellen	noordse winterjuffer	Sympecma annulata ssp. braueri	Bern II, HR IV
Insecten-libellen	oostelijke witsnuitlibel	Leucorrhinia albifrons	Bern II, HR IV
Insecten-libellen	rivierrombout	Gomphus flavipes ssp. flavipes	Bern II, HR IV
Insecten-libellen	sierlijke witsnuitlibel	Leucorrhinia caudalis	Bern II, HR IV
Insecten-nachtvinders	teunisbloempijlstaart	Proserpinus proserpina	Bern II, HR IV
Reptielen	gladde slang	Coronella austriaca ssp. austriaca	Bern II, HR IV
Reptielen	muurhagedis	Podarcis muralis ssp. brongniardii	Bern II, HR IV
Reptielen	zandhagedis	Lacerta agilis ssp. agilis	Bern II, HR IV
Vissen	steur	Acipenser sturio	Bern II, HR IV
Zoogdieren-landzoogdieren	hamster	Cricetus cricetus ssp. canescens	Bern II, HR IV
Zoogdieren-landzoogdieren	otter	Lutra lutra ssp. lutra	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	baardvleermuis	Myotis mystacinus ssp. mystacinus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	bechsteins vleermuis	Myotis bechsteini	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	bosvleermuis	Nyctalus leisleri ssp. leisleri	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	brandts vleermuis	Myotis brandti ssp. brandti	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	franjestaart	Myotis nattereri	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	gewone grootoorvleermuis	Plecotus auritus ssp. auritus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	grijze grootoorvleermuis	Plecotus austriacus ssp. austriacus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	grote hoefijzerneus	Rhinolophus ferrumequinum ssp. ferrumequinum	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	grote rosse vleermuis	Nyctalus lasiopterus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	ingekorven vleermuis	Myotis emarginatus ssp. emarginatus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	kleine dwergvleermuis	Pipistrellus pygmaeus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	kleine hoefijzerneus	Rhinolophus hipposideros ssp. hipposideros	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	laatvlieger	Eptesicus serotinus ssp. serotinus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	meervleermuis	Myotis dasycneme	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	mopsvleermuis	Barbastella barbastellus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	noordse vleermuis	Eptesicus nilsoni ssp. nilsoni	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	rosse vleermuis	Nyctalus noctula ssp. noctula	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	ruige dwergvleermuis	Pipistrellus nathusii	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	tweekleurige vleermuis	Vespertilio murinus ssp. murinus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	vale vleermuis	Myotis myotis ssp. myotis	Bern II, HR IV
Zoogdieren-vleermuizen	watervleermuis	Myotis daubentoni ssp. daubentoni	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	bruinvis	Phocoena phocoena ssp. phocoena	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	dwergpotvis	Kogia breviceps	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	gestreepte dolfin	Stenella coeruleoalba	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	gewone dolfin	Delphinus delphis	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	gewone spitsdolfijn	Mesoplodon bidens	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	grijze dolfin	Grampus griseus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	kleine zwaardwalvis	Pseudorca crassidens	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	narwal	Monodon monoceros	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	orca	Orcinus orca	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	tuimelaar	Tursiops truncatus ssp. truncatus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	witflankdolfijn	Lagenorhynchus acutus	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	witsnuitdolfijn	Lagenorhynchus albirostris	Bern II, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	noordse vinvis	Balaenoptera borealis	Bon I, HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	potvis	Physeter catodon	Bon I, HR IV

Amfibieën	poelkikker	<i>Pelophylax lessonae</i>	HR IV
Vissen	houting	<i>Coregonus oxyrinchus</i>	HR IV
Weekdieren	bataafse stroommossel	<i>Unio crassus</i>	HR IV
Weekdieren	platte schijfhoren	<i>Anisus vorticulus</i>	HR IV
Zoogdieren-landzoogdieren	bever	<i>Castor fiber ssp. albicus</i>	HR IV
Zoogdieren-landzoogdieren	hazelmuis	<i>Muscardinus avellanarius</i>	HR IV
Zoogdieren-landzoogdieren	lynx	<i>Lynx lynx ssp. lynx</i>	HR IV
Zoogdieren-landzoogdieren	noordse woelmuis	<i>Microtus oeconomus ssp. arenicola</i>	HR IV
Zoogdieren-landzoogdieren	wilde kat	<i>Felis silvestris ssp. silvestris</i>	HR IV
Zoogdieren-landzoogdieren	wolf ¹⁷	<i>Canus lupus lupus</i>	
Zoogdieren-vleermuizen	gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	butskop	<i>Hyperoodon ampullatus</i>	HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	dwergvinvis	<i>Balaenoptera acutorostrata</i>	HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	griend	<i>Globicephala melas</i>	HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	spitsdolfijn van gray	<i>Mesoplodon grayi</i>	HR IV
Zoogdieren-zeezoogdieren	witte dolfin	<i>Delphinapterus leucas</i>	HR IV

¹⁷ De wolf is per 14 juli 2025 verplaatst van Habitatrichtlijn bijlage IV naar bijlage V. Er loopt een procedure om de wolf in bijlage IX Bal op te nemen. Bij het afronden van deze oplegnota is deze wijziging door LVVN nog niet doorgevoerd.

3. Beschermingsregime andere soorten

Onder dit beschermingsregime vallen de nationaal beschermde soorten als bedoeld in artikel 11.54 eerste lid, onder a en onder c, Bal.

Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Bescherming
Amfibieën	alpenwatersalamander	<i>Ichthyosaura alpestris</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Amfibieën	vinpootsalamander	<i>Lissotriton helveticus</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Amfibieën	vuursalamander	<i>Salamandra salamandra</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Insecten-dagvlinders	aardbeivlinder	<i>Pyrgus malvae</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Insecten-dagvlinders	bosparemoervlinder	<i>Melitaea athalia</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Insecten-dagvlinders	bruin dikkopje	<i>Erynnis tages</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Insecten-dagvlinders	bruine eikenpage	<i>Satyrus ilicis</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Insecten-dagvlinders	duinparemoervlinder	<i>Argynnis niobe</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Insecten-dagvlinders	gentiaanblauwtje	<i>Maculinea alcon</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Insecten-dagvlinders	grote paremoervlinder	<i>Argynnis aglaja</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Insecten-dagvlinders	grote vos	<i>Nymphalis polychloros</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Insecten-dagvlinders	grote weerschijnvlinder	<i>Apatura iris</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Insecten-dagvlinders	iepenpage	<i>Satyrus w-album</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Insecten-dagvlinders	kleine heivlinder	<i>Hipparchia statilinus</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Insecten-dagvlinders	kleine ijsvogelvlinder	<i>Limenitis camilla</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Insecten-dagvlinders	kommavvlinder	<i>Hesperia comma</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Insecten-dagvlinders	sleedoornpage	<i>Thecla betulae</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Insecten-dagvlinders	spiegeldikopje	<i>Heteropterus morpheus</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Insecten-dagvlinders	veenbesblauwtje	<i>Plebejus optilete</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Insecten-dagvlinders	veenbosparemoervlinder	<i>Boloria aquilonaris</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Insecten-dagvlinders	veenhooibeestje	<i>Coenonympha tullia</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Insecten-dagvlinders	veldparemoervlinder	<i>Melitaea cinxia</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Insecten-dagvlinders	zilveren maan	<i>Boloria selene</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Insecten-kevers	vliegend hert	<i>Lucanus cervus</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)

Insecten-libellen	beekrombout	Gomphus vulgatissimus	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Insecten-libellen	bosbeekjuffer	Calopteryx virgo	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Insecten-libellen	donkere waterjuffer	Coenagrion armatum	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Insecten-libellen	gevlekte glanslibel	Somatochlora flavomaculata	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Insecten-libellen	gewone bronlibel	Cordulegaster boltonii	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Insecten-libellen	hoogveenglanslibel	Somatochlora arctica	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Insecten-libellen	kempense heidelibel	Sympetrum depressiusculum	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Insecten-libellen	speerwaterjuffer	Coenagrion hastulatum	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Kreeftachtigen	europese rivierkreeft	Astacus astacus	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Reptielen	adder	Vipera berus ssp. berus	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Reptielen	hazelworm	Anguis fragilis	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Reptielen	levendbarende hagedis	Zootoca vivipara	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Reptielen	ringslang	Natrix natrix	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Vissen	beekdonderpad	Cottus rhenanus	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Vissen	beekprik	Lampetra planeri	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Vissen	elrits	Phoxinus phoxinus	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Vissen	gestippelde alver	Alburnoides bipunctatus	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Vissen	grote modderkruiper	Misgurnus fossilis	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Vissen	kwabaal	Lota lota	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Zoogdieren-landzoogdieren	boommarter	Martes martes	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Zoogdieren-landzoogdieren	bunzing	Mustela putorius	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Zoogdieren-landzoogdieren	das	Meles meles	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Zoogdieren-landzoogdieren	edelhert	Cervus elaphus	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Zoogdieren-landzoogdieren	eekhoorn	Sciurus vulgaris	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Zoogdieren-landzoogdieren	eikelmuis	Eliomys quercinus	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Zoogdieren-landzoogdieren	grote bosmuis	Apodemus flavicollis	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Zoogdieren-landzoogdieren	haas	Lepus europeus	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Zoogdieren-landzoogdieren	hermelijn	Mustela erminea	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Zoogdieren-landzoogdieren	molmuis	Arvicola scherman	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Zoogdieren-landzoogdieren	steenmarter	Martes foina	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)

Zoogdieren-landzoogdieren	veldspitsmuis	Crocidura leucodon	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Zoogdieren-landzoogdieren	waterspitsmuis	Neomys fodiens	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Zoogdieren-landzoogdieren	wezel	Mustela nivalis	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Zoogdieren-landzoogdieren	wild zwijn	Sus scrofa	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Zoogdieren-zeezoogdieren	gewone zeehond	Phoca vitulina	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Zoogdieren-zeezoogdieren	grijze zeehond	Halichoerus grypus	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel A)
Sporenplanten-varens	blaasvaren	Cystopteris fragilis	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Sporenplanten-varens	groensteel	Asplenium viride	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Sporenplanten-varens	schubvaren	Ceterach officinarum	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	akkerboterbloem	Ranunculus arvensis	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	akkerdoornzaad	Torilis arvensis	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	akkerogentroost	Odontites vernus subsp. vernus	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	beklierde ogentroost	Euphrasia rostkoviana	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	berggamander	Teucrium montanum	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	bergnachtorchis	Platanthera montana	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	blauw guichelheil	Anagallis arvensis subsp. foemina	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	bokkenorchis	Himantoglossum hircinum	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	bosboterbloem	Ranunculus polyanthemus subsp. nemorosus	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	bosdravik	Bromopsis ramosa subsp. benekenii	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	brave hendrik	Chenopodium bonus-henricus	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	brede wolfsmelk	Euphorbia platyphyllos	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	breed wollegras	Eriophorum latifolium	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	bruinrode wespenorchis	Epipactis atrorubens	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	dennenorchis	Goodyera repens	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	dreps	Bromus secalinus	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	echte gamander	Teucrium chamaedrys subsp. germanicum	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	franjugentiaan	Gentianella ciliata	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)

Zaadplanten	geelgroene wespenorchis	Epipactis muelleri	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	geplooid vrouwenmantel	Alchemilla subcrenata	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	getande veldsla	Valerianella dentata	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	gevekt zonneroosje	Tuberaria guttata	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	glad biggenkruid	Hypochaeris glabra	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	gladde zegge	Carex laevigata	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	groene nachtorchis	Coeloglossum viride	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	groot spiegelklokje	Legousia speculum-veneris	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	grote bosaardbei	Fragaria moschata	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	grote leeuwenklauw	Aphanes arvensis	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	honingorchis	Herminium monorchis	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	kalkboterbloem	Ranunculus polyanthemoides	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	kalketrip	Centaurea calcitrapa	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	karthuiseranjier	Dianthus carthusianorum	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	karwijselie	Selinum carvifolia	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	kleine ereprijs	Veronica verna	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	kleine schorseneer	Scorzonera humilis	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	kleine wolfsmelk	Euphorbia exigua	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	kluwenklokje	Campanula glomerata	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	knollathyrus	Lathyrus linifolius	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	knolspirea	Filipendula vulgaris	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	korensla	Arnosotis minima	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	kranskarwij	Carum verticillatum	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	kruipijm	Thymus praecox	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	lange zonnedauw	Drosera longifolia	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	liggende ereprijs	Veronica prostrata	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	moerasgamander	Teucrium scordium	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	muurbloem	Erysimum cheiri	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	naakte lathyrus	Lathyrus aphaca	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	naaldenkervel	Scandix pecten-veneris	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)

Zaadplanten	pijlscheefkelk	<i>Arabis hirsuta</i> subsp. <i>sagittata</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	roggelelie	<i>Lilium bulbiferum</i> subsp. <i>croceum</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	rood peperboompje	<i>Daphne mezereum</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	rozenkransje	<i>Antennaria dioica</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	ruw parelzaad	<i>Lithospermum arvense</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	scherpkruid	<i>Asperugo procumbens</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	schubzegge	<i>Carex lepidocarpa</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	smalle raai	<i>Galeopsis angustifolia</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	spits havikskruid	<i>Hieracium lactucella</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	steenbraam	<i>Rubus saxatilis</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	stijve wolfsmelk	<i>Euphorbia stricta</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	stofzaad	<i>Monotropa hypopitys</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	tengere distel	<i>Carduus tenuiflorus</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	tengere veldmuur	<i>Minuartia hybrida</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	trosgamander	<i>Teucrium botrys</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	veenbloembies	<i>Scheuchzeria palustris</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	vliegenorchis	<i>Ophrys insectifera</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	vroege ereprijs	<i>Veronica praecox</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	wilde averuit	<i>Artemisia campestris</i> subsp. <i>campestris</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	wilde ridderspoor	<i>Consolida regalis</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	wilde weit	<i>Melampyrum arvense</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	wolfskers	<i>Atropa bella-donna</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	zandwolfsmelk	<i>Euphorbia seguieriana</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	zinkviooltje	<i>Viola lutea</i> subsp. <i>calaminaria</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)
Zaadplanten	zweedse kornoelje	<i>Cornus suecica</i>	Andere soorten (bijlage IX, onderdeel B)

4. Vergunningvrije soorten provincie Utrecht

Van de verboden als bedoeld in artikel 11.54, eerste lid, Bal, wordt door provincie Utrecht vrijstelling verleend voor het opzettelijk doden of vangen en voor het opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen voor de onderstaande soorten uit Bijlage IX, Bal, wanneer de handeling verband houdt met de volgende activiteiten:

- de ruimtelijke inrichting of ontwikkelen van gebieden, daaronder begrepen het daaropvolgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied.

Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Amfibieën	bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>
Amfibieën	gewone pad	<i>Bufo bufo</i>
Amfibieën	kleine watersalamander	<i>Lissotriton vulgaris</i>
Amfibieën	meerkikker	<i>Pelophylax ridibundus</i>
Amfibieën	middelste groene kikker/bastaard kikker	<i>Pelophylax kl. esculentus</i>
Zoogdieren-landzoogdieren	aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>
Zoogdieren-landzoogdieren	bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>
Zoogdieren-landzoogdieren	dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>
Zoogdieren-landzoogdieren	dwergpspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>
Zoogdieren-landzoogdieren	egel	<i>Erinaceus europeus</i>
Zoogdieren-landzoogdieren	gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>
Zoogdieren-landzoogdieren	huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>
Zoogdieren-landzoogdieren	ondergrondse woelmuis	<i>Pitymys subterraneus</i>
Zoogdieren-landzoogdieren	ree	<i>Capreolus capreolus</i>
Zoogdieren-landzoogdieren	rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>
Zoogdieren-landzoogdieren	tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>
Zoogdieren-landzoogdieren	veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>
Zoogdieren-landzoogdieren	vos	<i>Vulpes vulpes</i>
Zoogdieren-landzoogdieren	woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>

5. Jaarrond beschermde nesten

Zie voor een uitgebreide lijst, die leidend is, de gedragscode Soortenlijst B: Vogels. Onderstaande lijst uit 2021 met jaarrond beschermde nesten voor vogels is een indicatieve lijst van de RVO dat voortvloeit uit de oude Wet natuurbescherming. Van de onderstaande soorten zijn de nesten jaarrond beschermd en moeten er mitigerende maatregelen getroffen worden indien er een activiteit plaatsvindt die de nestlocatie kan beschadigen of de gunstige staat van instandhouding in gevaar kan brengen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën, waarbij nesten van vogelsoorten van categorie 1 t/m 4 jaarrond beschermd zijn en de nesten van soorten onder categorie 5 beschermd zijn als er onvoldoende alternatieven zijn.

Categorie 1: Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.

Categorie 2: Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.

Categorie 3: Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.

Categorie 4: Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Categorie 5: Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Bescherming
Vogels	steenuil	Athene noctua	Categorie 1
Vogels	gierzwaluw	Apus apus	Categorie 2
Vogels	huismus	Passer domesticus	Categorie 2
Vogels	roek	Corvus frugilegus	Categorie 2
Vogels	grote gele kwikstaart	Motacilla cinerea	Categorie 3
Vogels	kerkuil	Tyto alba	Categorie 3
Vogels	oehoe	Bubo bubo	Categorie 3
Vogels	ooievaar	Ciconia ciconia	Categorie 3
Vogels	slechtvalk	Falco peregrinus	Categorie 3
Vogels	boomvalk	Falco subbuteo	Categorie 4
Vogels	buizerd	Buteo buteo	Categorie 4
Vogels	havik	Accipiter gentilis	Categorie 4
Vogels	ransuil	Asio otus	Categorie 4
Vogels	sperwer	Accipiter nisus	Categorie 4
Vogels	wespendief	Pernis apivorus	Categorie 4
Vogels	zwarte wouw	Milvus migrans	Categorie 4
Vogels	blauwe reiger	Ardea cinerea	Categorie 5
Vogels	boerenzwaluw	Hirundo rustica	Categorie 5
Vogels	bonte vliegenvanger	Ficedula hypoleuca	Categorie 5

Vogels	boomklever	<i>Sitta europaea</i>	Categorie 5
Vogels	boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>	Categorie 5
Vogels	bosuil	<i>Strix aluco</i>	Categorie 5
Vogels	brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>	Categorie 5
Vogels	draaihals	<i>Jynx torquilla</i>	Categorie 5
Vogels	eidereend	<i>Somateria mollissima</i>	Categorie 5
Vogels	ekster	<i>Pica pica</i>	Categorie 5
Vogels	gekraagde roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	Categorie 5
Vogels	glanskop	<i>Parus palustris</i>	Categorie 5
Vogels	grauwe vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>	Categorie 5
Vogels	groene specht	<i>Picus viridis</i>	Categorie 5
Vogels	grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>	Categorie 5
Vogels	hop	<i>Upupa epops</i>	Categorie 5
Vogels	huiswaluw	<i>Delichon urbicum</i>	Categorie 5
Vogels	ijsvogel	<i>Alcedo atthis</i>	Categorie 5
Vogels	kleine bonte specht	<i>Dendrocopos minor</i>	Categorie 5
Vogels	kleine vliegenvanger	<i>Ficedula parva</i>	Categorie 5
Vogels	koolmees	<i>Parus major</i>	Categorie 5
Vogels	kortsnavelboomkruiper	<i>Certhia familiaris macrodactyla</i>	Categorie 5
Vogels	oeverwaluw	<i>Riparia riparia</i>	Categorie 5
Vogels	pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>	Categorie 5
Vogels	raaf	<i>Corvus corax</i>	Categorie 5
Vogels	ruigpootuil	<i>Aegolius funereus</i>	Categorie 5
Vogels	spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>	Categorie 5
Vogels	tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i>	Categorie 5
Vogels	torenvalk	<i>Falco tinnunculus</i>	Categorie 5
Vogels	zeearend	<i>Haliaeetus albicilla</i>	Categorie 5
Vogels	zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>	Categorie 5
Vogels	zwarte mees	<i>Periparus ater</i>	Categorie 5
Vogels	zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>	Categorie 5
Vogels	zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i>	Categorie 5

Bijlage 7 Natuurkalender vleermuizen

Op de volgende pagina staat een tabel van de natuurkalender¹⁸ vleermuizen. Hierin staan de kwetsbare periodes (rood), landschapstypen en een toelichting van 12 in Stichtse Vecht voorkomende vleermuissoorten. Er komen in totaal 19 vleermuissoorten voor in Nederland. In de tabel staat bij toelichting of het een gebouw bewonende soort, boom bewonende soort of zelfs een soort die, afhankelijk van het seizoen, het jaar door zowel in gebouwen als bomen verblijft.

Voor een uitgebreide natuurkalender VR- en HR-soorten wordt verwezen naar de Excel sheet bijlage 2b van het collegebesluit 'Soortenbescherming Stichtse Vecht 2025'.

¹⁸ De natuurkalender VR en HR soorten is als bijlage 2b opgenomen en onderdeel van het collegebesluit 'Soortenbescherming Stichtse Vecht 2025'.

Soort	Landschapstype	Verblijfplaats en/of activiteit	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	Oktober	November	December	Toelichting op gevoelige periode
Bosvleermuis	Bossen en kleinschalig agrarisch cultuurlandschap	Zomerverblijf													Verstoring van vleermuiskasten, boomholten.
		Winterverblijf													Verstoring van boomholten.
		Paartijd/voortplanting													Verstoring van vleermuiskasten, boomholten.
		Jacht/vliegroute													Verstoring door grootschalige dunningen, verwijderen laanbomen, verkeer e.d.
Franjestaart	Kleinschalig gesloten landschap	Zomerverblijf													Verstoring van schuren, zolders, stallen, boomholten.
		Winterverblijf													Verstoring van bunkers, grotten, groeven, kelders.
		Jacht/vliegroute													Verstoring door grootschalige dunningen, verwijderen laanbomen, verkeer e.d.
Baardvleermuis	Kleinschalig agrarisch landschap	Zomerverblijf													Verstoring van gebouwen, spouwmuren, boomholten.
		Winterverblijf													Verstoring van onderaardse ruimten zoals bunkers, grotten, groeven, kelders.
		Jacht/vliegroute													Verstoring door grootschalige dunningen, verwijderen laanbomen e.d.
Gewone dwergvleermuis	Half open landschap, stedelijk gebied	Zomerverblijf													Verstoring van gebouwen, spouwmuren, daklijsten.
		Winterverblijf													Verstoring van gebouwen, spouwmuren, daklijsten, holle muren, groeven.
		Paartijd/voortplanting													Verstoring van gebouwen, spouwmuren, daklijsten.
Gewone of Bruine grootvleermuis	Halfopen bomenrijk landschap, parken	Zomerverblijf													Verstoring van gebouwen, kerkzolders, boomholten.
		Winterverblijf													Verstoring van bunkers, grotten, groeven, kelders.
Kleine dwergvleermuis	Gesloten en half open landschap	Zomerverblijf													Verstoring van gebouwen, spouwmuren, daklijsten.
		Winterverblijf													Verstoring van gebouwen, spouwmuren, daklijsten, holle muren, groeven.
		Jacht/vliegroute													Verstoring van gebouwen, spouwmuren, daklijsten.
		Paartijd/voortplanting													Verstoring van gebouwen, spouwmuren, daklijsten.

Oplegnota soortenbescherming in de Omgevingswet 2025
11 september 2025 Versie 1.0 Definitief

Bijlage 8 Relevante wettelijke bepalingen en begrippen

De Ow en de daarbij behorende AMvB en ministeriële regelingen vormen het wettelijk kader voor de bescherming van inheemse soorten planten en dieren. In deze paragraaf worden kort de bepalingen uit de Ow en AMvB besproken die voor de gedragscode van belang zijn m.b.t. zorgvuldig handelen en inventariseren, dan wel voor een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit voor ruimtelijke ingrepen die buiten het inzetbereik van de gedragscode vallen. De volledige tekst van de Omgevingswet en relevante besluiten en regelingen zijn te vinden op de website <http://wetten.overheid.nl>.

Omgevingswet

Hoofdstuk 5 De omgevingsvergunning en het projectbesluit

AFDELING 5.1 DE OMGEVINGSVERGUNNING

§ 5.1.1 Verbodsbepalingen

ARTIKEL 5.1 (OMGEVINGSVERGUNNINGPLICHTIGE ACTIVITEITEN WET)

art. 5.1 lid 1

Het is verboden zonder omgevingsvergunning de volgende activiteiten te verrichten:

- a) een omgevingsplanactiviteit,
- e) een Natura 2000-activiteit,

tenzij het gaat om een bij algemene maatregel van bestuur aangewezen geval.

art. 5.1 lid 2

Het is verboden zonder omgevingsvergunning de volgende activiteiten te verrichten:

- g) een flora- en fauna-activiteit,

voor zover het gaat om een bij algemene maatregel van bestuur aangewezen geval.

ARTIKEL 5.2 (AFBAKENING VERGUNNINGPLICHT ARTIKEL 5.1)

art. 5.2 lid 1

Bij de aanwijzing van gevallen op grond van artikel 5.1, worden de grenzen van artikel 2.3, derde lid, in acht genomen. Daarbij kunnen voor:

- a) een omgevingsplanactiviteit,
- g) g. een Natura 2000-activiteit,
- h) h. een flora- en fauna-activiteit,

gevallen worden aangewezen waarin, binnen bij die aanwijzing aangegeven grenzen, in het omgevingsplan, de waterschapsverordening of de omgevingsverordening van de aanwijzing kan worden afgeweken.

art. 5.2 lid 3

Bij de aanwijzing van gevallen op grond van artikel 5.1, eerste en tweede lid, kunnen voor:

- a) een Natura 2000-activiteit,
- b) een flora- en fauna-activiteit,

gevallen worden aangewezen waarin, binnen bij die aanwijzing aangegeven grenzen, bij ministeriële regeling, van de aanwijzing kan worden afgeweken.

art. 5.2 lid 4

Bij de aanwijzing van gevallen op grond van artikel 5.1, eerste en tweede lid, kunnen voor:

- a) een Natura 2000-activiteit,
- b) een flora- en fauna-activiteit,

gevallen worden aangewezen waarin, binnen bij die aanwijzing aangegeven grenzen, in een programma van de aanwijzing kan worden afgeweken.

art. 5.2 lid 5

Op grond van artikel 5.1, worden in ieder geval gevallen aangewezen ter uitvoering van: a) de habitatrichtlijn,

- a. habitatrichtlijn,
- m. het verdrag van Bern,

- n. het verdrag van Bonn,
- p. de vogelrichtlijn.

Hoofdstuk 16 Procedures

AFDELING 16.1 ELEKTRONISCH VERKEER EN GEBRUIK VAN GEGEVENS EN METHODEN

§ 16.1.2 Gebruik van gegevens en methoden

ARTIKEL 16.5 (HOUDBAARHEID ONDERZOEKSgegevens)

art. 16.5 lid 1

Bij het nemen van een besluit op grond van deze wet kan in ieder geval gebruik worden gemaakt van rapporten met gegevens, onderzoeken of inventarisaties die bij het ontwerpbesluit of, bij het ontbreken daarvan, bij de aanvraag zijn gebruikt en die bij de vaststelling van het besluit niet ouder zijn dan twee jaar.

art. 16.5 lid 2

Bij het nemen van besluit op grond van deze wet kan ook gebruik worden gemaakt van gegevens uit rapporten die bij de vaststelling van het besluit ouder zijn dan twee jaar als wordt onderbouwd dat de gegevens nog actueel zijn.

art. 16.5 lid 3

Het eerste lid is niet van toepassing op besluiten die betrekking hebben op een Natura 2000activiteit of flora- en fauna-activiteit.

Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl)

Hoofdstuk 2 specifieke taken

AFDELING 2.3 AFBAKENING VERGUNNINGPLICHTEN

§ 2.3.3 Vergunningvrije gevallen omgevingsplanactiviteiten met betrekking tot bouwwerken

ARTIKEL 2.29 (VERGUNNINGVRIJE OMGEVINGSPLANACTIVITEITEN MET BETREKKING TOT BOUWWERKEN)

Onverminderd regels in het omgevingsplan over het in stand houden van een bouwwerk die betrekking hebben op de ernstige ontsiering van het uiterlijk van dat bouwwerk, geldt het verbod, bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een omgevingsplanactiviteit te verrichten, niet voor een omgevingsplanactiviteit voor zover de activiteit betrekking heeft op een van de volgende bouwwerken:

p. een bouwwerk voor een infrastructurele of openbare voorziening, voor zover het gaat om:

4°. ondergrondse buis- en leidingstelsels, met inbegrip van ondergrondse faunapassages en met uitzondering van:

i. een buisleiding als bedoeld in artikel 3.101, eerste lid, aanhef en onder a tot en met e, van het Besluit activiteiten leefomgeving; en

5°. een buisleiding voor warm water of stoom anders dan een buisleiding als bedoeld onder i;.

Hoofdstuk 3 bestaande bouw

AFDELING 3.3 GEZONDHEID

§ 3.3.3 Bescherming tegen ratten en muizen

ARTIKEL 3.80 (OPENINGEN)

art. 3.80 lid 2

In afwijking van het eerste lid is een grotere opening toegestaan voor een nest of een vaste rust- of verblijfplaats voor op grond van afdeling 11.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving beschermde diersoorten.

Hoofdstuk 4 nieuwbouw

AFDELING 4.3 GEZONDHEID

§ 4.3.9 Bescherming tegen ratten en muizen

ARTIKEL 4.144 (OPENINGEN)

Art. 4.144 lid 2

In afwijking van het eerste lid is een grotere opening toegestaan voor een nest of een vaste rust- of verblijfplaats voor op grond van afdeling 11.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving beschermde diersoorten.

Besluit activiteiten leefomgeving (Bal)

Hoofdstuk 11 activiteiten die de natuur betreffen

AFDELING 11.2 ACTIVITEITEN MET BETREKKING TOT DIEREN OF PLANTEN IN HET WILD

§ 11.2.1 Algemeen

ARTIKEL 11.22 (ACTIVITEITEN)

art. 11.22 lid 1

Deze afdeling gaat over:

- a) flora- en fauna-activiteiten, waarover regels zijn gesteld in de paragrafen 11.2.2 tot en met 11.2.5;
- b) het handelen volgens een faunabeheerplan, waarover regels zijn gesteld in paragraaf 11.2.6;
- c) de uitoefening van de jacht, waarover regels zijn gesteld in paragraaf 11.2.7;
- d) het gebruik en het onder zich hebben van middelen of installaties en het toepassen van methodes om dieren te vangen of te doden, waaronder het verrichten van een jachtgeweeractiviteit en een valkeniersactiviteit, en het verhandelen en het binnen of buiten het grondgebied van Nederland brengen van middelen of installaties om dieren te vangen of te doden, waarover regels zijn gesteld in paragraaf 11.2.8;
- e) het verhandelen, het om een andere reden dan verkoop onder zich hebben en het binnen of buiten het grondgebied van Nederland brengen van dieren, planten of producten daarvan, waarover regels zijn gesteld in paragraaf 11.2.9;
- f) activiteiten die de introductie of verspreiding van invasieve uitheemse soorten tot gevolg hebben of kunnen hebben, waarover regels zijn gesteld in paragraaf 11.2.10; en
- g) het vangen, doden en verwerken van walvissen, waarover regels zijn gesteld in paragraaf 11.2.11.

ARTIKEL 11.23 (OOGMERKEN)

art. 11.23 lid 1

De regels in de paragrafen 11.2.2 tot en met 11.2.5 over flora- en fauna-activiteiten zijn gesteld met het oog op de natuurbescherming.

ARTIKEL 11.24 (BEVOEGD GEZAG GEDEPUTEERDE STATEN)

Tenzij in artikel 11.26 anders is bepaald, zijn gedeputeerde staten van de provincie waarbinnen de activiteit geheel of in hoofdzaak wordt verricht het bevoegd gezag:

- a) dat een maatwerkvoorschrift kan stellen; of
- b) dat beslist op een aanvraag om toestemming om een gelijkwaardige maatregel te treffen.

ARTIKEL 11.25 (BEVOEGD GEZAG MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwaliteit)

Voor een flora- en fauna-activiteit van nationaal belang als bedoeld in artikel 4.12 van het Omgevingsbesluit is Onze Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, het bevoegd gezag:

- a) dat een maatwerkvoorschrift kan stellen;
 - b) dat beslist op een aanvraag om toestemming om een gelijkwaardige maatregel te treffen.
1. Onze Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit is ook het bevoegd gezag dat een maatwerkvoorschrift kan stellen of dat beslist op een aanvraag om toestemming om een gelijkwaardige maatregel te treffen voor:
- a) een valkeniersactiviteit;
 - b) het verhandelen, het om een andere reden dan verkoop onder zich hebben of het binnen of buiten het grondgebied van Nederland brengen van dieren, planten en producten, voor zover het niet een flora- en fauna-activiteit als bedoeld in artikel 11.39, 11.40 of 11.48 is; en
 - c) activiteiten die de introductie of verspreiding van invasieve uitheemse soorten tot gevolg hebben of kunnen hebben.

ARTIKEL 11.26 (NORMADRESSAAT)

Aan deze afdeling wordt voldaan door degene die de activiteit verricht. Diegene draagt zorg voor de naleving van de regels over de activiteit.

ARTIKEL 11.27 (SPECIFIEKE ZORGPLICHT)

art. 11.27 lid 1

Degene die een activiteit als bedoeld in artikel 11.23, eerste lid, verricht en weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat die activiteit nadelige gevolgen kan hebben voor de belangen, bedoeld in artikel 11.24, is verplicht:

- a) alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van diegene kunnen worden gevraagd om die gevolgen te voorkomen;
- b) voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen: die gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken; en
- c) als die gevolgen onvoldoende kunnen worden beperkt: die activiteit achterwege te laten voor zover dat redelijkerwijs van diegene kan worden gevraagd

art. 11.27 lid 2

Voor flora- en fauna-activiteiten houdt deze plicht in ieder geval in dat:

- a) voorafgaand aan het verrichten van de activiteit wordt nagegaan of er aanwijzingen zijn van de aanwezigheid op de locatie waar de activiteit wordt verricht of in de directe nabijheid van die locatie van:
 - 1°) van nature in Nederland in het wild levende vogelsoorten, genoemd in bijlage I bij de vogelrichtlijn, en niet in die bijlage genoemde, geregeld in Nederland voorkomende trekvogelsoorten als bedoeld in artikel 4, tweede lid, van de vogelrichtlijn;
 - 2°) van nature in Nederland in het wild levende dier- en plantensoorten, genoemd in de bijlagen II, IV en V van de habitatrichtlijn;
 - 3°) dier- of plantensoorten, genoemd in bijlage IX of in de rode lijsten, bedoeld in artikel 2.19, vierde lid, onder a, onder 3° van de wet; en
 - 4°) voor die soorten belangrijke leefgebieden of natuurlijke habitats;
- b) als deze aanwijzingen er zijn: vastgesteld wordt of op voorhand op grond van objectieve gegevens nadelige gevolgen kunnen worden uitgesloten voor dieren van die soorten, hun nesten, hun foerageerplaatsen, hun voortplantingsplaatsen, hun rustplaatsen en hun eieren, of voor planten van die soorten;
- c) als die gevolgen niet kunnen worden uitgesloten: nagegaan wordt welke gevolgen de activiteit kan hebben voor dieren van die soorten, hun nesten, hun foerageerplaatsen, hun voortplantingsplaatsen, hun rustplaatsen en hun eieren, of voor planten van die soorten;
- d) alle passende preventieve maatregelen worden getroffen om die nadelige gevolgen te voorkomen;
- e) tijdens en na het verrichten van de activiteit wordt nagegaan of de getroffen maatregelen de beoogde effecten hebben; en
- f) het verrichten van de activiteit wordt gestaakt als de nadelige gevolgen toch niet worden voorkomen, of, als staken van de activiteit redelijkerwijs niet meer mogelijk is, passende herstelmaatregelen worden getroffen.

ARTIKEL 11.28 (VOORKOMEN ONNODIG LIJDEN VAN DIEREN)

Een ieder die een in het wild levend dier doodt of vangt voorkomt dat het dier onnodig lijdt.

ARTIKEL 11.29 (MAATWERKREGELS)

art. 11.29 lid 1

Een maatwerkregel kan in de omgevingsverordening worden gesteld over de artikelen 11.28, 11.35 en 11.36 en de paragrafen 11.2.6 en 11.2.8 tot en met 11.2.10.

art. 11.29 lid 2

Met een maatwerkregel kan worden afgeweken van de artikelen 11.35 en 11.36 en de paragrafen 11.2.6 en 11.2.8 tot en met 11.2.10, tenzij anders is bepaald.

art. 11.29 lid 2

Een maatwerkregel kan worden gesteld met het oog op de belangen, bedoeld in artikel 11.24.

ARTIKEL 11.30 (AFBAKENING MOGELIJKHEID MAATWERKREGELS)

Een maatwerkregel wordt niet gesteld over een activiteit waarvoor Onze Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit een bevoegdheid als bedoeld in artikel 11.25 heeft.

ARTIKEL 11.31 (MAATWERKVOORSCHRIFTEN)

art. 11.31 lid 1

Een maatwerkvoorschrift kan worden gesteld, of een vergunningvoorschrift als bedoeld in artikel 4.5 van de wet kan aan een omgevingsvergunning als bedoeld in deze afdeling worden verbonden, over de artikelen 11.28, 11.35 en 11.36 en de paragrafen 11.2.6 en 11.2.8 tot en met 11.2.10.

art. 11.31 lid 2

Met een maatwerkvoorschrift of een vergunningvoorschrift kan worden afgeweken van de artikelen 11.35 en 11.36 en de paragrafen 11.2.6 en 11.2.8 tot en met 11.2.10, tenzij anders is bepaald.

art. 11.31 lid 3

Een maatwerkvoorschrift wordt niet gesteld als over dat onderwerp een voorschrift aan een omgevingsvergunning als bedoeld in deze afdeling kan worden verbonden.

art. 11.31 lid 4

Op het stellen van een maatwerkvoorschrift over een flora- en fauna-activiteit zijn de beoordelingsregels en de bepalingen over vergunningvoorschriften in de artikelen 8.74h tot en met 8.74k van het Besluit kwaliteit leefomgeving van overeenkomstige toepassing.

ARTIKEL 11.32 (ALGEMENE GEGEVENS BIJ HET VERSTREKKEN VAN GEGEVENS EN BESCHEIDEN)

Als gegevens en bescheiden worden verstrekt aan het bevoegd gezag, bedoeld in artikel 11.24 of 11.25, worden die ondertekend en voorzien van:

- a) de aanduiding van de activiteit;
- b) de naam en het adres van degene die de activiteit verricht;
- c) het adres, of de kadastrale aanduiding of coördinaten van de locatie waarop de activiteit wordt verricht; en
- d) de dagtekening.

ARTIKEL 11.33 (GEGEVENS BIJ WIJZIGEN ALGEMENE GEGEVENS)

art. 11.33 lid 1

Voordat de naam of het adres, of de kadastrale aanduiding of coördinaten van de locatie, bedoeld in artikel 11.32, wijzigen, worden de daardoor gewijzigde gegevens verstrekt aan het bevoegd gezag, bedoeld in artikel 11.24 of 11.25.

art. 11.33 lid 2

Ten minste vier weken voordat de activiteit door een ander zal gaan worden verricht, worden de daardoor gewijzigde gegevens verstrekt aan het bevoegd gezag, bedoeld in artikel 11.24 of 11.25.

ARTIKEL 11.34 (INFORMEREN OVER EEN ONGEWOON VOORVAL)

Het bevoegd gezag, bedoeld in artikel 11.24 of 11.25, wordt onverwijld geïnformeerd over een ongewoon voorval.

ARTIKEL 11.35 (GEGEVENS EN BESCHEIDEN BIJ EEN ONGEWOON VOORVAL)

Zodra de volgende gegevens en bescheiden bekend zijn, worden ze verstrekt aan het bevoegd gezag, bedoeld in artikel 11.24 of 11.25:

- a) informatie over de oorzaken van het ongewoon voorval en de omstandigheden waaronder het ongewoon voorval zich heeft voorgedaan;
- b) gegevens die nodig zijn om de aard en de ernst van de gevolgen voor de fysieke leefomgeving te kunnen inschatten; en
- c) informatie over de maatregelen die zijn genomen of worden overwogen om de nadelige gevolgen van het ongewoon voorval te voorkomen als bedoeld in artikel 19.1, eerste lid, van de wet.

ARTIKEL 11.36 (AFBAKENING MOGELIJKHEID MAATWERKVOORSCHRIFT)

Met een maatwerkvoorschrift worden de artikelen 11.34 en 11.35 niet versoepeld.

§ 11.2.2 Flora- en fauna activiteiten: omgevingsvergunning soorten vogelrichtlijn

ARTIKEL 11.37 (AANWIJZING VERGUNNINGPLICHTIGE GEVALLEN SOORTEN VOGELRICHTLIJN: SCHADELIJKE HANDELINGEN)

art. 11.37 lid 1

Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt voor:

- a) het opzettelijk doden of opzettelijk vangen van van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de vogelrichtlijn;
- b) het opzettelijk vernielen of opzettelijk beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van die vogels, of het opzettelijk wegnemen van nesten van die vogels;
- c) het rapen en onder zich hebben van eieren van die vogels; of
- d) het opzettelijk storen van die vogels.

art. 11.37 lid 2

Het verbod geldt niet als:

- a) het verrichten van die activiteit op grond van een andere wet is toegestaan en is voldaan aan de artikelen 9, eerste en tweede lid, en 13 van de vogelrichtlijn; of
- b) de activiteit uitvoering geeft aan:
 - 1°) een instandhoudingsmaatregel als bedoeld in de artikelen 3, eerste lid en tweede lid, onder b, c en d, en 4, eerste lid, eerste zin, en tweede lid, van de vogelrichtlijn en artikel 6, eerste lid, van de habitatrichtlijn; of
 - 2°) een passende maatregel als bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de habitatrichtlijn.

art. 11.37 lid 3

Het verbod op het opzettelijk storen van vogels, bedoeld in het eerste lid, onder d, geldt niet, als het storen niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de vogelsoort.

ARTIKEL 11.41 (AANWIJZING VERGUNNINGVRIJE GEVALLEN SOORTEN VOGELRICHTLIJN IN PROGRAMMA)

art. 11.41 lid 1

Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt niet voor een flora- en fauna-activiteit als bedoeld in artikel 11.38 of 11.40 in gevallen aangewezen in een programma.

art. 11.41 lid 1

Het programma:

- a) heeft geheel of ook betrekking op de inrichting, het beheer of het gebruik van een Natura 2000-gebied en bevat maatregelen om de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied te bereiken; of
- b) heeft tot doel, ook met het oog op een evenwichtige en duurzame economische ontwikkeling:
 - 1°) de belasting van natuurwaarden van Natura 2000-gebieden door bepaalde schadelijke factoren te verminderen en de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken; of
 - 2°) het beheer, de bescherming, het behoud of het herstel van de van nature in Nederland in het wild voorkomende soorten dieren of planten of de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats of habitats van soorten of het verbeteren van de staat van instandhouding van die soorten; en
- c) wordt vastgesteld door of gezamenlijk met het bestuursorgaan dat, als geen toepassing wordt gegeven aan het eerste lid, bevoegd is te beslissen op aanvragen om omgevingsvergunningen voor de betrokken flora- en fauna-activiteiten.

ARTIKEL 11.42 (AANWIJZING VERGUNNINGVRIJE GEVALLEN SOORTEN VOGELRICHTLIJN IN OMGEVINGS-VERORDENING)

Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt in gevallen aangewezen in een omgevingsverordening niet voor:

- a) een flora- en fauna-activiteit als bedoeld in de artikelen 11.38, eerste lid, en 11.40, eerste lid, met betrekking tot vogels van bij de omgevingsverordening aangewezen soorten, of hun nesten, rustplaatsen of eieren; of
- b) een flora- en fauna-activiteit als bedoeld in artikel 11.41, met betrekking tot bij de omgevingsverordening aangewezen middelen, installaties, methoden of vervoermiddelen.

ARTIKEL 11.44 (BEGRENZING AANWIJZING VERGUNNINGVRIJE GEVALLEN SOORTEN VOGELRICHTLIJN)

art. 11.44 lid 1

Een flora- en fauna-activiteit wordt in een programma, een omgevingsverordening of een ministeriële regeling op grond van artikel 11.41, 11.42 of 11.43 alleen als vergunningvrij geval aangewezen als de activiteit voldoet aan artikel 8.74h, eerste lid, onder a, b en c, van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

art. 11.44 lid 2

Op grond van artikel 11.42 of 11.43 wordt in een omgevingsverordening of een ministeriële regeling het bestrijden door de grondgebruiker van schadeveroorzakende vogels alleen als vergunningvrij geval aangewezen als:

- a) het bestrijden voldoet aan artikel 8.74j, eerste lid, onder a en c, van het Besluit kwaliteit leefomgeving;
- b) het bestrijden gebeurt op door de grondgebruiker gebruikte gronden, of in of aan door hem gebruikte opstallen, om schade die in het lopende of daarop volgende jaar dreigt op te treden op die gronden, in of aan die opstallen, of in het omringende gebied te voorkomen;
- c) deze schade wordt veroorzaakt door vogels van in de omgevingsverordening of ministeriële regeling genoemde soorten en is aan te merken als:
 - 1°) belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij, of wateren, of
 - 2°) schade aan flora of fauna; en
- d) voor zover het artikel 11.42 betreft, de in de omgevingsverordening genoemde vogelsoorten:
 - 1°) niet in hun voortbestaan worden bedreigd en niet het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd;
 - 2°) in de provincie schade veroorzaken; en
 - 3°) niet overeenkomen met de in artikel 11.44, tweede lid, onder b, genoemde soorten.

art. 11.44 lid 3

Op grond van artikel 11.42 wordt in een omgevingsverordening het bestrijden door gemeenten van overlast veroorzakende vogels alleen als vergunningvrij geval aangewezen als het bestrijden:

- a) voldoet aan artikel 8.74j, eerste lid, onder a en c, van het Besluit kwaliteit leefomgeving;
- b) plaatsvindt binnen de bebouwde kom;
- c) plaatsvindt in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of de veiligheid van het luchtverkeer; en
- d) betrekking heeft op in de omgevingsverordening genoemde vogelsoorten die:
 - 1°) niet in hun voortbestaan worden bedreigd en niet het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd; en
 - 2°) in de provincie overlast veroorzaken.

art. 11.44 lid 4

In een omgevingsverordening of een ministeriële regeling waarin vergunningvrije gevallen worden aangewezen die betrekking hebben op het vangen of doden van vogels wordt in ieder geval bepaald:

- a) welke van de middelen, installaties of methoden, bedoeld in de artikelen 8.74p en 8.74q van het Besluit kwaliteit leefomgeving, voor het vangen of doden zijn toegestaan, waarbij alleen middelen, installaties en methoden worden toegestaan die nadelige gevolgen voor het welzijn van dieren voorkomen of, als dat niet mogelijk is, zoveel mogelijk beperken, waarbij het doden van dieren zoveel mogelijk vermeden wordt;
- b) voor welke tijd en plaats de aanwijzing geldt;
- c) voor welke soorten vogels, of voor de nesten, rustplaatsen of eieren van welke soorten vogels, de aanwijzing geldt; en
- d) op welke wijze het risico voor het behoud van de vogelstand wordt beperkt.

art. 11.44 lid 5

Een aanwijzing van vergunningvrije gevallen als bedoeld in het tweede lid geldt ook voor het bestrijden van schadeveroorzakende dieren door de persoon of wildbeheereenheid die daarvoor een door de grondgebruiker verleende schriftelijke en gedagtekende toestemming heeft.

art. 11.44 lid 6

De beperking van de omvang van populaties van in het wild levende dieren wordt niet als vergunningvrij aangewezen.

ARTIKEL 11.45 (AANWIJZING VERGUNNINGVRIJE GEVALLEN SOORTEN VOGELRICHTLIJN OP BASIS VAN AANGEWEEZEN GEDRAGSCODE)

art. 11.45 lid 1

Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt in bij ministeriële regeling aangewezen gevallen niet voor flora- en fauna-activiteiten als bedoeld in de artikelen 11.37, eerste lid, of 11.39, eerste lid, die in een bij die regeling aangewezen gedragscode worden beschreven en die:

- a) aantoonbaar worden uitgevoerd in overeenstemming met de gedragscode; en
- b) plaatsvinden in het kader van:
 - 1°) het bestendig beheer of onderhouden van vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, luchthavens, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
 - 2°) een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of de bosbouw,
 - 3°) een bestendig gebruik; of
 - 4°) ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

art. 11.45 lid 2

Een gedragscode wordt bij ministeriële regeling alleen aangewezen, als :

- a) de daarin beschreven activiteiten voldoen aan artikel 8.74j, eerste lid, onder b, van het Besluit kwaliteit leefomgeving; en
- b) daarin een wijze van verrichten van activiteiten is beschreven, waarmee naar het oordeel van Onze Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit afdoende is gewaarborgd dat:
 - 1°. geen benutting of economisch gewin plaatsvindt van van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de vogelrichtlijn; en
 - 2°. de activiteiten met betrekking tot die vogels zorgvuldig worden verricht.

art. 11.45 lid 3

Activiteiten worden in elk geval zorgvuldig verricht als:

- a) daarvan geen wezenlijke invloed uitgaat op de soorten waartoe de vogels behoren; en
- b) in redelijkheid alles wordt gedaan of nagelaten om te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken dat:
 - 1°) de vogels worden gedood;
 - 2°) nesten van de vogels worden vernield, beschadigd of weggenomen, of rustplaatsen van vogels worden vernield; en
 - 3°) eieren van de vogels worden vernield.

§ 11.2.3 Flora- en fauna-activiteiten: omgevingsvergunning soorten habitatrichtlijn

ARTIKEL 11.46 (AANWIJZING VERGUNNINGPLICHTIGE GEVALLEN SOORTEN HABITATRICHTLIJN: SCHADELIJKE HANDELINGEN)

art. 11.46 lid 1

Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt voor:

- a) het in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk doden of opzettelijk vangen van in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onder a, bij de habitatrichtlijn, bijlage II bij het verdrag van Bern of bijlage I bij het verdrag van Bonn;
- b) het opzettelijk verstoren van die dieren;
- c) het in de natuur opzettelijk vernielen of rapen van eieren van die dieren;
- d) het beschadigen of vernielen van de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van die dieren; en
- e) het opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onder b, bij de habitatrichtlijn of bijlage I bij het verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied.

art. 11.46 lid 2

Het verbod geldt niet als:

- a) het verrichten van de activiteit op grond van een andere wet is toegestaan en is voldaan aan artikel 16, eerste lid, van de habitatrichtlijn; of
- b) de activiteit uitvoering geeft aan:
 - 1° een instandhoudingsmaatregel als bedoeld in de artikelen 3, eerste lid en tweede lid, onder b, c en d, en 4, eerste lid, eerste zin, en tweede lid, van de vogelrichtlijn en artikel 6, eerste lid, van de habitatrichtlijn; of
 - 2° een passende maatregel als bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de habitatrichtlijn.

art. 11.46 lid 3

Onder de soorten, bedoeld in het eerste lid, onder a, worden niet begrepen de soorten, bedoeld in artikel 1 van de vogelrichtlijn.

ARTIKEL 11.49 (AANWIJZING VERGUNNINGVRIJE GEVALLEN SOORTEN HABITATRICHTLIJN IN PROGRAMMA)

art. 11.49 lid 1

Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten geldt niet voor een flora- en fauna-activiteit als bedoeld in de artikelen 11.46 en 11.47 in gevallen aangewezen in een programma.

art. 11.49 lid 2

Het programma:

- a) heeft geheel of ook betrekking op de inrichting, het beheer of het gebruik van een Natura 2000-gebied en bevat maatregelen om de - van dat gebied te bereiken; of
- b) heeft tot doel, ook met het oog op een evenwichtige en duurzame economische ontwikkeling:
 - 1°. de belasting van natuurwaarden van Natura 2000-gebieden door bepaalde schadelijke factoren te verminderen en de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken; of
 - 2°. het beheer, de bescherming, het behoud of het herstel van de van nature in Nederland in het wild voorkomende soorten dieren of planten of de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats of habitats van soorten of het verbeteren van de staat van instandhouding van die soorten; en
- c) wordt vastgesteld door of gezamenlijk met het bestuursorgaan dat, als geen toepassing wordt gegeven aan het eerste lid, bevoegd is te beslissen op aanvragen om omgevingsvergunningen voor de betrokken flora- en fauna-activiteiten.

ARTIKEL 11.50 (AANWIJZING VERGUNNINGVRIJE GEVALLEN SOORTEN HABITATRICHTLIJN IN OMGEVINGSVERORDENING)

Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten geldt niet voor een flora- en fauna-activiteit in gevallen aangewezen in een omgevingsverordening:

- a) als bedoeld in de artikelen 11.46, eerste lid, en 11.47, eerste lid, aanhef en onder b, voor dieren of planten van bij de omgevingsverordening aangewezen soorten, of met betrekking tot

voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren van bij de omgevingsverordening aangewezen soorten; of

- b) als bedoeld in artikel 11.48, met betrekking tot bij de omgevingsverordening aangewezen middelen.

ARTIKEL 11.52 (BEGRENZING AANWIJZING VERGUNNINGVRIJE GEVALLEN SOORTEN HABITATRICHTLIJN)

art. 11.52 lid 1

Een flora- en fauna-activiteit wordt in een programma, een omgevingsverordening of een ministeriële regeling op grond van artikel 11.49, 11.50 of 11.51 alleen als vergunningvrij geval aangewezen als de activiteit voldoet aan artikel 8.74k, eerste lid, onder a, b en c, van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

art. 11.52 lid 2

Op grond van artikel 11.50 wordt in een omgevingsverordening het bestrijden door de grondgebruiker van schadeveroorzakende dieren alleen als vergunningvrij aangewezen als:

- a) het bestrijden voldoet aan artikel 8.74k, eerste lid, onder a en c, van het Besluit kwaliteit leefomgeving;
- b) het bestrijden gebeurt op door de grondgebruiker gebruikte gronden, of in of aan door hem gebruikte opstallen, om schade die in het lopende of daarop volgende jaar dreigt op te treden in of aan die opstallen, of in het omringende gebied te voorkomen;
- c) deze schade wordt veroorzaakt door dieren van in de omgevingsverordening of ministeriële regeling genoemde soorten en is aan te merken als:
 1. 1° schade aan de wilde flora of fauna, of natuurlijke habitats; of
 - 2° ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom; en
- d) de in de omgevingsverordening of ministeriële regeling genoemde diersoorten:
 2. 1° niet in hun voortbestaan worden bedreigd of dat gevaar lopen; en
 3. 2° in de provincie schade veroorzaken.

art. 11.52 lid 3

Op grond van artikel 11.50 wordt in een omgevingsverordening het bestrijden door gemeenten van overlast veroorzakende dieren alleen als vergunningvrij aangewezen als het bestrijden:

- a) voldoet aan artikel 8.74k, eerste lid, onder a en c, van het Besluit kwaliteit leefomgeving;
- b) plaatsvindt binnen de bebouwde kom;
- c) plaatsvindt in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of om andere dwingende redenen van groot openbaar belang; en
- d) betrekking heeft op in de omgevingsverordening genoemde diersoorten die:
 4. 1° niet in hun voortbestaan worden bedreigd of dat gevaar lopen; en
 5. 2° in de provincie overlast veroorzaken.

art. 11.52 lid 4

In een omgevingsverordening of een ministeriële regeling waarin vergunningvrije gevallen worden aangewezen die betrekking hebben op het vangen of doden van dieren, wordt in ieder geval bepaald welke middelen voor het vangen of doden zijn toegestaan en worden alleen middelen toegestaan die nadelige gevolgen voor het welzijn van dieren voorkomen of, als dat niet mogelijk is, zoveel mogelijk beperken, waarbij het doden van dieren zoveel mogelijk vermeden wordt.

art. 11.52 lid 5

Een aanwijzing van vergunningvrije gevallen als bedoeld in het tweede lid geldt ook voor het bestrijden van schadeveroorzakende dieren door de persoon of wildbeheereenheid die daarvoor een door de grondgebruiker verleende schriftelijke en gedagtekende toestemming heeft.

art. 11.52 lid 6

De beperking van de omvang van populaties van in het wild levende dieren wordt niet als vergunningvrij aangewezen.

ARTIKEL 11.53 (VERGUNNINGVRIJE GEVALLEN SOORTEN HABITATRICHTLIJN OP BASIS VAN AANGEWZEN GEDRAGSCODE)

art. 11.53 lid 1

Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt in bij ministeriële regeling aangewezen gevallen niet voor flora- en fauna-activiteiten als bedoeld in de artikelen 11.46 en 11.47, eerste lid, aanhef en onder b, die in een bij die regeling aangewezen gedragscode worden beschreven en die:

- a) aantoonbaar worden uitgevoerd in overeenstemming met die gedragscode; en
- b) plaatsvinden in het kader van:
 - 1°) het bestendig beheren of onderhouden van vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, luchthavens, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
 - 2°) een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of de bosbouw;
 - 3°) een bestendig gebruik; of
 - 4°) ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

art. 11.53 lid 2

Een gedragscode wordt bij ministeriële regeling alleen aangewezen, als:

- a) de daarin beschreven activiteiten voldoen aan artikel 8.74k, eerste lid, onder b, van het Besluit kwaliteit leefomgeving; en
- b) daarin een wijze van verrichting van activiteiten is beschreven, waarmee naar het oordeel van Onze Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit afdoende is gewaarborgd dat:
 - 1°) geen benutting of economisch gewin plaatsvindt van dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onder a, bij de habitatrichtlijn, bijlage II bij het verdrag van Bern, of bijlage I bij het verdrag van Bern, met uitzondering van de soorten, bedoeld in artikel 1 van de vogelrichtlijn, en van planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onder b, bij de habitatrichtlijn of bijlage I bij het verdrag van Bern; en
 - 2°) de activiteiten met betrekking tot die dieren en planten zorgvuldig worden verricht.

art. 11.53 lid 3

Activiteiten worden in elk geval zorgvuldig verricht als:

- a) daarvan geen wezenlijke invloed uitgaat op de soorten waartoe de dieren of de planten behoren; en
- b) in redelijkheid alles wordt gedaan of nagelaten om te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken dat:
 - 1°) de dieren worden gedood;
 - 2°) voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de dieren worden beschadigd of vernield;
 - 3°) eieren van de dieren worden vernield; en
 - 4°) de planten worden geplukt, afgesneden, onworteld of vernield.

§ 11.2.4 Flora- en fauna-activiteiten: omgevingsvergunning andere soorten

ARTIKEL 11.54 (AANWIJZING VERGUNNINGPLICHTIGE GEVALLEN ANDERE SOORTEN: SCHADELIJKE HANDELINGEN)

art. 11.54 lid 1

Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten geldt voor:

- a) het opzettelijk doden of vangen van in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder A;
- b) het opzettelijk beschadigen of vernielen van de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van die dieren als bedoeld onder a; en
- c) het opzettelijk in hun natuurlijke verspreidingsgebied plukken en verzamelen, afsnijden, onwortelen of vernielen van vaatplanten van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder B.

art. 11.54 lid 2

Het verbod geldt niet als:

- a) het gaat om het doden of vangen van de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis, of om het beschadigen of vernielen van hun vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen, voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden;
- b) het verrichten van de activiteit op grond van een andere wet is toegestaan en is voldaan aan de eisen die zijn opgenomen artikel 8.74l van het Besluit kwaliteit leefomgeving; of
- c) de activiteit deel uitmaakt van:

- 1°) een instandhoudingsmaatregel als bedoeld in de artikelen 3, eerste lid en tweede lid, onder b, c en d, en 4, eerste lid, eerste zin, en tweede lid, van de vogelrichtlijn en artikel 6, eerste lid, van de habitatrichtlijn; of
- 2°) een passende maatregel als bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de habitatrichtlijn.

ARTIKEL 11.55 (AANWIJZING VERGUNNINGVRIJE GEVALLEN ANDERE SOORTEN IN PROGRAMMA)

art. 11.55 lid 1

Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt niet voor een flora- en fauna-activiteit als bedoeld in artikel 11.54 in gevallen aangewezen in een programma.

art. 11.55 lid 2

Het programma:

- a) heeft geheel of ook betrekking op de inrichting, het beheer of het gebruik van een Natura 2000-gebied en bevat maatregelen om de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied te bereiken; of
- b) heeft tot doel, ook met het oog op een evenwichtige en duurzame economische ontwikkeling:
 - 1°) de belasting van natuurwaarden van Natura 2000-gebieden door bepaalde schadelijke factoren te verminderen en de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken; of
 - 2°) het beheer, de bescherming, het behoud of het herstel van de van nature in Nederland in het wild voorkomende soorten dieren of planten of de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats of habitats van soorten of het verbeteren van de staat van instandhouding van die soorten; en
- c) wordt vastgesteld door of gezamenlijk met het bestuursorgaan dat, als geen toepassing wordt gegeven aan het eerste lid, bevoegd is te beslissen op aanvragen om omgevingsvergunningen voor de betrokken flora- en fauna-activiteiten.

ARTIKEL 11.56 (AANWIJZING VERGUNNINGVRIJE GEVALLEN ANDERE SOORTEN IN OMGEVINGSVERORDENING)

Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt niet voor in een omgevingsverordening aangewezen gevallen voor een flora- en fauna-activiteit als bedoeld in artikel 11.54, met betrekking tot dieren of planten van bij de omgevingsverordening aangewezen soorten, of met betrekking tot voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren van bij de omgevingsverordening aangewezen soorten.

ARTIKEL 11.58 (BEGRENZING AANWIJZING VERGUNNINGVRIJE FLORA-EN FAUNA-ACTIVITEITEN ANDERE SOORTEN)

art. 11.58 lid 1

Een flora- en fauna-activiteit wordt in een programma, een omgevingsverordening, of een ministeriële regeling op grond van artikel 11.55, 11.56, of 11.57 alleen als vergunningvrij geval aangewezen als de activiteit voldoet aan artikel 8.74l, eerste lid, onder a, b en c, van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

art. 11.58 lid 2

Op grond van de artikelen 11.56 en 11.57 wordt in een omgevingsverordening of een ministeriële regeling het bestrijden door de grondgebruiker van schadeveroorzakende dieren alleen als vergunningvrij aangewezen als:

- a) het bestrijden voldoet aan artikel 8.74l, eerste lid, onder a en c, van het Besluit kwaliteit leefomgeving;
- b) het bestrijden gebeurt op door de grondgebruiker gebruikte gronden, of in of aan door hem gebruikte opstallen, om schade die in het lopende of daarop volgende jaar dreigt op te treden op deze gronden, in of aan deze opstallen, of in het omringende gebied te voorkomen;
- c) deze schade wordt veroorzaakt door dieren van in de omgevingsverordening of ministeriële regeling genoemde soorten en behoort tot in de omgevingsverordening of ministeriële regeling omschreven categorieën van schade; en

- d) voor zover het artikel 11.56 betreft, de in de omgevingsverordening genoemde diersoorten:
- 1°) niet in hun voortbestaan worden bedreigd of dat gevaar lopen;
 - 2°) in de provincie schade veroorzaken; en
 - 3°) niet overeenkomen met de in artikel 11.57, onder b, genoemde soorten.

art. 11.58 lid 3

Op grond van artikel 11.56 wordt in een omgevingsverordening het bestrijden door gemeenten van overlast veroorzakende dieren alleen als vergunningvrij geval aangewezen als het bestrijden:

- a) voldoet aan artikel 8.74I, eerste lid, onder a en c, van het Besluit kwaliteit leefomgeving;
- b) plaatsvindt binnen de bebouwde kom;
- c) plaatsvindt in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid, of om een bij de omgevingsverordening of ministeriële regeling omschreven ander algemeen belang; en
- d) betrekking heeft op in de omgevingsverordening genoemde diersoorten die:
 - 6. 1°) niet in hun voortbestaan worden bedreigd of dat gevaar lopen; en
 - 7. 2°) in de provincie overlast veroorzaken.

art. 11.58 lid 4

In een omgevingsverordening of een ministeriële regeling waarin vergunningvrije gevallen worden aangewezen die betrekking hebben op het doden of vangen van dieren, wordt in ieder geval bepaald welke middelen daarvoor zijn toegestaan, waarbij alleen middelen worden toegestaan die nadelige gevolgen voor het welzijn van dieren voorkomen of, als dat niet mogelijk is, zoveel mogelijk beperken, waarbij het doden van dieren zoveel mogelijk vermeden wordt.

art. 11.58 lid 5

In een omgevingsverordening of een ministeriële regeling waarin vergunningvrije gevallen worden aangewezen die betrekking hebben op het doden of vangen van wilde zwijnen, reeën, damherten of edelherten wordt bepaald:

- a) dat dit niet door middel van drijven plaatsvindt; en
- b) of en onder welke voorwaarden een methode is toegestaan, waarbij één persoon wilde zwijnen opzettelijk verontrust met het oogmerk deze dieren binnen het schootsveld van één geweerdrager te drijven, opdat deze de dieren kan doden, en waarbij geen hond wordt ingezet.

art. 11.58 lid 6

Een aanwijzing als bedoeld in het tweede lid geldt ook voor het bestrijden van schadeveroorzakende dieren door de persoon of wildbeheereenheid die daarvoor een door de grondgebruiker verleende schriftelijke en gedagtekende toestemming heeft.

art. 11.58 lid 7

De beperking van de omvang van populaties van in het wild levende dieren wordt niet aangewezen als vergunningvrij geval.

ARTIKEL 11.59 (VERGUNNINGVRIJE GEVALLEN ANDERE SOORTEN OP BASIS VAN AANGEWZEN GEDRAGSCODE)

art. 11.59 lid 1

Het verbod, bedoeld in artikel 11.54, geldt niet voor bij ministeriële regeling aangewezen gevallen van activiteiten die in een bij die regeling aangewezen gedragscode worden beschreven en die :

- a) aantoonbaar worden uitgevoerd in overeenstemming met die gedragscode; en
- b) plaatsvinden in het kader van:
 - 1°) het bestendig beheren of onderhouden van vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, luchthavens, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
 - 2°) een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of de bosbouw;
 - 3°) een bestendig gebruik; of
 - 4°) ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

art. 11.59 lid 2

Een gedragscode wordt bij ministeriële regeling alleen aangewezen als:

- a) de daarin beschreven activiteiten voldoen aan artikel 8.74I, eerste lid, onder b, van het Besluit kwaliteit leefomgeving; en
- b) een wijze van verrichting van activiteiten is beschreven, waarmee naar het oordeel van Onze Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit afdoende is gewaarborgd dat:

- 1°) geen benutting of economisch gewin van dieren en planten van de soorten, genoemd in bijlage IX, die zich bevinden in hun natuurlijke verspreidingsgebied plaatsvindt; en
- 2°) de activiteiten met betrekking tot die dieren en planten zorgvuldig worden verricht.

art. 11.59 lid 3

Activiteiten worden in elk geval zorgvuldig verricht als:

- a) daarvan geen wezenlijke invloed uitgaat op de soorten, genoemd in bijlage IX, die zich bevinden in hun natuurlijke verspreidingsgebied, waartoe de dieren of planten behoren; en
- b) in redelijkheid alles wordt gedaan of gelaten om te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken dat:
 - 1°) die dieren worden gedood;
 - 2°) voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van die dieren worden beschadigd of vernield;
 - 3°) eieren van die dieren worden vernield; of
 - 4°) die planten worden geplukt, afgesneden, ontworteld of vernield.

Bijlage IX bij artikel 11.55 van dit besluit (andere beschermde dier- en plantensoorten)

Onderdeel A

Zoogdieren

Aardmuis
Boommarter
Bosmuis
Bunzing
Damhert
Das
Dwergmuis
Dwergspitsmuis
Edelhert
Eekhoorn
Egel
Eikelmuis
Gewone bosspitsmuis
Gewone zeehond
Grote bosmuis
Grijze zeehond
Haas
Hermelijn
Huisspitsmuis
Konijn
Molmuis
Ondergrondse woelmuis
Ree
Rosse woelmuis
Steenmarter
Tweekleurige bosspitsmuis
Veldmuis
Veldspitsmuis
Vos
Waterspitsmuis
Wezel
Wild zwijn
Woelrat

Amfibieën

Alpenwatersalamander
Bruine kikker

Libellen

Beekrombout
Bosbeekjuffer

Gewone pad
Kleine watersalamander
Meerkikker
Middelste groene kikker
Vinpootsalamander
Vuursalamander

Reptielen

Adder
Hazelworm
Levendbarende hagedis
Ringslang

Vissen en kreeften

Beekdonderpad
Beekprik
Elrits
Europese rivierkreeft
Gestippelde alver
Grote modderkruiper
Kwabaal

Dagvlinders¹⁹

Aardbeivlinder
Bosparelmoervlinder
Bruin dikkopje
Bruine eikenpage
Duinparelmoervlinder
Gentiaanblauwtje
Grote parelmoervlinder
Grote vos
Grote weerschijnvlinder
Iepenpage
Kleine heivlinder
Kleine ijsvogelvlinder
Kommavlinder
Sleedoornpage
Spiegeldikkopje
Veenbesblauwtje
Veenbesparelmoervlinder
Veenhooibeestje
Veldparelmoervlinder
Zilveren maan

¹⁹ De lijst van andere beschermde soorten is in vergelijking met de Wet natuurbescherming weinig veranderd. De enige wijziging is dat een aantal dagvlindersoorten niet zijn opgenomen in deze lijst, omdat deze al beschermd zijn conform bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Dit zijn het Donker pimperlblauwtje, Grote vuurvlinder en het Pimperlblauwtje.

Vervolg Libellen

Donkere waterjuffer
Gevlekte glanslibel
Gewone bronlibel
Hoogveenglanslibel
Kempense heidelibel
Speerwaterjuffer

Kevers

Vliegend hert

Onderdeel B

Akkerboterbloem
Akkerdoornzaad
Akkerogentroost
Beklierde ogentroost
Berggamander
Bergnachtorchis
Blaasvaren
Blauw guichelheil
Bokkenorchis
Bosboterbloem
Bosdravik
Brave hendrik
Brede wolfsmelk
Breed wollegras
Bruinrode wespenorchis
Dennenorchis
Dreps
Echte gamander
Franjementiaan
Geelgroene wespenorchis
Geplooid vrouwenmantel
Getande veldsla
Gevlekt zonneroosje
Glad biggenkruid
Gladde zegge
Groene nachtorchis
Groensteel
Groot spiegelklokje
Grote bosaardbei
Grote leeuwenklauw
Honingorchis
Kalkboterbloem
Kalketrip
Karthuizeranjer
Karwijselie
Wilde ridderspoor
Wilde weit
Wolfskers

Kleine ereprijs
Kleine Schorseneer
Kleine wolfsmelk
Kluwenklokje
Knollathyrus
Knolspirea
Korensla
Kranskarwij
Kruiptijm
Lange zonnedaauw
Liggende ereprijs
Moerasgamander
Muurbloem
Naakte lathyrus
Naaldenkervel
Pijlscheefkelk
Roggelelie
Rood peperboompje
Rozenkransje
Ruw parelzaad
Scherpkruid
Schubvaren
Schubzegge
Smalle raai
Spits havikskruid
Steenbraam
Stijve wolfsmelk
Stofzaad
Tengere distel
Tengere veldmuur
Trosgamander
Veenbloembies
Vliegenorchis
Vroege ereprijs
Wilde averuit
Zandwolfsmelk
Zinkviooltje
Zweedse kornoelje

Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl)

Hoofdstuk 3 specifieke taken

AFDELING 3.7 BESCHERMING HABITATS EN SOORTEN

§ 3.7.1. Algemeen

ARTIKEL 3.56 (REKENING HOUDEN MET ECONOMISCHE, SOCIALE, CULTURELE EN LOKALE OMSTANDIGHEDEN)

Onverminderd de bij dit besluit voor taken en bevoegdheden op het gebied van de natuurbescherming en het beheer van natuurgebieden gestelde regels, houdt een bestuursorgaan bij de uitoefening daarvan rekening met de economische, sociale en culturele belangen, en met de regionale en lokale bijzonderheden.

ARTIKEL 3.57 (MAATREGELEN VOOR BEHOUD OF HERSTEL HABITATS EN SOORTEN)

art. 3.57 lid 1

Het provinciebestuur draagt zorg voor het treffen van de maatregelen die nodig zijn voor:

- a) de bescherming, de instandhouding of het herstel van biotopen en leefgebieden in voldoende gevarieerdheid voor alle in Nederland van nature in het wild levende vogelsoorten en in het bijzonder de vogelsoorten, genoemd in bijlage I bij de vogelrichtlijn, en de niet in die bijlage genoemde geregeld in Nederland voorkomende trekvogelsoorten;
- b) het behoud of het herstel van een gunstige staat van instandhouding van de van nature in Nederland in het wild voorkomende soorten dieren en planten, genoemd in de bijlagen II, IV en V bij de habitatrichtlijn, van de in Nederland voorkomende typen natuurlijke habitats, genoemd in bijlage I bij de habitatrichtlijn, en van de in Nederland voorkomende habitats van soorten, genoemd in de bijlagen II, IV en V bij de habitatrichtlijn; en
- c) het behoud of het herstel van een gunstige staat van instandhouding van de met uitroeiing bedreigde of speciaal gevaar lopende van nature in Nederland in het wild voorkomende dier- en plantensoorten, genoemd in de rode lijsten, bedoeld in artikel 2.19, vierde lid, onder a, onder 4°, van de wet.

art. 3.57 lid 2

De maatregelen, bedoeld in het eerste lid, zijn zodanig afgestemd op de maatregelen van de provinciebesturen van de andere provincies, dat tezamen met die maatregelen de doelstellingen voor geheel Nederland kunnen worden bereikt.

Hoofdstuk 4 programma's

AFDELING 4.4 PROGRAMMA'S NATUUR

§ 4.4.4 Programma met vergunningvrije Natura 2000-activiteiten of flora- en fauna-activiteiten

ARTIKEL 4.30 (PROGRAMMA MET VERGUNNINGVRIJE NATURA 2000-ACTIVITEITEN OF FLORA- EN FAUNA-ACTIVITEITEN)

art. 4.30 lid 1

Een programma dat vergunningvrije Natura 2000-activiteiten aanwijst als bedoeld in artikel 11.18, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving, voldoet aan de artikelen 11.18, tweede lid, en 11.21 van dat besluit.

art. 4.30 lid 2

Een programma dat vergunningvrije flora- en fauna-activiteiten aanwijst:

- a) als bedoeld in artikel 11.41, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving met betrekking tot vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de vogelrichtlijn, voldoet aan de artikelen 11.41, tweede lid, en 11.44, eerste lid, van dat besluit;
- b) als bedoeld in artikel 11.49, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving met betrekking tot dieren of planten van soorten, genoemd in bijlage IV bij de habitatrichtlijn, bijlage I of II bij het verdrag van Bern of bijlage I bij het verdrag van Bonn, voldoet aan de artikelen 11.49, tweede lid, en 11.52, eerste lid, van dat besluit;
- c) als bedoeld in artikel 11.55, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving met betrekking tot dieren of planten van soorten, genoemd in bijlage IX bij dat besluit, voldoet aan de artikelen 11.55, tweede lid, en 11.58, eerste lid, van dat besluit.

Hoofdstuk 7 omgevingsverordeningen

AFDELING 8.6 OMGEVINGSVERGUNNING NATURA 2000ACTIVITEIT EN FLORA- EN FAUNAACTIVITEIT

§ 8.6.2 Flora- en fauna-activiteiten

ARTIKEL 8.74I (TOEPASSINGSBEREIK EN OOGMERK)

Deze paragraaf is van toepassing op flora- en fauna-activiteiten en is opgenomen met het oog op de natuurbescherming.

ARTIKEL 8.74J (FLORA- EN FAUNA-ACTIVITEIT: SOORTEN VOGELRICHTLIJN)

art. 8.74j lid 1

Voor zover een aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een flora- en fauna-activiteit als bedoeld in artikel 11.37, eerste lid, 11.38, eerste lid, 11.39, eerste lid, of 11.40 van het Besluit activiteiten leefomgeving, wordt de omgevingsvergunning alleen verleend als:

- a) er geen andere bevredigende oplossing dan het verrichten van de activiteit bestaat;
- b) de activiteit nodig is:
 - 1°) in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
 - 2°) in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
 - 3°) ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
 - 4°) ter bescherming van flora en fauna;
 - 5°) voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt; of
 - 6°) om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan; en
- c) de activiteit niet leidt tot verslechtering van de staat van instandhouding van deze soort.

art. 8.74j lid 2

Voor zover een aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een flora- en fauna-activiteit als bedoeld in artikel 11.37, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving tot beperking van de omvang van een populatie van vogels worden bij de toepassing van het eerste lid, aanhef en onder b, alleen de belangen, bedoeld in dat onderdeel, onder 1°, 2°, 3° en 4°, in aanmerking genomen.

art. 8.74j lid 3

Een omgevingsvergunning als bedoeld in het tweede lid wordt alleen verleend aan een faunabeheereenheid, tenzij de noodzaak ontbreekt voor het verrichten van de activiteit door tussenkomst van een faunabeheereenheid, in welk geval de omgevingsvergunning ook kan worden verleend aan een wildbeheereenheid of aan anderen.

art. 8.74j lid 4

Een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit als bedoeld in artikel 11.40, aanhef en onder b, van het Besluit activiteiten leefomgeving die betrekking heeft op het gebruik van motorboten op open zee wordt alleen verleend als is voldaan aan de in bijlage IV, onder b, tweede gedachtestreepje, tweede zin, bij de vogelrichtlijn genoemde voorwaarden.

ARTIKEL 8.74K (BEOORDELINGSREGELS FLORA- EN FAUNA-ACTIVITEIT: SOORTEN HABITATRICHTLIJN)

art. 8.74k lid 1

Voor zover een aanvraag een omgevingsvergunning betrekking heeft op een flora- en fauna-activiteit als bedoeld in artikel 11.46, eerste lid, 11.47, eerste lid, of 11.48, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving wordt deze alleen verleend als:

- a) er geen andere bevredigende oplossing voor het verrichten van de activiteit bestaat;
- b) de activiteit nodig is:
 - 1°) in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
 - 2°) ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
 - 3°) in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
 - 4°) voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daarvoor benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
 - 5°) om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de omgevingsverordening of ministeriële regeling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de omgevingsverordening of ministeriële regeling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben; en
- c) de activiteit geen afbreuk doet aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

art. 8.74k lid 2

Voor zover een aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een flora- en fauna-activiteit als bedoeld in artikel 11.46, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving tot beperking van de omvang van een populatie van dieren van soorten als bedoeld in dat lid, worden bij de toepassing van het eerste lid, aanhef en onder b, alleen de belangen, bedoeld in dat onderdeel onder 1°, 2° en 3°, in aanmerking genomen.

art. 8.74k lid 3

Een omgevingsvergunning als bedoeld in het tweede lid wordt alleen verleend aan een faunabeheereenheid, tenzij de noodzaak ontbreekt voor het verrichten van de activiteiten door tussenkomst van een faunabeheereenheid, in welk geval de omgevingsvergunning ook kan worden verleend aan een wildbeheereenheid of aan anderen.

ARTIKEL 8.74L (BEOORDELINGSREGELS FLORA- EN FAUNA-ACTIVITEIT: ANDERE SOORTEN)

art. 8.74l lid 1

Voor zover een aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een flora- en fauna-activiteit als bedoeld in artikel 11.54 van het Besluit activiteiten leefomgeving, wordt de omgevingsvergunning alleen verleend als:

- a) er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- b) de activiteit nodig is²⁰:
 - 1°) in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
 - 2°) ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
 - 3°) in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;

²⁰ Opvallend is dat het wettelijk belang 'bestendig gebruik' ontbreekt.

- 4°) voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daarvoor benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
 - 5°) om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de omgevingsverordening of ministeriële regeling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de omgevingsverordening of ministeriële regeling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben;
 - 6°) in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
 - 7°) Voor het voorkomen van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
 - 8°) Voor het beperken van de omvang van de populatie van in het wild levende dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in omliggende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
 - 9°) voor het voorkomen of bestrijden van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
 - 10°) in het kader van een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
 - 11°) in het kader van het bestendig beheren of onderhouden van vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, luchthavens, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
 - 12°) in het kader van het bestendig beheren of onderhouden van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied; of
 - 13°) in het algemeen belang; en
- c) de activiteit geen afbreuk doet aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

art. 8.74I lid 2

Voor zover een aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een flora- en fauna-activiteit als bedoeld in artikel 11.54, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving tot beperking van de omvang van een populatie van dieren van soorten als bedoeld in dat lid, worden bij de toepassing van het eerste lid, aanhef en onder b, alleen de belangen, genoemd in dat onderdeel onder 1°, 2°, 3°, 7°, 9° en 13° in aanmerking genomen.

art. 8.74I lid 3

Een omgevingsvergunning als bedoeld in het tweede lid wordt alleen verleend aan een faunabeheereenheid, tenzij de noodzaak ontbreekt voor het verrichten van de activiteiten door tussenkomst van een faunabeheereenheid, in welk geval de omgevingsvergunning ook kan worden verleend aan een wildbeheereenheid of aan anderen.

ARTIKEL 8.74O (VOORSCHRIFT FLORA- EN FAUNA-ACTIVITEIT SOORTEN VOGELRICHTLIJN: ALGEMEEN)

art. 8.74o lid 1

Aan een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit als bedoeld in artikel 11.37, eerste lid, 11.38, eerste lid, 11.39, eerste lid, of 11.40 van het Besluit activiteiten leefomgeving worden voorschriften verbonden, die inhouden:

- a) de middelen, installaties of methoden voor het vangen of doden;
- b) de tijd en locatie waarvoor de omgevingsvergunning geldt;
- c) de soorten van vogels, of hun nesten, rustplaatsen of eieren waarvoor de omgevingsvergunning geldt; en
- d) de wijze waarop het risico voor het behoud van de vogelstand wordt beperkt.

art. 8.74o lid 2

Als de omgevingsvergunning wordt verleend vanwege een belang als bedoeld in artikel 8.74j, eerste lid, onder b, onder 3°, worden alleen middelen voorgeschreven die nadelige gevolgen voor het welzijn van vogels voorkomen of, als dat niet mogelijk is, zoveel mogelijk beperken.

ARTIKEL 8.103 (SPECIFIEKE GRONDEN INTREKKING OF WIJZIGING OMGEVINGSVERGUNNING VOOR ACTIVITEITEN DIE DE NATUUR BETREFFEN)

art. 8.103 lid 1

Het bevoegd gezag trekt een omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit, in ieder geval in of wijzigt een omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit in ieder geval als dat nodig is ter uitvoering van artikel 6, tweede lid, van de habitatrichtlijn.

Omgevingsregeling (Or)

Hoofdstuk 4 algemene regels over activiteiten geregeld in het besluit activiteiten leefomgeving

AFDELING 4.7 ALGEMENE REGELS DIE DE NATUUR BETREFFEN: FLORA- EN FAUNA_ACTIVITEIT

§ 4.7.3 Flora- en fauna-activiteiten: aanwijzing vergunningvrije gevallen andere soorten

ARTIKEL 4.31 (VERGUNNINGVRIJE GEVALLEN BESTENDIG BEHEER WAARVAN LNV BEVOEGD GEZAG IS)

Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet in samenhang met artikel 11.54, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving, om zonder omgevingsvergunning in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder A, bij het Besluit activiteiten leefomgeving, opzettelijk te doden of te vangen, om de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen, om de vaatplanten van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder B, bij het Besluit activiteiten leefomgeving, opzettelijk in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen geldt niet:

- a) als de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit bevoegd is op grond van artikel 4.12 Omgevingsbesluit;
- b) als het gaat om dieren en planten van de soorten aangewezen in bijlage VIIc; en
- c) als het gaat om handelingen in het kader van:
 - 1°. bestendig beheer of onderhoud van vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
 - 2°. bestendig beheer of onderhoud in de landbouw en de bosbouw;
 - 3°. bestendig gebruik; of
 - 4°. de ruimtelijke ontwikkeling of inrichting van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied.

Hoofdstuk 7 gegevens en bescheiden

AFDELING 7.1 OMGEVINGSVERGUNNINGEN

§ 7.2.8a 3 Flora- en fauna-activiteit: vogelrichtlijnsoorten

ARTIKEL 7.197K (FLORA- EN FAUNA-ACTIVITEIT: SCHADELIJKE HANDELINGEN VOGELRICHTLIJNSOORTEN)

art. 7.197k lid 1

Bij een aanvraag om een omgevingsvergunning voor het opzettelijk doden of opzettelijk vangen, opzettelijk vernielen of opzettelijk beschadigen van nesten, rustplaatsen of eieren, of het opzettelijk wegnemen van nesten, het rapen en onder zich hebben van eieren of het opzettelijk storen van van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de vogelrichtlijn, bedoeld in artikel 11.37, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving, worden per soort de volgende gegevens en bescheiden verstrekt, , bedoeld in artikel 7.197j, eerste lid, onder a tot en met f, verstrekt.

- a) de Nederlandse en wetenschappelijke naam van de vogelsoort waarom het gaat;
- b) de verwachte datum en het verwachte tijdstip van het begin van de activiteit en de verwachte duur ervan, inclusief een onderbouwing en planning van de werkzaamheden die in het kader van de activiteit worden verricht;
- c) de belangrijkste door de aanvrager bestudeerde alternatieven voor de activiteit en een onderbouwing waarom er geen andere bevredigende oplossing is dan het verrichten van de activiteit;
- d) een onderbouwing waarom de activiteit nodig is:

- 1°. in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
 - 2°. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
 - 3°. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
 - 4°. ter bescherming van flora en fauna;
 - 5°. voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt; of
 - 6°. om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan;
- e) een beschrijving van:
- 1°. de locatie en het gebied rondom de locatie waarop de activiteit wordt verricht;
 - 2°. de verspreiding van vogelsoorten en hun functies in en rondom het gebied, bedoeld onder 1°, inclusief het onderzoek dat daarnaar verricht is;
 - 3°. de functies van de nesten of rustplaatsen van vogelsoorten en hoe essentieel deze zijn voor de staat van instandhouding van betreffende soorten;
 - 4°. de wijze waarop de activiteit wordt verricht;
 - 5°. de mitigerende maatregelen die worden getroffen om schade aan de vogelsoort te voorkomen; en
 - 6°. de compenserende maatregelen die worden getroffen om onvermijdelijke schade aan de vogelsoort te herstellen;
 - 7°. een ingetekende topografische kaart met de locatie van de handelingen, de verspreiding van de vogelsoorten en de locatie van de mitigerende en compenserende maatregelen;
- f) de resultaten van een verricht natuurwaardenonderzoek met ten minste de volgende gegevens:
- 1°. een aanduiding van de aan- of afwezigheid van vogelsoorten;
 - 2°. de grootte van de aanwezige populatie vogelsoorten; en
 - 3°. een aanduiding van de gevolgen van de activiteit in het werkgebied op de staat van instandhouding van de aanwezige vogelsoorten;
- g) het natuurwaardenonderzoek:
- 1°. is verricht door een persoon met aantoonbare specifieke ecologische kennis en ervaring, die beroepshalve ecologisch advies versterkt of werkzaamheden begeleidt op het gebied van situaties, habitats en soorten;
 - 2°. bevat gegevens die niet ouder zijn dan drie jaar of korter als in de periode tussen het onderzoek en de aanvraag de locatie en het gebied rondom de locatie waarop de activiteit wordt verricht ingrijpend zijn gewijzigd;
 - 3°. beschrijft voor iedere fase van de activiteit ten minste de gevolgen van de daaraan voorafgaande fase en de gevolgen van mitigerende maatregelen als bedoeld onder e, onder 5°, of compenserende maatregelen als bedoeld onder e, onder 6°; en
- h) als de activiteit nodig is voor onderzoek aan of naar vogelsoorten: gegevens over:
- 1°. de achtergrond en de aanleiding van het onderzoek;
 - 2°. de doelstellingen van het onderzoek en de bijbehorende onderzoeksvragen;
 - 3°. de methoden en technieken die worden toegepast om de onderzoeksvragen te beantwoorden en de wijze waarop wordt omgegaan met de vogels;
 - 4°. de beschikbare protocollen, richtlijnen of standaarden die worden toegepast;
 - 5°. de onderzoekshandelingen;
 - 6°. de relatie met eerder verricht onderzoek en de resultaten daarvan;
 - 7°. de samenwerking met andere instituten of onderzoekers;
 - 8°. de wijze waarop de voortgang van het onderzoek wordt gemonitord;
 - 9°. de deskundigheid van de onderzoekers;
 - 10°. de planning van het onderzoek, uitgesplitst naar onderzoeksfases, beslis- en interventiemomenten en werkzaamheden; en
 - 11°. de geraadpleegde literatuur.

art. 7.197k lid 2

Bij een aanvraag als bedoeld in het eerste lid worden ook de volgende gegevens en bescheiden verstrekt: een onderbouwing waarom de activiteit nodig is:

- a) in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- b) in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- c) ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- d) ter bescherming van flora en fauna;
- e) voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt; of
- f) om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

art. 7.197k lid 3

Het tweede lid, onder e en f, is niet van toepassing als het gaat om beperking van de omvang van een populatie van vogels.

art. 7.197k lid 4

Als het gaat om beperking van de omvang van een populatie van vogels en het bestrijden van schadeveroorzakende vogels door grondgebruikers van vogels:

- a) is artikel 7.197j, eerste lid, onder d, onder 3°, 5°, 6°, en 7°, onder e en f niet van toepassing; en
- b) wordt een ingetekende topografische kaart met de locatie van de handelingen en de verspreiding van de vogelrichtlijnsoorten verstrekt.

ARTIKEL 7.197O (FLORA- EN FAUNA-ACTIVITEIT: SCHADELIJKE HANDELINGEN HABITATRICHTLIJNSOORTEN)

art. 7.197o lid 1

Bij een aanvraag om een omgevingsvergunning voor het in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk doden, vangen of verstoren van in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onder a, bij de habitatrichtlijn, bijlage II bij het verdrag van Bern of bijlage I bij het verdrag van Bonn, het in de natuur opzettelijk vernielen of rapen van eieren van die dieren, het beschadigen of vernielen van de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van die dieren of het opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van planten, van soorten, genoemd in bijlage IV, onder b, bij de habitatrichtlijn of bijlage I bij het verdrag van Bern, bedoeld in artikel 11.46, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving, worden per soort de volgende gegevens en bescheiden, bedoeld in artikel 7.197j, eerste lid, onder a tot en met f, verstrekt.

art. 7.197o lid 2

Bij een aanvraag als bedoeld in het eerste lid worden ook de volgende gegevens en bescheiden verstrekt: een onderbouwing waarom de activiteit nodig is:

- a) in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- b) ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
- c) in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
- d) voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van die soorten, of voor de daarvoor benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten; of
- e) om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de omgevingsverordening of ministeriële regeling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, respectievelijk een beperkt bij de omgevingsverordening of ministeriële regeling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

art. 7.197o lid 3

Het tweede lid, onder d en e, is niet van toepassing als het gaat om beperking van de omvang van een populatie van habitatrichtlijnsoorten.

art. 7.197o lid 4

Als het gaat om beperking van de omvang van een populatie van habitatrichtlijnsoorten en het bestrijden van schadeveroorzakende habitatrichtlijnsoorten door grondgebruikers van habitatrichtlijnsoorten:

- a) is artikel 7.197j, eerste lid, onder d, onder 3°, 5°, 6°, en 7°, onder e en f niet van toepassing; en
- b) wordt een ingetekende topografische kaart met de locatie van de handelingen en de verspreiding van de habitatrichtlijnsoorten verstrekt.

ARTIKEL 7.197R (FLORA- EN FAUNA-ACTIVITEIT: SCHADELIJKE HANDELINGEN ANDERE SOORTEN)

art. 7.197r lid 1

Bij een aanvraag om een omgevingsvergunning voor het opzettelijk doden of vangen van in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen of kevers, het opzettelijk beschadigen of vernielen van de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van die dieren of het opzettelijk in hun natuurlijke verspreidingsgebied plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van vaatplanten, bedoeld in artikel 11.54, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving, worden per soort de volgende gegevens en bescheiden, bedoeld in artikel in artikel 7.197j, eerste lid, onder a tot en met f, verstrekt.

art. 7.197r lid 2

Bij een aanvraag als bedoeld in het eerste lid worden ook de volgende gegevens en bescheiden verstrekt: een onderbouwing waarom de activiteit nodig is:

- a) in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- b) ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
- c) in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
- d) voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daarvoor benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten; of
- e) om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de omgevingsverordening of ministeriële regeling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, respectievelijk een beperkt bij de omgevingsverordening of ministeriële regeling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben;
- f) in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- g) voor het voorkomen van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
- h) voor het beperken van de omvang van de populatie van in het wild levende dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in omliggende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- i) voor het voorkomen of bestrijden van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- j) in het kader van een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- k) in het kader van het bestendig beheer of onderhouden van vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, luchthavens, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- l) in het kader van het bestendig beheer of onderhouden van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied; of
- m) in het algemeen belang;

art. 7.197r lid 3

Het tweede lid, onder d, e, f, h, j en k is niet van toepassing als het gaat om beperking van de omvang van een populatie van de soorten als bedoeld in het eerste lid.

art. 7.197r lid 4

Als het gaat om beperking van de omvang van een populatie en het bestrijden van schadeveroorzakende soorten als bedoeld in het eerste lid door grondgebruikers:

- a) is artikel 7.197j, eerste lid, onder d, onder 3°, 5°, 6°, en 7°, onder e en f niet van toepassing; en
- b) wordt een ingetekende topografische kaart met de locatie van de handelingen en de verspreiding van de soorten verstrekt.

Bijlage VIIc bij artikel 4.31 van deze regeling (vergunningvrije gevallen bestendig beheer waarvan LVVN bevoegd gezag is)

Zoogdieren

Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>
Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>
Bunzing*	<i>Mustela putorius</i>
Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>
Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>
Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>
Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>
Haas*	<i>Lepus europeus</i>
Hermelijn*	<i>Mustela erminea</i>
Huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>
Konijn*	<i>Oryctolagus cuniculus</i>
Ondergrondse woelmuis	<i>Pitymys subterraneus</i>
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>
Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>
Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>
Wezel*	<i>Mustela nivalis</i>
Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>

Amfibieën

Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>
Kleine watersalamander	<i>Triturus vulgaris</i>
Meerkikker	<i>Rana ridibunda</i>
Middelste groene kikker	<i>Rana esculenta</i>

* Per 1 september 2024 zijn deze soorten van de provinciale vrijstellingslijst Utrecht verwijderd.

Indeling beschermde soorten in EU-beschermingscategorieën;

Naast beschermde soorten ingevolge de VR, HR, Bern Conventie (bijlagen I en II) en Bonn Conventie (bijlage I), voorziet de wet in een categorie 'andere soorten' waarop een minder streng beschermingsregime van toepassing is.

In het geval van door de VR beschermde vogelsoorten kan enkel een beroep worden gedaan op vrijstellingen met gebruikmaking van de gedragscode in de zin van het Bal indien één van de limitatief in art. 9 VR opgesomde gronden kan worden aangevoerd.

Artikel 9 lid 1 sub a t/m c VR

De Lid-Staten mogen, indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat, om onderstaande redenen afwijken van de artikelen 5, 6, 7 en 8:

- a.
 - in het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid,
 - in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer,
 - ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren,
 - ter bescherming van flora en fauna,
- b. voor doeleinden in verband met onderzoek en onderwijs, het uitzetten en herinvoeren van soorten en voor de met deze doeleinden samenhangende teelt;
- c. ten einde het vangen, het houden of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

In het geval van door de HRL beschermde soorten kan enkel een beroep worden gedaan op vrijstellingen met gebruik- making van de gedragscode in de zin van de Wnb indien één van de limitatief in art. 16 HRL opgesomde gronden kan worden aangevoerd.

Artikel 16 lid 1 HR

Wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat en op voorwaarde dat de afwijking geen afbreuk doet aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan, mogen de

Lid-Staten afwijken van het bepaalde in de artikelen 12, 13, 14 en 15, letters a) en b):

- a. in het belang van de bescherming van de wilde flora en fauna en van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
 - b. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden en wateren en andere vormen van eigendom;
 - c. in het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid of om andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
 - d. ten behoeve van onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van deze soorten, alsmede voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten;
 - e. ten einde het onder strikt gecontroleerde omstandig- heden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, door de bevoegde nationale instanties vastgesteld aantal van bepaalde specimen van de in bijlage IV genoemde soorten te vangen, te plukken of in bezit te hebben.
- Voor 'andere' beschermde soorten kan enkel een beroep worden gedaan op vrijstellingen met gebruikmaking van de gedragscode in de zin van de Wnb indien één van de limitatief in art. 3.10 Wnb opgesomde gronden kan worden aangevoerd. Ingevolge art. 3.10 Wnb (zie hiervoor) kunnen bij deze soorten, in aanvulling op de (limitatief opgesomde) gronden in artikel 9 lid 1 sub a t/m c VR, respectievelijk artikel 16 lid 1 HRL, ook andere (nationale) rechtvaardigingsgronden worden aangevoerd.

Bijlage 9 Communicatieplan

Binnen- en buiten de gemeentelijke organisatie dienen diverse personen en organisaties op de hoogte gebracht te worden van de werkwijze zoals die is vastgelegd in de oplegnota.

Communicatie naar de burger:

Met deze oplegnota kan de Gemeente Stichtse Vecht laten zien dat zij bescherming van natuur en milieu hoog in het vaandel heeft staan. Een gevolg van de oplegnota waar burgers direct mee geconfronteerd zullen worden is dat een aantal werkzaamheden in een andere periode uitgevoerd worden. Voorbeelden zijn onder meer het schonen van watergangen en het maaien van ecologisch hooigras. Door deze werkzaamheden enkele weken later uit te voeren vallen deze buiten het broed- en voortplantingsseizoen. Een ander voorbeeld van aanpassen van een werkwijze die een ander beeld oplevert is dat bij schonen en baggeren de oeverzones niet meegenomen zullen worden. Deze oeverzone is ecologisch het meest waardevol maar juist het minst interessant voor de doorstroming.

Door middel van informatieverstrekking op de website van Overheid.nl worden de burgers hierover geïnformeerd.

Communicatie naar andere overheden:

De provincie Utrecht is betrokken bij de samenstelling eerdere nota's t.w. Leidraad soortenbescherming Flora & faunawet en de Leidraad soortenbescherming Wet natuurbescherming. Omdat de Wet natuurbescherming beleidsneutraal in de Ow en AMvB is opgegaan wordt de provincie op de hoogte worden gesteld van de inzet Gedragscode soortenbescherming gemeenten 2025 en de Oplegnota soortenbescherming gemeente Stichtse Vecht 2025. Een digitale versie dan wel een downloadlink zal na vaststelling worden toegezonden.

Het waterschap Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) en het waterschap Amstel Gooi & Vecht (AGV) worden, als partner en controlerende instantie in waterbeheer, op de hoogte gebracht van de oplegnota.

Communicatie en training van eigen personeel:

Aangezien de gedragscode en de oplegnota uitgaat van vakkundig opdrachtgeverschap, vakkundig toezicht en vakkundige uitvoering is in 2017 aan alle betrokken medewerkers van de gemeente Stichtse Vecht de bij de functie horende cursus Certificering Wnb verzorgd zodat zij in staat zijn de maatregelen in de oranje en rode perioden, beschreven in hoofdstuk 3 en 4 van deze oplegnota met verwijzing naar de gedragscode, juist in te vullen dan wel te beoordelen. (zie § 2.13). Bij openstaande vacature van betreffende functies zal in de sollicitatieprocedure het benodigde certificaat zorgvuldig handelen of zorgvuldig inventariseren m.b.t. (beschermde) flora en fauna een functievereiste zijn dan wel gehaald moeten worden. Sinds 2020 zijn door personele wisselingen achterstanden opgelopen in de certificeringen. Om natuur in de Ow weer opnieuw goed te borgen binnen de organisatie zal, n.a.v. de 'Rapportage Natuur borgen uit de Omgevingswet DEF 1.0' m.b.t. een intern onderzoek een inhaalslag voor de certificeringen volgen.

Communicatie opdrachtnemers:

Bij de aanbesteding van diensten en werken in de openbare buitenruimte, zal de gedragscode en oplegnota als bijlage bij de bestekken gevoegd worden en onderdeel uitmaken van de contracten voor zover het werk of dienst binnen het inzetbereik van de gedragscode valt. De Opdrachtnemers worden verzocht in hun ecologisch werkprotocol aan te tonen dat zij zorgvuldig handelen volgens de vigerende wet- en regelgeving (het aantoonbaar zorgvuldig handelen).

Bijlage 10 **Bronvermelding en fotoverantwoording**

Bronnen:

- Gedragscode soortenbescherming voor gemeenten 2025, Koninklijke Vereniging Stadswerk;
- Handboek soortenbescherming voor gemeenten 2025, Koninklijke Vereniging Stadswerk (te bestellen Koninklijke Vereniging Stadswerk online te raadplegen);
- Verspreidingsatlas van de zoogdieren in de provincie Utrecht, werkatlas, Dennis Wansink;
- Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen van ministerie van LNVN (v.h. LNV);
- Groene wetten en regels provincie Utrecht
- Beleidskader Wet natuurbescherming Provincie Utrecht;
- Bij12 Kennisdocumenten:
 - Kennisdocument Bever;
 - Kennisdocument Buizerd;
 - Kennisdocument Das;
 - Kennisdocument Gewone dwergvleermuis 2.1;
 - Kennisdocument Gewone grootoorvleermuis 2.0;
 - Kennisdocument Gierzwaluw 2.0;
 - Kennisdocument Grote modderkruiper 2.0;
 - Kennisdocument Heikikker;
 - Kennisdocument Huismus 2.1;
 - Kennisdocument Kamsalamander;
 - Kennisdocument Kerkuil;
 - Kennisdocument Levendbarende hagedis;
 - Kennisdocument Kleine marterachtigen;
 - Kennisdocument Noordse woelmuis;
 - Kennisdocument Poelkikker;
 - Kennisdocument Roek;
 - Kennisdocument Rosse Vleermuis;
 - Kennisdocument Rugstreeppad;
 - Kennisdocument Ruige dwergvleermuis;
 - Kennisdocument Steenuil;
 - Kennisdocument Watervleermuis;
 - Kennisdocument Zandhagedis;
 - Juridisch kader kennisdocumenten 1.0 en 2.0.
- Bij12 Natuurtypen Nederland 2017
- Gedragscode bestendig beheer Unie van Waterschappen;
- Handboek permanente faunavoorzieningen en ontmoediging, Ir Sicco Jansen
- Vleermuizen, alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika: Christian Dietz, Dietmar Nill, Otto von Helversen;
- Checklist Natuurvriendelijke maatregelen aan gebouwen, Vogelbescherming Nederland;
- Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Ministerie van EZ, versie 1.3, december 2016;
- Online Checklist Groen Bouwen, Zoogdierverseniging en Vogelbescherming Nederland;
- Ravon: Herkenningskaarten amfibieën, vissen en reptielen;
- Sovon: Vogelatlas broedvogels provincie Utrecht, Vogelatlas wintergasten provincie Utrecht en Vogeltellingen 2010 – 2018;
- Zoogdierverseniging: Handleidingen vleermuismonitoringen; Handleiding boomarters inventariseren;
- Ecologisch groenbeheer in de praktijk (IPC), ing. K. Boer en drs. C.M.G.J Schils;
- Projectverslag Fauna uittreedplaatsen (FUP's) WBE Hunsigo, Albert-Erik de Winter;
- Sportvisserij Nederland: Kennisdocument Functies van land-waterovergangen voor vissen;
- Nederlandse Databank Flora en Fauna (NDFF);
- Soorteninventarisatieprotocollen Netwerk Groene Bureaus (NGB);
- Vleermuisprotocol 2021 aanvulling maart 2025;

- Beschermde muurplanten, Bert Maes en Hans Krüse.

Fotoverantwoording²¹:

- www.freenatureimages.eu: omslagfoto, pagina 30, 37, 38, 53, 69 en 149.
- Stichtse Vecht:
 - MediaFiler: pagina 48, 55 en 75.
 - team BOR: 33, 40, 77 en 79.
 - team OL&E (auteur), pagina 23, 26, 27, 42, 44, 46, 52, 57, 58, 62, 64, 66, en 81.

²¹ Met toestemming van, alleen zonder naamsvermelding i.v.m. de AVG.

Natuurtoets formulier

Omgevingswet in relatie tot ruimtelijke ontwikkelingen, evenementen, meldingen en
beheeractiviteiten bij gemeentelijke initiatieven.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	1
01 Algemene informatie	2
02 Basis gegevens	5
02.01 Toelichting.....	6
Checklist I - Wel of geen gedragscode / ontheffing.....	7
Checklist II - Aantoonbaar zorgvuldig handelen	9
Checklist III - Ecologisch werkprotocol.....	11

01 Algemene informatie

De Omgevingswet in relatie tot het vergunnen van ruimtelijke ingrepen en/of evenementen.

Op 1 januari 2024 trad de Omgevingswet (Ow) in werking. In de Ow zijn 26 wetten, waaronder de Wet natuurbescherming, samengevoegd in 1 wet en 4 Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB), het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) het Omgevingsbesluit (Ob), om meer aan te sluiten bij de Europese wet- en regelgeving en om minder regels te krijgen.

Gemeenten zijn hiermee genoodzaakt om elke vergunningaanvraag te toetsen op mogelijke overtredingen van de verbodsbepalingen die de natuur aangaan tijdens de uitvoering van geplande vergunningplichtige activiteiten en de aanvrager hierover te informeren (Actieve informatieplicht (art. 3.19 Awb)).

Voor aanvragers van een omgevingsvergunning of omgevingsmelding zal dit vaak betekenen dat zij aanvullende natuurgegevens in moeten aanleveren en aan moeten geven met welke maatregelen zij voor en tijdens de uitvoering, overtreding van de verbodsbepalingen flora- en fauna-activiteit in het Bal gaan voorkomen.

In veel gevallen zal het zogenaamde aanhaken van natuurbescherming aan de meervoudige vergunningaanvraag zelfs aan de orde zijn en zal de provincie een instemmingsbesluit m.b.t. soortenbescherming afgeven, voordat de gemeente de omgevingsvergunning af mag geven.

De Gemeente Stichtse Vecht kiest als initiator voor een zo pragmatisch mogelijke benadering en heeft daarvoor een digitaal toetsingsdocument ontwikkeld. Hiermee kan een initiatiefnemer binnen de gemeentelijke organisatie onderbouwen hoe en met welke maatregelen hij voorkomt dat er natuurschade ontstaat en het toetsingsproces stapsgewijs, efficiënt en effectief doorlopen worden. Met deze natuurtoets kan worden bepaald of de ruimtelijke ingreep met een gedragscode kan worden uitgevoerd of dat een Omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit van de provincie nodig is.

Via <https://florafaancheck.nl/stichtse%20vecht> kan een check worden gedaan of een QuickScan (QS) dan wel een soortgericht onderzoek (SGO) moet worden gedaan m.b.t. de te verwachten beschermde plant- en diersoorten en te nemen maatregelen, waarmee voorkomen kan worden dat u de natuurbesluiten in de Omgevingswet overtreedt. De maatregel naderonderzoek is om aanwezigheid van beschermde soorten uit te sluiten voordat de ingrepen plaatsvinden.

Bij gebruik van de vergunningcheck kan ook de "Beschermd Soorten Indicator" (BeSI) worden ingevuld. Als op basis van de BeSI (een door BIJ12 ontwikkeld hulpprogramma), aangevuld met locatie specifieke eigenschappen, kenmerken en omstandigheden naar voren komt, dat bij een bepaalde geplande activiteit overtredingen van de verbodsbepalingen te verwachten zijn, dan zal de vergunning aanvrager het digitale toetsingsdocument in moeten vullen en bij de vergunningaanvraag moeten voegen.

N.B. Na inlevering van het volledig ingevulde toetsingsdocument kan en mag de gemeente pas een besluit nemen over de vergunningsaanvraag.

Op de volgende websites is meer informatie te vinden over de risico's gerelateerd aan de meest voorkomende activiteiten. Via <https://www.bij12.nl/onderwerp/natuurinformatie/applicaties-en-databanken/beschermde-soortenindicator-besi/> kunt u informatie vinden over beschermde soorten en de risico's gerelateerd aan de meest voorkomende activiteiten.

Een nieuwe wet waar wij ons ook t.a.v. flora en fauna allemaal aan moeten houden, ook als het vergunningvrije bouw- of omgevingsplan-activiteiten betreft. De gemeente streeft er naar deze wet pragmatisch te benaderen en zal dit ook doen met betrekking tot het naleven en handhaven van de wet. Hoe completer een vergunningaanvraag wordt ingediend, hoe sneller deze behandeld kan worden.

Onderstaand tabel geeft een indicatie van situaties en omstandigheden waarin vaak beschermde planten of dieren aangetroffen worden en het risico dus groot is op het mogelijk overtreden van de Wet Natuurbescherming.

Locatie specifieke kenmerken, omstandigheden en eigenschappen die risico's vormen om de verbodsbepalingen van de Wet Natuurbescherming te overtreden.		
GEBOUWEN	AANLEG / REALISATIE	BOMEN en BEPLANTING
<i>Bij aanwezigheid van een spouw.</i>	<i>Wegen, oeververdedigingen, kunstwerken en riolering.</i>	<i>Verwijdering van een boom uit een rij waardoor er een onderbreking in de rij ontstaat van meer dan 25 meter</i>
<i>Openingen in de muren (b.v. voor beluchting).</i>	<i>Graven van sleuven (vooral in het trekseizoen van padden).</i>	<i>Verwijdering van een boom met holten.</i>
<i>Scheuren en barsten in de muren.</i>	<i>Gebouwen.</i>	<i>Verwijderen van bomen in (natuurlijke) beplanting.</i>
<i>Bij aanwezigheid van dakpannen.</i>	<i>Ontwatering (tijdelijk en permanent).</i>	<i>Verwijdering van een boom met schors-scheuren en schors-spleten.</i>
<i>Als er een zolder is.</i>	<i>Verlaging grondwaterstand (tijdelijk en permanent).</i>	<i>Verwijdering van een boom met een jaarrond beschermd nest.</i>
<i>Het gebouw monumentaal is.</i>	<i>Demping van oppervlakte water.</i>	<i>Verwijdering van een boom met een stamdiameter van meer dan 30 cm op 1,30 m1 boven maaiveld.</i>
<i>Het gebouw 25 jaar of ouder is.</i>	<i>Graven van een waterpartij.</i>	<i>Verwijderen van een bijzondere boom.</i>
<i>Bij renovatie van muren.</i>	<i>Verhogen van de grondwaterstand (tijdelijk of permanent).</i>	<i>Verwijderen van een monumentale boom.</i>
<i>Bij renovatie van het dak.</i>		<i>Verwijderen, snoeien of afzetten bosplantsoen en struiken.</i>
<i>Bij (na)isolatie van de spouw.</i>		<i>Omwoelen van bosbodem.</i>
<i>Uitbreiding/aanbouw aan het gebouw.</i>		<i>Herstel achterstallig onderhoud.</i>
<i>Herstel achterstallig onderhoud.</i>		

N.B. dit overzicht is bedoeld als indicatie voor veel voorkomende situaties

M.b.t. de gebiedsbescherming dient u aan te tonen dat tijdens en na de realisatie van het project geen schade ontstaat aan de aanwezige natuurwaarden op gebiedsniveau.

M.b.t. de soortenbescherming dient u aan te tonen dat er tijdens en na de realisatie van het project door het nemen van de juiste maatregelen de gunstige staat van instandhouding van de aanwezige beschermde flora en fauna geen schade op loopt.

De gemeente of ODRU maakt op basis van de voor het project specifieke kenmerken, eigenschappen en omstandigheden en op basis van eerdere waarnemingen een inschatting of de aanvraag correct en volledig is.

Vervolgens toetst zij of de voorgestelde maatregelen ter voorkoming van natuurschade voldoende borgen dat er ook daadwerkelijk geen natuurschade en dus overtreding van de verbodsbepalingen flora- en fauna-activiteiten van het Bal ontstaan.

Als dit niet of onvoldoende geborgd is krijgt de initiatiefnemer gelegenheid de te nemen maatregelen aan te passen. Is dit niet mogelijk of doet de initiatiefnemer dit niet, dan zal de gemeente geen vergunning mogen verstrekken. De aanvraag wordt dan overgedragen aan de provincie ter verdere behandeling en mogelijk een afgifte van een instemmingsbesluit. Als er een instemmingsbesluit noodzakelijk is kan de gemeente uw vergunning aanvraag pas weer verder behandelen als een instemmingsbesluit afgegeven is.

Wij realiseren ons dat deze procedure betrekkelijk nieuw en complex is. De gemeente kan hierin desgewenst mogelijk extra relevante informatie verstrekken via <https://stichtsevecht.nl/onderwerp/1958/omgevingsvergunning/>. Nader onderzoek zal in opdracht van de initiatiefnemer door een ecologisch deskundige volgens de wettelijke protocollen en kennisdocumenten uitgevoerd moeten worden.

De initiatiefnemer blijft verantwoordelijk en zal aantoonbaar zorgvuldig te werk moeten gaan om natuurschade te voorkomen dan wel maximaal te beperken. Ten alle tijde dient de men zich te houden aan de specifieke zorgplicht als bedoeld in artikel 11.27 lid 1 en lid 2, Bal.

Door de navolgende digitale werkbladen waarheidsgetrouw en zo volledig mogelijk in te (laten) vullen en waar mogelijk of gewenst met onderzoeksrapporten aan te vullen kunnen wij uw vergunningsaanvraag snel en efficiënt in behandeling nemen en mogelijk snel afronden.

Let op! Mogelijk dient u ook een stikstof berekening met de verplichte AERIUS-calculator te doen. Stikstof moet apart berekend worden en is geen onderdeel van deze natuurtoets.

02 Basis gegevens

Aanvraagnummer	Dossiernummer gemeente		
Aanvraagnaam			
Referentie			
Projectlocatie	postcode	straat en nr.	plaats
Projectomschrijving			

Aanvrager			
(Bedrijfs)naam			
Contactpersoon			
Vestigingsadres	postcode	straat en nr.	plaats
Correspondentieadres	postcode	straat en nr.	plaats
Contactgegevens	mailadres		

Gemachtigde			
(Bedrijfs)naam			
Contactpersoon			
Vestigingsadres	postcode	straat en nr.	plaats
Correspondentieadres	postcode	straat en nr.	plaats
Contactgegevens	mailadres		

Plattegrond van de projectlocatie

02.01 Toelichting

Wanneer u als gevolg van de realisatie van beheer c.q. onderhoud, een ruimtelijke ontwikkeling, een inrichtingsproject of een evenement schade toebrengt aan gebieden of planten en dieren met een beschermde natuurwaarde op basis van Europese en of Nederlandse wet- en regelgeving, bent u verplicht om maatregelen te treffen waarmee deze natuurwaardeschade voorkomen, beperkt of gecompenseerd wordt.

Als dit niet of onvoldoende mogelijk is, ook niet met een geldige gedragscode, dan zult u over een 'vergunning flora- en fauna-activiteiten' van de provincie moeten beschikken.

Op het moment dat voorkoming van natuurwaardeschade onvoldoende geborgd is, is de gemeente niet bevoegd om een omgevingsvergunning af te geven. Het project kan dan niet gerealiseerd worden.

Om te helpen op een juiste en verantwoorde manier met de Ow om te gaan zijn de navolgende digitale werkbladen ontwikkeld.

Hiermee kan worden aangetoond dat de initiatiefnemer/aanvrager niet alleen zorgvuldig te werk gaat. De initiatiefnemer stelt ook toetsende en toezichhoudende organisaties in de gelegenheid het project goed te kunnen beoordelen en snel en efficiënt in behandeling te kunnen nemen, zodat er geen onnodige vertragingen, een verbod op realisatie of stillegging van uw project in beeld komt.

U bent als initiatiefnemer/aanvrager van uw project verantwoordelijk voor de juiste verstrekking van de relevante gegevens. De gemeente kan u daarin adviseren en ondersteunen. Daarbij heeft de gemeente informatieplicht en stelt daarvoor de <https://florafaunacheck.nl> (FFC) ter beschikking t.b.v. een QuickScan (QS). U kunt ook gebruikmaken van de Beschermde Soorten Indicator (BeSI) https://atlas.bij12.nl/WebViewer/index.html?viewer=BeSI_rapport van BIJ12. Het blijft echter uw melding en uw verantwoordelijkheid.

Let op! De soortinformatie mag bij ruimtelijke ontwikkeling niet ouder zijn dan 2 jaar (artikel 16.5, lid 2, Omgevingswet).

Checklist I - Wel of geen gedragscode/vergunning

Op basis van de FFC, Kaartviewer of BeSI dient op bovengenoemde locatie in combinatie met de geplande activiteit, rekening gehouden te worden met de mogelijke aanwezigheid van vertegenwoordigers van de hieronder aangekruiste soortgroepen.

☐ Vogels	☐ Zoogdieren	☐ Planten
☐ Reptielen	☐ Amfibieën	☐ Vissen
☐ Insecten	☐ Rode lijst soorten	

Tijdens het op d.d.

Door:

Uitgevoerde verkennende locatieonderzoek zijn er;

☐	Geen vertegenwoordigers van mogelijk op de projectlocatie te verwachten soortgroepen aangetroffen.
☐	Geen vertegenwoordigers van soortgroepen aangetroffen die op basis van de geplande activiteit(en) verstoort of schade op zouden kunnen oplopen.
☐	Diverse aanwijzingen aangetroffen op basis waarvan niet uit te sluiten is dat er vertegenwoordigers van de hierna aangekruiste soortgroepen aanwezig zijn. Om hierover meer duidelijkheid te kunnen krijgen zal nader specialistisch onderzoek plaats moeten vinden voor de hieronder aangekruiste soortgroepen.
☐	
☐	
☐	
☐	
☐	

Bij het verkennend locatieonderzoek zijn vertegenwoordigers van de hieronder aangekruiste soortgroepen aangetroffen. Dit betekent dat er nader onderzoek uitgevoerd moet worden en in beeld gebracht moet worden om welke flora en fauna het gaat en hoe overtredingen van de verbodsbepalingen als bedoeld in artikel 11.37, 11.46 en 11.54, Bal, voorkomen worden.

☐ Vogels	☐ Zoogdieren	☐ Planten
☐ Reptielen	☐ Amfibieën	☐ Vissen
☐ Insecten	☐ Rode lijst soorten	

Binnen de soortgroepen kunnen onderstaande soorten worden aangetroffen

Soortnaam		Aangetroffen aantal	Registratienr. soortengroep ¹⁾	Conform richtlijn / verdrag				
				Bern I	Bern II	Bonn	Habitat richtlijn IV	Overige soorten
Vogels								
☐								
☐								
☐								
☐								
☐								
☐								
Zoogdieren								
☐								
☐								
☐								
☐								
☐								
☐								
☐								

¹ Zie de Natuurkalender VR en HR soorten.

Planten									
☐									
☐									
☐									
☐									
☐									
☐									
☐									
Reptielen									
☐									
☐									
☐									
☐									
☐									
Amfibieën									
☐									
☐									
☐									
☐									
☐									
Vissen									
☐									
☐									
☐									
☐									
☐									
Insecten									
☐									
☐									
☐									
☐									
Om overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet Natuurbescherming (Wnb) te voorkomen zijn en worden de hieronder aangekruiste maatregelen getroffen.									
☐	Er wordt bij de meervoudige aanvraag van de omgevingsvergunning via de gemeente een instemming flora- en fauna-activiteiten aangevraagd bij de provincie Utrecht omdat voorkoming dan wel beperking van overtreding van de verbodsbepalingen als bedoeld in artikel 11.37, 11.46 en/of 11.54 Bal niet mogelijk is.								
☐	Er zal een enkelvoudige vergunning als bedoeld in artikel 5.1, lid 2, onder g van de Ow aangevraagd moeten worden op de verbodsbepalingen als bedoeld in artikel 11.37, 11.46 en/of 11.54 Bal bij de provincie Utrecht omdat voorkoming dan wel beperking van overtreding van de verbodsbepalingen van de Bal niet mogelijk is.								
☐	Er wordt aantoonbaar conform een door het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) aangewezen gedragscode als bedoeld in artikel 11.45, 11.53 en/of 11.59 van het Bal en met gecertificeerde medewerkers Wettelijke natuurbescherming gewerkt. De activiteiten vallen binnen het inzetbereik van de gedragscode.								
☐	De activiteiten worden uitgesteld tot buiten de kwetsbare periode.								
☐	Er zijn en/of worden compenserende-/mitigerende maatregelen getroffen.								
☐	Er wordt aantoonbaar zorgvuldig gehandeld aan de hand van een ecologisch werkprotocol (checklist III).								
☐	Er wordt specifiek zorgvuldig gehandeld t.a.v. Rode lijst soorten ook opgenomen in het ecologisch werkprotocol (checklist III).								
☐	Er wordt een ecologisch deskundige ingezet tijdens de uitvoerings- en realisatie-fase.								
☐									
☐									
☐									
☐									
☐									
☐									

Checklist II - Aantoonbaar zorgvuldig handelen

Aantoonbaar zorgvuldig handelen betekent dat vooraf op papier is vastgelegd welke planten en of dieren er op de projectlocatie aangetroffen zijn en welke maatregelen er getroffen zijn en worden om te voorkomen dat de gunstige staat van instandhouding van deze flora en fauna aangetast wordt.

Op basis van de effectenindicator soorten en de projectlocatie specifieke eigenschappen, kenmerken en omstandigheden waren vertegenwoordigers van de hieronder aangegeven soortgroepen te verwachten.

1	☐	Vogels	5	☐	Amfibieën
2	☐	Zoogdieren	6	☐	Vissen
3	☐	Planten	7	☐	Insecten
4	☐	Reptielen			

Binnen de soortgroepen zijn onderstaande soorten daadwerkelijk aangetroffen							
Soortnaam	Aangetroffen aantal	Registratienr. soortengroep	Conform richtlijn / verdrag				
			Bern I	Bern II	Bonn	Habitat richtlijn IV	Overige soorten
Vogels							
☐							
☐							
☐							
☐							
☐							
☐							
Zoogdieren							
☐							
☐							
☐							
☐							
☐							
☐							
Planten							
☐							
☐							
☐							
☐							
☐							
☐							
Reptielen							
☐							
☐							
☐							
☐							
☐							
Amfibieën							
☐							
☐							
☐							
☐							
☐							

Vissen									
☐									
☐									
☐									
☐									
☐									
Insecten									
☐									
☐									
☐									
☐									
☐									
Rode lijst soorten									
☐									
☐									
☐									
☐									
☐									

Om overtreding van de verbodsbepalingen Bal en daarmee de gunstige staat van instandhouding van (beschermde) planten en dieren te voorkomen, <u>zijn</u> en <u>worden</u> de hieronder aangekruiste maatregelen getroffen.		
☐	De uitvoering van de activiteiten is uitgesteld tot buiten de kwetsbare periode.	
☐	De nesten van jaarrond beschermde vogels zijn gemarkeerd en worden ongemoeid gelaten.	
☐	Vleermuisverblijfplaatsen zijn gemarkeerd en worden ongemoeid gelaten.	
☐	Verblijf en voortplantingsplaatsen HR- en andere (nationaal beschermd) soorten zijn gemarkeerd en worden ongemoeid gelaten.	
☐	Er wordt aantoonbaar conform een door het ministerie van LVVN goedgekeurde gedragscode gewerkt.	
☐	Er wordt aantoonbaar conform een door provincie verleende vergunning/instemming gewerkt.	
☐	Er wordt conform het ecologisch werkprotocol (zie hierna) gewerkt.	
☐	Er is minimaal 1 flora en fauna gecertificeerde medewerker op het werk aanwezig.	
☐	Er is een ecologisch deskundige volgens de RVO op het werk aanwezig.	
☐		
☐		
☐		
☐		
☐		
☐		
☐		
Er zijn en worden compenserende en mitigerende maatregelen getroffen in de vorm van:		
Compenserende en mitigerende maatregelen	☐	
	☐	
	☐	
	☐	
	☐	
	☐	
	☐	
	☐	
	☐	

Checklist III - Ecologisch werkprotocol

m.b.t. natuurwaarden in het kader van de soortenbescherming binnen de Omgevingswet

1 Algemene activiteiten omschrijving	
Dit ecologisch werkprotocol betreft het uitvoeren van:	
De ruimtelijke ingreep valt onder:	☐ Ruimtelijke Ontwikkeling en Inrichting of ☐ Bestendig Beheer en Onderhoud

2 Risicoanalyse
Op de bij dit project horende plattegrond van Checklist I is aangegeven waar het werk moet worden uitgevoerd.

De uit te voeren activiteiten betreffen:			
A.			
B.			
C.			
D.			
E.			
De uitvoering van de activiteiten staan gepland in maand/jaar			
Start	week		
Einde	week		
Bij de uitvoering van de activiteiten lopen de hieronder aangekruiste soortgroepen het risico verstoord te worden of beschadigd te worden.			
☐	Vogels	☐	Vissen
☐	Zoogdieren	☐	Insecten
☐	Amfibieën	☐	Planten
☐	Reptielen	☐	Niet van toepassing door afwezigheid van beschermde planten en dieren. Wel zorgplicht.
☐	Wel van toepassing door aanwezigheid van Rode lijst soorten. Wel specifieke zorgplicht.		
Conclusie			
☐	a. De projectlocatie zal nader onderzocht moeten worden om duidelijkheid te krijgen welke beschermde planten en dieren daadwerkelijk aanwezig zijn (aanwezigheid uitsluiten). Is hiervoor de onderstaande inventarisatielijst ingevuld?		
☐	b. De projectlocatie behoeft nader onderzoek om duidelijkheid te krijgen welke beschermde planten en dieren daadwerkelijk aanwezig zijn.		
☐	c. Voorkomen of beperken van schade is mogelijk (bij ROI alleen voorkomen). Bij niet mogelijk, tijdstip aanpassen of vergunning aanvragen als bedoeld in artikel 5.1, lid 2, onder g van de Ow.		
☐	d. Tijdstip is aan te passen naar veilige periode?		
☐	e. GO, werk is met een geldige gedragscode uit te voeren als a, b, c en/of d zijn aangekruist. Ga door naar 3 Risicomanagement.		
☐	f. NO GO, werk is niet uit te voeren als een of meerdere van de conclusies a, b, c of d niet zijn aangekruist. Initiatiefnemer moet omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteiten aanvragen als bedoeld in artikel 5.1, lid 2, onder g van de Ow.		

Kaartsymbool	Tijdens de inventarisatie zijn de onderstaande (beschermde- en doelsoorten) planten en dieren aangetroffen. (Nederlandse naam)		Aantal	Groeiplaatsen & rust- en verblijfplaatsen							Noodzakelijke actie			
				Groeiplaats flora	Holen, burchten, bouwen en ritten	Hopen	Holten	Nesten	Roest en slaapplaatsen	Leefgebied kleine fauna	Vergunningvrij	Gedragscode	Instemming	Vergunning
	1			☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	2			☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	3			☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	4			☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	5			☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	6			☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	7			☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	8			☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	9			☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	10			☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	11			☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	12			☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	13			☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	14			☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	15			☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	16			☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	17			☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	18			☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	19			☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	20			☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	21			☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	22			☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	23			☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	24			☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	25			☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Op basis van bovengenoemde gegevens	
☐	Kan het werk in de geplande periode uitgevoerd worden bij afwezigheid van beschermde soorten, rekening houdend met aantoonbaar zorgvuldig handelen (specifieke zorgplicht als bedoeld in artikel 11.27, lid 1 en lid 2, Bal).
☐	Kan het werk uitgevoerd worden conform de goedgekeurde 'Gedragscode soortenbescherming voor gemeenten' als bedoeld in artikel 11.45, 11.53 en/of 11.59 Bal op voorwaarde dat met gecertificeerde medewerkers gewerkt wordt.
☐	Kan het werk niet uitgevoerd worden omdat de werkzaamheden buiten het inzetbereik van de 'Gedragscode soortenbescherming voor gemeenten' vallen. Een vergunning voor de verbodsbepalingen als bedoeld in artikel 11.37, 11.46 en 11.54 Bal is noodzakelijk.
☐	Kan het werk niet uitgevoerd worden omdat er door de provincie Utrecht geen erkend belang als bedoeld in artikel 8.74i, t/m 8.74l en/of 8.74o Bkl is. Zolang deze vergunning/instemming van de provincie niet is afgegeven kan het werk niet plaatsvinden of zal de Gemeente Stichtse Vecht voor dit project geen omgevingsvergunning af kunnen geven.
☐	Kan het werk wel uitgevoerd worden omdat er door de provincie Utrecht een instemming is gegeven voor de verbodsbepalingen als bedoeld in artikel 11.45, 11.53 en/of 11.59 Bal. Er is een erkend belang als bedoeld in artikel 8.74i, t/m 8.74l en/of 8.74o Bkl.
☐	

Natuurtoets formulier Gemeente Stichtse Vecht

3 Risico management				
Deskundig handelen houdt in dat;				
Er flora en fauna gedragscode gecertificeerde medewerkers op het werk aanwezig zijn en conform de vigerende "Gedragscode soortenbescherming voor gemeenten" werken.				
Overige medewerkers geïnstrueerd zijn m.b.t. de aanwezige flora en fauna en de risico's.				
	Deskundigheid;	Certificaat ROI	Certificaat BBO	Niveau
	Werkvoorbereiding opdrachtnemer (functie)			
1		☐	☐	Nr.
2		☐	☐	Nr.
3		☐	☐	Nr.
4		☐	☐	Nr.
5		☐	☐	Nr.
☐ Er is een ecologisch deskundige aanwezig.				
	Uitvoering (functie)			
1		☐	☐	Nr.
2		☐	☐	Nr.
3		☐	☐	Nr.
4		☐	☐	Nr.
5		☐	☐	Nr.
6		☐	☐	Nr.
7		☐	☐	Nr.
8		☐	☐	Nr.
9		☐	☐	Nr.
Zorgvuldig handelen betekent onder andere;				
Dat onderzocht is of de eerder waargenomen (beschermde) planten en dieren nog aanwezig zijn.				
Dat onderzocht is of er nog andere (beschermde) planten of dieren aanwezig zijn.				

Zorgvuldig handelen				
	Algemeen zorgvuldig handelen behelst;	Uit te voeren	Uitgevoerd	Resultaat bijlage
	Controle eerder uitgevoerde inventarisatie	☐	☐	Nr.
	Schema werkrichting	☐	☐	Nr.
	Voorkoming van verstorend geluid	☐	☐	Nr.
	Voorkoming van bodemverdichting en spoorvorming	☐	☐	Nr.
	Opstelling van detailplanning buiten de kwetsbare periode	☐	☐	Nr.
	Voorkoming/beperking menselijke aanwezigheid	☐	☐	Nr.
	Voorkoming van gebruik meststoffen	☐	☐	Nr.
	Voorkomen van gebruik bestrijdingsmiddelen	☐	☐	Nr.
	Specifiek zorgvuldig handelen behelst;			
	Aanbrengen van markeringen	☐	☐	Nr.
	Specifieke aanpak in de beschermingszones	☐	☐	Nr.
		☐	☐	Nr.
		☐	☐	Nr.
		☐	☐	Nr.
		☐	☐	Nr.
		☐	☐	Nr.

4	Verzamelen en uitwisselen gegevens
	Het werken volgens de 'Gedragscode soortenbescherming gemeenten' is in de Gemeente Stichtse Vecht verplicht. Hierbij hoort ook dat nog niet eerder waargenomen beschermde planten en dieren genoteerd worden en doorgegeven worden aan de opdrachtgever, inclusief hoe hiermee omgegaan wordt.
	Gebruik voor een melding van in het werk aangetroffen beschermde flora en fauna het door de gemeente gehanteerde standaard inventarisatieformulier van Checklist III.
	Aanvullende inventarisatiegegevens dienen wekelijks ingeleverd te worden bij projecten van meerdere weken. Bij kortdurende werken de aanvullende inventarisatiegegevens na uitvoering binnen een week overdragen aan de opdrachtgever

5	Omgaan met calamiteiten
☐	Er sprake van een acuut risico voor de volksgezondheid of openbare veiligheid.
☐	Er sprake van een acuut risico voor het luchtverkeer.
☐	Er sprake van een acuut risico van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren.
☐	Er sprake van een acuut risico voor de bescherming wilde flora en fauna.
☐	Er is geen sprake van een wettelijk erkent belang.

6 Communicatie			
Wie zijn op dit werk/project verantwoordelijk m.b.t. de wettelijke naleving van de soortenbescherming in de Omgevingswet?			
Opdrachtgever (OG)		telefoonnr.	06
Opdrachtnemer (ON)		telefoonnr.	06
Gezien OG	Datum	paraaf:	
Akkoord ON	Datum	handtekening:	
Voor aanvang van het werk vindt overleg plaats op		datum	
Voortgangsoverleg vindt wekelijks plaats			
Tussentijds overleg vindt plaats als er verbodsbepalingen als bedoeld in artikel 11.37, 11.46 en/of 11.54 Bal of de vergunningvrije gevallen als bedoeld in artikel 11.45, 11.53 en/of 11.59 overtreden dreigen te worden.			
Bij de oplevering van het werk wordt een totaal overzicht van de waargenomen (beschermde) planten en dieren overgedragen aan de directie (digitaal en op papier) op een platte grond en in een Excel bestand.			
Bijwoonmomenten/veldcontroles			
Bij de start van het werk		datum	
Bij aantreffen van (beschermde) planten en dieren waarvoor een vergunning noodzakelijk is dan wel die geen onderdeel uitmaken van de door de provincie Utrecht afgegeven goedkeuring.			
Evaluatie			
Bijzonderheden			
Verbeter punten			

Instructies		
AAN WIE	DATUM EN TIJD	DOOR WIE

Natuurkalender HRL overige soorten en doelsoorten, volgorde volgens registratieformulier IPC

Soortengroep	Registratienr.	Soort	Landschap	Verblijfplaats en/of activiteit	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec	Toelichting op gevoelige periode		
Amfibieën	a1	Boomkikker	Kleinschalig landschap en moerasgebied	Wintervverblijf Paartijd/voortplanting	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Opruimen of schonen van bosjes wordt afgeraden in deze periode Gevoelig voor vervulling van het water en grootschalige ingrepen	
	a2	Geelbuikvuurpad	Heuvelland	Wintervverblijf Paartijd/voortplanting	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Vernieting van habitat, in deze periode met name graften, steenhopen etc. Geen/verkeerd beheer in groeves. Ontsluiten van voortplantingswater voor andere amfibiesoorten	
	a1	Heikikker	Natte en vochtige landschappen	Wintervverblijf Paartijd/voortplanting	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Opruimen of schonen van hoger gelegen terreinen wordt afgeraden in deze periode Gevoelig voor vervulling van het water en grootschalige ingrepen, wegen die trekroutes kruisen	
	a3	Kamsalamander	Natte en vochtige landschappen	Wintervverblijf Paartijd/voortplanting	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Opruimen of schonen van hoger gelegen terreinen wordt afgeraden in deze periode Gevoelig voor vervulling van het water en grootschalige ingrepen, vis in voortplantingswateren	
	a2	Knoflookpad	Zandgronden	Wintervverblijf Paartijd/voortplanting	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Opruimen of schonen van hoger gelegen zandige terreinen wordt afgeraden in deze periode Gevoelig voor vervulling van het water, afwezigheid open zandige grond, vis in voortplantingswateren	
	a1	Poelkikker	Natte en vochtige landschappen	Wintervverblijf Paartijd/voortplanting	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Opruimen of schonen van bosjes wordt afgeraden in deze periode Gevoelig voor vervulling van het water en grootschalige ingrepen, wegen die trekroutes kruisen	
	a2	Rugstreeppad	Natte en vochtige landschappen	Wintervverblijf Paartijd/voortplanting	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Opruimen of schonen van bosjes op zandige grond wordt afgeraden in deze periode Gevoelig voor vervulling van het water en grootschalige ingrepen, wegen die trekroutes kruisen	
	a3	Vinpoot salamander	Bos met stilstaand water	Wintervverblijf Paartijd/voortplanting	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Opruimen of schonen van hoger gelegen terreinen wordt afgeraden in deze periode Gevoelig voor vervulling van het water en grootschalige ingrepen, vis in voortplantingswateren	
	a2	Vroedmeesterpad	Heuvelland	Wintervverblijf Paartijd/voortplanting	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Verdwijnen schuilmogelijkheden, opruimen of schonen van hoger gelegen zandige terreinen Opruimen of schonen van hoger gelegen zandige terreinen + waterrijes wordt afgeraden	
	a3	Vuursalamander	Vochtig loofbos met bronbeken	Wintervverblijf Paartijd/voortplanting	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Verstoring van donkere, vochtige plekken, boomstronken, steenhopen, bronbeken. Verstoring van donkere, vochtige plekken, boomstronken, steenhopen, bronbeken.	
	Omgewervelden	K2	Brede geelgerande waterroofkever	Grote stilstaande wateren	Verblijfplaats	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Gevoelig voor vervulling van het water, beschaduwng en grootschalige baggerwerkzaamheden.
		K2	Gestrepte waterroofkever	Laagveenwateren	Verblijfplaats	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Gevoelig voor vervulling van het water, beschaduwng en grootschalige baggerwerkzaamheden.
K1		Heldenbok	Oude eiken	Verblijfplaats	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Verdwijnen van dikke, deels zonbeschenen oude eiken	
K2		Juchtleerkever	Oude bossen	Verblijfplaats	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Verdwijnen van dikke, deels zonbeschenen oude vermolmdde bomen	
Reptielen	r1	Adder	Heide en hoogveen	Paartijd/voortplanting Uitzwermen jongen				1	1								Gevoelig voor grootschalig beheer, netjes maken van het landschap en intensieve recreatie Gevoelig voor maaien en andere grootschalig beheer in leefgebied		
	r1	Gladde slang	Bos/heide/grasland (zandig, vochtig en begroeid)	Wintervverblijf Paartijd/voortplanting Uitzwermen jongen	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Grondwerkzaamheden, opruimen of schonen van bosjes op zandige grond Grondwerkzaamheden, opruimen of schonen van bosjes op zandige grond Gevoelig voor maaien en andere grootschalig beheer in leefgebied	
	r2	Hazelworm	Bos/heide/grasland (zandig, vochtig en begroeid)	Wintervverblijf Paartijd/voortplanting	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Opruimen of schonen van bosjes op zandige grond wordt afgeraden in deze periode Gevoelig voor grootschalig beheer, netjes maken van het landschap en intensieve recreatie	
	r2	Muurhagedis	Stenenconstructies	Verblijfplaats	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Verstoring door (onderhouds)werkzaamheden aan muren	
	r1	Ringslang	Veen en riviergebied	Wintervverblijf Paartijd/voortplanting	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Opruimen of schonen van hoger gelegen terreinen wordt afgeraden in deze periode Verstoring bij opwarmen, vervulling van wateren	
	r2	Zandhagedis	Duinen, zandlandschap	Wintervverblijf Paartijd/voortplanting	1	1	1	1										Opruimen of schonen van bosjes op zandige grond wordt afgeraden in deze periode Gevoelig voor grootschalig beheer, netjes maken van het landschap en intensieve recreatie	
	Tweekleppigen	t1	Bataafse stroommossel	Rivieren	Verblijfplaats				1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Gevoelig voor grootschalig beheer, netjes maken van het landschap en intensieve recreatie
		3	Drijvende waterweegbree	Zoet water	Zaadval			1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Grootschalig baggeren, onderhoud. Watervervuiling.
		4	Groenkolorchis	Duinvalleien en laagveenmoeras	Zaadval			1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Gevoelig voor eutrofiering en waterverontreiniging. Geen beheer periode van groei, bloei en zaadval.
			Groot zee gras	Zout water, getijdzone	Groeiplaats	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Gevoelig voor eutrofiering en vertroebeling van het water. Droogvallen van of ingrepen in groeiplaatsen.
Vaatplanten		Kruipend moerasscherm	Onbemeste weilanden, kreken	Zaadval			1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Gevoelig voor eutrofiering en waterverontreiniging. Geen beheer periode van groei, bloei en zaadval.	
		Zomerschroeforchis	Blauwgraslanden	Zaadval			1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Gevoelig voor wijzigingen grondwater. Geen maai-beheer in periode van groei, bloei en zaadval.	
Vissen	vis1	Alver, gestippelde	Beken en rivieren	Paartijd/voortplanting				1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Gevoelig voor waterverontreiniging, werkzaamheden aan het water, veranderingen van de waterbodems.	
	vis1	Beekprik	Beken, rivieren	Paartijd/voortplanting		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Verstoring beekmilieu door vervuiling, onderhoudswerkzaamheden bovenstrooms, ingrepen in beekbodern.	
	vis1	Bittervoorn	Sloten, meren	Paartijd/voortplanting				1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Gevoelig voor watervervuiling, verdwijnen zoetwatermosselen en waterplanten.	
	vis1	Elrits	Beken	Paartijd/voortplanting				1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Verstoring beekmilieu door vervuiling, onderhoudswerkzaamheden bovenstrooms, ingrepen in beekbodern.	
	vis1	Grote modderkruiper	Sloten, watervoerende greppels	Paartijd/voortplanting			1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Gevoelig voor watervervuiling, baggerwerkzaamheden, verdwijnen zoetwatermosselen en waterplanten.	
	vis1	Houting	Zee en rivier	Paartijd/voortplanting									1	1	1	1	1	Gevoelig voor waterverontreiniging, visserij, veranderingen van de wateren en waterbodems.	
	vis1	Kleine modderkruiper	Sloten	Paartijd/voortplanting				1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Gevoelig voor watervervuiling, baggerwerkzaamheden, verdwijnen zoetwatermosselen en waterplanten.	
	vis1	Rivierdonderpad	Beken, IJsselmeer	Paartijd/voortplanting			1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Gevoelig voor werzaamheden in de beek, waterverontreiniging, baggerwerkzaamheden	
	vis1	Rivierprik	Beken, rivieren	Paartijd/voortplanting			1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Gevoelig voor waterverontreiniging, werkzaamheden aan het water, veranderingen van de waterbodems.	
	vis1	Steur, Europese	Zee en rivier	Paartijd/voortplanting					1	1	1	1	1	1	1	1	1	Gevoelig voor waterverontreiniging, werkzaamheden aan het water, veranderingen van de waterbodems.	
	Vleermuizen	iz2	Bechsteins vleermuis	Bossen, kalksteengroeven	Zomervverblijf Wintervverblijf Jacht/vliegroure Uitzwermen jongen					1	1	1	1	1	1	1	1	1	Verstoring van vleermuiskasten, boomholten. Verstoring van groeven, ijskelders. Verstoring door grootschalige dunningen, verwijderen laanbomen e.d. Verstoring door grootschalige dunningen, verwijderen laanbomen, verkeer e.d.
		iz2	Bosvleermuis	Bossen en kleinschalig agrarisch cultuurlandschap	Zomervverblijf Wintervverblijf Paartijd/voortplanting Jacht/vliegroure					1	1	1	1	1	1	1	1	1	Verstoring van vleermuiskasten, boomholten. Verstoring van boomholten. Verstoring van vleermuiskasten, boomholten. Verstoring door grootschalige dunningen, verwijderen laanbomen, verkeer e.d.
iz2		Franjestaart	Kleinschalig gesloten landschap	Zomervverblijf Wintervverblijf Jacht/vliegroure					1	1	1	1	1	1	1	1	1	Verstoring van schuren, zolders, stallen, boomholten. Verstoring van bunkers, grotten, groeven, kelders.	
iz2		Gewone baardvleermuis	Kleinschalig agrarisch landschap	Zomervverblijf Wintervverblijf Jacht/vliegroure					1	1	1	1	1	1	1	1	1	Verstoring door grootschalige dunningen, verwijderen laanbomen, verkeer e.d. Verstoring van gebouwen, spouwmuren, boomholten.	
iz2		Gewone dwergvleermuis	Half open landschap, stedelijk gebied	Zomervverblijf Wintervverblijf Paartijd/voortplanting					1	1	1	1	1	1	1	1	1	Verstoring van onderaardste ruimten zoals bunkers, grotten, groeven, kelders. Verstoring door grootschalige dunningen, verwijderen laanbomen e.d.	
iz2		Gewone of Bruine grootoorvleermuis	Halfopen bomenrijk landschap, parken	Zomervverblijf Wintervverblijf					1	1	1	1	1	1	1	1	1	Verstoring van gebouwen, spouwmuren, daklijsten. Verstoring van gebouwen, spouwmuren, daklijsten, holle muren, groeven.	
iz2		Grijze grootoorvleermuis	Bomenrijk kleinschalig landschap	Zomervverblijf Wintervverblijf					1	1	1	1	1	1	1	1	1	Verstoring van gebouwen, kerkzolders, boomholten. Verstoring van bunkers, grotten, groeven, kelders.	
iz2		Grote hoefijzerneus	Halfopen structuurrijke landschappen	Zomervverblijf Wintervverblijf Jacht/vliegroure Uitzwermen jongen					1	1	1	1	1	1	1	1	1	Verstoring van onderaardste ruimten zoals bunkers, grotten, groeven, kelders. Verstoring van kerkzolders. Verstoring van groeven, grotten, kelders.	
iz2		Ingekorven vleermuis	Bomenrijk kleinschalig landschap	Zomervverblijf Wintervverblijf					1	1	1	1	1	1	1	1	1	Verstoring door grootschalige dunningen, verwijderen laanbomen e.d. Verstoring van kerkzolders.	
		Kleine dwergvleermuis	Gesloten en half open landschap	Zomervverblijf Wintervverblijf Jacht/vliegroure Paartijd/voortplanting					1	1	1	1	1	1	1	1	1	Verstoring van gebouwen, spouwmuren, daklijsten. Verstoring van gebouwen, spouwmuren, daklijsten, holle muren, groeven. Verstoring van gebouwen, spouwmuren, daklijsten.	
iz2		Kleine hoefijzerneus	Halfopen structuurrijke landschappen	Zomervverblijf Wintervverblijf Jacht/vliegroure Zwermlocatie					1	1	1	1	1	1	1	1	1	Verstoring van gebouwen, spouwmuren, daklijsten. Verstoring van kerkzolders. Verstoring van groeven, grotten, kelders.	
iz2		Laatvlieger	Stedelijk gebied, randen, parken, weiden etc	Zomervverblijf Wintervverblijf					1	1	1	1	1	1	1	1	1	Verstoring van gebouwen, spouwmuren, daklijsten. Verstoring van gebouwen, spouwmuren, daklijsten.	
		Meervleermuis	Waterrijke gebieden	Zomervverblijf Wintervverblijf					1	1									

Rood= kwetsbare periode; 1= Niet uitvoeren.